

คณะศิลปศาสตร์ RUS

JLARUS

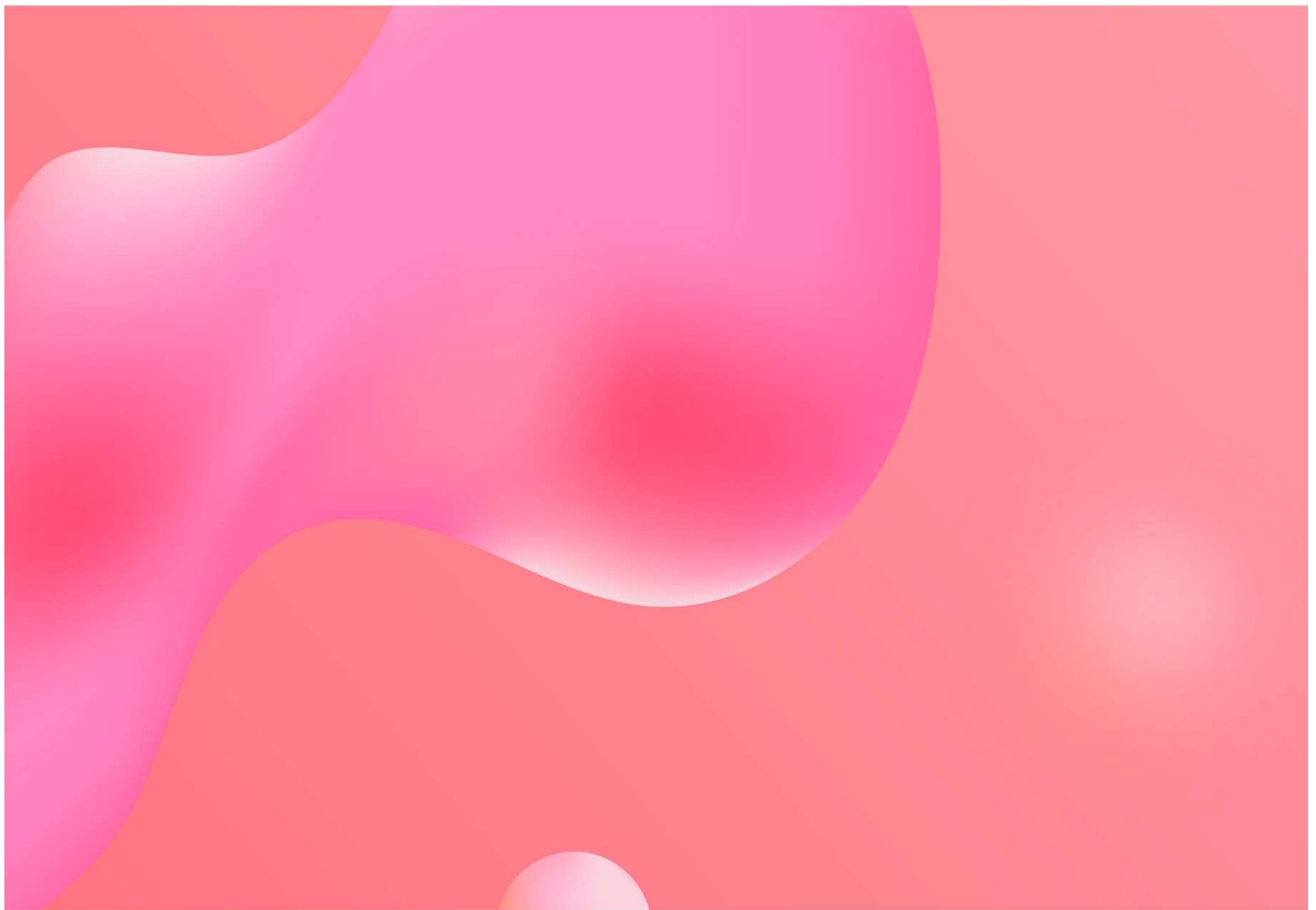
วารสารศิลปศาสตร์ราชมนเกล้าสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi

E-ISSN: 2730-1982

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 มกราคม - เมษายน 2568

Vol.7 No.1 January - April 2025

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ

Journal of Liberal Art of Rajamangala University
of Technology Suvarnabhumi

E-ISSN: 2730-1982

ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม - เมษายน 2568)

Vol.7 No.1 (January - April 2025)

วัตถุประสงค์

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 5 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2572 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์ ในมิติสังคมศาสตร์ทั่วไป ภาษาและภาษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์วิทยาศาสตร์กายภาพ (ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม สังคมสิ่งแวดล้อม ภูมิประวัติศาสตร์) จิตวิทยา การศึกษา ธุรกิจ การจัดการ และการบัญชี การจัดการการท่องเที่ยว สันทนาการ และการบริการ ลักษณะของบทความที่จะนำลงตีพิมพ์ ได้แก่ บทความวิจัย (Research Article) บทความวิชาการ (Academic Article) บทความปริทรรศน์หรือบทวิจารณ์วรรณกรรม (Review Article) และบทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

บทความที่ได้รับตีพิมพ์จะต้องได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ

ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม-เมษายน

ฉบับที่ 2 เดือนพฤษภาคม-สิงหาคม

ฉบับที่ 3 เดือนกันยายน-ธันวาคม

คณะกรรมการอำนวยการ

1. อาจารย์ ดร. สัมพันธ์ สุกใส
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ธาณี นวัสนธิ์
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข

- คณบดีคณะศิลปศาสตร์
รองคณบดีด้านบริหารและพัฒนาระบบ
รองคณบดีด้านวิชาการและวิจัย

คณะกรรมการอำนวยการ (ต่อ)

4. อาจารย์นันทิ เพชรบุรี	รองคณบดีด้านพัฒนานักศึกษา
5. อาจารย์ ว่าที่ร้อยโท ธวัชชัย สิงห์สุภา	รองคณบดีประจำศูนย์นันทบุรี
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	รองคณบดีประจำศูนย์สุพรรณบุรี
7. นางสาวมลฤดี ทับพรม	หัวหน้าสำนักงานคณบดี
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	บรรณาธิการ
9. อาจารย์ชนิตาภา กระแจะจันทร์	กองบรรณาธิการ

บรรณาธิการ

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
--	---------------------------------------

กองบรรณาธิการ

1. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธมมสุโท, ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พลอากาศตรี ดร.นภัทร์ แก้วนาค	วิทยาลัยการทัพอากาศ กองทัพอากาศ
3. ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
4. ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
5. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
6. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิวัฒน์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
7. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
8. รองศาสตราจารย์ ดร.กรณีย์พล วิวรรธมงคล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
9. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
10. รองศาสตราจารย์สายหยุด อุไรสกุล	ข้าราชการบำนาญ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน	สมาคมวิจัยแห่งประเทศไทย
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีเครือตอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภูมิ ปองเสงี่ยม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยเอก ดร.ธนู ทดแทนคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ร้อยตรี ดร.ธนรัตน์ รัตนพงศ์ธระ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริณุต ไชยนิษฐ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ออมวจี พิบูลย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
21. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
22. อาจารย์วาสนา มะลินิน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
23. อาจารย์ชนิตาภา กระแจะจันทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

กองบรรณาธิการ (ต่อ)

24. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
25. Miss Lindsay Mayo Fincher	Texas Tech University

ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

1. นายเอกชัย นาคถนอม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก

1. พระครูใบฎีกาอภิชาติ ธรรมสุโท, ผศ.ดร.	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
2. พลอากาศตรี ดร.นภัทร์ แก้วนาค	ข้าราชการเกษียณอายุ
3. นาวาอากาศหญิง ดร.อุษา โพนทอง	กรมวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีกลาโหม
4. ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกโธสง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
5. ศาสตราจารย์ ดร.จำนงค์ อติวัฒน์สิทธิ์	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. ศาสตราจารย์ ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง	สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
7. ศาสตราจารย์ ดร.นรินทร์ สังข์รักษา	มหาวิทยาลัยศิลปากร
8. รองศาสตราจารย์ ดร.เสรี วงษ์มณฑา	มหาวิทยาลัยพะเยา
9. รองศาสตราจารย์ ดร.ชลอ รอดลอย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ศรีเพ็ญ ศุภพิทยากุล	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
11. รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันทะนี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
12. รองศาสตราจารย์ ดร.สมาน งามสนิท	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
13. รองศาสตราจารย์ ดร.สุรพล สุษะพรหม	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
14. รองศาสตราจารย์ ดร.ธัชชนันท์ อิศรเดช	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
15. รองศาสตราจารย์ ดร.สิริวัฒน์ ศรีเครือดง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
16. รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
17. รองศาสตราจารย์ ดร.ภักดี โพธิ์สิงห์	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
18. รองศาสตราจารย์ ดร.ภาสกร ดอกจันทร์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
19. รองศาสตราจารย์ ดร.ธโสธร ตู้อทองคำ	มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
20. รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ ปัญญาภา	มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
21. รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม
22. รองศาสตราจารย์ สายหยุด อุไรสกุล	ข้าราชการเกษียณอายุ
23. พันเอกปรีดา บุญอำพล	กองบัญชาการกองทัพไทย
24. นาวาอากาศโท กิจจา พงศ์ไพศาล	สำนักข่าวกอง กรมการทหารอากาศ
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิษฎา ศรีเครือดง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภักดิ์ กัลยาณมิตร	มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระราชูปถัมภ์

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก (ต่อ)

27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน	สมาคมวิจัยแห่งประเทศไทย
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธิดาฉวี หมั่นมี	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุกัญต์ แสงโชติ	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพาภรณ์ บุญประเสริฐ	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
31. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภัทร จันทร์เจริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
32. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรถพล คำเขียน	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
33. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุเมษย์ หนกหลัง	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
34. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดวงจันทร์ สิ้นโพธิ์	ข้าราชการเกษียณอายุ
35. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ (พิเศษ) ดร.จิตติมา พักเพียง	องค์การบริหารส่วนจังหวัดราชบุรี
36. อาจารย์ ดร.ปรีชัช ดาวอุดม	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
37. อาจารย์ ดร.กิตติศักดิ์ เจริญสิทธิประเสริฐ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
38. อาจารย์ ดร.เกรียงไกร เจริญประดิษฐ์	สำนักงานตรวจการแผ่นดิน
39. อาจารย์ ดร.เกษภา ผาทอง	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
40. อาจารย์ ดร.ณัฐนรี สมิตร	วิทยาลัยดุสิตธานี

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน

1. รองศาสตราจารย์ ดร.โกศล จิตวิรัตน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สังข์ทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.อ. ดร.ธนู ทดแทนคุณ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาลินันท์ บุญมี	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กนกพร ภาศิฉาย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ลัดดาวัลย์ สำราญ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปฐมพงศ์ กุกแก้ว	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ณัฐวิภา วิริยา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธณภูมิ ปองเสงี่ยม	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
11. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ว่าที่ ร.ต. ดร.ธนรัตน์ รัตน์พงศ์ธระ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
12. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พลารักษ์ ไชโย	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
13. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นันทยา คงประพันธ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
14. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
15. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธารณี นวสินธุ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
16. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เบญจพร เชื้อผึ้ง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
17. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สนธยา รัตน์ศักดิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ทรงคุณวุฒิภายใน (ต่อ)

18. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปรีณุต ไชยนิชย์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
19. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นรพัชร เสาธงทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
20. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุรัชย์ เอ็มอักษร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
21. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ ศิริจินดา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
22. ผู้ช่วยศาสตราจารย์นิตยา ปุระชาติ	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
23. ผู้ช่วยศาสตราจารย์แจ่มจันทร์ บุญโญปกรณ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
24. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุภาวดี เผือกพัก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
25. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จ๊กกเมธ พวงทอง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
26. ผู้ช่วยศาสตราจารย์อจาร์ก ชื่อตรง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
27. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จักร์กวี ชื่อตรง	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
28. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กังสตาล ญาณจันทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
29. ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไลลักษณ์ จิราตลชนกฤต	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
30. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ธาริดา สกฤรัตน์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
31. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
32. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
33. อาจารย์ ดร.ฐาปกรณ์ ทองคำนุช	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
34. อาจารย์ ดร.จิตราภรณ์ เถรวัตร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
35. อาจารย์ ดร.อุทุมพร เรืองฤทธิ์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
36. อาจารย์วาสนา มะลินิน	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
37. อาจารย์ชนิดาภา กระแจะจันทร์	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ
38. อาจารย์ณัฐวุฒิ เอี่ยมเนตร	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุพรรณภูมิ

กลั่นกรองคุณภาพบทความ

1. พลอากาศตรี ดร.นภัทร์ แก้วนาค
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข
4. อาจารย์ ดร.สัมพันธ์ สุกใส
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

ดูแลระบบและการประสานงาน

1. อาจารย์ชนิดาภา กระแจะจันทร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ออมวจี พิบูลย์
3. นายจิระวุฒิ สารธรรม
4. นายเอกชัย นาคถนอม

จัดทำรูปแบบบทความ

1. อาจารย์มนพัฒน์ บุญยะบุรณ
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ปริณุต ไชยนิษฐ์
3. อาจารย์จริณธรณ์ ศิระเมธินวงศ์
4. อาจารย์ศุจดาว เจริญผล
5. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล

ตรวจสอบบทความและพิสูจน์อักษร (ภาษาอังกฤษ)

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กังสดาล ญาณจันทร์
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จ๊กกเมธ พวงทอง
3. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ออมวจี พิบูลย์
4. อาจารย์ ดร.ทิวา ใจหลัก

ตรวจรูปแบบและพิสูจน์อักษร (ภาษาไทย)

1. อาจารย์นที เพชรบุรี
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมบัติ ศิริจินดา
3. อาจารย์จุฬารัตน์ ชัยพิทักษ์
4. อาจารย์วิเชษฐชาย กมลสัจจะ
5. อาจารย์ซาสินี สำราญอินทร์

จัดทำรูปเล่มวารสาร

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธนภูมิ ปองเสงี่ยม
3. อาจารย์กัณฑ์วีร์ เวียงสิมา
4. อาจารย์วาสนา มะลินิล
5. นายจิระวุฒิ สารธรรม

การเผยแพร่บทความวารสารและการลงระบบ Fast Track

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล
2. อาจารย์มนพัฒน์ บุญยะบุรณ
3. อาจารย์พรทิพย์ ช่วยเพล
4. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ออมวจี พิบูลย์
5. อาจารย์ชนิดาภา กระแจะจันทร์

ออกแบบปก : อาจารย์กัณฑ์วีร์ เวียงสีมา และนายจิระวุฒิ สารธรรม
เจ้าของ : คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208 <http://www.arts.rmutsb.ac.th>

บทบรรณาธิการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 5 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2572 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษา ค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ทางด้านสังคมศาสตร์ ในมิติสังคมศาสตร์ทั่วไป ภาษาและภาษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์วิทยาศาสตร์กายภาพ (ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม สังคมสิ่งแวดล้อม ภูมิประวัติศาสตร์) จิตวิทยา การศึกษา ธุรกิจ การจัดการและการบัญชี การจัดการการท่องเที่ยว สันทนาการ และการบริการ

วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ จัดทำขึ้นปีละ 3 ฉบับ ฉบับนี้เป็นฉบับที่ 19 ปีที่ 7 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2568) บทความที่ตีพิมพ์ในฉบับนี้ได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการก่อนตีพิมพ์ และได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิกลั่นกรองบทความ (Peer Review) อย่างน้อย 3 ท่าน ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องจากหลากหลายสถาบัน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind Peer Review)

อนึ่ง ความคิดเห็นจากบทความวิชาการหรือรายงานการวิจัยแต่ละเรื่องที่น่าสนใจในวารสารฉบับนี้ เป็นความเห็นจากผู้เขียนหรือผู้วิจัย กองบรรณาธิการมีหน้าที่จัดพิมพ์และเผยแพร่เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางวิชาการแก่สังคมเท่านั้น

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าบุคลากรทั้งในสถานศึกษาและสถานประกอบการตลอดจนผู้สนใจโดยทั่วไป จะได้รับสาระประโยชน์จากวารสารฉบับนี้

Jidapa Rang

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.จิตาภา เร่งมีศรีสุข
บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)

บทความวิจัย : Research Article

■ ความพึงพอใจในการบริการร้านอาหารไทยริมน้ำที่วังจักรพงษ์ ต่อความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวต่างชาติ SATISFACTION WITH THE SERVICE OF THE THAI RIVERSIDE RESTAURANT AT CHAKRABONGSE PALACE TOWARDS THE LOYALTY OF FOREIGN TOURISTS <i>ณัฐวุฒิ นาคไพจิตร และวรรณชิตา บุญญาเมธภาพร</i>	1
■ การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนใน จ.สงขลา A COMPARATIVE STUDY OF PEOPLE'S EXERCISE BEHAVIOR IN SONGKHLA PROVINCE <i>ยุโสภ ตำเต๊ะ, เอกราช มะลิวรรณ, สืบสกุล ใจสมุทร และอันสออด หลับด้วง</i>	13
■ การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการ เรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา DEVELOPMENT OF FACTORS AND INDICATORS OF LEARNING MANAGEMENT DESIGN ABILITY FOR ELEMENTARY EDUCATION STUDENT TEACHERS <i>กุลธิดา หุ่นคาโน, ดวงใจ สีเขียว และสุมาลี เชื้อชัย</i>	28
■ การพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทาง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง THE DEVELOPMENT OF PERFORMANCE EFFICIENCY OF AUGMENTED REALITY TECHNOLOGY FOR TOURIST ATTRACTIONS IN THE WELLNESS TOURISM ROUTE, RANONG PROVINCE <i>คมสันต์ ทับชัย, ปาริชาติ จันทร์งาม และภาสกร ศรีสุวรรณ</i>	42
■ ภาวะผู้นำดิจิทัล และการจัดการความยั่งยืน (ESG) ที่มีอิทธิพลต่อผลดำเนินงาน องค์กรของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร DIGITAL LEADERSHIP AND ESG MANAGEMENT AFFECTING ORGANIZATIONAL PERFORMANCE OF FOOD INDUSTRY IN SAMUT SAKHON <i>จันจิราภรณ์ ปานยินดี, สมพร ปานยินดี, ประภัสรา คงสาธิตพร, โสภิตา ทะสังขา และพิเชษฐ์ มุสิกะโปดก</i>	56

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

▪ ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตภาคเหนือตอนบน	70
FACTORS AFFECTING PERFORMANCE OF FINANCIAL AND ACCOUNTING PRACTITIONERS ACCORDING TO THE GOVERNMENT ACCOUNTING ACCOUNT STANDARDS IN LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS IN THE UPPER NORTHERN REGIONS	
<i>วรรษยา เมากาวิน, ศุฐา วรณกุล, ชัยยศ สัมฤทธิ์สกุล และสตัยา ตันจันทร์พงศ์</i>	
▪ กระบวนการและแนวทางการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนระดับประถม: มุมมองจากผู้เชี่ยวชาญ	85
PROCESS AND APPROACHES FOR INTEGRATING MATHEMATICAL LITERACY WITH AYUTTHAYA WORLD HERITAGE LEARNING FOR ELEMENTARY STUDENTS: PERSPECTIVES FROM EXPERTS	
<i>สุพินดา เพชรา และอัจฉราพรรณ กันสุยะ</i>	
▪ กลวิธีทางภาษากับอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิต สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม	100
LANGUAGE STRATEGIES AND IDEOLOGY IN THE VISIONS OF DEMONSTRATION SCHOOL IN MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE, RESEARCH AND INNOVATION	
<i>เชษฐรัฐ กองรัตน์ และคานิตย์ ศรีคุณ</i>	
▪ การพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียนจังหวัดนครปฐม	116
DEVELOPING COMPETENCY LEARNING IN THE 21 st CENTURY THROUGH MINDFULNESS-BASED LEARNING OF STUDENTS IN NAKHON PATHOM PROVINCE	
<i>พระมหาดมรงค์ราช ครองเชื้อ, พระครูใบฎีกาอภิชาติ พรสุทธิชัยพงศ์, วีรพงศ์ พิชัยเสนาณรงค์, ผุสดี จิรวัดนกกิจ และพระปลัดประพจน์ อยู่สำราญ</i>	
▪ ENGLISH TO THAI TRANSLATION STRATEGIES FOR CULTURE-SPECIFIC TERMS AND TRANSLATION IDEOLOGY FROM NETFLIX'S 'THE WITCHER' SERIES	129
<i>Pomthep Katchamat, Sasiwimon Sutthisan and Wunwisa Punkhoom</i>	
▪ FACTORS INFLUENCING THE PURCHASE INTENTION OF THE BUBBLE MILK TEA CUSTOMERS IN BANGKOK, THAILAND	145
<i>Khotchasak Maharom and Nitirat Maleewat</i>	

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

- พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออก ภายหลังจาก
การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 158
TOURIST BEHAVIOR TOWARD LESS VISITED AREA IN THE EASTERN
REGION AFTER THE COVID-19 PANDEMIC
พรรณนิภา อนุรักษ์ากรกุล, ณรงค์ พลธีรักษ์ และปริญญา นาคปทุม
- ศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี 174
THE POTENTIAL OF COMMUNITIES FOR DEVELOPING CREATIVE TOURISM
IN UTHAI THANI PROVINCE
ญาณวธร เสียรถาวร และปภาดา สืบพลาย
- การพัฒนาตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 188
THE DEVELOPMENT OF CRISIS LEADERSHIP INDICATORS FOR
SECONDARY SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF
THE BASIC EDUCATION COMMISSION
วทันยา อัมพันธ์, อัจฉรา นิชยามา และพรเทพ ฐ์แผน
- การพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ชุดกิจกรรมบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการ
ในรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs 203
THE DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING CORE COMPETENCY FOR
PRE-SERVICE TEACHERS BY USING INTEGRATION ACTIVITY PACKAGES
WITH INTERDISCIPLINARY APPROACH IN MOOCs OPEN SYSTEM
อภิชาติ พยัคฆิน, พิชามณูชู่ จำรัสศรี และศศิธร โสภารัตน์
- การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตนิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้น
มัธยมศึกษาปีที่ 4 216
A STUDY OF THE COMPONENTS AND INDICATORS OF ENGINEERING
HABITS OF MIND FOR 10th GRADE STUDENTS
วรวิมล แซ่ตั้ง, ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี และกิตติชัย สุธาสีโนบล
- แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ 233
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
COMPETENCY DEVELOPMENT GUIDELINES FOR HOME ECONOMICS
TEACHERS IN THE OCUPTIONS DEPARTMENT UNDER THE OFFICE
OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION
สุภาวัช เขาวนเกษม จุฑามาศ พีรพัชระ และจิระ จิตสุภา

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

<ul style="list-style-type: none"> ■ กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 	247
<p>COMPERITIVE STRATEGIES OF SMALL RETAIL STORE OPERATORS IN PATHUM THANI MUNICIPALITY, MUEANG DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE</p> <p><i>สุตาภัทร จันทร์ประเสริฐ, ฉัตรชนก กระจับนาค และนฤมล ตีระพัฒนเกียรติ</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> ■ รูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 	263
<p>A PARTICIPATORY SAFETY MANAGEMENT MODEL FOR EDUCATIONAL OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF THE BASIC EDUCATION COMMISSION</p> <p><i>พชฎ นรสิงห์, อีระวัฒน์ มอนไธสง และวีรภัทร ภัทรกุล</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> ■ การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 	277
<p>DEVELOPMENT OF A MATHEMATICS LEARNING MANAGEMENT MODEL TO ENHANCE REAL-LIFE PROBLEM-SOLVING SKILLS AMONG JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS</p> <p><i>นันทพล มีying, ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี และกิตติชัย สุชาติโนบล</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> ■ ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาานครสวรรค์ 	290
<p>FACTORS AFFECTING SCHOOL-BASED MANAGEMENT AND INTERNAL QUALITY ASSURANCE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITHIN NAKHON SAWAN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA</p> <p><i>ศักดิพงษ์ สุภีรักษ์</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> ■ THE INFLUENCE OF TEENAGER PEER INTERACTION AND WORD OF MOUTH TO THE INTENTION TO PURCHASE AND THE PURCHASING DECISION MAKING: CASE STUDY OF THAI TEENAGERS IN BANGKOK 	301
<p><i>Nampet Petmai and Nitirat Maleewat</i></p>	
<ul style="list-style-type: none"> ■ BEYOND THE PLATE: THAI BEEF CONSUMER SEGMENTATION BY ATTITUDES 	314
<p><i>Suwanna Sayruamyat, Tidarat Kumkit and Piyathida Thathong</i></p>	

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิจัย : Research Article

- ความเชื่อมโยงระหว่างทุนแรงงานและทุนอื่นในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต และวิถีชีวิตตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” 330
THE LINKAGES BETWEEN LABOUR CAPITAL AND OTHER FORMS OF CAPITAL IN TRANSFORMING PRODUCTION AND LIFESTYLES ACCORDING TO THE "KHOK NONG NA MODEL ”
เมทินี น้อยเรือน และปรีชัช ดาวอุดม
- การพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ สร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ 344
THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING AND CREATIVE PROBLEM-SOLVING ABILITIES IN GRADE 9 STUDENTS WITH A CREATIVE LEARNING MODEL BASED ON THE SIX THINKING HATS TECHINQUE
นิศาชล แพงตาแก้ว และคณิตา ดวงวิไล

ภาคผนวก

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน	I
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย	Xli
ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ/พิเศษ/ปริทรรศน์/ปกิณกะ	XXI
กระบวนการพิจารณาบทความ	XXVII

ความพึงพอใจในการบริการร้านอาหารไทยริมน้ำที่วังจักรพงษ์
ต่อความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
SATISFACTION WITH THE SERVICE OF THE THAI RIVERSIDE RESTAURANT
AT CHAKRABONGSE PALACE TOWARDS THE LOYALTY
OF FOREIGN TOURISTS

ณัฐวุฒิ นาคไพจิตร* และวรรัชดา บุญญาเมธภาพร

Natthawut Nakphajit and Watsida Boonyanmethaporn

คณะกรรมการจัดการท่องเที่ยว สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

Graduate School of Tourism Management, National Institute of Development Administration

E-mail: nakphajitn@gmail.com

Received July 9, 2024; Revised November 6, 2024; Accepted November 18, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำที่วังจักรพงษ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ 2) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำที่วังจักรพงษ์ และ 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการบริการร้านอาหารไทยริมน้ำที่วังจักรพงษ์ต่อความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1) พฤติกรรมการใช้บริการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่มาที่นี่เป็นครั้งแรก โดยมากกับคนรัก ซึ่งมีการตัดสินใจด้วยตัวเอง และมีผู้ร่วมโต๊ะประมาณ 3 - 5 คน จะมาในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ ช่วงเวลา 18.00 น. - 20.00 น. โดยระยะเวลารับประทานอาหารประมาณ 3 - 4 ชั่วโมง มีวัตถุประสงค์เพื่อบันเทิง/ผ่อนคลาย ขึ้นชอบบรรยากาศริมน้ำ และชอบรับประทานอาหารชาววัง ซึ่งพบแหล่งข้อมูลจากสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Line

2) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริการอย่างไทยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการรับรู้คุณค่าของสินค้าและบริการ ด้านผลิตภัณฑ์อาหารไทย ด้านกระบวนการในการให้บริการ และด้านลักษณะทางกายภาพของร้านอาหารไทยริมน้ำ ตามลำดับ

3) ความพึงพอใจ ด้านการรับรู้คุณค่าของสินค้าและบริการ มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีในการกลับมาใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ, ความจงรักภักดี, ร้านอาหารไทยริมน้ำ, อาหารไทยวังจักรพงษ์, นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

Abstract

This research aimed 1) to study the behavior of foreign tourists visiting the Thai riverside restaurant at Chakrabongse Palace, 2) to study the level of satisfaction among foreign tourists who visit the Thai waterfront restaurants at Chakrabongse Palace, and 3) to study the level of satisfaction with the service by the Thai riverside restaurant at Chakrabongse Palace and its impact on the loyalty of foreign tourists. This research used a quantitative research design. The tools used to collect data included questionnaires. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The research results found that:

1) Service behavior of most foreign tourists visiting for the first time with their loved ones made their own decisions and had about 3 - 5 people per table. They usually visited during public holidays from 6:00 p.m. - 8:00 p.m., and the meal duration was approximately 3 - 4 hours. The purpose was usually entertainment/relaxation. They expressed a desire for the waterfront atmosphere and liked to eat royal food. Sources of information included online media such as Facebook and Line.

2) The satisfaction of foreign tourists towards using the services of the riverside Thai restaurant at Chakrabongse Palace was at the highest level overall. When considering each aspect, it was found that Thai service had the highest average value, followed by perceived value of products and services, Thai food products, service process, and the physical characteristics of the riverside Thai restaurants, respectively.

3) Satisfaction: Perceived value of products and services influenced loyalty in returning to use the services of the riverside Thai restaurant at Chakrabongse Palace with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: Satisfaction, Loyalty to Thai riverside restaurant, Thai food, Chakrabongse palace, Foreign tourists

บทนำ

อาหารไทยที่เป็นที่นิยมของคนทุกเชื้อชาติเป็นปัจจัยที่สามารถจูงใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวในประเทศไทยได้เป็นจำนวนมาก เนื่องด้วยอาหารไทยมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะทางด้านรสชาติ ครัวบวงจรรสชาติ รูปแบบ และกลิ่น นอกจากนี้ ความใส่ใจในรายละเอียดทุกรายละเอียดของผู้ปรุงอาหารเป็นจุดเด่นที่สำคัญ เรื่องคุณค่าทางโภชนาการยังมีความสำคัญอย่างมาก (เบญจมาภรณ์ ชำนาญญา, 2561) อาหารไทยยังเป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สามารถบ่งชี้และสะท้อนวิถีชีวิตของคนไทยตลอดกาล วิธีการปรุง การจัดเสิร์ฟ ความประณีต และการรับประทานอาหาร ในปัจจุบันยังคงถูกนำเสนอได้ทั่วโลก มีร้านอาหารไทยทั่วโลกที่สามารถพบเห็นได้ทุกที่ในเมืองใหญ่ อาหารไทยยังเริ่มเป็นที่นิยมในสายการบินที่เป็นระบบทั่วโลก จึงเป็นที่สำคัญและ

ควรที่จะภูมิใจที่อาหารไทยได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายในฐานะอาหารระดับโลก และแม้ว่าอาหารไทยจะเป็นที่รู้จักและเป็นที่ยอมรับในทั่วโลก แต่ยังมีปัญหาทางด้านภาพลักษณ์ที่มุ่งไปในทางลบบ้าง อาทิ มาตรฐานความสะอาด ราคา และบริการ ปัญหาเหล่านี้มักมีกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในวิธีการผลิต การปรุง วัตถุดิบ และการนำเสนออาหาร ซึ่งบางครั้งอาจเกิดปัญหาที่น่าเป็นห่วงในอนาคต ทั้งนี้ เรียกว่าสาเหตุสำคัญเป็นการปรับเปลี่ยนรูปแบบของอาหารไทย โดยมีการผสมผสานกับอาหารและสูตรอาหารจากวัฒนธรรมอื่น ๆ เข้ามา เช่น อาหารฟิวชั่นฟู้ดส์หรืออาหารสตรีทฟู้ดส์ นี่อาจเป็นปัญหาสำหรับนักท่องเที่ยวหรือเยาวชนในอนาคตที่อาจไม่เข้าใจถึงแนวคิดและรสชาติของอาหารไทยที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ ดังนั้น ผู้วิจัยต้องการศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่ออาหารไทย โดยการศึกษาในร้านอาหารที่เน้นเรื่องเอกลักษณ์ ความเป็นไทย และความเป็นมาของอาหารและรสชาติดั้งเดิม เช่น ร้านอาหารไทยริมน้ำวังจักรพงษ์ (ปวริศ หมิ่นณรงค์, 2566)

ร้านอาหารวังจักรพงษ์ตั้งอยู่ในพื้นที่ชื่อเดิมวังท่าเตียนซึ่งเป็นที่ตั้งของ จอมพลสมเด็จพระอนุชาธิราช เจ้าฟ้าจักรพงษ์ภูวนาถ กรมหลวงพิษณุโลกประชานาถ ผู้ครอบครองปัจจุบัน คือ มรว.นริศรา จักรพงษ์ ที่ได้รับมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญในด้านอาหารชาววังมาตั้งแต่อดีต ร้านอาหารชื่อดังนี้เป็นสูตรอาหารเก่าแก่ที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานและเป็นอาหารต้นตำรับหลายเมนูซึ่งสืบทอดและตกทอดสืบมา แม้ว่าอาหารชาววังจะเปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย แต่คุณค่าที่ยังคงคุณค่าของอาหารชาววังที่ยังอยู่ได้แสดงให้เห็นถึงความประณีตในการประกอบอาหารของสตรีชั้นสูงในอดีต (สุธาสิณี สุวิชา, 2563) ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อร้านอาหารวังจักรพงษ์ เพื่อเข้าใจถึงความเป็นไทยและคุณค่าทางวัฒนธรรมของอาหารชาววังที่เป็นมรดกที่สำคัญของชาติ และสามารถสะท้อนถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนไทยได้อย่างชัดเจน นับเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจที่จะสำรวจความถี่กลับของวังและอาหารชาววังอันเป็นเอกลักษณ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำที่วังจักรพงษ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ
2. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มาใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำที่วังจักรพงษ์
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจในการบริการร้านอาหารไทยริมน้ำที่วังจักรพงษ์ต่อความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ

Parasuraman et al. (1988) ได้ทำการศึกษาและพัฒนางานวิจัย พบว่า คุณภาพการบริการนั้นจะขึ้นอยู่กับความแตกต่างระหว่างความคาดหวังกับการรับรู้ของผู้รับบริการ และยังพบว่าเกณฑ์การประเมินคุณภาพการบริการนั้นสามารถรวมมิติสำคัญที่แสดงถึงคุณภาพการบริการได้ 5 ด้าน และผลการวิจัยสามารถยืนยันค่าความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของแบบวัดได้อีกด้วย เครื่องมือที่ถูกพัฒนาขึ้นมาเพื่อใช้เป็นมาตรฐานวัดคุณภาพบริการดังกล่าวนี้มีชื่อเรียกว่า “SERVQUAL” โดยได้มิติ

คุณภาพการบริการ ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Tangibles) 2) ความไว้วางใจหรือความน่าเชื่อถือ (Reliability) 3) การตอบสนองต่อลูกค้าผู้ใช้บริการ (Responsiveness) 4) การให้ความมั่นใจแก่ลูกค้าผู้ใช้บริการ (Assurance) และ 5) ความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจลูกค้าผู้ใช้บริการ (Empathy)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค

การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ใช้บริการ (Kotler, 1997) เป็นการค้นหาพฤติกรรมการซื้อของผู้ใช้บริการ เพื่อที่จะทราบถึงลักษณะความต้องการของผู้ใช้บริการ โดยการตั้งคำถามและคำตอบที่ได้จะช่วยให้เห็นการตลาดสามารถจัดกลยุทธ์ทางการตลาดที่สามารถตอบสนองความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้อย่างเหมาะสม กล่าวโดยสรุปการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค หมายถึง การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมที่บุคคลทำการค้นหาการซื้อ การใช้ การประเมินผล และการใช้จ่ายในสินค้าและบริการนั้น ๆ เพื่อตอบสนองความจำเป็นและความต้องการของผู้ใช้บริการให้ได้รับความพอใจว่า ใครคือลูกค้าผู้ใช้บริการซื้ออะไร ทำไมผู้ใช้บริการจึงซื้อ ซื้อเมื่อไร ซื้อที่ไหน ซื้อบ่อยครั้งแค่ไหน และใครมีอิทธิพลในการซื้อ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความจงรักภักดี

Bourdeau (2005) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบที่สำคัญของความภักดีของลูกค้า ต้องวัดทั้งความตั้งใจเชิงพฤติกรรม เช่น ความตั้งใจซื้อซ้ำ และความตั้งใจที่จะไม่เปลี่ยนผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือผู้ให้บริการ รวมถึงการวัดผลได้เชิงพฤติกรรมหรือการกระทำ ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ การบอกต่อความหนักแน่นในสิ่งที่ชอบ การแสดงตัว การมีส่วนร่วมในการปกป้อง และการไตร่ตรองเป็นพิเศษ ประกอบด้วย 1) การบอกต่อ (Word-of-Mouth: WOM) หรือการเป็นผู้สนับสนุน 2) ความหนักแน่นในสิ่งที่ชอบ (Strength of Preference) 3) การแสดงตัว (Identification) 4) การมีส่วนร่วมในการปกป้องหรือสัดส่วนของแนวโน้มการใช้จ่ายของลูกค้า (Share of Wallet) และ 5) การไตร่ตรองเป็นพิเศษ (Exclusive Consideration)

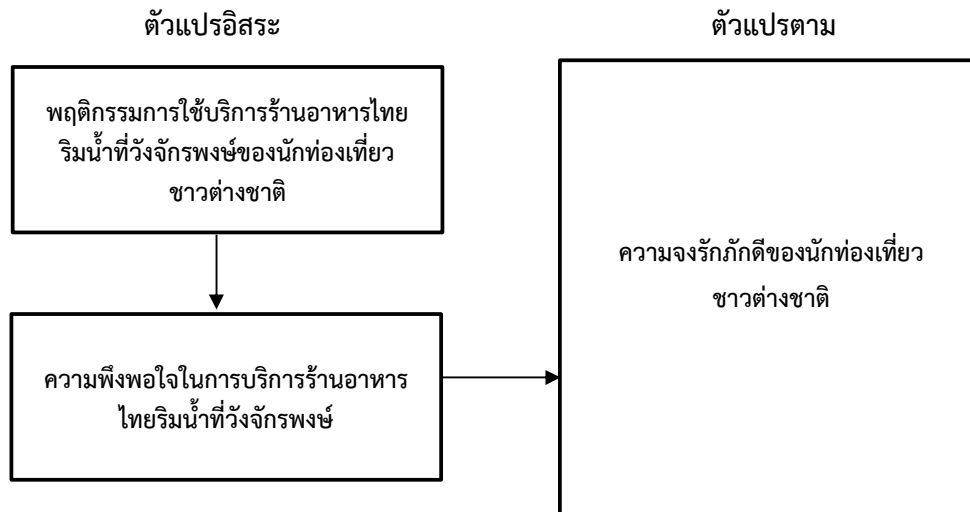
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

Jones & Sasser (1995) ได้เสนอทฤษฎีการแสวงหาความพึงพอใจไว้ว่า บุคคลพอใจจะกระทำสิ่งใด ๆ ที่ให้มีความสุขและจะหลีกเลี่ยงไม่กระทำในสิ่งที่เขาจะได้รับความทุกข์หรือความยากลำบากโดยอาจแบ่งประเภทความพอใจกรณีนี้ได้ 3 ประเภท คือ 1) ความพอใจด้านจิตวิทยา 2) ความพอใจเกี่ยวกับตนเอง และ 3) ความพอใจเกี่ยวกับจริยธรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาถึงคุณภาพการบริการตามแนวคิดของ Parasuraman et al. (1988) พฤติกรรมผู้บริโภค ตามแนวคิดของ Kotler (1997) ความจงรักภักดีตามแนวคิดของ Bourdeau (2005) และความพึงพอใจตามแนวคิดของ Jones & Sasser (1995) งานวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเป็นการศึกษาถึงความพึงพอใจในการบริการร้านอาหารไทยริมน้ำที่วังจักรพงษ์ต่อความจงรักภักดีของนักท่องเที่ยวต่างชาติ โดยผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์อย่างมากกับธุรกิจร้านอาหารไทยริมน้ำที่วังจักรพงษ์ในการพัฒนาคุณภาพการบริการให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างสูงสุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำที่วังจักรพงษ์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำที่วังจักรพงษ์ การศึกษาในครั้งนี้ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดของ Cohen (2013) จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่างด้วยโปรแกรม G*Power ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 138 คน

วิธีการสุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยฉบับนี้จะใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบไม่คำนึงถึงความน่าจะเป็นการสุ่ม (Nonprobability sampling) ซึ่งเป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่มีการคำนึงถึงความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่ได้รับเลือกของกลุ่มตัวอย่าง อีกทั้งผู้วิจัยได้มีการเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยจะใช้ วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ผ่านการแจกแบบสอบถาม เพื่อให้ผู้วิจัยจะสามารถสอบถามและสำรวจข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ได้มีระบุไว้ ผู้บริโภคที่เข้าร้านอาหารวังจักรพงษ์ได้ตามจำนวนทั้งสิ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

ในการศึกษางานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้มีการใช้เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการแจกแบบสอบถาม โดยลักษณะของคำถามในแบบสอบถามจะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close - Ended Question) ซึ่งจะสามารถแบ่งคำถามออกเป็น 5 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามคัดกรองโดยลักษณะของคำถามในแบบสอบถามจะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close - Ended Question)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยลักษณะของคำถามในแบบสอบถามจะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close - Ended Question)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ โดยลักษณะของคำถามในแบบสอบถามจะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Close - Ended Question)

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ โดยลักษณะของคำถามในแบบสอบถามจะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิดแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) ซึ่งมีระดับคะแนน 5 ระดับ

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับความจงรักภักดีในการกลับมาใช้บริการซ้ำ ร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ โดยลักษณะของคำถามในแบบสอบถามจะเป็นลักษณะคำถามแบบปลายปิดแบบลิเคิร์ตสเกล (Likert Scale) ซึ่งมีระดับคะแนน 5 ระดับ

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการทดสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลก่อนที่จะนำไปทำการวิเคราะห์ ผู้วิจัยได้มีการใช้วิธีการ ดังต่อไปนี้

1) ความเที่ยงตรง (Validity)

ผู้วิจัยได้มีการนำแบบสอบถามที่ได้จัดทำขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงและความเหมาะสมของแนวคำถามเพื่อนำไปปรับปรุงก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง โดยแบบสอบถามมีค่าความเที่ยงตรงอยู่ระหว่าง 0.67-1.00

2) ความเชื่อมั่น (Reliability)

ผู้วิจัยได้มีปรับปรุง แก้ไขเนื้อหาของแบบสอบถามและนำแบบสอบถามที่มีการแก้ไข แล้วไปทดสอบความเชื่อมั่นด้วยเครื่องมือ Cronbach's Alpha และใช้เกณฑ์ยอมรับอยู่ที่ 0.7 ขึ้นไป โดยแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.948

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ทำวิจัยได้มีการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาทำการวิเคราะห์และประมวลผลผ่านโปรแกรมการวิเคราะห์ผลสำเร็จรูปทางสถิติ (SPSS : Statistical Package for the Social Science) โดยจะมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

1) วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics Analysis) ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2) วิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการใช้บริการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่มาที่นี่เป็นครั้งแรก โดยมากับคนรัก ซึ่งมีการตัดสินใจด้วยตัวเอง และมีผู้ร่วมโต๊ะประมาณ 3 - 5 คน จะมาในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ ช่วงเวลา 18.00 น. - 20.00 น. โดยระยะเวลารับประทานอาหาร

ประมาณ 3 - 4 ชั่วโมง มีวัตถุประสงค์เพื่อบันเทิง/ผ่อนคลาย ขึ้นชอบบรรยากาศริมน้ำ และชอบรับประทานอาหารเช้า ซึ่งพบแหล่งข้อมูลจากสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Line

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.75$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านการบริการอย่างไทย ($\bar{X} = 4.79$) รองลงมา ด้านการรับรู้คุณค่าของสินค้าและบริการ ($\bar{X} = 4.76$) ด้านผลิตภัณฑ์อาหารไทย ($\bar{X} = 4.74$) ด้านกระบวนการในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.74$) และด้านลักษณะทางกายภาพของร้านอาหารไทยริมน้ำ ($\bar{X} = 4.73$) ตามลำดับ แสดงผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการใช้บริการ ร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ ความพึงพอใจ
1. ด้านผลิตภัณฑ์อาหารไทย	4.74	0.31	มากที่สุด
2. ด้านลักษณะทางกายภาพของร้านอาหารไทยริมน้ำ	4.73	0.37	มากที่สุด
3. ด้านการบริการอย่างไทย	4.79	0.26	มากที่สุด
4. ด้านกระบวนการในการให้บริการ	4.74	0.35	มากที่สุด
5. ด้านการรับรู้คุณค่าของสินค้าและบริการ	4.76	0.34	มากที่สุด
โดยรวม	4.75	0.37	มากที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรที่สามารถนำไปใช้ในการพยากรณ์ความจงรักภักดีในการกลับมาใช้บริการซ้ำ ร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ความพึงพอใจด้านการรับรู้คุณค่าของสินค้าและบริการ (X_5) ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ไม่พบความสำคัญกับความจงรักภักดีในการกลับมาใช้บริการซ้ำ ร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์

เมื่อนำความพึงพอใจด้านการรับรู้คุณค่าของสินค้าและบริการ (X_5) มาสร้างการพยากรณ์ความจงรักภักดีในการกลับมาใช้บริการซ้ำ ร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ ได้ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.369 โดยสามารถสร้างสมการการพยากรณ์ ได้ดังนี้

$$Y_1 = 1.143 + 0.124 (X_5)$$

โดยที่ Y_1 คือ ความจงรักภักดีในการกลับมาใช้บริการซ้ำ ร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์

X_5 คือ ด้านการรับรู้คุณค่าของสินค้าและบริการ

ความพึงพอใจด้านการรับรู้คุณค่าของสินค้าและบริการ (X_5) มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีในการกลับมาใช้บริการซ้ำ ร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 กล่าวคือ เมื่อความพึงพอใจด้านการรับรู้คุณค่าของสินค้าและบริการ (X_5) เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะมีผลทำให้ความจงรักภักดีในการกลับมาใช้บริการซ้ำ ร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ 0.485 เพิ่มขึ้น 0.176 แสดงผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณของความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีในการกลับมาใช้บริการซ้ำ ร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ	ความจงรักภักดีในการกลับมาใช้บริการซ้ำ ร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์				
	B	S.E.	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (C)	1.143	0.505		2.266	0.025*
ด้านผลิตภัณฑ์อาหารไทย (X ₁)	0.044	0.150	0.035	0.291	0.771
ด้านลักษณะทางกายภาพของร้านอาหารไทยริมน้ำ (X ₂)	-0.086	0.112	-0.082	-0.764	0.446
ด้านการบริการอย่างไทย (X ₃)	0.080	0.148	0.055	0.536	0.593
ด้านกระบวนการในการให้บริการ (X ₄)	0.171	0.103	0.159	1.655	0.100
ด้านการรับรู้คุณค่าของสินค้าและบริการ (X ₅)	0.551	0.124	0.485	4.458	0.000*

R = 0.607, R² = 0.369, Adjusted R² = 0.345, Std. Error of the Estimate = 0.309,
F = 15.405, Sig. = 0.000

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า พฤติกรรมการใช้บริการของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่มาที่นี้เป็นครั้งแรก โดยมากกับคนรัก ซึ่งมีการตัดสินใจด้วยตัวเอง และมีผู้ร่วมโต๊ะประมาณ 3 - 5 คน จะมาในช่วงวันหยุดนักขัตฤกษ์ ช่วงเวลา 18.00 น. - 20.00 น. โดยระยะเวลารับประทานอาหารประมาณ 3 - 4 ชั่วโมง มีวัตถุประสงค์เพื่อบันเทิง/ผ่อนคลาย ขึ้นชอบบรรยากาศริมน้ำ และชอบรับประทานอาหารชาววัง ซึ่งพบแหล่งข้อมูลจากสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, Line สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริชาติ เบ็ญฤทธิ์ (2559) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าร้านอาหารไทยในประเทศมาเลเซีย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มารับประทานอาหารที่ร้านอาหารไทยมากกว่า 1 ครั้งต่อเดือน ตามด้วยประมาณเดือนละครั้ง และทุก ๆ 3 เดือน ส่วนใหญ่จะมารับประทานอาหารที่ร้านอาหารไทยกับเพื่อน คนในครอบครัวและญาติ สำหรับค่าใช้จ่ายของอาหารที่ร้านอาหารไทยในแต่ละครั้งพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายจ่าย อยู่ระหว่าง 10-19 ริงกิต ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมดมีรายจ่ายต่ำกว่า 10 ริงกิต ตามด้วยรายจ่ายระหว่าง 20-29 ริงกิต อาหารไทยที่ชื่นชอบเป็นอันดับแรกของผู้ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่คือ ต้มยำ รong ลมจาคือ ข้าวผัดต่าง ๆ และแกงเขียวหวาน

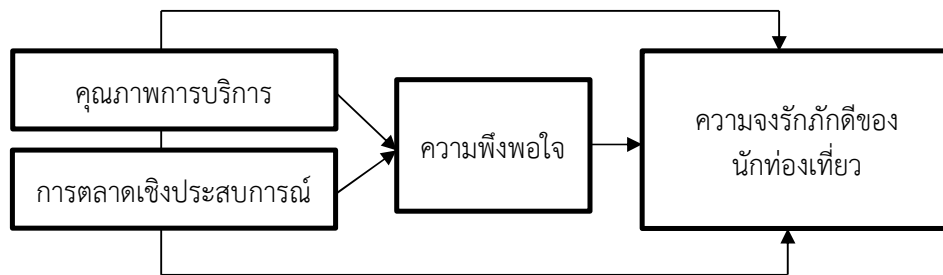
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพบว่า ด้านการบริการอย่างไทย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเป็นปัจจัยการให้บริการสำคัญมากสำหรับธุรกิจบริการ การบริการที่สุภาพของพนักงานเอาใจใส่ลูกค้า หากผู้บริโภคได้รับการบริการและได้ประสบการณ์ที่ดี ทำให้ผู้บริโภครู้สึกประทับใจและกลับมาใช้ซ้ำขึ้นอยู่กับราคาหรือรสชาติอาหารเพียงอย่างเดียวที่จะทำให้ลูกค้ากลับมาใช้ซ้ำ ซึ่งผลการศึกษาปฏิเสธ สมมติฐาน ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของ สรรเสริญ สัตถาวร (2563) พบว่า อิทธิพลของคุณภาพงานบริการ ความคุ้มค่าด้านราคาของร้านอาหารที่ทำให้ลูกค้าเกิดความรู้สึกคุ้มค่าทั้งคุณภาพและปริมาณนั้น ใช้ราคาในการประเมินบริการที่ได้รับมีความคุ้มค่ากับราคาที่จ่ายไป

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจ ด้านการรับรู้คุณค่าของสินค้าและบริการ มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีในการกลับมาใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริการของพนักงานในเรื่องความถูกต้องของการเสิร์ฟอาหารตามรายการอาหารที่สั่ง เป็นส่วนสำคัญของคุณภาพการบริการทำให้ผู้ใช้บริการรู้สึกว่าร้านแห่งนี้มีราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพที่ได้รับ ซึ่งผลดังกล่าวมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ryu et al. (2012) ที่ศึกษาเรื่อง อิทธิพลด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ คุณภาพอาหาร และคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ร้านอาหาร การรับรู้คุณค่าความพึงพอใจ และความตั้งใจด้านพฤติกรรม ผลการวิจัยดังกล่าวพบว่าคุณภาพการบริการเป็นปัจจัยสำคัญในการรับรู้คุณค่าของลูกค้า

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวมีการประเมินร้านอาหารจากคุณค่าที่พวกเขาได้รับ ซึ่งรวมถึงทั้งด้านคุณภาพของอาหาร บริการ บรรยากาศ และราคา ถ้าพวกเขาารู้สึกว่าร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ให้ประสบการณ์ที่คุ้มค่ากับการจ่ายเงิน (ทั้งในด้านอาหารและบรรยากาศวิริมแม่น้ำ) ความพึงพอใจของพวกเขาจะสูงขึ้น และหากร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ มีบรรยากาศที่เป็นเอกลักษณ์เพราะตั้งอยู่ริมแม่น้ำ มีวิวทิวทัศน์ที่สวยงามและบรรยากาศที่สงบ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวต่างชาติรู้สึกที่พวกเขาได้รับประสบการณ์ที่มีค่าและไม่เหมือนใคร ประสบการณ์นี้สามารถสร้างความทรงจำที่ดีและกระตุ้นให้พวกเขากลับมาใช้บริการซ้ำ และถ้านักท่องเที่ยวพบว่าอาหารไทยที่ได้รับมีคุณภาพดี รสชาติอร่อย และบริการของร้านดีเยี่ยม สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างความพึงพอใจในระยะยาว ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความจงรักภักดี การที่ลูกค้าได้รับบริการที่ดีเกินกว่าความคาดหมายจะช่วยเสริมความรู้สึกของคุณค่าและความสัมพันธ์เชิงบวกกับร้านอาหาร

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

สรุป

จากผลการศึกษาทำให้พบว่า ร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ควรเน้นการรักษาคุณภาพทั้งด้านอาหาร รักษามาตรฐานความสดใหม่ของวัตถุดิบและรสชาติที่ดีเยี่ยมของอาหารไทย เพื่อให้ลูกค้ามีประสบการณ์ที่ดีในทุกครั้งที่มาเยือน บริการ บรรยากาศ มีการนำเอาวัฒนธรรมไทยมาใช้ในการออกแบบเมนู การแสดงดนตรีไทย หรือการตกแต่งร้าน เพื่อสร้างประสบการณ์ที่มีเอกลักษณ์และยากจะหาได้จากที่อื่น เป็นการสร้างประสบการณ์ที่คุ้มค่าและน่าจดจำ เพื่อเสริมสร้างความจงรักภักดีของลูกค้าในการกลับมาใช้บริการซ้ำ นอกจากนี้การสื่อสารกับลูกค้าและการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเป็นสิ่งสำคัญในการตอบสนองความต้องการที่เปลี่ยนแปลงของนักท่องเที่ยว อีกทั้งมีการติดตามฟีดแบ็กของนักท่องเที่ยวผ่านรีวิวออนไลน์หรือสอบถามโดยตรง แล้วนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงอาหาร บริการ หรือประสบการณ์โดยรวม เพื่อพัฒนาการบริการให้มีประสิทธิภาพอย่างสูงสุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติส่วนใหญ่มาใช้บริการกับคนรัก โดยพบแหล่งข้อมูลข่าวสารจากสื่อสังคมออนไลน์ ดังนั้นทางธุรกิจควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาดให้กับผู้มาใช้บริการที่เป็นคู่รัก ผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ให้มากขึ้น และมีการจัดโปรโมชั่นให้กับผู้ให้บริการในทุกสถานภาพอย่างเหมาะสม ผ่านทั้งช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้อย่างทั่วถึง

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มีต่อการใช้บริการร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยพบว่า ด้านการบริการอย่างไทยมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ดังนั้นทางธุรกิจควรมีการปรับปรุงบุคลิกภาพของบุคลากรให้มีการแต่งกายแบบไทย สะอาด และถูกสุขอนามัย บริการยิ้มแย้ม มีอัธยาศัยไมตรี ให้การต้อนรับที่ดี และเป็นกันเองสามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี สามารถสื่อสารและแนะนำอาหารและเครื่องดื่มได้ดี มีบุคลิกภาพที่ดี มีความเป็นมืออาชีพ มีความกระตือรือร้น พร้อมให้บริการเสมอ และมีจำนวนเพียงพอต่อการให้บริการ มีกริยา มารยาท สุภาพ เรียบร้อย มีความรู้เรื่องอาหารไทย สามารถตอบคำถามลูกค้าได้ชัดเจนและถูกต้อง

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ความพึงพอใจด้านการรับรู้คุณค่าของสินค้าและบริการ มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีในการกลับมาใช้บริการซ้ำร้านอาหารไทยริมน้ำ ณ วังจักรพงษ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นทางธุรกิจควรมีการให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการได้รับการบริการที่มีคุณภาพและมีมาตรฐานอย่างมืออาชีพ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวรับรู้ถึงความเหมาะสมด้านคุณภาพอาหารและเครื่องดื่มเมื่อเทียบกับราคา การให้บริการของพนักงานที่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดี รวดเร็ว และถูกต้อง ตลอดจนทางร้านควรมีการนำเสนอการบริการและผลิตภัณฑ์ที่ดีที่สุดให้กับลูกค้า ซึ่งจะทำให้นักลูกค้ามีความไว้วางใจและเชื่อมั่นในการบริการ และรับรู้ถึงความเหมาะสมด้านรสชาติอาหารและเครื่องดื่มเมื่อเทียบกับราคา และความเหมาะสมด้านการบริการของบุคลากร ปริมาณอาหารและเครื่องดื่มเมื่อเทียบกับราคา ซึ่งมีความคุ้มค่าในการมาใช้บริการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งต่อไป ผู้วิจัยอาจจะมีการเพิ่มเติมกลุ่มเป้าหมายใหม่ ๆ เช่น นักท่องเที่ยวชาวไทยเพราะในปัจจุบันผู้คนให้ความสำคัญกับการบริโภคอาหารมากขึ้น และในเขตกรุงเทพมหานครก็เป็นจุดรวมตัวของนักท่องเที่ยวชาวไทยเป็นส่วนใหญ่หาอาหารการกินมีความหลากหลายแต่มีความแตกต่างจากอาหารที่รับประทานประจำวัน หากมีการศึกษาค้นคว้าและทำวิจัยการเพิ่มเติมกลุ่มเป้าหมายประเภทนี้ อาจทำให้เศรษฐกิจดีขึ้นและเกิดข้อมูลที่เป็นประโยชน์อีกมากมาย

เอกสารอ้างอิง

- เบญจมาภรณ์ ชำนาญญา. (2561). การท่องเที่ยวเชิงอาหาร: ศักยภาพและความได้เปรียบของประเทศ
ไทย. *บทความวิชาการ*, 24(1), 103 – 116. https://apheit.bu.ac.th/journal/social-vol24-1/08_วิชาการ_เบญจมาภรณ์%20ชำนาญญา.pdf
- ปวีรศ หมื่นณรงค์. (2566). *Fusion Food ความผสมผสานของอารยธรรมอาหารแนวใหม่*. สืบค้น 30
มีนาคม 2567. จาก [https://angkaew4equality.masscomm.cmu.ac.th/fusion-food-
ความผสมผสานของอารยธรรม/](https://angkaew4equality.masscomm.cmu.ac.th/fusion-food-ความผสมผสานของอารยธรรม/)
- ปาริชาติ เบ็ญญฤทธิ์. (2559). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของลูกค้าร้านอาหารไทยในประเทศ
มาเลเซีย. *วารสารกระแสดนวัฒนธรรม*, 17(32), 59-72.
[https://culturalapproach.siam.edu/
images/magazine/w17ch32/Research5_cul259.pdf](https://culturalapproach.siam.edu/images/magazine/w17ch32/Research5_cul259.pdf)
- สรสรเสริญ สัตถาวร. (2563). อิทธิพลของคุณภาพการบริการ ความคุ้มค่า และอัยยาศัยดีมีไม่ตรีจิต
ของพนักงานต่อความพึงพอใจในการใช้บริการร้านอาหารญี่ปุ่น. *วารสารบริหารธุรกิจ
เทคโนโลยีมหานคร*, 17(1), 179-197. [https://so04.tci-
thaijo.org/index.php/journalmbmut/article/download/243460/165440/](https://so04.tci-thaijo.org/index.php/journalmbmut/article/download/243460/165440/)
- สุธาสิณี สุวิชา. (2563). *เที่ยวเมืองไทยเหมือนไปเมืองนอก ตอนดินเนอร์สุดพิเศษที่จักรพงษ์วิลล่า*.
สืบค้น 2 พฤษภาคม 2567. จาก [https://tripsinmymemory.com/2020/08/05/private-
dinning-at-chakrabongse-villas/](https://tripsinmymemory.com/2020/08/05/private-dinning-at-chakrabongse-villas/)
- Bourdeau, B. L. (2005). *A New Examination of Service Loyalty: Identification of the
Antecedents and Outcomes of an Attitudinal Loyalty Framework*. Retrieved
from http://purl.flvc.org/fsu/fd/FSU_migr_etd-3485
- Cohen, J. (2013). *Statistical Power Analysis for the Behavioural Sciences*. Routledge.
- Kotler, P. (1997). *Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation, and
Control* (9th Ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- Parasuraman, A., Zeithaml, V.A. & Berry, L.L. (1988). SERVQUAL: A Multiple-Item Scale
for Measuring Consumer Perceptions of Service Quality. *Journal of Retailing*,
64(1), 12-40. [https://www.researchgate.net/publication/200827786_
SERVQUAL_A_Multiple-item_Scale_for_Measuring_Consumer_Perceptions_
of_Service_Quality](https://www.researchgate.net/publication/200827786_SERVQUAL_A_Multiple-item_Scale_for_Measuring_Consumer_Perceptions_of_Service_Quality)

- Ryu, K., Lee, H., & Gon Kim, W. (2012). The Influence of the Quality of the Physical Environment, Food, and Service on Restaurant Image, Customer Perceived Value, Customer Satisfaction, and Behavioral Intentions. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 24(2), 200-223. <https://doi.org/10.1108/09596111211206141>
- Jones, T.O. and Sasser, W.E. (1995). Why Satisfied Customers Defect. *Harvard Business Review*, 73, 88-99. <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num>

การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนใน จ.สงขลา A COMPARATIVE STUDY OF PEOPLE'S EXERCISE BEHAVIOR IN SONGKHLA PROVINCE

ยูโสภ ดำเต๊ะ, เอกราช มะลิวรรณ และสีบสกุล ใจสมุทร*

Yusob Damteh, Ekarach Maliwan and Serbsakul Jaisamut

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Srivijaya

อันสอด หลับด้วง

Ansod Labduang

คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยหาดใหญ่

Faculty of Education and Liberal Arts, Hatyai University

*Corresponding Author E-mail: serbsakul.j@rmutsv.ac.th

Received August 15, 2024; Revised November 15, 2024; Accepted November 19, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เพื่อศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนจังหวัดสงขลา มีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนจังหวัดสงขลา 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชน จังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่าง ใช้การทดสอบค่าที (T-test) และทดสอบค่าเอฟ (F-test) และการวิเคราะห์ ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาได้แก่ ประชาชนในจังหวัด สงขลา กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย ซึ่งผู้วิจัยกำหนดให้ระดับความ คลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

ผลการวิจัยพบว่า วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนสูงสุดคือ เลือก ประเภทของการออกกำลังกายให้เหมาะสมกับภาวะสุขภาพของวัย ($\bar{X} = 4.05$, S.D.=.941) รองลงมา คือ สวมใส่เครื่องแต่งกายด้วยเสื้อ กางเกงและรองเท้าที่เหมาะสมกับการออกกำลังกาย ($\bar{X} = 3.97$, S.D.=.952) ส่วนน้อยที่สุดคือ ออกกำลังกายเป็นประจำสม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.28$ S.D.=1.038) วัตถุประสงค์ ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลาสูงสุดคือ ปัจจัยความรู้ด้านการออกกำลังกาย ส่วนปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ค่าดัชนีมวลกาย ส่วนรายได้และอาชีพไม่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกาย ตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายพฤติกรรมการออกกำลังกายประชาชนในจังหวัดสงขลา มี 5 ตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยความรู้ด้านการออกกำลังกาย ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์จากการออกกำลังกาย ปัจจัยสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพ ปัจจัยการสนับสนุนจากคนรอบข้าง สามารถ อธิบายพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนคิดเป็น 90.5%

คำสำคัญ: พฤติกรรม, การออกกำลังกาย, การเปรียบเทียบพฤติกรรม

Abstract

This research was to study and compare the exercise behavior of people in Songkhla province. The research objectives were to 1) study the exercise behavior of the people in Songkhla Province and 2) compare the exercise behavior of the people in Songkhla Province. This research was quantitative research. The tools used to collect data were questionnaires. The statistics used to collect data were to analyze the exercise behavior of people in Songkhla Province by distributing frequency, percentage, mean, and standard deviation. The differences in exercise behavior of people in Songkhla Province were compared by variables using T-test, F-test, and one-way ANOVA. The sample group in the study was people in Songkhla Province. Simple random sampling technique which the researcher set the error level to be 0.05 was used, resulting in a sample of 400 people.

The results of the research showed that the exercise behavior of people, which was the highest, is choosing the type of exercise that was appropriate for the health status of the age ($\bar{X} = 4.05$, S.D. = .941), followed by wearing clothes such as shirts, pants, and shoes that were suitable for exercise ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = .952), the least is regular exercise ($\bar{X} = 3.28$, S.D. = 1.038). The factor that affects the exercise behavior of people in Songkhla Province the most is the exercise knowledge factor. Personal factors that affect exercise behavior include gender, age, education level, and body mass index. Income and occupation do not affect exercise behavior. There are 5 predictive variables that can predict exercise behavior of people in Songkhla Province: exercise knowledge factor, perceived benefits of exercise factor, location and facilities factor, perceived health status factor, and support from people around. All 5 variables can explain the exercise behavior of people, accounting for 90.5%.

Keywords: Behavior, Exercise, Behavioral comparison

บทนำ

การออกกำลังกายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่โรคเรื้อรัง เช่น โรคหัวใจ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคอ้วน มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมออกกำลังกายที่เหมาะสม และต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งสำคัญในการลดความเสี่ยงของโรคเหล่านี้ พร้อมทั้งส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจ (World Health Organization, 2020)

สุขภาพที่ดีต้องดูแลตนเอง นอกจากอาหาร อากาศบริสุทธิ์ และจิตใจสบายไม่เครียดแล้ว การออกกำลังกายให้สุขภาพดีนับเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง แต่มักจะมีข้อแก้ตัวบ่อย ๆ ว่าไม่มีเวลา ไม่มีสถานที่ ความจริงแล้วไม่ต้องใช้เวลามากมายเพียงแค่วันละ 30 นาที อย่างน้อยสัปดาห์ละ 3 ครั้ง ก็พอจะเกิดผลดีต่อหัวใจและปอด และก็ไม่จำเป็นต้องใช้พื้นที่มากมายหรือเครื่องมือราคาแพงอะไร มีเพียงพื้นที่ในการเดิน

ก็พอแล้ว วิธีที่ดีที่สุดคือการเดินเร็วหรือวิ่งเหยาะ ๆ ในกรณีที่สิ่งแวดล้อมของหมู่บ้านไม่สะดวกหรือเสี่ยงกับอุบัติเหตุ อาจใช้วิธีปั่นจักรยานอยู่กับที่หรือเดินบนสายพานในขณะที่ฟังข่าวหรือดูละคร โทรทัศน์ ต้องถือว่าการออกกำลังกายเป็นหนึ่งในกิจวัตรประจำวัน (ชุดิมา ศิริกุลชยานนท์, 2564) ปัญหาด้านพฤติกรรม การออกกำลังกายพบว่าในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง รวมทั้งความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์มากยิ่งขึ้น อย่งเห็นได้ชัดจากสภาพทางเศรษฐกิจที่ต้องมีการแข่งขันกันอยู่ตลอดเวลาส่งผลทำให้มีการใช้ชีวิตที่เร่งรีบ ในขณะที่เทคโนโลยีที่ทันสมัยก็ทำให้คนมีสิ่งอำนวยความสะดวกและบันเทิงมากยิ่งขึ้น จนทำให้ไม่มีเวลาออกกำลังกายหรือให้ความสนใจกับการออกกำลังกายน้อยลงด้วย จนก่อให้เกิดปัญหาสมรรถภาพทางกายที่ถดถอย

จังหวัดสงขลาเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยประชาชนในพื้นที่มีไลฟ์สไตล์และพฤติกรรม การดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลต่อความตระหนักและความพร้อมในการออกกำลังกายของแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้การมีแหล่งออกกำลังกาย เช่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา หรือศูนย์ฟิตเนส รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลด้านสุขภาพ ยังเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรม การออกกำลังกาย

จากปัญหาด้านพฤติกรรม การออกกำลังกายดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องพฤติกรรม การออกกำลังกายของประชาชนในจังหวัดสงขลา เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและออกแบบนโยบายหรือโครงการส่งเสริมการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับกลุ่มประชากรต่าง ๆ หน่วยงานด้านสุขภาพและชุมชนสามารถนำผลการศึกษาไปจัดทำโปรแกรมการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของที่ทำงานหรือชุมชน เพื่อให้คนในกลุ่มนั้น ๆ มีสุขภาพที่ดีขึ้น ลดความเครียด และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน รวมทั้งนำไปใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการพัฒนาโปรแกรมส่งเสริมสุขภาพหรือฟื้นฟูสภาพจิตใจ เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตและสุขภาพจิตของประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรม การออกกำลังกายของประชาชน จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรม การออกกำลังกายของประชาชน จังหวัดสงขลา

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรม การออกกำลังกายของประชาชน จังหวัดสงขลาอยู่ในระดับสูง
2. พฤติกรรม การออกกำลังกายของพื้นที่จังหวัดสงขลา มีความแตกต่างกันเปรียบเทียบตัวแปร ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ ดัชนีมวลกาย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกำลังกาย ได้แก่ ปัจจัยความรู้ด้านการออกกำลังกาย ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์จากการออกกำลังกาย ปัจจัยสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพ ปัจจัยการสนับสนุนจากครอบครัว

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการสนับสนุนการวิจัย โดยมีรายละเอียดตามลำดับดังต่อไปนี้

แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรออกกำลังกาย แนวความคิดเกี่ยวกับการออกกำลังกาย

แนวความคิดเกี่ยวกับพฤติกรรม

เฉลิมพล ต้นสกุล (2541) ได้ให้ความหมายว่า พฤติกรรม หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นซึ่งอาจสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสหรือไม่สามารถสังเกตได้ แบ่งพฤติกรรมออกได้เป็น 2 ประเภทคือ

1. พฤติกรรมภายนอก (Overt behavior) คือ การกระทำที่เกิดขึ้นสามารถที่จะสังเกตได้ด้วยประสาทสัมผัสหรืออาจใช้เครื่องมือช่วย

2. พฤติกรรมภายใน (Convert behavior) คือ กระบวนการที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ของบุคคลอื่นที่ไม่สามารถสังเกตได้

วัฒนา สุทธิพันธุ์ (2548) กล่าวว่า พฤติกรรม คือ กิจกรรมทุกประเภทที่มนุษย์กระทำอาจเป็นสิ่งที่สังเกตได้หรือไม่ได้ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 พฤติกรรมด้านความรู้ (Cognitive domain) พฤติกรรมด้านนี้ขึ้นขึ้นของความสามารถทางด้านความรู้ การให้ความคิดและพัฒนาการทางด้านสติปัญญา

ส่วนที่ 2 พฤติกรรมด้านเจตคติ (Affective domain) พฤติกรรมด้านนี้หมายถึง ความสนใจ ความรู้สึก ทำที่ ความชอบในการให้คุณค่าหรือปรับปรุงค่านิยมที่ยึดถืออยู่ เป็นพฤติกรรมที่ยากแก่การอธิบายเพราะเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในจิตใจของคน

ส่วนที่ 3 พฤติกรรมด้านการปฏิบัติ (Psychomotor domain) เป็นพฤติกรรมที่ใช้ความสามารถในการแสดงออกของร่างกาย ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติที่อาจแสดงออกในสถานการณ์หนึ่ง ๆ หรืออาจเป็นพฤติกรรมที่คาดคะเนว่าอาจจะปฏิบัติในโอกาสต่อไปพฤติกรรมด้านนี้เป็นพฤติกรรมขั้นสุดท้ายซึ่งต้องอาศัยพฤติกรรมด้านพุทธิปัญญาหรือเป็นพฤติกรรมที่สามารถประเมินผลได้ง่าย แต่กระบวนการที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมนี้ต้องอาศัยเวลา และการตัดสินใจหลายขั้นตอน ในทางด้านสุขภาพถือว่าพฤติกรรมด้านการปฏิบัติของบุคคลคือเป้าหมายขั้นสุดท้ายที่ช่วยให้บุคคลมีสุขภาพดี

อาภรณ์ รัชไช (2560) ให้ความหมายว่า พฤติกรรม (Behavior) หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกของสัตว์ เพื่อตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสิ่งที่มีกระตุ้น (Stimulus) อาจเกิดขึ้นทันทีหรือเกิดขึ้นหลังจากที่ถูกกระตุ้นมาแล้วระยะหนึ่ง

แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรออกกำลังกาย

พฤติกรรมกรออกกำลังกาย หมายถึง การที่ร่างกายได้ใช้งานหรือกำลังที่มีอยู่ เพื่อให้ส่วนใดส่วนหนึ่งของร่างกายเกิดการเคลื่อนไหว เช่น การบริหาร การวิ่ง การเล่นกีฬา เป็นต้น การเคลื่อนไหวนั้นจะต้องมีส่วนทำให้เกิดการพัฒนาทางด้านร่างกายและระบบต่าง ๆ ของร่างกาย เช่น ทำให้หัวใจและระบบไหลเวียนโลหิตทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและการปฏิบัตินั้นจะต้องถูกต้อง ตามหลักของการออกกำลังกายด้วย (การกีฬาแห่งประเทศไทย, 2545)

พฤติกรรมกรออกกำลังกาย หมายถึง พฤติกรรมที่ทำแล้วเป็นประโยชน์ต่อสุขภาพของมนุษย์ โดยผู้ที่ออกกำลังกายเป็นประจำมักจะมีสุขภาพร่างกายที่แข็งแรง (Pedersen & Saltin, 2006)

พฤติกรรมกรออกกำลังกาย หมายถึง การออกกำลังเคลื่อนไหวร่างกายที่มีการวางแผนมีแบบแผนโดยเป็นกิจกรรมที่เป็นการกระทำซ้ำ ๆ หรือสม่ำเสมอ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มหรือคงไว้ซึ่งสมรรถภาพทางกาย ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ความยืดหยุ่นของกล้ามเนื้อ และข้อต่อ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

การออกกำลังกายของวัยรุ่นนั้นเป็นวัยที่สามารถออกกำลังกายได้เต็มรูปแบบ มีการเล่นกีฬาเพื่อให้เกิดความสนุกสนานร่วมด้วย โดยการเล่นกีฬาจะต้องมีการเตรียมร่างกายให้พร้อมก่อนเพื่อป้องกันการบาดเจ็บและการออกกำลังกายที่ดีควรออกกำลังกายและเล่นกีฬาให้มีการผสมผสานกันอย่างเหมาะสมและหลากหลาย (พงศศักดิ์ ยุทธะนันท์, 2557)

แนวความคิดเกี่ยวกับการออกกำลังกาย

การออกกำลังกายเป็นกิจกรรมทางกายที่ร่างกายมีการเคลื่อนไหวส่งผลต่อสุขภาพที่ช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพร่างกาย เพิ่มความแข็งแรง สร้างภูมิคุ้มกัน และทำให้มีจิตใจที่ร่าเริงแจ่มใส อีกทั้งยังช่วยป้องกันโรคเรื้อรังหลายชนิดโดยเฉพาะโรคในกลุ่มเมแทบอลิก และลดความเสี่ยงต่ออาการซึมเศร้าได้ ทั้งนี้การออกกำลังกายควรเข้าใจพื้นฐานและมีการเตรียมพร้อมที่ดีเพื่อให้การออกกำลังกายมีประสิทธิภาพและช่วยลดความเสี่ยงและการเกิดอันตรายจากการบาดเจ็บระหว่างการออกกำลังกาย โดยหลักการออกกำลังกาย มีดังนี้ (ภาสกร วัฒนธาดา, 2560)

1. ความถี่ (Frequency) ควรออกกำลังกายให้ครบทุกส่วนของร่างกาย มีการปฏิบัติ 10-15 ครั้งต่อรอบ และ 3-5 รอบต่อชุด และปฏิบัติ 3-5 วันต่อสัปดาห์ จากนั้นค่อยเพิ่มเวลาและวันขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อลดความเสี่ยงต่อการบาดเจ็บ การออกกำลังกายมากเกินไปอาจเกิดการบาดเจ็บได้ ควรที่จะมีวันพักให้ร่างกายได้ฟื้นตัว หากเกิดอาการบาดเจ็บจะส่งผลเสียต่อสุขภาพมากกว่าที่จะได้รับผลดี

2. ความหนัก (Intensity) ควรเริ่มความหนักที่ 50-60% ของอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด จากจำนวนน้อยไปหามาก จากความหนักระดับต่ำไปสู่ระดับสูง จากสูตรอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด = 220-อายุ (ครั้ง/นาที) เช่น กูกี้ก อายุ 20 ปี จะมีอัตราการเต้นของหัวใจสูงสุด 200 ครั้ง/นาที

3. เวลา (Time) ควรออกกำลังกายอย่างน้อย 30-60 นาที สัปดาห์ละ 3 ครั้ง สำหรับผู้เริ่มต้นออกกำลังกายใหม่ไม่ควรออกกำลังกายหักโหมควรออกกำลังกายจากค่อย ๆ แล้วมีการเพิ่มเวลาขึ้นอย่างต่อเนื่อง

4. ชนิด (Type) ชนิดของกิจกรรมที่ทำ เช่น การออกกำลังกายแบบแอโรบิก (Aerobic exercise) เป็นการออกกำลังกายที่มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลาทำให้ต้องการออกซิเจนตลอดเวลาช่วงเวลาของการออกกำลังกาย และการออกกำลังกายแบบแอนแอโรบิก (Anaerobic exercise) เป็นการออกกำลังกายที่ต้องการให้ออกซิเจนเพิ่มขึ้นในช่วงเวลาสั้น ๆ

ลักษณะของการออกกำลังกาย แบ่งออกเป็น 2 ชนิด (ดรณวรรณ สุขสม, 2561) คือ

1. การออกกำลังกายแบบไม่ใช้ออกซิเจน (Anaerobic exercise)

การออกกำลังกายที่ไม่ใช้ออกซิเจน เช่น การยกน้ำหนัก การฝึกของหนักวิ่งระยะสั้น เหมาะกับผู้ที่ต้องการฝึกร่างกายเพื่อจุดประสงค์เฉพาะ เช่น นักกีฬาต้องการฝึกกล้ามเนื้อมัดที่ต้องใช้เป็นพิเศษ ผู้ที่ต้องการเล่นกล้ามเพื่อให้กล้ามเนื้อใหญ่ขึ้น หรือคนที่ต้องการฟื้นฟู จากอาการบาดเจ็บ ฝึกเพื่อฟื้นฟูความแข็งแรงของกล้ามเนื้อส่วนที่ไว้ใช้ทำงานนั้น ๆ

2. การออกกำลังกายแบบใช้ออกซิเจน (Aerobic exercise)

การออกกำลังกายที่ฝึกความทนทานของปอดและหัวใจ เช่น การวิ่ง ว่ายน้ำ ปั่นจักรยาน ตีเทนนิส เดินแอโรบิก โดยการอย่างต่อเนื่องนานอย่างน้อย 30 นาที มีประโยชน์ช่วยเพิ่มสมรรถภาพความทนทานของระบบหายใจ ระบบหัวใจและหลอดเลือด ทำให้อาการของโรคความดันโลหิตสูงและ

เบาหวานดีขึ้น ช่วยลดน้ำหนัก ช่วยเพิ่มภูมิคุ้มกันในร่างกาย ลดความเครียด ทำให้ร่างกายแข็งแรงและมีสุขภาพจิตดี ลดความเครียด เป็นต้น

ขั้นตอนของการออกกำลังกาย แบ่งเป็น 3 ช่วง (ดรณวรรณ สุขสม, 2561) ดังนี้

1. ช่วงอบอุ่นร่างกาย (Warm up) ใช้เวลา 5-10 นาที ด้วยการบริหารกาย และการยืดเหยียดกล้ามเนื้อเพื่อเตรียมความพร้อมของข้อต่อ เส้นเอ็น กล้ามเนื้อ และระบบต่าง ๆ ของร่างกายในการออกกำลังกาย

2. ช่วงออกกำลังกาย (Exercise) ใช้เวลา 30-50 นาที หรือมากกว่านั้น เป็นการออกกำลังกายในรูปแบบต่าง ๆ ตามโปรแกรมที่ตั้งเป้าหมายไว้ เช่น การลดน้ำหนัก กระชับ กล้ามเนื้อ เสริมสร้างกล้ามเนื้อ และเพิ่มความอ่อนตัวของร่างกาย

3. ช่วงผ่อนคลายร่างกาย (Cool down) ใช้เวลา 5-10 นาที โดยการบริหารกายและยืดเหยียด จะช่วยเพิ่มความอ่อนตัว ผ่อนคลายกล้ามเนื้อ ช่วยคลายกรดแลคติกในกล้ามเนื้อ เพื่อไม่ให้เกิดความเมื่อยล้า

ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกาย

พฤติกรรมการออกกำลังกายของบุคคลเป็นผลมาจากปัจจัยหลายด้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและความต่อเนื่องในการออกกำลังกาย ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม (Sallis et al., 1998) แต่ละปัจจัยมีรายละเอียดดังนี้

ปัจจัยส่วนบุคคล

ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการออกกำลังกายประกอบด้วย อายุ เพศ สถานะสุขภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ ความเชื่อด้านสุขภาพ และทัศนคติ ซึ่งแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์กับระดับการออกกำลังกายดังนี้

ปัจจัยทางสังคม

ปัจจัยทางสังคมเป็นอีกองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมให้บุคคลมีพฤติกรรมการออกกำลังกาย ได้แก่ การสนับสนุนจากครอบครัวและเพื่อน เป็นกลุ่มคนที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจออกกำลังกาย การได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เช่น การออกกำลังกายร่วมกันหรือการได้รับคำชวนจากเพื่อน มักส่งเสริมให้บุคคลมีความกระตือรือร้นมากขึ้น

กลุ่มและกิจกรรมชุมชน การมีกิจกรรมในชุมชน เช่น การจัดงานวิ่ง การแข่งขันกีฬาประจำท้องถิ่น หรือการมีกลุ่มออกกำลังกายในชุมชน ช่วยสร้างบรรยากาศและโอกาสในการออกกำลังกายมากขึ้น

ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม

ปัจจัยสิ่งแวดล้อม เช่น สถานที่ออกกำลังกาย ความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวก และสภาพแวดล้อมรอบตัว มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมหรือขัดขวางการออกกำลังกายของบุคคล ได้แก่

การเข้าถึงสถานที่ออกกำลังกาย บุคคลที่อาศัยอยู่ใกล้สถานที่ออกกำลังกาย เช่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา หรือฟิตเนส มักมีโอกาสในการออกกำลังกายมากกว่าผู้ที่อยู่ห่างไกล

สิ่งอำนวยความสะดวก การมีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น อุปกรณ์ออกกำลังกาย ห้องน้ำ และสถานที่พักผ่อน ช่วยสนับสนุนให้การออกกำลังกายมีความสะดวกสบายและเข้าถึงได้ง่ายขึ้น

ความปลอดภัย การออกกำลังกายในพื้นที่ที่มีความปลอดภัยสูง จะทำให้ผู้คนรู้สึกมั่นใจมากขึ้นในการใช้สถานที่สาธารณะหรือการออกกำลังกายนอกบ้าน

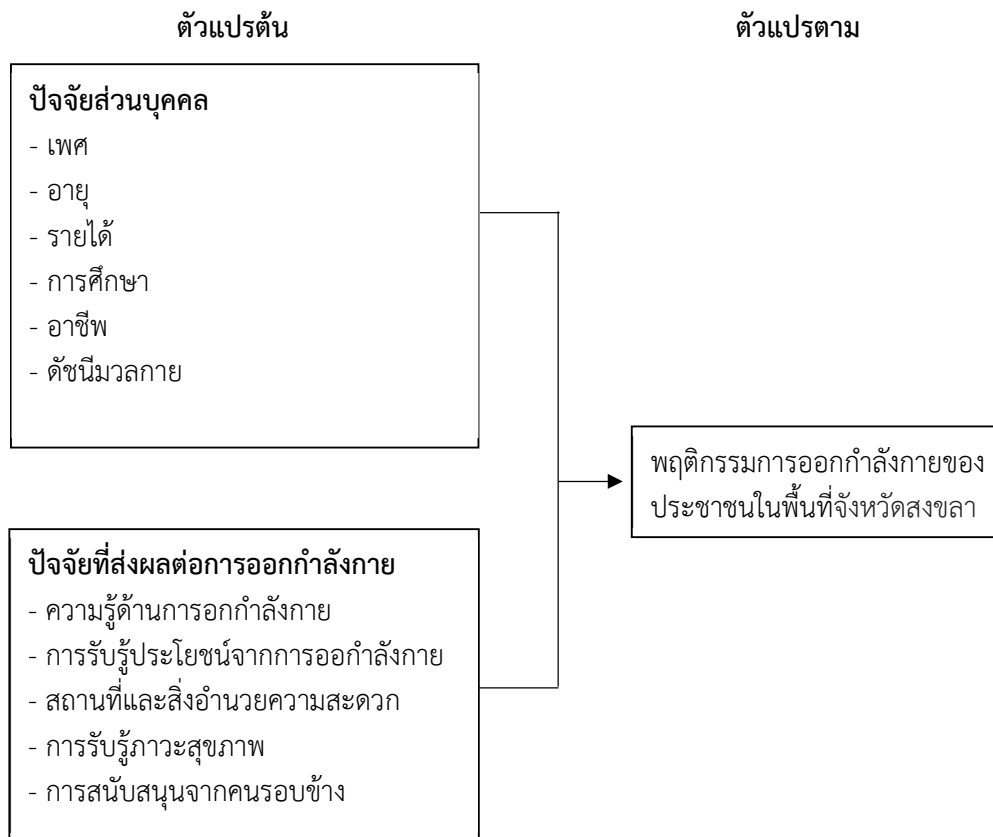

การเข้าใจถึงปัจจัยเหล่านี้สามารถนำไปใช้ในการออกแบบนโยบายหรือโปรแกรมการส่งเสริมการออกกำลังกายที่ตอบโจทย์และตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละพื้นที่

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ ดัชนีมวลกาย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกกำลังกาย ได้แก่ ปัจจัยความรู้ด้านการออกกำลังกาย ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์จากการออกกำลังกาย ปัจจัยสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพ ปัจจัยการสนับสนุนจากครอบครัว

ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลา

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมุ่งศึกษาพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในจังหวัดสงขลา มีการดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) การกำหนดประชากร และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง 2) การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย 3) การเก็บรวบรวมข้อมูล และ 4) การจัดกระทำและการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรของการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลา 1,431,959 (สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา, 2567) กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากสูตร ของทาร์โรว์ ยามาเน่ ใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งผู้วิจัยกำหนดให้ระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลา รวมทั้งเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลา โดยศึกษาจากปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ ดัชนีมวลกาย ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการออกกำลังกาย ได้แก่ ปัจจัยความรู้ด้านการออกกำลังกาย ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์จากการออกกำลังกาย ปัจจัยสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพ ปัจจัยการสนับสนุนจากคนรอบข้าง

ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ใช้สถานที่ที่ในการวิจัยและเก็บข้อมูล คือ พื้นที่จังหวัดสงขลา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามพฤติกรรมการออกกำลังกาย โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 แบบสอบถามด้านพฤติกรรมการออกกำลังกาย แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตรา ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ปฏิบัติเป็นประจำ ปฏิบัติบ่อยครั้ง ปฏิบัติปานกลาง ปฏิบัติบางครั้ง ไม่เคยปฏิบัติเลย ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

การหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การหาค่าความเที่ยงตรง (Validity) ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องและนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยและจัดทำแบบสอบถาม และทำการทดสอบแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้วเพื่อหาคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความถูกต้องว่ามีความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษาหรือไม่และผู้วิจัยได้ทำการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของข้อคำถามที่จะใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการวิจัย ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามแต่ละข้อ ไม่น้อยกว่า 0.60 จึงจะถือว่ามีความเหมาะสมในการนำไปใช้ (Sekaran & Bougie, 2013) ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.70

การทดสอบหาความเชื่อมั่น (Reliability)

โดยการนำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขจากการ ตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญแล้วไปทดลองใช้ (Try-Out) กับกลุ่มประชาชนที่ไม่ได้เป็นประชากรที่ศึกษาจำนวน 30 คน แล้วนำมาตรวจให้คะแนนหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) โดยการวิจัยครั้งนี้ใช้เกณฑ์การวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของ Hair et al. (2006) ค่า Cronbach's Alpha ได้ค่า 0.92 มีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดีมาก

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์พฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลาโดยแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรม การออกกำลังกายของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลา จำแนกตามตัวแปร โดยใช้การทดสอบค่าที (t-Test) และทดสอบค่าเอฟ (F-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

จากการแจกแบบสอบถามจำนวน 400 คน ได้รับคำตอบจากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 391 คน คิดเป็นร้อยละ 97.75 ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเพศหญิง อายุระหว่าง 31-41 ปี รายได้ 10,000-20,000 บาท การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว มีค่า BMI อยู่ในเกณฑ์ สุขภาพดี

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชน

พฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.
1. ออกกำลังกายเป็นประจำ สม่ำเสมอ	3.28	1.038
2. มีการสำรวจตนเองเสมอว่าร่างกาย แข็งแรงไม่เป็นอุปสรรคต่อการออกกำลังกาย	3.55	.976
3. มีการวางแผนหรือจัดสรรช่วงเวลาในการออกกำลังกาย	3.40	1.045
4. เลือกประเภทของการออกกำลังกายให้เหมาะสมกับภาวะสุขภาพของวัย	4.05	.941
5. เลือกกิจกรรมการออกกำลังกายที่ง่าย ถนัด และชอบเพื่อสร้างเสริมสุขภาพ	3.85	.954
6. สวมใส่เครื่องแต่งกายด้วยเสื้อ กางเกงและรองเท้าที่เหมาะสมกับการออกกำลังกาย	3.97	.952
7. ตรวจสอบสภาพความปลอดภัยของอุปกรณ์ และสนามก่อนการออกกำลังกายเสมอ	3.82	.997
8. ก่อนออกกำลังกายจะมีการปรับสภาพร่างกายด้วยการอบอุ่นร่างกาย (Warm Up) และยืดเหยียดกล้ามเนื้อ (Stretching) อย่างถูกต้อง	3.78	.979
9. ทำนผ่อนคลายร่างกาย (Cool Down) และคลายกล้ามเนื้อ (Stretching) หลังการออกกำลังกาย	3.71	.998
10. เมื่อเกิดการบาดเจ็บหรือเหนื่อยจนหายใจไม่ทันขณะออกกำลังกาย ทำนหยุดพัก และทำการปฐมพยาบาลตนเองทันที	3.91	.946

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชน (ต่อ)

พฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.
11. ออกกำลังกายโดยใช้เวลาออกกำลังกาย อย่างน้อย 30 นาทีต่อวัน และ สัปดาห์ละอย่างน้อย 3 วัน	3.62	1.105
12. ในแต่ละครั้งจะออกกำลังกายจนรู้สึก เหนื่อยพอสมควร	3.81	.956
13. ออกกำลังกายโดยเริ่มต้นที่เบา ๆ แล้ว ค่อยเพิ่มหนักขึ้น	3.83	.982
14. ทำนออกกำลังกายกลางแจ้งหรือในที่ที่มีอากาศถ่ายเทได้สะดวก	3.88	1.001
15. สามารถปรับเปลี่ยนประเภทของการออกกำลังกายให้เหมาะสมกับสถานที่ และเวลาว่าง	3.80	.989
เฉลี่ยรวม	3.74	.801

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนสูงสุดคือ เลือกรูปแบบของ การออกกำลังกายให้เหมาะสมกับภาวะสุขภาพของวัย ($\bar{X} = 4.05$, S.D.=.941) รองลงมาคือ สวมใส่ เครื่องแต่งกายด้วยเสื้อ กางเกงและรองเท้า ที่เหมาะสมกับการออกกำลังกาย ($\bar{X} = 3.97$, S.D.=.952) ส่วนน้อยที่สุดคือ ออกกำลังกายเป็นประจำ สม่ำเสมอ ($\bar{X} = 3.28$ S.D.=1.038)

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของ ประชาชน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชน	$\bar{X}$	S.D.
ความรู้ด้านการออกกำลังกาย	4.02	1.052
การรับรู้ประโยชน์จากการออกกำลังกาย	3.89	1.008
สถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก	3.59	1.063
การรับรู้ภาวะสุขภาพ	3.44	.953
การสนับสนุนจากคนรอบข้าง	3.35	.953
เฉลี่ยรวม	3.65	.832

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในพื้นที่ จังหวัดสงขลาสูงสุดคือ ปัจจัยความรู้ด้านการออกกำลังกาย ($\bar{X} = 4.02$, S.D.=1.052) รองลงมาคือ ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์จากการออกกำลังกาย ($\bar{X} = 3.89$, S.D.=1.008) ส่วนน้อยที่สุดคือ ปัจจัย การสนับสนุนจากคนรอบข้าง ($\bar{X} = 3.35$ S.D.=.953)

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในจังหวัดสงขลา

	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.	
เพศ	ระหว่างกลุ่ม	9.820	2	4.910	7.959	.000***
	ภายในกลุ่ม	239.387	388	.617		
	รวม	249.208	390			

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในจังหวัดสงขลา (ต่อ)

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	5.518	3	1.839	2.921	.034*
	ภายในกลุ่ม	243.690	387	.630		
	รวม	249.208	390			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	12.943	2	6.471	10.627	.000***
	ภายในกลุ่ม	236.265	388	.609		
	รวม	249.208	390			
ค่าดัชนีมวลกาย	ระหว่างกลุ่ม	9.657	4	2.414	3.890	.004**
	ภายในกลุ่ม	239.551	386	.621		
	รวม	249.208	390			

*significant at $p < 0.05$

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมการออกกำลังกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบ Post Hoc โดยวิธีของ LSD พบว่า เพศชายจะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่างจากเพศหญิง และไม่ระบุเพศ

ผู้ที่มีอายุต่างกันมีพฤติกรรมการออกกำลังกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบ Post Hoc โดยวิธีของ LSD พบว่า ผู้ที่มีอายุต่ำกว่า 30 ปี จะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่างจาก ผู้ที่มีอายุ 41-50 ปี ผู้ที่มีอายุ 31-40 ปี จะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่างจากผู้ที่มีอายุ 51-60 ปี ผู้ที่มีอายุ 41-50 ปี จะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่างจากผู้ที่มีอายุ 51-60 ปี

ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีพฤติกรรมการออกกำลังกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบ Post Hoc โดยวิธีของ LSD พบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่างจากผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่างจากผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี

ผู้ที่มีค่าดัชนีมวลกายต่างกันมีพฤติกรรมการออกกำลังกายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบ Post Hoc โดยวิธีของ LSD พบว่า ผู้ที่มีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์ น้ำหนักน้อย ผอม จะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่างจากผู้ที่มีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์ อ้วนมาก อ้วนระดับ 3 ผู้ที่มีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์ปกติ สุขภาพดี จะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่างจาก ผู้ที่มีค่า BMI อยู่ในเกณฑ์ อ้วนมาก อ้วนระดับ 3 ผู้ที่มีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์ ทั่วม อ้วนระดับ 1 จะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่างจาก ผู้ที่มีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์ อ้วนมาก อ้วนระดับ 3 ผู้ที่มีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในเกณฑ์อ้วน อ้วนระดับ 2 จะมีพฤติกรรมการออกกำลังกายต่างจาก ผู้ที่มีค่า BMI อยู่ในเกณฑ์อ้วนมาก อ้วนระดับ 3 ในส่วนของผู้ที่มีรายได้และอาชีพต่างกันมีพฤติกรรม การออกกำลังกายที่ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชน

ตัวแปร	B	Std.Error	Beta	t	sig
(Constant)	.292	.060		4.831	.000***
ปัจจัยความรู้ด้านการออกกำลังกาย (X1)	.326	.018	.388	18.566	.000***
ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์จากการออกกำลังกาย (X2)	.223	.019	.266	11.625	.000***
ปัจจัยสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก (X3)	.121	.020	.161	5.990	.000***
ปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพ (X4)	.110	.019	.139	5.870	.000***
ปัจจัยการสนับสนุนจากคนรอบข้าง (X5)	.152	.022	.201	7.020	.000***

Constant 0.292, $R^2 = .905$, Adjusted $R^2 = .904$, $F = 731.607$, $p \text{ value} < .001$

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการออกกำลังกายของประชาชน ได้แก่ ปัจจัยความรู้ด้านการออกกำลังกาย ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์จากการออกกำลังกาย ปัจจัยสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพ ปัจจัยการสนับสนุนจากคนรอบข้าง ซึ่งปัจจัยทั้ง 5 สามารถนำมาใช้พยากรณ์พฤติกรรมการออกกำลังกายได้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ตัวแปรทั้ง 5 สามารถอธิบายพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนคิดเป็น 90.5% โดยมีสมการดังนี้

$$Y = .292 + .326(X1) + .223(X2) + .121(X3) + .110(X4) + .152(X5)$$

จากสมการพยากรณ์หากต้องการส่งเสริมการออกกำลังกายของประชาชนจะต้องเพิ่มตัวแปร X1 คือปัจจัยด้านความรู้ด้านการออกกำลังกาย ได้แก่ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการออกกำลังกาย วิธีการออกกำลังกายที่ถูกต้อง การวางแผนการออกกำลังกาย การดูแลสุขภาพระหว่างการออกกำลังกาย แหล่งความรู้และการศึกษา

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ สูงสุดคือ เลือกระเบิดของการออกกำลังกาย ให้เหมาะสมกับภาวะสุขภาพของวัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชน จังหวัดสงขลา เมื่อเปรียบเทียบตามปัจจัย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในพื้นที่จังหวัดสงขลาสูงสุดคือ ปัจจัยความรู้ด้านการออกกำลังกาย รองลงมาคือ ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์จากการออกกำลังกายส่วนน้อยที่สุดคือ ปัจจัยการสนับสนุนจากคนรอบข้าง

เปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล

ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีพฤติกรรมการออกกำลังกายที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ ญาโณทัย ใจกลาง และคณะ (2566) พบว่า พฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในเทศบาลนครสุราษฎร์ธานี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมแตกต่างกันเพราะส่วนใหญ่เพศชายมีเวลาว่าง และมีพฤติกรรมการออกกำลังกายมากกว่า ส่วนเพศหญิงยังต้องมีภารกิจที่ต้องรับผิดชอบต่อครอบครัวและมีข้อจำกัดในด้านสรีระ

ประชาชนที่มีอายุต่างกัันมีพฤติกรรมกาออกกำลังกายที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ ชิระศักดิ์ ทรัพย์ประเสริฐ และจันทนา แสนสุข (2564) พบว่า ประชาชนที่มาออกกำลังกายสนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่มีอายุต่างกัันมีพฤติกรรมกาออกกำลังกายแตกต่างกัน

ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัันมีพฤติกรรมกาออกกำลังกายที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาแตกต่างจากการศึกษาของ อนุสรณ์ สองแสง และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมกาออกกำลังกายของประชาชนในเขตสุขภาพที่ 10 พบว่า พฤติกรรมกาออกกำลังกายระดับการศึกษาต่างกัันจะมีพฤติกรรมกาออกกำลังกายที่ไม่แตกต่างกััน

ประชาชนที่มีค่า BMI อยู่ในเกณฑ์ต่างกัันจะมีพฤติกรรมกาออกกำลังกายแตกต่างกัน

ส่วนของผู้ที่มีรายได้และอาชีพต่างกัันมีพฤติกรรมกาออกกำลังกายที่ไม่แตกต่างกััน ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ อนุสรณ์ สองแสง และคณะ (2566) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมกาออกกำลังกายของประชาชนในเขตสุขภาพที่ 10 พบว่า ปัจจัยด้านรายได้และอาชีพที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมกาออกกำลังกายที่ไม่แตกต่างกััน อธิบายได้ว่า เพื่อสุขภาพที่ดีต้องคิดว่าการดูแลร่างกายเป็นสิ่งสำคัญทุกวัน ไม่ใช่แค่สิ่งที่คุณทำเป็นครั้งคราว นั่นเป็นเหตุผลว่าทำไมการเปลี่ยนวิถีคิดของผู้คนเกี่ยวกับการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพที่ดีจึงเป็นเรื่องสำคัญ

ตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถทำนายพฤติกรรมกาออกกำลังกายประชาชนในจังหวัดสงขลา มี 5 ตัวแปร ดังนี้ ปัจจัยความรู้ด้านการออกกำลังกาย ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์จากการออกกำลังกาย ปัจจัยสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพ ปัจจัยการสนับสนุนจากคนรอบข้าง ตัวแปรทั้ง 5 สามารถอธิบายพฤติกรรมกาออกกำลังกายของประชาชนคิดเป็น 90.5 %

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้องค์ความรู้ใหม่คือ ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมกาออกกำลังกายของประชาชนในจังหวัดสงขลา ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกาออกกำลังกาย รวมทั้งทราบถึงปัจจัยที่มีผลต่อการออกกำลังกายของประชาชน ได้แก่ ปัจจัยความรู้ด้านการออกกำลังกาย ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์จากการออกกำลังกาย ปัจจัยสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพ ปัจจัยการสนับสนุนจากคนรอบข้าง ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้จากการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกาออกกำลังกายของประชาชนจังหวัดสงขลา

สรุป

การออกกำลังกายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันที่โรคเรื้อรัง เช่น โรคหัวใจ เบาหวาน ความดันโลหิตสูง และโรคอ้วน มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้ประชาชนมีพฤติกรรมการออกกำลังกายที่เหมาะสม และต่อเนื่องจึงเป็นสิ่งสำคัญในการลดความเสี่ยงของโรคเหล่านี้ พร้อมทั้งส่งเสริมสุขภาพกายและจิตใจ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมการออกกำลังกายโดย การส่งเสริมปัจจัยด้านต่าง ๆ ได้แก่ ปัจจัย ความรู้ด้านการออกกำลังกาย ปัจจัยการรับรู้ประโยชน์จากการออกกำลังกาย ปัจจัยสถานที่และ สิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยการรับรู้ภาวะสุขภาพ ปัจจัยการสนับสนุนจากครอบครัว

การศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในจังหวัดสงขลา จึงมีความสำคัญ ผลการศึกษานี้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแนวทางหรือมาตรการ ส่งเสริมการออกกำลังกายให้เหมาะสมกับบริบทของจังหวัดสงขลา ทั้งในเชิงนโยบายของภาครัฐ การจัด กิจกรรมโดยองค์กรชุมชน หรือการสนับสนุนจากภาคเอกชน เพื่อสร้างเสริมสุขภาพที่ดีและยกระดับ คุณภาพชีวิตของประชาชนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อมูลการศึกษานี้เก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามจากผู้ตอบแบบสอบถามโดยการสำรวจ ออนไลน์โดยไม่ต้องพบปะผู้ตอบแบบสอบถามโดยตรง ผู้ตอบแบบสอบถามเข้ามาแบบสำรวจออนไลน์ โดยการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นที่ให้ไว้ในแบบสอบถามให้เป็นตัวเลขโดยใช้ลิเคิร์ตสเกล คำตอบของผู้ตอบแบบสอบถามอาจได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ที่มีอคติ ดังนั้นการวิจัยในอนาคตอาจใช้ เครื่องมือเชิงคุณภาพบางอย่าง เช่น การสัมภาษณ์หรือการสนทนากลุ่มเพื่อรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบ แบบสอบถาม

เอกสารอ้างอิง

- การกีฬาแห่งประเทศไทย. (2545). *คู่มือผู้นำการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ*. ไอเดียสแควร์.
- เฉลิมพล ต้นสกุล. (2541). *พฤติกรรมศาสตร์สาธารณสุข* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ห้างหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล สหประชาพาณิชย์.
- ชุตินา ศิริกุลชยานนท์. (2564, มกราคม 2). *การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ*. กรมอนามัย. <https://hpc11.anamai.moph.go.th/th/sa-suk-11/200024>
- ญาโณทัย ใจกลาง, ก้องเกียรติ เขยชม และรายาศิต เต็งกุสุลย์มาน. (2566). พฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในเทศบาลนครสุราษฎร์ธานีอำเภอเมือง จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ*, 15(1), 101-114. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/TNSUJournal/article/view/259215>
- ดร.ณวรรณ สุขสม. (2561). *การออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย.
- ธีระศักดิ์ ทรัพย์ประเสริฐ และจันทนา แสนสุข. (2564). แรงจูงใจที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนที่มาใช้บริการสนามกีฬาจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารมหาจุฬา*

- วิชาการ, 8(2), 299-314. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMA/article/view/251947>
- พงศ์ศักดิ์ ยุกตะนันท์. (2557, มิถุนายน 16). การออกกำลังกายต่างวัย. <https://bit.ly/3djUH8Z>
- ภาสกร วัฒนธาดา. (2560). หลักการพื้นฐานของการออกกำลังกาย. <https://www.haijai.com/2387/>
- วัฒนา สุทธิพันธุ์. (2548). การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในสวนสาธารณะและสนามกีฬาในกรุงเทพมหานคร: รายงานการวิจัย. ภาควิชาพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2560, ตุลาคม 3). ชัยกับออกกำลังกายต่างกันอย่างไร. <https://www.thaihealth.or.th/?p=230169>
- สำนักงานสถิติจังหวัดสงขลา. (2567). สถิติประชากรจังหวัดสงขลา พ.ศ. 2566. <https://songkhla.nso.go.th/>
- อนุสรณ์ ส่องแสง, วราภรณ์ จันทร์พราว, ดิศพล บุปผาชาติ และเด่นดวง ดีศรีสุระ. (2566). พฤติกรรมการออกกำลังกายของประชาชนในเขตสุขภาพที่ 10. วารสารศูนย์อนามัยที่ 10 อุบลราชธานี, 62-83. [https://he03.tci-thaijo.org/index.php/HPC10Journal/article/view/10\(1\),1601](https://he03.tci-thaijo.org/index.php/HPC10Journal/article/view/10(1),1601)
- อาภรณ์ รัชไช. (2560, พฤษภาคม 17). พฤติกรรม (Behavior). <http://www.scimath.org/lesson-biology/item/7001-behavior-7001>.
- Hair, J. F., Money, A. H., Samouel, P., & Page, M. (2006). *Research methods for business*. John Wiley & Son, Ltd.
- Pedersen, B. K, & Saltin, B. (2006). Evidence for prescribing exercise as therapy in chronic disease. *Scandinavian journal of medicine & science in sports*, 16(51), 3-63. <https://doi.org/10.1111/j.1600-0838.2006.00520.x>
- Sallis, J. F., Bauman, A., & Pratt, M. (1998). Environmental and policy interventions to promote physical activity. *American Journal of Preventive Medicine*, 15(4), 379-397. [https://doi.org/10.1016/S0749-3797\(98\)00076-2](https://doi.org/10.1016/S0749-3797(98)00076-2)
- Sekaran, U., & Bougie, R. (2016). *Research methods for business: A skill building approach*. John Wiley & Sons.
- World Health Organization. (2020). *WHO guidelines on physical activity and sedentary behaviour*. World Health Organization.

การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา

DEVELOPMENT OF FACTORS AND INDICATORS OF LEARNING MANAGEMENT DESIGN ABILITY FOR ELEMENTARY EDUCATION STUDENT TEACHERS

กุลธิดา ทุ่งคานา*, ดวงใจ สีเขียว และสุมาลี เชื้อชัย

Kualtida Thungkanai*, Duangjai Seekheio and Sumalee Chuachai

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

*Corresponding Author E-mail: kualtida.thu@g.swu.ac.th

Received September 11, 2024; Revised December 4, 2024; Accepted December 4, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) พัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา 2) เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาจำนวน 7 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วย นักการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก ด้านหลักสูตรและการสอน มีประสบการณ์ทำงาน ไม่ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 2 คน จบการศึกษาด้านวุฒิมีประสบการณ์สอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง 2) แบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ ดังนี้ (1) องค์ประกอบด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ มี 3 ตัวบ่งชี้ (2) องค์ประกอบด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ มี 3 ตัวบ่งชี้ (3) องค์ประกอบด้านการคัดเลือกและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ มี 7 ตัวบ่งชี้ (4) องค์ประกอบด้านการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน มี 5 ตัวบ่งชี้ (5) องค์ประกอบด้านการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล มี 5 ตัวบ่งชี้ และ 2) องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ มีความสอดคล้องกัน

คำสำคัญ: องค์ประกอบและตัวบ่งชี้, การออกแบบการจัดการเรียนรู้, นักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา

Abstract

This article aimed to study: 1) the development of elements and indicators of design capability in learning management for students majoring in Elementary Education, and 2) to assess the appropriateness of the components and indicators of the ability to design learning management for students majoring in Elementary Education. This research was a qualitative study. The target group for the research consisted of 7 participants, obtained through specific selection, including educators with Doctor of Philosophy degrees in Curriculum and Instruction (5 people) with work experience of not less than 5 years, and teachers teaching at the Elementary level and instructing students in the field of Elementary Education (2 people), who graduated with qualifications and have teaching experience of not less than 5 years. The research instruments were: 1) a semi-structured interview, and 2) an assessment of the appropriateness and consistency of the learning design abilities of students majoring in Elementary Education. Data were analyzed by content analysis.

The results of the research revealed that: 1. The components and indicators for the ability to design learning management for students majoring in Elementary Education consisted of 5 elements and 23 indicators as follows: (1) components for determining content had 3 indicators, (2) Components for determining learning objectives had 3 indicators, (3) Components for selecting and specifying learning activities included 7 indicators, (4) Components for selecting teaching media contained 5 indicators, and (5) Components for determining measurement and evaluation guidelines comprised 5 indicators. (2) The components and indicators for learning management design ability of students majoring in Elementary Education are assessed as highly appropriate, and the elements and indicators are consistent with each other.

Keywords: Components and indicators, Learning management design, Elementary school teacher

บทนำ

ในปัจจุบันการพัฒนาคนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าและเป็นแรงงานที่มีคุณภาพของประเทศเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง เนื่องจาก “คน” เป็นเป้าหมายสุดท้ายที่จะได้รับผลประโยชน์และผลกระทบจากการพัฒนา ขณะเดียวกันเป็นผู้ขับเคลื่อนการพัฒนาเพื่อไปสู่เป้าประสงค์ที่ต้องการ จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคนในทุกมิติอย่างสมดุล ทั้งจิตใจ ร่างกาย ความรู้และทักษะความสามารถเพื่อให้เพียงพร้อมทั้งด้าน “คุณธรรม” และ “ความรู้” ทำให้มีการปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศนในการพัฒนา โดยเน้นจัดการศึกษาที่เน้นคนเป็นศูนย์กลาง ดังพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2545 มาตรา 22 (สำนักนายกรัฐมนตรี, 2559) กำหนดว่าการศึกษาคงต้องยึดหลักผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ด้วยเหตุดังกล่าวจึงได้มีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และ

หล่อหลอมเยาวชนของชาติให้เติบโตขึ้นเป็นคนที่มีความดี มีศักยภาพ ทั้งนี้ปัจจัยประการหนึ่งที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาให้ประสบความสำเร็จคือ การป้อนเพาะนักศึกษาครูรุ่นใหม่ให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงกล่าวคือ เป็นผู้ที่มีความสามารถและเป็นครูด้วยความมุ่งมั่นและจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู โดยเฉพาะความสามารถในการออกแบบการสอน ซึ่งเป็นความสามารถพื้นฐานของความเป็นครูมืออาชีพ (Professional foundations) เนื่องจากการเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จด้วยดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การออกแบบการสอนเป็นสำคัญ การออกแบบการสอนจึงเป็นตัวชี้วัดคุณภาพของการเรียนการสอน (Smith & Ragan, 2005) การพัฒนาความสามารถในการออกแบบการสอนจึงเป็นความจำเป็นที่เร่งด่วนในการพัฒนา (Dick et al. 2004)

แต่อย่างไรก็ตามการจากการศึกษาผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาครูยังพบปัญหาในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ นั้น มีเรื่องความไม่สอดคล้องในแต่ละองค์ประกอบอีกทั้งยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอย่างแท้จริง (ศิตา เขียมขันติถาวร และจรีลักษณ์ รัตนาพันธ์, 2567) ดังนั้นเมื่อนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษานักศึกษาฝึกสอนจึงต้องการให้อาจารย์นิเทศก์ของคณะศึกษาศาสตร์แนะนำเรื่องการเขียนแผนการสอนและการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งแนวทางการแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดขึ้นและต้องการให้อาจารย์ที่เลี้ยงแนะนำเรื่องการเขียนแผนการสอน เมื่อเจอเหตุการณ์ที่ทำทนายในชั้นเรียนจึงมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติเหมือนเดิมดังที่เคยปฏิบัติในอดีตแบบกิจวัตร โดยไม่คิดไตร่ตรองความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับออกแบบการสอนที่มีความซับซ้อนและหลากหลาย ทั้งในแง่มุมมองของเทคนิควิธีและทางด้านคุณธรรมและจริยธรรม นอกจากนี้ (Randall & Thornton, 2001) ได้ทำการศึกษาพัฒนาการสอนของครูที่เพิ่งจบการศึกษา พบว่า ครูใหม่พยายามเรียนรู้วิธีการจัดการเรียนรู้และเรียนรู้ประเด็นต่าง ๆ เกี่ยวกับการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนในห้องเรียน โดยมองการจัดการเรียนการสอนเหมือนการเขียนตำราปรุงอาหารที่จะมีรายละเอียดในประเด็นปลีกย่อย ซึ่งมีลักษณะการเรียนรู้ที่เป็นการเลียนแบบหรือการทำตามคำแนะนำของบุคคลอื่น ซึ่งสอดคล้องกับ (อุบลวรรณ ส่งเสริม, 2555) พบว่า นักศึกษาครูไม่สามารถออกแบบการจัดการเรียนรู้และเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญได้มีความเข้าใจคลาดเคลื่อนในการกำหนดตัวชี้วัด สารการเรียนรู้ จุดประสงค์การเรียนรู้ที่ไม่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอน จากข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาเกี่ยวกับความสามารถในการออกแบบการสอนของนักศึกษาครูได้กลายเป็นปัญหาลูกโซ่ไปถึงครูใหม่และครูประจำการในสถานศึกษา ซึ่งเป็นสภาวะวิกฤตแห่งคุณภาพครูที่ส่งผลต่อวิชาชีพครูดังเช่นปัจจุบัน

การขับเคลื่อนให้นักศึกษาครูมีผลการเรียนรู้ตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา แห่งชาติ พ.ศ. 2565 และเป็นไปตามเกณฑ์สาระความรู้ของผู้ประกอบวิชาชีพครูตามมาตรฐานวิชาชีพครู (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 จึงควรให้นักศึกษาครูได้เรียนรู้โดยเน้นการลงมือปฏิบัติและสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง เกิดกระบวนการคิดการแก้ปัญหาผ่านการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ดังนั้น การเสริมความรู้ในด้านเนื้อหา สาระการเรียนรู้ กระบวนการของการจัดการเรียนรู้จึงมีความสำคัญยิ่งจะต้องพัฒนา นักศึกษาให้ครอบคลุมทั้งในเรื่องขององค์ความรู้ทักษะ กระบวนการ โดยเป้าหมายของการจัดการเรียนรู้คือการพัฒนาให้นักศึกษาเป็นนักคิด มีเหตุผล มีผล สามารถประยุกต์ใช้ความรู้ในการแก้ปัญหา และการทำงานในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่องโดยเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลายเป็นระบบสอดคล้องกับ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) การจัดการ

เรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถตามมาตรฐานการเรียนรู้ มีสมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ โดยยึดหลักว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุดและเชื่อว่าทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ กระบวนการจัดการเรียนรู้จึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาเต็มตามศักยภาพและพัฒนาอย่างต่อเนื่องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและพัฒนาการทางสมอง ซึ่งต้องอาศัยกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายและอาศัยการลงมือปฏิบัติเพื่อเป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมาย สอดคล้องกับแนวคิดของพิมพันธ์ เดชะคุปต์ และพเยาว์ ยินดีสุข (2557) กล่าวว่า การที่ผู้เรียนจะสร้างความรู้ได้นั้น ผู้เรียนต้องใช้ทักษะการคิดและกระบวนการคิดเป็นเครื่องมือในการสร้างองค์ความรู้ ซึ่งถือเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีแนวคิดในการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา เพื่อนำไปกำหนดทิศทางการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องของแต่ละองค์ประกอบเพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา
2. เพื่อประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่องการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้มีการกล่าวถึง การออกแบบการจัดการเรียนรู้ในหลายลักษณะได้แก่ Ability คือ ความสามารถ หรือ Capability คือ ความสามารถที่ไปถึงได้ รวมทั้ง Competency คือ สมรรถนะ อย่างไรก็ตาม Capability คือ ความสามารถที่ไปถึงได้ ทางการศึกษาหมายถึง ความสามารถหรือคุณลักษณะที่ผู้เรียนจำเป็นต้องมี เพื่อให้เรียนรู้ได้ดี แต่สมรรถนะ (Competency) พจนานุกรมการศึกษาของกู๊ด (Good et al., 1973) อธิบายว่า “สมรรถนะ คือ ทักษะ (Skill) มโนทัศน์ (Concept) และทัศนคติ (attitude) ที่จะต้องมีในการทำงานทุกชนิดและความสามารถในการนำวิธีการและความรู้พื้นฐานไปใช้กับสถานการณ์จริง” ส่วน Ability หรือความสามารถจากพจนานุกรมทางจิตวิทยา (A dictionary of Psychology) ที่โคลแมน (Colman, 2015) ได้ให้ความหมายไว้ คือ การพัฒนาทักษะ สมรรถนะ หรือพลังในการทำบางสิ่งโดยเฉพาะเจาะจง ซึ่งคุณลักษณะนี้มีทั้งที่มีมาแต่กำเนิดและที่เกิดจากการเรียนรู้ภายหลัง

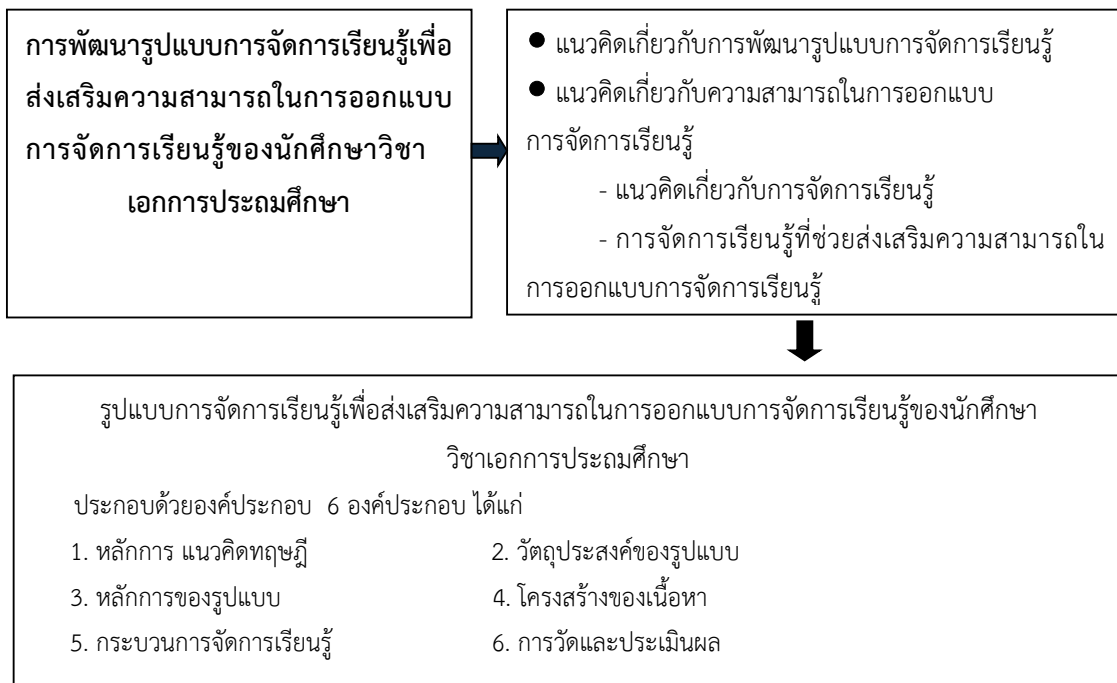
ดังนั้นหากจะอธิบายการออกแบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่ง (Mason, 2002) กล่าวไว้ว่า หมายถึง “การกำหนดแบบแผนของการจัดการเรียนการสอนไว้ล่วงหน้าโดยการจัดทำขึ้นอย่างมีจุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน ประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ของการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียน การสอน สื่อการเรียนการสอนการประเมินผลการเรียนและ

กิจกรรมสนับสนุนอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กันต่อเนื่องอย่างเป็นระบบ เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นั้น ๆ และเมื่อนำแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้ไปปฏิบัติจะสามารถทำได้ด้วยความสะดวก รวดเร็ว ประหยัดเวลา ค่าใช้จ่าย และเกิดผลตามที่ต้องการทุกประการ ดังนั้นการออกแบบการจัดการเรียนรู้ จึงเป็นสิ่งที่ช่วยให้ผู้สอนดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ลดปัญหาที่จะเกิดขึ้น ในการจัดการเรียนการสอน และที่สำคัญคือช่วยให้นักเรียนได้เกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาให้มีคุณลักษณะตามพึงประสงค์” เพื่อให้จัดการเรียนรู้ตามแนวทางที่วางไว้ได้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้คำว่า “ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ และสรุป ความหมายของความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอน คือ ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องเหมาะสมกับ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และผู้เรียนอย่างเป็นระบบ จัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างหลากหลายเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมการเรียนรู้ ส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข ใช้สื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลาย ออกแบบวิธีการวัดและประเมินผลสร้างและนำเครื่องมือวัดและประเมินผลไปใช้อย่างถูกต้องเหมาะสม ผ่านการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัยโดยกำหนดกรอบแนวคิดทฤษฎีไว้ดังแสดงภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีขั้นตอนในการดำเนินงานวิจัยคือ ศึกษาเอกสารสังเคราะห์ วิเคราะห์ เอกสาร ตำรา หนังสือ บทความ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ จากนั้นทำการรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ เพื่อให้ได้ซึ่งองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ (Content Analysis)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview)

2. แบบประเมินความเหมาะสมและสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา โดยเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของลิเคิร์ต (Likert Scale) คือมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยผ่านการประเมินความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ที่มีค่าตั้งแต่ 0.67-1.00 ทุกข้อ เพื่อที่จะสามารถนำไปใช้ได้

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประศึกษามีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุดและองค์ประกอบและตัวบ่งชี้มีความสอดคล้องกัน

กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาจำนวน 7 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ประกอบด้วยนักการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านหลักสูตรและการสอนมีประสบการณ์ทำงาน ไม่นต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน ครูผู้สอนในระดับประถมศึกษาและอาจารย์ผู้สอนนักศึกษาสาขาวิชาการประถมศึกษา จำนวน 2 คน จบการศึกษาดังกล่าวมีประสบการณ์สอนไม่ต่ำกว่า 5 ปี

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 จากการศึกษาเอกสารสังเคราะห์ วิเคราะห์ และศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษา
วิชาเอกการประถมศึกษา

องค์ประกอบ (Factors)	ตัวบ่งชี้ (Indicators)
1. ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ	1.1 กำหนดสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้แกนกลางและตัวชี้วัด 1.2 กำหนดสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 1.3 กำหนดสาระการเรียนรู้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน
2. ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้	2.1 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด 2.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุม K-P-A 2.3 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้โดยระบุพฤติกรรมเป็นรูปธรรมวัดได้ 2.3 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้โดยระบุพฤติกรรมเป็นรูปธรรมวัดได้
3. ด้านการคัดเลือกและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้	3.1 เลือกรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัด 3.2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัด 3.3 เลือกรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ 3.4 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย 3.5 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ 3.6 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน 3.7 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือกันเรียนรู้
4. ด้านการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน	4.1 เลือกสื่อที่มีความหลากหลาย 4.2 เลือกสื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหา 4.3 เลือกสื่อที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ 4.4 เลือกสื่อที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน 4.5 เลือกสื่อที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้
5. ด้านการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	5.1 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ 5.2 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหา 5.3 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้ 5.4 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีความหลากหลาย 5.5 กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลเหมาะสม ชัดเจน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา จำนวน 7 คน ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา

รายการประเมิน / องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความเหมาะสม
1. ด้านการกำหนดเนื้อหาสาระ	4.29	0.45	มาก
1.1 กำหนดสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้แกนกลางและตัวชี้วัด	4.40	0.55	มาก
1.2 กำหนดสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.80	0.45	มากที่สุด
1.3 กำหนดสาระการเรียนรู้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน	4.40	0.55	มาก
2. ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้	4.14	0.64	มาก
2.1 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้แกนกลาง มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	4.60	0.55	มากที่สุด
2.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุม K-P-A	4.40	0.55	มาก
2.3 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้โดยระบุพฤติกรรมเป็นรูปธรรมวัดได้	4.14	0.64	มาก
3. ด้านการคัดเลือกและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้	4.71	0.45	มากที่สุด
3.1 เลือกรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัด	4.60	0.55	มากที่สุด
3.2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้และตัวชี้วัด	4.40	0.55	มาก
3.3 เลือกรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ	4.40	0.55	มาก
3.4 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย	4.80	0.45	มากที่สุด
3.5 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ	4.60	0.55	มากที่สุด
3.6 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน	4.71	0.45	มากที่สุด
3.7 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือกันเรียนรู้	4.14	0.64	มาก

ตารางที่ 2 แสดงผลการประเมินความเหมาะสมองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา (ต่อ)

รายการประเมิน / องค์ประกอบ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน	ระดับความ เหมาะสม
4. ด้านการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน	4.57	0.49	มากที่สุด
4.1 เลือกสื่อที่มีความหลากหลาย	4.43	0.73	มาก
4.2 เลือกสื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหา	4.65	0.53	มากที่สุด
4.3 เลือกสื่อที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
4.4 เลือกสื่อที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	4.14	0.64	มาก
4.5 เลือกสื่อที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้	4.71	0.45	มากที่สุด
5. ด้านการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล	4.86	0.35	มากที่สุด
5.1 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	4.71	0.45	มากที่สุด
5.2 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล สอดคล้องกับเนื้อหา	4.60	0.55	มากที่สุด
5.3 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผล สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	4.40	0.55	มาก
5.4 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มี ความหลากหลาย	4.43	0.73	มาก
5.5 กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผล เหมาะสม ชัดเจน	4.86	0.35	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม	4.62	0.52	มากที่สุด

ผลการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำมาแปลความหมายตามเกณฑ์ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ค่าเฉลี่ยคะแนน 4.50 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด ค่าเฉลี่ยคะแนน 3.50 – 4.49 หมายถึง เหมาะสมมาก ค่าเฉลี่ยคะแนน 2.50 – 3.49 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง ค่าเฉลี่ยคะแนน 1.50 – 2.49 หมายถึง เหมาะสมน้อย และค่าเฉลี่ยคะแนน 1.00 – 1.49 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด ทั้งนี้พบว่าผลการความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 3 แสดงผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้		ค่าดัชนีความ สอดคล้อง	แปลผล
1. ด้านการ กำหนดเนื้อหา สาระ	1.1 กำหนดสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ แกนกลางและตัวชี้วัด	1.00	สอดคล้อง
	1.2 กำหนดสาระการเรียนรู้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
	1.3 กำหนดสาระการเรียนรู้เหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน	1.00	สอดคล้อง
2. ด้านการ กำหนด จุดประสงค์การ เรียนรู้	2.1 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ แกนกลาง มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด	1.00	สอดคล้อง
	2.2 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ครอบคลุม K-P-A	1.00	สอดคล้อง
	2.3 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้โดยระบุพฤติกรรมเป็น รูปธรรมวัดได้	1.00	สอดคล้อง
3. ด้านการ คัดเลือกและ กำหนดกิจกรรม การเรียนรู้	3.1 เลือกรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้และตัวชี้วัด	1.00	สอดคล้อง
	3.2 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และตัวชี้วัด	1.00	สอดคล้อง
	3.3 เลือกรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาสาระ	1.00	สอดคล้อง
	3.4 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีความหลากหลาย	1.00	สอดคล้อง
	3.5 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการลงมือปฏิบัติ	1.00	สอดคล้อง
	3.6 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน	1.00	สอดคล้อง
	3.7 ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนร่วมมือกัน เรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
4. ด้านการ เลือกใช้สื่อการ เรียนการสอน	4.1 เลือกสื่อที่มีความหลากหลาย	1.00	สอดคล้อง
	4.2 เลือกสื่อที่เหมาะสมกับเนื้อหา	1.00	สอดคล้อง
	4.3 เลือกสื่อที่สอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
	4.4 เลือกสื่อที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน	1.00	สอดคล้อง
	4.5 เลือกสื่อที่ช่วยกระตุ้นการเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
5. ด้านการ กำหนดแนว ทางการวัดและ ประเมินผล	5.1 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลสอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
	5.2 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลสอดคล้องกับเนื้อหา	1.00	สอดคล้อง
	5.3 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลสอดคล้องกับกิจกรรม การเรียนรู้	1.00	สอดคล้อง
	5.4 ออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลที่มีความหลากหลาย	1.00	สอดคล้อง
	5.5 กำหนดเกณฑ์การวัดและประเมินผลเหมาะสม ชัดเจน	1.00	สอดคล้อง

ผลการประเมินความสอดคล้องขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ ใช้เกณฑ์การพิจารณาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา ที่มีค่าความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50-1.00 ถือว่าองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่มีความสอดคล้องกัน

อภิปรายผล

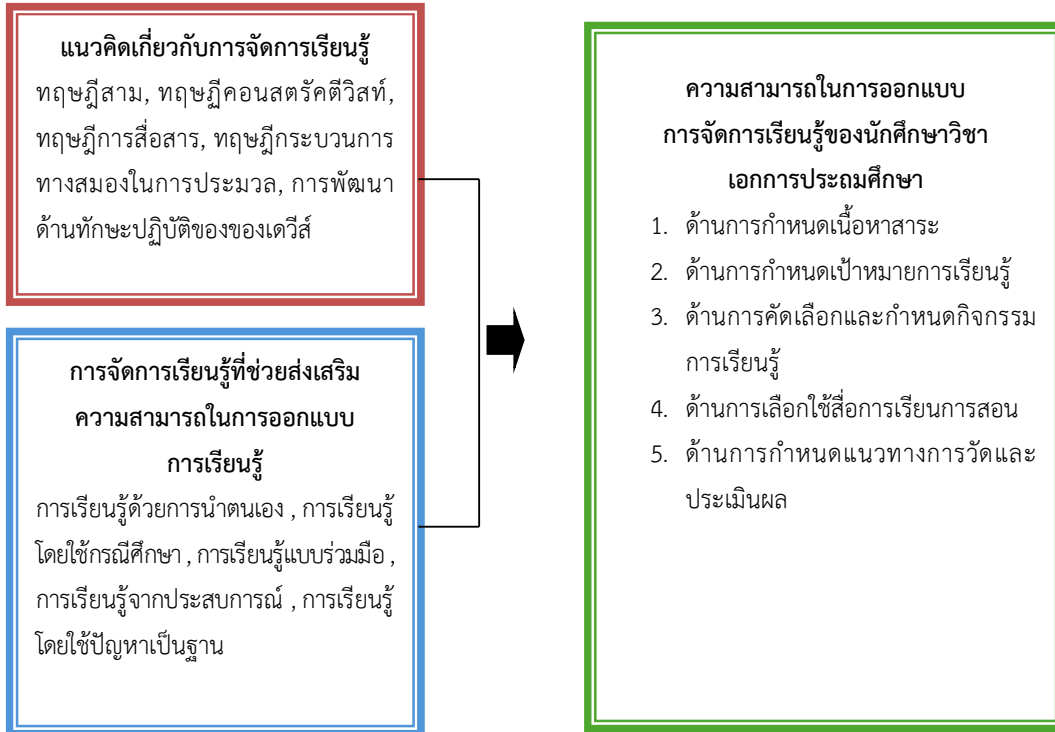
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า องค์กรประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบ การจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา ประกอบด้วย 5 องค์กรประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ ซึ่งสอดคล้องกับ (Sims & Koszalka, 2008) ได้ทำการศึกษาหัวข้อ Instructional Design ได้กล่าวว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้ เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่ทำให้เกิดการรวมกันของยุทธศาสตร์ การสอน ดังนั้น การออกแบบการจัดการเรียนรู้จะประกอบด้วยส่วนของความรู้และทักษะในการสอน รวมทั้งต้องอาศัยความสามารถเฉพาะในการวางแผนออกแบบการจัดการเรียนรู้ ผู้วิจัยจึงสรุป องค์กรประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาวิชาเอก การประถมศึกษา ไว้ดังนี้ (1) องค์กรประกอบด้านการกำหนดเนื้อหาสาระเป็นความสามารถในการกำหนด เนื้อหาสาระการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้โดยมีการระบุตัวบ่งชี้ไว้ 3 ตัวบ่งชี้ (2) องค์กรประกอบด้านการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้เป็นความสามารถในการกำหนดจุดมุ่งหมาย การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับสาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดโดยมีการระบุตัวบ่งชี้ไว้ 3 ตัวบ่งชี้ (3) องค์กรประกอบด้านการคัดเลือกและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นความสามารถในการเลือก และระบุวิธีสอน รูปแบบการสอน เทคนิคการสอน และนำมากำหนดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลำดับ ขั้นตอนต่อเนื่องและทำให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้โดยมีการระบุตัวบ่งชี้ไว้ 7 ตัวบ่งชี้ (4) องค์กรประกอบด้านการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนเป็นความสามารถในการเลือกและใช้สื่อ แหล่ง เรียนรู้ที่มีความหลากหลาย สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้ และสาระการเรียนรู้ ช่วยกระตุ้นให้ ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลและบริบทของนักเรียน โดยมีการระบุตัวบ่งชี้ไว้ 5 ตัวบ่งชี้ และ (5) องค์กรประกอบด้านการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผลเป็น ความสามารถในการออกแบบเครื่องมือวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ ดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้อย่างเหมาะสม นำผลการวัดและประเมินการเรียนรู้ไปใช้ในการ พัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีการระบุตัวบ่งชี้ไว้ 5 ตัวบ่งชี้

จากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การประเมินความเหมาะสมขององค์กรประกอบและ ตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เนื่องจากองค์กรประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาเกิดจากการวิเคราะห์เอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการ ออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาช่วยให้องค์กรประกอบและตัวบ่งชี้ มีความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้นและสามารถดำเนินไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Mason, 2002) พบว่า องค์กรประกอบความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครู มีองค์กรประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การประเมินผลการเรียนและกิจกรรมสนับสนุนอื่นๆ ที่มีความสัมพันธ์กันและที่สำคัญคือช่วยให้นักเรียน ได้เกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและพัฒนาให้มีคุณลักษณะตามพึงประสงค์

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา สามารถสรุปองค์ความรู้เป็นแผนภาพได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา

จากแผนภาพที่ 2 ผู้วิจัยค้นพบว่า มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลายและรอบด้าน รวมทั้งสัมภาษณ์หรือสอบถามผู้ที่มีความรู้และประสบการณ์โดยตรง เพื่อที่จะได้นำมาเป็นข้อมูลหรือแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญใน การกำหนดกรอบการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้สมรรถนะฯ ให้มีความชัดเจน ครอบคลุม และเหมาะสมตามบริบทต่าง ๆ เป็นการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ซึ่งองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา จะต้องสามารถส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมที่จะนำไปใช้จริงต่อไป

สรุป

จากผลการวิจัยนี้สามารถสรุปได้ว่า พัฒนาการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาโดยที่องค์ประกอบและตัวบ่งชี้เหล่านั้นมีความเหมาะสมและสอดคล้องกันนั้น

มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนด สามารถนำไปเป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาต่อยอดความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสาขาวิชาอื่นๆได้ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาข้อมูลจาก เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างหลากหลายและรอบด้าน รวมทั้งสัมภาษณ์หรือสอบถามผู้ที่มี ความรู้และประสบการณ์โดยตรง เพื่อที่จะได้นำมาเป็นข้อมูลหรือแนวคิดพื้นฐานที่สำคัญใน การกำหนดกรอบการพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถให้มีความชัดเจนครอบคลุม และ เหมาะสมตามบริบทต่าง ๆ เป็นการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการศึกษายังคงต้องมีการนำไปประเมินความเหมาะสมจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบและยืนยัน ความเหมาะสมของข้อมูลที่ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสังเคราะห์ออกมาจากการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพอีกทาง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ค้นพบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาวิชาเอกการประถมศึกษาผลที่ได้จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้นั้น ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาความสามารถในการออกแบบการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาครูสาขาวิชาเอกอื่นๆ เพื่อส่งเสริมนักศึกษาครูให้มีประสิทธิภาพในการออกแบบการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ทิตนา แคมมณี. (2560). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 21). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์ และเพยาว์ ยินดีสุข. (2557). *สมรรถนะครูและแนวทางการพัฒนาครูในสังคมที่เปลี่ยนแปลง*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ.
- เรวณี ชัยเชาวรัตน์. (2017). สมรรถนะด้านการออกแบบการเรียนการสอนของนักศึกษาครูที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ. *วารสารครูศาสตร์*, 45(4), 142-163. <https://doi:10.58837/CHULA.EDUCU.45.4.9>
- ศิตา เยี่ยมขันติถาวร และจรีลักษณ์ รัตนพันธ์. (2567). การศึกษาข้อผิดพลาดการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตแขนงหลักสูตรและการสอน เอกภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*, 6(1), 45-60. <https://so10.tci-thaijo.org/index.php/rdicpru/article/view/913>
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการกำหนดสมรรถนะในข้าราชการพลเรือน:คู่มือสมรรถนะหลัก*. บริษัทประชุมช่าง จำกัด.

- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2559). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545*. สำนักพิมพ์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- อุบลวรรณ ส่งเสริม. (2555). การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถในการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้สำหรับนักศึกษาครู. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 9(2), 115-127.
- Good, C. V., Merkel, W. R. & Kappa, P. D. (1973). *Dictionary of Education*. McGraw – Hill Book Inc.
- Colman, A. M. (2015). *A dictionary of psychology* (4th ed.). Oxford University Press.
- Mason, J. (2002). Researching your own practice: *The discipline of noticing. Mathematics Teacher Education*, 6(1), 77-91. <https://doi:10.1023/A:1022107814447>
- Randall, M., & Thornton, B. (2001). *Advising and Supporting Teachers* (3rd ed.). Cambridge University Press.
- Sim, R. C., & Koszalka, T. A. (2008). Competencies for the New-Age Instructional Designer. *Handbook of Research on Educational Communications and Technology*, 3, 569-575. <https://doi.org/10.4324/9780203880869-47>
- Smith, P. L., & Ragan, T. J. (2005). *Instructional design*. John Wiley & Son Inc.
- Dick, W., Carey, L., & Carey, J. O. (2004). *The Systematic Design of Instruction* (6th ed.). Allyn & Bacon.

การพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยว ตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

THE DEVELOPMENT OF PERFORMANCE EFFICIENCY OF AUGMENTED REALITY TECHNOLOGY FOR TOURIST ATTRACTIONS IN THE WELLNESS TOURISM ROUTE, RANONG PROVINCE

คมสันต์ ทับชัย*, ปาริชาติ จันทรงาม และภาสกร ศรีสุวรรณ

Komsun Tubchai, Parichart Junngam and Passakorn Srisuwan

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

Rajamangala University of Technology Rattanakosin

E-mail: komsun.tub@rmutr.ac.th

Received July 9, 2024; Revised December 19, 2024; Accepted December 23, 2024

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนารูปแบบสื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง สำหรับสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวจากการใช้ความจริงเสริม 2) เพื่อประเมินการยอมรับรูปแบบสื่อความจริงเสริมบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง และ 3) เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีความจริงเสริมให้กับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) สื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง 2) แบบประเมินคุณภาพด้านสื่อความจริงเสริม 3) แบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อความจริงเสริม 4) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางความรู้ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดระนอง กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาจังหวัดระนอง จำนวน 400 คน โดยเลือกแบบตาราง Taro Yamane

ผลการวิจัย พบว่า 1) คุณภาพของรูปแบบสื่อความจริงเสริม จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ด้านสื่อจำนวน 3 คน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.53 มีคุณภาพในระดับดีมาก ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดระนองจำนวน 400 คน มีความพึงพอใจต่อสื่อความจริงเสริม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.50 3) คะแนนผลสัมฤทธิ์ในการอบรมของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ก่อนอบรมกับหลังอบรม มีค่าเท่ากับ 13.33 และมีผลสัมฤทธิ์ในการอบรม หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.1 แสดงให้เห็นว่าสื่อความจริงเสริมสามารถสร้างแรงจูงใจ และมีผลต่อการยอมรับจากนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เข้ามาจังหวัดระนอง

คำสำคัญ : ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, เส้นทางท่องเที่ยว, เทคโนโลยีความจริงเสริม, การพัฒนา

Abstract

This article aimed to 1) develop augmented reality technology for tourist attractions in the wellness tourism route, Ranong Province, to enhance the tourists' awareness through the use of augmented reality technology, 2) evaluate the level of acceptance of augmented reality technology in the wellness tourism route, Ranong Province, and 3) distribute information and augmented reality technology to the tourist attraction owners. The study employed 1) the augmented reality technology of tourist attractions in Ranong wellness tourism, 2) the augmented reality technology quality survey, 3) the augmented reality technology satisfaction survey, and 4) the knowledge achievement test. Using Taro Yamane's formula, a sample of 400 tourists was selected from the population of tourists who visited Ranong.

1) The three media outlets evaluated the quality of augmented reality technology. The average rating for specialists was at 4.53, marking the highest level and surpassing the established criteria. 2) The overall satisfaction of a sample of four hundred tourists who experienced augmented reality technology was exceptionally high, with an average rating of 4.50. 3) The achievement results of tourist attraction owners before and after training were at 13.33, surpassing the pre-training results and meeting the statistically significant 0.1 threshold. This indicated that augmented reality technology had the potential to motivate and influence the acceptance of wellness tourism among Ranong tourists.

Keywords: Wellness Tourism, Tourism Route, Augmented Reality, Development

บทนำ

สื่อใหม่ (New Media) กำลังเข้ามามีบทบาทด้านการสื่อสารบนโลกออนไลน์ในปัจจุบัน เทคโนโลยีนวัตกรรมด้านการสื่อสาร เป็นปัจจัยหลักที่มีพลังในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะด้านอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สร้างรายได้หลักของประเทศ การส่งเสริมและเพิ่มมูลค่าของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นประเด็นที่ทุกฝ่ายต้องให้ความสนใจและเร่งพัฒนาร่วมกัน โดยเฉพาะการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยอาศัยนวัตกรรมการสื่อสารรูปแบบต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการเพิ่มมูลค่าให้กับตลาดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ทุกคนสามารถเข้าถึงสินค้าและบริการทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งการสื่อสารเหล่านี้จัดว่าเป็นนวัตกรรมการสื่อสารที่เกิดขึ้นและเปลี่ยนแปลงในทุกวัน ทุกวินาที (พัชรภรณ์ สุนทรวิบูลย์, 2561) อย่างไรก็ตาม การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในยุคดิจิทัลให้ได้ผลสำเร็จจะต้องมีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีทักษะความรู้ความเชี่ยวชาญ ก้าวทันความทันสมัยของเทคโนโลยี จึงทำให้การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต้องได้รับความสำคัญปรับตัวตามไป ประกอบกับรัฐบาลมีภารกิจหลักในการขับเคลื่อนประเทศไทยแลนด์ 4.0 เพื่อยกระดับประเทศไทยสู่ประเทศที่มีรายได้สูง ด้วยการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่การขับเคลื่อนด้วย

นวัตกรรม รวมถึงการเร่งพัฒนาบุคลากรให้มีความพร้อมในด้านทักษะดิจิทัล ซึ่งเป็นการพัฒนากำลังคนให้พร้อมเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจและสังคมดิจิทัล (ปรีดาพร อารักษ์สมบูรณ์, 2564) ไปพร้อมกับการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์สำหรับการท่องเที่ยว เนื่องจากสื่อประชาสัมพันธ์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยรวมคือ “ตัวบุคคล” รองลงมาคือเว็บไซต์และการบอกต่อแบบปากต่อปาก โดยเนื้อหาในสื่อประชาสัมพันธ์ต้องมีความเข้าใจง่ายและความดึงดูดใจ (ธงชัย ภูวนาถวิจิตร และคณะ, 2562)

เมื่อปี พ.ศ.2562-2563 ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดระนอง ด้านความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรภาคีเครือข่าย และแนวคิด “ความจริงเสริม” (Augmented Reality) เพื่อสร้างแรงดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเลือกจังหวัดระนองเป็นจุดหมายในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ พบว่า จากฐานการศึกษาเดิมในพื้นที่ คณะผู้วิจัยและกลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง ยังได้พบปัญหาและข้อจำกัดในการใช้งานสื่อความจริงเสริม รวมถึงการนำข้อเสนอแนะจากงานวิจัยเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2563 โดยมีสำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดระนองเป็นผู้รับมอบผลงาน และร่วมกันหาแนวทางในการพัฒนาประเด็นจากข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งก่อน จากฐานทุนเดิมที่คณะผู้วิจัยได้ร่วมกับภาคีเครือข่ายด้านการท่องเที่ยวจังหวัดระนองร่วมกันขับเคลื่อนจนนำมาสู่ข้อเสนอโครงการวิจัยในครั้งนี้

ปัจจุบันเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองยังพบปัญหาการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดียในรูปแบบต่าง ๆ ที่มีความจำเป็นต่อชุมชนในพื้นที่แหล่งท่องเที่ยว โดยชุมชนไม่สามารถสร้างสื่อเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวและประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นที่รับรู้ของนักท่องเที่ยว สะท้อนให้เห็นถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ยังขาดรูปแบบที่ทันสมัยในการสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวให้มาเยือนจังหวัดระนอง เพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยว และเพื่อเป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับผู้มีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายการท่องเที่ยวจังหวัดระนอง ไปพร้อมกับการสร้างสื่อประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวผ่านโซเชียลมีเดียในรูปแบบต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง

จากปัญหาการใช้งานสื่อความจริงเสริมจากทุนวิจัยเดิม เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดระนองด้านความร่วมมือในการพัฒนาบุคลากรภาคีเครือข่ายและแนวคิด คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาโครงการวิจัยจากข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งก่อน ผ่านกระบวนการระดับความคิดเห็นจนพัฒนามาเป็นโครงการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบเทคโนโลยีความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการประชาสัมพันธ์ในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาท่องเที่ยวด้านสุขภาพในจังหวัดระนอง คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนารูปแบบสื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนารูปแบบสื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง สำหรับสร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวจากการใช้ความจริงเสริม
2. เพื่อประเมินการยอมรับรูปแบบสื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง
3. เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีความจริงเสริมสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับสื่อความจริงเสริม Augmented Reality

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม (Augmented Reality: AR) เป็นประเภทหนึ่งของเทคโนโลยีเสมือนจริงที่มีการนำสภาพแวดล้อมเสมือนจริงซึ่งสร้างขึ้นด้วยคอมพิวเตอร์ซ้อนทับอยู่ในโลกของความเป็นจริง ปัจจุบันเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมถูกนำมาประยุกต์ใช้กับธุรกิจต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านอุตสาหกรรม การแพทย์ การตลาด การบันเทิง การท่องเที่ยว โดยใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมมาผนวกเข้ากับเทคโนโลยีภาพ ผ่านซอฟต์แวร์และอุปกรณ์เชื่อมต่อต่าง ๆ และแสดงผลผ่านหน้าบนหน้าจอโทรศัพท์มือถือ ซึ่งเหมาะอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้เป็นรูปแบบในการให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวที่ทันสมัยและน่าสนใจ โดยนักท่องเที่ยวสามารถใช้เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมในการค้นหาและแสดงผลข้อมูลของสถานท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งการดูวิดีโอและรูปภาพ ภาพโมเดล 3 มิติ ผสมผสานกับสถานที่จริงสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ให้กับนักท่องเที่ยว (ดิเรก อัครชาติ, 2567)

(Koca et al, 2019) ประเภทการทำงานของเทคโนโลยีความจริงเสริมแบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) Projection based แบบใช้แสงจากเครื่องฉายภาพให้กับผู้ใช้ในการวางซ้อนทับ โดยมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้กับวัตถุตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงของแสงที่ตกกระทบผู้ใช้ 2) Localization based แบบใช้ระบบพิกัดดาวเทียมในการกำหนดบริเวณที่จะแสดงวัตถุเสมือนจริง เพื่อแสดงวัตถุเสมือนจริงวางซ้อนทับกับสถานที่จริง 3) Marker based แบบใช้มาร์คเกอร์ในการกำหนดตำแหน่งและบริเวณที่จะแสดงวัตถุเสมือนจริงในการวางซ้อนทับ 4) Markerless based แบบใช้วัตถุในการกำหนดตำแหน่งและบริเวณที่จะแสดงวัตถุเสมือนจริงในการวางซ้อนทับ

แผนภาพที่ 1 ตัวอย่างประเภทการทำงานของเทคโนโลยีความจริงเสริม 4 ประเภท

ผู้วิจัยได้เลือกใช้ สื่อความจริงเสริม Augmented Reality แบบ Marker Based ติดตั้งในสื่อสิ่งพิมพ์ชนิดโปสเตอร์โดยมีกราฟิกเป็นสัญลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจำนวน 18 แห่ง ผู้ใช้งานสามารถดูดิจิทัลคอนเทนต์ได้โดยการนำกล้องในแอปพลิเคชันด้วยการใช้ สมาร์ทโฟนสแกนที่กระดาษโปสเตอร์ โดยจะปรากฏข้อมูลแสดงขึ้นมาเป็นสื่อวิดีโอ ข้อมูลด้านการท่องเที่ยว และภาพ 3 มิติ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการออกแบบกราฟิก

การออกแบบกราฟิก (Graphic Design) หมายถึง การวางแผน การวิเคราะห์ข้อมูลการแก้ปัญหา การถ่ายทอดความคิดและมโนทัศน์เพื่อออกแบบสื่อหรือวัสดุต่างๆ ซึ่งมีส่วนประกอบของภาพลักษณะต่าง ๆ และตัวอักษร ออกมาเป็นโครงสร้างให้สามารถสื่อสารข้อมูลโดยผ่านการจัดองค์ประกอบตามหลักการเพื่อให้เกิดความน่าสนใจต่อกลุ่มเป้าหมาย ทำให้ผู้ดูสามารถรับรู้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ งานกราฟิกนั้นมีความสำคัญต่อชีวิตในปัจจุบัน เป็นสื่อกลางในการสื่อความหมายให้เกิดความเข้าใจตรงกัน ทำหน้าที่เป็นสื่อเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ช่วยทำให้งานเกิดความน่าสนใจ และน่าเชื่อถือ ช่วยให้เกิดการกระตุ้นทางความคิด และการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งยังช่วยสร้างสรรค์งานสัญลักษณ์ทางสังคม และพัฒนาระบบการสื่อสารให้มีประสิทธิภาพ (ฉันทย์ชนก ภู่อาลี, 2566)

การออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ประเภทโปสเตอร์ สามารถนำไปสื่อสารให้กับกลุ่มเป้าหมายได้สะดวก โดยเป็นการออกแบบเพื่อให้เห็นภาพลักษณ์ที่ดีในการสร้างความน่าเชื่อถือ มีข้อมูลต่าง ๆ ในการช่วยในการสื่อสาร เช่น เอกลักษณ์ สัญลักษณ์ ตัวอักษร ลายเส้น เป็นต้น สื่อโปสเตอร์เป็นรูปแบบของสื่อที่สามารถนำไปใช้ในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ได้ในทางออนไลน์ได้ โดยรูปแบบจะมีลักษณะที่คล้ายกับรูปแบบของสื่อสิ่งพิมพ์ แต่ทางสื่อออนไลน์ มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในการสื่อสาร โดยสื่อออนไลน์เป็นสื่อที่เข้าถึงได้ง่ายและรวดเร็ว (มารุต พิเชษฐวิทย์, 2564) ผู้วิจัยจึงได้ทำการออกแบบโปสเตอร์ เพื่อนำมาเป็น Marker ในการใช้งานสื่อความจริงเสริม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวหนึ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้คนในปัจจุบันสืบเนื่องมาจากหลาย ๆ ปัจจัยทั้งจากสภาวะความเครียดจากการทำงานและสภาวะสังคมเมือง อีกทั้งเพื่อหลีกเลี่ยงการเกิดโรคร้ายต่าง ๆ ส่งผลให้บริการด้านสุขภาพ ตั้งแต่การส่งเสริมสุขภาพ ทั้งทางร่างกายและจิตใจรวมถึงการรักษาบำบัดรักษาอาการเจ็บป่วยจึงเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับสัดส่วนนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับแสดงถึงความสำคัญในมิติของเศรษฐกิจ (กานดา ธีรานนท์, 2561) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นหนึ่งในประเภทของการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในปัจจุบัน อีกทั้งยังสอดคล้องกับยุทธศาสตร์การส่งเสริมการท่องเที่ยวของประเทศไทยในการผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของเอเชีย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2551) ที่ได้อธิบายถึง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) ว่าการท่องเที่ยวที่มีแรงจูงใจหรือจุดมุ่งหมาย เพื่อส่งเสริมสุขภาพ หรือบำบัดรักษาฟื้นฟูสุขภาพ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนั้นสามารถแบ่งตามลักษณะสุขภาพของการท่องเที่ยวออกเป็น

3 ระดับ คือ 1) การท่องเที่ยวเพื่อรักษาสุขภาพของนักท่องเที่ยวที่ติดอยู่แล้วให้ดี 2) การท่องเที่ยวเพื่อฟื้นฟูสุขภาพของนักท่องเที่ยวพักฟื้นหรืออยู่ในระยะพัก 3) การท่องเที่ยวเพื่อรักษาโรคของนักท่องเที่ยว

ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ Augmented Reality การออกแบบกราฟิก และการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยใช้ภาพกราฟิกโปสเตอร์เป็น Marker โดยใช้การอ้างอิงภาพ (Marker Based) ผู้วิจัยทำการออกแบบสื่อสิ่งพิมพ์ในรูปแบบของโปสเตอร์ขนาด A2 โดยออกแบบเป็นแผนที่เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง ประกอบไปด้วย สัญลักษณ์บอกทิศทาง ภาพสัญลักษณ์ของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวแสดงตำแหน่งที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้ง 18 แห่ง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดและทฤษฎีการออกแบบกราฟิกเพื่อนำมาออกแบบโปสเตอร์ เพื่อให้เกิดความสวยงาม และดึงดูดความสนใจ

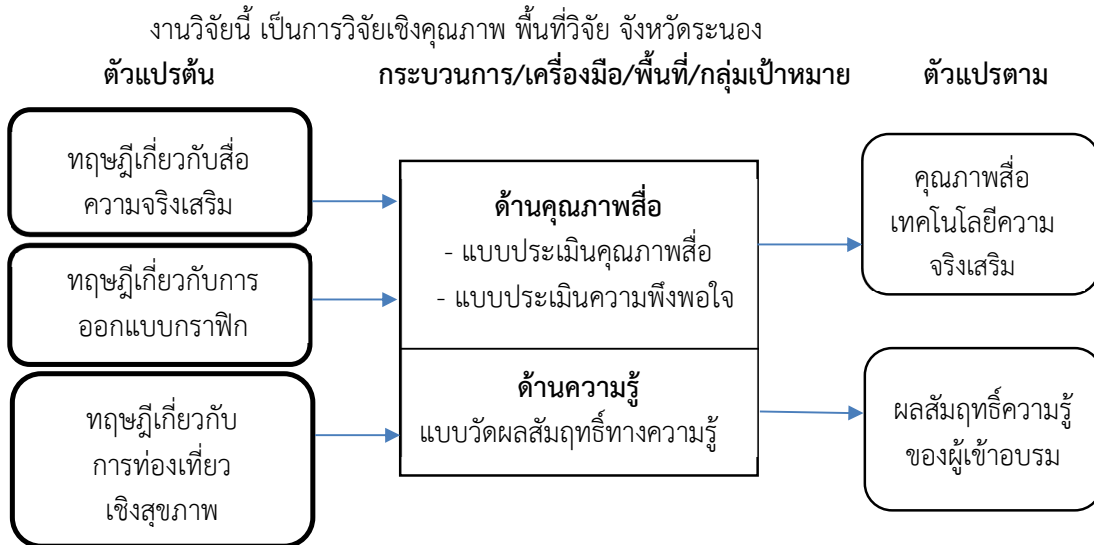

แผนภาพที่ 2 แสดงภาพโปสเตอร์โดยใช้แบบมาร์คเกอร์ในการกำหนดตำแหน่ง

การใช้งานสื่อความจริงเสริม โดยวิธีสแกนโปสเตอร์โดยใช้แบบมาร์คเกอร์ในการกำหนดตำแหน่ง ผ่านกล้องจากโทรศัพท์มือถือหรือแท็บเล็ต เพื่อให้เข้าถึงดิจิทัลคอนเทนต์ สื่อออนไลน์ ข้อมูลสารสนเทศ ที่ผู้วิจัยร่วมพัฒนากับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดระนอง ประชากร คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาจังหวัดระนอง จำนวน 61,028 คน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาจังหวัดระนอง จำนวน 400 คน ใช้วิธีการคัดเลือกแบบตาราง Taro Yamane เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 3 ชนิด ได้แก่

1) สื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง โดยสำหรับผู้เชี่ยวชาญเลือกประเมินและแสดงความคิดเห็นซึ่งมีลักษณะเป็นมาตราส่วน ประมาณค่า 5 ระดับ คือ ดีมาก ดี ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด มีคะแนน 5 4 3 2 1 (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

2) แบบประเมินความพึงพอใจ สำหรับนักท่องเที่ยวที่มีต่อสื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

3) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางความรู้สำหรับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง ที่เข้ารับการอบรมโดยทำแบบทดสอบ ทำแบบทดสอบก่อนการอบรม (Pre Test) จำนวน 20 ข้อ และหลังการอบรมให้ทำแบบทดสอบ (Post Test) จำนวน 20 ข้อ

โดยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัยที่พัฒนาขึ้นโดยการหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยใช้สถิติวิเคราะห์ ค่าความเชื่อมั่นภายในของครอนบาค

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัย พบว่า คุณภาพของการพัฒนารูปแบบสื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง จากผลการประเมินของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.53 มีคุณภาพระดับดีมาก ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินคุณภาพการพัฒนารูปแบบสื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			ค่าเฉลี่ย	ค่า S.D.	ระดับความคิดเห็น
	1	2	3			
1. สื่อ (AR) มีความทันสมัย	4	4	4	4.00	0.00	ดี
2. สื่อ (AR) มีความครอบคลุมต่อการใช้งาน	5	4	5	4.67	0.58	ดีมาก
3. สื่อ (AR) สามารถใช้งานได้ง่ายและสะดวก	4	5	4	4.33	0.58	ดี
4. การออกแบบสื่อ (AR) ได้อย่างเหมาะสม	4	4	5	4.33	0.58	ดี
5. ความสะดวกในการโหลดแอปพลิเคชัน	4	5	5	4.67	0.58	ดีมาก
6. การเลือกใช้สีโปสเตอร์มีความเหมาะสม	4	4	5	4.33	0.58	ดี
7. ขนาดของโปสเตอร์มีความเหมาะสม	4	5	5	4.67	0.58	ดีมาก
8. การจัดองค์ประกอบโปสเตอร์มีความน่าสนใจ	5	4	5	4.67	0.58	ดีมาก
9. การออกแบบโปสเตอร์เหมาะสมกับ Marker	5	5	4	4.67	0.58	ดีมาก
10. การเชื่อมโยงไปยังสื่อต่างๆมีความเหมาะสม	5	4	5	4.67	0.58	ดีมาก
11. สื่อวิดีโอที่ใช้มีความน่าสนใจ	4	5	4	4.33	0.58	ดี
12. สื่อ AR สามารถนำไปใช้ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	5	5	5	5.00	0.00	ดีมาก
13. ความเหมาะสมของจำนวนแหล่งท่องเที่ยว	4	4	4	4.00	0.00	ดี
14. สื่อ AR มีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	5	5	5	5.00	0.00	ดีมาก
15. สื่อ AR โดยรวมมีความน่าสนใจ	4	5	5	4.67	0.58	ดีมาก
รวม				4.53	0.50	ดีมาก

จากตารางที่ 1 แบบประเมินคุณภาพสื่อความจริงเสริม จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน พบว่า มีคุณภาพในระดับดีมาก โดยจะมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.53 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า คะแนนเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 5.00 อยู่ในระดับดีมาก คือ สื่อ AR สามารถนำไปใช้ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และสื่อ AR มีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ รองลงมา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.58 อยู่ในระดับดีมาก คือ สื่อ (AR) มีความครอบคลุมต่อการใช้งานและความสะดวกในการโหลดแอปพลิเคชัน

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการประเมินการยอมรับรูปแบบสื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง สำหรับการเก็บข้อมูลสารสนเทศของนักท่องเที่ยวจากการใช้สื่อความจริงเสริม

ตารางที่ 2 ผลการประเมินการยอมรับของนักท่องเที่ยวจากการใช้สื่อความจริงเสริม จำนวน 400 คน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปรผล	ลำดับ
1. สื่อ (AR) มีความทันสมัย	4.48	0.52	มาก	6
2. สื่อ (AR) สามารถใช้งานได้ง่ายและสะดวก	4.45	0.55	มาก	7
3.การใช้งาน สื่อ (AR) มีความลื่นไหลไม่สะดุด	4.40	0.58	มาก	8
4. ความสะดวกในการโหลดแอปพลิเคชัน	4.61	0.54	มากที่สุด	3
5. สื่อ AR มีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ	4.67	0.47	มากที่สุด	1
6. โปสเตอร์มีความน่าสนใจ	4.51	0.52	มากที่สุด	4
7. ความเหมาะสมของจำนวนแหล่งท่องเที่ยว	4.37	0.53	มาก	10
8. ขนาดของโปสเตอร์มีความเหมาะสม	4.65	0.59	มากที่สุด	2
9. วิดีโอมีความน่าสนใจ	4.39	0.54	มาก	9
10. สื่อ AR โดยรวมมีความน่าสนใจ	4.51	0.67	มากที่สุด	5
ค่าเฉลี่ย	4.50	0.55	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดระนองมีความพึงพอใจต่อสื่อความจริงเสริม โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.50 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.55 ข้อที่นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดระนองมีความพึงพอใจ 3 ลำดับแรก คือ 1. สื่อ AR มีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 2. ขนาดของโปสเตอร์มีความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.65 และ 3. ความสะดวกในการโหลดแอปพลิเคชัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47, 0.59 และ 0.54 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีความจริงเสริมสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง คะแนนผลสัมฤทธิ์ในการอบรมของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ก่อนอบรมกับหลังอบรม มีค่าเท่ากับ 13.33 และมีผลสัมฤทธิ์ในการอบรม หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.1

ตารางที่ 3 ผลการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีความจริงเสริมสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองของผู้เข้าอบรม จำนวน 40 คน

รายการ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t-test
ก่อนการอบรม	9.33	2.91	13.33
หลังการอบรม	16.33	2.65	

จากตารางที่ 3 พบว่า คະแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนการอบรมของของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.33 คະแนน ผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.33 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียนเท่ากับ 2.91 หลังเรียนเท่ากับ 2.65 ส่วนค่าสถิติ t มีค่าเท่ากับ 13.33 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังจากเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ารับการอบรม ผู้เข้าอบรมมีผลสัมฤทธิ์หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินคุณภาพของผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน ที่ได้ทำการประเมินคุณภาพการพัฒนาสื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง ผลการประเมินที่ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.53 มีคุณภาพในระดับดีมาก โดยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

สื่อ AR สามารถนำไปใช้ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ และ สื่อ AR มีประโยชน์ต่อการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีคุณภาพอยู่ในระดับดีมาก ซึ่งสอดคล้องกับ (Kysela & Štorková, 2015) ทำวิจัยเรื่อง การใช้สื่อความจริงเสริมในการสอนประวัติและการท่องเที่ยว ในงานวิจัยได้แสดงให้เห็นถึงโอกาสใหม่ในการใช้เทคโนโลยีความจริงเสริมกับการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ โดยใช้แอปพลิเคชันบนโทรศัพท์มือถือร่วมกับตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่ช่วยให้ข้อมูลเสมือนในรูปแบบความจริงเสริมที่สามารถให้ความรู้ว่ามีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลประเมินการยอมรับรูปแบบสื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองสำหรับการเก็บข้อมูลสารสนเทศของนักท่องเที่ยวจากการใช้สื่อความจริงเสริม โดยมีการประเมินจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มนักท่องเที่ยวเข้ามาในจังหวัดระนอง จำนวน 400 คน ผลประเมินการยอมรับรูปแบบสื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวบนเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง โดยค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 ทำให้เห็นว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาในจังหวัดระนอง มีความพึงพอใจต่อเทคโนโลยีความจริงเสริมในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนำเทคโนโลยีเสมือนจริง AR มาใช้ในด้านการท่องเที่ยวมีความสำคัญอย่างมาก เพิ่มประสิทธิภาพในการเปลี่ยนแปลงนโยบายและมีความสำคัญในด้านการวางแผนภาคการท่องเที่ยว หรือการใช้ AR เพื่อสร้างการท่องเที่ยวที่ทดแทนสถานที่ท่องเที่ยวที่ถูกคุกคามสามารถช่วยอนุรักษ์สถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ ได้เนื่องจากความสามารถในการเลือกมุมมอง การแสดงให้เห็นความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการได้ทันที ซึ่งต่างจากเทคโนโลยีสองมิติอื่น ๆ (ศรีธัญญาตรีทศ, 2562)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 ผลจากการถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีความจริงเสริมสำหรับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองให้กับกลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่อการนำสื่อไปใช้ จำนวน 40 คน คະแนนผลสัมฤทธิ์ก่อนการอบรมของเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.33 คະแนน ผลสัมฤทธิ์หลังการอบรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.33 และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ก่อนเรียนเท่ากับ 2.91 หลังเรียนเท่ากับ 2.65 ส่วนค่าสถิติ t มีค่าเท่ากับ 13.33 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหลังจากเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ารับการอบรม มีผลสัมฤทธิ์หลังอบรมสูงกว่าก่อนอบรม

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรภายในองค์กรและแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน เนื่องจากในปัจจุบันมีการแข่งขันค่อนข้างสูงและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทำให้บุคลากรต้องการมีศักยภาพและต้องการพัฒนาด้านความรู้ ทักษะ ทักษะ และบุคลิกภาพ (สิริวดี ชูเชิด, 2565)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาผลกระทบด้านการใช้งานสื่อเทคโนโลยีความจริงเสริมจากการใช้งานตั้งแต่ปี 2563 จนถึงปี 2566 พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงผลกระทบจากปัญหาด้านการใช้งานสื่อและการเปลี่ยนแปลงด้านสถานที่

จากแผนภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่าปัญหาด้านสื่อความจริงเสริมของทุนวิจัยปี 2563 ที่มีข้อจำกัด เนื่องจากเป็นสื่อสำหรับทดลองใช้งานทำให้เกิดปัญหาจากการใช้งานและผู้ดูแลไม่สามารถดูแลได้อย่างทั่วถึงเนื่องจากมีจำนวนแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นจำนวนมากถึง 18 แห่ง จึงทำให้ผู้ดูแลไม่สามารถเพิ่มข้อมูลให้เป็นปัจจุบันได้ รวมถึงการเปลี่ยนแปลงด้านสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีการเปลี่ยนแปลงไปจาก ปี 2563 ในบางแหล่ง พบว่า มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลง มีกิจกรรมด้านสุขภาพมากขึ้นและมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เกิดขึ้นใหม่ ดังนั้นในปี 2566 ได้ทำการพัฒนาเทคโนโลยีความจริงเสริม โดยผู้วิจัยจัดประชุมเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์เส้นทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ออกแบบเส้นทาง หาแนวทางพัฒนาด้านต้นแบบสื่อความจริงเสริมให้เป็นปัจจุบันและขับเคลื่อนโดยการจัดฝึกอบรมให้ความรู้ในใช้สื่อความจริงเสริมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น รวมถึงการผลิตสื่อดิจิทัลคอนเทนต์เพื่อเชื่อมโยงกับสื่อความจริงเสริม เช่น การผลิตสื่อวิดีโอสั้น

ด้วยสมาร์ทโฟน การถ่ายภาพสินค้าและบริการด้วยสมาร์ทโฟน เพื่อการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้กับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเพื่อสร้างองค์ความรู้ในการดูแลและปรับปรุงสื่อความจริงเสริมในแหล่งของตนเอง และเผยแพร่ไปยังสาธารณชนบนสื่อออนไลน์

สรุป

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานวิจัยเรื่องการเพิ่มประสิทธิภาพเทคโนโลยีความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง โดยได้รับการสนับสนุนจากงบประมาณด้านวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (ววน.) ประจำปีงบประมาณพ.ศ. 2566 มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ สัญญาเลขที่ FRB6633/2566 โดยนักวิจัยได้ทำการพัฒนาต้นแบบสื่อความจริงเสริมสำหรับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (ผู้นำไปใช้ประโยชน์) และสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดระนอง โดยมีการต่อยอดออกแบบเส้นทางท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดระนอง และพัฒนาสื่อความจริงเสริมให้มีประสิทธิภาพมากกว่าเดิม (จากทุนวิจัยปี 2563) อีกทั้งการวิจัยในครั้งนี้ มีการจัดอบรมให้ความรู้แก่เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยให้ความรู้ความเข้าใจในการดูแลระบบการใช้งานเทคโนโลยีความจริงเสริมรวมถึงการแก้ไขปรับปรุงเพื่อให้เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถดูแลระบบและสามารถนำความรู้ไปต่อยอดสร้างสื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของตนเองได้ รวมถึงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ด้านการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในจังหวัดระนองได้

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า กลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำต้นแบบสื่อความจริงเสริมที่มีประสิทธิภาพไปใช้ประโยชน์ด้านการประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจในด้านการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยสื่อความจริงเสริมสามารถเชื่อมโยงกับสื่อต่างๆได้ เช่น สื่อเดิมที่มีอยู่แล้ว สื่อใหม่ที่ผลิตขึ้นมา โดยใช้ความรู้ในด้านการผลิตสื่อออนไลน์ จากการฝึกอบรมจากการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้

ดังนั้นกลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพควรมีการผลักดันให้มีการต่อยอด แต่ละแหล่งท่องเที่ยว ผลิตสื่อความจริงเสริมในแหล่งของตนเอง โดยให้เพิ่มมิติการเชื่อมโยง ไปยังสื่อต่าง ๆ ที่มีอยู่แล้วหรือสื่อใหม่ที่ได้พัฒนาขึ้นมา หลังจากได้รับการเรียนรู้จากการฝึกอบรมในการผลิตสื่อออนไลน์ เช่น Facebook, YouTube และ Tik Tok เป็นต้น

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า กลุ่มนักท่องเที่ยวและเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีการยอมรับรูปแบบสื่อความจริงเสริมในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าสื่อความจริงเสริมมีความจำเป็นต่อการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง

ดังนั้นกลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวข้องควรร่วมกันเผยแพร่ โดยเฉพาะเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวควรช่วยกันขับเคลื่อนในการผลิตสื่อปรับปรุงสื่อและเผยแพร่สื่อในช่องทางออนไลน์ไปในทิศทางเดียวกันเพื่อประชาสัมพันธ์ให้เป็นที่รู้จักกับคนทั่วไปมากยิ่งขึ้น

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีความรู้ในการดูแลและผลิตสื่อความจริงเสริมเพิ่มขึ้นจากการเข้ารับการอบรมการใช้งานสื่อความจริงเสริมและการผลิตสื่อดิจิทัลคอนเทนต์ ได้ด้วยตนเอง

ดังนั้น กลุ่มเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรผลิตสื่อให้มีความหลากหลายรูปแบบเพื่อเชื่อมโยงกับสื่อความจริงเสริมในแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดระนอง และควรสร้างสื่อความจริงเสริมของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแหล่งนั้น ๆ ด้วยตนเองโดยใช้ความรู้ความสามารถจากการที่ได้เข้ารับการอบรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบองค์ความรู้ในการพัฒนาสื่อให้มีประสิทธิภาพจากพื้นที่ที่มีขนาดใหญ่ระดับจังหวัดให้มีความครอบคลุม วิธีที่สำคัญ คือ การประชุมกลุ่มเพื่อหาแนวทางในการพัฒนาสื่อให้มีประสิทธิภาพ โดยให้เจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูล วิเคราะห์ ออกแบบพัฒนา ขับเคลื่อน และเผยแพร่ และใช้ความรู้หลังการการอบรม พัฒนาสื่อในแหล่งท่องเที่ยวของตนเองอย่างยั่งยืน และนำไปประยุกต์ใช้กับการผลิตสื่อในทุกรูปแบบ โดยควรให้ความสำคัญกับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งเป็นผู้ที่มีองค์ความรู้ มีข้อมูลพื้นฐานของแหล่งท่องเที่ยวของตนเองมากที่สุด สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ “การผลิตสื่อดิจิทัลคอนเทนต์บนสื่อออนไลน์เพื่อส่งเสริมการบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ”

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566, 3 เมษายน). *สถิติด้านการท่องเที่ยว ปี 2566*.
<https://www.mots.go.th/news/category/704>
- กานดา ธีรานนท์. (2561). การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย: สถานการณ์และศักยภาพทางการแข่งขันในภูมิภาคอาเซียน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพาร์อีลเทอร์น*, 12, 22-34.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2551). *โครงการสำรวจระดับความรับรู้การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของประเทศไทย. กรุงเทพมหานคร: ฝ่ายนโยบายวางแผน กองวางแผนการท่องเที่ยว*.
- ดิเรก อัครชาติ. (2567). การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมย่านฝั่งธนบุรีด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม. *วารสารก้าวทันโลกวิทยาศาสตร์*, 24(1), 20-39.
- ธงชัย ภูวนาถวิจิตร, อนิรุทธ์ สงค์ธนาพิทักษ์, สุชาครีย์ ศรีรัตน์, และศุภชัย แสงคำ. (2562). การพัฒนาแผนการตลาดการท่องเที่ยวเชิงบูรณาการเพื่อสร้างให้จังหวัดเชียงรายเป็นจุดเชื่อมต่อการท่องเที่ยวของแหล่งอารยธรรมล้านนาผ่านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและการรับรู้สื่อประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว. *มนุษยศาสตร์สาร*, 20(2), 11-39.
- ฉันทย์ชนก ภู่อัสดี และธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว. (2566). การใช้โปรแกรมประยุกต์บนระบบออนไลน์เพื่อส่งเสริมทักษะการออกแบบงานกราฟิก. *Journal of Applied Education*, 1(4), 29-36.

- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). การวิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS (พิมพ์ครั้งที่ 15). เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ปรีดาพร อารักษ์สมบุญ. (2564). สมรรถนะของนักทรัพยากรมนุษย์มืออาชีพที่นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานยุคดิจิทัล ในกลุ่มจังหวัดเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. *การประชุมวิชาการระดับชาติ* (น. 256-266). มหาวิทยาลัยรังสิต.
- พัชรภรณ์ สุนทรวิบูลย์. (2561). นวัตกรรมสื่อสารกับอุตสาหกรรม การท่องเที่ยวยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารวิชาการนวัตกรรมสื่อสารสังคม*, 6(2), 200-210.
- มารุต พิเชษฐวิทย์. (2564). การออกแบบสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารสารสกัดจากถั่งเช่า คอร์ดีโพร บริษัท ไทย คอร์โดเซปส์ จำกัด จังหวัดสระแก้ว. *วารสารศิลปปริทัศน์* 9(2), 64-70.
- ศรัญญา ตรีทศ และทัศนันทน์ ตรีนนทร์ตัน. (2562). แอปพลิเคชันส่งเสริมการท่องเที่ยว 7 เมนูอาหารที่ต้องชิมในจังหวัดเพชรบูรณ์ ด้วยเทคโนโลยีเสมือนจริง. *วารสารวิทยาการและเทคโนโลยีสารสนเทศ*, 9(1), 9-17. <https://doi.org/10.14456/jist.2019.2>
- สิริวดี ชูเชิด. (2565) การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 12(1), 223-238.
- Koca, B. A., Yüzgeç, U., & Çubukçu, B. (2021). An Augmented Reality Based Mobile Education Application for Preschool Children. *BSEU Journal of Engineering Research And Technology*, 2(1), 1-6.
- Kysela, J., & Štorková, P. (2015). Using augmented reality as a medium for teaching history and tourism. *Procedia-Social and behavioral sciences*, 174, 926-931. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.01.713>

ภาวะผู้นำดิจิทัล และการจัดการความยั่งยืน (ESG) ที่มีอิทธิพลต่อผลดำเนินงาน
องค์กรของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร
DIGITAL LEADERSHIP AND ESG MANAGEMENT AFFECTING
ORGANIZATIONAL PERFORMANCE OF FOOD INDUSTRY IN SAMUT SAKHON

จันจิราภรณ์ ปานยินดี

Janjirapon Panyindee

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

Nakhon Pathom Rajabhat University

สมพร ปานยินดี*, ประภัสรา คงสาริตพร, โสภิตา ทะสังข

Somporn Panyindee, Prapasara Kongsatitporn, Sopida Tasangkha

มหาวิทยาลัยสยาม

Siam University

พิเชษฐ์ มุสิกโปดก

Pichet Musikapodok

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Mahamakut Buddhist University

*Corresponding Author E-mail: somporn.panyindee@gmail.com

Received October 4, 2024, ปี; Revised December 23, 2024; Accepted December 24, 2024

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) และผลดำเนินงานองค์กรของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร 2) ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัล และการจัดการความยั่งยืน (ESG) ที่มีอิทธิพลต่อผลดำเนินงานองค์กรของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามจากผู้บริหารองค์กรในอุตสาหกรรมอาหารของจังหวัดสมุทรสาครจำนวน 181 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมานได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า

1) ภาวะผู้นำดิจิทัลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.81$) การจัดการความยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.83$) การจัดการความยั่งยืน ด้านสังคมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.81$) การจัดการความยั่งยืน ด้านบรรษัทภิบาลมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.91$) และผลดำเนินงานองค์กรมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 3.97$)

2) ภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลดำเนินงานองค์กรของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 การจัดการความยั่งยืน (ESG) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลดำเนินงานองค์กรอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) ด้านสังคม ด้านบรรษัทภิบาล และด้านสิ่งแวดล้อม เท่ากับ 0.580 0.565 0.542 และ 0.500 ตามลำดับ

3) ภาวะผู้นำดิจิทัลมีอิทธิพลทางบวกต่อผลดำเนินงานองค์กร (beta = 0.317) และการจัดการความยั่งยืน ด้านสังคมมีอิทธิพลทางบวกต่อผลดำเนินงานองค์กรของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร (beta = 0.261)

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำดิจิทัล, การจัดการความยั่งยืน, ผลดำเนินงานองค์กร

Abstract

The objectives of this research were 1) to investigate the correlation among digital leadership, ESG management and organizational performance of food industry in Samut Sakhon, 2) to investigate the effects of digital leadership and ESG management on organizational performance of food industry in Samut Sakhon. The research was quantitative. The questionnaire was used as the tool for data collection from 181 executives from the food industry in Samut Sakhon. Data analysis employed descriptive statistics, including the mean and standard deviation, as well as inferential statistics such as Pearson correlation analysis and multiple regression analysis. The research results were found as follows;

1) The mean of digital leadership was at a high level ($\bar{x} = 3.81$). The mean of ESG management in the environmental aspect was at a high level ($\bar{x} = 3.83$). The mean of ESG management in the social aspect was at a high level ($\bar{x} = 3.81$). The mean of ESG management in the governance aspect was at a high level ($\bar{x} = 3.91$). The mean of organizational performance was at a high level ($\bar{x} = 3.97$).

2) Digital leadership had a significant positive correlation with organizational performance of food industry in Samut Sakhon at 0.01 level. ESG management had a significant positive correlation with organizational performance at 0.01 level as well. The correlation coefficient for digital leadership, ESG management in the social, governance and environmental aspects were 0.580, 0.565, 0.542 and 0.500 respectively.

3) Digital leadership had a positive effect on organizational performance (beta = 0.317) and ESG management in the social aspect had a positive effect on organizational performance of food industry in Samut Sakhon (beta = 0.261).

Keywords: digital leadership, ESG management, organizational performance

บทนำ

อุตสาหกรรมอาหารเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยจำนวนมาก โดยการส่งออกสินค้าอาหารในไตรมาสที่ 1 ปี 2567 มีมูลค่า 387,891 ล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 7.9 โดยมีกลุ่มสินค้าที่การส่งออกขยายตัวเพิ่มขึ้น ได้แก่ ข้าว อาหารพร้อมทาน อาหารสัตว์เลี้ยง แป้งมันสำปะหลัง และเครื่องปรุงรส เป็นไปตามความต้องการของตลาดต่างประเทศ ขณะที่ต้นทุนวัตถุดิบในกลุ่มอาหารทะเลแปรรูปและอาหารสัตว์เลี้ยงลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลทำให้ปริมาณคำสั่งซื้อของลูกค้ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น เป็นโอกาสในการเติบโตที่ดีของอุตสาหกรรมอาหาร (ศูนย์วิจัยวิจัยเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร, 2567) ประเทศไทยมีความพร้อมด้านทรัพยากรธรรมชาติ ทรัพยากรทางทะเลอุดมสมบูรณ์ ทำให้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตอาหารที่สำคัญส่งออกไปยังต่างประเทศ โดยจังหวัดสมุทรสาคร จัดว่าเป็นแหล่งยุทธศาสตร์สำคัญในการผลิต แปรรูป และส่งออกอาหารไปยังต่างประเทศ เป็น“ฮับอาหารทะเลแปรรูป” ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย เนื่องจากความได้เปรียบด้านทำเลที่ตั้งใกล้กับแหล่งจับสัตว์น้ำใกล้กับท่าเรือสำคัญที่ช่วยขนส่งไปต่างประเทศ ลดต้นทุนและประหยัดเวลาการขนส่ง นอกจากนี้ยังสามารถส่งผลิตภัณฑ์ตรงไปยังกลุ่มลูกค้าขนาดใหญ่ในกรุงเทพฯ ได้อย่างรวดเร็ว จึงทำให้สมุทรสาครเป็นที่ตั้งของโรงงานผลิตอาหารขนาดใหญ่ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์หลายแห่ง เช่น บริษัทไทยเนื้อมันกรู๊ปจำกัด (มหาชน) บริษัทเจริญโภคภัณฑ์อาหารจำกัด (มหาชน) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีโรงงานผลิตอาหารขนาดกลางและขนาดย่อมจำนวนมากผลิตอาหารส่งออกไปยังต่างประเทศและในประเทศ (สุรินทร์ เจนพิทยา, 2566) อย่างไรก็ตามท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางธุรกิจด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี รวมถึงการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล ปัญญาประดิษฐ์ และข้อมูลขนาดใหญ่ ทำให้องค์กรเกิดการพัฒนาเพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน (Peng, 2022) ผู้บริหารองค์กรต้องมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เพื่อรักษาระดับผลการดำเนินงานขององค์กรให้องค์กรอยู่รอด (Mollah et al., 2023) ดังนั้นองค์กรจึงต้องการผู้นำที่มีความสามารถด้านดิจิทัลเพื่อสร้างผลการดำเนินงานที่เป็นเลิศให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาวะผู้นำดิจิทัลถือเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาองค์กร เพื่อสร้างผลการดำเนินงานที่ยั่งยืน (Khaw et al., 2022) ช่วยจัดการการเปลี่ยนแปลงและมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานและความสำเร็จทางธุรกิจโดยรวม

ขณะที่ในปี 2030 องค์กรสหประชาชาติ (UN) ได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนเป็นวาระสำคัญ ส่งผลให้แต่ละองค์กรปรับปรุงการบริหารจัดการบนพื้นฐานของความยั่งยืน ปัจจุบันอุตสาหกรรมอาหารประสบกับความท้าทายจากกลุ่มประเทศคู่ค้าที่สำคัญ ได้แก่ สหภาพยุโรป สหรัฐอเมริกา จีน และญี่ปุ่น โดยกลุ่มประเทศเหล่านี้กำหนดกฎเกณฑ์ด้านความยั่งยืน (ESG) เช่น ประเทศจีนกำหนดกฎหมายว่าด้วยภาษีคุ้มครองสิ่งแวดล้อม ประเทศสหรัฐอเมริกามีกฎหมายห้ามนำเข้าสินค้าที่ผลิตจากแรงงานจากการค้ามนุษย์ เป็นต้น มาตรการดังกล่าวส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมอาหารทั้งทางตรงและทางอ้อม (จรัสศักดิ์ คำสุรีย์ และคณะ, 2566) ทำให้ผู้บริหารต้องปรับรูปแบบการดำเนินงานให้สอดคล้องกับแนวทางการจัดการความยั่งยืน (ESG) เพื่อให้องค์กรสามารถส่งสินค้าไปยังประเทศคู่ค้าได้ นอกจากนี้การจัดการเพื่อความยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลช่วยปรับปรุงคุณค่าขององค์กร ทำให้องค์กรเป็นที่ยอมรับและได้รับความสนใจจากนักลงทุน (Park & Jang, 2021) สร้างภาพลักษณ์ที่ดีระหว่างองค์กรกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การเพิ่มความสามารถ

ในการแข่งขัน (De Souza Barbosa et al., 2023) สร้างชื่อเสียงให้กับองค์กร สร้างความเชื่อมั่นแก่นักลงทุน และเพิ่มผลการดำเนินงานที่ดีให้กับองค์กร (Zhan, 2023)

ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังกล่าวในบริบทของประเทศไทยยังมีค่อนข้างน้อยและอาจไม่ได้แสดงผลให้เห็นอย่างชัดเจนมากนัก ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) ที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กรของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งผลของการศึกษาจะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดอื่นในประเทศไทย ใช้เป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมองค์กร พัฒนาบุคลากรให้มีภาวะผู้นำดิจิทัล และวางแผนองค์กรที่สอดคล้องกับแนวทางการจัดการความยั่งยืน (ESG) เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายให้องค์กรเติบโตอย่างยั่งยืนเป็นผู้นำในการผลิตในอุตสาหกรรมอาหารต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) และผลดำเนินงานขององค์กรของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร
2. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัล และการจัดการความยั่งยืน (ESG) ที่มีอิทธิพลต่อผลดำเนินงานขององค์กรของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล

ภาวะผู้นำดิจิทัล หมายถึง ความสามารถของบุคคลที่มีอิทธิพลต่อผู้อื่น เช่น เพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และผู้ใต้บังคับบัญชา โดยใช้เทคโนโลยีและการมีส่วนร่วมของเทคโนโลยีเพื่อพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ล่วงหน้า (Tulungen et al., 2022) ความสามารถทางเทคโนโลยีและปลูกฝังวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่ยั่งยืน (Saddique et al., 2023) ผู้นำยุคใหม่ต้องสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในยุคดิจิทัล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร (Winanti, 2023) การมีวิสัยทัศน์ในการเปลี่ยนแปลง การมองไปข้างหน้า ความรู้ด้านดิจิทัล และมีความสามารถในการปรับตัว (Sagbas, 2023) ภาวะผู้นำดิจิทัลประกอบด้วย การเปิดรับดิจิทัล การอำนวยความสะดวกในการขับเคลื่อนดิจิทัล การปรับตัวและความยืดหยุ่นทางดิจิทัล การปลูกฝังวัฒนธรรมดิจิทัล ทักษะดิจิทัล และความฉลาดในการแข่งขันทางดิจิทัล (Munsamy et al., 2023)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการความยั่งยืน

การจัดการความยั่งยืน (ESG Management) หมายถึง กระบวนการที่ดำเนินการจัดการองค์การไปสู่ทิศทางที่พึงประสงค์โดยการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม สังคมและบรรษัทภิบาลอย่างสร้างสรรค์ผ่านการคิดของผู้ประกอบการ รวมทั้งรักษาความยั่งยืนขององค์กร ด้วยการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม (Niu et al., 2022) ขณะที่ Zhou et al. (2023) กล่าวว่า การจัดการความยั่งยืนมี 3 ด้าน ประกอบด้วย ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคมและด้านบรรษัทภิบาล ซึ่งจัดองค์การนำแนวคิดความยั่งยืนมา กำหนดเป็นกลยุทธ์และการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลุ่มต่าง ๆ

รวมถึงการคุ้มครองสิทธิของผู้ถือหุ้น มีคณะกรรมการในการบริหารจัดการและมีการเปิดเผยข้อมูล และมีหน่วยงานตรวจสอบ (Yang & Han, 2023) สอดคล้องกับ Park & Jang (2021) ที่กล่าวว่าการจัดการความยั่งยืนเป็นแนวทางที่องค์กรใช้ในการดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และบรรษัทภิบาลเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

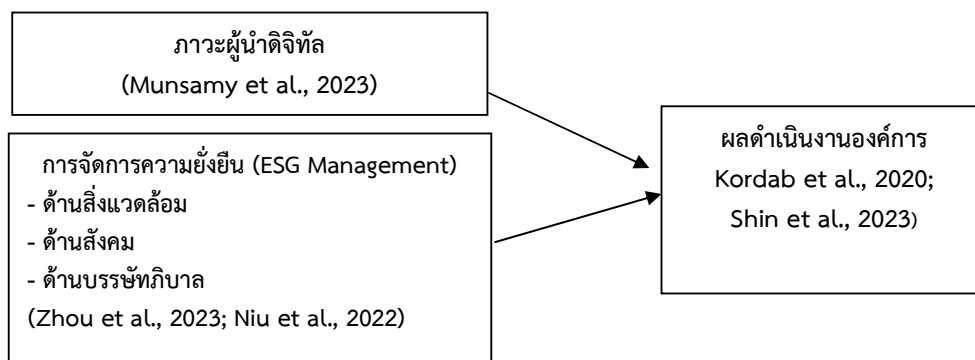
แนวคิดเกี่ยวกับผลดำเนินงานองค์กร

ผลดำเนินงานองค์กร หมายถึง ผลลัพธ์ที่แท้จริงขององค์กรเมื่อเทียบกับผลลัพธ์ที่คาดหวังหรือเป้าหมาย (Tulungen et al., 2022) ผลการดำเนินงานองค์กร ประกอบด้วย ผลกำไรและมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ผลิตหรือให้บริการที่มีคุณภาพสูง สามารถนำเสนอสินค้าหรือการบริการใหม่ ๆ ปรับปรุงสินค้าหรือบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว รวมทั้งสามารถแข่งขันในตลาดปัจจุบันได้ (Kordab et al., 2020; Shin et al., 2023)

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) กับผลการดำเนินงานองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ Shin et al. (2023) ที่พบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางบวกและมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานองค์กร และ Winanti (2023) พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลมีอิทธิพลต่อผลดำเนินงานองค์กร รวมถึงภาวะผู้นำดิจิทัลส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานที่ยั่งยืน (Saddique et al., 2023; Mollah et al., 2023; Khaw et al., 2022) นอกจากนี้ยังพบว่าภาวะผู้นำดิจิทัลมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจของลูกค้า ด้านคุณภาพ และด้านผลิตภาพ (Tulungen et al., 2022) ขณะที่การจัดการสิ่งแวดล้อม สังคมและบรรษัทภิบาลมีความสัมพันธ์ทางบวกและมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กร (Alareeni & Hamdan, 2020)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ คณะผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ตามแนวคิดของ Munsamy et al. (2023); Zhou et al. (2023); Niu et al. (2022); Kordab et al. (2020); Shin et al., 2023) ประกอบด้วย ภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) และผลการดำเนินงานองค์กร โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ จังหวัดสมุทรสาคร ประชากร คือ ผู้บริหารองค์การในอุตสาหกรรมอาหาร จำนวน 768 ราย (สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร, 2565) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ซึ่งเป็นกลุ่มประชากรที่มีจำนวนแน่นอนจึงใช้สูตรคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 263 ราย และใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์จำนวน 768 ชุด ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์-เมษายน พ.ศ. 2567 เมื่อครบกำหนดตามระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้รับแบบสอบถามกลับมามีทั้งหมด 206 ชุด แต่เป็นแบบสอบถามที่ไม่พบสถานประกอบการ จำนวน 25 ชุด เป็นแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ทั้งสิ้น 181 ชุด คิดเป็นอัตราผลตอบแทนร้อยละ 24.36 ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker et al. (2007) ได้เสนอว่าการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ต้องมีอัตราการตอบกลับอย่างน้อยร้อยละ 20 จึงจะถือว่ายอมรับได้

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ

โดยทำการตรวจสอบความความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่น โดยนำแบบสอบถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content validity) โดยวิเคราะห์ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Item of Objective Congruence Index) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านพบว่าทุกข้อมีค่า 0.67 ขึ้นไป และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) จากค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) มีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาเท่ากับ 0.95 ซึ่งทุกตัวแปรมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟามากกว่า 0.70 ถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2006)

การวิเคราะห์ข้อมูลโดยสถิติ ผู้วิจัยได้แบ่งเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. การวิเคราะห์สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) และผลดำเนินงานองค์การของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมาน ผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความยั่งยืน (ESG) และความคิดเห็นเกี่ยวกับผลดำเนินงานองค์การของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร และผู้วิจัยได้ใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณและการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ เพื่อทดสอบอิทธิพลของภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) และผลดำเนินงานองค์การของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลวิจัยพบว่า ผู้บริหารองค์การแสดงความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) และผลดำเนินงานองค์การของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) และผลดำเนินงานองค์การของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ภาวะผู้นำดิจิทัล (LE)	3.81	0.58	มาก
การจัดการความยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อม (EN)	3.83	0.72	มาก
การจัดการความยั่งยืน ด้านสังคม (SO)	3.81	0.67	มาก
การจัดการความยั่งยืน ด้านบรรษัทภิบาล (GO)	3.91	0.43	มาก
ผลดำเนินงานองค์การ (PER)	3.97	0.71	มาก

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำดิจิทัล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.58) การจัดการความยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$, S.D. = 0.72) การจัดการความยั่งยืน ด้านสังคม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.81$, S.D. = 0.67) การจัดการความยั่งยืน ด้านบรรษัทภิบาล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$, S.D. = 0.43) และผลดำเนินงานองค์การอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$, S.D. = 0.71)

และเมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ พบว่าผลดำเนินงานองค์การของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) ด้านสังคม ด้านบรรษัทภิบาล และด้านสิ่งแวดล้อม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงสรุปค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) กับผลดำเนินงานองค์การของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร

ตัวแปร	LE	EN	SO	GO	PER
ภาวะผู้นำดิจิทัล (LE)	1.000				
การจัดการความยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อม (EN)	0.702**	1.000			
การจัดการความยั่งยืน ด้านสังคม (SO)	0.722**	0.794**	1.000		
การจัดการความยั่งยืน ด้านบรรษัทภิบาล (GO)	0.768**	0.725**	0.776**	1.000	
ผลดำเนินงานองค์การ (PER)	0.580***	0.500**	0.565**	0.542**	1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ พบว่าผลดำเนินงานองค์การในอุตสาหกรรมอาหารของจังหวัดสมุทรสาคร มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 กับภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) ด้านสังคม ด้านบรรษัทภิบาล และด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.580 0.565 0.542 และ 0.500 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา ก่อนการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน ผู้วิจัยตรวจสอบความเป็นอิสระต่อกันของค่าความคลาดเคลื่อน โดยใช้สถิติทดสอบ Durbin-Watson

มีค่าเท่ากับ 1.95 มีค่าระหว่าง 1.50-2.50 ถือว่ายอมรับได้ กล่าวคือ ค่าความคลาดเคลื่อนมีอิสระต่อกัน (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2550) ในลำดับต่อมาผู้วิจัยจึงทำการทดสอบ Multicollinearity โดยพิจารณา ค่า VIF เท่ากับ 3.48 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 10 ปรากฏผลสอดคล้องกับ Lee et al. (2000) ซึ่งได้เสนอว่า ค่า VIF น้อยกว่า 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระไม่มีความสัมพันธ์กันมากเกินไป ดังนั้นตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้จึงไม่มีปัญหา Multicollinearity

วัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า มี 2 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางบวกต่อผลดำเนินงานองค์การของ อุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ได้แก่ ด้านภาวะผู้นำ ดิจิทัล และการจัดการความยั่งยืน ด้านสังคม สำหรับการจัดการความยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อม และ ด้านบรรษัทภิบาล ไม่พบความมีอิทธิพลต่อผลดำเนินงานองค์การ

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลการทดสอบความสัมพันธ์การถดถอยกับผลดำเนินงานองค์การ

ตัวแปร	ผลดำเนินงานองค์การ				
	B	Std. Error	Beta	t	p
ค่าคงที่	0.832	0.390		2.133	0.034
ภาวะผู้นำดิจิทัล (LE)	0.385	0.121	0.317	3.188	.002**
การจัดการความยั่งยืน ด้านสิ่งแวดล้อม (EN)	0.001	0.102	0.001	0.006	0.995
การจัดการความยั่งยืน ด้านสังคม (SO)	0.277	0.119	0.261	2.319	0.022*
การจัดการความยั่งยืน ด้านบรรษัทภิบาล (GO)	0.157	0.176	0.096	0.893	0.373
Adjust R ² = .370 R ² = .384 R = .619					

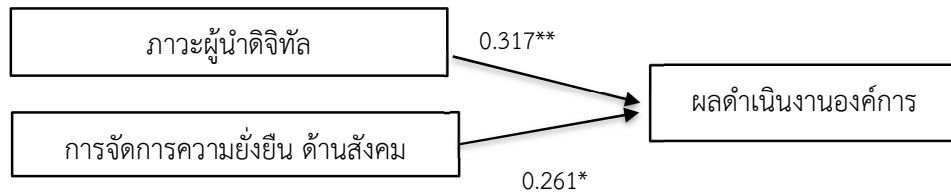
** P < 0.01, * P < 0.05

จากตารางที่ 3 แสดงข้อมูลการทดสอบความสัมพันธ์การถดถอยกับผลดำเนินงานองค์การ พบว่า มี 2 ตัวแปรที่มีอิทธิพลทางบวกต่อผลดำเนินงานองค์การของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ได้แก่ ภาวะผู้นำดิจิทัล และการจัดการความยั่งยืน ด้านสังคม สำหรับการจัดการความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อม และด้านบรรษัทภิบาลไม่พบความสัมพันธ์กับผลดำเนินงานองค์การ ซึ่งด้านภาวะผู้นำดิจิทัลมีอิทธิพลทางบวกสูงสุด กล่าวคือ เมื่อจำนวนภาวะผู้นำดิจิทัลเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ผลดำเนินงานองค์การเพิ่มขึ้น 0.317 (31.7%) ส่วนตัวแปรที่มีอิทธิพลทางบวก รองลงมาคือ การจัดการความยั่งยืน ด้านสังคม กล่าวคือ เมื่อจำนวนหน่วยการจัดการความยั่งยืน ด้านสังคม เพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลต่อผลดำเนินงานองค์การเพิ่มขึ้น 0.261 (26.1%) สามารถแสดงสมการการพยากรณ์ผลดำเนินงานองค์การของ อุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร ได้ดังนี้

ผลดำเนินงานองค์การ = 0.832 + 0.385 (ภาวะผู้นำดิจิทัล) + 0.277 (การจัดการความยั่งยืน ด้านสังคม)

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ปัจจัยที่สามารถพยากรณ์ผลดำเนินงานองค์การของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร ประกอบด้วย 2 ปัจจัย คือ ภาวะผู้นำดิจิทัล และการจัดการความยั่งยืน ด้านสังคม ดังแสดงในแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงการพยากรณ์ภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน ด้านสังคมที่มีอิทธิพลต่อผลดำเนินงานองค์การของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร

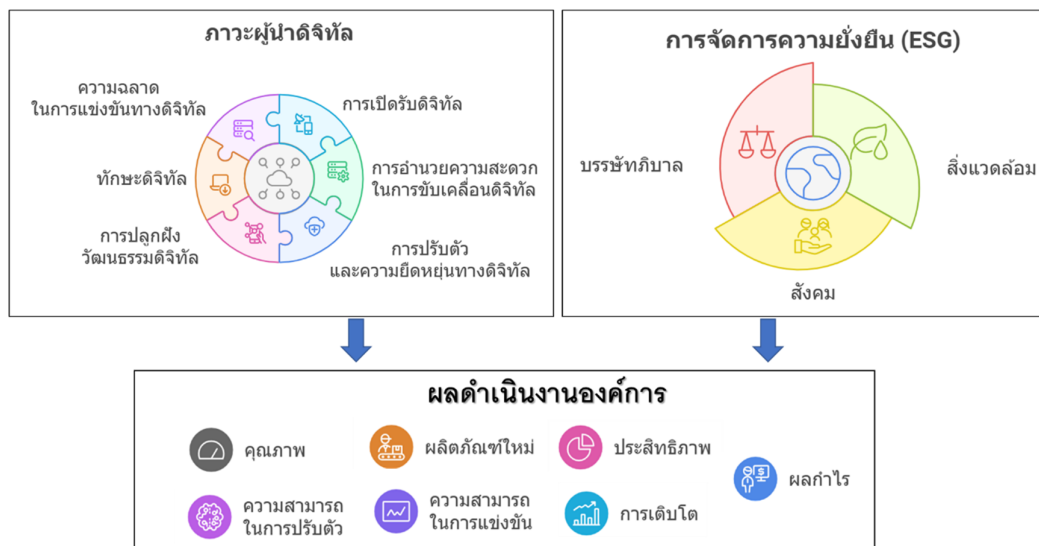
อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลและการจัดการความยั่งยืน (ESG) ด้านสังคม ด้านบรรษัทภิบาล และด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลดำเนินงานองค์การของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Shin et al. (2023) ที่พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลดำเนินงานองค์การ เช่นเดียวกับ Alareeni & Hamdan (2020) พบว่า การจัดการความยั่งยืนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลดำเนินงานองค์การ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลมีอิทธิพลต่อผลดำเนินงานองค์การ กล่าวคือ ผู้นำต้องมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลในการวางแผนและตัดสินใจ เพื่อให้การสร้างผลการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Winanti (2023) พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลมีอิทธิพลต่อผลดำเนินงานองค์การ เช่นเดียวกับ Tulungen et al. (2022) พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลมีอิทธิพลต่อผลการปฏิบัติงานด้านความพึงพอใจของลูกค้า ด้านคุณภาพ และด้านผลิตภาพ สอดคล้องกับ Saddique et al. (2023) พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลมีอิทธิพลต่อผลดำเนินงานที่ยั่งยืน นอกจากนี้ การจัดการความยั่งยืน ด้านสังคม องค์การที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม ดูแลใส่ใจทั้งแรงงาน ผู้บริหาร ตลอดจนลูกค้า ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียอื่น ๆ ย่อมส่งผลต่อผลการดำเนินงานที่ดี และเป็นการสร้างภาพลักษณ์และชื่อเสียงให้กับองค์กร สอดคล้องกับ กฤตชน วงศ์รัตน์ และธิดารัตน์ ปิ่นทอง (2563) ที่พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารจังหวัดเพชรบุรี มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลการดำเนินงาน เช่นเดียวกับ ขวัญยิหาว ไชยมาลา และอิสราภรณ์ ทนุผล (2560) พบว่า บริษัทที่มีการร่วมทุนกับบริษัทข้ามชาติในกลุ่มประเทศ OECD และการเปิดเผยการทำกิจกรรมความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสามารถในการทำกำไร (ROA)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัล และการจัดการความยั่งยืน (ESG) ที่มีอิทธิพลต่อผลดำเนินงานองค์กรของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร นำมาสู่การพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูลที่เกิดจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเปรียบเทียบผลการวิจัยแต่ละชิ้นเพื่อหาความสอดคล้อง ความแตกต่าง และช่องว่างของความรู้ ตลอดจนนำข้อมูลมาสังเคราะห์ ตีความ เพื่อสร้างเป็นองค์ความรู้ใหม่ ทั้งนี้พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล 6 ด้าน การจัดการความยั่งยืน (ESG) 3 ด้าน เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อผลดำเนินงานองค์กรในอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทางทฤษฎีและการปฏิบัติ ซึ่งแสดงในแผนภาพที่ 3 ดังนี้

แผนภาพที่ 3 แสดงผังมโนทัศน์ความสัมพันธ์กันในทางทฤษฎีและการปฏิบัติของภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) และผลดำเนินงานองค์กรของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร

จากแผนภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำดิจิทัล การจัดการความยั่งยืน (ESG) และผลดำเนินงานองค์กร โดยความน่าเชื่อถือของข้อมูลที่เกิดจากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ซึ่งเป็นเครื่องมือทางสถิติที่ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรหลายตัว และใช้ทำนายค่าของตัวแปรหนึ่งได้จากตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นของการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ ทั้งนี้จากองค์ความรู้ข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้นำที่มีการเปิดรับดิจิทัล การอำนวยความสะดวกในการขับเคลื่อนดิจิทัล การปรับตัวและความยืดหยุ่นทางดิจิทัล การปลูกฝังวัฒนธรรมดิจิทัล ทักษะดิจิทัล ความฉลาดในการแข่งขันทางดิจิทัล ทำให้ผลดำเนินงานองค์กรมีคุณภาพ ผลักดันที่ใหม่ ประสิทธิภาพ ความสามารถในการปรับตัว ความสามารถในการแข่งขัน ผลกำไร และการเติบโต ขณะเดียวกันการจัดการความยั่งยืน (ESG) ช่วยส่งเสริมให้องค์กรมีผลดำเนินงานที่ดีเช่นเดียวกัน

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ ได้นำเสนอข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล และการจัดการความยั่งยืน (ESG) ที่มีอิทธิพลต่อผลดำเนินงานองค์กรของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารองค์กรในอุตสาหกรรมอาหารของจังหวัดสมุทรสาคร มีความคิดเห็นทางบวกต่อภาวะผู้นำดิจิทัล และการจัดการเพื่อความยั่งยืน และปัจจัยด้านภาวะผู้นำดิจิทัล และการจัดการความยั่งยืนด้านสังคม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลดำเนินงานองค์กรของอุตสาหกรรมอาหารในจังหวัดสมุทรสาคร กล่าวคือ ผู้บริหารองค์กรมีทักษะและความสามารถในการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการวางแผนและการตัดสินใจในการทำงาน เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ทิศทางของการพัฒนาภาวะผู้นำยุคใหม่ในทุกระดับจึงมุ่งเน้นทักษะด้านดิจิทัลให้มากขึ้น ร่วมกับการจัดการองค์กรบนพื้นฐานของความยั่งยืน (ESG) เน้นความสมดุล 3 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสังคม และบรรษัทภิบาล โดยเฉพาะด้านสังคมที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อผู้บริโภค การเคารพความแตกต่างและความเสมอภาค การส่งเสริมแรงงานสตรี และการต่อต้านการใช้แรงงานเด็ก เป็นต้น ซึ่งประเทศคู่ค้ามักใช้ประเด็นด้านสังคม มาเป็นเกณฑ์ในการอนุญาตให้นำเข้าสินค้า องค์กรพึงแสดงให้เห็นถึงเจตนาารมณ์และความพยายามในการป้องกันมิให้เกิดการละเมิดกฎหมาย มีแนวปฏิบัติด้านสิทธิมนุษยชนที่ดีตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อเป็นการสร้างภาพลักษณ์และโอกาสในการเติบโตของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมอาหารต่อไป

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลและการจัดการความยั่งยืน (ESG) ด้านสังคม ด้านบรรษัทภิบาล และด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับผลดำเนินงานองค์กร องค์กรควรส่งเสริมการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลให้กับบุคลากรทุกระดับในองค์กร และกำหนดนโยบายการจัดการความยั่งยืน (ESG) ด้านสังคม ด้านบรรษัทภิบาล และด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน ซึ่งช่วยเพิ่มผลดำเนินงานองค์กรให้มีคุณภาพ และการเติบโตอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัล และการจัดการความยั่งยืนด้านสังคมมีอิทธิพลต่อผลดำเนินงานองค์กร ซึ่งองค์กรยกระดับภาวะผู้นำดิจิทัลในองค์กร โดยเสริมสร้างทักษะการเปิดรับดิจิทัล การอำนวยความสะดวกในการขับเคลื่อนดิจิทัล การปรับตัวและความยืดหยุ่นทางดิจิทัล การปลูกฝังวัฒนธรรมดิจิทัล การพัฒนาทักษะดิจิทัลและความฉลาดในการแข่งขันทางดิจิทัล เพื่อให้เกิดการปรับตัวและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน นอกจากนี้ องค์กรควรสนับสนุนกิจกรรมการจัดการสิ่งแวดล้อม สังคมและบรรษัทภิบาล โดยด้านสิ่งแวดล้อมองค์การควรมีการรณรงค์การลดมลพิษทางอากาศ การลดปริมาณน้ำทิ้ง ขยะมูลฝอย การใช้วัสดุอันตรายน้อยลง ด้านสังคม องค์กรควรจัดฝึกอบรมและพัฒนาพนักงาน ส่งเสริมอาชีพอนามัยและความปลอดภัยของพนักงาน สร้างความมั่นคงและความพึงพอใจในงานของพนักงาน ชุมชนและสังคม ด้านบรรษัทภิบาล องค์กรปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนด ปรับปรุงกฎและข้อบังคับให้เหมาะสมกับสถานการณ์ เพิ่มประสิทธิภาพกลไกการควบคุมความเสี่ยง ตลอดจนส่งเสริมความโปร่งใสในการเปิดเผยข้อมูล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้วิจัยอาจใช้วิธีวิจัยแบบผสม (Mixed-method design) ด้วยการทำแบบวิธีเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และแบบวิธีเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิจัยเชิงปริมาณเป็นหลักและใช้วิจัยเชิงคุณภาพมาเสริมเพื่อขยายความ ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก Focus Group หรือวิธีอื่นตามความเหมาะสม

2.2 เลือกศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างผู้ประกอบการของอุตสาหกรรมอื่น เนื่องจากทิศทางการบริหารองค์การทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงกลุ่มการค้าต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการจัดการความยั่งยืน (ESG) หลายประเทศนำการจัดการความยั่งยืน (ESG) มาใช้เป็นมาตรการในการกีดกันทางการค้า สินค้านำเข้าต้องมาจากธุรกิจที่มีการดำเนินงานเป็นไปตามกฎระเบียบ มาตรการความยั่งยืน (ESG) ซึ่งแต่ละอุตสาหกรรมมีความรุนแรงจากผลกระทบมาตรการ ESG และความสามารถในการปรับตัวที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กฤตชน วงศ์รัตน์ และธิดารัตน์ ปิ่นทอง. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความรับผิดชอบต่อสังคมของธุรกิจกับการดำเนินงานของโรงงานอุตสาหกรรมอาหารจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 10(1), 98-108. <https://journal.pbru.ac.th/onlinearticles.php?cid=13>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ขวัญยิว ไซยมาลา และอิสราภรณ์ ทนุผล. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการทำ ความรับผิดชอบต่อสังคมกับผลการดำเนินงานขององค์กร. *วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม ชลบุรี*, 3(2), 1-9. <https://www.chonburi.spu.ac.th/interdiscip/filepdf/A851530174562.pdf>
- จิรศักดิ์ คำสุรีย์ ดุจเดือน ฮามวงศ์ และอลิตา ยิ้มพยัคฆ์. (2566). *รายงานวิจัยแนวทางการปรับตัวของอุตสาหกรรมอาหารไทยเพื่อรับมือระเบียบกฎเกณฑ์ด้านความยั่งยืน (ESG)*. สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. https://www.oie.go.th/assets/portals/1/files/study_report/Thai_food_ESG.pdf
- ศูนย์วิจัยเพื่ออุตสาหกรรมอาหาร. (2567, มิถุนายน). *อุตสาหกรรมอาหารไทยไตรมาสที่ 1 และแนวโน้มไตรมาสที่ 2 ปี 2567*. สถาบันอาหาร. https://fic.nfi.or.th/foodindustry_quarterlySituation-detail.php?smid=2901
- สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดสมุทรสาคร. (2565). *รายงานความเคลื่อนไหวการลงทุนอุตสาหกรรมของจังหวัดสมุทรสาคร ประจำเดือนมีนาคม 2565*. <https://samutsakhon.industry.go.th/th/cms-of-119>
- สุรินทร์ เจนพิทยา. (2566, 22 ธันวาคม). *ส่องจุดแข็ง สมุทรสาคร ทำไมขึ้นแท่น ฮับอาหารทะเลแปรรูปใหญ่สุดของไทย*. กรุงเทพธุรกิจ. <https://www.bangkokbiznews.com/business/1104939>
- Aaker, D. A., Kumar, V., & Day, G. S. (2007). *Marketing research*. John Wiley & Son.

- Alareeni, B. A. & Hamdan, A. (2020). ESG impact on performance of us S&P 500-listed firms. *Corporate Governance*, 20(7), 1409-1428. <https://doi.org/10.1108/CG-06-2020-0258>
- De Souza Barbosa, A., Da Silva, M. C. B. C., Da Silva, L. B., Morioka, S. N. & De Souza, V. F. (2023). Integration of environmental, social, and governance (ESG) criteria: their impacts on corporate sustainability performance. *Humanities and Social Sciences Communications*, 10, 410. <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01919-0>
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate Data Analysis* (6th ed.). Pearson Prentice Hall.
- Khaw, T. Y., Teoh, A. P., Khalid, S. N. A. & Letchmunan, S. (2022). The impact of digital leadership on sustainable performance: A systematic literature review. *Journal of Management Development*, 41(9/10), 514-534. <https://doi.org/10.1108/JMD-03-2022-0070>
- Kordab, M., Raudeliuniene, J. & Meidute-Kavaliauskiene, I. (2020). Mediating role of knowledge management in the relationship between organizational learning and sustainable organizational performance. *Sustainability*, 12(23), 10061. <https://doi.org/10.3390/su122310061>
- Lee, C. F., Lee, J. C., & Lee, A. C. (2000). *Statistics for business and financial economics*. World Scientific.
- Mollah, M. A., Choi, J. H., Hwang, S. J. & Shin, J. K. (2023). Exploring a pathway to sustainable organizational performance of south korea in the digital age: the effect of digital leadership on it capabilities and organizational learning. *Sustainability*, 15(10), 7875. <https://doi.org/10.3390/su15107875>
- Munsamy, M., Dhanpat, N. & Barkhuizen, E. N. (2023). The development and validation of a digital leadership competency scale. *Acta Commercii*, 23(1), 1057. <https://doi.org/10.4102/ac.v23i1.1057>
- Niu, S., Park, B. I. & Jung, J. S. (2022). The effects of digital leadership and ESG management on organizational innovation and sustainability. *Sustainability*, 14(23), 15639. <https://doi.org/10.3390/su142315639>
- Park, S. R., & Jang, J. Y. (2021). The impact of ESG management on investment decision: Institutional investors' perceptions of country-specific ESG criteria. *International Journal of Financial Studies*, 9(3), 48. <https://doi.org/10.3390/ijfs9030048>
- Peng, B. (2022). Digital leadership: State governance in the era of digital technology. *Cultures of Science*, 5(4), 210-225. <https://doi.org/10.1177/2096608321989835>
- Saddique, F., Ramzan, B., Sanyal, S., & Alamari, J. (2023). Role of digital leadership towards sustainable business performance: A parallel mediation model.

- Journal of Infrastructure, Policy and Development*, 7(3), 2023.
<https://doi.org/10.24294/jjpd.v7i3.2416>
- Sagbas, M., Oktaysoy, O., Topcuoglu, E., Kaygin, E. & Erdogan, F. A. (2023). The mediating role of innovative behavior on the effect of digital leadership on intrapreneurship intention and job performance. *Behavioral Sciences*, 13(10), 874.
<https://doi.org/10.3390/bs13100874>
- Shin, J., Mollah, M. A. & Choi, J. (2023). Sustainability and organizational performance in South Korea: The effect of digital leadership on digital culture and employees' digital capabilities. *Sustainability*, 15(3), 2027.
<https://doi.org/10.3390/su15032027>
- Tulungen, E. E., Tewal, B. & Pandowo, M. (2022). The role of digital leadership mediated by digital skill in improving organizational performance. *Journal of Accounting Research, Organization and Economics*, 5(2), 156-171.
<https://doi.org/10.24815/jaroe.v5i2.26182>
- Winanti, M. B. (2023). How is the role of digital leadership and knowledge sharing on performance? An empirical study on SMEs in bandung west java. *International Journal of Artificial Intelligence Research*, 6(1.1).
<https://doi.org/10.29099/ijair.v6i1.296>
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). Harper and Row Publisher.
- Yang, O. S. & Han, J. H. (2023). Assessing the effect of corporate ESG management on corporate financial & market performance and export. *Sustainability*, 15(3), 2316.
<https://doi.org/10.3390/su15032316>
- Zhan, S. (2023). ESG and corporate performance: A review. *SHS Web of Conferences*, 169, 01064. <https://doi.org/10.1051/shsconf/202316901064>
- Zhou, S., Rashid, M. H. U., Mohd. Zobair, S. A., Sobhani, F. A. & Siddik, A. B. (2023). Does ESG impact firms' sustainability performance? The mediating effect of innovation performance. *Sustainability*, 15(6), 5586.
<https://doi.org/10.3390/su15065586>

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและ
บัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
ในเขตภาคเหนือตอนบน

FACTORS AFFECTING PERFORMANCE OF FINANCIAL AND ACCOUNTING
PRACTITIONERS ACCORDING TO THE GOVERNMENT ACCOUNTING
ACCOUNT STANDARDS IN LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATIONS
IN THE UPPER NORTHERN REGIONS

วรรษยา เมากาวิน, ศฐา วรณกุล*, ชัยยศ สัมฤทธิ์สกุล และสัตยา ตันจันทรพงศ์
Varatchaya Maokawin, Satha Waroonkun, Chaiyot Sumritsakun, Sathaya Thanjunpong

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

Faculty of Business Administration Maejo University

*Corresponding Author; E-mail: Varatchayamaokawin@gmail.com, Satha@mju.ac.th

Received August 2, 2024; Revised December 25, 2024; Accepted December 27, 2024

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาปัจจัยความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีภาครัฐที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน และ 2. เพื่อศึกษาปัจจัยจุดใจในองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน ซึ่งทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 248 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจในงานอยู่ในระดับมาก ปัจจัยจุดใจในองค์กรอยู่ในระดับที่มากที่สุด และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการบัญชีและการเงินอยู่ในระดับที่มาก ในการศึกษาความสัมพันธ์พบว่า ปัจจัยความรู้ความเข้าใจทั้งในการทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐกับการบัญชีกับด้านจัดทำรายงานทางการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี และพบความสัมพันธ์เชิงลบระหว่างปัจจัยจุดใจด้านสภาพการทำงาน และ ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นองค์กรจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างความรู้ความเข้าใจในงานและการสร้างแรงจูงใจในงานซึ่งจะเป็นการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรให้ดียิ่งขึ้น

คำสำคัญ: ปัจจัยจุดใจ, ประสิทธิภาพ, ผู้ปฏิบัติงาน, ด้านการเงินและบัญชี, มาตรฐานการบัญชีภาครัฐ, ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research aims to: 1) examine the relationship between the understanding of government accounting standards and the job performance of finance and accounting practitioners in local government organizations in upper northern Thailand, and 2) investigate the influence of organizational incentives on the job performance of finance and accounting practitioners adhering to government accounting standards in these organizations. This quantitative research employed a questionnaire as the data collection instrument. The sample consists of financial and accounting personnel working according to public sector accounting standards in local administrative organizations in the northern upper region. A purposive sampling method was employed to select 248 participants. Data analysis involved frequency, percentage, and multiple regression analysis to test the hypotheses.

The findings revealed that the participants had a high level of understanding of their work (84.82%), a very high level of organizational incentives, and a high level of performance in finance and accounting tasks. Correlation analysis indicated a positive relationship between both accounting standards knowledge (in terms of accounting and financial reporting) and job performance. Additionally, there was a negative correlation between working conditions and rewards/benefits incentives and job performance. Therefore, organizations should prioritize enhancing employees' understanding of their work and implementing effective incentive programs to improve overall organizational performance.

Keywords: Factor, Performance, Financial and Accounting Practitioners, Account Standards, Local Administrative Organizations

บทนำ

การปฏิรูประบบราชการไทยมุ่งเน้นการบริหารภาครัฐแนวใหม่ที่เน้นผลลัพธ์และประสิทธิภาพ โดยให้หน่วยงานมีอิสระในการบริหารการเงินและทรัพยากรมากขึ้น พระราชบัญญัติวินัยการเงินการคลังของรัฐ พ.ศ. 2561 กำหนดให้หน่วยงานรัฐจัดทำบัญชีและรายงานการเงินตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ซึ่งกรมบัญชีกลางมีแผนพัฒนาให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล (วันวิสาข์ นานนิตวิทยา และวรวิทย์ จินดาพล, 2566) จากการศึกษาพบว่าการนำมาตราฐานบัญชีภาครัฐมาใช้ช่วยเพิ่มคุณภาพและความโปร่งใสของรายงานการเงิน (วีระโชติ ชุณห์รุ่งโรจน์ และคณะ, 2561) อย่างไรก็ตามความสำเร็จในการนำมาใช้ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ เช่น การฝึกอบรมบุคลากร (ธัญญา คหาปนะ และฐิตาภรณ์ สิ้นจรรยาศักดิ์, 2565) การสนับสนุนจากผู้บริหาร (รัชดาภรณ์ เสมาศินทร์, 2558) และแรงจูงใจของเจ้าหน้าที่ (สุกัญญา ศรีกุลบุตร, 2553) นอกจากนี้ ความรู้ด้านบัญชีและเทคโนโลยีสารสนเทศยังมีผลต่อคุณภาพรายงานการเงินภาครัฐ (กุลทีรา จันทนา และคณะ, 2564) อย่างไรก็ตามการปฏิรูประบบราชการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ส่งผลให้เกิดความท้าทายในการจัดทำ

รายงานทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องประกอบด้วย องค์ประกอบสำคัญตามมาตรฐาน ได้แก่ สินทรัพย์ หนี้สิน ทุน รายได้ ค่าใช้จ่าย การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิ/ส่วนทุน และกระแสเงินสด (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2560) องค์การจึงจำเป็นต้องพัฒนาทั้งระบบและบุคลากรควบคู่กันไป เพื่อให้การรายงานทางการเงินมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ (International Federation of Accountants, 2021) อย่างไรก็ตาม ยังพบปัญหาในเชิงปฏิบัติ เช่น การกำหนดตัวชี้วัดที่ไม่สอดคล้อง และการขาดข้อมูลในการวางแผน ซึ่งอาจเกิดจากบุคลากรยังไม่สามารถปรับตัวกับการเปลี่ยนแปลงได้ (ศิริวรรณ พลแก้ว, 2566) ดังนั้นการแก้ไขปัญหาการจัดทำบัญชีและรายงานทางการเงินจึงต้องมุ่งเน้นทั้งการพัฒนาาระบบและเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน เพื่อยกระดับคุณภาพของรายงานทางการเงินภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (IPSASB, 2022)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ จึงต้องการศึกษาถึงการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติ โดยศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีภาครัฐที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และปัจจัยจูงใจในองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีความสำคัญในการวางแผนและพัฒนาองค์กรในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีภาครัฐที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยจูงใจในองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยจูงใจในองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ของไทยมีการพัฒนาโดยอ้างอิงจากมาตรฐานการบัญชีภาครัฐระหว่างประเทศ (IPSAS) เพื่อให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล โดยมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2561 สำหรับหน่วยงานของรัฐที่มีใช้รัฐวิสาหกิจและทุนหมุนเวียน (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2560) มาตรฐานดังกล่าวมุ่งเน้นให้รายงานทางการเงินมีความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และเป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ช่วยให้หน่วยงานของรัฐมีข้อมูลทางบัญชีที่สมบูรณ์เพียงพอต่อการวิเคราะห์ฐานะการเงินและประเมินผลการดำเนินงาน (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2564) นอกจากนี้ มาตรฐานการบัญชีภาครัฐยังเป็นเครื่องมือในการสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการบริหารการเงินภาครัฐ

ช่วยให้การจัดทำรายงานการเงินของหน่วยงานภาครัฐเป็นไปในกรอบมาตรฐานเดียวกัน สามารถเปรียบเทียบและวิเคราะห์ข้อมูลระหว่างหน่วยงานได้ (สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, 2564) มาตรฐานดังกล่าวยังสนับสนุนการปฏิรูประบบบริหารภาครัฐที่มุ่งเน้นผลงานและผลลัพธ์ แทนการควบคุมปัจจัยนำเข้า (Van Der Kolk, 2022) และส่งเสริมให้หน่วยงานภาครัฐมีอิสระและคล่องตัวในการบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อบรรลุพันธกิจและเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (Nugraheni et al., 2023)

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Operational Efficiency) คือ ความสามารถขององค์กรในการลดการสูญเสียเวลา ความพยายาม และวัสดุ ในขณะที่ยังคงผลิตสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพสูง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นการวัดที่สมดุลระหว่างปัจจัยการนำเข้า เช่น ต้นทุน พนักงาน และเวลา กับผลลัพธ์ที่ได้ เช่น ความรวดเร็วในการพัฒนา คุณภาพ รายได้ การได้มาซึ่งลูกค้า และการรักษาลูกค้า (Hanna & Gillis, 2024) ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานประกอบด้วยปัจจัยด้านมนุษย์ ปัจจัยด้านองค์กร และปัจจัยด้านเทคโนโลยี (Sooriyamudali & Dilshani, 2020) และมีการกล่าวไว้ว่า แนวคิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานเป็นแนวคิดพื้นฐานในการปฏิบัติงานของบุคคลทั่วไป แต่สำหรับผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีประสิทธิภาพการจัดทำบัญชี (Accounting Preparation Efficiency) ถือเป็นตัวชี้วัดระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานทางด้านบัญชี ดำเนินไปด้วยความรับผิดชอบ เอาใจใส่ โดยใช้ทักษะความรู้ ความสามารถอย่างเต็มที่เพื่อให้ ในการวิจัยครั้งนี้ประสิทธิภาพทางการบัญชีประกอบด้วย 1. ความทันต่อเวลา (Timeliness) คือ การปฏิบัติงานทันต่อความต้องการของผู้ใช้ และทันตามกำหนดเวลา 2. ความถูกต้อง (Accuracy) คือ การปฏิบัติงานโดยไม่มีข้อผิดพลาด และสามารถตรวจสอบเปรียบเทียบได้ในหลายแหล่งข้อมูล 3. ความครบถ้วน (Completeness) คือ มีข้อเท็จจริง จำนวน และการปฏิบัติตามขั้นตอนครบถ้วนในการจัดทำบัญชี และ 4. ความเชื่อถือได้ (reliability) คือ สามารถจัดทำให้บรรลุเป้าหมาย และเป็นที่ยอมรับรวมถึงตรงตามข้อบังคับและกฎเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ (กิตติศักดิ์ มะลัย, 2557 น. 42)

แนวคิดเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ จะแบ่งเป็น 2 ชั้นคือ ชั้นความรู้ (Knowledge) ที่เป็นขั้นแรก ของพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจดจำ ซึ่งอาจจะโดยการนึกได้ มองเห็นได้ยิน หรือได้ฟัง ความรู้นี้เป็นหนึ่งในขั้นตอนของการเรียนรู้ โดยประกอบไปด้วยคำจำกัดความหรือความหมาย ข้อเท็จจริง ทฤษฎี กฎ โครงสร้าง วิธีการแก้ไขปัญหาและมาตรฐาน และขั้นต่อมาคือความเข้าใจ (Comprehension) โดยเป็นขั้นตอนที่จะต้องใช้ความสามารถของสมองและทักษะในขั้นที่สูงขึ้น จนถึงระดับของการสื่อความหมาย ซึ่งอาจเป็นไปได้โดยการใช้ปากเปล่า ข้อเขียน ภาษา หรือการใช้สัญลักษณ์ ดังนั้นการนำความรู้ความเข้าใจจะถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การประเมินผล ซึ่งเป็นขั้นตอนที่ได้ใช้ความคิดและความสามารถทางสมองมากขึ้นเป็นลำดับ ดังนั้นการวัดความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ (Public Sector Accounting Standards - PSAS) ซึ่งการทำความเข้าใจมาตรฐานการบัญชีภาครัฐจะทำให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถจัดทำบัญชีโดยการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และนำเสนอข้อมูลได้อย่างมีเหตุผลและถูกต้องตามหลักวิชาการ (Huemer, 2022) ในการวิจัยครั้งนี้ ความรู้ความเข้าใจ ประกอบด้วย ความรู้ความเข้าใจในด้านการบัญชีสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนทุน รายได้ ค่าใช้จ่าย และความรู้ความเข้าใจด้านการจัดทำรายงานทางการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน

แนวคิดการรับรู้การสนับสนุนขององค์กร (Perceived Organization Support theory: POS) ตามแนวคิดของ ไอเซนเบอร์เกอร์ (Eisenberger, 1986: 121) คือ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร เป็นการรับรู้ของพนักงานที่ปฏิบัติงานในองค์กรว่า องค์กรได้มองเห็นถึงคุณค่าในการทำงานของพนักงาน หรือไม่ รวมถึงมีการแสดงถึงความห่วงใยและการสนับสนุนให้พนักงานมีความเป็นอยู่ที่ดีในการทำงาน ซึ่งพนักงานจะรับรู้ได้จาก ผลตอบแทนที่ตนพึงจะได้รับจากการปฏิบัติงานให้กับองค์กร ทั้งในสิ่งที่เป็น รูปธรรม เช่น สิ่งที่อำนวยความสะดวกในการทำงาน สวัสดิการ หรือสิ่งที่เป็นนามธรรม เช่น วัฒนธรรม องค์กร ค่านิยมขององค์กร หรือการได้รับการยอมรับจากองค์กร เป็นต้น การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ปัจจัยจึงมีทั้งหมด 5 ด้าน ประกอบไปด้วย 1. การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กร ด้านโอกาสก้าวหน้า เช่น ความก้าวหน้าทางสายงาน การส่งเสริมให้มีการศึกษาหรือการฝึกอบรมเพื่อเพิ่มพูน ความรู้และทักษะ เป็นต้น 2. การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านความมั่นคงในการทำงาน เช่น การเลื่อน ตำแหน่ง การจ้างงาน เป็นต้น 3. การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรในด้านสภาพการทำงาน เช่น การสนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ในการทำงาน การสร้างสภาพการทำงานที่ดีและสร้าง บรรยากาศอันเป็นที่น่าพึงพอใจ เป็นต้น 4. การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านผลตอบแทนและ สวัสดิการ เช่น การกำหนดค่าตอบแทน เงินเดือน สวัสดิการในด้านต่าง ๆ ที่จะได้รับ เพื่อคุณภาพชีวิตที่ ดีของพนักงาน และ 5. การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านจิตวิทยาสังคม เช่น การให้การยอมรับ การให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าในตัวพนักงาน การยกย่องให้เกียรติพนักงาน

จากการทบทวนวรรณกรรมในอดีตได้พบว่า 1. ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการบัญชีภาครัฐมี ผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี โดยเฉพาะในด้านความถูกต้องและ ความน่าเชื่อถือของรายงานทางการเงิน ผู้ปฏิบัติงานที่มีความรู้ความเข้าใจในระบบบัญชีและการจัดทำ รายงานทางการเงินที่ดี จะสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่า (ประสงค์ เกรียงไกรกุล และวรัญพงศ์ บุญศิริธรรมชัย, 2565) 2. ปัจจัยเชิงใจในองค์กร ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ค่าตอบแทนและสวัสดิการ โอกาสก้าวหน้าในอาชีพ และการได้รับการสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชา มีผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน การสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมช่วยเพิ่มความกระตือรือร้นและ ความทุ่มเทในการปฏิบัติงานของบุคลากร (อัครเดช ไม้จันทร์ และนุจรีย์ แซ่จิว, 2561) 3. ปัจจัยด้าน การพัฒนาบุคลากรการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากรอย่างต่อเนื่องช่วยเพิ่ม ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน และการส่งเสริมให้บุคลากรได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน ช่วยยกระดับคุณภาพของงาน (Diamantidis & Chatzoglou, 2018) จึงสรุปได้ว่าความรู้ความเข้าใจ แรงจูงใจในองค์กร การพัฒนาบุคลากร มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติซึ่งนำไปสู่ การสร้างกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยนี้สร้างขึ้นเพื่อศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน เขตภาคเหนือตอนบน โดยมีการแบ่งปัจจัยที่ศึกษาออกเป็นสองปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยความรู้ความเข้าใจใน การทำบัญชีภาครัฐ และปัจจัยจูงใจในองค์กร

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ประชากร คือ ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี และผู้กำกับดูแลด้านการเงินและบัญชี ได้แก่ ตำแหน่ง ผู้อำนวยการกองคลัง รวมทั้งหมด 451 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) ตามทฤษฎีของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970: 148) สามารถได้ตัวอย่างที่เหมาะสมจำนวน 209 ตัวอย่าง เป็นอย่างน้อยสำหรับการเก็บข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือคือ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่แบ่งเป็น 2 ชุดคือ ชุดที่ 1 เป็นการเก็บข้อมูลประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ประกอบด้วยด้านเวลา ด้านความถูกต้อง ด้านความครบถ้วน และด้านความเชื่อถือได้ โดยจะเป็นการประเมินความคิดเห็นแบบ 5 ระดับ (Five-point Likert scale) ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้กำกับดูแลด้านการเงินและบัญชี และชุดที่ 2 เป็นแบบประเมินความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐของผู้ปฏิบัติงานการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปต.) ซึ่งเป็นคำถามแบบถูกผิด และแบบสอบถามปัจจัยจิตใจในองค์กร ประกอบด้วยการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านโอกาสก้าวหน้า ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านสภาพการทำงาน ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ และด้านจิตวิทยาสังคม โดยจะเป็นการประเมินความคิดเห็นแบบ 5 ระดับ ซึ่งเก็บข้อมูลจากผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี

แบบสอบถามได้ทำการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่านโดยเลือกใช้ข้อคำถามที่มีค่าคะแนนตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป และมีการทดสอบเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับประชากรที่มีลักษณะคล้ายคลึงกัน จำนวน 30 ชุด โดยทำการทดสอบความเชื่อมั่นโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาตามวิธีของครอนบาช ซึ่งได้กำหนดค่าความเชื่อมั่นที่ 0.70 (Cronbach, 1970) โดยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาจะอยู่ระหว่าง 0.885–0.989

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยจัดส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแนบลิงค์แบบสอบถามออนไลน์ ไปยังผู้บริหารในองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ในพื้นที่จังหวัดภาคเหนือตอนบน

ในการตอบแบบสอบถาม จำนวน 248 คน และได้รับการตอบกลับ และได้รับการตอบกลับ จำนวน 248 ราย คิดเป็นร้อยละ 100.00

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ข้อมูลความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชี ปัจจัยจูงใจ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ และปัจจัยจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 87.10 และเพศชาย ร้อยละ 12.90 โดยส่วนใหญ่มีอายุ 41-50 ปี ร้อยละ 63.71 รองลงมาคือ ช่วงอายุ 30-40 ปี ร้อยละ 29.44 มีอายุน้อยกว่า 30 ปี ร้อยละ 3.63 และมีอายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 3.23 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 65.73 รองลงมาคือ ระดับการศึกษาปริญญาโท ร้อยละ 28.63 และ ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ร้อยละ 5.65 และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานบัญชี ในระยะเวลา มากกว่า 15 ปี ร้อยละ 33.47 รองลงมาคือ ระยะเวลา น้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 31.05 ระยะเวลา 5-10 ปี ร้อยละ 19.76 และ ระยะเวลา 11-15 ปี ร้อยละ 15.73 ตามลำดับ

จากการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ปัจจัยแรงจูงใจในองค์กร และ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี โดยวิเคราะห์ข้อมูลของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ ผลการวิเคราะห์ ข้อมูล แสดงดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ

ความรู้ความเข้าใจ	Mean	S.D.	ร้อยละ	ระดับการรับรู้
การทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ	45.77	6.68	83.22	มาก
การบัญชีสินทรัพย์	14.42	2.54	84.82	มาก
การบัญชีหนี้สินและส่วนทุน	11.43	1.90	81.64	มาก
การบัญชีรายได้	9.95	2.35	82.92	มาก
การบัญชีค่าใช้จ่าย	10.04	1.09	83.67	มาก
การจัดทำรายงานทางการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน	25.10	4.20	92.96	มาก
รายงานทางการเงิน	15.75	2.57	92.65	มาก
หมายเหตุประกอบงบการเงิน	9.36	1.71	93.60	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีที่ปฏิบัติงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน มีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ภาพรวมในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 84.82 เมื่อพิจารณาทางด้านพบว่า ด้านการบัญชี ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ด้านการบัญชีในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 83.35 และด้านการจัดทำรายงานทางการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ ด้านการจัดทำรายงานทางการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงินในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 93.60

ตารางที่ 2 แสดงปัจจัยจูงใจในองค์กร

ปัจจัยจูงใจในองค์กร	Mean	S.D.	ระดับการรับรู้
การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านโอกาสก้าวหน้า	4.84	0.29	มากที่สุด
การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านความมั่นคงในการทำงาน	4.70	0.62	มากที่สุด
การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรในด้านสภาพการทำงาน	4.86	0.27	มากที่สุด
การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ	4.69	0.55	มากที่สุด
การรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรด้านจิตวิทยาสังคม	4.76	0.48	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.78	0.34	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยจูงใจในองค์กร พบว่า ผู้ปฏิบัติงานมีปัจจัยจูงใจในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะด้านสภาพการทำงาน และโอกาสก้าวหน้า การสนับสนุนด้านจิตวิทยาสังคม ความมั่นคงในงาน และผลตอบแทนก็มีผลต่อแรงจูงใจในระดับสูง ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี	Mean	S.D.	ระดับการรับรู้
ด้านทันต่อเวลา	3.91	1.04	มาก
ด้านความถูกต้อง	3.74	1.22	มาก
ด้านความครบถ้วน	3.94	0.96	มาก
ด้านความเชื่อถือได้	3.99	1.04	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.90	1.01	มาก

จากตารางที่ 3 แสดงประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน พบว่า ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีมีประสิทธิภาพการทำงานสูง โดยเฉพาะด้านความเชื่อถือได้และความครบถ้วน และด้านการทันต่อเวลา และความถูกต้องแม่นยำอยู่ในระดับดี โดยเฉพาะในด้านความน่าเชื่อถือและความครบถ้วนของงาน

การทดสอบความสัมพันธ์ของความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชี และปัจจัยจูงใจในองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) แสดงผลดังต่อไปนี้

การทดสอบค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ระหว่างตัวแปร พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.559-0.759 มีค่าต่ำกว่า 0.80 และเมื่อพิจารณาค่า VIFs มีค่าเท่ากับ 1.454 ซึ่งน้อยกว่า 10 จึงสรุปได้ว่าไม่พบปัญหาความสัมพันธ์ของตัวแปรอิสระ (Hair et al., 2019)

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีภาครัฐที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี

Variables	B	Std. Error	BI		VIF	R ² adj.
			t	Sig.		
(Constant)	-2.126	0.278	-7.652	0.000*		
K1	0.085	0.007	12.538	0.000*	1.454	0.659
K2	0.085	0.011	7.889	0.000*	1.454	

* มีนัยสำคัญในระดับที่ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ปัจจัยด้านความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐด้านการบัญชี (K1) (B=0.085, $p < 0.05$) และด้านจัดทำรายงานทางการเงินและหมายเหตุประกอบงบการเงิน (K2) (B=0.085, $p < 0.05$) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในภาพรวม อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่า ความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีภาครัฐ มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยเชิงใจในองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี

Variables	B	Std. Error	BI		VIF	R ² adj.
			t	Sig.		
(Constant)	7.383	1.382	5.341	0.000		
M1	0.125	0.255	0.491	0.624	1.382	0.056
M2	0.253	0.171	1.481	0.140	2.851	
M3	-1.086	0.340	-3.191	0.002*	2.076	
M4	-0.377	0.142	-2.654	0.008*	2.848	
M5	0.372	0.221	1.687	0.093	2.848	

* มีนัยสำคัญในระดับที่ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ปัจจัยเชิงใจในองค์กรในการรับรู้การสนับสนุนจากองค์กรในด้านสภาพการทำงาน (M3) (B=-1.086, $p < 0.05$) ด้านผลตอบแทนและสวัสดิการ (M4) (B=-0.377, $p < 0.05$) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในภาพรวมอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงว่าปัจจัยแรงจูงใจในองค์กรด้านสภาพการทำงาน และด้านผลตอบแทนและสวัสดิการส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐขององค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน

อภิปรายผล

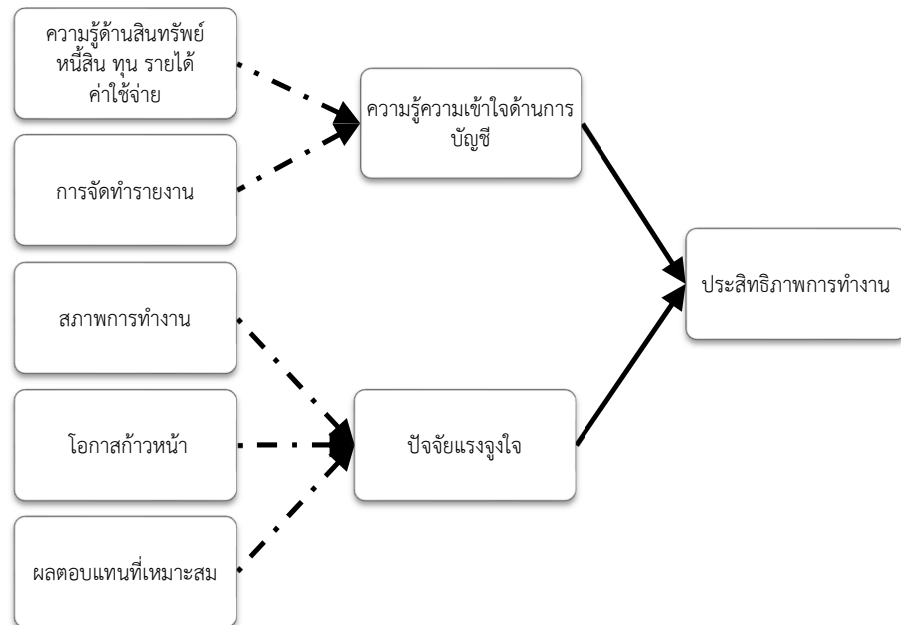
จากการศึกษาสรุปประเด็นที่น่าสนใจของผลการวิจัยได้ว่า

ด้านการบัญชีและการจัดทำรายงานทางการเงิน มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ อธิบายได้ว่า ความรู้ความเข้าใจในมาตรฐานการบัญชีภาครัฐเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในด้านความครบถ้วนและความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้า เช่น การศึกษาของ กานต์พิชชา เบี้ยสาย และคณะ (2563) ที่ทำการศึกษาเกี่ยวกับผู้ทำบัญชีในอุตสาหกรรม ซึ่งพบว่าการพัฒนาตนเองทางบัญชี ด้านความรู้ความสามารถเชิงเทคนิคและด้านทักษะทางวิชาชีพ มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานทางบัญชี ดังนั้น ผู้บริหาร และผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและเพิ่มพูนความรู้เพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

ปัจจัยจุดใจในองค์กรอยู่ในระดับสูงที่สุด ค่าเฉลี่ยรวม 4.78 ปัจจัยที่มีผลมากที่สุด ได้แก่ สภาพการทำงาน โอกาสก้าวหน้า และผลตอบแทน/สวัสดิการ และผู้ปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพในระดับสูง โดยเฉพาะด้านความเชื่อถือได้ (ค่าเฉลี่ย 3.99) และความครบถ้วน (ค่าเฉลี่ย 3.94) ด้านการบริหารเวลาและความถูกต้องแม่นยำก็อยู่ในระดับที่ดี จากผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยจุดใจในองค์กรด้านสภาพการทำงาน และด้านผลตอบแทนและสวัสดิการมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมถือเป็นประเด็นที่น่าสนใจและแตกต่างจากงานวิจัยที่ผ่านมา ที่พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพการทำงานและจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี (ศิริบุรณ์ แก้วสมนึก และพรทิวา แสงเขียว, 2566: 53) หรือ ชาศรียา ปรีเปรม และดารณี เอื้อชนะจิต (2566: 33) ที่พบว่า แรงจูงใจในการของผู้ทำบัญชี มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ด้านความถูกต้อง จึงอาจเป็นไปได้ว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่พบในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบนทุกองค์กรอยู่ในระดับที่มากที่สุดแต่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในแต่ละองค์กรยังอยู่ในระดับที่แตกต่างกันจึงทำให้เกิดความสัมพันธ์เชิงลบขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิจัยนี้พบว่า ความรู้ความเข้าใจในด้านการบัญชีภาครัฐมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน โดยเฉพาะในด้านความถูกต้อง ความครบถ้วน และความน่าเชื่อถือของการจัดทำรายงานทางการเงิน ซึ่งแผนผังโมเดลจะแสดงให้เห็นว่า ความรู้และแรงจูงใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่บัญชี ซึ่งแผนภาพนี้ช่วยอธิบายถึงการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดีและการส่งเสริมการเรียนรู้เป็นกลยุทธ์ที่นำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพ แสดงผังโมเดลนี้ได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 แผนผังมโนทัศน์องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

ผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือตอนบน มีความรู้ความเข้าใจในด้านการบัญชีภาครัฐและการจัดทำรายงานทางการเงินอยู่ในระดับสูง ซึ่งส่งผลให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพสูงตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ โดยมีปัจจัยจูงใจในองค์กร เช่น สภาพการทำงาน และผลตอบแทนและสวัสดิการที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการรักษาและส่งเสริมความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐที่มีอยู่ในระดับสูง รวมถึงการจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการหรือสัมมนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้พนักงานได้พัฒนาความรู้และทักษะใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ

1.2 ผลจากการศึกษาข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างพบว่ากลุ่มตัวอย่างมีอายุและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน ดังนั้นในการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีตามมาตรฐานการบัญชีภาครัฐ อาจมีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจจะต้องมีการจัดโปรแกรมการฝึกอบรมที่ตอบสนองความต้องการของพนักงานที่มีอายุและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน รวมถึงการส่งเสริมการทำงานร่วมกันของพนักงานที่มีอายุและประสบการณ์ที่แตกต่างกันให้แลกเปลี่ยนความรู้และทักษะการทำงาน ซึ่งจะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานได้เพิ่มขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การทดสอบปัจจัยจูงใจในรูปแบบอื่น เช่น เป็นตัวแปรกำกับหรือตัวแปรส่งผ่านความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจในการทำบัญชีกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชี หรือใช้เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เช่น การดำเนินการวิจัยแบบผสมผสานหรือการสำรวจปัจจัยเพิ่มเติมที่อาจมีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่จะช่วยให้เข้าใจความต้องการและแรงจูงใจของพนักงานในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายได้ดียิ่งขึ้น และสามารถนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- กมลภู สันตะจักร์ และกนกศักดิ์ สุขวัฒนาสินธิ์. (2562). ปัจจัยของนักบัญชียุคดิจิทัลที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของหน่วยงานราชการในประเทศไทย. *วารสารหาดใหญ่วิชาการ*, 17(1), 17-31. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/HatyaiAcademicJournal/article/view/154179>
- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2550). *การวิเคราะห์ข้อมูลหลายตัวแปร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- กุลทีรา จันทนา, อังคณา ลีรัตนกุลศิริ, ธีรดา บุญพามี และรัชฎิยา ส่งสุข. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับอิทธิพลจากพลวัตเทคโนโลยียุคดิจิทัล ที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจและการจัดทำรายงานทางการเงินของบุคลากร ในสำนักงานบัญชีคุณภาพ เขตกรุงเทพมหานคร. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(10), 355-370. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/252535>
- ฐิตพล น้อยจาต. (2566). ตัวแบบการนำทฤษฎีนโยบายสาธารณะไปสู่การปฏิบัติ. *วารสารดิจิทัล ธุรกิจ และสังคมศาสตร์*, 9(1), 1-15. <https://rsujournals.rsu.ac.th/index.php/jdbs/article/view/2878>
- ธัญญา คหาปนะ และฐิตาภรณ์ สิ้นจรรยาศักดิ์. (2565). จรรยาบรรณวิชาชีพบัญชีที่มีผลต่อคุณภาพของรายงานการตรวจสอบและรับรองบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตเขตภาคใต้. *Journal of Modern Learning Development*, 7(9), 263-276. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/257183>
- ประสงค์ เกรียงไกรกุล และวรัญพงศ์ บุญศิริธรรมชัย. (2565). การศึกษาหาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน ในยุคอุตสาหกรรม 4.0 กรณีศึกษา บริษัท ไดซิน จำกัด. *วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์*, 17(2), 73-87. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/GSC/article/view/257415>

- พิชชาพร ธรรมรัตน์, สุวิมล ตีรกานันท์, และ กมลทิพย์ ศรีหาเศษ. (2564). การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะ นักวิชาชีพบัญชียุคประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ในโรงงานอุตสาหกรรม จังหวัดปทุมธานี. *วารสาร การวัดผลการศึกษา สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา*, 38(103), 14-23.
- รัชดาภรณ์ เสมาศันธุ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้มาตรฐานการรายงานการเงินและลักษณะ คุณภาพกำไร. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 29(92), 21-36. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/DPUSuthiparithatJournal/article/view/244356>
- วันวิสาข์ นาณิตติวิทยา และวรวีทย์ จินดาพล. (2566). การบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่กับ ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหาร นิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น*, 9(3), 91-102. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jsa-journal/article/view/259204>
- วีระโชติ ชุณหงษ์โรจน์, ยูวัฒน์ วุฒิเมธี และวัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2561). ตัวแบบประสิทธิผลการบริหารจัดการ สหกรณ์เครดิตยูเนียนในประเทศไทย. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ*, 7(พิเศษ), 45-56. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/apheitvu/article/view/131685>
- ศิริบูรณ์ แก้วสนธิ์ก และพรทิวา แสงเขียว. (2566). สมรรถนะของนักบัญชี แรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานและจรรยาบรรณวิชาชีพบัญชี ในเขตกรุงเทพมหานครและ ปริมณฑล. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 13(4), 1148-1160. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/268701>
- ศิริวรรณ พลแก้ว. (2566). ผลกระทบของความรู้ด้านบัญชีภาครัฐที่ดีที่มีต่อประสิทธิภาพ การจัดทำ รายงานการเงินของมหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *วารสารการบัญชีและการจัดการ คณะการ บัญชีและการจัดการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 15(1), 217-231. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/mbs/article/view/250275>
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2560). *คู่มืออธิบายมาตรฐานการบัญชี* (ฉบับที่ 1). สภา วิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. <http://www.tfac.or.th/upload/9414/s7nQJz3U1L.pdf?fbclid=IwAR0yEMx7aVcRibgpD8MJkmQQeDZkTOBa3ka6KXJCWof0L3oiUCi101BLkC8>
- สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2564). *สภาวิชาชีพบัญชี: มาตรฐาน*. <https://acpro-std.tfac.or.th/page/6/>
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. (2564). *Annual report 2021*. สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. <https://www.audit.go.th/th/sai/term/285>
- สุกัญญา ศรีกุลบุตร. (2553). แรงจูงใจที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่งานห้องปฏิบัติการเวช ศาสตร์ชั้นสูตตร โรงพยาบาลศรีนครินทร์ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารโรงพยาบาลมหาสารคาม*, 6(4), 33-39. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/MKHJ/article/view/254221>

- อัครเดช ไม้จันทร์ และนุจริย แซ่จิว. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานกลุ่มอุตสาหกรรมติดตั้งเครื่องจักรสายการผลิตในจังหวัดสงขลา. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 5(1), 95-122. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/srj/article/view/124508>
- Abdulhamidova, F. (2021). *Herzberg's Two-Factor Theory*.
- Bujang, M. A., Omar, E. D., & Baharum, N. A. (2018). A Review on Sample Size Determination for Cronbach's Alpha Test: A Simple Guide for Researchers. *The Malaysian Journal of Medical Sciences: MJMS*, 25(6), 85–99. <https://doi.org/10.21315/mjms2018.25.6.9>
- Diamantidis, A., & Chatzoglou, P. (2018). Factors affecting employee performance: An empirical approach. *International Journal of Productivity and Performance Management*, 68. <https://doi.org/10.1108/IJPPM-01-2018-0012>
- Hair, J. F., L.D.S. Gabriel, M., da Silva, D., & Braga Junior, S. (2019). Development and validation of attitudes measurement scales: Fundamental and practical aspects. *RAUSP Management Journal*, 54(4), 490–507. <https://doi.org/10.1108/RAUSP-05-2019-0098>
- Hanna, K. T., & Gillis, A. S. (2024). *What is operational efficiency? Business Analytics*. <https://www.techtarget.com/searchbusinessanalytics/definition/operational-efficiency>
- Huemer, M. (2022). *Understanding Knowledge*. Independently published.
- International Federation of Accountants. (2021). *The Main Challenges of Public Sector Accounting Reforms and World Bank's Public Sector Accounting and Reporting (PULSAR) Program*. <https://www.ifac.org/knowledge-gateway/discussion/main-challenges-public-sector-accounting-reforms-and-world-bank-s-public-sector-accounting-and>
- IPSASB. (2022). *2022 Handbook of International Public Sector Accounting Pronouncements*. <https://www.ipsasb.org/publications/2022-handbook-international-public-sector-accounting-pronouncements>
- Krejcie, R., & Morgan, D. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement - EDUC PSYCHOL MEAS*, 30, 607–610. <https://doi.org/10.1177/001316447003000308>

- Nugraheni, N., Prasetyo, Y., Siregar, S. Z., and Riyani, E. (2023). Government Financial Performance Analysis. *International Journal of Business and Applied Economics*, 2, 163–176. <https://doi.org/10.55927/ijbae.v2i2.3310>
- Sooriyamudali, P., & Dilshani, N. (2020). *Factors Affecting on Operational Efficiency*.
- Van Der Kolk, B. (2022). Performance Measurement in the Public Sector: Mapping 20 Years of Survey Research. *Financial Accountability & Management*, 38. <https://doi.org/10.1111/faam.12345>

กระบวนการและแนวทางการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้
มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนระดับประถม: มุมมองจากผู้เชี่ยวชาญ
PROCESS AND APPROACHES FOR INTEGRATING MATHEMATICAL LITERACY WITH
AYUTTHAYA WORLD HERITAGE LEARNING FOR ELEMENTARY STUDENTS:
PERSPECTIVES FROM EXPERTS

สุพินดา เพชรา และอัจฉราพรพรณ กันสุยะ*

Supinda Pectchara and Ajcharapun Kunsuya

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: kajcharapun@aru.ac.th

Received September 23, 2024; Revised December 27, 2024; Accepted January 3, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษากระบวนการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา และ (2) เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยา โดยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก กับผู้ให้ข้อมูลหลักจำนวน 10 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้และความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ 5 คนและด้านประวัติศาสตร์และมรดกโลกอยุธยา 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า (1) กระบวนการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาเกิดขึ้นใน 3 ระดับ ได้แก่ 1) ระดับเขตพื้นที่การศึกษา มีบทบาทในฐานะตัวกลางที่นำนโยบายมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ 2) ระดับโรงเรียน มีบทบาทในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ 3) ระดับชั้นเรียน มีการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการคณิตศาสตร์กับมรดกโลกอยุธยา และ (2) แนวทางการบูรณาการสามารถดำเนินการได้ใน 4 มิติหลัก ได้แก่ 1) การบูรณาการเชิงเนื้อหา เป็นการผสมผสานความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับ และมรดกโลกอยุธยาเข้าด้วยกัน 2) การบูรณาการเชิงบริบท เป็นการนำสภาพแวดล้อมและบริบทของมรดกโลกอยุธยาเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ 3) การบูรณาการเชิงวิธีการ เป็นการนำเทคนิคและวิธีการสอนเชิงรุกที่ผสมผสานระหว่างการสอนคณิตศาสตร์และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ 4) การบูรณาการเชิงปฏิบัติการ เป็นการจัดกิจกรรมและโครงการที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

คำสำคัญ: ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์, มรดกโลกอยุธยา, การบูรณาการ, ประถมศึกษา

Abstract

This research aimed (1) to study the process of integrating mathematical literacy with Ayutthaya World Heritage learning for elementary school students, and (2) to examine approaches for integrating mathematical literacy with Ayutthaya World Heritage learning. This qualitative study used in-depth interviews with 10 key informants, including 5 experts in educational management and mathematical literacy, and 5 experts in Ayutthaya history and World Heritage. The research instrument was a semi-structured interview, and data were analyzed using content analysis.

The findings showed that (1) the process of integrating mathematical literacy with Ayutthaya World Heritage learning for elementary school students operates at three levels. First, the educational district level plays a role as an intermediary, adapting policies to the local context. Second, the school level plays a role in designing integrated learning units. Finally, the classroom level designs learning activities that integrate mathematics with Ayutthaya World Heritage. The findings also showed that (2) the approaches to integrating mathematical literacy with Ayutthaya World Heritage learning for elementary students can be implemented across four key dimensions, comprising 1) content integration, which combines mathematical literacy with Ayutthaya World Heritage, focusing on mathematical process skills as the core, 2) contextual integration, which uses the environment and context of Ayutthaya World Heritage as the foundation for organizing learning to develop mathematical literacy, helping students see connections between mathematics and the real world, 3) methodological integration, which uses proactive teaching techniques that combine mathematics and historical learning, promoting analytical thinking and problem-solving skills, and 4) practical integration, which involves activities and projects that enable students to engage in hands-on learning by integrating mathematical literacy with Ayutthaya World Heritage.

Keywords: Mathematical literacy, Ayutthaya World Heritage, Integration, Elementary

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและซับซ้อนมากขึ้น ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) ได้กลายเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ (OECD, 2019) และองค์การสหประชาชาติได้กำหนดให้การสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพเป็นหนึ่งในเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเน้นย้ำถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ (UNESCO, 2020) ในระดับนานาชาติ ซึ่งการประเมิน PISA ได้กลายเป็นตัวชี้วัดสำคัญของคุณภาพการศึกษาในประเทศต่าง ๆ โดยเฉพาะในด้านความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ การอ่าน และวิทยาศาสตร์ โดยผลการประเมิน PISA ล่าสุดในปี 2022 แสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้วและประเทศกำลังพัฒนา (OECD, 2023) สำหรับประเทศไทย การพัฒนาการศึกษาโดยเฉพาะด้านคณิตศาสตร์เป็นหนึ่งในนโยบายสำคัญของรัฐบาล สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์อย่างยั่งยืน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) อย่างไรก็ตาม ผลการประเมิน PISA ที่ผ่านมามีแนวโน้มที่นักเรียนไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยขององค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยในการประเมิน PISA 2022 ประเทศไทยมีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ต่ำกว่าค่าเฉลี่ย (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567) นอกจากนี้ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายการปฏิรูปการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในโรงเรียน โดยเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ตลอดจนการประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน (คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา, 2564)

จากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขึ้นพื้นฐาน ของนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่าคะแนนเฉลี่ยวิชาคณิตศาสตร์ระดับประถมศึกษาต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐาน และมีแนวโน้มลดลงในช่วงหลายปีที่ผ่านมา (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2565) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ในพื้นที่ ในขณะที่เดียวกันจังหวัดพระนครศรีอยุธยาในฐานะเมืองมรดกโลกและศูนย์กลางทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญของประเทศไทย มีศักยภาพอย่างยิ่งในการเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีชีวิตสำหรับนักเรียน (กรมศิลปากร, 2562) อย่างไรก็ตาม จากการสำรวจของสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2564) พบว่า เยาวชนในท้องถิ่นจำนวนมากยังขาดความตระหนักและความเข้าใจในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมในพื้นที่ของตนเอง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่ออนุรักษ์และสืบสานมรดกทางวัฒนธรรมในระยะยาวโดยปัญหาสำคัญที่พบในการจัดการศึกษาของจังหวัดพระนครศรีอยุธยานั้นคือการขาดการบูรณาการระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียนกับแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นแหล่งการเรียนรู้สำคัญพื้นที่ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1, 2563) องค์ความรู้ถูกแยกส่วนนักเรียนไม่สามารถเชื่อมโยงความรู้ทางวิชาการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านคณิตศาสตร์ กับบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตจากการประเมิน PISA ที่พบว่านักเรียนไทยมีปัญหาในการประยุกต์ใช้ความรู้คณิตศาสตร์ในสถานการณ์จริง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567) การบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยา

จึงเป็นแนวทางที่ช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยการสร้างบริบทที่มีความหมายในการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ผ่านการใช้แหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ในท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาผ่านการเรียนรู้แบบบูรณาการ (Boaler, 2015) ตลอดจนส่งเสริมการเรียนรู้แบบองค์รวมที่เชื่อมโยงความรู้ทางคณิตศาสตร์กับมรดกทางวัฒนธรรมของอยุธยา อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและมีประสิทธิภาพ (Drake and Burns, 2004) ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการศึกษาที่องค์การเพื่อความร่วมมือและการพัฒนาทางเศรษฐกิจ แนะนำ คือการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์จริงและการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง (OECD, 2019) และการปลูกฝังพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้นและการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในระยะยาว

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้ศึกษากระบวนการและแนวทางการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนประถมศึกษา โดยการนำเสนอมุมมองจากผู้เชี่ยวชาญทั้งในระดับนโยบาย และระดับปฏิบัติการด้านการศึกษา การจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์และด้านประวัติศาสตร์และมรดกโลกอยุธยา ซึ่งจะช่วยให้ได้กระบวนการ แนวทาง การบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาที่สอดคล้องต่อความต้องการของสังคมในการพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ให้มีทั้งความรู้ทางวิชาการและความตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ อันจะนำไปสู่การนำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ให้ผู้เรียนในระดับประถมศึกษาได้ตระหนักถึงการเรียนรู้อย่างมีความหมาย โดยมุ่งเน้นการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ตั้งแต่ช่วงวัยระดับประถม เพื่อเป็นรากฐานที่สำคัญสู่การพัฒนาความฉลาดรู้ในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยนำเสนอ ตามหัวข้อต่อไปนี้ ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ การบูรณาการการเรียนรู้ และการเรียนรู้ในบริบททางวัฒนธรรม

1. ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) เป็นแนวคิดที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นหัวใจสำคัญของการศึกษาทางคณิตศาสตร์ในศตวรรษที่ 21 โดย OECD (2023) กล่าวว่า ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการวัดผลการศึกษาระดับนานาชาติ ผ่านโครงการประเมิน PISA ที่เน้นความสามารถในการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ในสถานการณ์ชีวิตจริง มากกว่าการท่องจำทฤษฎีคณิตศาสตร์ไม่เพียงแต่เป็นวิชาที่เกี่ยวกับการคิดคำนวณ แต่ยังเน้นไปที่การใช้เหตุผล การคิดวิเคราะห์ และการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับ มะลิวรรณ งามยิ่ง และคณะ. (2564) ที่กล่าวถึง

การพัฒนาองค์ประกอบ และตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ด้านทักษะการแก้ปัญหา การสื่อสาร การให้เหตุผล และการเชื่อมโยง ในทำนองเดียวกัน National Council of Teachers of Mathematics (2000) ได้ย้ำถึงความสำคัญของการสอนคณิตศาสตร์ที่เน้น การแก้ปัญหาและการใช้เหตุผลในบริบทที่เกี่ยวข้องกับชีวิตจริง การเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับ สถานการณ์จริงช่วยให้นักเรียนสามารถมองเห็นความสำคัญของวิชาคณิตศาสตร์และเข้าใจถึงบทบาทใน ชีวิตประจำวัน

2. การบูรณาการการเรียนรู้ (Integrated Learning) เป็นอีกหนึ่งแนวคิดสำคัญที่ได้รับการ สนับสนุนจากนักวิชาการหลายคน Drake and Burns (2004) ได้กล่าวถึงการพัฒนาหลักสูตรแบบ บูรณาการว่าเป็นการเชื่อมโยงความรู้จากหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหา ในบริบทที่มีความหมายและสามารถนำไปใช้ในสถานการณ์จริงได้ แนวคิดนี้ช่วยให้นักเรียนมองเห็น ความสัมพันธ์ระหว่างวิชาต่าง ๆ ซึ่งช่วยเพิ่มความเข้าใจในเชิงลึกของเนื้อหาที่เรียน ในทำนองเดียวกัน Beane (1997) ได้เสนอว่าการบูรณาการหลักสูตรจะช่วยให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างวิชา ต่างๆ กับประสบการณ์ในชีวิตประจำวันมากขึ้น นักเรียนจะสามารถเชื่อมโยงทฤษฎีที่เรียนรู้กับ สถานการณ์ในชีวิตจริงได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้อง กับ Fogarty (1991) กล่าวว่า การบูรณาการการเรียนรู้สามารถทำได้หลายระดับ ตั้งแต่การบูรณาการ ภายในวิชาเดียวกันไปจนถึงการบูรณาการข้ามสาขาวิชา ซึ่งการทำเช่นนี้จะช่วยเสริมสร้างการคิดอย่างเป็น ระบบและการวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น

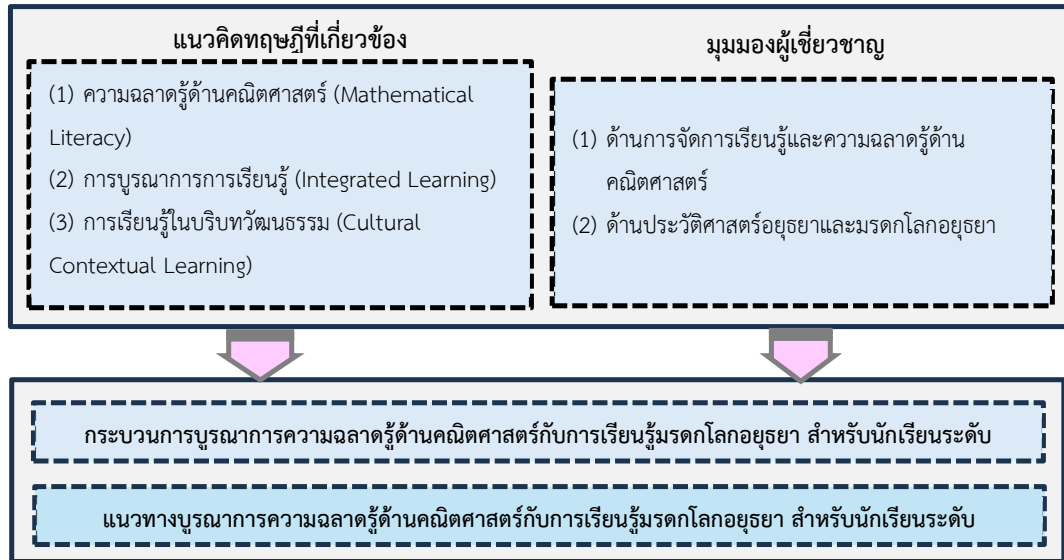
3. การเรียนรู้ในบริบททางวัฒนธรรม (Cultural Contextual Learning) มีบทบาทสำคัญใน การเสริมสร้างความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนรู้ โดยเฉพาะเมื่อมีการเชื่อมโยงกับแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ในชุมชน หรือท้องถิ่นนั้น ๆ Freudenthal (1973) ได้กล่าวถึงการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับบริบทใน ชีวิตประจำวันว่าเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด เพราะช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของ คณิตศาสตร์ในชีวิตจริง และสามารถนำไปใช้ในการแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับสถานการณ์จริงได้ ทั้งนี้ Lave and Wenger (1991) ได้นำเสนอทฤษฎีการเรียนรู้ตามสถานการณ์ (Situating Learning Theory) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูงสุดเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรม ที่เกี่ยวข้องกับบริบทจริง การเรียนรู้ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมผ่านการศึกษาคณิตศาสตร์จะช่วย ให้ นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างเนื้อหาทางวิชาการในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ สำนักงาน ศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา (2564) ซึ่งระบุว่ามรดกโลกพระนครศรีอยุธยาเป็นแหล่งเรียนรู้ ที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ การใช้แหล่งเรียนรู้เหล่านี้ในบริบทการศึกษาไม่เพียงช่วย เพิ่มความเข้าใจในวิชาประวัติศาสตร์เท่านั้น แต่ยังสามารถเชื่อมโยงกับวิชาอื่น ๆ เช่น คณิตศาสตร์ เพื่อเพิ่มทักษะการวิเคราะห์และการแก้ปัญหาในเชิงปฏิบัติ

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถสรุปได้ว่ากระบวนการและแนวทางพัฒนาสำหรับ นักเรียนระดับประถมศึกษา ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาให้นักเรียนสามารถใช้ความรู้และทักษะทาง คณิตศาสตร์ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์จริง ฝึกการให้เหตุผลคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างบูรณา การ ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ (Mathematical Literacy) การบูรณาการการเรียนรู้ (Integrated Learning) การเรียนรู้ในบริบททาง วัฒนธรรม (Cultural Contextual Learning) ทัศนคติของผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้และ ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์และด้านประวัติศาสตร์อยุธยาและมรดกโลกอยุธยาเป็นกรอบแนวคิดใน

การศึกษาเรื่อง กระบวนการและแนวทางการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้
มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนประถมมูมองจากผู้เชี่ยวชาญ

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้เทคนิคการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยออกแบบวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญของงานวิจัยเป็นผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน มีค่าความคลาดเคลื่อน 0.04 (Macmillan, 1971) โดยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง กำหนดเกณฑ์การคัดเลือกจากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับจัดการเรียนรู้และความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ ด้านประวัติศาสตร์และมรดกโลกอยุธยา โดยคำนึงถึงผู้ที่สามารถถ่ายทอดข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาทั้งหมด 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้และความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ จำนวน 5 คน ได้แก่ (1)รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาอยุธยา เขต1 (2) ผู้อำนวยการสถานศึกษาชำนาญการพิเศษ (3) นักวิชาการการศึกษาชำนาญการ สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ มีประสบการณ์การทำงานด้านนโยบายและยุทธศาสตร์การศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี (4) ครูแกนนำในการยกระดับผลการประเมิน PISA ด้านความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ ในระดับเขตพื้นที่การศึกษา (5) ครูชำนาญการผู้สอนรายวิชาคณิตศาสตร์ในระดับประถมศึกษาที่มีประสบการณ์การสอนวิชาคณิตศาสตร์ไม่น้อยกว่า 5 ปี กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านประวัติศาสตร์อยุธยาและมรดกโลกอยุธยา มีประสบการณ์ชำนาญการด้านประวัติศาสตร์และมรดกโลกอยุธยา ไม่น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 5 คน ได้แก่ (1) ผู้อำนวยการสำนักศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม

(2) อดีตผู้อำนวยการสถาบันอยุธยาศึกษา (3) ผู้อำนวยการสำนักศิลปะวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม (4) ประธานสาขาวิชาสังคมศึกษา คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา และ (5) นักวิชาการการศึกษา สถาบันอยุธยาศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured) ที่มีการจัดเตรียมประเด็นหลัก ประเด็นรอง และวางแผนการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้า โดยได้ศึกษาและทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มาเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม และตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน พิจารณาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยมีค่าเท่ากับ 0.67-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มต้นด้วยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับประเด็นที่ต้องการศึกษา โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง พิจารณาคัดเลือกตามเกณฑ์ ติดต่อผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์และนัดหมายวันเวลาที่สะดวก ในช่วงของการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้ขออนุญาตบันทึกเสียงการสนทนา และถ่ายภาพทุกครั้งและภายหลังการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยถอดเทปบันทึกเสียงแบบคำต่อคำ จากนั้นนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาข้อสรุปต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้แนวทางการวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลตามหลักการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) มีกระบวนการวิเคราะห์ 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1) การจัดระเบียบข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้ถอดเทปการสัมภาษณ์อย่างละเอียดและจัดหมวดหมู่บันทึกภาคสนามตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย (2) ดำเนินการให้รหัสข้อมูล (Coding) โดยอ่านข้อมูลอย่างละเอียดและกำหนดคำสำคัญหรือวลีสั้น ๆ ที่สะท้อนความหมายสำคัญของข้อความนั้น ๆ (3) วิเคราะห์หาแบบแผนหรือประเด็นหลัก (Thematic Analysis) ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรหัสต่าง ๆ และจัดกลุ่มรหัสที่มีความเกี่ยวข้องกันเข้าเป็นประเด็นย่อย จากนั้นจึงวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างประเด็นย่อย (4) ตีความและสร้างข้อสรุป โดยมุ่งเน้นการอธิบายความหมายของปรากฏการณ์ตามมุมมองของผู้ให้ข้อมูลและเชื่อมโยงข้อค้นพบกับองค์ความรู้ที่มีอยู่และใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Data Triangulation) และนำเสนอผลการวิเคราะห์เบื้องต้นกลับไปยังผู้ให้ข้อมูลบางส่วนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของการตีความ (Member Checking) (5) นำเสนอผล (ชาย โพธิสิตา, 2562) โดยมีการใช้คำพูดของผู้ให้ข้อมูล (Quotations) ประกอบการอธิบายเพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนและน่าเชื่อถือ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่ากระบวนการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สามารถดำเนินการตั้งแต่วิชาเรียนนโยบายลงสู่การปฏิบัติ ใน 3 ระดับ ได้แก่ ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับโรงเรียน และระดับชั้นเรียน โดยมีผลการวิเคราะห์ดังนี้

1. ระดับเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาอยุธยาทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการนำนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ โดยวางแผนยุทธศาสตร์การบูรณาการที่มุ่งเน้นการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ ทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาได้มีกระบวนการ ขับเคลื่อนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการประเมิน PISA โดยใช้แนวปฏิบัติตามกรอบการทำงานนวัตกรรมกรุงเทพฯ 1 โมเดลของเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจะเริ่มด้วย (1) สื่อสารสร้างความเข้าใจ (2) พัฒนาครูแกนนำ (3) ประชุมขับเคลื่อน (4) ขยายผลสู่ (5) ดำเนินการพัฒนาตามกระบวนการของ PISA (6) นิเทศติดตามและประเมินผล และ ถอดบทเรียนสรุป ซึ่งมี การสนับสนุนทรัพยากรการเรียนรู้ เช่น แบบฝึกหัดและโจทย์ปัญหาตามแนวทางของ PISA แหล่ง การเรียนรู้ออนไลน์ที่ถูกพัฒนาขึ้นมาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ และมีการฝึกอบรมให้กับครูแกนนำเพื่อไปขยายผลต่อในระดับโรงเรียน และควรมีการประสานงานและร่วมมือกับเครือข่ายและองค์กรทางวิชาการในท้องถิ่น ได้แก่ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา สถาบันอยุธยาศึกษาและ คณะครุศาสตร์ ซึ่งมีบทบาทช่วยเหลือด้านวิชาการ การวิจัย หรือประสานความร่วมมือกับสำนัก ศิลปากรที่ 3 ซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทในการนำเสนอข้อมูลทางประวัติศาสตร์และโบราณคดีที่สามารถ นำมาใช้เป็นบริบทในการพัฒนาโจทย์เชิงสถานการณ์ทางคณิตศาสตร์ที่ท้าทายและน่าสนใจ

2. ระดับโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียนควรนำแนวทางการบูรณาการมาปรับใช้โดยคำนึงถึง เป้าหมายการพัฒนาผลคะแนนด้านความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์เป็นสำคัญ ควรมีการปรับปรุงหลักสูตร สถานศึกษาโดยเพิ่มเติมกิจกรรมที่เชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับมรดกโลกอยุธยา อาจมีการเสนอให้จัดตั้ง คณะทำงานภายในโรงเรียนเพื่อออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยเน้นการเชื่อมโยงระหว่าง วิชาคณิตศาสตร์ บริบทในชีวิตจริงของนักเรียนในพื้นที่ และมรดกโลกอยุธยา และยังให้ความสำคัญของ การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้เกี่ยวกับมรดกโลกอยุธยา สร้างแหล่งเรียนรู้ที่ นักเรียนสามารถเข้าถึงได้เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญในเชิงบริบทของมรดกโลกอยุธยาที่ นอกจากนี้ ด้านบุคลากรควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาทักษะในการบูรณาการมรดกโลกอยุธยากับความฉลาดรู้ ด้านคณิตศาสตร์ โดยให้ครูแกนนำมาขยายผลต่อในระดับโรงเรียน จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับ การบูรณาการมรดกโลกอยุธยากับการสอนคณิตศาสตร์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ใน เชิงบริบทและตระหนักถึงคุณค่าของทุนทางวัฒนธรรมที่มี โดยประสานความร่วมมือกับองค์กรที่เกี่ยวข้อง ในการให้ข้อมูลเชิงลึกในแต่ละด้าน

3. ระดับชั้นเรียน ครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ประวัติศาสตร์หรือครู ประถมศึกษาควรนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการอบรมมาออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการ คณิตศาสตร์กับมรดกโลกอยุธยา โดยเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการให้ เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ ครูผู้สอนก็ต้องทำ ให้ประวัติศาสตร์เป็นเรื่องที่เป็นเหตุเป็นผล ใช้เรื่องราวและสถานที่สำคัญในอยุธยาเป็นฉากหลังหรือ บริบทเชิงสถานการณ์สำหรับพัฒนาโจทย์คณิตศาสตร์ ควรเน้นการสร้างประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง สื่อที่ในการจัดการเรียนรู้ควรเป็นสื่อที่มีความเป็นรูปธรรม สำหรับเด็กประถมสื่อที่จับต้องได้ยังเป็น สิ่งที่สำคัญ อาจจะประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการผลิตสื่อที่สามารถทำให้นักเรียนเชื่อมโยงการเรียนรู้ภาพ จริงกับภาพเสมือนหรือสื่อที่องค์กรต่าง ๆ ได้ผลิตขึ้น เช่น สื่อดิจิทัล แอปพลิเคชันความจริงเสริม (AR) หรือแบบจำลอง 3 มิติ สามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจมิติต่าง ๆ ของมรดกโลกอยุธยาได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่าแนวทางบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาสามารถดำเนินการได้ใน 4 มิติหลัก ได้แก่ การบูรณาการเชิงเนื้อหา การบูรณาการเชิงบริบท การบูรณาการเชิงวิธีการ และการบูรณาการเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1. การบูรณาการเชิงเนื้อหา เป็นการผสมผสานความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับ และมรดกโลกอยุธยาเข้าด้วยกัน โดยเน้นทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์เป็นแกนหลัก ตัวอย่างเช่น การแก้ปัญหาใช้ข้อมูลประชากรในสมัยอยุธยาและแนวโน้มของประชากรโดยใช้การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ หรือการใช้ข้อมูลทางเศรษฐกิจของอาณาจักรอยุธยาในการสอนเรื่องการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้สำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษา และ สถานศึกษาในพื้นที่ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการเนื้อหาระหว่างความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์และประวัติศาสตร์ท้องถิ่น โดยอาศัยความร่วมมือจากสถาบันอยุธยาศึกษาและสำนักศิลปากรที่ 3 ในการให้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์ของมรดกโลกอยุธยาที่ถูกต้องและเหมาะสมสำหรับนักเรียนในระดับประถมศึกษา ครูผู้สอนคณิตศาสตร์และประวัติศาสตร์จะต้องทำงานร่วมกันในการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ที่บูรณาการเชิงเนื้อหา ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับบริบททางประวัติศาสตร์ของมรดกโลกอยุธยา ทำให้การเรียนรู้มีความหมายมากขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาการแก้ปัญหา และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตและบริบทจริงของนักเรียน ซึ่งเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ด้วย

2. การบูรณาการเชิงบริบท เป็นการนำสภาพแวดล้อมและบริบทของมรดกโลกอยุธยาเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ เพื่อให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์กับโลกแห่งความเป็นจริง ตัวอย่างเช่น การใช้สถาปัตยกรรมของวัดและพระราชวังในอยุธยาเป็นบริบทในการสอนเรื่องรูปทรงเรขาคณิต การวัด และสัดส่วน สำนักศิลปากรที่ 3 พระนครศรีอยุธยา และสถาบันอยุธยาศึกษา มีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับโบราณสถานและสถาปัตยกรรมในอยุธยา ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นบริบทในการสอนคณิตศาสตร์ได้ ในขณะที่ครูผู้สอนคณิตศาสตร์จะเป็นผู้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่นำบริบทเหล่านี้มาใช้ในการสอนอย่างเหมาะสม การบูรณาการเชิงบริบทช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของคณิตศาสตร์ในชีวิตจริงและในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม และยังช่วยปลูกฝังความภาคภูมิใจในท้องถิ่นและความตระหนักถึงคุณค่าของมรดกโลกอยุธยา

3. การบูรณาการเชิงวิธีการ เป็นการใช้เทคนิคและวิธีการสอนเชิงรุกที่ผสมผสานระหว่างการสอนคณิตศาสตร์และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา โดยใช้ข้อมูลทางประวัติศาสตร์และหลักฐานทางโบราณคดี คณะครูศาสตร์ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาวิธีการสอนแบบบูรณาการ โดยอาศัยความเชี่ยวชาญทั้งด้านการสอนคณิตศาสตร์และประวัติศาสตร์ ในขณะที่ครูผู้สอนในโรงเรียนจะเป็นผู้นำวิธีการเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้ในห้องเรียน โดยมีการสนับสนุนจากหน่วยงานระดับนโยบาย รวมถึงการออกแบบสื่อการเรียนรู้ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการบูรณาการเชิงวิธีการ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ผสมผสานองค์ความรู้ทั้งสองด้านเข้าด้วยกันสามารถส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ได้ โดยอาจดำเนินการในรูปแบบของการสร้างแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ที่นำเสนอเนื้อหาทางประวัติศาสตร์ควบคู่กับการฝึกทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์

การพัฒนาบอร์ดเกมที่ใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ในการเดินทางย้อนเวลาไปสู่ยุคอยุธยา โดยคำนึงถึงหลักการออกแบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน และส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับเนื้อหาอย่างมีความหมาย

4. การบูรณาการเชิงปฏิบัติการ (Practical Integration) เป็นการจัดกิจกรรมและโครงการที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์และมรดกโลกอยุธยาเข้าด้วยกัน ซึ่งเป็นการฝึกทักษะทางคณิตศาสตร์ควบคู่ไปกับการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ สถาบันอยุธยาศึกษาและสำนักศิลปากรที่ 3 มีส่วนสำคัญในการสนับสนุนการจัดกิจกรรมภาคสนาม โดยให้ความรู้และอำนวยความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ในขณะที่โรงเรียนและครูผู้สอนจะเป็นผู้ออกแบบและดำเนินกิจกรรมที่บูรณาการความรู้ทางคณิตศาสตร์เข้ากับการสำรวจและศึกษาโบราณสถาน โดยมีการสนับสนุนด้านนโยบายและทรัพยากรจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

อภิปรายผล

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่ากระบวนการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา สามารถดำเนินการตั้งแต่ระดับนโยบายลงสู่การปฏิบัติ ใน 3 ระดับดังนี้

1. ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาอยุธยาในฐานะตัวกลางที่นำนโยบายจากกระทรวงศึกษาธิการมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทของพื้นที่ การใช้นวัตกรรมวงกลม 1 โมเดลเป็นกรอบการทำงานในการขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพการศึกษาตามแนวทางการประเมิน PISA นั้นสอดคล้องกับแนวคิดของ Fullan (2016) เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาเชิงระบบ (Systemic Educational Management) ที่เน้นการเชื่อมโยงนโยบายระดับชาติสู่การปฏิบัติในระดับท้องถิ่น สะท้อนให้เห็นถึงการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hargreaves and Fullan (2012) ที่ระบุว่าความร่วมมือเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การประสานความร่วมมือกับองค์กรท้องถิ่นในการพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นนั้น ช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนของการพัฒนาการศึกษาในระดับท้องถิ่น

2. ระดับโรงเรียน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดตั้งคณะทำงานเพื่อออกแบบหน่วยการเรียนรู้แบบบูรณาการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Drake and Burns (2004) เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรแบบบูรณาการ (Integrated Curriculum) ที่เน้นการเชื่อมโยงความรู้จากหลายสาขาวิชาเข้าด้วยกัน การบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยานั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Trilling and Fadel (2009) ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มุ่งพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในโลกยุคใหม่ การเน้นย้ำความสำคัญของการจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้เอื้อต่อการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับบริบทในท้องถิ่น

3. ระดับชั้นเรียน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่บูรณาการคณิตศาสตร์กับมรดกโลกอยุธยา โดยเน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ OECD (2019) เกี่ยวกับการพัฒนา

ความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ตามกรอบ PISA การใช้เรื่องราวและสถานที่สำคัญในอุทยานเป็นฉากหลังหรือบริบทสำหรับพัฒนาโจทย์คณิตศาสตร์นั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boaler (2015) ที่เน้นการจัดการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง (Real-world Connection) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนเห็นความสำคัญและการประยุกต์ใช้คณิตศาสตร์ในบริบทที่มีความหมายการเน้นการใช้สื่อที่มีความเป็นรูปธรรมและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตสื่อการเรียนรู้ เช่น สื่อดิจิทัล วิดีโอ 360 องศา แอปพลิเคชันความจริงเสริม (AR) การใช้สื่อเหล่านี้จะช่วยให้นักเรียนเข้าใจมิติต่าง ๆ ของมรดกโลกอุทยานและสามารถเชื่อมโยงกับความรู้ทางคณิตศาสตร์ได้อย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า แนวทางการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอุทยานสำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา พบว่าสามารถดำเนินการบูรณาการได้ใน 4 มิติหลัก ได้แก่ การบูรณาการเชิงเนื้อหา การบูรณาการเชิงบริบท การบูรณาการเชิงวิธีการ และการบูรณาการเชิงปฏิบัติการ ดังนี้

1. การบูรณาการเชิงเนื้อหา จากผลการวิจัยพบว่า การบูรณาการในเชิงเนื้อหาของความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์และมรดกโลกอุทยานมุ่งเน้นในการพัฒนาทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ มะลิวรรณ งามยิ่ง และคณะ (2564) ที่กล่าวถึง การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ที่จำเป็น ด้านทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ประกอบด้วย การแก้ปัญหา การสื่อสาร การให้เหตุผลและการเชื่อมโยง ควบคู่ไปกับการสร้างความเข้าใจในประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การผสมผสานเนื้อหาทั้งสองด้านนี้ช่วยให้นักเรียนเห็นความเชื่อมโยงระหว่างคณิตศาสตร์ ในด้านทักษะกระบวนการกับบริบทจริงในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Boaler (2015) ที่เสนอว่าการเรียนรู้คณิตศาสตร์ผ่านบริบทที่มีความหมายจะช่วยพัฒนาความเข้าใจเชิงลึกและความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ของผู้เรียน

2. การบูรณาการเชิงบริบท การบูรณาการเชิงบริบทเน้นการนำสภาพแวดล้อมและบริบทของมรดกโลกอุทยานมาเป็นฐานในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ แนวทางนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ตามสถานการณ์ (Situated Learning Theory) ของ Lave and Wenger (1991) ที่เสนอว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่อยู่ในบริบทจริง การบูรณาการเชิงบริบทช่วยให้นักเรียนเห็นความสำคัญของคณิตศาสตร์ในชีวิตจริงและในการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม

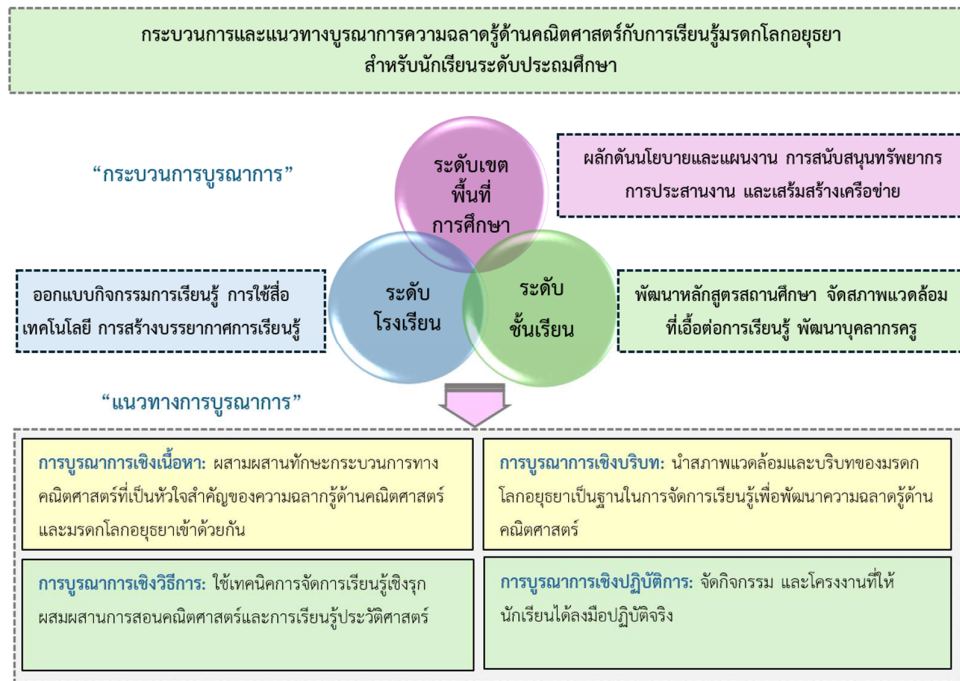
3. การบูรณาการเชิงวิธีการ ผลการวิจัยพบว่า การใช้เทคนิคและวิธีการสอนเชิงรุกที่ผสมผสานระหว่างการสอนคณิตศาสตร์และการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hmelo-Silver (2004) ที่พบว่าการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐาน (Problem-Based Learning) ช่วยพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูงและความสามารถในการแก้ปัญหาของผู้เรียน นอกจากนี้ การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่บูรณาการความรู้ทั้งสองด้าน เช่น แอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่และบอร์ดเกม สอดคล้องกับแนวคิดของ Van Eck (2006) เกี่ยวกับการใช้เกมในการเรียนรู้ (Game-Based Learning) ที่ช่วยเพิ่มแรงจูงใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

4. การบูรณาการเชิงปฏิบัติการ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมและโครงการที่ให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง โดยบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์และมรดกโลกอุทยานเข้าด้วยกัน เช่น การสำรวจโบราณสถานและคำนวณพื้นที่หรือประมาณการใช้วัสดุในการบูรณะ แนวทางนี้สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม (Constructivism) ของ Piaget (1967) ที่เน้นให้ผู้เรียนสร้าง

ความรู้ด้วยตนเองผ่านประสบการณ์ตรง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Freudenthal (1973) ที่ระบุว่า การสอนคณิตศาสตร์ควรเชื่อมโยงกับชีวิตจริง (Realistic Mathematics Education) การใช้สถานการณ์จริงเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาแนวคิดทางคณิตศาสตร์

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แผนภาพที่ 2 แสดงกระบวนการและแนวทางการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนระดับประถม

จากแผนภาพที่ 2 แสดงกระบวนการและแนวทางการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนระดับประถม แบ่งออกเป็นสองส่วนหลัก คือ **กระบวนการบูรณาการ** และ **แนวทางการบูรณาการ** ซึ่งมีการดำเนินงานที่ครอบคลุมทั้งในระดับนโยบาย โรงเรียน และชั้นเรียน รวมถึงมีวิธีการที่ใช้การบูรณาการทั้ง เชิงเนื้อหา บริบท วิธีการ และการปฏิบัติ

สรุป

การวิจัยเรื่อง "กระบวนการและแนวทางการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนระดับประถม: มุมมองจากผู้เชี่ยวชาญ" ได้กระบวนการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยุธยาสำหรับนักเรียนระดับประถมในระดับนโยบายไปสู่การปฏิบัติ โดยในระดับเขตพื้นที่การศึกษาซึ่งทำหน้าที่เป็นหน่วยงานกลางได้ขับเคลื่อนการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ตามแนวทางการประเมิน PISA โดยใช้กลไกนวัตกรรมกรุงเก่า 1 โมเดล และประสานความร่วมมือกับสถาบันวิชาการในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาโจทย์เชิงสถานการณ์ที่เชื่อมโยงกับบริบททางประวัติศาสตร์ นอกจากนี้ในระดับสถานศึกษา ผู้บริหารควรนำ

แนวทางการบูรณาการมาประยุกต์ใช้โดยปรับปรุงหลักสูตรให้เน้นการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหาผ่านสถานการณ์จริงในพื้นที่มรดกโลก ส่วนในระดับชั้นเรียน ครูผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ใช้บริบทของมรดกโลกอยู่ภายในการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์ เช่น การใช้สถาปัตยกรรมในการเรียนรู้เรื่องรูปทรงเรขาคณิต การวัด และสัดส่วน หรือการใช้ข้อมูลประชากรและเศรษฐกิจสมัยอยู่ภายในการพัฒนาทักษะการให้เหตุผลและการแก้ปัญหา และ แนวทางการบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยู่ภายในบูรณาการใน 4 มิติ ประกอบด้วย การบูรณาการเชิงเนื้อหาที่เน้นการใช้ทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์กับข้อมูลทางประวัติศาสตร์ การบูรณาการเชิงบริบทที่ใช้สภาพแวดล้อมจริงในการพัฒนาความเข้าใจคณิตศาสตร์ การบูรณาการเชิงวิธีการที่ใช้เทคนิคการสอนเชิงรุกเพื่อพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง และการบูรณาการเชิงปฏิบัติการที่เน้นการประยุกต์ใช้ความรู้คณิตศาสตร์ในสถานการณ์จริง องค์ความรู้จากการวิจัยนี้ช่วยให้แนวทางในเชิงนโยบายและการนำนโยบายสู่การปฏิบัติเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับผู้เรียนในระดับประถมศึกษา โดยใช้บริบทเชิงพื้นที่เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ ส่งผลผู้เรียนเห็นความสำคัญของคณิตศาสตร์ในชีวิตจริงและพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ควบคู่ไปกับการสร้างความตระหนักในคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. กระบวนการพัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกโลกอยู่ภายในระดับนโยบายควรมีการสร้างร่วมมือระหว่างองค์กรทางการศึกษา และองค์กรทางวัฒนธรรม โดยจัดตั้งคณะทำงานร่วมกันที่มีตัวแทนจากทั้งสององค์กร เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นรูปธรรมในระดับนโยบายสู่การปฏิบัติจริงในพื้นที่

2. แนวทางการจัดการเรียนรู้ที่พัฒนาความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา ครูผู้สอนควรคำนึงถึงการบูรณาการทักษะกระบวนการทางคณิตศาสตร์ การนำบริบทสภาพแวดล้อมจริงหรือแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นมาสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับนักเรียน สถานการณ์ในชีวิตประจำวัน สิ่งแวดล้อมรอบตัวที่นักเรียนเผชิญอยู่ ผสานการใช้หลักการเรียนรู้เชิงรุก และฝึกให้นักเรียนได้เรียนรู้ผ่านการลงมือปฏิบัติจริง ฝึกแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ จริง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น คณะครุศาสตร์ สถานศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชน หรือหน่วยงานอื่น ๆ ควรมีการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ที่ทันสมัย โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามา เพื่อให้สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนในระดับประถมศึกษา เช่น เกมการศึกษาบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ แอปพลิเคชันบนสมาร์ตโฟนหรือแท็บเล็ต การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเสมือนจริง ความเป็นจริงเสริม หรือเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ผสมผสานการฝึกทักษะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ การพัฒนาความฉลาดรู้ที่บูรณาการประวัติศาสตร์อยู่ภายใน

2. สถานศึกษาควรมีการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา หรือหลักสูตรท้องถิ่นที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดบูรณาการความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์กับการเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรม และควรมีการจัดเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมศิลปากร. (2562). รายงานสถานการณ์การอนุรักษ์และพัฒนาพื้นที่มรดกโลกนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา. กระทรวงวัฒนธรรม.
- คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา. (2564). แผนการปฏิรูปประเทศ ด้านการศึกษา (ฉบับปรับปรุง). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการ คณะกรรมการอิสระเพื่อการปฏิรูปการศึกษา.
<https://shorturl.asia/zO3QJ>
- ชาย โปธิสิตา. (2562). ศาสตร์และศิลป์แห่งการวิจัยเชิงคุณภาพ. กรุงเทพฯ : อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
- มะลิวรรณ งามยิ่ง, รุ่งทิวา แยมรุ่ง และ ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี. (2564). การพัฒนาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ความฉลาดรู้ด้านคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษา. วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยวิทยาเชิงพุทธ, 6(11), 349-361. <https://shorturl.at/UHRoo>
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567, 7 กุมภาพันธ์). ผลการประเมิน PISA 2022. กระทรวงศึกษาธิการ. <https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa2022-summary-result/>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. (2563). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2564). รายงานผลการสำรวจการรับรู้และความเข้าใจในคุณค่ามรดกทางวัฒนธรรมของเยาวชนจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กระทรวงวัฒนธรรม.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2565). รายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินำขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2564 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2562). ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580). พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการ ยุทธศาสตร์ชาติ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- Beane, J. A. (1997). *Curriculum integration: Designing the core of democratic education*. Teachers College Press.
- Boaler, J. (2015). *Mathematical mindsets: Unleashing students' potential through creative math, inspiring messages and innovative teaching*. Jossey-Bass.
- Drake, S., & Burns, R. (2004). *Meeting standards through integrated curriculum*. Association for Supervision and Curriculum Development.
- Fogarty, R. (1991). *How to integrate the curricula*. Skylight Publishing.
- Freudenthal, H. (1973). *Mathematics as an educational task*. Reidel Publishing Company.
- Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Teachers College Press.
- Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). *Professional capital: Transforming teaching in every school*. Teachers College Press.
- Hmelo-Silver, C. E. (2004). Problem-based learning: What and how do students learn? *Educational Psychology Review*, 16(3), 235-266.
- Lave, J., & Wenger, E. (1991). *Situated learning: Legitimate peripheral participation*. Cambridge University Press.

- Macmillan, T. T. (1971). *The Delphi technique*. Paper presented at the annual meeting of the California Junior College Associations Committee on Research and Development, Monterey, California.
- National Council of Teachers of Mathematics (NCTM) (2000). *Principles and Standards*. Reston, VA: NCTM
- OECD (2019). *PISA 2018 Results (Volume I): What Students Know and Can Do*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://shorturl.at/bvGN8>
- OECD (2023), *PISA 2022 Assessment and Analytical Framework*, PISA, OECD Publishing, Paris, <https://shorturl.at/je1rQ>
- Piaget, J. (1967). *Biology and knowledge*. University of Chicago Press.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. John Wiley & Sons.
- UNESCO. (2020). *Education for sustainable development: A roadmap*.
<https://doi.org/10.54675/YFRE1448>
- Van Eck, R. (2006). Digital game-based learning: It's not just the digital natives who are restless. *EDUCAUSE Review*, 41(2), 16-30.

กลยุทธ์ทางภาษากับอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิต
สังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
LANGUAGE STRATEGIES AND IDEOLOGY IN THE VISIONS OF
DEMONSTRATION SCHOOL IN MINISTRY OF HIGHER EDUCATION, SCIENCE,
RESEARCH AND INNOVATION

เชษฐรัฐ กองรัตน์* และศานิตย์ ศรีคุณ

Chedtharat Kongrat and Sanit Srikoon

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Education, Khon Kaen University

*Corresponding Author E-mail: chedko@kku.ac.th

Received October 3, 2024; Revised January 8, 2025; Accepted January 21, 2025

บทคัดย่อ

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เป็นแนวทางการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวบทภาษา วาทกรรม และอุดมการณ์ บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา กลยุทธ์ทางภาษาในการนำเสนออุดมการณ์ ที่ปรากฏในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้กรอบแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เก็บข้อมูลจากวิสัยทัศน์ โรงเรียนสาธิต ระหว่างปี 2565-2567 ที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ของแต่ละโรงเรียน จำนวน 106 โรงเรียน ด้วยการวิเคราะห์สรุปตีความ

ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์ตัวบทวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตมีกลยุทธ์ทางภาษาที่ใช้สื่อ อุดมการณ์มี 2 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ และการอ้างอิง ในด้านวิधिปฏิบัติทางวาทกรรม พบว่า กระบวนการผลิตและกระจายตัวบทเป็นกลไกจากผู้บริหารโรงเรียน ส่งต่อมายังครู อาจารย์ บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครอง ผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย ซึ่งมีลักษณะเป็นสาธารณะ กลยุทธ์ ทางภาษาดังกล่าวได้นำเสนอชุดความคิดที่สื่ออุดมการณ์ 5 อุดมการณ์ ได้แก่ อุดมการณ์ความเป็น โรงเรียนชั้นนำ อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนนวัตกรรมที่สร้างนวัตกรรม อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนแห่ง การวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนที่สร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ให้แก่ผู้เรียน และอุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้และร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ในด้านวิधि ปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม พบว่า การปฏิรูปการศึกษา ความคาดหวังของสังคมในฐานะการเป็น พลเมืองและพลโลกที่ดี การน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติ ภายใต้การเป็นโรงเรียนสาธิตของ มหาวิทยาลัยราชภัฏ และกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อการผลิตตัวบทวิสัยทัศน์ การศึกษาวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตจึงเผยให้เห็นอุดมการณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่เบื้องหลังการใช้ภาษา

คำสำคัญ: กลยุทธ์ทางภาษา, อุดมการณ์, วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์, วิสัยทัศน์, โรงเรียนสาธิต

Abstract

Critical discourse analysis is an approach to studying the relationships between language texts, discourse, and ideology. This article investigates the linguistic strategies used to convey ideologies presented in the vision statements of demonstration schools under the Ministry of Higher Education, Science, Research, and Innovation Thailand. The research adopted a qualitative approach, employing the framework of critical discourse analysis to provide an in-depth understanding. Data were collected from the vision statements of 106 demonstration schools, published on their official websites, spanning the period from 2022 to 2024 and analyzed through interpretative summary analysis.

The findings revealed that the linguistic strategies employed in the vision statements of demonstration schools can be categorized into two primary strategies: vocabulary and references. In terms of discourse practice, it was found that school administrators play a crucial role in driving the production and dissemination of the vision statements, which were subsequently passed on to teachers, staff, students, and parents through public communication channels. These linguistic strategies convey five key ideologies: the ideology of being a leading school, the ideology of being an innovative school that fosters innovators, the ideology of being a school focused on research and the development of learning management, the ideology of developing desirable traits in students, and the ideology of being a learning institution that contributes to teacher professional development. In terms of socio-cultural practices, it was found that educational reform, societal expectations for being good citizens and global citizens, the application of the King's philosophy, the status as a demonstration school under Rajabhat University, and the framework for 21st century learning have influenced the production of vision texts. Analyzing the vision statements of demonstration schools revealed the hidden ideologies underlying language use.

Keywords: Language Strategies, Ideology, Critical Discourse Analysis, Visions, Demonstration School

บทนำ

โรงเรียนเป็นสถาบันทางการศึกษาที่มีอำนาจหน้าที่หรือมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) หากเยาวชนได้รับการพัฒนาคุณภาพจากโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพจะทำให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีมาตรฐานและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

โรงเรียนสาธิต หรือโรงเรียนห้องปฏิบัติการ (Laboratory School) ของสถาบันครุศึกษา คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แห่งแรกของประเทศไทยก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ. 2498 ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา โดยกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศตั้งอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 13 มีนาคม 2499 เรียกว่า “โรงเรียน ประถมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา” อีกแห่งหนึ่งคือ “โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย” ก่อตั้ง เมื่อปี พ.ศ. 2501 และหลังจากนั้นได้มีการก่อตั้งโรงเรียนสาธิตขึ้นในมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ที่มี คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ รวมทั้งวิทยาลัยครูอีกหลายแห่ง ซึ่งเป็นระยะเวลากว่า 60 ปีที่ได้ ดำเนินการมา และเป็นต้นแบบสำหรับโรงเรียนสาธิตในสถาบันอื่น ๆ ของไทย (โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม), 2566; เฉลิมลาภ ทองอาจ, 2553) โรงเรียน สาธิตแต่ละแห่งต่างมีอุดมการณ์และวิธีการเฉพาะของแต่ละสถาบัน ซึ่งมีความสำคัญสำหรับสถาบัน การฝึกหัดครูของไทยในการปรับปรุงวิชาชีพครูในด้านสถานปฏิบัติการวิชาชีพ ทดลอง วิจัย ค้นคว้า เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ก้าวไกล นอกจากนี้ยังเป็นโรงเรียนตัวอย่างแก่บุคคลทั่วไป (บรรจง พ้ารุ่งแสง, 2539)

ปัจจุบันโรงเรียนสาธิตสังกัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (อว.) มีทั้งหมด 106 แห่ง ทำหน้าที่จัดการศึกษาระดับต่ำกว่าอุดมศึกษา โดยดำเนินการตามยุทธศาสตร์ การบริหารของมหาวิทยาลัย (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566) ผู้ปกครองจึงมักนิยมส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนสาธิต เนื่องจากเป็นโรงเรียนต้นแบบ ซึ่งเป็นสถานศึกษาที่มีลักษณะพิเศษต่างจากโรงเรียนทั่วไป โรงเรียนสาธิตเป็นสถานศึกษาที่มุ่งเน้น วิชาการโดยใช้นวัตกรรมเพื่อการพัฒนาผู้เรียน มีความพร้อมในทุก ๆ ด้าน สามารถผลิตผู้เรียนให้เป็น เด็กดี เก่ง และกล้าแสดงออก มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ และเป็นผู้นำสังคมได้เป็น อย่างดี สิ่งเหล่านี้จึงทำให้โรงเรียนสาธิตได้รับการคาดหวังจากสังคมว่าเป็นโรงเรียนที่มีศักยภาพสูง ในการผลิตนักเรียนให้เป็นผู้ที่มีความสามารถพร้อมที่จะก้าวไปสู่การศึกษาในระดับที่สูงขึ้นได้อย่างมี คุณภาพ (ธัญวรินทร์ เลียนอย่าง และคณะ, 2558)

ปณิธานของโรงเรียนสาธิต คือ เป็นแหล่งสาธิต พัฒนาการจัดการเรียนการสอน เพื่อเป็น ต้นแบบการบริหารจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐาน การดำเนินงานและการขับเคลื่อนโรงเรียนนั้นจะต้องมี วิสัยทัศน์และพันธกิจที่มุ่งเป้าหมาย ซึ่งกำหนดจากผู้บริหารเพื่อการพัฒนาสถานศึกษา จึงเป็นที่น่าสนใจ ว่าวิสัยทัศน์นั้นมีวิธีการสร้างและนำมาใช้กับองค์กรอย่างไร วิสัยทัศน์ของโรงเรียนสาธิตในงานวิจัยนี้ คือ “ตัวบท” ดังที่ แฟร์คลัฟ อธิบายว่า ตัวบทเป็นองค์ประกอบหนึ่งของเหตุการณ์ทางสังคมที่มีผลทาง อุดมการณ์ (Ideology) และทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลง สอดคล้องกับแนวคิดของนักภาษาศาสตร์ที่เชื่อ ว่าอุดมการณ์จะถ่ายทอดผ่านภาษาที่สะท้อนชุดความคิดของคนในสังคมใดสังคมหนึ่ง โดยยึดถือปฏิบัติ และเป็นสิ่งที่สามารถเอื้อประโยชน์ต่อบางกลุ่ม ซึ่งภาษากับสังคมมีความสัมพันธ์กัน มนุษย์ไม่ได้ใช้ ภาษาเพื่อการสื่อสารเพียงอย่างเดียว แต่ใช้ภาษาเพื่อวัตถุประสงค์อย่างอื่นด้วย ซึ่งพาน โด๊ก ได้เสนอ ความคิดว่า อุดมการณ์ คือ ระบบความคิด ความเชื่อของคนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556)

กลวิธีทางภาษาในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตจึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการนำเสนออุดมการณ์ ความเป็นโรงเรียนสาธิต จากการศึกษาในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบการศึกษาวิสัยทัศน์ในมิติต่าง ๆ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการศึกษาด้านการบริหาร อย่างไรก็ตาม ยังมีงานที่ศึกษาทางด้านภาษาด้วย ดังที่ ศุภลักษณ์ ทองแสน (2559) ได้ศึกษาภาษาแสดงวิสัยทัศน์ของโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ในกลุ่มศรีนครินทร์ ส่วน ภาวิวัฒน์ อารธรรมระชะ และทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2565) ได้ศึกษา
อุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ดังนั้น งานวิจัยนี้จะช่วยทำ
ความเข้าใจและเผยให้เห็นถึงอำนาจบางประการที่แฝงมาในวิสัยทัศน์ อันเป็นอุดมการณ์เฉพาะของ
โรงเรียนสาธิตสังกัด อว. เพื่อร่วมขับเคลื่อนการจัดการศึกษาในมิติต่าง ๆ ของสังคมไทยอย่างมีคุณภาพ
และนำไปสู่มาตรฐานในระดับสากลอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษากลวิธีทางภาษาในการนำเสนออุดมการณ์ที่ปรากฏในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตสังกัด อว.

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษากลวิธีทางภาษากับอุดมการณ์ใน
วิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตสังกัด อว. ดังนี้

1. วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis: CDA)

วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ เป็นการพัฒนาการวิเคราะห์วาทกรรมเพื่อศึกษาความสัมพันธ์
ระหว่างภาษา วาทกรรม และอุดมการณ์ โดย Fairclough (1995) ได้เสนอกรอบมิติเพื่อการวิเคราะห์
ความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับบริบททางสังคมวัฒนธรรม ดังนี้

1.1 ตัวบท (Text) หมายถึง วจนภาษาและสิ่งต่าง ๆ ที่สามารถสื่อความหมายได้ เช่น
ภาพ ขนาดตัวอักษร ตำแหน่งข้อความ ฯลฯ

1.2 วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม (Discourse Practice) หมายถึง วิธีที่ตัวบทถูกผลิตและ
เผยแพร่ออกไป ตลอดจนการตีความตัวบทจากผู้รับสาร

1.3 วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Socio-Cultural Practice) หมายถึง สถานการณ์
สถาบัน และสังคมแวดล้อมที่สัมพันธ์กับตัวบท รวมถึงการผลิตและการบริโภคตัวบท

นอกจากนี้ การวิเคราะห์ตัวบทจำเป็นต้องวิเคราะห์กลวิธีทางภาษา ดังที่ จันทิมา อังคพนิช
กิจ(2562) ได้เสนอความคิดไว้ว่า ภาษาที่สื่อสารผ่านตัวบทมีเจตนาและอำนาจในเชิงความคิดบางอย่าง
ที่ซ่อนเร้นอยู่ ภายใต้กลยุทธ์ด้านภาษาและการเลือกใช้ถ้อยคำของผู้ส่งสาร การตีความและอธิบายถึง
ความคิดในการใช้ภาษาจะช่วยให้เข้าใจกลวิธีการสื่อความหมายในข้อความ และทำให้เข้าใจมนุษย์ที่ใช้
ภาษาเป็นเครื่องมือหนึ่งของการสื่อสารอยู่ในสังคมไปด้วย

2. อุดมการณ์ (Ideology)

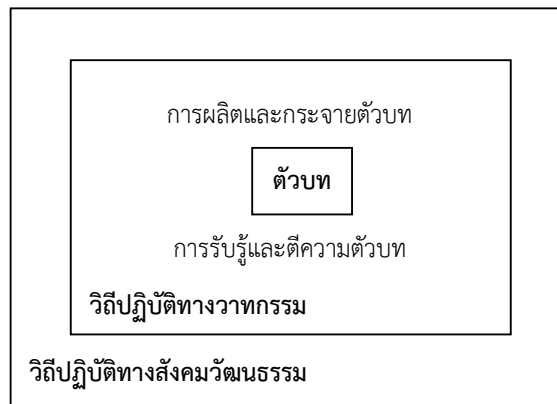
อุดมการณ์ เป็นศาสตร์ที่ว่าด้วยความคิด อุดมการณ์จึงเป็นสาขาวิชาที่จะทำให้คนตระหนักถึง
อคติหรือความลำเอียงต่าง ๆ ที่มีในสังคม โดยความตระหนักนี้จะช่วยนำสังคมไปสู่ความยุติธรรมและ
ความก้าวหน้า ต่อมาได้มีการขยายความหมายของคำว่าอุดมการณ์ออกเป็น 2 ความหมาย ได้แก่
ความหมายที่เป็นกลาง คือ ชุดความคิดที่สัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ และความหมายในเชิงวิพากษ์
หมายถึง ชุดความคิดที่คนในสังคมหนึ่ง ๆ ยึดถือปฏิบัติ และเป็นสิ่งที่เอื้อประโยชน์ต่อคนบางกลุ่ม
(ศิริพร รักดีผาสุข, 2553) ส่วน Van Dijk (1995) ได้อธิบายว่า อุดมการณ์ คือ ระบบพื้นฐานของ
การรับรู้ทางสังคมที่ถูกกำหนดไว้ระหว่างสมาชิกของคนในสังคม เพื่อทำหน้าที่ในการรักษาผลประโยชน์
จัดระเบียบภาพแทนทางสังคม และควบคุมการปฏิบัติทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับสมาชิกในสังคม ตลอดจน

คำพูดหรือข้อความของสมาชิกในสังคมด้วย อุดมการณ์จึงเป็นสิ่งที่สร้างและให้ความหมายแก่สรรพสิ่งในสังคม

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวคิดของ Fairclough (1995) เป็นกรอบแนวคิดการวิจัย และใช้แนวคิดอุดมการณ์ของ Van Dijk (1995) เพื่อวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาและอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตสังกัด อว. แสดงได้ดังภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ วิเคราะห์ตัวบทภาษาและบริบทจากวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตสังกัด อว. ระหว่างปี 2565-2567 จำนวน 106 โรงเรียน ที่เผยแพร่บนเว็บไซต์ของแต่ละโรงเรียน ซึ่งเป็นข้อมูลสาธารณะ โดยใช้กรอบแนวคิดวาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ของ Fairclough (1995) และการวิเคราะห์อุดมการณ์ตามแนวคิดของ Van Dijk (1995) จากนั้นนำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มาเรียบเรียง สรุป และอภิปรายผล

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ในบทความนี้ ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิจัยเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ตัวบทผ่านกลวิธีทางภาษา 2) การวิเคราะห์วิสัยทัศน์ทางวาทกรรม และ 3) การวิเคราะห์วิสัยทัศน์ทางสังคมวัฒนธรรม ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลวิธีทางภาษาที่ปรากฏในวิสัยทัศน์ของโรงเรียนสาธิตสังกัด อว.

จากการวิเคราะห์ตัวบทวิสัยทัศน์ พบกลวิธีทางภาษา 2 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ และการอ้างถึง ดังนี้

1.1 การใช้คำศัพท์ (Lexical Choices)

การใช้คำศัพท์ เป็นกลวิธีหนึ่งที่มีความสำคัญในการประกอบสร้างความคิดในวิสัยทัศน์ของโรงเรียนสาธิตเพื่อเผยถึงอุดมการณ์ จากการวิเคราะห์พบว่า มีกลวิธีการใช้คำศัพท์ที่บ่งชี้ถึงความเป็นโรงเรียน ได้แก่ “สถาบันการศึกษา” “สถานศึกษา” “องค์กร” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 1

“โรงเรียนประถมสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นสถาบันการศึกษาที่มีความเป็นเลิศในการจัดการเรียนรู้และการบริหารจัดการ มุ่งพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน นักศึกษาครู คณาจารย์และบุคลากร ให้สามารถดำรงตนและปฏิบัติหน้าที่ในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างประสบความสำเร็จ”

(โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2566)

นอกจากนี้ ยังพบการใช้คำศัพท์ที่แสดงถึงความเป็นการศึกษา ได้แก่ “การจัดการศึกษา” “หลักสูตร” “การเรียนการสอน” “แหล่งเรียนรู้” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 2

“เป็นต้นแบบในการจัดการศึกษาโดยใช้หลักสูตรขั้นพื้นฐานและหลักสูตรนานาชาติ บนฐานการวิจัยและสาธิตการสอนที่ส่งเสริมทุกปัญญา ภาวะผู้นำ คุณธรรมและวินัย ของผู้เรียน โดยสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก”

(โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม), 2566)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า การจัดการศึกษา หลักสูตร และผู้เรียน เพื่อแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนสาธิตเป็นสถานที่สำหรับจัดการศึกษาแก่เยาวชนให้เป็นผู้ที่มีความรู้และคุณธรรม

1.2 การอ้างอิง (Referencing)

การอ้างอิง เป็นการใช้ถ้อยคำที่เป็นข้อมูลต่าง ๆ เพื่อแสดงถึงหลักฐานในการอ้างอิง ซึ่งจะทำให้วิสัยทัศน์ได้รับการยอมรับและมีความน่าเชื่อถือ จากการวิเคราะห์พบว่า วิสัยทัศน์ของโรงเรียนสาธิตสังกัด อว. มีกลวิธีอ้างอิง “ความเป็นมาตรฐาน” “ความเป็นชั้นนำ” “ความเป็นเลิศ” “ความเป็นต้นแบบ” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 3

“โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม เป็นสถาบันการศึกษา มาตรฐานสากล มุ่งพัฒนาองค์ความรู้ นวัตกรรมและงานบริหาร เพิ่มพูนศักยภาพของนักเรียน อาจารย์ และบุคลากรให้ก้าวไกลสู่สังคมโลก และเป็นแหล่งเรียนรู้อ้างอิงในด้านการจัดการศึกษาที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลง”

(โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม, 2565)

จากตัวอย่างมีการใช้คำว่า มาตรฐานสากล ซึ่งแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนสาธิตเป็นสถาบัน การศึกษาที่มีระบบการบริหารจัดการองค์รวมตามเกณฑ์คุณภาพการศึกษา การประกันคุณภาพ การศึกษา มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ ซึ่งไม่เพียงแต่มาตรฐานระดับชาติเท่านั้น แต่ยังมี มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพในระดับสากลอีกด้วย

การวิเคราะห์ตัวบทวิสัยทัศน์ของโรงเรียนสาธิต พบว่า ตัวบทวิสัยทัศน์เป็นข้อความที่มี ลักษณะโครงสร้างไม่ซับซ้อน สามารถสื่อความได้เข้าใจง่าย ซึ่งใช้วิธีการทางคำศัพท์และการอ้างอิง เป็นกลวิธีทางภาษา เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการสื่อสารความคิดไปยังผู้ปฏิบัติในโรงเรียน เพื่อให้บรรลุ ตามสิ่งที่ได้ประกาศไว้ในตัวบท

2. วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมที่สัมพันธ์กับอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตสังกัด อว.

การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรม ผู้วิจัยจำแนกออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) การผลิตและ กระจายตัวบท และ 2) การรับรู้และการตีความตัวบท เพื่อให้เข้าใจบริบทการสื่อสารและการประกอบ สร้างความหมายให้อุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตสังกัด อว. ดังนี้

2.1 การผลิตและกระจายตัวบท

กระบวนการผลิตตัวบท พบว่า 1) วิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตเป็นตัวบทที่ผลิตโดยผู้ที่มีอำนาจ ในการบริหารโรงเรียน ได้แก่ อธิการบดี คณบดี ผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา หรือ คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งจากผู้บริหารโรงเรียน สอดคล้องกับกฎหมายแม่บทหรือนโยบาย ระดับชาติของรัฐและมหาวิทยาลัย ทำให้เกิดความน่าเชื่อถือ และได้รับการยอมรับว่ามีคุณภาพ ถูกต้อง เหมาะสม แตกต่างจากวาทกรรมสาธารณะประเภทอื่น และ 2) วัตถุประสงค์ในการผลิตวิสัยทัศน์ โรงเรียนสาธิตเป็นการกำหนดภาพอนาคตของสถานศึกษา เพื่อบอกสิ่งที่อยากจะเป็นและทิศทางของ องค์การในอนาคต นอกจากนี้ ตัวบทวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตเป็นข้อความที่ใช้ภาษาสละสลวย ชัดเจน มีเอกลักษณ์เฉพาะองค์กร ซึ่งจะต้องมีความเหมาะสม สอดคล้องกับการปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ การบริหารโรงเรียน และมีความเป็นไปได้ที่จะบรรลุตามวิสัยทัศน์ที่กำหนดขึ้น โดยที่ผู้สร้างจะ สอดแทรกชุดความคิดต่าง ๆ ผ่านวิสัยทัศน์อย่างตั้งใจ ส่งผ่านไปให้กับผู้บริโภครวมให้เกิดการปฏิบัติ ตามนโยบายของรัฐและสถานศึกษา มากไปกว่านั้น วิสัยทัศน์ของโรงเรียนสาธิตยังผลิตขึ้นเพื่อเป็น แนวทางให้ครู อาจารย์ต้องปฏิบัติหน้าที่ในการปลูกฝังลักษณะหรือความคิดที่รัฐเห็นว่ามี ความถูกต้อง เหมาะสม หรือเป็นสิ่งที่นักเรียนควรมีไปสู่ผู้เรียนด้วย อาจกล่าวได้ว่า วิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตใช้เป็น เครื่องมือที่รัฐถ่ายทอดอุดมการณ์เพื่อเตรียมผู้เรียนให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมต่อไป

การกระจายตัวบท พบว่า วิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตได้มีการเผยแพร่และกระจายไปยังครู อาจารย์ บุคลากร และนักเรียนภายในโรงเรียน ผ่านป้ายประชาสัมพันธ์โครงสร้างองค์กร คู่มือนักเรียน สมุดของนักเรียน และแพร่กระจายไปยังผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป ผ่านป้ายประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ หนังสือวารสาร รายงานประจำปี ตลอดจนการแนะนำโรงเรียนผ่านช่องทางการประชาสัมพันธ์ ในรูปแบบต่าง ๆ ดังนั้น อาจกล่าวได้ว่าวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตสามารถผลิตซ้ำออกมาในรูปแบบต่าง ๆ ได้อย่างหลากหลาย เพื่อให้ครอบคลุมทุกคนและสามารถพบเห็นได้ทุกช่องทางและบ่อยครั้ง วิสัยทัศน์ โรงเรียนจึงเป็นวาทกรรมที่ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ง่ายและกว้างขวาง ซึ่งสามารถถ่ายทอดอุดมการณ์ ต่าง ๆ ที่ผลิตขึ้นได้โดยง่าย

2.2 การรับรู้และตีความตัวบท

วิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตเป็นตัวบทที่ผลิตขึ้นโดยผู้บริหาร ซึ่งถือว่าเป็นผู้ที่มีอำนาจในโรงเรียน ผ่านกระบวนการคิดและวิพากษ์จากผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทำให้วิสัยทัศน์นั้นเกิดการสถาปนาความศักดิ์สิทธิ์ ถูกทำให้เชื่อว่าดี ถูกต้องและเหมาะสม อุดมการณ์ที่ปรากฏอยู่ในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตจึงได้รับการตีความไปในลักษณะเดียวกัน ผู้บริโภคจึงพร้อมที่จะทำความเข้าใจจดจำและปฏิบัติตามอุดมการณ์เหล่านั้นด้วยเช่นกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าวิสัยทัศน์ของโรงเรียนนั้นเป็นตัวบทที่มีอำนาจเหนือกว่าผู้บริโภคได้อีกทางหนึ่งด้วย

2.2.1 รูปแบบและลักษณะของตัวบท

วิสัยทัศน์ของโรงเรียนสาธิตมีลักษณะเป็นข้อความขนาดสั้นกะทัดรัด ประกอบด้วยคำตั้งแต่ 15-50 คำ มักขึ้นต้นด้วยชื่อโรงเรียนและตามด้วยข้อความอันเป็นการกำหนดจุดหมายหรือทิศทางร่วมกันของบุคลากรในโรงเรียน นอกจากนี้ โรงเรียนบางแห่งยังมีการระบุปีหรือช่วงเวลาของการใช้วิสัยทัศน์ไว้ด้วย ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 4

“โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายประถม) เป็นโรงเรียนสาธิตระดับประถมศึกษาที่มีการเรียนรู้อย่างมีความสุขและมีความเป็นเลิศทางวิชาการชั้นนำ (TOP-10) ของประเทศไทยในปี 2567”

(โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายประถม), 2565)

นอกจากนี้ วิสัยทัศน์ของโรงเรียนสาธิตยังมีการใช้ภาษาในรูปแบบคำขวัญ ลักษณะเป็นคำคล้องจอง มีจังหวะ มีขนาดสั้น กระชับ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 5

*“ต้นแบบหลักสูตรแห่งการเรียนรู้มีส่วนร่วมที่เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก
สู่ความเป็นผู้นำ ก้าวล้ำความคิด ผลิตนวัตกรรม นำสู่สากล”*

(โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา, 2567)

จากตัวอย่างข้างต้น รูปแบบและลักษณะที่ปรากฏในตัวบทวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตแสดงให้เห็นว่า วิสัยทัศน์จะต้องเขียนด้วยภาษาที่เข้าใจได้ชัดเจน สามารถจดจำได้ง่าย เพื่อให้บุคลากรในองค์กรเห็นเป้าหมายที่ต้องการทำหรือเห็นขอบข่ายและเป้าหมายที่กำหนดได้ชัดเจน

2.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างกลวิธีทางภาษากับอุดมการณ์ในโรงเรียนสาธิต

การใช้คำศัพท์และการอ้างอิง เป็นกลวิธีทางภาษาที่ใช้ประกอบสร้างอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิต ซึ่งเผยให้เห็นถึงอุดมการณ์ 5 อุดมการณ์ ได้แก่ 1) ความเป็นโรงเรียนชั้นนำ 2) ความเป็นโรงเรียนนวัตกรรมที่สร้างนวัตกรรม 3) ความเป็นโรงเรียนแห่งการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ 4) ความเป็นโรงเรียนที่สร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน และ 5) ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้และร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.2.1 อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนชั้นนำ

โรงเรียนสาธิตมุ่งจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นโรงเรียนชั้นนำด้านการศึกษา เมื่อพิจารณาวิสัยทัศน์พบคำศัพท์ที่ประกอบสร้างอุดมการณ์ของการเป็นโรงเรียนชั้นนำ ได้แก่ “ความเป็นชั้นนำ” “ความเป็นเลิศ” “ความเป็นมาตรฐาน” “ความเป็นต้นแบบ” การใช้ชุดคำดังกล่าว เป็นการตอกย้ำให้เห็นว่าโรงเรียนสาธิตเป็นสถาบันการศึกษาชั้นนำของประเทศ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 6

“โรงเรียนชั้นนำของภูมิภาคที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนระดับมัธยมศึกษาและร่วมพัฒนาวิชาชีพครูมุ่งสร้างองค์ความรู้ และนวัตกรรม เพื่อเสริมสร้างสังคมการศึกษาไทยสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน”

(โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม, 2567)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนสาธิตจัดตั้งขึ้นภายใต้การกำกับดูแลของ คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ในสังกัดกระทรวง อว. ด้วยการเป็นแหล่งศึกษาค้นคว้า ทดลอง และวิจัย จึงทำให้โรงเรียนสาธิตมีศักยภาพทางวิชาการสูง เป็นโรงเรียนชั้นนำของภูมิภาค สามารถเป็นต้นแบบในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่สถาบันการศึกษาอื่น ๆ เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

2.2.2.2 อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนนวัตกรรมที่สร้างนวัตกรรม

นวัตกรรม และนวัตกรรม เป็นคำสำคัญที่รัฐใช้ขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมของประเทศดังปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และถูกถ่ายทอดมายังนโยบายต่าง ๆ จึงทำให้ถูกนำมากำหนดเป็นสำคัญในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิต ได้แก่ “นวัตกรรม” “นวัตกรรม” “ความคิดสร้างสรรค์” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 7

“โรงเรียนชั้นนำด้านนวัตกรรมการศึกษา ผลิदनักเรียนที่มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นนวัตกรรมในยุคดิจิทัล”

(โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง), 2566)

จากตัวอย่างมีการใช้คำที่แสดงถึงอุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนนวัตกรรมที่สร้างนวัตกรรม ซึ่งเป็นเป้าหมายโรงเรียนสาธิตในการเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมการศึกษา พัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ เป็นนวัตกรรม เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ และยกระดับคุณภาพชีวิตสังคมของประเทศชาติต่อไป

2.2.2.3 อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนแห่งการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้

การวิจัยเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาประเทศ การวิจัยจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหนทางนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยที่มหาวิทยาลัยเป็นสถาบันที่มี

ศักยภาพสูงในการวิจัยและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา จากความสำคัญดังกล่าวจึงทำให้โรงเรียนสาธิตนำมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 8

“เป็นศูนย์รวมองค์ความรู้และต้นแบบที่เป็นเลิศด้านการวิจัยและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และภาษา บนพื้นฐานคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคม”

(โรงเรียนสุรวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี, 2565)

จากตัวอย่างชี้ให้เห็นว่า โรงเรียนสาธิตมุ่งเน้นภาพขององค์กรที่เป็นเลิศ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ สร้างงานวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาและสังคม อันจะนำไปสู่การบริการวิชาการ และให้ความร่วมมือกับชุมชนและสังคม

2.2.2.4 อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนที่สร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 8 ประการ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ เพื่อปลูกฝังและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นผู้ที่มีความรู้คู่คุณธรรม โรงเรียนจึงมีหน้าที่ในการปลูกฝังและพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน ตามความต้องการและความคาดหวังของสังคมไทย จากการวิเคราะห์ตัวบทพบคำศัพท์ที่สื่อความหมายถึงการเป็นนักเรียนที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ได้แก่ “คนดี” “นักเรียนดี” “มีคุณธรรม” “มีวินัย” “มีจริยธรรม” “มีความเป็นไทย” “อยู่อย่างพอเพียง” ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 9

“มุ่งพัฒนาคุณภาพผู้เรียนโดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด จัดกระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการผ่านกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิตทักษะกระบวนการคิดสร้างจิตสำนึกในการทำประโยชน์ต่อสังคม พึ่งตนเองได้ เป็นคนดี มีปัญญา มีความเป็นไทยคู่กับความเป็นสากล และอยู่ร่วมในสังคมได้อย่างมีความสุข”

(โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2567)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า โรงเรียนสาธิตมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง มีความเป็นไทย มีความรู้ และทักษะตรงตามมาตรฐานของหลักสูตร เพื่อนำความรู้และทักษะไปใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาหาความรู้ พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ซึ่งถือว่าเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร และตามความคาดหวังของสังคมไทย

2.2.2.5 อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้และร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

โรงเรียนสาธิตเป็นส่วนงานภายใต้คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ สังกัดมหาวิทยาลัยที่มีภารกิจหลักในการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในสถาบันอุดมศึกษา อุดมการณ์

ความเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมพัฒนาวิชาชีพครูจึงเป็นหนึ่งในพันธกิจของโรงเรียนที่ปรากฏในวิสัยทัศน์ ดังตัวอย่าง

ตัวอย่างที่ 10

“เป็นแหล่งปฏิบัติการทางการศึกษาของคณะศึกษาศาสตร์ พัฒนาทางการศึกษา เพื่อสร้างเยาวชนให้เป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม มีความรู้ ความสามารถในการทำงาน รู้จักใช้เทคโนโลยี อย่างเหมาะสม มีทักษะแก้ปัญหา มีภาวะผู้นำ สืบสานวัฒนธรรมเป็นแบบอย่างที่ดี สามารถดำรงชีวิต อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข”

(โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (ฝ่ายมัธยม), 2566)

จากตัวอย่าง แสดงให้เห็นว่าโรงเรียนสาธิตเป็นสถานศึกษาที่ร่วมผลิตบัณฑิตวิชาชีพครู มีส่วนสำคัญในการสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ เป็นแบบอย่างในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและเป็นแหล่งฝึกประสบการณ์วิชาชีพให้แก่บัณฑิต นักศึกษาวิชาชีพครู ด้วยการจัดการเรียนการสอนที่มีการทดลอง วิจัย สร้างนวัตกรรมทางการศึกษา นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งพัฒนาวิชาชีพครูประจำการ อีกด้วย

3. วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Practice)

การวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรม (Sociocultural Practice) พบว่า อุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตมีความสอดคล้อง ยึดโยงกับแนวคิดและหลักการในการพัฒนาประเทศที่รัฐกำหนดขึ้น การประกาศใช้รัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ชาติ ซึ่งเป็นกฎหมายและแผนการปฏิบัติราชการที่รัฐตราขึ้นเป็นเครื่องมือในการขับเคลื่อนและพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้สถาบันการศึกษาทุกแห่งยึดถือและปฏิบัติตาม การใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรระดับชาติ ดังนั้น โรงเรียนจะต้องจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ในฐานะเป็นพลเมืองไทยและพลโลก นอกจากนี้ ยังมีการน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การขับเคลื่อนของกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏด้วย ดังปรากฏคำศัพท์ **พัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 บนพื้นฐานของศาสตร์พระราช** วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมที่เกิดขึ้น จึงทำให้โรงเรียนต้องดำเนินงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีพฤติกรรมที่ต้องความมุ่งหมายของรัฐ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ารัฐได้ใช้อำนาจในการครอบงำครู อาจารย์ และผู้เรียน ผ่านรูปภาพ เพื่อให้สมาชิกทุกคนในโรงเรียนมีพฤติกรรมและปฏิบัติตนตรงตามที่รัฐเห็นว่าถูกต้องและเหมาะสม

นอกจากการปฏิรูปการศึกษาของประเทศแล้ว ยังมีบริบททางสังคมวัฒนธรรมอันเกิดจากสังคมโลก คือ กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยภาคีความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Skills) ในประเทศสหรัฐอเมริกา ได้กำหนดแนวทางการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่ ดังปรากฏคำศัพท์ **มีความรู้และทักษะพื้นฐานสำหรับศตวรรษที่ 21** ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นกรอบแนวคิดที่ทรงอิทธิพลต่อวงการศึกษาทั่วโลก โดยเชื่อว่าการปฏิบัติตามจะทำให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะ

สารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ ท่ามกลางความวิวัฒนาการของโลกปัจจุบันและอนาคต

ด้วยเหตุนี้ วิทยาลัยเทคนิคโรงเรียนสาธิตสังกัด อว. จึงเป็นวาทกรรมที่มีความสัมพันธ์กับบริบททางสังคมและนโยบายของรัฐ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากระบบความคิดและนโยบายของรัฐ ถูกสถาปนาให้มีความศักดิ์สิทธิ์ และขณะเดียวกันก็ผลิตซ้ำ ตอกย้ำ หรือสื่อสารความคิด ความเชื่อต่าง ๆ กลับไปสู่ผู้อ่านและผู้คนในสังคมเช่นกัน

อภิปรายผล

กลวิธีทางภาษาในวิทยาลัยเทคนิคโรงเรียนสาธิตสังกัด อว. พบกลวิธีทางภาษา 2 กลวิธี ได้แก่ การเลือกใช้คำศัพท์ และการอ้างอิง เนื่องจากทั้งนี้อาจเป็นเพราะวิทยาลัยเทคนิคเป็นข้อความที่องค์กรมุ่งหวังเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ สื่อสารกับบุคลากรในองค์กรและบุคคลภายนอกให้เข้าใจอย่างชัดเจน การใช้ภาษาจึงต้องจำกัดจำนวนคำให้มีความชัดเจน สั้นกะทัดรัด เข้าใจง่าย สื่อความหมายได้ตรงประเด็น ไม่กำกวม และมีความกระชับ รัดกุม จดจำง่าย ไม่เยิ่นเย้อ สอดคล้องกับ เสรี พงศ์พิศ (2553 อ้างถึงใน สุมิตร สุวรรณ, 2555) ที่อธิบายว่า การเขียนวิทยุทัศน์ที่ดีต้องเป็นคำ วลี ประโยคที่สั้นกระชับ จำง่าย และมีพลังในการสื่อสาร นอกจากนี้ การเลือกใช้คำศัพท์ที่ปรากฏในวิทยุทัศน์โรงเรียนสาธิต ยังสัมพันธ์กับกลวิธีทางศัพท์ (Lexical Strategies) ดังที่ จันทิมา อังคพณิชกิจ (2562) ได้อธิบายว่า การเลือกใช้คำศัพท์และการอ้างอิง เป็นกลไกในการสื่อความคิดและเชื่อมโยงข้อความ เพื่อแสดงมุมมอง ความคิด หรือประสบการณ์ของผู้ส่งสาร อันเป็นการแสดงความคิดและสื่อแทนความคิดของผู้ส่งสารไปยังผู้รับสาร

วิทยุทัศน์ของโรงเรียนสาธิตถูกสร้างขึ้นโดยผู้บริหาร เผยแพร่ผ่านช่องทางต่าง ๆ ของโรงเรียน เช่น แผนยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียน คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง จุลสาร ฯลฯ เพื่อให้สมาชิกในองค์กรตลอดจนผู้ปกครองรับรู้ เข้าใจ ยอมรับ และปฏิบัติตามวิทยุทัศน์ที่สร้างขึ้นให้บรรลุความสำเร็จ สอดคล้องกับ ศุภลักษณ์ ทองแสน (2555) ที่ได้ศึกษาภาษาแสดงวิทยุทัศน์ของโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในกลุ่มศรีนครินทร์ พบว่า ภาษาในวิทยุทัศน์โรงเรียนเป็นภาษาเฉพาะกลุ่มที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อการประชาสัมพันธ์องค์กรเป็นสำคัญ

เมื่อวิเคราะห์วิถีปฏิบัติทางวาทกรรมทำให้ผู้วิจัยเห็นว่า ได้มีการพยายามผลิตตัวบทวิทยุทัศน์โรงเรียนสาธิตให้มีความโดดเด่น เฉพาะเจาะจง มีคุณลักษณะพิเศษในเชิงการบริหารแบรนด์โรงเรียนสาธิต เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและความเชื่อมั่นให้แก่ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสร้างภาพลักษณ์ผ่านวิทยุทัศน์จึงมีส่วนช่วยในการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ กลวิธีทางภาษาเผยให้เห็นถึงอุดมการณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ในวิทยุทัศน์ของโรงเรียนสาธิต ได้แก่ อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนชั้นนำ อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนนวัตกรรมที่สร้างนวัตกรรม อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนแห่งการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนที่สร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน และอุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้และร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ โรงเรียนสาธิตเป็นสถาบันการศึกษาที่เป็นผู้นำในการจัดการศึกษามีภารกิจหลักในการเป็นแหล่งพัฒนาพลเมืองให้มีความรู้สามัญ อ่านออกเขียนได้ เป็นพลเมืองดี มีศีลธรรม มีอาชีพเพื่อดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภูริวัฒน์ อารธรรมระชะ และทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2565) ที่พบว่า วิทยุทัศน์ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาค

ตะวันออกเฉียงเหนือ มีอุดมการณ์ความเป็นเลิศทางวิชาการ ความเป็นมาตรฐาน และการเป็นนักเรียนที่พึงประสงค์ของสังคม

อย่างไรก็ดี โรงเรียนสาธิตเป็นสถานศึกษาภายใต้คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ สังกัดมหาวิทยาลัย ซึ่งถูกคาดหวังจากสังคมให้เป็นผู้นำทางวิชาการ จึงทำให้ผลการศึกษาในงานวิจัยนี้แตกต่างไปจากอุดมการณ์ของโรงเรียนสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ตามผลการศึกษาของ ภูริวิวัฒน์ อารธรรมระชะ และทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ (2565) คือ อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนนวัตกรรมที่สร้างนวัตกรรม อุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้และพัฒนาการจัดการเรียนรู้ และอุดมการณ์ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้และร่วมพัฒนาวิชาชีพครู ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นอกจากหน้าที่หลักตามภารกิจของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานแล้ว โรงเรียนสาธิตยังมีอุดมการณ์ทางวิชาการ โดยความร่วมมือในกลุ่มโรงเรียนสาธิตสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ. เดิม) จำนวน 22 สถาบันทั่วประเทศจัดงาน “สาธิตวิชาการ” ขึ้นในทุก 2 ปี เพื่อเผยแพร่นวัตกรรมทางการศึกษา การสร้างความร่วมมือทางวิชาการ และเป็นต้นแบบการจัดการศึกษาให้แก่โรงเรียนทั่วไป สอดคล้องกับ บุญยหนู อารธรรมระชะ และศานิตย์ ศรีคุณ (2567) ที่พบว่า นวัตกรรมในหลักสูตรโรงเรียนสาธิตประถมศึกษาเป็นนวัตกรรมที่สร้างขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นนวัตกรรมที่มีความคิดสร้างสรรค์ เกิดความรู้ที่คงทน มีความกล้าคิด กล้าแสดงออก สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ

สภาพบริบททางสังคม การเมือง และเศรษฐกิจในปัจจุบัน ส่งผลต่อการสร้างนวัตกรรมวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิต โดยรัฐผู้มีอำนาจในการบริหารประเทศกำหนดความคาดหวังหรือความต้องการที่ตราขึ้นผ่านกฎหมาย นโยบายต่าง ๆ สู่ผู้ปฏิบัติในระดับสถานศึกษา เพื่อนำมาพัฒนาการจัดการศึกษาในโรงเรียนให้สอดคล้องกับนโยบายดังกล่าว ทำให้โรงเรียนสาธิตนำสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นมากำหนดเป็นวิสัยทัศน์ของโรงเรียน สอดคล้องกับ เฉลิมลาภ ทองอาจ (2553) ที่แสดงความคิดเห็นว่า โรงเรียนสาธิตในประเทศไทยยังยึดติดในกรอบและอำนาจการควบคุมจากรัฐ เนื่องจากระบบการบริหารค่อนข้างผูกติดกับระบบราชการ ถึงแม้ปัจจุบันสถาบันอุดมศึกษาส่วนหนึ่งจะออกจากระบบราชการแล้วก็ตาม นอกจากวิถีปฏิบัติทางสังคมอันเกิดจากสภาพทางสังคมข้างต้นแล้ว กรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ก็เป็นปัจจัยที่ทรงอิทธิพลในการกำหนดนโยบายของสถานศึกษาทุกระดับ ดังที่ วาสนา ศรีปรัชญาอนันต์ และปณิตตา จันทร์อร่าม (2564) ที่พยายามตั้งคำถามกับการทำงานของแนวคิดทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในฐานะเป็นเครื่องมือของวาทกรรมการพัฒนาโลกในศตวรรษที่ 21 ในระบบการศึกษาไทย ที่ครอบงำความคิดของสังคม ตลอดจนผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับผู้เรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การวิเคราะห์วิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิต สังกัด อว. โดยใช้กระบวนการคิดเชิงวิพากษ์เผยให้เห็นถึงอุดมการณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่เบื้องหลังตัวบทวิสัยทัศน์ที่เขียนขึ้น อุดมการณ์ดังกล่าวจึงต้องสอดคล้องกับนโยบายของรัฐและต้นสังกัดอย่างสยบยอม หากเป็นผลในด้านบวกจะทำให้การปฏิบัติตนของสมาชิกเป็นหนึ่งเดียวกัน บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร ขณะเดียวกัน ถ้าวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตยังยึดติดกับอำนาจรัฐอยู่ อาจทำให้ละเลยปรัชญาและอุดมการณ์ในการเป็นโรงเรียนสาธิตที่แท้จริง

วิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิต

อุดมการณ์

1. ความเป็นโรงเรียนชั้นนำ
2. ความเป็นโรงเรียนนวัตกรรมที่สร้างนวัตกรรม
3. ความเป็นโรงเรียนแห่งการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้
4. ความเป็นโรงเรียนที่สร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน
5. ความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้และร่วมพัฒนาวิชาชีพครู

แผนภาพที่ 2 แสดงอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตสังกัด อว.

สรุป

การศึกษาภาษาและอุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตสังกัด อว. พบว่า การผลิตตัวบทวิสัยทัศน์มีการใช้กลวิธีทางภาษา 2 กลวิธี ได้แก่ การใช้คำศัพท์ และการอ้างอิง กลวิธีทางภาษาดังกล่าวมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อเผยให้เห็นอุดมการณ์ 5 ประการ ได้แก่ ความเป็นโรงเรียนชั้นนำ ความเป็นโรงเรียนนวัตกรรมที่สร้างนวัตกรรม ความเป็นโรงเรียนแห่งการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ความเป็นโรงเรียนที่สร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้แก่ผู้เรียน และความเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้และร่วมพัฒนาวิชาชีพครู อุดมการณ์ดังกล่าวทำหน้าที่สื่อสารให้ครู อาจารย์ และบุคลากรในองค์กรได้ปฏิบัติตามความปรารถนาและความมุ่งหวังที่โรงเรียนกำหนดไว้ ขณะเดียวกันยังเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะตรงตามความต้องการของสังคมและประเทศชาติ วิถีปฏิบัติทางสังคมวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการผลิตตัวบท ได้แก่ การปฏิรูปการศึกษา ความคาดหวังของสังคมในฐานะการเป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี การน้อมนำศาสตร์พระราชาสู่การปฏิบัติ ภายใต้การเป็นโรงเรียนสาธิตของมหาวิทยาลัยราชภัฏ และกรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการวิจัย พบว่า วิสัยทัศน์ของโรงเรียนสาธิตมีความน่าสนใจ ทำท่าย และมีความเป็นไปได้ในยุคปัจจุบัน ดังนั้น ผู้ที่กำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนสาธิตควรใช้กลวิธีทางภาษาที่ดี เพื่อให้การสื่อสารความคิดที่ประสิทธิภาพ
2. จากการวิจัย พบว่า วิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตเป็นเครื่องมือที่ทำให้เกิดอุดมการณ์ ดังนั้น ผู้กำหนดวิสัยทัศน์ควรมีความรู้ความเข้าใจในอุดมการณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ในวิสัยทัศน์ดังกล่าว ซึ่งจะนำไปสู่การทำความเข้าใจการจัดการศึกษา สื่อสารความคิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีคุณภาพและเกิดความยั่งยืน และยังเป็นแนวทางในกำหนดวิสัยทัศน์โรงเรียนสาธิตต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้ เป็นการวิเคราะห์ด้วยทวิสัยทัศน์เพียงอย่างเดียว ดังนั้น การศึกษาในครั้งต่อไป จึงควรศึกษาข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างวิสัยทัศน์ด้วย ก็น่าจะช่วยให้เพิ่มเติมและต่อยอดมุมมองทางวิชาการให้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- จันทิมา อังคพณิชกิจ. (2562). *การวิเคราะห์ข้อความ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เฉลิมลาภ ทองอาจ. (2553). โรงเรียนสาธิตที่แท้: การจัดการเรียนรู้ตามปรัชญาการศึกษาพัฒนาการ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 12(1), 71-93. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/9198/8273
- ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). *วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ฉันทวนันท์ เสียน้อย่าง, พัชรภา อินทพรต, วริษา กังสวัสดี, และจิรวุฒิ หลอมประโคน. (2558). ความต้องการของผู้ปกครองต่อโรงเรียนสาธิต กรณีศึกษา โรงเรียนสาธิตที่เน้นด้านการจัดการ-ภาษาอังกฤษ-ภาษาจีน-ภาษาญี่ปุ่น. *วารสารปัญญาวิวัฒน์*, 7(3), 229-238. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/44532/36881>
- บรรจง ฟารุ่งแสง. (2539). ความหมายของโรงเรียนสาธิตในประเทศไทย. *วารสารวิทยบริการ*, 7(1), 1-8. <https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/view/539>
- บุญยง อารงทรัพย์ และศานิตย์ ศรีคุณ. (2567). วาทกรรมว่าด้วยเรื่องนวัตกรรมในหลักสูตรโรงเรียนสาธิตประถมศึกษา: การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์. *วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 17(1), 1-12. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDGKKUJ/article/view/264521/181816>
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 1-23.
- ภูริวัฒน์ อารธรรมระชะ และทินวัฒน์ สร้อยกุดเรือ. (2565). อุดมการณ์ในวิสัยทัศน์โรงเรียนมัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารอักษรศาสตร์และไทยศึกษา*, 44(2), 42-57. <https://so08.tci-thaijo.org/index.php/artssu/article/view/298/236>
- โรงเรียนประถมสาธิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. (2566). *คู่มือนักเรียน*. <https://cte.pnru.ac.th/elementaryschool>
- โรงเรียนสาธิต “พิบูลบำเพ็ญ” มหาวิทยาลัยบูรพา. (2567). *คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง 2567*. <http://www.st.buu.ac.th>
- โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายประถม. (2565). *คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ประจำปีการศึกษา 2565*. <https://bit.ly/3m2lbSl>

- โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ฝ่ายมัธยม. (2567). *คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปีการศึกษา 2567*. <https://satitm.chula.ac.th>
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยขอนแก่น ฝ่ายมัธยมศึกษา (มอดินแดง). (2566). *คู่มือนักเรียนและผู้ปกครองปีการศึกษา 2566*. คลังน่านาวิทยา.
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยมหาสารคาม (ฝ่ายประถม). (2565). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. <https://muds.msu.ac.th/th/plan>
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. (2567). *คู่มือผู้ปกครองและนักเรียน ปีการศึกษา 2567*. <http://www.satit.nrru.ac.th>
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม). (2566). *คู่มือครู นักเรียน และผู้ปกครอง ปีการศึกษา 2566*. <https://www.spsm.ac.th>
- โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศิลปากร (ฝ่ายมัธยม). (2566). *คู่มือนักเรียนและผู้ปกครอง ปีการศึกษา 2566*. <http://www.satit.su.ac.th>
- โรงเรียนสุรวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี. (2565). *รายงานประจำปี 2565*. <https://online.flipbuilder.com/koratmarketing/hgby>
- วาสนา ศรีปรัชญานันต์ และปณิตตา จันทร์อร่าม. (2564). ถ่างหรือถมความเหลื่อมล้ำ? ประเทศไทยอยู่ตรงไหนในทศวรรษที่ 21. ใน ทิพย์พิมล เกียรติวาทีรัตนะ (บ.ก.), *ใต้พรมแห่งความดีงาม* (น. 31-43). ภาพพิมพ์.
- ศิริพร รักดีผาสุข. (2553). *วาทกรรม “ความเป็นหญิง” ในนิตยสารสุขภาพและความงามภาษาไทย. คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.*
- ศุภลักษณ์ ทองแสง. (2555). *ภาษาแสดงวิสัยทัศน์ของโรงเรียน กรณีศึกษาโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครในกลุ่มศรีนครินทร์ [การค้นคว้าอิสระปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร. <https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/13389>*
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2566, 24 กรกฎาคม). *รายชื่อโรงเรียนสาธิต*. https://data.go.th/dataset/satit_sch_11_04
- สมิทร สุวรรณ. (2555). *การกำหนดยุทธศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 2)*. เพชรเกษม พรินติ้ง.
- Fairclough, N. (1995). *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. Pearson Education.
- Van Dijk, T. A. (1995). Discourse Semantics and Ideology. *Discourse & Society*, 6(2), 243-289. <https://doi.org/10.1177/0957926595006002006>

การพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐาน ของนักเรียนจังหวัดนครปฐม

DEVELOPING COMPETENCY LEARNING IN THE 21st CENTURY THROUGH MINDFULNESS-BASED LEARNING OF STUDENTS IN NAKHON PATHOM PROVINCE

พระมหาณรงค์ราช ครองเชื้อ*, พระครูใบฎีกาอภิชาติ พรสุทธิชัยพงศ์, วีรพงศ์ พิชัยเสนาณรงค์,
มุสดี จิรวัดนกิจ และพระปลัดประพจน์ อยู่สำราญ

PhramahaNarongraj Krongchuea, Phrakhrubaidika Aphichat Pornsuttichaipong, Weerapong Pichaisenanarong,
Pusadee Jirawattanakit, and Phrapaladprapoj Yusamram

วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

Buddhaphanya Sri Thawarawadee Buddhist College

*Corresponding Author E-mail: rongraj_2009@hotmail.com, Tel.: 0874968240

Received October 1, 2024; Revised January 16, 2025; Accepted January 21, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) ศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐาน 3) พัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐาน และ 4) ประเมินผลและเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียนจังหวัดนครปฐม โดยใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 503 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 6 รูป/คน เครื่องมือในงานวิจัยนี้ได้แก่ แบบสอบถาม แบบประเมินแผนแบบสัมภาษณ์ แบบประเมินสมรรถนะ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการที่จะได้รับการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ 1) นักเรียนต้องการพัฒนาการมีเป้าหมายหรือภาพอนาคต (PNI = 3.39) 2) นักเรียนต้องการพัฒนาความภาคภูมิใจในตนเอง (PNI = 3.36) 2) องค์ประกอบของสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 1) การเห็นคุณค่าในตนเอง 2) การมีเป้าหมายในชีวิต 3) การจัดการอารมณ์และความเครียด 4) การจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต 3) กระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐาน ได้ยึดหลักไตรสิกขาในกระบวนการจัดการเรียนรู้ แบ่งเป็น 3 ระยะ คือ ระยะที่ 1 การบ่มเพาะสติและสมาธิก่อนเข้าชั้นเรียน ระยะที่ 2 การบ่มเพาะสติและสมาธิระหว่างเรียน ระยะที่ 3 การบ่มเพาะสติและสมาธิหลังเรียน และ 4) ผลการประเมินและเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้ได้แก่ องค์ประกอบสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง

คำสำคัญ : การพัฒนา, สมรรถนะการเรียนรู้, สติและสมาธิ, การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the need for developing learning competencies in the 21st century, 2) to study the components of learning competencies in the 21st century by using mindfulness-based learning, 3) to develop learning management processes to enhance learning competencies in the 21st century by using mindfulness-based learning, and 4) to evaluate and propose learning management processes to enhance learning competencies in the 21st century by using mindfulness-based learning of students in Nakhon Pathom. The sample group consisted of 503 students in Nakhon Pathom and six experts, a mixed methods research approach was used, and the tools in this research comprised a questionnaire, a plan evaluation form, an interview form, and a learning management competency evaluation form. Statistics used included percentages, mean, and standard deviation. Based on the research, the following results were found. 1) Most of the sample group want to have their learning competencies developed in the 21st century, sorted by average as follows: 1. Students want to develop goals or future visions in their own lives that reflect what they eventually want to be (PNI=3.39), and 2. Students want to develop self-esteem when pursuing their goals and being successful (PNI=3.36). 2) The four components of the learning competencies of students in Nakhon Pathom Province, which represent an internal change starting with oneself as a self-management competency, consist of self-esteem, having goals in life, managing emotions and stress, and managing problems and crises. 3) The learning management process using mindfulness-based learning implementing the threefold training for the learning management process was divided into three phases as follows: cultivating mindfulness and concentration before class, cultivating mindfulness and concentration during class, and cultivating mindfulness and concentration after studying. and 4) The results of the evaluation and proposal of a learning management process to enhance learning competency components in the 21st century were found to be at a moderate level.

Keywords: Development, Learning competency, Mindfulness and concentration, Learning in the 21st century

บทนำ

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการเรียนรู้ซึ่งเปลี่ยนแปลงจากศตวรรษที่ผ่านมาเน้นความรู้เป็นตัวตั้ง แตกต่างจากการจัดการศึกษาในปัจจุบันที่จะต้องเชื่อมโยงกับกระบวนการทางสังคม ระบบเศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยยึดผลลัพธ์ (Outcomes) ทั้งในด้านของความรู้ในวิชาแกนและทักษะแห่งศตวรรษใหม่ที่มีคุณค่าและมีประโยชน์ทั้งในวัยเรียน วัยทำงาน ซึ่งทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 จะช่วยเตรียมความพร้อมให้นักเรียนรู้จักคิดแก้ปัญหา สื่อสารและร่วมกันทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วีชรา เล่าเรียนดี และคณะ, 2545) เนื่องสังคมปัจจุบันมีปัญหาที่สลับซับซ้อน ส่งผลการใช้ชีวิตของผู้คนเหมือนจะยุ่งยากมากขึ้นกว่าแต่ก่อน ทุกคนต้องประสบกับปัญหาในการใช้ชีวิตแตกต่างกันขึ้นอยู่กับตัวปัญหาและมุมมองของปัญหาของแต่ละคน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นย่อมทำให้เกิดความทุกข์แก่ผู้ประสบปัญหา ทั้งนี้ ผู้ประสบปัญหาหลายคนสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้ ซึ่งอาจเพราะมีเหตุผลหลายประการ คือ ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ ความเชื่อมั่นและมีประสบการณ์ชีวิตมาก แต่ในทางตรงกันข้าม หากผู้ประสบปัญหาไม่สามารถแก้ไขปัญหาของตนเองได้ โดยเฉพาะเด็กและวัยรุ่น (สุริยเดว ทรีปาตี, 2564) ซึ่งก็จะส่งผลเสียต่ออารมณ์ สังคม เยาว์ปัญญาและจิตใจของเด็กและวัยรุ่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจแห่งชาติ ฉบับที่ 13 ได้กล่าวไว้ตอนหนึ่งว่า การเรียนรู้ในระบบยังไม่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิต เด็กและวัยรุ่นส่วนหนึ่งขาดความเชื่อถือในระบบการศึกษา จึงต้องสร้างโอกาสให้ได้รับการพัฒนาความรู้บนแนวทางพหุปัญญา พร้อมทั้งสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อการศึกษาเพื่อสร้างการเติบโตทางความคิดและการพัฒนาตนเองให้ทำสิ่งใหม่ ๆ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี, 2565)

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง พบว่า จังหวัดนครปฐม มีปรัชญาการศึกษาคือ สร้างคนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เป็นคนดี ปรับตัวให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลง โดยสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐมมีเป้าหมายการขับเคลื่อนการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา พ.ศ. 2565-2566 ไปสู่การปฏิบัติจะต้องอาศัยทุกภาคส่วนที่จะมุ่งมั่น ผลักดันการดำเนินการขับเคลื่อนภายใต้เป้าหมายหลักที่ 4 สร้างหลักประกันว่า ทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมเท่าเทียมและสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต (กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม, 2565) เพราะต้องการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนให้เกิดสมรรถนะและก้าวทันโลกยุคใหม่ที่เปลี่ยนแปลงไป

ทั้งนี้ จากข้อมูลข้างต้น การพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียนจังหวัดนครปฐม จึงควรหาเครื่องมือการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เหมาะสมกับเด็กยุคปัจจุบัน โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐาน นอกจากนั้น บทความวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามกระบวนการวิจัยแบบผสานวิธี โดยจะนำเสนอประเด็นดังนี้ 1) ความต้องการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) องค์ประกอบของสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3) การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 และ 4) การประเมินผลและเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ภายใต้การใช้สติและสมาธิเป็นฐานเพื่อพัฒนาสมรรถนะนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สถิติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียนจังหวัดนครปฐม
3. เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สถิติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียนจังหวัดนครปฐม
4. เพื่อประเมินผลและเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สถิติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียนจังหวัดนครปฐม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เป็นกระบวนการประมาณการอย่างเป็นระบบเพื่อบ่งชี้ปัญหาหรือสิ่งที่หน่วยงานหรือบุคคลต้องการเพื่อนำไปสู่การเลือกวิธีการแก้ปัญหาหรือการตอบสนองที่ตรงประเด็น ซึ่งกระบวนการประมาณการอย่างเป็นระบบเป็นวิธีการรวบรวมข้อมูลอย่างเจาะจงเพื่อค้นหาปัญหาที่แท้จริงที่ช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับเรื่องที่ต้องการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2558) ซึ่งการประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญในขั้นตอนสุดท้าย คือ การจัดลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นที่เกิดขึ้นและการนิยามความต้องการจำเป็นว่าจะกำหนดนิยามตามรูปแบบความแตกต่างหรือนิยามตามรูปแบบการแก้ปัญหา หากใช้นิยามความแตกต่าง ผลที่ได้จากการประเมินคือ ความต้องการจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายที่ต้องการกำหนด แต่หากนิยามตามรูปแบบการแก้ไขปัญหา ผลที่ได้คือแนวทางแก้ไขปัญหาดังนั้นการเลือกใช้นิยามที่ต่างกันจะส่งผลต่อการเลือกเทคนิควิธีที่ใช้ในการประเมินความต้องการจำเป็น (สุวิมล ว่องวานิช, 2562)

แนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

สมรรถนะการเรียนรู้ เป็นความสามารถของบุคคลที่คนใดคนหนึ่งใช้ความรู้ ทักษะและเจตคติในทางถูกต้องทำงานจนงานสำเร็จ ซึ่งสามารถประยุกต์สมรรถนะในสถานการณ์ต่าง ๆ และในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการจัดการเรียนรู้การสอนฐานสมรรถนะเน้นการปฏิบัติ โดยมีชุดเนื้อหาความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการนำไปสู่สมรรถนะที่ต้องการ จึงทำให้สามารถลดเวลาเรียนเนื้อหาจำนวนมากที่ไม่จำเป็นเอื้อให้ผู้เรียนมีเวลาในการเรียนรู้เนื้อหาที่จำเป็นในระดับที่ลึกซึ้งขึ้นและมีโอกาสได้ฝึกฝนการใช้ความรู้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในระดับชำนาญหรือเชี่ยวชาญ เป็นการเรียนการสอนที่มีการบูรณาการความรู้ข้ามศาสตร์ความรู้ในศาสตร์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานใดงานหนึ่งจะได้รับนำไปใช้เพื่อความสำเร็จของการปฏิบัติงาน (กมลฉัตร กล่อมอิม, 2562) ซึ่งสมรรถนะการเรียนรู้หลัก 6 อย่าง ประกอบด้วยสมรรถนะการจัดการตนเอง สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม สมรรถนะการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง และสมรรถนะการอยู่ร่วมกับธรรมชาติและวิทยาการอย่างยั่งยืน ในบทความนี้ ผู้เขียนได้มุ่งเน้นศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะการเรียนรู้ด้านการจัดการตนเอง ซึ่งมี 4

องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเห็นคุณค่าในตนเอง: การรู้จัก รัก เห็นค่าในตนเอง 2) การมีเป้าหมายในชีวิต: การตั้งเป้าหมายชีวิต สามารถพึ่งพาและกำกับตนเองให้ไปสู่เป้าหมายในชีวิตและมีสุขภาพที่ดี 3) การจัดการอารมณ์และความเครียด: การรับรู้ รู้เท่าทัน อารมณ์ ความรู้สึก ความคิด และความเครียดที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันของตนเอง เข้าใจสาเหตุและสามารถจัดการอารมณ์ ความรู้สึกและความคิดของตนเอง 4) การจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต: การรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากปัญหาและภาวะวิกฤต สามารถฟื้นคืนสู่สภาวะสมดุลได้ (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2564)

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่มีสติและสมาธิเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้

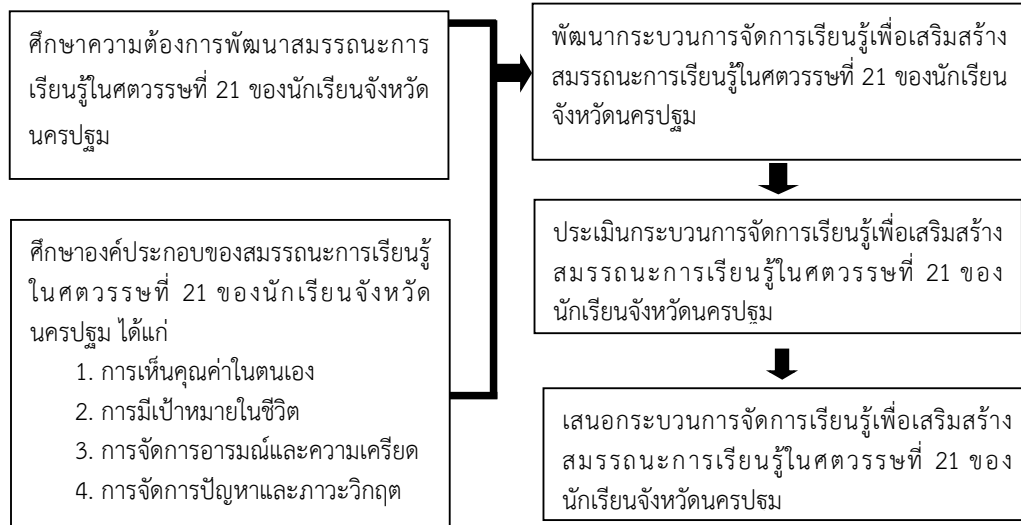
สติและสมาธิถือว่าเป็นฐานสำคัญในการเรียนรู้ในเรื่องราวต่างๆ ดังนั้น ในการจัดการศึกษา จึงให้ความสำคัญกับสติและสมาธิ ทั้งนี้ในทางพระพุทธศาสนามีการกล่าวถึงคำว่า สติ (Sati) โดยความหมายว่า การระลึกได้ ซึ่งเป็นสภาวะของการนึกได้ จำได้ ไม่หลง ไม่ลืม (พุทธทาสภิกขุ, 2545) กล่าวถึงสติว่า สติเป็นการมีความตระหนักรู้ ความใจและการจดจำได้ โดยสติ (Mindfulness) ไม่เพียงแต่มีส่วนในการลดความทุกข์ทางจิตใจ แต่ยังมีส่วนช่วยในการพัฒนาจิตใจและพัฒนาตนเองด้วยการใช้สติและสมาธิเข้ากับการจัดการเรียนรู้ ซึ่งกิตติชัย สุธาสิโนบล (2564) ได้กล่าวถึงการจัดการกระบวนการเรียนรู้โดยใช้สติเป็นฐานค้ำยันถึงกระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนา ด้านกระบวนการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นลักษณะบูรณาการกับหลักพุทธธรรมสู่การประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต มุ่งให้ผู้เรียนเรียนรู้โดยใช้สติเป็นฐานการเรียนรู้ ผ่านกระบวนการเรียนรู้ตามระบบไตรสิกขา ส่งเสริมให้ผู้เรียน ฝึกฝนปฏิบัติตนอย่างรู้ตัวทั่วพร้อม แก้ปัญหาด้วยวิธีคิด โดยแยบคาย (โยนิโสมนสิการ) ด้วยวิถีวัฒนธรรมแสงปัญญา โดยผู้สอนจัดการสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ (ปรโตโฆสะ) ที่เป็นกัลยาณมิตร ส่งผลให้ผู้เรียนมีความสุขและสังคมมีความสุข เพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนในสภาพสังคมไทยยุคปัจจุบัน

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้ที่มีสติและสมาธิ เป็นกระบวนการในการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ให้บรรลุองค์ประกอบของสมรรถนะการเรียนรู้ที่จำเป็นได้แก่ 1) การเห็นคุณค่าในตนเอง 2) การมีเป้าหมายในชีวิต 3) การจัดการอารมณ์และความเครียด และ 4) การจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต เพราะเป็นการจัดการเรียนรู้ตามระบบไตรสิกขาให้ผู้เรียนได้ใคร่ครวญทบทวนตนเองอยู่อย่างต่อเนื่อง ด้วยการประเมินตนเองเป็นระยะ ๆ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐาน ได้สร้างกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณด้วยการวิจัยเชิงสำรวจและเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์และศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐาน ได้แก่ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สมรรถนะการเรียนรู้

ประชากร

การวิจัยนี้ได้แก่ นักเรียนในโรงเรียนจังหวัดนครปฐมซึ่งสุ่มจากประชากรจำนวน 82,810 คน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม, 2565) โดยคำนวณตามสูตรของทาโร ยามาเน่ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% จำนวนที่เก็บข้อมูล 398 คน (TSIS: Nurture one researcher at a time, 2563)

กลุ่มตัวอย่าง

1. นักเรียนจำนวน 398 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) ได้แก่
1) นักเรียนที่ในสังกัดโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 2) นักเรียนที่เรียนในสังกัดโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 3) นักเรียนที่เรียนในสังกัดโรงเรียน สำนักงานพื้นที่มัธยมศึกษา 9 ในการเก็บแบบสอบถามความต้องการจำเป็น

2. นักเรียน จำนวน จำนวน 3 ห้องเรียนๆ ละ 35 คน จำนวน 105 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive sampling) ด้วยการทดลองแผนการจัดการเรียนรู้ที่มีสติและสมาธิเป็นฐาน

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ (Key Informants) จำนวน 6 รูป/คน โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกตามคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เรื่องสติและสมาธิ 2) มีประสบการณ์การสอนพระพุทธศาสนา 3) มีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนวิถิพุทธ และใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อนำมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ในการสร้างเครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัยทั้ง 5 เครื่องมือ เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้อง โดยเลือกรายการที่ผ่านเกณฑ์ค่าความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป โดยได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.06–1.00 แล้ว จึงนำเครื่องมือวิจัยไปขออนุญาต จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ก่อนดำเนินการเก็บข้อมูลวิจัย ด้วยเครื่องมือวิจัยดังนี้

1. แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน
2. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐาน
3. แบบประเมินแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐาน
4. แบบประเมินสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนจังหวัดนครปฐม
5. แบบสัมภาษณ์กึ่งมีโครงสร้าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยเครื่องมือวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างทั้งแบบสอบถาม แบบประเมินและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

1. ติดต่อโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยการเลือกแบบเจาะจงในจังหวัดนครปฐม เพื่อเก็บข้อมูลความต้องการจำเป็นพื้นฐานในการวิจัย
2. ติดต่อผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 6 รูป/คน โดยใช้เกณฑ์คัดเลือกตามคุณสมบัติ ดังนี้ 1) มีประสบการณ์การจัดการเรียนรู้เรื่องสติและสมาธิ 2) มีประสบการณ์การสอนพระพุทธศาสนา 3) มีประสบการณ์การจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนวิถิพุทธ ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) เพื่อทำการสัมภาษณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลซึ่งได้จากการเก็บแบบสอบถามและแบบประเมิน ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ผลทางสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์สำหรับการแปลผลทางสถิติ
2. ข้อมูลซึ่งได้จากการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยการจำแนกเป็นหมวดหมู่และการแยกแยะไว้เป็นประเด็นที่สำคัญ

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (PNI_{modified}) พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเท่ากับ 3.26 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ จำนวน 5 ลำดับแรก พบว่า การมีเป้าหมายในชีวิต : นักเรียนมีเป้าหมายหรือภาพอนาคตในชีวิตของตนเอง ที่ต้องการจะเป็นในอนาคต

(ค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นเท่ากับ 3.39) รองลงมา การมีเป้าหมายในชีวิต : นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง เมื่อลงมือกระทำบางสิ่งบางอย่างแล้วประสบความสำเร็จ (ค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นเท่ากับ 3.36) รองลงมา การจัดการอารมณ์และความเครียด : นักเรียนสามารถแยกแยะของอารมณ์และความรู้สึกด้านดีและด้านร้าย (ค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นเท่ากับ 3.34) รองลงมา การเห็นคุณค่าในตนเอง : นักเรียนยอมรับความชอบ ความสนใจและเพศสภาพของเพื่อน (ค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นเท่ากับ 3.33) และอันดับที่ 5 การเห็นคุณค่าในตนเอง : นักเรียนสามารถตัดสินใจและมุ่งมั่นที่จะจัดการสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตและการเรียนของตนเอง (ค่าดัชนีลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นเท่ากับ 3.32) ตามลำดับ และสมรรถนะด้านอื่นที่นักเรียนต้องการพัฒนา โดยภาพรวมพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านการเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก รองลงมา นักเรียนต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดขั้นสูง มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ถัดลงมา นักเรียนต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยและสุดท้ายนักเรียนต้องการพัฒนาสมรรถนะด้านการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาองค์ประกอบของสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สถิติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียนจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า องค์ประกอบของสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเห็นคุณค่าในตนเอง 2) การมีเป้าหมายในชีวิต 3) การจัดการอารมณ์และความเครียด 4) การจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต ฉะนั้น สมรรถนะการเรียนรู้ มีความสำคัญเพราะทำให้เด็กคนหนึ่งมีภูมิคุ้มกันด้านจิตใจ เพื่อจัดการตนเองเติบโตสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้และไม่เป็นภาระของสังคม โดยบุคคลที่เกี่ยวข้องเหล่านี้สามารถช่วยพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ให้กับนักเรียน ประกอบด้วย 1. พ่อแม่ เป็นผู้ที่บ่มเพาะการจัดการตนเองแรกเริ่มตั้งแต่บ้าน ด้วยการให้ความรักความเอาใจใส่ เป็นผู้ที่ให้คำปรึกษาและใกล้ชิดกับเด็ก 2. ครู เป็นผู้ที่ช่วยปลูกสมรรถนะการจัดการตนเองให้เติบโตยิ่งขึ้นต่อจากพ่อแม่โดยให้นักเรียนเห็นคุณค่าในตนเอง ทั้งการจัดการอารมณ์ตนเอง ให้นักเรียนมีความภาคภูมิใจในสิ่งที่ได้ลงมือกระทำในสิ่งที่ถูกต้อง 3. ครอบครัว เป็นปัจจัยสำคัญหนึ่งที่คอยสนับสนุนให้นักเรียนมีวินัยในการควบคุมพฤติกรรมและเห็นคุณค่าในตัวเองเช่นเดียวกับพ่อแม่ 4. เพื่อน เป็นผู้ที่ช่วยประคับประคองการสร้างและส่งเสริมเพื่อนด้วยกันในสถานการณ์จริงในการแนะนำข้อดีข้อที่ควรพัฒนาและปรับปรุงของเพื่อนให้สามารถพัฒนาตนเองตามเป้าหมายของตนเองตามที่ตั้งใจไว้ และ 5. สภาพฐานะเศรษฐกิจทางครอบครัว เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้นักเรียนไม่ได้ถูกเบาะเบาะสมรรถนะการจัดการตนเอง เพราะรายได้ของครอบครัวได้ทำให้เกิดช่องว่าง ครอบครัวจึงไม่มีโอกาสในการดูแลได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สถิติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียนจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยสรุปว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สถิติและสมาธิเป็นฐานได้ยึดหลักไตรสิกขาในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้ เพื่อใช้ในการฝึกความพฤติกรรมฝึกจิตใจและฝึกกระบวนการทางปัญญามีกิจกรรมที่หลากหลายในการสอดแทรกสติและสมาธิให้กับนักเรียนแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ (1) การบ่มเพาะสติและสมาธิก่อนเข้าชั้นเรียน (2) การบ่มเพาะสติและสมาธิระหว่างเรียน และ(3) การบ่มเพาะสติและสมาธิหลังเรียน โดยมีเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยช่วยสนับสนุน

การบ่มเพาะสติและสมาธิ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัวให้มากขึ้น ด้วยบรรยากาศการพูดคุยอย่างปลอดภัย มีเวลาให้กันและกัน การกล่าวถึงข้อดีของสิ่งที่ควรทำและสิ่งที่ไม่ควรทำ

วัตถุประสงค์ที่ 4 เพื่อประเมินผลและเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียนจังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยสรุปได้ว่า ผลการประเมินและเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียนจังหวัดนครปฐม พบว่าองค์ประกอบสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีเป้าหมายชีวิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ด้านการจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง

อภิปรายผล

1. ความต้องการจำเป็นพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนจังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่ พบว่า ความต้องการจำเป็นพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) การมีเป้าหมายหรือภาพอนาคตในชีวิตของตนเอง ที่ต้องการจะเป็นในอนาคต 2) นักเรียนมีความภาคภูมิใจในตนเอง เมื่อลงมือกระทำบางสิ่งบางอย่างแล้วประสบความสำเร็จ 3) นักเรียนสามารถแยกแยะของอารมณ์และความรู้สึกด้านดีและด้านร้าย 4) นักเรียนยอมรับความชอบ ความสนใจและเพศสภาพของเพื่อน 5) นักเรียนสามารถตัดสินใจและมุ่งมั่นที่จะจัดการสิ่งที่จำเป็นสำหรับชีวิตและการเรียนของตนเอง ทั้งนี้ สมรรถนะการเรียนรู้ เป็นเกราะป้องกันของนักเรียนที่จะต้องพบเจอความซับซ้อนของปัญหาในสังคม ซึ่งระดับการพัฒนาของสมรรถนะการจัดการตนเอง สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2562) ว่าแนวคิดพื้นฐานในการพัฒนาจัดการตนเองในการพัฒนาสมรรถนะหลักด้านทักษะชีวิตและความเจริญแห่งตนมีไว้ว่า 1) มนุษย์ทุกคนมีศักยภาพที่มีคุณค่าอยู่ในตัวเอง ทำให้สามารถฝึกหัดและพัฒนาตนเองได้ในเกือบทุกเรื่อง 2) ไม่มีบุคคลใดที่มีความสมบูรณ์พร้อมทุกด้าน จนไม่จำเป็นต้องพัฒนาในเรื่องใด ๆ อีก 3) แม้บุคคลจะเป็นผู้ที่รู้จักตนเองได้ดีที่สุด แต่ก็ไม่สามารถปรับเปลี่ยนตนเองได้ในบางเรื่อง ยังต้องอาศัยความช่วยเหลือจากผู้อื่นในการพัฒนาตน การควบคุมความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเองมีความสำคัญเท่ากับการควบคุมสิ่งแวดล้อมภายนอก 4) อุปสรรคสำคัญของการปรับปรุงและพัฒนาตนเอง คือ การที่บุคคลมีความคิดติดยึด ไม่ยอมปรับเปลี่ยนวิธีคิดและการกระทำ จึงไม่อดสร้างนิสัยใหม่หรือฝึกทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นต่อตนเอง และ 5) การปรับปรุงและพัฒนาตนเองสามารถดำเนินการได้ตลอดเวลาและอย่างต่อเนื่อง เมื่อพบปัญหาหรือข้อบกพร่องเกี่ยวกับตนเอง ทั้งนี้ การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จำเป็นต้องมุ่งเน้นพัฒนาคนหรือนักเรียนให้เกิดสมรรถนะตามระดับความสามารถของตนเอง

2. องค์ประกอบของสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียนจังหวัดนครปฐม จากการศึกษาพบว่า องค์ประกอบของสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนเกิดจากปัจจัยภายใน (โยนิโสมนสิการ) และปัจจัยภายนอก (ปรโตโฆสะ) ที่สมบูรณ์ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในโดยเริ่มต้นที่ตนเอง ประกอบด้วย 1) การเห็นคุณค่าในตนเอง 2) การมีเป้าหมายในชีวิต 3) การจัดการอารมณ์และความเครียด 4) การจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต ซึ่งองค์ประกอบของสมรรถนะด้านการจัดการตนเองที่ส่งเสริมด้าน Soft Skill ของนักเรียน ทั้งนี้ สมรรถนะดังกล่าวเป็นไปตามที่

แนวความคิดการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ สอดคล้องกับสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2566) ที่กล่าวว่า สมรรถนะและสาระการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับเด็กไทยทุกคน ซึ่งโรงเรียนมีพื้นที่ในการจัดการเรียนรู้สาระทักษะและคุณลักษณะเฉพาะ เพื่อตอบสนองความแตกต่างกันของนักเรียนในสัดส่วนที่เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละช่วงวัย ดังนั้น การจัดการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนเกิดสมรรถนะด้านการจัดการตนเอง จึงจำเป็นต้องใช้วิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติรายวิชา โดยมีสติและสมาธิเป็นฐาน เพราะวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่เปิดโอกาสและมีพื้นที่ให้นักเรียนได้ใคร่ครวญอย่างมีสติสมาธิจะช่วยให้เสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3. กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียนจังหวัดนครปฐม พบว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ได้ยึดหลักไตรสิกขาในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้ พร้อมการสอดแทรกสติและสมาธิให้กับนักเรียน แบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้ (1) ก่อนเข้าชั้นเรียน (2) ระหว่างเรียน (3) หลังเรียนและมีเงื่อนไขที่เป็นปัจจัยช่วยสนับสนุนกระบวนการบ่มเพาะสติและสมาธิ ได้แก่ การสร้างความสัมพันธ์ของครอบครัวให้มากและมีพื้นที่ปลอดภัย ทั้งนี้ กระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐาน เป็นการเรียนรู้ที่เริ่มต้นที่ความสงบ (EQ) จบด้วยความฉลาด (IQ) และทำให้สามารถจัดการอารมณ์ตนเองได้ (MQ) สอดคล้องกับฉนวน เรืองศิริ (2564) ที่กล่าวว่า การพัฒนาการเรียนรู้ที่มีสติและสมาธิเป็นฐานนั้น สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การเปิดสมองให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยความสุข แต่เพิ่มเติมด้วยศรัทธาเริ่มต้นด้วยฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสาและก้าวข้ามการทำความเพียรเพื่อตนเอง รู้สิ่งที่ควรและไม่ควรทำ เสริมชีวิตด้วยหลักจริยธรรม ไม่ว่าจะล้มหรือผิดหวังสามารถเริ่มต้นและวางแผนชีวิตตนเองอย่างมีสติและสมาธิที่จะเป็นฐานส่งผลให้มีพฤติกรรมดี เก่งสังคมและฉลาดเท่าทันอารมณ์เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้ การมีสติและสมาธิเป็นปัจจัยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Lorenza Corti and Carmen Gelati (2020) ที่กล่าวว่า การหนุนเสริมระยะสั้นโดยสติ การชี้แนะและการฝึกอบรมในการศึกษากลยุทธ์ช่วยปรับปรุงการเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลของนักเรียนอาศัยสติ และสอดคล้องกับกิตติชัย สุธาสิโนบล (2564) ที่กล่าวว่า ประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน พบว่า พฤติกรรมวินัยในการเรียน ทักษะทางสังคม เจตคติต่อการเรียนและความสามารถในการแก้ปัญหาที่มีการเปลี่ยนแปลงในทางที่สูงขึ้น เพราะเป็นองค์ประกอบภายในที่สนับสนุนให้กระบวนการจัดการเรียนรู้ทั้ง 3 ระยะ ประสบความสำเร็จ

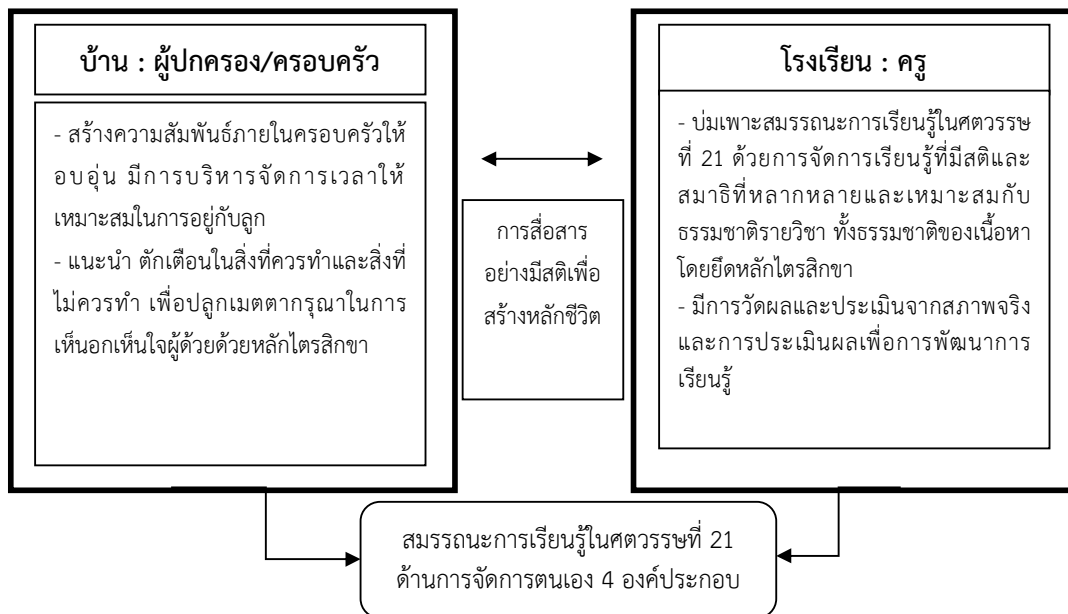
4. การประเมินผลและเสนอกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียนจังหวัดนครปฐม พบว่า องค์ประกอบสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีเป้าหมายชีวิต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาคือด้านการจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ เนื่องด้วยกระบวนการจัดการเรียนรู้และการบริหารสถานศึกษามีใช้สติและสมาธิในโครงการ/กิจกรรมทั้งในระดับโรงเรียนและชั้นเรียน สอดคล้องกับ พระสุรัส สุรบุญญ และคณะ (2565) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการใช้สติในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนโรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่ พบว่า รูปแบบการพัฒนาสติใช้การบูรณาการ 3 รูปแบบ คือ 1) กำหนดการรับรู้การเคลื่อนไหวภายในชีวิตประจำวัน 2) การเข้าร่วมกิจกรรมพัฒนาคุณภาพชีวิตของโรงเรียน 3) ใช้สติกำหนดลมหายใจเข้าออก ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิต

ของนักเรียนคือครูผู้สอน รุ่นพี่และเพื่อนที่เป็นกัลยาณมิตร ทั้งยังสอดคล้องกับจิตวิ แก้วพรสวรรค์ และคณะ (2555) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นผู้มีสติของวัยรุ่นไทย พบว่า วัยรุ่นตอนต้น มีคะแนนสติปานกลางถึงสูง ส่วนปัจจัยเพศหญิง พบว่านักเรียนหญิงเห็นประโยชน์ของสติและอยากเข้าร่วมกิจกรรมมีคะแนนสติสูงกว่า ซึ่งผลการศึกษานี้สามารถนำไปพัฒนาคุณธรรมด้วยสติร่วมกับการฝึกพื้นฐานในเด็กวัยรุ่นได้ ฉะนั้นปัจจัยที่ส่งเสริมสมรรถนะการเรียนรู้ จึงขึ้นอยู่กับกำเนินการโรงเรียนแบบองค์รวมสอดคล้องกับ ประภาภัทร นิยม (2561) ที่กล่าวว่า แนวคิดการศึกษาแบบองค์รวมเป็นการเรียนการสอนที่มีครบทั้งมิติความรู้ ทักษะและคุณค่า ซึ่งซ่อนอยู่ในทุกกิจกรรมและแผนการสอนโดยยึดระบบการศึกษาที่มีไตรสิกขา เป็นวิธีการเรียนรู้และมีชีวิตอย่างถูกต้องเป็นเป้าหมายผ่านการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เป็นชุมชนของมิตรที่ดีและโยนิโสมนสิการหรือการสอนเด็กฝึกคิดให้รอบด้าน

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนจังหวัดนครปฐมเพื่อตอบโจทย์การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐาน ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้น ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงถึงความสัมพันธ์ของการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองและครู มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันในฐานะบ้านและโรงเรียนที่ต้องใช้การสื่อสารกันอย่างสันติ เพื่อสร้างเสาหลักชีวิตทางด้านสมรรถนะการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ด้วยการรับฟังกันและกันในการเบาะเบาะเด็กคนหนึ่งให้เติบโตอย่างในพื้นที่ปลอดภัย สามารถเตรียมความพร้อมและสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านการจัดการตนเอง จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเห็นคุณค่าในตนเอง 2) การมีเป้าหมายในชีวิต 3) การจัดการอารมณ์และความเครียด 4) การจัดการปัญหาและภาวะวิกฤต ก็จะค่อย ๆ เริ่มต้น พัฒนาและเติบโตสร้างผู้คุ้มกันให้กับผู้เรียนตามลำดับจนถึงระดับที่ผู้เรียนสามารถจัดการตนเองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

การพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยใช้สติและสมาธิเป็นฐานของนักเรียน จังหวัดนครปฐม เป็นการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผ่านกระบวนการสติและสมาธิเป็นฐาน ในการเป็นกลไกขับเคลื่อนให้ผู้เรียนได้เกิดสมรรถนะ ซึ่งมีการอาศัยทั้ง 2 ฝ่าย คือ 1) ผู้ปกครอง พ่อแม่หรือคนที่ใกล้ชิดกับผู้เรียน 2) ครู ผู้ที่ทำหน้าที่บ่มเพาะต่อจากผู้ปกครอง ต้องเชื่อใจและไว้วางใจซึ่งกันและกันในการแลกเปลี่ยนข้อมูล พร้อมสนับสนุนให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ มีทักษะและมีคุณธรรม จนกระทั่งเกิดสมรรถนะในระดับที่สูงขึ้นในการติดตัวผู้เรียนไปตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดควรพัฒนาและส่งเสริมระบบการศึกษาแบบองค์รวมให้สถานศึกษาเพื่อพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรติดตามและประเมินผลระบบการศึกษาแบบองค์รวมสำหรับสถานศึกษาที่ดำเนินการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างต่อเนื่อง
3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาแบบองค์รวม พร้อมพัฒนาและสนับสนุนบุคลากรในสถานศึกษาให้ใช้สติและสมาธิเป็นกระบวนการพัฒนาสมรรถนะแก่นักเรียน

ข้อเสนอเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมสติและสมาธิในเชิงพื้นที่ให้สอดคล้องกับบริบท
2. ควรศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21
3. ควรศึกษาเรื่อง ประสิทธิภาพการส่งเสริมสมรรถนะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาวิถีพุทธ

เอกสารอ้างอิง

- กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2564). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาที่มีสติเป็นฐานการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษาในสังคมไทยยุคปัจจุบัน. *วารสารบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 15(2), 40-53. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU/article/view/242089>
- กมลฉัตร กล่อมอิม. (2562). *วิถีวิทยาการเรียนรู้ฐานสมรรถนะ*. รัตนสุวรรณการพิมพ์3.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2558). การประเมินความต้องการจำเป็น. *วารสารสารานุกรมศึกษาศาสตร์*, 30, 75-79. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/ENEDU/issue/view/759>
- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม. (2565, 17 สิงหาคม). *แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนด้านการศึกษา (SDG4) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 – 2566 จังหวัดนครปฐม*. <https://online.anyflip.com/usoes/gzser/mobile/index.html>

- กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม. (2565, ไม่ปรากฏวัน เดือนที่เผยแพร่).
ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดนครปฐม ประจำปี 2565.
https://nppeo.go.th/?page_id=6100
- กลุ่มมาตรฐานการศึกษา สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภา
การศึกษา. (2562). *กรอบสมรรถนะหลักผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับ
ประถมศึกษาตอนต้น (ป.1-3)*. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- ฐิติวี แก้วพรสวรรค์, กมลพร แก้วพรสวรรค์ และฉิพร ตั้งจิตติพร. (2555). ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นผู้มี
สติของวัยรุ่นไทย. *วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย, 54(4)*, 403-412.
<https://www.psychiatry.or.th/JOURNAL/57-4/03-Titawee3.pdf>
- ณวัน เรืองศิริ, พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และพระปราโมทย์ วาทโกวิโท. (2564). การพัฒนา
กระบวนการเรียนรู้ที่มีสติและสมาธิเป็นฐานศึกษากรณี : นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น
โรงเรียนโรงเรียนสวายพิทยาคม ตำบลสวาย อำเภอปราสาท จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสาร
ศึกษาปริทรรศน์ มจร, 9(3)*, 988-1000. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/journal-peace/article/view/249522/169046>
- ประภาภัทร นิยม. (2561, 27 เมษายน). *หลักคิดลึกซึ้งของ Holistic Learning ที่บอกเราว่า ชีวิตคือ
การเรียนรู้*. <https://holisticteacher.co/?p=735>
- พระสุรศักดิ์ สุรปัญญา(สุขขุนทด), พระมหาธวัชพงศ์ สุพรหมปัญญา(คิดอ่าน), พระธีรพล วรคุณ
(คำสิงห์ใส) และวิโรจน์ วิชัย. (2565). รูปแบบการใช้สติในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของ
นักเรียนโรงเรียนศรีสังวาลย์เชียงใหม่. *วารสารปรัชญาอาอาศรม, 4(2)*, 75-90.
<https://so09.tci-thaijo.org/index.php/jpar/article/view/1147/448>
- พุทธทาสภิกขุ. (2545). *แก่นพุทธศาสนา*. ธรรมสภา.
- วิชรา เล่าเรียนดี, ปรณัฐ กิจรุ่งเรือง และอรพิน ศิริสัมพันธ์. (2545). *กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อ
พัฒนาการคิดและยกระดับคุณภาพการศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21*. เพชรเกษมพรินติ้ง กรุ๊ป จำกัด.
- สุริยเดว ทรีปาตี. (2564). *รู้จักเด็ก ทั้งตัวและหัวใจ : เคล็ดลับการเป็นที่เลี้ยงดูใจ*. บริษัท เก็ททีพี กรุ๊ป จำกัด.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2562). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น (พิมพ์ครั้งที่ 4)*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2566). *เข้าใจสมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับประชาชนและเข้าใจหลักสูตรฐาน
สมรรถนะอย่างง่าย ๆ ฉบับครู ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษา*. บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด.
- สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2564, 13 มีนาคม). *รายงานฉบับสมบูรณ์ คู่มือการจัดทำ
หลักสูตรสถานศึกษาฐานสมรรถนะ*. <https://anyflip.com/rsrjw/dtrm/>
- พระราชบัญญัติสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2561. (2565, 1 พฤศจิกายน).
ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 139 ตอนพิเศษ 258 ง. หน้า 1-143.
- Lorenza Corti and Carmen Gelati. (2020). Mindfulness and Coaching to Improve
Learning Abilities in University Students: A Pilot Study. *International Journal of
Environmental Research and Public Health, 17(6)*, 1-20.
<https://doi.org/10.3390/ijerph17061935>
- TSIS: Nurture one researcher at a time. (2020, 25 พฤษภาคม). การกำหนดขนาดของกลุ่ม
ตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูป. <https://www.thetsis.com/post/research-tips-sampling>

ENGLISH TO THAI TRANSLATION STRATEGIES FOR CULTURE-SPECIFIC TERMS AND TRANSLATION IDEOLOGY FROM NETFLIX'S 'THE WITCHER' SERIES

Pornthep Katchamat

International College, Naresuan University

Sasiwimon Sutthisan*, Wunwisa Punkhoom

Faculty of Humanities and Social Sciences, Thepsatri Rajabhat University

*Corresponding Author E-mail: sasiwimon.s@lawasri.tru.ac.th

Received November 13, 2024; Revised January 21, 2025; Accepted January 21, 2025

Abstract

Translation of culture-specific terms (CSTs) always presents unique challenges for translators striving to balance authenticity and accessibility, particularly in fantasy genres rich with unique cultural and mythical elements. This study aimed to investigate the translation strategies and ideological approaches used to convey culture-specific terms (CSTs) from English to Thai in the Netflix series 'The Witcher'. Through a mixed-methods approach, data were gathered and systematically categorized across 24 episodes from 3 seasons to highlight the distribution and application of specific translation strategies. The data were collected using a data collection sheet adapted from previous studies. The findings were presented in tables illustrating occurrence, frequency, percentage, and descriptive explanations of the terms were provided. The findings revealed that 220 instances of CSTs were identified in four categories, namely Ecological Terms, Social Culture, Organizations, Customs, Activities, Procedures, and Concepts, and Material Culture. Moreover, six translation strategies were identified. In the data, transference, a foreignization strategy, was the most frequently employed to preserve the authentic cultural and mythical elements of the series. In contrast, domestication strategies, including literal translation, paraphrasing, and cultural equivalents, were applied to enhance accessibility for Thai audiences. In addition, the study found that a combination of foreignization and domestication strategies was used to balance cultural element words in fantasy genres that rely on audience immersion. This study added nuances to the field of translation studies by demonstrating how translators adapt CSTs to maintain narrative integrity and contemporary audiences are increasingly receptive to foreign cultural elements.

Keywords: Translation Strategies, Cultural-specific Terms, Foreignization, Domestication

Introduction

Culture plays a crucial role in the global film and television industry, representing diverse norms and concepts that shape audience understanding and interpretation (Fiske, 2011). Apart from linguistic knowledge such as lexicon and grammar skills, translators need to possess cultural knowledge of both source and target language to become competent translators. When translating from one language to another, one of the greatest challenges lies in accurately conveying culture-specific terms—words, expressions, or phrases deeply embedded within a society's cultural, historical, and social context. These terms often have meanings tied to unique customs, beliefs, or practices, which may lack direct equivalents in other languages. As Newmark (1988) emphasizes, each culture possesses unique elements that can complicate the translator's task, creating ambiguity in categorizing and translating meanings. The overlap between source and target languages can sometimes be nonexistent because certain terms can be challenging or even entirely unknown to the target audience. An example of this complexity is illustrated in Pornwiriyaakit et al. (2023) study of translation strategies for cultural terms from Thai to English in the series "Kaew, the Playful." The Thai term "Krabong," traditionally associated with a martial art involving swordplay, was translated literally as "Sword and Club." However, a more culturally sensitive approach rendered it as "a sword play" to resonate more effectively with English-speaking audiences. This strategy, described by Baker (1992) and Newmark (1988), involves replacing the source text with a comparable concept to evoke a similar impact for target readers, highlighting the need for nuanced translation methods and extra-linguistic knowledge that preserve cultural significance.

In addressing culture-specific term (CSTs), numerous scholars have introduced translation strategies to tackle translation challenges. Translators and researchers often apply and combine these strategies to meet the needs of their specific tasks. For instance, Vinay and Darbelnet (1958) proposed borrowing and calque as methods for handling terms without direct translation, highlighting the adaptability required in translation practices. Later, Newmark (1988) introduced the concepts of cultural equivalence and functional equivalence and outlined twelve strategies for translating CSTs, including cultural equivalent and neutralization strategies to aid in preserving cultural essence while ensuring comprehension. Additionally, Baker (1992) advocated

for approaches that prioritize clarity and adapt meaning to the target culture's context, ensuring that cultural nuances are accessible to readers. She recommends descriptive explanations, often in the form of brief definitions, to add context for clarity. For example, "samurai" might be explained as "a Japanese warrior class" to convey its cultural significance to target readers and facilitate a more culturally informed understanding.

The translation of CSTs, particularly in subtitling, presents a complex and challenging task for translators due to the unique nature of audiovisual media. Cintas and Remael (2014) consider subtitling as intralingual translation where the oral speech of the characters is converted and translated to a written text under the screen, requiring precise word choice to fit spatial limitations while retaining meaning. Subtitles play a vital role in translation, especially in movies and series, as they serve as a bridge that allows audiences across linguistic and cultural barriers to access and enjoy foreign content without compromising its original intent. This task is made more challenging by factors such as limited space, time constraints, and varying audience familiarity with the source culture, which is influenced translation decisions. Consequently, translators must employ strategies that balance brevity with cultural accuracy to maintain the impact and relevance of the dialogue.

Another thing that we cannot neglect to discuss is the implementation of foreignization and domestication to undertake cultural-specific elements in translation. The term was originally proposed by Lawrence Venuti (1995), a professor of literature, in order to highlight the translator's influence on how readers understand and engage a foreign text and culture. From the terms, the former is the strategy that seek to maintain the foreignness of the original text, disregarding potential difficulties in comprehension (Koskinen, 2012). Venuti added that this help readers to engage more authentically with the source culture and brings attention to the foreignness. The latter is used to facilitate readers' familiarity in the source language and with an attempt to create a more fluent and accessible reading experience. Today, with the modernization of streaming platforms like Netflix, Disney+, and Amazon Prime, subtitling in multiple languages is created to serve audiences. It is worth questioning that translation ideologies between foreignization and domestication are heavily paying attention to in these platforms.

One of the series that is rich in CSTs and popularity is Netflix's *The Witcher* Series. *The Witcher* is a popular fantasy drama series produced by Netflix, adapted from the book series by Polish author Andrzej Sapkowski. The show, first released in December 2019, quickly gained international popularity due to its complex characters setting in a medieval-inspired. The plot is intervened between magical and political complexities in the invented world called "The Continent". According to Zorrilla (2022), the series gained the title "Netflix's Most-Viewed TV of All Time" receiving 541.010 million hours of viewership in its first month of streaming. In terms of CSTs, the show packed up with culture-specific elements drawn from Central and Eastern European folklore medieval European and Slavic mythology such as place name, magical-related terms, fantasy-specific lexicon and neologisms. These elements present unique challenges for translators to choose translation strategies to fit its appropriateness by maintaining cultural authenticity and comprehension.

Based on the points discussed above, this study of translation strategies for culture-specific terms in Netflix's *The Witcher* in the subtitling form is valuable for understanding the translator's choices and the development of translation practices. In addition, the uses of translation ideology between foreignization and domestication allowed us to examine the trends and ideologies that shape translation in an increasingly globalized streaming environment. This study provides insights not only into translation techniques but the tendency of how translator choices of translation affect audience.

Research Objectives

1. To classify culture-specific terms and analyze translation strategies used from English to Thai in Netflix's *The Witcher* Series.
2. To study the ideology of foreignization and domestication in translation used from English to Thai in Netflix's *The Witcher* Series.

Literature Review

Many scholars agree that culture-specific terms (CSTs) pose one of the primary challenges in translation, as they are often culturally bound and lack direct equivalents in other languages. Newmark (1988) defines CSTs as terms embedded in a specific culture, frequently with no direct equivalence in other languages. Similarly, Aixelá (1996) describes CSTs as references that hold cultural significance and are

unique to the source culture; when translating these terms, translators must consider the degree of cultural specificity that may not exist in the target language. Baker (2018) adds that CSTs are words or phrases expressing concepts that may be entirely unfamiliar to the target audience. Given the complexity of CSTs, this study made use of Newmark (1988) classification which is foundational in translation studies and has been widely adopted as a framework for categorizing these terms. Newmark identifies five primary categories of CSTs, including 1) Ecological terms, 2) Material culture, 3) Social culture, 4) Organizations, customs, activities, procedures, and concepts, and 5) Gestures and habits

Translation Strategies for Culture-specific Terms

Scholars in translation studies proposed diverse translation strategies that help translators deal with the complexity of CSTs. Aixelá (1996) divided CSTs translation strategies into two main pillars: conservation and substitution. The former was paid attention to preserve the original term or concept and the latter was emphasized to replace the source language with cultural terms. Baker (1992) and (2018) also provided CSTs strategies that can deal with a lack of equivalence at the word level. The method consisting of 1) Translation by a more general word (superordinate); 2) Translation by a more neutral/less expressive word; 3) Translation by cultural substitution; 4) Translation using a loan word or loan word plus explanation; 5) Translation by paraphrase using a related word; 6) Translation by paraphrase using unrelated words; 7) Translation by omission; 8) Translation by illustration. Also, Newmark (1988) proposed twelve translation strategies for CSTs including 1) Transference, Naturalization, Literal translation, Label translation, Accepted standard translation, Classifier, Neutralization, Paraphrasing, Glossing, Cultural equivalent, Deletion and Couplet.

Foreignization and Domestication

The terms domestication and foreignization were introduced by Venuti (1995) and have since been widely discussed and refined within the field of translation studies. Foreignization refers to strategies that preserve the foreign elements of the original text, including linguistic and cultural distinctions, to retain the source culture's uniqueness. In contrast, domestication aims to enhance comprehension by reducing cultural and linguistic strangeness, thus creating a more reader-oriented translation. Rad and Marj (2019) applied Venuti's model to analyze cultural translation strategies in an English-to-Persian version of *Alice in Wonderland*, revealing that domestication was

predominantly used, while foreignization appeared only sparingly. The researchers concluded that both strategies have distinct roles and advantages, and that translators should adapt dynamically to the needs of target texts and audiences. Similarly, Putri et al. (2023) examined the use of Venuti's model in the Indonesian-to-English translation of the Sarimni Webtoon, finding that domestication was heavily favored to provide readers with an accessible and straightforward context. These studies underscore the importance of balancing cultural fidelity with readability, depending on the intended audience and purpose of the translation.

Conceptual Framework

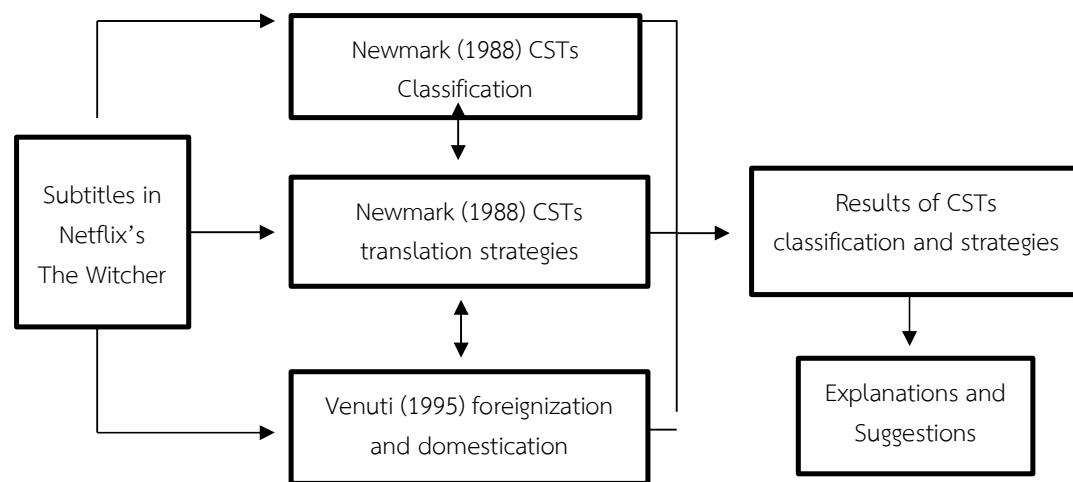

Figure 1 Conceptual framework of this study

Research Methodology

Data Collection

This research employed a mixed approach between qualitative and quantitative, wherein the researchers analyzed data based on established theories and existing texts (Creswell, 2018). The data were sourced from the English-to-Thai subtitles of Netflix's *The Witcher*, covering Seasons 1-3, which include a total of 24 episodes, with each season comprising eight episodes of approximately one hour each. The sample collected in this study was based on the subtitle format of the movie series. Other formats, such as novels or video games, were not included. The analysis focused on specific words, phrases, and sentences within the subtitles to identify the CSTs. The

researchers meticulously examined and comprehended the subtitles line by line to identify CSTs, which were subsequently categorized according to Newmark (1988) classification. To ensure a systematic approach, the researchers adapted a data collection sheet from Permatahati et al. (2022) to organize and catalog the translation data. This sheet included content needed to collect the data including source text, target text, category, subcategory, translation strategies, translation ideology, and comment.

Data Analysis

Upon completing data collection, the researchers analyzed the identified CSTs according to Newmark (1988) classification. Subsequently, the Thai translations of these CSTs were evaluated using Newmark (1988) twelve translation strategies, with each term further categorized into Venuti (1995) translation ideologies of foreignization and domestication. The findings were presented in tables illustrating occurrence and frequency. Finally, the researchers provided representative examples of use and descriptive explanations based on the analysis.

Results

After analyzing the data, the data were presented in tables as the following.

Table 2 Culture Specific Terms (CSTs) found in Netflix's 'The Witcher' Series

No.	CSTs Classification	Frequency	Percentage
1.	Ecological Terms	87	39.55%
2.	Social Culture	54	24.55%
3.	Organizations, Customs, Activities, Procedures, and Concepts	50	22.73%
4.	Material Culture	29	13.18%
Total		220	100%

As presented in Table 2, Ecological Terms such as 'Brokilon' (forest), Korath (location), and Vukodlak (mythical creature) are the most frequently used with 87 (39.55%) instances. This data highlighted the significant purposes and emphasis on natural, mythical landscapes and beings, which are centralized in the its theme. Secondly, Social Culture was found with 52 (24.55%) instances of use. The data paid

attention to the use of social roles (The White Wolf), jobs (Oneiromancers), and leisures (Melange). The third-ranked from the category was Organizations, Customs, Activities, Procedures, and Concepts, noted 50 times of use, and included terms such as "Aretuza," (the school for sorceresses), Redania (Kingdom name), the Brotherhood (name of a political and magical organization), and the Conjunction (reference magical event) in which the words highlighted the structured societal norms and customs depicted in the series. In addition, Material Culture, represented by 29 terms (13.18%), included magical items, foods, and beverages, such as aphrodisiac, elixirs, dimeritium and Est Est. Lastly, no instances were classified under gestures and habits (0%).

Table 3 CSTs Translation Strategies and Ideology Used in Netflix's 'The Witcher' Series

No.	CSTs Translation Strategies	Ideology	Frequency	Percentage
1.	Transference	Foreignization	90	40.91%
2.	Literal Translation	Domestication	53	24.09%
3.	Paraphrasing	Domestication	46	20.91%
4.	Cultural Equivalent	Domestication	16	7.27%
5.	Couplet	Domestication	14	6.36%
6.	Deletion	Domestication	1	0.45%
Total			220	100%

According to Table 3, the most frequently employed translation strategy was transference, accounting for 90 instances (40.91%). The second most utilized strategy was literal translation, with 53 occurrences (24.09%), followed by paraphrasing, which was observed 46 times (20.91%). The strategies of cultural equivalent and couplet were employed less frequently, with 16 instances (7.27%) and 14 instances (6.36%), respectively. Finally, deletion was the least used strategy, appearing only once (0.45%). In terms of translation ideology, transference, comprising 40.91% of the total, aligns with the foreignization emphasizing the preservation of the source text's foreign elements. The remaining strategies collectively reflect domestication, accounting for 59.09% of the total. These domestication strategies aim to minimize cultural and linguistic unfamiliarity. Examples of CSTs were translated and its translation strategies were presented below.

1. Transference: Source text: Vukodlak Target text: วูกอดแลค

This translation strategy was used to directly maintain the original sound of a word from the source language. For example, Vukodlak, a Slavic term for a mythological creature similar to a werewolf (Charney & Slapšak, 2023), has been transliterated directly into Thai as "วูกอดแลค." The translator chose to preserve the authentic cultural and mythical atmosphere. In addition, due to the global popularity viewership across the globe and Thai community, there are some possible reasons that Thai audiences are open to cultural elements or the otherness that brought culturally immersive experience of foreign nature of the mythology. From the data, it was found that the translator also employed transference to mainly translate a name of mythical creature (Kikimora as คิคิโมร่า), kingdom or political region (Cintra as ซินทรา), races (Gnome as โนม), magical items (Dimeritium as ดิเมอริเทียม), and etc.

2. Literal translation: Source text: The White Wolf Target text: หมาป่าสีขาว

The use of literal translation in this example reflects the translator's effort to directly render the source text into the target text while preserving both its form and meaning as closely as possible. In this case, the metaphorical significance and character recognition are retained for the target audience: "Wolf" symbolizes Geralt, the main protagonist, known for his role as a monster hunter, while "White" signifies his distinctive physical characteristics. These traits result from magical mutations that grant him enhanced strength and hunting abilities, which, as a side effect, have turned his hair white. This translation choice allows the audience to appreciate Geralt's identity and the unique attributes. From the data, it was found that the translator translated using literal translation for a name of religious reference (The Sword of Destiny as ดาบแห่งโชคชะตา), name of organization (The Brotherhood as ภราดร), location (Valley of the Soul as หุบเขาแห่งวิญญาณ), Magical item (Wizard's Seal as ตราของผู้วิเศษ).

3. Paraphrasing: Source text: Melange Target text: การเต้นสลับคู่

In this strategy, paraphrasing was used to provide more explanation to make it more comprehensible for the target audience. According to the example, "Melange" is originally from French means "to mix". In the translation, it is paraphrased as การเต้นสลับคู่ (literally means partner-switching dance) since the word "Melange" may not be readily familiar to a Thai audience because of its cultural differences in Western dance traditions. By paraphrasing it, the audiences receive an immediate understanding

without interpreting unfamiliar terminology. From the data, the translator employed paraphrasing to translate a name mystical creature (Selkiemore as มนุษย์แมวน้ำ), a magical event (The Conjunction as การรวมกันของจักรวาล), magical ritual/trial (The Trial Grasses as การทดสอบด้วยสมุนไพร) a name of folk games (Knucklesbones as เกมโยนหิน).

4. Cultural Equivalent: Source text: The Lioness Target text: นางสิงห์

The cultural equivalent strategy is used when a translator replaces a source term with a culturally appropriate equivalent or association in the target language. The term "The Lioness" is intended to convey the characteristics of Queen Calanthe, specifically her strength, leadership, and bravery, which are attributes commonly associated with a lion. This imagery has roots in many ancient civilizations, such as Roman, Greek, and Egyptian cultures, where the lion symbolizes power and nobility. In Thai literature, particularly in the Traibhumikatha, the "Lion" or "สิงห์" is depicted as a mythical creature residing in the Himmaphan Forest, representing strength and majesty. By choosing this strategy, the translator preserves the character's symbolic resonance for Thai audiences, maintaining the imagery of a powerful and respected female leader. Additionally, the data showed that the translator applied the cultural equivalent strategy in various contexts such as ideas and customs (Abracadabra as มนต์ตรา), religion reference (Hell as นรกอเวจี), and a name of folk games (Boulder, parchment, dagger as เป้ายิงฉุบ).

5. Couplet: Source text: Belleteyn Target text: วันเบลล์ทีน

In this example, the translator employed two translation strategies, namely transference and paraphrasing, to convey CSTs. Transference was used to retain the original sound of the term, while paraphrasing provided additional context to aid comprehension. This approach was particularly important as the term "Belleteyn," an ancient Celtic festival celebrating spring and renewal, may be unfamiliar to Thai audiences. The translator added "วัน" (meaning "day") to clarify that "Belleteyn" refers to an occasion similar to a holiday or cultural event. According to the data, the couplet strategy—combining transference and paraphrasing—was found in cases such as place names (e.g., "Brokilon" translated as "ป่าโบรคิลอน") and names of mythical creatures (e.g., "Mörhogg" translated as "ปีศาจมอร์ฮอก").

6. Deletion: Source text: Est Est Target text: No translation

This example was the only instance of deletion identified in the research data. Deletion is employed to omit a term or phrase in the target language when it may cause confusion, appear irrelevant or redundant, or unnecessary. In this case, "Est Est," a specific type of beverage mentioned in the series, was not translated into Thai. The term appears in Season 1, Episode 6, when Jaskier orders a drink from a waiter, saying, "Est Est, small." Given the limited space in subtitles and the need to maintain narrative flow, translating this term could disrupt the coherence of the dialogue in the target language.

Discussion

The findings revealed that the translator employed a broad range of translation strategies to address the cultural-specific terms (CSTs) in Netflix's *The Witcher*. Transference, reflecting a foreignization approach, emerged as the most frequently used strategy, with the primary aim of preserving the authentic cultural and mythical atmosphere of the source text. This approach aligns with Newmark (1988) assertion that transference is often employed for CSTs, particularly for names of people, places, and locations. This study's findings are also consistent with those of Yatuzuhriyyah and Hilman (2022), who examined cultural words in the fantasy novel *The Midnight Library* and found that borrowing was the most frequently applied strategy. Their study concluded that the resulting translations were both accurate and acceptable to audiences. These findings collectively suggest an assumption that contemporary audiences and readers are increasingly receptive to foreign cultural elements within fantasy contexts. This aligns with Venuti (1995) argument that preserving "the otherness" in translation can foster a culturally immersive experience for global audiences.

In contrast to foreignization, domestication strategies were employed by 59.09% of instances, including literal translation, paraphrasing, cultural equivalents, couplets, and deletion. These strategies were aimed at enhancing comprehension and adapting the text to Thai cultural norms, thus increasing both understanding and linguistic accessibility. This finding aligns partly with the study by Putri et al. (2023), which examined translation strategies and ideology in the *Sarimin* Webtoon and found that domestication was heavily employed by 82% of cases. This suggests that the

translators prioritized accessibility by minimizing unfamiliar cultural references, thereby reducing potential distractions for the target audience. Similarly, Rad and Marj (2019) examined foreignization and domestication in the Persian translation of Lewis Carroll's *Alice in Wonderland*, translated by Honarmandi, and concluded that domestication strategies were used by 91.43% of cases, including descriptive translation, equivalence, and explication. They observed that domestication effectively avoided "otherness" or "strangeness" to promote readability. The researchers further recommended a dynamic balance between foreignization and domestication to maintain the cultural richness of the source text while ensuring familiarity for the target audience.

In this research corpus of cultural-specific terms (CSTs), foreignization and domestication were employed almost equally, accounting for 40.90% and 59.09% respectively. These findings align with Elnaili (2016), who advocated for a balanced use of foreignization and domestication across content and semantic elements to achieve cultural equivalence. Given that this study focused on a fantasy genre rich in unusual characters and magical objects, foreignization was frequently used to retain the genre's cultural authenticity. This approach supports the notion that Thai audiences are relatively receptive to foreign cultural elements, despite some potential concerns. For instance, Hu (2018) argued that an excessive reliance on foreignization in translation could ultimately render the text unintelligible. Similarly, Schmidt (2013) found that, although audiences opened to foreignness, translators should remain cautious of the influence of the source language which could potentially overshadow or weaken the target language. These perspectives suggest that while foreignization can enhance cultural immersion, a mindful balance between foreignization and domestication remains essential to preserving the integrity and strength of the translation and culture.

Body of Knowledge

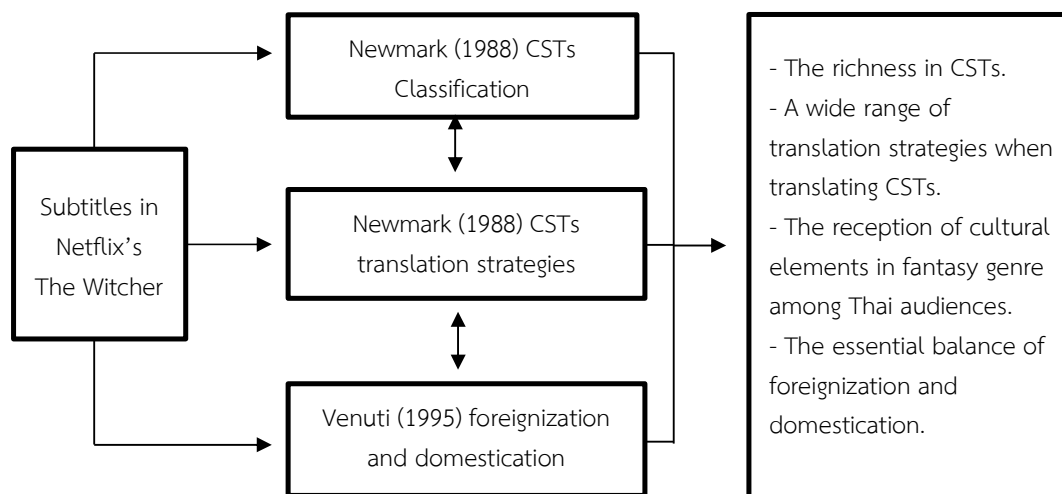

Figure 2 Body of Knowledge

This study confirmed the complex task of translating CSTs in culturally rich narratives like Netflix's *The Witcher*. By integrating strategies from Newmark (1988) and Venuti (1995), translators can effectively navigate the tension between cultural element and linguistic accessibility. The combination of foreignization and domestication not only preserves the narrative's authenticity but also ensures that audiences can fully appreciate the storyline. The balance created by translators is valuable in genres like fantasy, where audience immersion relies on both cultural specificity and accessibility. This study contributed to translation studies by demonstrating the importance of a dynamic and context-sensitive approach to translating CSTs, especially in global media contexts where cultural representation and audience comprehension are crucial.

Conclusions

This research investigated the strategies used in translating culture-specific terms (CSTs) from English to Thai in Netflix's *The Witcher* series. Guided by Newmark (1988) classification and Venuti (1995) translation ideology, the study aimed to categorize CSTs and analyze CSTs translation strategies. The results revealed that the translator employed a variety of strategies to address the cultural nuances of the original text, balancing foreignization and domestication to cater to both the narrative's authenticity and the target audience's comprehension especially in the fantasy genre.

The results confirmed that translators should preserve the essence of cultural elements to retain the narrative's authenticity while ensuring that such elements remain accessible and engaging to the target audience. Moreover, this study highlighted how Thai audiences interact with these cultural elements, illustrating the nuanced ways in which cultural specificity and accessibility influence global media consumption.

Suggestions

Applying the Study Findings

Based on these findings, this study recommends that translators of fantasy genres should prioritize a dynamic balance between foreignization and domestication. For culturally specific and mythological terms, foreignization should be applied to maintain authenticity and engage audiences in the narrative's unique cultural setting. However, for concepts without direct cultural relevance in the target language, domestication strategies such as paraphrasing or cultural equivalents can enhance clarity and resonance. However, translators should be mindful of the potential influence of foreignization on the target language. As Hu (2018) and Schmidt (2013) observed, excessive foreignization may encourage the adoption of foreign terms into everyday language, potentially influencing cultural and linguistic norms.

Recommendations for Future Research

This study focused on the translation of CSTs within the context of Netflix's *The Witcher*, with the limitation of its scope and genre. Future research could expand to other genres or media formats to explore how foreignization and domestication are applied in contexts. Additionally, audience reception studies could provide insights into how Thai viewers interpret and respond to foreignized or domesticated translations in order to seek for a deeper understanding of cultural adaptation in translation.

References

- Aixelà, J. (1996). *Culture-specific Items in Translation*. Multilingual Matters.
- Baker, M. (1992). *In other words: a coursebook on translation*. Routledge.
- Baker, M. (2018). *In other words: a course book on translation*. Routledge.
- Charney, N., & Slapšak, S. (2023). *The Slavic Myths*. Thames & Hudson.

- Cintas, D., & Remael, A. (2014). *Audiovisual Translation: Subtitling*. Routledge.
- Creswell, J. W. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches*. Sage Publications.
- Elnaili, S. (2016). Investigating Domestication and Foreignization Strategies in Translating Sinbad of the Arabian Nights. *Arab World English Journal (AWEJ)*, 5(Special Issue), 21-32. https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2790686
- Fiske, J. (2011). *Television Culture*. Routledge.
- Hu, Y. (2018). Two Orientations in Translation from the Cultural Perspective. *Advances in Social Science, Education and Humanities Research*, 89, 374-377. DOI: 10.2991/iss-18.2018.75
- Koskinen, K. (2012). Domestication, Foreignization and the Modulation of Affect. In H. Kemppanen, M. Jänis, & A. Belikova (Eds.), *Domestication and Foreignization in Translation Studies* (pp. 13-23). Frank & Timme GmbH.
- Newmark, P. (1988). *A Textbook of Translation*. TiceHall Press.
- Permatahati, M. I., Faridi, A., & Saleh, M. (2022). Translation Techniques of Culture Specific Items Found in “Of Mice and Men” Novel and Their Impact on Readability. *International Journal of Active Learning*, 7(1), 43-48. <https://journal.unnes.ac.id/nju/ijal/article/view/34408/>
- Pornwiryakit, P., Jitjak, Y., & Phonpakdee, S. (2023). Strategies for Translating Cultural Words from Thai to English: A Case Study of "Kaew the Playful". *Journal of MCU Nakhondhat*, 10(12), 130-140. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMND/article/view/274460>
- Putri, A. A., Rasyad, H., & Anggraini, R. (2023). Translation Techniques of Culture-Specific Items and Translation Ideology in Sarimin Webtoon. *New Language Dimensions*, 4(1), 64-77. DOI: <https://doi.org/10.26740/nld.v4n1.p64-77>
- Rad, N. F., & Marj, Z. F. (2019). A Study of the Strategies of Foreignization and Domestication in Two Persian Translation Versions of Lewis Carroll's Alice in Wonderland. *REVELL: Revista de Estudos Literários da UEMS*, 3(23), 457-474. <https://periodicosonline.uems.br/index.php/REV/article/view/3548>
- Schmidt, G. (2013). Foreignization and domestication in the Croatian translations of Oscar Wilde's The Picture of Dorian Gray. *Jezikoslovlje*, 14, 537-548. <https://www.ceeol.com/search/article-detail?id=88235>

- Venuti, L. (1995). *The Translator's Invisibility: A History of Translation*. Routledge.
- Vinay, J. P., & Darbelnet, J. (1958). *Stylistique Comparée du Français et de l'Anglais*. Didier.
- Yatuzuhriyyah, U., & Hilman, E. H. (2022). Techniques of Translation of Cultural Words and Its Quality in the Midnight Library Novel. *Journal BASIS*, 9(2), 269-278. DOI: <https://doi.org/10.33884/basisupb.v9i2.6238>
- Zorrilla, M. M. (2022, January). *The Witcher' Season 2 Joins Netflix's Most-Viewed TV of All Time*. Variety. <https://variety.com/2022/tv/news/witcher-season-2-netflix-most-viewed-1235151446/>

FACTORS INFLUENCING THE PURCHASE INTENTION OF THE BUBBLE MILK TEA CUSTOMERS IN BANGKOK, THAILAND

Khotchasak Maharom and Nitirat Maleewat*

The Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Krungthep

Corresponding Author Email: nitirat.m@mail.rmutk.ac.th

Received July 22, 2024; Revised January 23, 2025; Accepted January 24, 2025

Abstract

Bubble milk tea is a popular drink originally from Taiwan. This beloved beverage has become widely popular in Thailand. Nowadays, bubble milk tea shops can be found almost everywhere, whether in big cities or even small towns in rural areas. However, there are various types of bubble milk tea, some of which are very affordable, while others are as expensive as premium coffee brands. This research employed structural equation modeling (SEM) to analyze the relationships among key factors contributing to the success of the bubble milk tea business, namely price awareness, customer attitude, customer experience, purchasing intention, and buying behavior. A sample group in this study was 546 bubble milk tea customers in Bangkok who agreed to answer the questionnaire. A purposive sampling method was applied to select and screen respondents. The results showed that price awareness and customer experience significantly influenced both purchasing intention and buying behavior. Customer attitude also affected purchasing intention and buying behavior in the lower level. Finally, this study suggests that business owners enhance their price awareness strategies and offer richer experiences to customers, while also fostering a positive customer attitude toward the brand, as this can create greater opportunities for long-term success.

Keywords: Price Awareness, Customer Attitude, Intention to Purchase, Buying Behavior, Bubble Milk Tea

Introduction

Even bubble milk tea is originally not a Thai beverage. It came from Taiwan where most people prefer to drink bubble milk tea and very famous in this country (Xuân, 2022). However, bubble milk tea came to Thailand several years ago and it was very welcoming to Thai customers. Nowadays we can find bubble milk tea almost everywhere in Thailand, especially in places that have young people for example

schools, universities, department stores, shopping malls, and so on. Bubble milk tea is a famous drink originally from Taiwan but this favorite drink of several people was very famous in Thailand. Tea is commonly used as a beverage to refresh people from feeling sleepy and exhausted. Nowadays, tea has become a very popular beverage among consumers around the world as coffee. There are 3 main types of tea that are popularly drunk today: black tea, green tea, and oolong tea. Currently, the bubble milk tea business has very high competition, whether it is in terms of more variety of products to create novelty and help to attract customers, for example, there is an increase in types of tea, including black tea, red tea, green tea, and au tea. Many bubble milk teashop has various flavors and choices to serve their customers such as taro milk tea, cantaloupe milk tea, cocoa milk tea, coffee milk tea, and strawberry milk tea, as well as adding many toppings to choose from such as jelly, grass jelly, and pudding from what was originally available. Some shops try to serve the needs of their consumers who like a variety of sweetness, some brands have different levels of sweetness. Consumers have chosen their bubble milk tea according to their preferences. According to previous information, this research would like to study the factors that influence the buying behavior of the customer in order to purchase bubble milk tea.

Research objective

This research aims to analyze the association of each factor, which are price awareness, customer attitude, customer experience, intention to purchase, and buying behavior by using structural equation modeling (SEM). Another objective of this research is to find the relationship between each variable and present the conceptual framework according to the topic.

Literature review

Price Awareness

Price awareness is the knowledge about the price that customers perceive (Kensei & Todd, 2003). It is a complex subject but it is very famous among several researchers to study (Alhaddad, 2014). Murthi and Rao (2012) found that in the past most customers might have decided to purchase their products by using customer price expectations especially when they face the marketing promotion technique from the marketing but nowadays customers are aware more of the pricing. Customers would like to perceive more information about the price because it could reflect their worthiness before they spend money. Price awareness in this research focuses on the truly reliable price of bubble milk tea that customers perceive and understand before they purchase.

Customer Attitude

Attitude is the subjective emotion of the customer towards products and services. Customer attitude is the details of the motives, feelings, and sentiments of customers toward a certain brand, product, or customer experience (Nambisan & Watt, 2008). Clarita and Setiowati (2020) researched the variable that Impacts customer attitude to purchase Halal Cosmetics and found that there are more factors influencing and helping to increase the level of customer attitude such as knowledge of the customer, customer involvement, and even religiosity. Customer attitude in this research is the thoughts, feelings, and experiences of customers towards products and services that they would like to purchase.

Customer Experience

Customer experience is an issue that very famous among researchers and marketers around the world for a long time. It is a topic that deals with emotion and expectation (Johnston & Kong, 2011). Customers who have a good experience tend to be more satisfied and have a higher chance of returning and becoming loyal customers in the future. On the other hand, the bad experience that customers receive after using products or services will lead to a feeling of non-satisfaction and the customers not coming back to use them again. For this research customer experience means the emotions and expectations of the bubble milk tea customers based on their previous time of purchasing or from other sources.

Intention to Purchase

Attitude is a word that has been famous in behavior studies for a long time. It is about the willingness and incline of the customer to purchase products or services. Intention. Febrian and Vinahapsari (2020) stated that following the theory of planned behavior, there are three important factors that could be able to increase the level of intention to purchase the customer namely awareness, attitude, and subjective norm. In this research, the intention to purchase is the willingness to pay to purchase bubble milk tea to serve their need to consume.

Buying Behavior

Buying behavior or purchasing behavior refers to the actions and decision-making processes of those who purchase and utilize goods or services. Customer buying behavior refers to the acts people take to make purchases of goods and services are known as buyer behavior. In this research, the buying behavior is the decision-making process of bubble milk tea to purchase the products that they want and can serve their need.

Conceptual framework

According to the research background and research objective of every factor namely marketing mix 7Ps, customer satisfaction, brand trust, and customer loyalty. The hypothesis and conceptual framework were formed accordingly

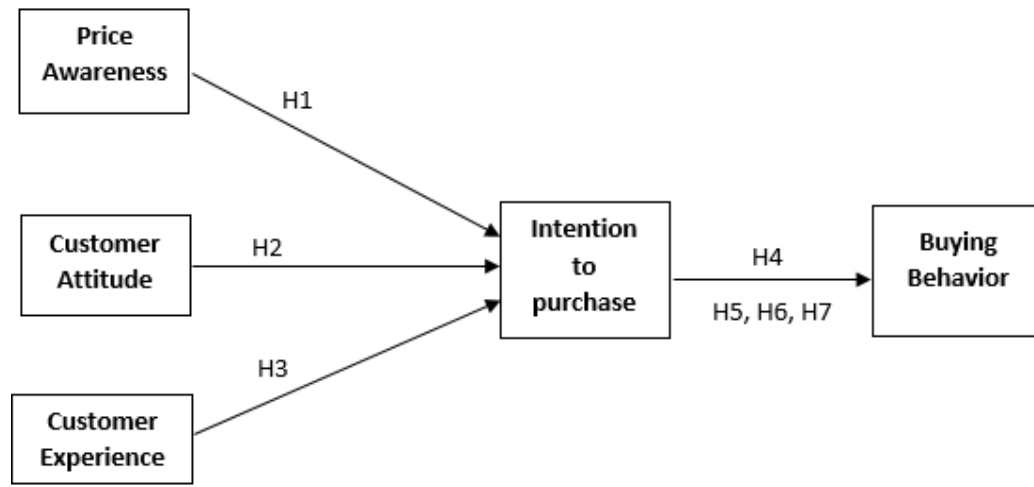

Figure 1: Conceptual Frame Work of the research

Relationship between price awareness and intention to purchase

Pricing is one of the very important factors that customers focus on before buying any products or services. It is the decision that companies make in order to charge their customers for purchasing the product and service (Sammot Bonnici & Channon, 2015). Many companies are very serious about how to set the most suitable price for their products and services because it would be directly affect their customers to aware of their quality. Abdullah et al. (2023) studied price awareness and intention to purchase on Instagram, a social media platform in Indonesia found that price awareness or price perception plays an important role in the potential to affect interest in a way that is both positively and significantly impactful of intention to purchase. According to the literature review. The first hypothesis was proposed:

- H1: There is a positive relationship between price awareness and intention to purchase

Relationship between customer attitude and intention to purchase

Ting and de Run (2015) suggested that there is a parallel relationship between customer attitude and intention to purchase when studying the behavior of the customers (Lim et al. 2017) because both topics are about thought and mental issues which are very subjective and different between every customer. When customers have good and positive

attitude, they tend to increase their level of interest and decrease the level negative of that product and service. Following the literature review, the second hypothesis was presented:

- H2: There is a positive relationship between customer attitude and intention to purchase

Relationship between customer experience and intention to purchase

Customer experience plays an important role in the business because it is the significant factor that can make customers happy and want to return to purchase the products or use the service again. Happy customers who have a good experience will tell other people, and this plays an important role in promoting the brand about their happiness and good experience (Mihardjo et al., 2019). Moreover, they tend to come back again in the future. Jain et al. (2017) stated that the customer experience could help the company to attract, delight and retain its customers. Following the literature review, the third hypothesis was proposed:

H3: There is a positive relationship between customer experience and intention to purchase

Relationship between intention to purchase and buying behavior

The buying behavior of a customer is the accumulation of several factors such as customer attitude, customer experience, price knowledge, and so on. One of the very important factors that could be able to stimulate customers to decide to buy products and services is the intention to purchase within the customer's thoughts and mind (Palalic et al., 2021). Khoiriyah and Toro (2018) suggested that if the customers is satisfied with the products or services they received, those customers would have the feeling of the willingness to purchase products and services again in the future with their full intention. There are several studies that could insist on the positive impact of intention to purchase on buying behavior. According to the literature review, the fourth hypothesis was presented:

- H4: There is a positive relationship between intention to purchase and buying behavior

Mediating effect

Intention to purchase is the individual feeling and emotions of the customers. It is a very subjective factor, which is quite difficult to measure. However, several researchers and marketers put their effort into studying the intention to purchase of the customer because it is the middle chain of the business, which could lead to the final decision-making to purchase and become the buying behavior. To gain the intention to purchase of the customer. Companies need to integrate several elements for example price awareness, customer attitude, and customer experience. Dangi & George (2020) studied more than 91 researches about the buying behavior of more

than 100, 000 organic food customers from 2001 – 2020 and found the result of the positive impact of customer attitude, knowledge, and awareness, eco-labels, and price the buying behavior via the intention to purchase. Customer experience is another factor that could help to increase the buying behavior. Following the literature reviews the fifth, sixth, and seventh were proposed:

- H5 Intention to purchase mediates the relationship between price awareness and buying behavior
- H6: Intention to purchase mediates the relationship between customer attitude and buying behavior
- H7: Intention to purchase mediates the relationship between customer experience and buying behavior

Research Methodology

Population and sample size

Data for this research was collected from the bubble milk tea customers in Bangkok Thailand. The purposive sampling method was used to test and screen the respondents. Questionnaires both styles of online and paper were delivered by waiting at the bubble milk teashop and asked the customers who bought the bubble milk tea to join the research. Finally, 546 bubble milk tea customers answered the questionnaire.

Descriptive Statistics Result

According to the total number of bubble milk tea customers of 546 responders, they were the number of 325 women (59.5%) and 221 males (40.5%). Furthermore, at 196 (35.9%), the bulk of the mean age was between 21 and 30 years old. This investigation revealed 111 people between the ages of 31 and 40 (20.3%), 93 people above the age of 50 (17.0%),

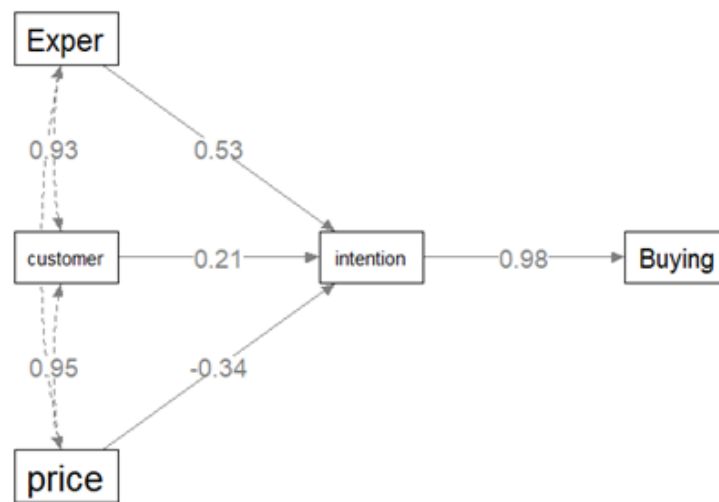
Structural Equation Model (SEM Report)

Structural equation modeling or SEM was used to test the overall fit of the structural model, which examined the outcome of the hypothesis testing. According to Hair et al. (2010) the criteria of model fit should have $\chi^2/df \leq 3.00$, $GFI \geq 0.90$, $CFI \geq 0.90$, $NFI \geq 0.90$, $AGFI \geq 0.90$, $RMSEA \leq 0.07$, and $RMR \leq 0.08$. This is a criterion of good model fit value that can be statistically accepted (Hair et al., 2017) In Table 1 the model fit indices were demonstrated following; firstly, the initial model showed good fit ($\chi^2= 7.31$, $\chi^2/df=2.44$, $p=.000$, $GFI=.1.00$, $CFI= 1.00$, $NFI=.99$, $AGFI= 1.00$, $RMSEA=.17$, $RMR=.04$). The results shown in Table 1 and Figure 2 present the structural equation modeling model results.

Table 1 Absolute Model Fit Indices

Model	Absolute Model Fit Indices							
	χ^2	χ^2/df	GFI	CFI	NFI	AGFI	RMSEA	RMR
Criteria	-	≤ 3.00	≥ 0.90	≥ 0.90	≥ 0.90	≥ 0.90	≤ 0.07	≤ 0.08
	7.31	2.44	1.00	1.00	.99	1.00	.17	.04

Note: χ^2 = chi-square, χ^2/df = relative chi-square, GFI = goodness of fit index, CFI = comparative fit index, NFI = normed fit index, AGFI = adjusted goodness of fit statistic, RMSEA = root mean square error of approximation, RMR = root mean square residual

Figure 2 Structural Equation Model Result

Results

There are altogether of 7 hypotheses in this research which are presented in Table 2. According to the result of this study. The majority of hypotheses were supported namely H1, H3, H4, H5, and H7 while H2 and H6 were not supported. The first hypothesis proposed that there is a positive relationship between price awareness and intention to purchase. This hypothesis was supported. This result inclines about the positive impact of price awareness on the intention to purchase and it could help to increase the level of intention to purchase to the bubble milk tea customers. Further, the second hypothesis presented that there is a positive relationship between customer attitude and intention to purchase. This hypothesis was not supported. This result could be a clue that customer attitude does not have a lot of impact on the intention to purchase bubble milk tea. The third hypothesis suggested that there is a positive relationship between customer experience and intention to purchase. This hypothesis was supported. The results indicate the positive impact of customer experience

on the intention to purchase bubble milk tea for Thai customers. The next hypothesis proposed that there is a positive relationship between intention to purchase and buying behavior. This hypothesis was supported. The outcome of this hypothesis displays the positive influence of intention to purchase on the buying behavior of bubble milk tea customers in Bangkok.

The fifth hypothesis proposed the Intention to purchase mediates the relationship between price awareness and buying behavior. This hypothesis was supported. The result shows a positive relationship between price awareness, intention to purchase, and buying behavior. Price awareness has a positive impact on the intention to purchase which will help to increase the level of buying behavior of the bubble milk tea to make their decision to purchase. The sixth hypothesis was proposed as the intention to purchase mediates the relationship between customer attitude and buying behavior. This hypothesis was not supported. This result indicates the negative impact of the customer attitude to the intention to purchase which could have less impact on the customer buying behavior in the long run. The last hypothesis was presented, which was that the intention to purchase mediates the relationship between customer experience and buying behavior. This hypothesis shows the result of a good relationship between these three variables which are customer experience, intention to purchase, and buying behavior of bubble milk tea customers in Bangkok. The good experience customers pass the positive impact to their intention to purchase which will finally lead to a higher level of positive buying behavior.

Table 2 Hypothesized Relationship Results

Hypothesized relationship	Results	P-Value
H1 :There is a positive relationship between price awareness and intention to purchase	supported	.001
H2 :There is a positive relationship between customer attitude and intention to purchase	not supported	.191
H3 :There is a positive relationship between customer experience and intention to purchase	supported	.000
H4 :There is a positive relationship between intention to purchase and buying behavior	supported	.000
H5 :Intention to purchase mediates the relationship between price awareness and buying behavior	supported	.001
H6 :Intention to purchase mediates the relationship between customer attitude and buying behavior	not supported	.190
H7 :Intention to purchase mediates the relationship between customer experience and buying behavior	supported	.000

Table 3 Total effect, Direct effect and Indirect effect

Path	Path coefficient	SE	t-value	P-value
Total effect				
Experience → Buying	-0.34	0.12	-2.67	0.008
Attitude → Buying	0.21	0.11	1.31	0.190
Price → Buying	0.52	0.07	5.07	< .001
Direct effect				
Experience → Intention	-0.34	0.12	-2.67	0.008
Attitude → Intention	0.21	0.12	1.31	0.190
Price → Intention	0.53	0.07	5.07	< .001
Intention → Buying	0.98	0.01	114.32	< .001
Indirect effect				
Experience → Buying	-0.34	0.12	-2.67	0.008
Attitude → Buying	0.21	0.11	1.31	0.190
Price → Buying	0.52	0.07	5.07	< .001

The result from Table 3 could inform that most of the variables support that hypothesis except the attitude which has a P- value of more than 0.05 which is non-significant. The result of the research will be discussed and concluded following the new chapter

Discussion

According to the result, this research concludes that the bubble milk tea business still has a great chance to be more successful in Thailand. It could be because Thailand is a hot country, therefore cold fresh drinks with a sweet taste like bubble milk tea is a great choice for this case. Rather than having a delicious taste, bubble milk tea could attract more customers by offering more choices of topics such as brown sugar, fruit salad, jelly, and so on. Looking at the drink and decoration is also another issue that attracts Thai customers, especially young people. Moreover, a reasonable price is another significant factor that makes bubble milk tea more interesting because the price of bubble milk tea in the market has a variety range from very cheap to expensive but the average price is almost the same as a drink that customers could purchase in the convenience store. The bubble milk teashops must have a plan to deal with this issue. In an era with very high competition (Red Ocean) or even the COVID-19 disease (Covid-19) that causes the delivery trend to grow uncontrollably. Whether it is in front of the house, in front of the alley, or in various department stores, it is full. Bubble milk teashops, whether it is a small brand or not, are inexpensive to large brands with franchise costs in the hundreds of thousands. It is

all inevitably competing with each other. The bubble milk tea business is still having a great chance to grow in Thailand. Finally, the result received from this research could be able to reflect the wealth of the bubble milk tea business and we should still see this beverage business growing and successful in Thailand again.

Body of Knowledge

Following the results, there is empirical evidence that the three factors namely price awareness, customer attitude, and customer experience mentioned in this research are having an effect on the intention to purchase and buying behavior of bubble milk tea. Actually, each variable in this research is the subjective and intangible variable because we could not know or perceive from seeing outside but we need to find insight into their thought and mind.

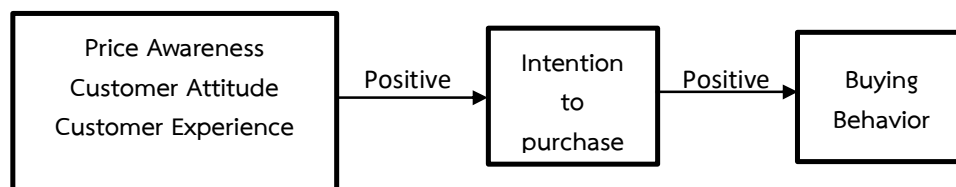

Figure 4 New Body Knowledge of the research

However, every variable is very important, especially about the sales and performances of the organization. The first factor is price awareness; this factor shows its importance in increasing the level of intention to purchase and also links to the higher level of buying behavior in the end. Price awareness is about the true understanding of the price that customers need to pay or spend to receive products or services. In this research, price awareness is hypothesized and it was supported. This informs that the price of bubble tea is not expensive and not complicated. It is an easy pricing technique and especially not expensive.

Customer Attitude is about the thoughts, feelings, and emotions of the customer toward products or services. A positive attitude could have a positive impact on products and services and increase the chance of purchasing intention. Attitude is personalized. It occurs inside the heart and mind including the thoughts of people and customers. This could happen due to several factors such as gender, education, family, and the environment where they live and have been raised. In this research, the customer attitude was hypothesized but it shows a negative result and this hypothesis

is not supported. This could occur from the thinking or feeling of some customers about the bubble milk tea that they were not happy or did not like the taste of this drink. Especially for some customers who focus on health. To solve this problem, bubble milk tea owners need to find a way to change the attitude of this group of customers and provide more positive information about these products.

Customer experience is the emotion and feeling of the customer towards the former products or services that they purchased or received from the company. Customers who receive good quality products as they expect will have a good experience and they will tell other people about how they were satisfied and most of them will return to purchase those products and services again. Conversely, customers who received a bad quality product or poor quality service will have a bad experience and some of them will complain to the company. Moreover, some customers will tell other people about their bad experience and most of them will never come back to buy or use the service again. In this research, the customer experience plays an important role in stimulating the intention to purchase bubble milk tea customers and leads to positive buying behavior.

Intention to purchase is another factor that is very subjective and intangible. It is the feeling, emotion, and planning of the customers to purchase products or services that they thought about good quality and could be able to serve their needs or requirements. The purchasing intention cannot occur by itself but it needs to be stimulated by other factors such as reasonable price, good quality of products and services, shop atmosphere, attractive promotion, etc. Customer attitude does not have an impact a lot for the bubble milk tea business. It might be because this drink is not expensive and customers sometimes purchase it without their attitude. If the bubble milk tea owner could find a way to change the customer attitude towards their product that might be a great chance of having more customers to their business in the future.

The Buying behavior of bubble milk tea customers is influenced by several factors together for example price awareness, customer attitude, and customer good experience before it will lead the customer to the level of having an intention to purchase because they will make a final decision to purchase. In this research, most of the variables were theoretically supported except the customer attitude. Price awareness plays the most significant role in stimulating intention to purchase and buying behavior, for bubble milk tea owner should focus on this issue to attract their customers. At the same time, they need to find a way to improve the positive attitude of their customers to increase the chance of having more customers in their business

Conclusions

This research found valuable information about the bubble milk tea business by applying five variables to represent the needs and trends of this business. The five variables are price awareness, customer attitude, customer experience, intention to purchase, and buying behavior of bubble milk tea. All factors show the impact to influence the buying behavior of Thai customers. These factors especially could be able to help the business owner and executive of Bubble Milk Teashop to find a way to increase their quality and serve the right products to their valued customer and become a great successful business as it used it be now and forever.

References

- Abdullah, M. A. F., Febrian, W. D., Perkasa, D. H., Wuryandari, N. E. R., & Pangaribuan, Y. H. (2023). The Effect of Brand Awareness, Price Perception and Electronic Word of Mouth (E-WOM) Toward Purchase Intention on Instagram. *KnE Social Sciences*, 689-698. DOI: 10.18502/kss.v8i12.13716
- Alhaddad, A. (2014). Does price awareness matter to brand equity. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, 65(1), 20-26. DOI: <https://doi.org/10.52633/jms.v3i1.33>
- Clarita, N. M. A., & Setiowati, R. (2020). Factors impacting customer attitude toward buying halal cosmetics in Jabodetabek. *The Winners*, 21(1), 7-13. DOI: 10.21512/tw.v21i1.5873
- Dangi, R. R., & George, M. (2020). Psychological perception of students during COVID-19 outbreak in India. *High Technology Letters*, 26(6), 142-144. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=3625571
- Febrian, A., & Vinahapsari, C. A. (2020). Brand equity is mediated in influencing purchase intentions one commerce. *TEST Engineering and Management*, 82, 3703-3710. https://www.researchgate.net/publication/340730724_Brand_equity_is_mediated_in_influencing_purchase_intentions_on_e_commerce
- Hair Jr, J. F., Matthews, L. M., Matthews, R. L., & Sarstedt, M. (2017). PLS-SEM or CB-SEM: updated guidelines on which method to use. *International Journal of Multivariate Data Analysis*, 1(2), 107-123. DOI: <https://doi.org/10.1504/IJMDA.2017.087624>
- Jain, R., Aagja, J., & Bagdare, S. (2017). Customer experience—a review and research agenda. *Journal of service theory and practice*, 27(3), 642-662. DOI: <https://doi.org/10.1108/JSTP-03-2015-0064>
- Johnston, R., & Kong, X. (2011). The customer experience: a roadmap for

- improvement. *Managing Service Quality: An International Journal*, 21(1), 5-24.
DOI: <https://doi.org/10.1108/09604521111100225>
- Kensei, Z., & Todd, S. (2003). The use of price in the purchase decision. *Journal of empirical generalisations in marketing science*, 8(1), 1-22. URL: https://www.researchgate.net/publication/242169560_The_Use_of_Price_in_the_Purchase_Decision
- Khoiriyah, S., & Toro, M. J. S. (2018). Attitude toward green product, willingness to pay and intention to purchase. *International Journal of Business and Society*, 19(54), 620-628. <https://www.ijbs.unimas.my/images/repository/pdf/Vol19-S4-paper9.pdf>
- Lim, X. J., Radzol, A. M., Cheah, J., & Wong, M. W. (2017). The impact of social media influencers on purchase intention and the mediation effect of customer attitude. *Asian journal of business research*, 7(2), 19-36. DOI:10.14707/ajbr.170035
- Mihardjo, L., Sasmoko, S., Alamsjah, F., & Elidjen, E. (2019). The influence of digital customer experience and electronic word of mouth on brand image and supply chain sustainable performance. *Uncertain Supply Chain Management*, 7(4), 691-702. DOI:10.5267/j.uscm.2019.4.001
- Murthi, B. P. S., & Rao, R. C. (2012). Price awareness and consumers' use of deals in brand choice. *Journal of Retailing*, 88(1), 34-46. <https://doi.org/10.1016/j.jretai.2011.07.001>
- Nambisan, P., & Watt, J. (2008). Online Community Experience (OCE) and its impact on customer attitudes: an exploratory study. *International Journal of Electronic Marketing and Retailing*, 2(2), 150-175. DOI:10.1504/IJEMR.2008.019815
- Palalic, R., Ramadani, V., Gilani, S. M., Gërguri-Rashiti, S., & Dana, L. P. (2021). Social media and consumer buying behavior decision: what entrepreneurs should know?. *Management Decision*, 59(6), 1249-1270. <https://doi.org/10.1108/MD-10-2019-1461>
- Sammot Bonnici, T., & Channon, D. F. (2015). Pricing Strategy. *Wiley encyclopedia of management*, 1-3. DOI:10.1002/9781118785317.weom120162
- Ting, H., & de Run, E. C. (2015). Attitude towards advertising: A young generation cohort' s perspective. *Asian Journal of Business Research ISSN*, 5(1), 2015. DOI:10.14707/ajbr.150012
- Xuân, P. T. H. (2022, December). The bubble tea culture of young people in Ho Chi Minh city-a cross-cultural exchange between Taiwan (China) and Vietnam in the 21st Century. In *19th International Symposium on Management (INSYMA 2022)* (pp. 996-1004). DOI 10.2991/978-94-6463-008-4_124

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออก ภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

TOURIST BEHAVIOR TOWARD LESS VISITED AREA IN THE EASTERN REGION AFTER THE COVID-19 PANDEMIC

พรณิภา อนุรักษ์การกุล* และณรงค์ พลธิรักษ์

Phannipha Anuraksakornkul and Narong Pleerux

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

Faculty of Humanities and Social Sciences, Burapha University

ปริญญา นาคปฐม

Parinya Nakphathom

วิทยาลัยนานาชาติ มหาวิทยาลัยบูรพา

International College, Burapha University

E-mail: pannipha@go.buu.ac.th

Received November 6, 2024; Revised January 30, 2025; Accepted January 31, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 2) ศึกษาองค์ประกอบด้านการตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออก และ 3) วิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักท่องเที่ยวสัญชาติไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดจันทบุรี ตราด และปราจีนบุรี จำนวน 328 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ผลการวิจัยพบว่า 1) นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัวเพื่อมาพักผ่อนกับครอบครัวในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย 8,872.41 บาท/ครั้ง ค่าใช้จ่ายที่พักเฉลี่ย 1,472.71 บาท/คืน วางแผนล่วงหน้าเฉลี่ย 13.71 วัน 2) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออก คือ ที่พักมีให้เลือกหลากหลาย ค่าใช้จ่ายเหมาะสม การติดต่อ/จองที่พักมีความสะดวก ข้อมูล/รีวิวสถานที่ท่องเที่ยวในสื่อต่าง ๆ คนในท้องถิ่นมีอัธยาศัยดี/มีน้ำใจ ที่พักมีมาตรฐานให้บริการที่ดี อยู่ในระดับมาก และ 3) เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และภูมิลำเนา ที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกออก

ภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากผลการวิเคราะห์สามารถนำไปเป็นแนวทางในการวางกลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างเหมาะสม รวมถึงพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวภายใต้ศักยภาพของจังหวัดและจัดรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวตามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงไป

คำสำคัญ: พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว, จังหวัดท่องเที่ยวรอง, การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19, ภาคตะวันออก

Abstract

This article aims to study 1) Tourist behaviors toward Less Visited Area in the Eastern Region after the COVID-19 pandemic; 2) Examine the marketing components of tourism in Less Visited Area in the Eastern Region and 3) Analyze the demographic characteristics that influence tourist behaviors toward Less Visited Area in the Eastern Region after the COVID-19 pandemic. The sample group for this research consists of 328 Thai tourists who traveled to Chanthaburi, Trat, and Prachinburi provinces. Data were collected through questionnaires and analyzed using both descriptive and inferential statistics. The research findings revealed as following: 1) Most tourists traveled by private car for leisure trips with their families during weekends. The average expenditure per trip was 8,872.41 baht, an average accommodation cost of 1,472.71 baht per night. The average planning time for trips was 13.71 days; 2) Key tourism components of tourism in Less Visited Area in the Eastern Region include: a variety of accommodation options, reasonable food and beverage costs, convenience in contacting and booking accommodations, readily available information and reviews about attractions across various platforms, friendly and hospitable locals, and high standards of accommodation services, all these factors were rated highly by tourists and 3) Differences in demographic factors such as gender, age, monthly income, highest education level, occupation, and region significantly influenced tourist behavior toward Less Visited Area in the Eastern Region after the COVID-19 pandemic. These findings provide the guideline for developing effective marketing strategies, enhancing tourist attractions by leveraging the province's potential and designing tourism activities that align with changing tourist behaviors.

Keywords: Tourist Behavior, Less Visited Area, COVID-19, Eastern Region

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีส่วนสำคัญต่อความเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ (Economic growth) มีสัดส่วนถึงร้อยละ 20 – 22 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) (หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.), 2563) ตั้งแต่ต้นปี พ.ศ. 2563 มีการประกาศปิดประเทศ (Lockdown) ห้ามการเดินทางท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ภายหลังเกิดการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทำให้การเดินทางท่องเที่ยวระหว่างประเทศหยุดชะงัก ข้อมูลของกองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่า นักท่องเที่ยวต่างชาติที่เดินทางเข้ามาในประเทศไทยสะสมระหว่างเดือนมกราคมถึงเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 มีจำนวน 6.7 ล้านคน ลดลงจากช่วงเดียวกัน ใน พ.ศ. 2562 ประมาณ 39.9 ล้านคน หรือหดตัวประมาณร้อยละ 83.2 ส่งผลให้รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติลดลงเป็นอย่างมาก โดยในช่วงเดือนมกราคมถึงธันวาคม พ.ศ. 2563 รายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติอยู่ที่ 332,013 ล้านบาท ลดลงจากช่วงเวลาเดียวกันของปี พ.ศ. 2562 ซึ่งอยู่ที่ 1,911,808 ล้านบาท (ลดลงร้อยละ 82.6) (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2564)

ปัจจุบันสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 บรรเทาลง เริ่มมีการเดินทางท่องเที่ยวตั้งแต่ช่วงปลายปี พ.ศ. 2564 โดยเปิดประเทศรับนักท่องเที่ยวครั้งแรกในวันที่ 1 พฤศจิกายน พ.ศ. 2564 และภาครัฐมีมาตรการกระตุ้นการท่องเที่ยวในประเทศ ส่งผลให้ในครึ่งปีแรกของปี พ.ศ. 2565 มีจำนวน

นักท่องเที่ยวชาวไทยประมาณ 93 ล้านคน หรือร้อยละ 40 ของช่วงก่อนการระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ขณะที่นักท่องเที่ยวต่างชาติประมาณ 2 ล้านคน หรือร้อยละ 5 ภายหลังจากแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นำมาซึ่งแนวคิดของความปกติรูปแบบใหม่ (New Normal) และการเดินทางไปสู่ยุค Next Normal ภาคการท่องเที่ยวไทยยังมีอุปสรรคอีกมาก ทั้งจำนวนและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ประกอบกับความไม่แน่นอนที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (ณัฐอร เบญจปฐมรงค์ และชุตติกา เกียรติเรืองไกร, 2566) ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวถือว่าเป็นสิ่งสำคัญที่จะสามารถทำให้ออกแบบกิจกรรมตอบโจทย์ความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม และสามารถวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อรักษารฐานนักท่องเที่ยวเดิมและสร้างฐานนักท่องเที่ยวใหม่ได้

จากแผนการดำเนินงานของแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ให้ความสำคัญของการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรอง เพื่อให้รายได้จากการท่องเที่ยวกระจายสู่ทุกพื้นที่ ทำให้เกิดการขยายการท่องเที่ยวและกระจายนักท่องเที่ยวสู่เมืองรองมากขึ้น ปัจจุบันภายใต้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) และแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) มีเป้าหมายเดียวกัน คือ เสริมสร้างความเข้มแข็งและภูมิคุ้มกันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย (Resilient Tourism) พัฒนาปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพสูง (Quality Tourism) ส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism) (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2562; กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2567) กระทรวงการคลังได้มีนโยบายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเมืองรองผ่านแนวทางต่าง ๆ อาทิ การลดหย่อนภาษี การจัดกิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งประเทศไทยมีจังหวัดท่องเที่ยวรอง 55 จังหวัด ทั้งนี้ จังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดนครนายก จันทบุรี ตราด ปราจีนบุรี และสระแก้ว (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2513 และมาตรา 42 (17) แห่งประมวลรัษฎากรซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2496, 2562) มีความสวยงามทางธรรมชาติ วัฒนธรรม วิถีชีวิตความเป็นอยู่ และประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเมืองรองในภาคตะวันออก แต่ผลการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าส่วนใหญ่แล้วจังหวัดท่องเที่ยวรองยังขาดองค์ประกอบในหลาย ๆ ด้าน โดย ชัญญา พิริยวาณิช และรวิภา ธรรมโชติ (2565) พบว่า เมืองรองส่วนใหญ่ยังขาดแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจ มาตรฐานที่พักอาศัย การคมนาคม ความเข้มแข็งของผู้นำ ความพร้อมของคนในชุมชน ดังนั้น การจัดการท่องเที่ยวเมืองรองให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยการสร้างทรัพยากรท่องเที่ยวขึ้นทดแทน การอนุรักษ์วิถีชีวิตขนบธรรมเนียม ประเพณี วิสัยทัศน์ของผู้นำ ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและภาคเอกชน การสร้างเครือข่าย เป็นต้น งานของ ชลพลกฤต รัตน์นราทร (2562) และ ชิตชม กันจุฬา (2563) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาด 7P มีต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเมืองรอง ชลพลกฤต รัตน์นราทร (2562) และ Ruiqiu (2020) มีข้อค้นพบปัจจัยอื่น คือ วิธีการท่องเที่ยว ช่วงเวลา ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครั้ง ค่าที่พักต่อคืน การแนะนำการท่องเที่ยว การได้รับการตอบสนองต่อความคาดหวัง ล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรอง

นอกจากการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในเมืองท่องเที่ยวหลักแล้ว ภาครัฐยังให้ความสำคัญกับเมืองท่องเที่ยวรองเพื่อพัฒนาเป็นเมืองท่องเที่ยว ซึ่งต้องมีการค้นหาและพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยวใหม่ ให้สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในท้องถิ่น งานวิจัยฉบับนี้จึงต้องการวิเคราะห์พฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกภายหลังจากแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องพัฒนาการตลาดการท่องเที่ยวภายหลังจากแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้ ตลอดจนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว นำไปสู่การฟื้นฟูและพัฒนา

การท่องเที่ยวในแต่ละจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนืออย่างยั่งยืนภายหลังการแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19 ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19
2. เพื่อศึกษาองค์ประกอบด้านการตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ
3. เพื่อวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกในด้านต่าง ๆ ของนักท่องเที่ยว ทั้งก่อนการเดินทาง ในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว และภายหลังจากการเดินทางท่องเที่ยว ตลอดจนปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกนึกคิดและการแสดงออกนั้น ๆ (รวีวรรณ โปรยรุ่งโรจน์, 2558) แนวคิดพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของ Clawson and Knetsch (1966) แบ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเป็น 5 ช่วง คือ ช่วงการสร้างความคิดเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่เดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยว ช่วงเวลาที่ได้รับการประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว ช่วงของการเดินทางกลับ และช่วงเวลาภายหลังจากการเดินทางท่องเที่ยวซึ่งจะระลึกถึงเหตุการณ์ของการท่องเที่ยว สอดคล้องกับแนวคิดของ Pearce (1989) ที่กล่าวว่า ช่วงแรกเป็นการสร้างความคาดหวังเกี่ยวกับการเดินทางท่องเที่ยวที่กำลังจะเกิดขึ้น คือการวางแผนและจินตนาการเกี่ยวกับกิจกรรมการท่องเที่ยวล่วงหน้าก่อนเดินทางจริง ส่วนช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวกำลังเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวและช่วงเวลาของการเดินทางกลับนั้น กิจกรรมทั้งสองช่วงนี้เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวโดยรวมที่นักท่องเที่ยวได้รับมีคุณค่ามากขึ้น ช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวกำลังเดินทางเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ นั้น เป็นประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ สำหรับในช่วงกิจกรรมสุดท้ายเป็นช่วงเวลาที่นักท่องเที่ยวกลับมาอยู่ในสิ่งแวดล้อมปกติของเขา โดยปกตินักท่องเที่ยวมักจะระลึกถึงประสบการณ์การท่องเที่ยวที่เพิ่งได้รับมา อาจแสดงออกโดยการเล่าให้ผู้อื่นฟัง เขียนสมุดบันทึก หรือลงรูปถ่ายใน social media ดังนั้น พฤติกรรมการท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวจะมีพฤติกรรมแตกต่างกันในแต่ละช่วง อันเนื่องมาจากสถานการณ์และความต้องการในแต่ละช่วงแตกต่างกัน

2. แนวคิดองค์ประกอบด้านการตลาดการท่องเที่ยว

กลยุทธ์การตลาดสำหรับธุรกิจบริการ (Kotler, 2006) 7 อย่าง (7P's) ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริม ด้านบุคคล ด้านกายภาพและการนำเสนอ และด้านกระบวนการ ทั้งนี้ Cooper and Boniface (1998) และสุวิทย์ พิศแสงาม (2566) พบว่า สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการเสริมที่นักท่องเที่ยวเป็นผู้จัดหาขึ้นมาเอง เป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ ชลพลกฤตรัตน์นราทร (2562) ยังพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเมื่อมองที่แตกต่างกัน ขณะที่ผลการศึกษาของ Ruiqiu (2020) มีการค้นพบปัจจัยเพิ่มเติมอีกว่า ปัจจัยด้านกายภาพ คือ ความสวยงามประเพณีและวัฒนธรรมใหม่ ๆ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเมื่อมอง

3. แนวคิดปัจจัยด้านประชากรศาสตร์

พฤติกรรมการท่องเที่ยวและแนวคิดกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคทางการท่องเที่ยวตามแนวคิดของ Bennett and Strydom (2011) รวมถึงลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่เป็นปัจจัยที่สำคัญในการกำหนดตลาดเป้าหมาย นิยมใช้เป็นเกณฑ์ในการแบ่งส่วนการตลาด ซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญและสถิติที่วัดได้ของประชากร (Serirat, 1995) ซึ่งปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน ทำให้กระบวนการตัดสินใจท่องเที่ยวเมืองรองโดยภาพรวมต่างกัน (ทิฆัมพร ออรุ่งวิไล, 2562) นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเมืองรอง ผลการศึกษาสอดคล้องไปในทางเดียวกัน คือ ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเมืองรองต่างกัน (ชลพลกฤต รัตนนราทร, 2562; ชิดชม กันจุฬา, 2563; Ruqiu, 2020)

4. แนวคิดเมืองท่องเที่ยวรอง

นโยบายของรัฐที่ต้องการกระตุ้นให้มีการเดินทางท่องเที่ยวและเกิดการกระจายรายได้ไปยังจังหวัดอื่น ๆ นอกเหนือจากจังหวัดท่องเที่ยวหลัก จึงได้ประกาศจังหวัดท่องเที่ยวรองหรือเมืองท่องเที่ยวรอง โดยมีมาตรการสำคัญ คือ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเหล่านี้สามารถนำไปลดหย่อนภาษีได้ เริ่มดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 มีการประกาศเป็นกฎกระทรวง ฉบับที่ 344 (พ.ศ. 2562) จังหวัดท่องเที่ยวรองมีจำนวนทั้งสิ้น 55 จังหวัด (พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2513 และมาตรา 42 (17) แห่งประมวลรัษฎากรซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2496, 2562) โดยภาคตะวันออก มีจำนวน 5 จังหวัด ได้แก่ สระแก้ว ตราด จันทบุรี ปราจีนบุรี และนครนายก

กองเศรษฐกิจการท่องเที่ยวและกีฬา กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ระบุว่า ช่วงเดือนมกราคมถึงสิงหาคม พ.ศ. 2562 เมืองรองในภาคตะวันออกที่มีรายได้ท่องเที่ยวมากที่สุด คือ จังหวัดเชียงราย 17,300 ล้านบาท มีนักท่องเที่ยวไปเยือนจำนวน 2,327,225 คน รองลงมา คือ จังหวัดตราด 13,649 ล้านบาท และจังหวัดนครศรีธรรมราช 12,334 ล้านบาท (บริษัท อินโฟเสิร์ช จำกัด, 2564) งานวิจัยเชิงทฤษฎีท่องเที่ยว ระบุเกี่ยวกับลักษณะของเมืองรองว่า เป็นเมืองที่ยังมีนักท่องเที่ยวไม่พลุกพล่าน (ต่ำกว่า 4 ล้านคนต่อปี) เน้นการเสริมสร้างภาพเมืองท่องเที่ยวผ่าน 3 แนวคิด คือ 1) ให้ประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ลงลึกระดับวิถีชุมชน 2) มีโอกาสต่อยอดพัฒนาเติมเต็มศักยภาพในอนาคต และ 3) เชื่อมโยงเมืองใหญ่ผืนนักกำลังเมืองเล็กต่าง ๆ และเชื่อมต่อกับเพื่อนบ้าน (บริษัท อินโฟเสิร์ช จำกัด, 2564) รัฐบาลได้มีนโยบายการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ด้วยการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยร่วมกับกระทรวงสาธารณสุขร่วมกันทำ Amazing Thailand Safety & Health Administration (SHA) นำมาตรการความปลอดภัยด้านสาธารณสุขผนวกกับมาตรฐานการให้บริการที่มีคุณภาพของสถานประกอบการ SHA Plus+ เข้ามาเสริมเพื่อให้ธุรกิจการท่องเที่ยวได้ดำเนินต่อ ปี พ.ศ. 2566 มีนโยบายการสร้างประสบการณ์การเดินทางที่มีความหมายและทรงคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว (Visit Thailand Year 2023: Amazing New Chapters) ด้วยการนำเสนอ Soft Power of Thailand ได้แก่ Food, Film, Fashion, Festival และ Fight (สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดราชบุรี, 2566) นอกจากนี้ ยังมีแคมเปญ “เที่ยวเมืองไทย Amazing ยิ่งกว่าเดิม” และ “การท่องเที่ยวไทยเที่ยวได้ทุกวัน” เพื่อเพิ่มมูลค่าการใช้จ่ายและเพิ่มวันพักค้างคืน มีการทำการตลาดให้ตรงกับกลุ่มของลูกค้าผ่านการทำตลาดด้วยเทคโนโลยีในการประยุกต์การตลาดแบบสร้างเรื่องเล่าพิเศษเฉพาะ เพื่อมอบประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทะเลเหมือนกัน แต่จะสร้างเรื่องราวที่มีความพิเศษของทะเลแต่ละพื้นที่ว่าทำไมจะต้องไปเที่ยวทะเลเหล่านั้น (คนพศ ภูบริรักษ์, 2564) ผลการศึกษาของณัฐอร เบญจปฐมรงค์ และชุตติกา เกียรติเรืองไกร (2566) พบว่า ภายหลังจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ลูกค้าหลักของธุรกิจท่องเที่ยวไทยเปลี่ยนจากนักท่องเที่ยวต่างชาติมาเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทย มีค่าใช้จ่ายต่อหัวต่อ

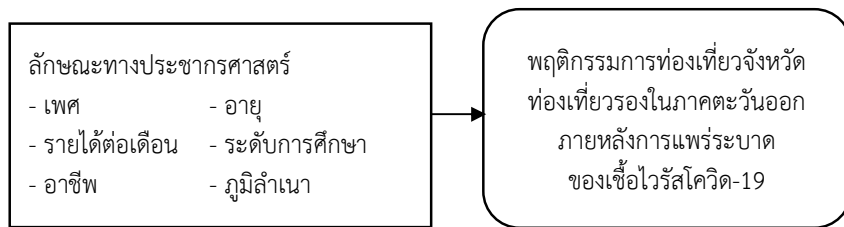

ทรายน้อยกว่า มีระยะเวลาการเข้าพักที่ค่อนข้างสั้นในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ สอดคล้องกับบริษัท อินโฟเสิร์ช จำกัด (2564) ที่พบว่าพฤติกรรมการท่องเที่ยวเมืองรองนิยมเที่ยวในวันหยุดสุดสัปดาห์ท่องเที่ยวข้ามภูมิภาคหรือจังหวัดใกล้เคียง และมักเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว เพราะกังวลเกี่ยวกับการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ดังนั้น ค่าใช้จ่ายส่วนใหญ่จึงถูกใช้ไปกับเฉพาะค่าที่พักและค่าอาหารในระยะสั้น (ณัฐอร เบญจปฐุมรงค์ และชุตিকা เกียรติเรืองไกร, 2566)

จากแนวคิดและงานวิจัยข้างต้น ทำให้พบว่า งานวิจัยที่ผ่านมาส่วนใหญ่แล้วการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวเมืองรอง ใช้การวิเคราะห์ทั้งสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยว คือ ปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ซึ่งยังเป็นการศึกษาในช่วงที่ยังไม่เกิดเหตุการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ดังนั้น งานวิจัยฉบับนี้ จึงต้องการวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ว่ามีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างไร โดยเฉพาะปัจจัยด้านประชากรศาสตร์จะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเมืองรองอย่างไร เพราะพฤติกรรมการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไปตามวิถีความปกติรูปแบบใหม่ (New Normal) และการเดินทางไปสู่ยุค Next Normal ประกอบกับความไม่แน่นอนที่สถานการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานในการวิจัย คือ ปัจจัยด้านลักษณะประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 จึงเป็นที่มาของการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบของการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

2. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2.1 ประชากร ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักท่องเที่ยวสัญชาติไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองใน

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยจังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด และจังหวัดปราจีนบุรี เกณฑ์การคัดเลือก คือ นักท่องเที่ยวสัญชาติไทยที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด และจังหวัดปราจีนบุรี ที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปีขึ้นไป เกณฑ์การคัดออก คือ นักท่องเที่ยวต่างชาติไทยที่เดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ในจังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด และจังหวัดปราจีนบุรี มีอายุต่ำกว่า 18 ปีขึ้นไป

เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรจึงใช้วิธีคำนวณขนาดตัวอย่างของ Cochran (1977) คือ

$$n = P(1-P)Z^2/d^2$$

โดย n คือ จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

P คือ สัดส่วนของประชากรที่ต้องการสุ่ม (โดยทั่วไปนิยมใช้สัดส่วนร้อยละ 30)

Z คือ ระดับความมั่นใจที่กำหนดหรือระดับนัยสำคัญทางสถิติ งานวิจัยนี้ใช้ Z ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 เท่ากับ 1.96

d คือ สัดส่วนความคลาดเคลื่อนที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ (จะต้องสอดคล้องกับค่า Z ที่ระดับความเชื่อมั่นนั้น ๆ) งานวิจัยนี้ใช้ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 สัดส่วนความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05

เมื่อแทนค่าในสมการจะได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 322.69 คน ผู้วิจัยจึงใช้กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 328 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นคำถามปลายเปิด แบบตรวจสอบรายการ และคำถามปลายเปิด แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการเดินทางมาเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออก ส่วนที่ 3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออก เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามปลายเปิด เกี่ยวกับปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการเดินทางมาท่องเที่ยวเมืองรองในภาคตะวันออก ที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) (Wainer & Braun, 1988) จากผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการท่องเที่ยว 3 ท่าน มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 0.95

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ตั้งแต่วันที่ 15 มีนาคมถึงวันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2567 โดยวิธีการสุ่มตัวอย่าง (Random Sampling) พื้นที่เก็บข้อมูล คือ จังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออก 3 จังหวัดแรกที่มีรายได้จากการท่องเที่ยวสูงสุด ประกอบด้วย จันทบุรี จังหวัดตราด และจังหวัดปราจีนบุรี (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566) ซึ่งการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างครั้งนี้ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา แล้วเห็นว่าเป็นไปตามหลักการของจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

5. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยวิธีการแจกแจงความถี่ (Frequency) แสดงผลในรูปค่าร้อยละ (Percentage) และวิธีการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Central Tendency) แสดงผลในรูปค่าเฉลี่ย (Mean)

5.2 องค์ประกอบการตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออก ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ (Likert, 1961) ค่าเฉลี่ยความคิดเห็นแต่ละระดับเท่ากับ 0.80 ผู้วิจัยจึงกำหนดแบ่งระดับความคิดเห็นตามเกณฑ์การแปลผลความหมาย คือ ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง เห็นด้วยมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง เห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง เห็นด้วยปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง เห็นด้วยน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง เห็นด้วยน้อยที่สุด ใช้การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) โดยวิธีการวัดแนวโน้มเข้าสู่ส่วนกลาง (Central Tendency) แสดงผลในรูปค่าเฉลี่ย (Mean) และวิธีการวัดการกระจาย (Measure of Variation) แสดงผลในรูปค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.3 การวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) ซึ่งเป็นการทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรซึ่งมากกว่าสองกลุ่ม

ผลการวิจัย

จากจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 328 ราย ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.66 สถานภาพโสด ร้อยละ 65.85 อายุโดยเฉลี่ยเท่ากับ 36.09 ปี ซึ่งเป็นวัยทำงาน มีกำลังซื้อในการอุปโภคบริโภค ระดับการศึกษาสูงสุดคือระดับปริญญาตรี ร้อยละ 46.34 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชนเป็นส่วนใหญ่ คิดเป็นร้อยละ 40.24 มีรายได้ต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,001-30,000 บาท ร้อยละ 24.39 มีภูมิลำเนาอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด ซึ่งมาจากจังหวัดชลบุรี ระยอง ตราด ฉะเชิงเทรา และจันทบุรี

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การท่องเที่ยว/พักผ่อนเป็นวัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.18 เป็นการเดินทางมาครอบครัว ร้อยละ 61.89 โดยรถยนต์ส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 87.80 ใช้วันหยุดสุดสัปดาห์ในการท่องเที่ยวประมาณ 1-3 วัน ร้อยละ 71.04 ในระยะเวลา 6 เดือนที่ผ่านมา ได้กลับมาเที่ยวโดยเฉลี่ย 0.94 ครั้ง ค่าใช้จ่ายในท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย 8,872.41 บาท/ครั้ง ค่าใช้จ่ายด้านที่พักโดยเฉลี่ย 1,472.71 บาท/คืน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาท่องเที่ยว		
ท่องเที่ยว/พักผ่อน	263	80.18
กีฬา/การศึกษา	9	2.74
ประชุม/สัมมนา/ติดต่อธุรกิจ/ราชการ	13	3.96
เยี่ยมครอบครัว/ญาติ/เพื่อน	13	3.96
ไหว้พระ/ปฏิบัติธรรม	4	1.22
หาประสบการณ์แปลกใหม่/ทำในสิ่งที่แตกต่าง	10	3.05
ไปในสถานที่แปลกใหม่ ไม่เคยไป	3	0.91
ปลีกตัวจากความจำเจ ความแออัดในชีวิตประจำวัน	13	3.96
รวมทั้งหมด	328	100.00
บุคคลที่ร่วมเดินทางมาท่องเที่ยว		
คนเดียว	28	8.54
ครอบครัว พ่อแม่ พี่น้อง	203	61.89
เพื่อน/เพื่อนร่วมงาน	41	12.50
คนรัก	48	14.63
สถานศึกษา	8	2.44
รวมทั้งหมด	328	100.00
พาหนะที่ใช้ในการเดินทางมาท่องเที่ยว		
รถจักรยานยนต์	6	1.83
รถยนต์ส่วนตัว	288	87.80
รถโดยสารประจำทาง	10	3.05
รถตู้/รถเช่า	14	4.27
รถของบริษัททัวร์	10	3.05
รวมทั้งหมด	328	100.00
ช่วงเวลาที่ท่านใช้ในการท่องเที่ยว		
วันธรรมดา (จันทร์-ศุกร์)	54	16.46
วันหยุดสุดสัปดาห์	157	47.87
วันหยุดนักขัตฤกษ์	79	24.09
วันหยุดพักผ่อนประจำปี/วันลาพักร้อน	38	11.59
รวมทั้งหมด	328	100.00

ตารางที่ 1 แสดงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 (ต่อ)

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
ระยะเวลาในการท่องเที่ยวแต่ละครั้ง		
ครึ่งวัน/เข้าไปเย็นกลับ	48	14.63
1-3 วัน	233	71.04
4-6 วัน	44	13.41
1 สัปดาห์	3	0.91
รวมทั้งหมด	328	100.00

นักท่องเที่ยวมีการวางแผนการท่องเที่ยวก่อนท่องเที่ยวเป็นส่วนใหญ่ ร้อยละ 94.82 มีการวางแผนล่วงหน้าเฉลี่ย 13.71 วัน ทราบข้อมูลการท่องเที่ยวจากสื่อออนไลน์มากที่สุด ร้อยละ 59.15 คำชักชวนของเพื่อน/ครอบครัว/คนรักเป็นเหตุผลที่สำคัญที่สุดที่ตัดสินใจมาท่องเที่ยว ร้อยละ 42.38 ธรรมชาติ/วิว/ทิวทัศน์เป็นความประทับใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่เมืองรองมากที่สุด ร้อยละ 65.55 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการวางแผนการท่องเที่ยวและทราบข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน	ร้อยละ
การได้มาซึ่งข้อมูลการท่องเที่ยว เช่น ที่พัก การเดินทาง ร้านอาหาร เป็นต้น		
โทรทัศน์/วิทยุ	16	4.88
คู่มือการเดินทางท่องเที่ยว	8	2.44
สื่อออนไลน์	194	59.15
ศูนย์บริการการท่องเที่ยว	1	0.30
แอปพลิเคชัน	5	1.52
เพื่อน/ญาติ	92	28.05
เว็บไซต์จังหวัด	12	3.66
รวมทั้งหมด	328	100.00
เหตุผลที่สำคัญที่สุดที่ท่านตัดสินใจมาท่องเที่ยว		
ตัดสินใจด้วยตนเอง	82	25.00
คำชักชวนของเพื่อน/ครอบครัว/คนรัก	139	42.38
โฆษณาประชาสัมพันธ์	20	6.10
กิจกรรมประจำปีของบริษัท	10	3.05
มีงานท่องเที่ยวที่จัดขึ้นในขณะนั้น	6	1.83
รีวิวในสื่อออนไลน์	71	21.65
รวมทั้งหมด	328	100.00
ความประทับใจในการเดินทางมาท่องเที่ยว		
ผู้คน/ชุมชน	55	16.77
ธรรมชาติ/วิว/ทิวทัศน์	215	65.55
สถาปัตยกรรม	2	0.61
อาหาร	27	8.23
ประเพณีและวัฒนธรรม	5	1.52
ประวัติศาสตร์	24	7.32
รวมทั้งหมด	328	100.00

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อองค์ประกอบด้านการตลาด การท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรอง ดังนี้ ด้านผลิตภัณฑ์ คือ ที่พักมีให้เลือกหลากหลาย เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 ด้านราคา คือ ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเหมาะสม และค่าใช้จ่ายต่อหัว ค่ำค่า/ค่ำราคา เห็นด้วยในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.02 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย คือ การติดต่อ/จอง ที่พักมีความสะดวก เห็นด้วยในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.11 ด้านการส่งเสริมการตลาด คือ ข้อมูล/รีวิว การสถานที่ท่องเที่ยวในสื่อต่าง ๆ เห็นด้วยในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08 ด้านบุคลากร คือ คนในท้องถิ่น มีอัธยาศัยดี/มีน้ำใจ เห็นด้วยในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.19 ด้านกระบวนการ คือ ที่พักมีมาตรฐาน การให้บริการที่ดี เห็นด้วยในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.16 นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวยังให้ความสำคัญกับสถานที่ท่องเที่ยวที่มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีมาตรฐาน มีความปลอดภัย และด้านลักษณะทางกายภาพ คือ มีพาหนะให้เลือกหลากหลายเพื่อเดินทางมาท่องเที่ยว เห็นด้วยในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงองค์ประกอบของการตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรอง

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับ	อันดับ
ด้านผลิตภัณฑ์ (สินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวก แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวในจังหวัด)				
1. ที่พักมีให้เลือกหลากหลาย	4.54	0.81	มากที่สุด	1
2. มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์	4.18	0.87	มาก	2
3. แหล่งท่องเที่ยวมีความสวยงาม สะอาด	4.16	0.91	มาก	3
ด้านราคา (ราคา/ค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยว)				
1. ค่าใช้จ่ายด้านอาหารและเครื่องดื่มเหมาะสม	4.02	0.78	มาก	1
2. ค่าใช้จ่ายต่อหัวค่ำค่า/ค่ำราคา	4.02	0.85	มาก	2
3. ค่าชมสถานที่ท่องเที่ยวเหมาะสม	3.98	0.85	มาก	3
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (ช่องทางติดต่อ/การจองเพื่อการท่องเที่ยว)				
1. การติดต่อ/จองที่พักมีความสะดวก	4.11	0.80	มาก	1
2. การติดต่อ/จองร้านอาหารมีความสะดวก	4.05	0.83	มาก	2
3. การติดต่อ/จองกิจกรรมในการท่องเที่ยวมีความสะดวก	4.02	0.83	มาก	3
ด้านการส่งเสริมการตลาด (กิจกรรมส่งเสริมการขาย/การโปรโมท)				
1. ข้อมูล/รีวิวการสถานที่ท่องเที่ยวในสื่อต่าง ๆ เช่น YouTube/Facebook/Instagram	4.08	0.97	มาก	1
2. ความเป็นมิตรของผู้ประกอบการ/ผู้ให้บริการภาคการท่องเที่ยว	4.02	0.91	มาก	2
3. ข้อมูลข่าวสารเรื่องการท่องเที่ยวของจังหวัดมีความสมบูรณ์และทันสมัย มีการแจกเอกสารเผยแพร่เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ	3.89	0.95	มาก	3
ด้านบุคลากร (วิถีชีวิตของคนในพื้นที่)				
1. คนในท้องถิ่นมีอัธยาศัยดี/มีน้ำใจ	4.19	0.79	มาก	1
2. คนในท้องถิ่นสามารถแนะนำและให้ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวได้ดี	4.17	0.82	มาก	2
3. อัตลักษณ์ของชุมชน/วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ไม่เหมือนกับที่อื่น	4.06	0.83	มาก	3
ด้านกระบวนการ (ความพร้อม มาตรฐานการในการให้บริการ และความปลอดภัย)				
1. ที่พักมีมาตรฐานการให้บริการที่ดี	4.16	0.78	มาก	1
2. สถานที่ท่องเที่ยวมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน	4.14	0.80	มาก	2
3. สถานที่ท่องเที่ยวมีมาตรฐาน	4.13	0.80	มาก	3
ด้านลักษณะทางกายภาพ (ความพร้อมและความสะดวกในการเข้าถึงจังหวัดหรือสถานที่ท่องเที่ยว)				
1. มีพาหนะให้เลือกหลากหลายเพื่อเดินทางมาท่องเที่ยว	3.87	0.98	มาก	1
2. มีแอปพลิเคชันของจังหวัดใช้ในการท่องเที่ยว	3.84	1.02	มาก	2
3. เป็นจังหวัดที่ใกล้บ้าน/อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน	3.83	1.11	มาก	3

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยที่รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อระยะเวลาในการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และภูมิลำเนาที่แตกต่างกันมีผลต่อการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพศ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุด และอาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อการกลับมาเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ซ้ำในรอบระยะเวลา 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19

ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์	ค่าสถิติ	พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19		
		ระยะเวลาในการท่องเที่ยว	การใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อครั้ง	การกลับมาเที่ยวซ้ำในรอบระยะเวลา 6 เดือน
เพศ	F test	0.85	2.18	6.71
	P - value	0.54	0.00**	0.00**
อายุ	F test	1.81	2.55	1.85
	P - value	0.09	0.00**	0.12
รายได้ต่อเดือน	F test	4.69	3.55	6.88
	P - value	0.00**	0.00**	0.00**
ระดับการศึกษาสูงสุด	F test	1.50	2.70	6.58
	P - value	0.17	0.001**	0.00**
อาชีพ	F test	0.99	2.61	3.04
	P - value	0.44	0.00**	0.02**
ภูมิลำเนา	F test	1.15	1.76	0.69
	P - value	0.34	0.02**	0.60

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางมาท่องเที่ยวคือท่องเที่ยว/พักผ่อนมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของบริษัท อินโฟเสิร์ช จำกัด (2564) ที่พบว่านักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์หลักคือ พักผ่อน เยี่ยมเพื่อน/ญาติครอบครัว เดินทางมาท่องเที่ยวกับครอบครัว พ่อแม่ พี่น้อง ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยรถยนต์ส่วนตัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ บริษัท อินโฟเสิร์ช จำกัด (2564) และสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) ที่พบว่าใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะหลักในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวโดยเฉลี่ย 8,872.41 บาท/ครั้ง ค่าใช้จ่ายด้านที่พักโดยเฉลี่ย 1,472.71 บาท/คืน ในขณะที่ สิบวิชญ์ วงศ์สุวรรณ และคณะ (2567) พบว่า นักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวเมืองรองน้อยกว่าหรือเท่ากับ 5,000 บาท ทั้งนี้อาจเป็นเพราะช่วงเก็บข้อมูลเป็นช่วงที่การระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 บรรเทาลง ประชาชนท่องเที่ยวกันมากขึ้น กระตุ้นให้อุปสงค์ในตลาดเพิ่มสูงขึ้น ประกอบกับภาครัฐกิจท่องเที่ยวและบริการกลับมาเปิดให้บริการอีกครั้ง มีการนำ SHA Plus+ เข้ามาทำให้ต้นทุนเพิ่มสูงขึ้น สินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยวและที่พักมีราคาที่สูงขึ้น ประกอบกับนักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายสูงขึ้นจากการได้มาด้วย

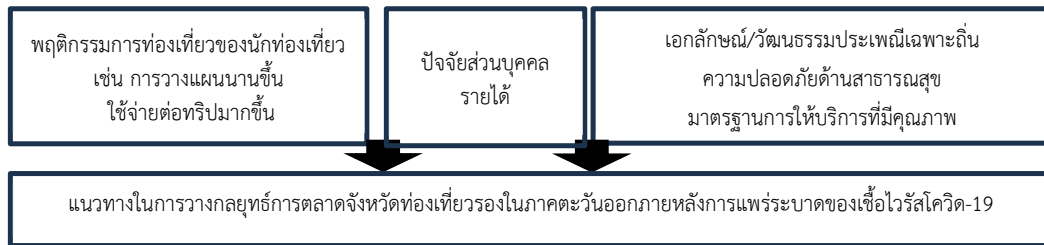
ความปลอดภัยด้านสาธารณสุข นักท่องเที่ยวมีการวางแผนการท่องเที่ยวก่อนท่องเที่ยวล่วงหน้าเฉลี่ย 2 อาทิตย์ สืบค้นข้อมูลการท่องเที่ยวจากสื่อออนไลน์มากที่สุด สอดคล้องกับผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) นักท่องเที่ยวจะให้ความสำคัญกับดิจิทัลที่มีผลต่อการตัดสินใจ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าธรรมชาติ/วิว/ทิวทัศน์เป็นความประทับใจในการเดินทางมาท่องเที่ยวที่เมืองรองมากที่สุด สอดคล้องกับงานของ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) และ ชลพลกฤต รัตนนราทร (2562) ความสวยงามของวิวทิวทัศน์/ธรรมชาติมีความสำคัญมากที่สุด แต่นอกจากนี้นักท่องเที่ยวยังมีความเห็นว่าถ้าการเดินทางไปยังพื้นที่ที่มีความสะดวกจะทำให้สร้างความประทับใจมากขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 นักท่องเที่ยวมีความเห็นว่าความหลากหลายของที่พักและมาตรฐานการให้บริการที่ดี ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว ทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ความหลากหลายของร้านอาหารและความสะอาด ข้อมูล/รีวิวการสถานที่ท่องเที่ยวในสื่อต่าง ๆ คนในท้องถิ่นมีอัธยาศัยดี/มีน้ำใจ พาหนะให้เลือกหลากหลาย และมีแอปพลิเคชันของจังหวัดใช้ในการท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 สอดคล้องกับงานของ ชลพลกฤต รัตนนราทร (2562) และ ชิตชม กันจุฬา (2563) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2565) พิมพวรรณ สุ่มขำ (2566) และสุวิทย์ พิศแสงาม (2566) ที่พบว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว การติดต่อ/จองที่พักมีความสะดวก สื่อดิจิทัล ความเป็นเอกลักษณ์ของประเพณี/วัฒนธรรม/การเล่น อาหารท้องถิ่น สถาปัตยกรรมในพื้นที่ มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเมืองรอง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า รายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อระยะเวลาในการท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานของ Ruiqiu (2020) รายได้ส่งผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเมืองรอง นอกจากนี้ผลการศึกษายังพบว่า เพศ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และภูมิสำเนาที่แตกต่างกันส่งผลต่อการใช้จ่ายในการท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานของ ชลพลกฤต รัตนนราทร (2562) และ ชิตชม กันจุฬา (2563) ที่พบว่าปัจจัยดังกล่าวมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเมืองรอง

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

นักท่องเที่ยวมีการวางแผนในการเที่ยวค่อนข้างนานมากขึ้น ได้รับอิทธิพลมาจาก social media ให้ความสำคัญกับอัตลักษณ์ของชุมชน/วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในพื้นที่ โดยเฉพาะเอกลักษณ์/วัฒนธรรม ประเพณีเฉพาะถิ่น/อาหารท้องถิ่น และนักท่องเที่ยวมีความเต็มใจที่จะจ่ายในการท่องเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 มากขึ้นเพื่อให้ได้มาซึ่งความปลอดภัยด้านสาธารณสุขผนวกกับมาตรฐานการให้บริการที่มีคุณภาพ รายได้ต่อเดือนเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการวิจัยเป็นองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 2 แนวทางในการวางกลยุทธ์ด้านการตลาดโดยใช้ส่วนประสมทางการตลาด ออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเป็นแพคเกจต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ประกอบการในพื้นที่ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร ทวีรกิจกรรม เพื่อออกแบบแพคเกจท่องเที่ยวหลายระดับเพื่อมีทางเลือกให้นักท่องเที่ยวตาม ความเต็มใจที่จะจ่าย ทั้งนี้ต้องคำนึงถึงมาตรฐาน ความปลอดภัยเป็นประเด็นที่สำคัญ นอกจากนี้การปรับปรุง พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวไม่ให้เสื่อมโทรม และสร้างเรื่องราวพิเศษของแต่ละพื้นที่ผ่านสื่อ social media ที่เป็น กิจกรรมการท่องเที่ยวตามศักยภาพ เอกลักษณ์/วัฒนธรรมประเพณีเฉพาะถิ่นของจังหวัดท่องเที่ยวรองของ ภาคตะวันออก

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความคือนักท่องเที่ยวมีค่าใช้จ่ายในการเดินทางท่องเที่ยวเมืองรองในภาค ตะวันออกมากขึ้นเมื่อเทียบกับก่อนมีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 นักท่องเที่ยวมีการวางแผน การท่องเที่ยวล่วงหน้าก่อนข้านานจากสื่อออนไลน์มากที่สุด ธรรมชาติ/วิว/ทิวทัศน์เป็นความประทับใจใน การเดินทางมาท่องเที่ยวที่เมืองรองในภาคตะวันออกมากที่สุด และรายได้ต่อเดือนยังคงเป็นปัจจัยที่ส่งต่อ ระยะเวลา การใช้จ่าย และการกลับมาเที่ยวจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกในภายหลังการแพร่ระบาด ของเชื้อไวรัสโควิด-19 ชั่ว ในรอบระยะเวลา 6 เดือน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนด้านการท่องเที่ยวในจังหวัดท่องเที่ยวรองของภาค ตะวันออก ควรประสานความร่วมมือเพื่อออกแคมเปญการท่องเที่ยวในจังหวัดโดยนำทรัพยากรหลักของ จังหวัดมาสร้างตำแหน่งของผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ทั้งนี้ต้อง คำนึงถึงส่วนประสมทางการตลาด โดยเฉพาะสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีมาตรฐานและปลอดภัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่อจังหวัดท่องเที่ยวรองใน ภาคตะวันออกหลังภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ที่สำคัญ คือ สามารถนำไปประยุกต์ ใช้กับ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับราคา ความคุ้มค่าของเงินที่นักท่องเที่ยวจ่าย ควรให้ความสำคัญ ต่อความปลอดภัยด้านสาธารณสุขผนวกกับมาตรฐานการให้บริการที่มีคุณภาพของโรงแรม สถานที่ท่องเที่ยว ร้านอาหาร และสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำวิจัยในประเด็น เกี่ยวกับการเก็บข้อมูลเชิงลึกของผู้ประกอบการในพื้นที่ เพื่อนำข้อมูลทางด้านอุปทานมาวิเคราะห์

ถึงความพร้อมภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 และควรมีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยว เพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบกับพฤติกรรมนักท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว ซึ่งทำให้สามารถสร้างตำแหน่งทางการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวได้ชัดเจนขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเรื่อง “การยกระดับการท่องเที่ยวของจังหวัดท่องเที่ยวรองในภาคตะวันออกเฉียงเหนือภายหลังการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19: จังหวัดจันทบุรี ตราด และปราจีนบุรีได้รับทุนสนับสนุนจากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อสนับสนุนการวิจัยมูลฐาน (Fundamental Fund) มหาวิทยาลัยบูรพา ปีงบประมาณ พ.ศ. 2567

เอกสารอ้างอิง

- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2562). *สรุปแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี 2562*. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. https://api.tat.or.th/upload/annual_report/live/สรุปแผนปฏิบัติการส่งเสริมการท่องเที่ยวประจำปี-2562.pdf
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา. (2567). การพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองรอง. *วิจัยปริทัศน์*, 45, 1-12. <https://prt.parliament.go.th/server/api/core/bitstreams/f05ef41b-a61d-4e9b-9a19-da7064bbda11/content>
- คนพศ ภูวบริรักษ์. (2564, 15 กรกฎาคม). *ความพร้อมด้านบริการเพื่อการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นของเมืองรอง*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.). <https://researchcafe.tsri.or.th/travel/>
- ชลพลกฤต รัตนนราทร. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเมืองรอง*. [สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. <http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/706/1/gs581110063.pdf>
- ชญัญญา พิริยานิช และรวิภา ธรรมโชติ (2565). องค์ประกอบความสำเร็จของการท่องเที่ยวเมืองรอง. *วารสารวิชาการ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร*, 6(2), 68-79. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournalpnru/article/view/261051/175153>
- ชิตชม กั้นจุฬา. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวเมืองรองของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษาจังหวัดอ่างทอง. *วารสารเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวสู่ความยั่งยืน*, 2(2), 64-80. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSTD/article/view/254930>
- ทิฆัมพร ออรุ่งวิไล (2562). *กระบวนการตัดสินใจท่องเที่ยวเมืองรองของนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. <https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/twin-7/6114152034.pdf>
- ณัฐอร เบญจปฐมรงค์ และชุตিকা เกียรติเรืองไกร. (2566). *การเปลี่ยนแปลงภาคการท่องเที่ยวไทย กับก้าวต่อไปหลังเปิดประเทศ*. <https://www.bot.or.th/th/research-and-publication/sarticles-and-publicationsbot-magazine/Phrasiam-65-3/the-knowledge-65-3-3.html>
- บริษัท อินโฟเสิร์ช. (2564). *รายงานฉบับสมบูรณ์ โครงการศึกษาพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวเมืองรองของนักท่องเที่ยวชาวไทย*. <https://intelligencecenter.tat.or.th/articles/37993>

- พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2513 และมาตรา 42 (17) แห่งประมวลรัษฎากรซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2496. (2562, 15 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 65 ก. หน้า 1-3.
- พิมพวรรณ สุ่มขำ. (2566). *ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเมืองรอง จังหวัดน่าน*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรมบริการและการท่องเที่ยว]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
<http://dspace.bu.ac.th/jspui/handle/123456789/5502>
- รวีวรรณ โปยรุ่งโรจน์. (2558). *พฤติกรรมนักท่องเที่ยว (TOURIST BEHAVIOR)*. Odeon Store.
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2564, 14 กุมภาพันธ์). *วิเคราะห์ผลกระทบของของโควิด-19 ต่อธุรกิจท่องเที่ยว*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. <https://tdri.or.th/2021/02/covid-112/>
- สิปปวิชญ์ วงศ์สุวรรณ, วิภาดา เกษธรรมพิทักษ์ และศิริกัญญา ทองแสง. (2567). อิทธิพลของความเชื่อมั่นในระบบสาธารณสุขและผลกระทบจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่มีต่อความตั้งใจเดินทางท่องเที่ยวของประชาชนในจังหวัดตรัง. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, 40(1), 134-159. https://eds.trang.psu.ac.th/mis/expert_system/file/20230927-151721.pdf
- สุวิทย์ พิศแลงาม. (2566). *ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายการพัฒนาการท่องเที่ยวเมืองรอง กรณีศึกษา: จังหวัดนครศรีธรรมราช*. [การจัดการมหาบัณฑิต สาขาการจัดการการท่องเที่ยวและบริการแบบบูรณาการ]. สถาบันบัณฑิตพัฒนาบริหารศาสตร์. <https://repository.nida.ac.th/items/a5237df7-e6ee-4d8c-8b60-b898a187bd0e>
- สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดราชบุรี. (2566, 7 มกราคม). *รัฐบาลกับการฟื้นฟูเศรษฐกิจหลังโควิด-19 ด้วยการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน*. สำนักงานประชาสัมพันธ์จังหวัดราชบุรี.
<https://ratchaburi.prd.go.th/th/content/category/detail/id/33/iid/148950>
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ. 2560 (ในรอบปี 2559)*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.
https://www.nso.go.th/nsoweb/storage/survey_detail/2023/20230430135128_75048.pdf
- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *สรุปสถานการณ์ท่องเที่ยวภายในประเทศ เป็นรายจังหวัด พ.ศ. 2554 - 2565*.
https://www.nso.go.th/nsoweb/nso/statistics_and_indicators?impt_branch=320
- หน่วยบริหารและจัดการทุนด้านการเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (บพข.). (2563). *COVID-19 ต่อภาคการท่องเที่ยวไทย ผลกระทบและแนวทางแก้ปัญหา. Policy Brief Tourism, 1(1), 1-12*.
https://www.mots.go.th/download/BannerLink/PBVol01Covid_DigitalEd.pdf
- Bennett, J. A. & Strydom, J.W. (2001). *Introduction to travel and tourism marketing*. Juta Education.
- Clawson, M. & Knetsch, J. L. (1966). *Economics of Outdoor Recreation*. Johns Hopkins Press.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.
- Cooper, C., & Boniface, B. G. (1998). *Geography of Travel and Tourism*. Routledge.
- Kotler, Philip. (2000). *Marketing Management (The Millennium edition)*. Upper Saddle River, New Jersey: PersonPrentice Hall.

- Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. McGraw-Hill.
- Pearce, D. (1989). *Tourist Development* (2nd ed). Longman Scientific & Technical.
- Ruiqiu, P. (2020). *An Analysis of the Deciding Factors for Chinese Tourists to Travel to Secondary Cities in Thailand: A Case Study in Chiangrai*. [Hospitality and Tourism Industry Management]. Bangkok University. http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/4774/3/peng_ruiq.pdf
- Serirat, S. (1995). *Consumer behavior*. Dharmasarn printing Company Limited.
- Wainer, H., & Braun, H. I. (1988). *Test Validity* (1st ed). Routledge.

ศักยภาพของชุมชนเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี

THE POTENTIAL OF COMMUNITIES FOR DEVELOPING CREATIVE TOURISM IN UTHAI THANI PROVINCE

ญาณาร ธีรธาวร* และปภาดา สืบพลาย

Yanatorn Teanthaworn and Paphada Suebplai

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

E-mail: yanatorn.t@rmutp.ac.th

Received September 23, 2024; Revised February 6, 2025; Accepted February 11, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อสำรวจต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน จังหวัดอุทัยธานี 2) เพื่อประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดอุทัยธานี งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสาน ผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยการประเมินศักยภาพชุมชน และการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ หน่วยงานภาครัฐ ภาคประชาชน และภาคเอกชน รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลจากแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความวิชาการ และงานวิจัยด้านการท่องเที่ยว

ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมทั้งหมด 3 แห่ง สามารถจำแนกแหล่งท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงมากมี 1 แห่ง คือ บ้านท่าโพ อำเภอนองขาหยัง และแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มี 2 แห่ง คือ บ้านสะน้า อำเภอบ้านไร่ และบ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอมือง ตามลำดับ การศึกษาครั้งนี้เสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์รูปแบบพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยพิจารณาจากจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวและศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมทั้งเครือข่ายความเชื่อมโยงของการท่องเที่ยวในพื้นที่สามารถกำหนดเค้าโครงของกิจกรรมที่สามารถสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่แตกต่างกันได้ 3 กิจกรรม ได้แก่ 1. เรียนรู้วิถีสะแกกรัง ผ่านสิ่งขี้ทางภูมิศาสตร์ บ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอมือง 2. เรียนรู้เพลงพื้นบ้าน สืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น บ้านท่าโพ อำเภอนองขาหยัง และ 3. เรียนรู้วิถีชีวิตชาติพันธุ์ลาวครึ่งผ่านอาหารและงานฝีมือ บ้านสะน้า อำเภอบ้านไร่

คำสำคัญ: การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์, ศักยภาพการท่องเที่ยว, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, จังหวัดอุทัยธานี

Abstract

The objectives of this research were to 1) explore the cultural capital and local wisdom of communities in Uthai Thani Province, 2) assess the potential of communities in developing creative tourism destinations in Uthai Thani Province, and 3) propose guidelines for the development of creative tourism in Uthai Thani Province.

The researcher used a mixed-methods approach through community potential assessments and semi-structured interviews. The key informants were stakeholders involved in tourism, government agencies, and the private sector. Data analysis was achieved from concepts, theories, documents, academic articles, and research related to tourism.

The research results found that the potential of tourist attractions for the development of creative tourism involved three main tourist attractions. Tourist attractions can be classified into two groups according to their potential level, comprising tourist attractions with very high potential (one location), namely Ban Tha Pho, Nong Kha Yang District, and tourist attractions with high potential (two locations), namely Ban Sa Nam, Ban Rai District, and Ban Rong Nam Khaeng, Mueang District.

This study presents creative tourism activities and basic models for creative tourism development by considering the strengths of tourist attractions and the potential of tourist attractions to be developed into creative tourism destinations in the future, including tourism networks in the Uthai Thani Province area. Further, three activities exist that can create different creative travel experiences: 1) learning the Sakae Krang way through the geographic indications of Ban Rong Nam Khaeng, Mueang District; 2) learning about folk songs, local arts, and culture in Ban Tha Pho, Nong Kha Yang District, and 3) learning the way of life among the Lao Khrang ethnic group through food and handicrafts in Ban Sa Nam, Ban Rai District.

Keywords: Creative tourism, Tourism potential, Local wisdom, Uthai Thani Province

บทนำ

จังหวัดอุทัยธานีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลางตอนบนของประเทศไทย (แบ่งโดยคณะกรรมการภูมิศาสตร์แห่งชาติ) สภาพป่าไม้อุดมสมบูรณ์มีความหลากหลายทางธรรมชาติทำให้เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าห้วยขาแข้งได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นมรดกโลก นอกจากนี้มีแหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชุมชน เช่น วัดท่าซุง ประเพณีตักบาตรเทโว วิถีชีวิตเรือนแพลุ่มแม่น้ำสะแกกรัง อาหารที่มีชื่อเสียงประเภทปลาแม่น้ำ รวมถึงการท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชาติพันธุ์ (สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี, 2566; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566; องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี, 2566)

จังหวัดอุทัยธานีมีนโยบายยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัด (พ.ศ. 2566 – 2570) มีวิสัยทัศน์คือ “เมืองเกษตรปลอดภัย ท่องเที่ยวเชิงนิเวศสุขใจ สังคมอุทัยผาสุก” ประกอบด้วยแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ และที่มนุษย์สร้างขึ้น เช่น สถาปัตยกรรม ศาสนาสถาน เป็นต้น รวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและวิถีชีวิต โดยมีความปลอดภัยที่ได้มาตรฐานการท่องเที่ยวไทยและยกระดับสู่มาตรฐานการท่องเที่ยวของอาเซียนในอนาคต (สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี, 2566; สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566; องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี, 2566) นอกจากนี้แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติประเด็นการท่องเที่ยว (พ.ศ.2561-2580) ให้ความสำคัญกับการสร้างสรรค์คุณค่าสินค้าและบริการการท่องเที่ยว

โดยมุ่งเน้นการใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมผนวกกับจุดแข็งในด้านความหลากหลายทางทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และวิถีชีวิต เพื่อสร้างคุณค่าให้กับสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่ตอบสนองพฤติกรรมนักท่องเที่ยว และสร้างทางเลือกประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

จากที่กล่าวมาข้างต้นทั้งความหลากหลายของทรัพยากรการท่องเที่ยว แผนพัฒนาจังหวัด อุทัยธานี รวมทั้งนโยบายระดับประเทศ ซึ่งสนับสนุนให้ผู้ประกอบการประยุกต์ใช้แนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์ เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม เทคโนโลยี และนวัตกรรมในการพัฒนาและสร้างมูลค่าเพิ่มให้การท่องเที่ยว และสนับสนุนการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการท่องเที่ยวในเมืองรอง เหล่านี้ล้วนแต่มีความสำคัญและสามารถนำมาปรับใช้ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของจังหวัดอุทัยธานีได้ โดยเฉพาะในการพัฒนาการท่องเที่ยวและเศรษฐกิจสร้างสรรค์ การพัฒนาชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวขึ้น จำเป็นมีการศึกษาศักยภาพของชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวเพื่อทราบถึงศักยภาพในพัฒนาและแนวทางในการจัดการที่เหมาะสม คณะผู้วิจัยจึงศึกษาศักยภาพของชุมชนจังหวัดอุทัยธานีเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นการศึกษาเพื่อประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวและชุมชนของจังหวัดอุทัยธานี และเพื่อเสนอแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผลของการศึกษาสามารถนำไปใช้ในการวางแผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในอนาคต และเพื่อการกระจายรายได้ยกระดับเศรษฐกิจชุมชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชน จังหวัดอุทัยธานี
2. เพื่อประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดอุทัยธานี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทุนทางวัฒนธรรม

ทุนทางวัฒนธรรม คือ มรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมของชาติ แบ่งตามรูปธรรมและนามธรรมออกได้เป็น 2 ลักษณะ คือที่จับต้องได้และที่จับต้องไม่ได้ มี 6 สาขา ได้แก่ 1) ภาษา และวรรณกรรมพื้นบ้าน 2) ศิลปะการแสดง 3) แนวทางปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และงานเทศกาล 4) งานช่างฝีมือดั้งเดิม 5) ความรู้และแนวปฏิบัติเกี่ยวกับธรรมชาติและจักรวาล และ 6) กีฬาภูมิปัญญาไทย นอกเหนือจากนี้ ประเทศไทยยังมีมรดกทางศิลปวัฒนธรรมในรูปแบบของโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และงานศิลปกรรมต่าง ๆ (กรมส่งเสริมวัฒนธรรม, 2562)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยวัฒนธรรมเป็นฐานและใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นตัวนำ เน้นการมีปฏิสัมพันธ์ร่วมกันระหว่างผู้มาเยือน ชุมชนท้องถิ่น และฐานทรัพยากรการท่องเที่ยว การเติบโตของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ถือเป็นการขยายขอบเขตและระดับ

การความเข้มข้นของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (Richards, 2011; Richards & Raymond, 2000) โดยขอบเขตของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีใน 2 มิติ ดังนี้ (ภูริวัจน์ เดชอุ่ม, 2556)

มิติที่ 1 ขอบเขตในแนวกว้าง เป็นคุณสมบัติเชิงพื้นที่ของแหล่งท่องเที่ยว อธิบายถึงความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยวและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว โดยการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นเน้นการท่องเที่ยวที่อาศัยทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ เช่น แหล่งวัฒนธรรมที่ยังมีชีวิต วัฒนธรรมชีวิตประจำวัน รวมถึงกิจกรรมทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นซึ่งเป็นมรดกวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม หรือสร้างสรรค์ขึ้นใหม่เนื่องในโอกาสต่าง ๆ เช่น การจัดเทศกาลศิลปะในย่านเมืองเก่าหรือชุมชนเก่า การจัดงานเทศกาล เป็นต้น ขอบเขตการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในแนวกว้างสะท้อนให้เห็นถึงความหลากหลายของจุดหมายปลายทางและสิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวจะต้องคำนึงถึงความคิดสร้างสรรค์ในแง่มุมต่าง ๆ ที่เชื่อมโยงกับพื้นที่และสามารถกระตุ้นแรงจูงใจของนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาเยี่ยมชม โดยจะต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์เป็นเครื่องมือหลักในการสร้างส่วนผสมของความรู้ ซึ่งทำให้สถานที่ท่องเที่ยวนั้นมีความกลมกลืนกับกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่จัดขึ้น (Richards & Raymond, 2000)

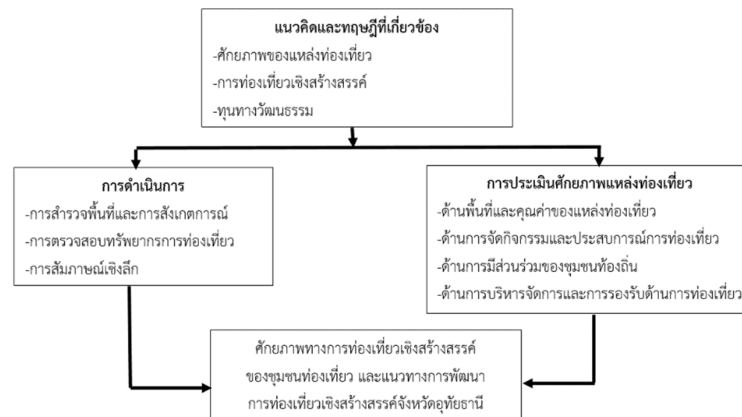
มิติที่ 2 ขอบเขตในแนวลึก เป็นคุณสมบัติเชิงกระบวนการให้ความสำคัญกับความเข้มข้นของประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับเกี่ยวข้องกับการพัฒนาตนเองทั้งในแง่การรู้ตนเองและการแสดงความเป็นตัวของตัวเอง ผ่านกระบวนการเรียนรู้แบบจริงจังมากกว่าการเรียนรู้แบบผิวเผิน และเน้นการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ทำให้นักท่องเที่ยวเปลี่ยนบทบาทไปสู่การเป็นผู้ร่วมผลิตหรือผู้ร่วมสร้างสรรค์ (Tan et al., 2013)

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการท่องเที่ยว

ศักยภาพการท่องเที่ยว หมายถึง ความพร้อมของทรัพยากร สิ่งอำนวยความสะดวก การบริการ สิ่งแวดล้อมและชุมชน ในการนำมาใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว เอื้อต่อการพัฒนาหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อประโยชน์ด้านการท่องเที่ยวและสามารถรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวได้ ให้แหล่งท่องเที่ยวเกิดความน่าสนใจในการมาท่องเที่ยว ภายใต้ความเหมาะสมในการใช้ทรัพยากรท่องเที่ยวที่ไม่เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศ (ดรรรชนี และคณะ, 2562)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงผสานวิธี ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดทฤษฎีของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และทุนทางวัฒนธรรม โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยมุ่งเน้นที่จะให้เกิดองค์ความรู้ด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แก่ชุมชน รวมถึงประเมินศักยภาพของชุมชนเพื่อนำไปต่อยอดด้านการท่องเที่ยว โดยได้กำหนดขั้นตอนในการศึกษาดังต่อไปนี้

1. **พื้นที่วิจัยและกลุ่มตัวอย่าง** พื้นที่ศึกษาทั้งสิ้น 3 อำเภอ ประกอบด้วย (1) อำเภอเมืองอุทัยธานี ได้แก่ ชุมชนบ้านโรงน้ำแข็ง (2) อำเภอหนองขาหย่าง ได้แก่ ชุมชนบ้านท่าโพ และ (3) อำเภอบ้านไร่ ได้แก่ ชุมชนบ้านสะน้า กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน ประชาชนในชุมชนหรือปราชญ์ชาวบ้าน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องอื่น ๆ ด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนและกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** ได้แก่ (1) แบบสำรวจชุมชน (2) แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และ (3) แบบประเมินศักยภาพของชุมชน ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 ด้านพื้นที่และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยว องค์ประกอบที่ 3 ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น และองค์ประกอบที่ 4 ด้านการบริหารจัดการและการรองรับด้านการท่องเที่ยว โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีค่า IOC จากการประเมินของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.85 สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลวิจัยได้

3. **การเก็บรวบรวมข้อมูล** ข้อมูลปฐมภูมิ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บข้อมูลเป็นดังนี้ (1) การสำรวจชุมชนโดยผู้วิจัย (2) การประเมินศักยภาพของชุมชนโดยผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวและการพัฒนาชุมชนจำนวน 10 ท่าน (คัดเลือกจากประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องด้านการท่องเที่ยวและชุมชนไม่น้อยกว่า 5 ปี) และ (3) การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจำนวน 20 ท่าน (การสุ่มตัวอย่างแบบสโนว์บอลล์) ข้อมูลทุติยภูมิรวบรวมโดยการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** 1) ค่าศักยภาพ หรือ ค่าคะแนน เป็นค่าที่ได้จากการให้คะแนนในแต่ละตัวชี้วัด โดยการให้คะแนน คือ มีค่าการให้คะแนนตั้งแต่ 0 คะแนน ถึง 5 คะแนน และการพิจารณาว่าแหล่งท่องเที่ยวนั้นมีคุณสมบัติตรงกับเกณฑ์การวัดในข้อใดบ้าง เมื่อทำการให้ค่าคะแนนในแต่ละตัวชี้วัดตามเกณฑ์ในการประเมินศักยภาพในแต่ละตัวชี้วัดที่กำหนด จากนั้นคำนวณหาค่าศักยภาพของ

แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแหล่งโดยใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย 2) ข้อมูลการสัมภาษณ์นำข้อมูลมาตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล คัดกรองข้อมูลและจัดแยกเป็นประเด็นต่าง ๆ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา และบรรยายแบบพรรณนา ตามประเด็นที่ค้นพบจากผู้ให้ข้อมูล

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อสำรวจต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนจังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่า ชุมชนบ้านโรงน้ำแข็งเป็นชุมชนที่มีความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติและวิถีชีวิต ที่ตั้งของชุมชนมีแม่น้ำที่สำคัญล้อมรอบอยู่ทั้งสองฝั่งของพื้นที่ชุมชน รวมถึงวิถีชีวิตของชาวบ้านส่วนใหญ่นิยมเลี้ยงปลากระชังโดยเฉพาะปลาแรด ลำดับต่อมา คือ ชุมชนบ้านท่าโพ มีประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่นการเล่นเพลงพื้นบ้านที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน มีการจัดทำสำหรับควหาวนซึ่งใช้ในการต้อนรับนักท่องเที่ยว ชุมชนลำดับสุดท้าย คือ บ้านสน่าน้ำ ผู้ที่อาศัยในชุมชนแห่งนี้ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มชาติพันธุ์ลาวครั้ง ชุมชนมีความโดดเด่นทางศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น บ้านสน่าน้ำมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว ได้แก่ ประเพณีปิดบ้าน การทอดผ้า การจักสาน รวมถึงอาหารพื้นบ้าน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อประเมินศักยภาพของชุมชนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จังหวัดอุทัยธานี ผลการวิจัยพบว่าศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สรุปได้ 4 องค์ประกอบ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ชุมชน	ศักยภาพด้านพื้นที่และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว	ศักยภาพด้านการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยว	ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น	ศักยภาพด้านการจัดการและการรองรับด้านการท่องเที่ยว	ค่าเฉลี่ยรวมศักยภาพทางการท่องเที่ยวของชุมชน	ระดับศักยภาพ
บ้านโรงน้ำแข็ง	3.140	3.040	3.770	3.393	3.335	สูง
บ้านท่าโพ	4.015	4.375	4.186	3.925	4.125	สูงมาก
บ้านสน่าน้ำ	3.875	3.960	3.770	3.630	3.810	สูง

จากตารางที่ 1 ผลศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวม ทั้งหมด 3 แห่ง สามารถจำแนกแหล่งท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพ ได้ 2 กลุ่ม ได้แก่

- แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงมาก มี 1 แห่ง ได้แก่ บ้านท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง
- แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มี 2 แห่ง ได้แก่ บ้านสน่าน้ำ อำเภอบ้านไร่ และบ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอเมือง ตามลำดับ

ผลการวิจัยศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ศักยภาพด้านพื้นที่และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว สามารถจำแนกกลุ่มได้ 2 กลุ่ม ได้แก่

1) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงมาก มี 1 แห่ง คือ บ้านท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง ($\bar{x}=4.015$)

บ้านท่าโพมีความจริงแท้ของวิถีชีวิต ชุมชนมีการสร้างและเพิ่มมูลค่าให้กับแหล่งท่องเที่ยวบนพื้นฐานของทรัพยากรชุมชน มีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ 2) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มี 2 แห่ง คือ 1.บ้านสะพาน อำเภอบ้านไร่ ($\bar{x}=3.875$) ชุมชนมีการสืบทอดวิถีชีวิต รวมถึงภูมิปัญญาของชาติพันธุ์ลาวครั่ง มีหน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ และ 2.บ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอเมือง ($\bar{x}=3.140$) ชุมชนมีจุดเด่น คือ การเลี้ยงปลาแรดในกระชัง (สินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์จังหวัดอุทัยธานีหรือสินค้า GI) รวมถึงมีเอกลักษณ์โดดเด่นทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยว มีการนำวัตถุดิบภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการสร้างรายได้กับชุมชน การแปรรูปเป็นสินค้าต่างๆ

2. ศักยภาพด้านการจัดกิจกรรมและประสบการณ์การท่องเที่ยว สามารถจำแนกกลุ่มได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงมาก มี 1 แห่ง คือ บ้านท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง ($\bar{x}=4.375$) บ้านท่าโพเป็นชุมชนที่มีบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญและความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญาในชุมชนระดับสูง และกิจกรรมการท่องเที่ยวทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว 2) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มี 2 แห่ง คือ 1.บ้านสะพาน อำเภอบ้านไร่ ($\bar{x}=3.960$) ชุมชนมีบุคคลที่มีความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ทักษะและการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ในชุมชน กิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชนทำให้เกิดระดับการเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วมสูง โดยนักท่องเที่ยวมีความ เข้าใจวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น หากเกิดการเรียนรู้ร่วมกันหรือการทำกิจกรรมร่วมกัน และ 2.บ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอเมือง ($\bar{x}=3.040$) ชุมชนมีความสามารถในการถ่ายทอดภูมิปัญญา ทักษะ และการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ในชุมชนอยู่ในชุมชนระดับมาก โดยนำสินค้าภูมิปัญญาท้องถิ่นจากการเลี้ยงปลาแรดในกระชังมาสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์ชุมชน

3. ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น สามารถจำแนกกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวตามระดับศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น ได้ 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูงมาก มี 1 แห่ง คือ บ้านท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง ($\bar{x}=4.186$) ซึ่งจุดเด่น คือ ชุมชนมีการจัดตั้งองค์กรการอนุรักษ์ที่เกิดจากชุมชนในท้องถิ่นและมีบทบาทหลักในการจัดการการท่องเที่ยว มีการกระจายรายได้ภายในชุมชนจากการให้บริการการท่องเที่ยวให้กับผู้ที่มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยว นอกจากนี้ชุมชนมีการทำงานร่วมกันร่วมกับภาคีอื่น ๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน 2) แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มี 2 แห่ง คือ 1. บ้านสะพาน อำเภอบ้านไร่ ($\bar{x}=3.770$) และ 2. บ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอเมือง ($\bar{x}=3.770$) ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีการกระจายรายได้ภายในชุมชนและสร้างรายได้เสริมจากอาชีพหลักให้กับคนในชุมชนที่ส่วนร่วมกับการท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนมีการทำงานร่วมกันร่วมกับภาคีอื่น ๆ ภายในและภายนอกชุมชน

4. ศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการรองรับด้านการท่องเที่ยว สามารถจำแนกกลุ่มได้ 1 กลุ่ม คือ แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสูง มี 3 แห่ง ได้แก่ 1.บ้านท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง ($\bar{x}=3.925$) 2.บ้านสะพาน อำเภอบ้านไร่ ($\bar{x}=3.630$) และ 3.บ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอเมือง ($\bar{x}=3.393$) ตามลำดับ โดยทั้ง 3 ชุมชน มีศักยภาพเหมือนกัน คือ ผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวมีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยว และยังสามารถพัฒนาต่อไปในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของแต่ละชุมชน ผลการวิจัยครั้งนี้นำเสนอกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์รูปแบบพื้นฐานของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สามารถกำหนดเค้าโครงของกิจกรรมที่สามารถสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน ได้ 3 กิจกรรม ดังนี้

1. เรียนรู้วิถีสะแกกรัง ผ่านสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ บ้านโรงน้ำแข็ง อำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี เป็นกิจกรรมที่นำสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ วิถีชีวิตชุมชน และภูมิปัญญาในชุมชน พัฒนาต่อยอดเป็นกิจกรรมในลักษณะการลงมือทำอาหารด้วยเมนูต่าง ๆ ที่ใช้ปลาแรดเป็นวัตถุดิบหลักในการเรียนรู้ลงมือทำอาหาร เรียนรู้การแปรรูปสินค้าของชุมชน และเรียนรู้วิถีชีวิตการเลี้ยงปลาแรดในกระชัง เป็นต้น นอกจากนี้การใช้พื้นที่ในชุมชนหรือที่พักบริเวณริมแม่น้ำสะแกกรังเป็นพื้นที่ในการทำกิจกรรมดังกล่าวสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การเรียนรู้วิถีสะแกกรังผ่านอาหารท้องถิ่นได้ อีกทั้งยังเป็นการช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน ผู้ประกอบทางการท่องเที่ยว และสร้างทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานีได้อีกทางหนึ่งด้วย

2. เรียนรู้เพลงพื้นบ้าน สืบสานศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น บ้านท่าโพ อำเภอหนองขาหย่าง จังหวัดอุทัยธานี เป็นกิจกรรมที่นำภูมิปัญญาเพลงพื้นบ้านมาสาธิตให้นักท่องเที่ยวได้รับชม เรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาและความหมายของเนื้อเพลง นักท่องเที่ยวสามารถร่วมร้องเล่นเต้นรำ ขับขานเพลงพื้นบ้านท่าโพไปพร้อมกับพ่อเพลงแม่เพลง ณ ศูนย์อนุรักษ์เพลงพื้นบ้านท่าโพ นอกจากนี้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมเรียนรู้การร้องเพลงพื้นบ้านท่าโพได้ในช่วงวันสงกรานต์ ซึ่งจะเป็นอีกบรรยากาศหนึ่งของการเดินทางมาท่องเที่ยวยังบ้านท่าโพ และนักท่องเที่ยวสามารถนอนพักโฮมสเตย์บ้านท่าโพได้เช่นกัน กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่สามารถพัฒนาได้เพิ่มเติมนั้น นอกจากการเรียนรู้เพลงพื้นบ้าน บ้านท่าโพยังมีสำหรับคาวหวานสำหรับต้อนรับบริการนักท่องเที่ยวที่เข้ามาศึกษาดูงานหรือเยี่ยมชมชุมชน หากนำกิจกรรมดังกล่าวมาต่อยอดให้เรียนรู้การทำสำหรับคาวหวาน อาจเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ลงมือทำเพิ่มเติมอีกกิจกรรมหนึ่งในลักษณะของการทำอาหารควบคู่ไปกับการเรียนรู้เพลงพื้นบ้านได้ สามารถพัฒนาต่อยอดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเลือกอีกรูปแบบหนึ่งของจังหวัดอุทัยธานี ทั้งยังช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้ดำรงอยู่ต่อไปอีกทางหนึ่งด้วย

3. เรียนรู้วิถีชีวิตชาติพันธุ์ลาวครั้งผ่านอาหารและงานฝีมือ บ้านสะน้า อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี การพัฒนาต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บ้านสะน้า สามารถพัฒนาได้ 2 กิจกรรม คือ 1) การเรียนรู้การทำอาหารท้องถิ่น และ 2) การทำงานฝีมือเกี่ยวกับผ้าทอ กิจกรรมทำอาหารท้องถิ่นสามารถให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมร่วมกับคนในชุมชนได้ โดยทำกิจกรรมการทำอาหารในบริเวณที่พักโฮมสเตย์หรือที่พักในบริเวณชุมชนสำหรับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีเวลาและร่วมเรียนรู้ทำกิจกรรมกับชุมชนได้ไม่ต่ำกว่า 2-3 ชั่วโมง นอกจากนี้อาจจะทำเป็นกิจกรรมการเรียนรู้การทำอาหารท้องถิ่นบริเวณตลาดชาวไร่ เป็นกิจกรรมที่ใช้เวลาไม่นานสำหรับนักท่องเที่ยวกลุ่มที่มีเวลาน้อย เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักท่องเที่ยวและเป็นกิจกรรมเพิ่มเติมในการเดินทางท่องเที่ยวมายังตลาดชาวไร่และชุมชนบ้านสะน้า

กิจกรรมการทำงานฝีมือผ้าทอลาวครั้ง เป็นกิจกรรมที่มีเฉพาะกลุ่มและต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ การออกแบบกิจกรรมหรือแนวทางในการทำกิจกรรมอาจแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะกิจกรรม คือ 1) กิจกรรมที่ใช้เวลาไม่นานสำหรับนักท่องเที่ยว เป็นกิจกรรมที่นำผ้าทอลาวครั้งมาทำชิ้นงานอย่างง่าย อาทิ ต่างหู กระเป๋าสตางค์ กระเป๋าใส่มือถือ หรือย้อมขนาดเล็ก เนื่องจากการทอผ้าเป็นผืนนั้นเป็น

งานที่ต้องใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะ นักท่องเที่ยวอาจจะไม่สามารถร่วมทำกิจกรรมลักษณะดังกล่าวได้ ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวสามารถให้นักท่องเที่ยวทำกิจกรรมได้บริเวณศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนหรือผู้ประกอบการที่เป็นผู้จัดจำหน่ายผ้าทอท้องถิ่น 2) กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวที่มีเวลาเรียนรู้ได้ตลอดทั้งวันหรือครึ่งวัน อาจเป็นลักษณะของฐานกิจกรรมการเรียนรู้ การมด้อม หรือการทอผ้าฝ้ายเล็ก ๆ อย่างง่าย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ การลงมือทำ การเข้าใจภูมิปัญญาท้องถิ่นอย่างแท้จริง และกิจกรรมในลักษณะนี้นักท่องเที่ยวอาจต้องทำกิจกรรมในพื้นที่ร้านของผู้ประกอบการหรือชุมชนที่มีพื้นที่สำหรับให้นักท่องเที่ยวเข้ามาศึกษาเรียนรู้ได้ กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ทั้งการเรียนรู้การทำอาหารท้องถิ่นและการทำงานฝีมือในบ้านสน่า อาจเป็นกิจกรรมทางเลือกให้กับนักท่องเที่ยวที่สนใจเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ชอบการเรียนรู้ลงมือทำ สัมผัสวิถีท้องถิ่นอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังเป็นช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นอีกทางหนึ่ง เนื่องจากเป็นการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาต่อยอดผ่านการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับคนในชุมชน ช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนควบคู่กับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นนำไปสู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และยังเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ให้กับจังหวัดอุทัยธานีที่มีมากกว่าการเข้ามาเที่ยวชมหรือซื้อสินค้าในชุมชนเท่านั้น

อภิปรายผล

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เห็นได้ว่าชุมชนที่มีต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นจุดแข็งด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความโดดเด่นและมีความพร้อมนั้น สามารถนำสิ่งที่มีอยู่มาพัฒนาต่อยอดด้านการท่องเที่ยว อีกทั้งยังเป็นการสร้างรายได้และมีส่วนช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของชุมชนให้ดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของนุชประวิณี ลิขิตศรีณย์ (2562) ที่พบว่า หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมในการพัฒนาการท่องเที่ยว คือ ปัจจัยด้านด้านสภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวให้เข้ามาท่องเที่ยวได้ เช่นเดียวกับงานวิจัยของรัตติยา พรหมศิลป์ และคณะ (2562) พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์ คือ ปัจจัยด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว ที่เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่ทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและสิ่งที่ชุมชนสร้างขึ้น รวมถึงป็นุฑิตย คงทอง และคณะ (2566) พบว่าศักยภาพทางการท่องเที่ยวด้านสิ่งดึงดูดใจมีทั้งประเภทธรรมชาติ ประเภทมนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงประเภทประเพณีและวัฒนธรรมที่มีภูมิปัญญาที่เป็นเอกลักษณ์ จะเห็นได้ว่าในแต่ละพื้นที่นั้นหากมีต้นทุนด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่มีความพร้อมและมีศักยภาพก็จะสามารถนำไปสู่การพัฒนาด้านการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศักยภาพด้านพื้นที่และคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวจากศักยภาพของทั้ง 3 ชุมชนจะเห็นได้ว่าแต่ละชุมชนมีอัตลักษณ์ที่เป็นจุดเด่นของตนเองในการนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภายนอกเป็นไปในทิศทางที่ดีสอดคล้องกับงานวิจัยของเสาวรจนีย์ เสากลีลาว และคณะ (2565) กล่าวคือ ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชนควรร่วมมือกันสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยว บริหารจัดการ และปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมนำไปสู่การพัฒนาจังหวัดปทุมธานีให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี เช่นเดียวกับยุทธพงษ์ สีสลากิจไพศาล และคณะ (2567) พบว่าการเสริมสร้างบทบาทการมีส่วนร่วมการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งเปรียบเสมือนตัวจักรสำคัญในการกำหนดกรอบทิศทางและการขับเคลื่อนกลไกการบริหารจัดการในทิศทางที่เป็นประโยชน์ ผลักดันการบูรณาการหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อยกระดับแหล่ง

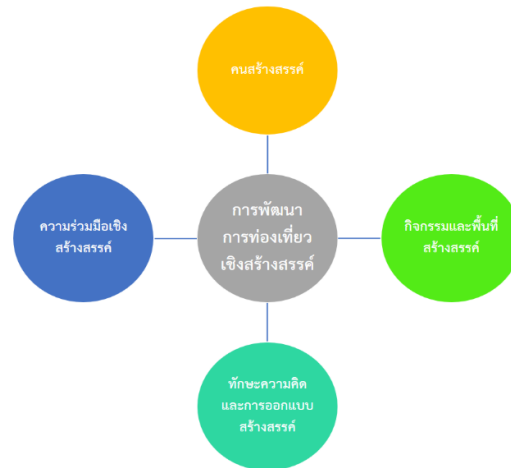

ท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ควบคู่กันไป ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น จุดเด่นของทั้ง 3 ชุมชนในด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่น คือ ทุกชุมชนเป็นชุมชนที่มีศักยภาพในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว และยังได้รับความร่วมมือในการพัฒนาทั้งจากคนภายในชุมชนและหน่วยงานภายนอกชุมชนเป็นอย่างดี ทำให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวอย่างเท่าเทียมกัน สอดคล้องกับการศึกษาของนนทวรรณ ส่งเสริม (2562) ที่พบว่าการวางแผนเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีการปฏิรูประบบแนวทางการจัดการเพื่อให้เกิดการกระบวนกรกลุ่ม ทั้งการสร้างกลุ่ม การพัฒนาศักยภาพ และการดำเนินงานที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สอดคล้องและสัมพันธ์กับประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ตลอดจนวิถีชีวิตในชุมชนที่เป็นรูปธรรมในเชิงการเรียนรู้ ทำให้นักท่องเที่ยวได้มาซึ่งประสบการณ์ ในขณะที่สมาชิกในชุมชนสามารถรักษาความสมดุลระหว่างการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากการท่องเที่ยวภายในชุมชนและผลประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับอันนำมาซึ่งการพัฒนาที่ยั่งยืน ศักยภาพด้านการบริหารจัดการและการรองรับด้านการท่องเที่ยวทั้ง 3 ชุมชน มีผู้นำชุมชนมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการการท่องเที่ยว มีบุคลากรที่มีความรู้เรื่องวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ รวมถึงแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยวใน โดยเฉพาะปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกหากมีการบริหารจัดการที่ดีจะส่งผลต่อประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวจะได้รับ เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีความหลากหลาย อีกทั้งยังส่งผลต่อความคาดหวังที่เกิดจากการเดินทางท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน โดยสอดคล้องกับสนธิญา สุวรรณราช และคณะ (2566) ซึ่งพบว่าปัจจัยสำคัญตามหลัก 6A's ของการจัดการการท่องเที่ยวที่ช่วยส่งเสริมในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ซึ่งหนึ่งในปัจจัยนั้นเป็นเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกที่ประกอบไปด้วย ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการเข้าถึงด้านกิจกรรม ด้านที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยว หากการบริหารจัดการเป็นไปในทิศทางที่ไม่ดี ทางชุมชนต้องนำไปพิจารณาและปรับปรุงแก้ไข

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ทั้ง 3 ชุมชนเป็นชุมชนที่มีศักยภาพด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ชุมชนและนักท่องเที่ยวได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือทำกิจกรรมร่วมกัน สามารถตอบโจทย์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยมีต้นทุนทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนให้กับจังหวัดอุทัยธานีได้เป็นอย่างดี พบได้จากการศึกษาของรุ่งทิภา ทำน้ำ และอธิป จันทร์สุริย์ (2563) พบว่าด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวที่จะนำมาพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้น สามารถส่งเสริมและต่อยอดกิจกรรมจากฐานต้นทุนชุมชน ชุมชนต้องออกแบบกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวเพื่อให้สอดคล้องไปตามวิถีชีวิตของชุมชน เช่นเดียวกับกุลวดี ละม้ายจีน (2564) พบว่ามีแนวทาง 6 แนวทางในการพัฒนาซึ่งหนึ่งในแนวทางนั้น คือ การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยว รวมถึงการศึกษาวิจัยของธนภฤต ภัทร์ธราธร และเกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ (2565) ที่พบว่ารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ได้จากการพัฒนาประกอบด้วย การพิจารณาทุนทางวัฒนธรรมด้วยหลักเกณฑ์พื้นฐานที่กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จำเป็นต้องมีการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยใช้หลักเกณฑ์ 10 ประการ และการนำกิจกรรมที่ได้รับการเป็นกิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยวได้ลงมือทำกิจกรรม

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ประกอบการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จังหวัดอุทัยธานี

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในจังหวัดอุทัยธานี ได้แก่

- คนสร้างสรรค์: คนในชุมชน (เจ้าบ้าน) หรือผู้ประกอบการกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- กิจกรรมและพื้นที่สร้างสรรค์: การทำอาหารท้องถิ่น การทำงานฝีมือ การเรียนรู้เพลงพื้นบ้าน และพื้นที่ในชุมชน/พื้นที่ของผู้ประกอบการสำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
- ทักษะความคิดและการออกแบบสร้างสรรค์: การทำอาหาร งานฝีมือ และเรียนรู้ศิลปะการแสดงรวมทั้งการออกแบบกิจกรรมที่เหมาะสมกับการส่งเสริมต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่นและเหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยว
- ความร่วมมือเชิงสร้างสรรค์: การประสานงานกับชุมชนท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ ภาครัฐ และภาคเอกชนด้านการท่องเที่ยว

สรุป

การวิจัยครั้งนี้พบว่ากิจกรรมการทำอาหารท้องถิ่น การทำงานฝีมือ และเรียนรู้เพลงพื้นบ้าน เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับต้นทุนทางวัฒนธรรมด้วยการต่อยอดเป็นกิจกรรมซึ่งนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม อีกทั้งแต่ละชุมชนในจังหวัดอุทัยธานีมีทรัพยากรที่แตกต่างกันออกไปเพื่อใช้ทำกิจกรรมทั้งสามประเภทนี้ เป็นการนำสินค้าของชุมชนไปต่อยอดทำกิจกรรมการท่องเที่ยวอื่น ๆ นอกเหนือจากการเป็นเพียงสินค้าให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อ เป็นการสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มมากขึ้น

นอกจากนี้กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ต้องมีเรื่องราวเล่าให้นักท่องเที่ยวฟังไม่ว่าจะเป็นอาหารที่ทำจากวัตถุดิบท้องถิ่น (สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์) งานหัตถกรรมที่มีเรื่องราวเกี่ยวกับการทำผ้าหรือลวดลายของผ้า เพลงพื้นบ้านที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นอีกแนวทางหนึ่งในการช่วยรักษามรดกทางวัฒนธรรมของชุมชน โดยการสอนคนรุ่นใหม่หรือ

นักท่องเที่ยวให้เข้าใจถึงคุณค่าของทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน ประการสำคัญคือต้องสร้างความตระหนักให้คนรุ่นใหม่ทราบว่าชุมชนตนเองมีภูมิปัญญาท้องถิ่นอะไร และจะนำไปใช้เพื่อพัฒนาตนเอง/ชุมชนและสร้างรายได้ได้อย่างไร ตลอดจนการรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นของชุมชนไว้ นอกจากนี้เพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนจำเป็นต้องเรียนรู้ที่จะร่วมมือกับนักท่องเที่ยวและเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ชุมชนทั้งสามชุมชนต้องสร้างความตระหนักให้ชุมชนทราบถึงความสำคัญของวิถีชีวิตภูมิปัญญาชุมชนที่สามารถพัฒนาต่อยอดได้ ส่งเสริมชุมชนเป็นที่รู้จักของคนภายนอกหรือนักท่องเที่ยวมากขึ้น การมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ การพัฒนาการเชื่อมโยงเส้นทางการท่องเที่ยวกับอำเภอใกล้เคียงเพื่อให้เกิดความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.2 กลุ่มนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นกลุ่มศึกษาดูงาน ชุมชนต้องศึกษาและประชาสัมพันธ์กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวที่สนใจด้านการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยเฉพาะให้เพิ่มขึ้น หน่วยงานด้านการท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานีควรพัฒนาคู่มือกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนสร้างสรรค์เรียนรู้วิถีวัฒนธรรมสามชุมชน จังหวัดอุทัยธานี

1.3 การพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ชุมชนต้องมีบุคคลสำคัญที่เป็นผู้ดำเนินการหรือเกี่ยวข้องกับกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนในอนาคต เช่น ศิลปินท้องถิ่น ช่างฝีมือท้องถิ่น คนเล่าเรื่อง คนสอนนักท่องเที่ยวทำกิจกรรม คนจัดการการตลาด เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เหมาะสมและนำไปสู่การเป็นเครือข่ายเมืองสร้างสรรค์ด้านหัตถกรรมและศิลปะพื้นบ้านขององค์การยูเนสโก

2.2 การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การจัดการการตลาดการท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานี และการสร้างตราสินค้าทางการท่องเที่ยวจังหวัดอุทัยธานี

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม. (2562, 30 กันยายน). *วัฒนธรรม คุณค่าสู่มูลค่า* <http://article.culture.go.th/index.php/template-features/13720190702061435>

กุลวดี ละม้ายเงิน. (2564). การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่เมืองรองชุมชนชะอ้อม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 12(1), 76-86. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/humanjubru/article/view/245204>

ดรชนี เอมพันธ์, พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์, วันชัย อรุณประภารัตน์, สุชาย วรชนะนันท์, และภาสินี วรชนะนันท์. (2562). *คู่มือการประเมินขีดความสามารถรองรับการท่องเที่ยวพื้นที่หมู่เกาะลันตา จังหวัดกระบี่*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) และสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).

- ชนกฤต ภัทร์ธราธร และเกรียงศักดิ์ สร้อยสุวรรณ. (2565). รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนฐานทุนทางวัฒนธรรม กรณีศึกษาไทดำ บ้านนาป่าหนาด จังหวัดเลย. *วารสารวิชาการธรรมทรรคนัน*, 22(3), 141-157. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/dhammathas/article/view/254963>
- นนทวรรณ ส่งเสริม. (2562). แนวทางการมีส่วนร่วมโดยชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: พื้นที่ศึกษาในประเทศไทย. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 13(1), 1-26. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldtdc/article/view/241000>
- นุชประวีณ์ ลิขิตศรีณย์. (2562). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดพิจิตร. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย*, 14(1), 28-41. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/tourismtaat/article/view/175024>
- ปิ่นอุทัย คงทอง, กรกนก ยศเมฆ, กิ่งกมล สีวิวัฒน์, ฐิติวรรณ เมืองประเทศ, นุชนาถ ชัยสวัสดิ์, มณฑาทิพย์ รอดจันทร์, เสาวณี ห่อช่วย, และนนทกาล ยาวาระยะ. (2566). การพัฒนาโปรแกรมและกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ บ้านห้วยทรัพย์ ตำบลลีเล็ด อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 10(1), 176-204. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/srj/article/view/250023>
- ภูริวัจน์ เดชอุ่ม. (2556). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรอบแนวคิดสู่แนวทางปฏิบัติสำหรับประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, 33(2), 331-366. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sujthai/article/view/15130>
- ยุทธพงษ์ ลีลาภิเษกาล, ขจีณัฐ ชาวานปรีชา, จิรัฐ ขวนชม, ธนัญภัทร์ ศรีเนติยวดี, สฤณี ศรีโยธิน, พิมพ์มาดา วิชาศิลป์, และพรเพ็ญ ไตรพงษ์. (2567). การเพิ่มศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเกษตรในลักษณะแหล่งเรียนรู้ในจังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารศิลปการจัดการ*, 8(1), 401-417. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/view/266828>
- รัตติยา พรหมกลีบ, พระเทพปริยัติเมธี, และนัยนา เกิดวิชัย. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงสร้างสรรค์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 21(1), 13-28. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jhssrru/article/view/200146>
- รุ่งทิศา ท่าน้ำ และอชิป จันทร์สุริย์. (2563). แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีถิ่นบนฐานแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อำเภออุ้มผาง จังหวัดตาก. *วารสารที่ ศน วัฒนธรรม*, 19(2), 90-111. <https://culture.bsru.ac.th/%e0%b8%97%e0%b8%b5%e0%b8%97%e0%b8%b1%e0%b8%a8%e0%b8%99%e0%b9%8c-19-%e0%b8%89%e0%b8%9a%e0%b8%b1%e0%b8%9a-2/>
- สนธิญา สุวรรณราช, เกศณีย์ สัตตรัตน์ขจร, อนุรักษ์ อาทิตย์กวีนิ, พิรภาพ จันทร์แสนตอ. (2566). การจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เพื่อการอนุรักษ์และสืบสานวิถีชีวิตชุมชน บ้านทุ่งม่านเหนือ ตำบลบ้านเป่า อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 17(1), 32-47. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldtdc/article/view/267014>
- เสาวรณีย์ เสากลีเยว, ศรีปริยญา ฐูประจ่าง และเสาวภาคย์ กระจ่างยุทธ. (2565). การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อเพิ่มเสน่ห์วิถีชุมชน จังหวัดปทุมธานี. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 16(48), 263-282. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/view/258107>
- สำนักงานจังหวัดอุทัยธานี. (2566, 19 ธันวาคม). *แผนพัฒนาจังหวัดอุทัยธานี พ.ศ.2566 – 2570*. <https://www.uthaithani.go.th/knowledge/planUthai66-70final.pdf>

- สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566, 20 ธันวาคม). *แผนพัฒนาสถิติระดับจังหวัดอุทัยธานี (พ.ศ.2566 – 2570)*. <https://province.nso.go.th/uthai/images/plan-2566-2570.pdf>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564, 10 พฤศจิกายน). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ.2566-2570*. https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_Final.pdf
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี. (2566, 9 กันยายน). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ.2566 – 2570) ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดอุทัยธานี*. <https://www.uthaipao.go.th/home/wp-content/uploads/2021/12/local-development-plan-2566-2570.pdf>
- Richards, G. (2011). Creativity and Tourism: The State of the Art. *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1225-1253. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2011.07.008>
- Richards, G., & Raymond, C. (2000). Creative Tourism. *ATLAS News*, 23(8), 16-20. <https://research.tilburguniversity.edu/en/publications/creative-tourism>
- Tan. S. K., Kung, S. F., and Luh, D. B. (2013). A Model of creative example in creative tourism. *Annals of Tourism Research*, 41, 153-174. <https://doi.org/10.1016/j.annals.2012.12.002>

การพัฒนาตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

THE DEVELOPMENT OF CRISIS LEADERSHIP INDICATORS
FOR SECONDARY SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE OFFICE OF
THE BASIC EDUCATION COMMISSION

วทันยา อ่าพันธ์*, อัจฉรา นียมมาภา และพรเทพ รุ่งแผน

Watanya Ampan, Achara Niyamabha and Pornthep Rupan

สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Educational Administration, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

First/Corresponding Author, E-mail: watanya.ays@gmail.com

Received November 27, 2024; Revised February 10, 2025; Accepted February 11, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1) ศึกษาตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) ตรวจสอบความสอดคล้องตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และ 3) นำเสนอแนวทางการประเมินตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แบบสอบถามและแบบประเมินความเหมาะสม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์เนื้อหา ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน ผลการศึกษาพบว่า 1) ตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด ดังนี้ 1) การเข้าถึงปัญหา ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด 2) การสื่อสาร ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด 3) การปรับตัว ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด 4) การพลิกวิกฤต ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด 5) การให้คำปรึกษา ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด 6) การเสริมพลัง ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด 7) การพัฒนานวัตกรรม ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด 2) การตรวจสอบความตรงโครงสร้างเชิงเส้นของโมเดลตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ 3) แนวทางการประเมินตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามตัวชี้วัดที่พัฒนาขึ้น มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาตัวชี้วัด, ภาวะผู้นำในภาวะวิกฤต, ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This article aimed to (1) study of crisis leadership indicators for secondary school administrators under the Office of the Basic Education Commission, (2) examine the consistency of crisis leadership indicators of secondary school administrators under the Office of the Basic Education Commission with empirical data, and (3) present of an evaluation method for crisis leadership of secondary school administrators under the Office of the Basic Education Commission based on the developed indicators. The sample consisted of 400 school administrators under the Office of the Basic Education Commission, selected through purposive sampling. The instruments for collecting data were interviews, questionnaires, and suitability evaluation forms. Data were analyzed using descriptive statistics, including percentage, mean, standard deviation, and confirmatory factor analysis. The research results were as follows: 1) crisis leadership indicators for secondary school administrators under the Office of the Basic Education Commission comprised 7 components and 15 indicators as follows: (1) problem identification, consisting of 2 indicators, (2) communication, consisting of 2 indicators, (3) adaptation, consisting of 2 indicators, (4) crisis reversal, consisting of 2 indicators, (5) consultation, consisting of 3 indicators, (6) empowerment, consisting of 2 indicators, and (7) innovation development, consisting of 2 indicators. 2) The confirmatory factor analysis indicated that the crisis leadership indicator model of secondary school administrators under the Office of the Basic Education Commission was consistent with empirical data. 3) The proposed guidelines for evaluating indicators of leadership in crisis situations for secondary school administrators under the Office of the Basic Education Commission, based on the developed indicators, were found to be highly appropriate.

Keywords: Indicators Development, Crisis Leadership, Secondary School Administrators

บทนำ

ภาวะวิกฤต หมายถึง “สถานการณ์ที่เข้าสู่ภาวะที่จำเป็นต้องเข้าจัดการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้น (Long, 2001) โดยภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นนั้นหากไม่มีการวางแผนในการรับมือที่เหมาะสม ย่อมส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์หรือความเชื่อถือในองค์กรหรือก่อให้เกิดการฟ้องร้องทางกฎหมาย ก่อให้เกิดความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจและภาพลักษณ์ (Covello, 1995) ดังเช่นสถานการณ์ภาวะวิกฤตที่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ได้แพร่ระบาดในเดือนธันวาคม 2562 ซึ่งเป็นภาวะวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ อย่างทั่วถึง และทั่วโลก

(กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2566) ผลกระทบของโควิด-19 ไม่เพียงส่งต่อภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ เท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อภาคการศึกษาของประเทศไทยด้วย โดยเป็นเวลากว่า 2 ปี นับตั้งแต่การแพร่ระบาดที่นักเรียนไม่สามารถไปโรงเรียนตามปกติอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าจะมีการเรียนทางไกลในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามาช่วยทดแทนเพื่อประคับประคองให้การเรียนการสอนสามารถดำเนินต่อไปได้ แต่ในความเป็นจริงประสิทธิภาพของการเรียนทางไกลยังไม่เทียบเท่ากับการเรียนในห้องเรียนตามปกติ และการเรียนทางไกลยังสามารถสร้างความเหลื่อมล้ำเพิ่มมากขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาสำคัญ 2 ประการ คือ 1) ปัญหาการเรียนรู้ถดถอย (learning loss) ซึ่งผลการศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้าไทยร่วมกับกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ชี้ให้เห็นว่า การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยในด้านวิชาการและความจำเพื่อการใช้งานลดลงเหลือเพียง 0.86% และ 2.2% จากการเรียนรู้ 100% เมื่อเทียบกับวันที่ไปโรงเรียนตามปกติ และ 2) ปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษา ซึ่งผลสำรวจของกระทรวงศึกษาธิการในปี 2564 หลังสิ้นสุดการแพร่ระบาดของโรคพบว่า มีเด็กที่หลุดออกจากระบบมากถึง 110,755 คน (ตรีสุข ไพชยนต์วิจิตร และ สรลชนา ธิติสุวรรณ, 2565)

จากผลกระทบของภาวะวิกฤติที่เกิดจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อภาคการศึกษาของประเทศไทยนั้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำการศึกษาดังแนวทางในการจัดการภาวะวิกฤติของสถานศึกษา ซึ่งอยู่ในอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาแต่ละแห่งโดยตรง ตามที่ได้ระบุไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 ระบุให้ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เป็นผู้บังคับบัญชาและมีหน้าที่ในการควบคุม ดูแล และส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา การบริหารสถานศึกษาในภาวะปกติอาจไม่เป็นปัญหา แต่ในสถานการณ์วิกฤต (พีรยานิวาสานนท์ และ จิรศักดิ์ สุรงค์พิพรรธน์, 2565) โดยความสามารถในการจัดการภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัศึกษานั้น เมื่อทำการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) เป็นตัวแปรที่มีส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการภาวะวิกฤตโดยตรง (Odumeru & Ogbonna, 2013; Alkhawani, 2016) ดังนั้นการศึกษาตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตจึงเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นประเด็นที่มีความจำเป็นต้องทำการศึกษา เพื่อให้สามารถวัดและประเมินผลการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในบริบทที่ต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ดังนั้นในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จึงศึกษาเรื่อง “การพัฒนาตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน” เพื่อตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่สามารถใช้เป็นแนวทางการประเมินตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาให้มีภาวะผู้นำที่สามารถจัดการกับสถานการณ์วิกฤตได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันส่งผลดีต่อการรักษาคุณภาพการศึกษาและการให้บริการนักเรียน ซึ่งจะช่วยสร้างระบบการศึกษาที่พร้อมและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการประเมินตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะวิกฤต

ภาวะวิกฤต หมายถึง สถานการณ์วิกฤตเพราะว่าบุคคลนั้นไม่รู้ที่จะตอบสนองต่อสถานการณ์ได้อย่างไร (Carkhuff & Berenson, 1977) ซึ่งภาวะวิกฤติ คือ สถานการณ์ที่เข้าสู่ภาวะที่จำเป็นต้องเข้าจัดการเพื่อหลีกเลี่ยงหรือแก้ไขความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างไม่ได้มีการวางแผนป้องกันไว้ล่วงหน้าทำให้เกิดความไม่ปลอดภัยในด้านต่าง ๆ ทั้งด้านเศรษฐกิจและภาพลักษณ์ (Richard K. Long, 2001) โดยภาวะวิกฤตนั้น สามารถเกิดขึ้นได้ในสถานศึกษา เช่นเดียวกัน และส่งผลกระทบต่อใน 5 ด้าน ดังนี้ (ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) 1. ผลกระทบด้านอาคาร/สถานที่ปฏิบัติงานหลัก 2. ผลกระทบด้านวัสดุอุปกรณ์ที่สำคัญ 3. ผลกระทบด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและข้อมูลที่สำคัญ 4. ผลกระทบด้านบุคลากรหลัก หมายถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้บุคลากรหลักไม่สามารถมาปฏิบัติงานได้ตามปกติ และ 5. ผลกระทบด้านให้บริการที่สำคัญ

กล่าวโดยสรุป ภาวะวิกฤตเป็นผลมาจากอุปสรรคต่อเป้าหมายการดำรงชีวิตที่บุคคลเชื่อว่าพวกเขาไม่สามารถเอาชนะได้ด้วยวิธีการกระทำ และทางเลือกที่เคยปฏิบัติตามปกติได้

แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำในภาวะวิกฤต

ภาวะผู้นำ หมายถึง ความพยายามของผู้นำที่จะต้องอยู่ในตำแหน่งที่มีอำนาจสั่งการหรือไม่ได้ เพื่อที่จะกระตุ้นให้ผู้ตามที่จะเข้ามามีส่วนร่วมกันเพื่อให้ไปสู่เป้าหมาย เป้าหมายนี้จะต้องมีนัยสำคัญ ไม่ใช่แค่การทำให้มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นเท่านั้น (Kellerman, 1999) โดยภาวะผู้นำมีความสำคัญในบริบทของการบริหาร ภาวะผู้นำที่มีประสิทธิผล คือ สิ่งสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศชาติ องค์การหรือธุรกิจไปสู่ความสำเร็จ (Mills, 2005) และพบว่า Sreejith Balasubramanian & Cedwyn Fernandes (2022) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตที่สำคัญประกอบด้วยองค์ประกอบ 7 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความเห็นอกเห็นใจและความเอาใจใส่ 2) ความเปิดกว้างและการสื่อสาร ผู้นำควรมีความโปร่งใสและซื่อสัตย์กับพนักงานเกี่ยวกับสถานการณ์ และสื่อสารบ่อยครั้งและชัดเจน 3) การปรับตัว ผู้นำควรมีความสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและทำการปรับเปลี่ยนที่จำเป็น 4) ความยืดหยุ่นและความกล้าหาญ ผู้นำควรมีความสามารถในการฟื้นตัวจากความล้มเหลวและอดทนต่อความยากลำบาก 5) ความเด็ดขาด ผู้นำควรมีความสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็วและเด็ดขาดในช่วงวิกฤต 6) การให้คำปรึกษาและการทำงานร่วมกัน ผู้นำควรปรึกษาหารือกับผู้อื่นและร่วมมือกันใน

การแก้ปัญหาวิกฤติ และ 7) การให้อิสระแก่พนักงาน ผู้นำควรให้อิสระแก่พนักงานในการตอบสนองต่อภาวะวิกฤติ

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำคือ ผู้ที่สามารถโน้มนำให้ผู้อื่นกระทำในสิ่งที่ผู้นำนั้นต้องการด้วยความเต็มอกเต็มใจ มาจากการที่ผู้อื่นก็มีความต้องการจะกระทำสิ่งนั้น ๆ โดยในสถานการณ์ภาวะวิกฤตินั้น ผู้นำต้องพิจารณาสามารถสิ่งแวดล้อมและบริบทที่เกิดขึ้นประกอบ ควรมีทักษะที่สำคัญในการศึกษาครั้งนี้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำในภาวะวิกฤต Balasubramanian and Fernandes (2022) มาใช้เป็นตัวแปรในการศึกษา

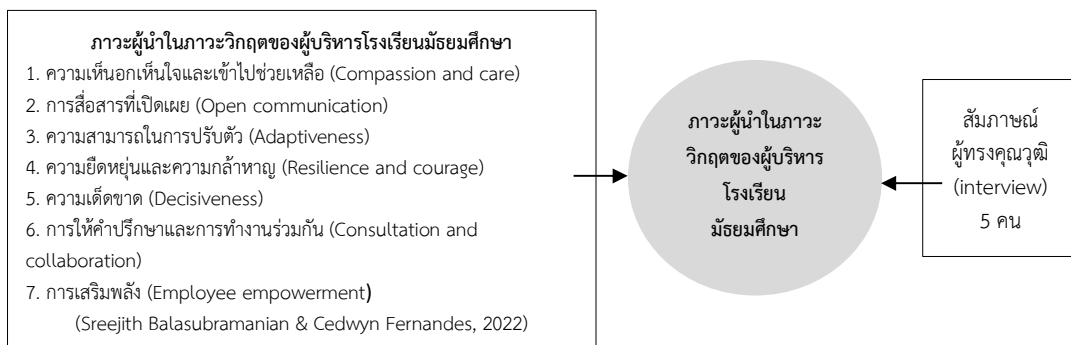
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

คมกริช บุญพรม และประยุทธ ชูสอน (2562) ได้ศึกษาตัวชี้วัดทักษะภาวะผู้นำด้าน SOFT SKILLS ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนชายขอบ ซึ่ง soft skills เป็นปัจจัยทำให้คนทำงานได้ดีขึ้น ประกอบไปด้วย 8 ทักษะ ได้แก่ 1) ด้านการติดต่อสื่อสารและการนำเสนอ 2) ด้านความสามารถของภาวะผู้นำ 3) ด้านการทำงานแบบทีมประสานพลัง 4) ด้านการคิดวิเคราะห์เพื่อแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ 5) ด้านความเป็นมืออาชีพและจริยธรรม 6) ด้านการศึกษาเรียนรู้และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ 7) ด้านการพัฒนาคนและการสร้างนวัตกรรม และ 8) ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่น

Chatzipanagiotou and Katsarou (2023) ได้ศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาในการจัดการหลังจากการเกิดสถานการณ์ Covid-19 ตามทัศนะของนักวิชาการ จำนวน 42 แห่ง จากนั้นสังเคราะห์ตัวชี้วัดคุณลักษณะของภาวะผู้นำได้ 11 ลักษณะ คือ 1. กล้าตัดสินใจที่จะปรับเปลี่ยน 2. จัดการปรับเปลี่ยนวิธีการแบบใหม่ 3. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น 4. พึงพาคุณสมบัติ ค่านิยม และทักษะที่ดี 5. ส่งเสริมวัฒนธรรมเชิงบวกของโรงเรียน 6. สร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารทั้งนักเรียน บุคลากร และสมาชิกในชุมชน 7. มีความเสมอภาค 8. รับฟังความคิดเห็นผู้อื่น 9. ความเอาใจใส่ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่น 10. ดำเนินการเชิงรุก 11. จัดการความเสี่ยงและลดความเสี่ยงให้ได้มากที่สุด

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้แนวคิด Sreejith Balasubramanian & Cedwyn Fernandes (2022) ร่วมกับการทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เพื่อยืนยันความตรงขององค์ประกอบภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยได้ดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ มีขั้นตอน ดังนี้

1. **แหล่งข้อมูล** คือ การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสรุปเป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. **การยืนยันองค์ประกอบ** ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อยืนยันความตรงขององค์ประกอบภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เหนือในการคัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิ คือ 1) จบการศึกษาระดับปริญญาเอก และ 2) เป็นนักวิชาการด้านการบริหารการศึกษา หรือ 3) เป็น ผู้บริหารที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับในการบริหารสถานศึกษา

3. **เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา** คือ แบบบันทึกสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้างที่ผู้วิจัยได้จัดสร้างขึ้น เพื่อยืนยันความตรงขององค์ประกอบภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

4. **การวิเคราะห์ข้อมูล** โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและสรุปสาระสำคัญตามประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

ขั้นตอนที่ 2 การตรวจสอบตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอน ดังนี้

1. **ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง** ดังนี้

1.1 **ประชากร** คือ ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2565 รวมทั้งสิ้นจำนวน 2,360 คน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

1.2 **กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย** ทำการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการใช้สถิติในการวิเคราะห์ตัวแบบสมการโครงสร้างจากกฎแห่งความเชี่ยวชาญ (rule of thumb) ที่นักสถิติวิเคราะห์ตัวแปรพหุนามใช้กันมากคือ ใช้ขนาดตัวอย่าง 10 -20 คนต่อ ตัวแปรสังเกตได้ (Hair and et al., 1998 อ้างใน นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2542) ในงานวิจัยขณะนี้ มีตัวแปรสังเกตได้ 15 ตัวแปร จึงควรใช้ขนาดตัวอย่าง 200 ถึง 400 คน ดังนั้นขนาดตัวอย่างจึงกำหนดไว้ จำนวน 400 คน

1.3 **วิธีการสุ่มตัวอย่าง** ผู้วิจัยใช้วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยใช้เทคนิคและการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขั้นตอน คือ แบ่งกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกพื้นที่ภูมิศาสตร์เป็น 4 ภาค จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากจากรายชื่อโรงเรียนในแต่ละภูมิภาคเพื่อให้ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 โรงเรียน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล** คือ แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check list) และตอนที่ 2 เป็นข้อคำถาม

เกี่ยวกับภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541) โดยทำการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

2.1 การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยนำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เป็นผู้พิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) พบว่า แบบสอบถามทุกข้อมีค่าความเที่ยงมากกว่า 0.5 จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ (Eisinga, Grotenhuis & Pelzer, 2012)

2.2 การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองนำไปใช้ (Pre -Test) กับกลุ่มประชากร จำนวน 30 ชุด และทำการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha - Coefficient) ของคอนบราค (Cronbach) พบว่า แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.98 จึงนำไปใช้เก็บข้อมูลต่อไป (ลิ้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2554)

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอประสานงานผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นส่งแบบสอบถามไปยังผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จำนวน 400 คน โดยการจัดส่งทางอิเล็กทรอนิกส์

4. การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การแจกแจงความถี่ และร้อยละ

4.2 การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis, CFA) ตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ SPSS version 20.00

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ใช้วิธีการวิจัยเชิง รายละเอียดดังนี้

1. การสร้างคู่มือ และแบบประเมิน นำตัวชี้วัดที่ได้ในขั้นตอนที่ 2 มาสร้างเป็นคู่มือตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา (ฉบับร่าง) และแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือตัวชี้วัดฯ

2. ดำเนินการประเมินความเหมาะสมของคู่มือตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา (ฉบับร่าง) โดยใช้แบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือตัวชี้วัดภาวะผู้นำ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ซึ่งแบบประเมินมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด 4 หมายถึง เหมาะสม 3 หมายถึง ปานกลาง 2 หมายถึง พอใช้ และ 1 หมายถึง ควรปรับปรุง (Best, 1997)

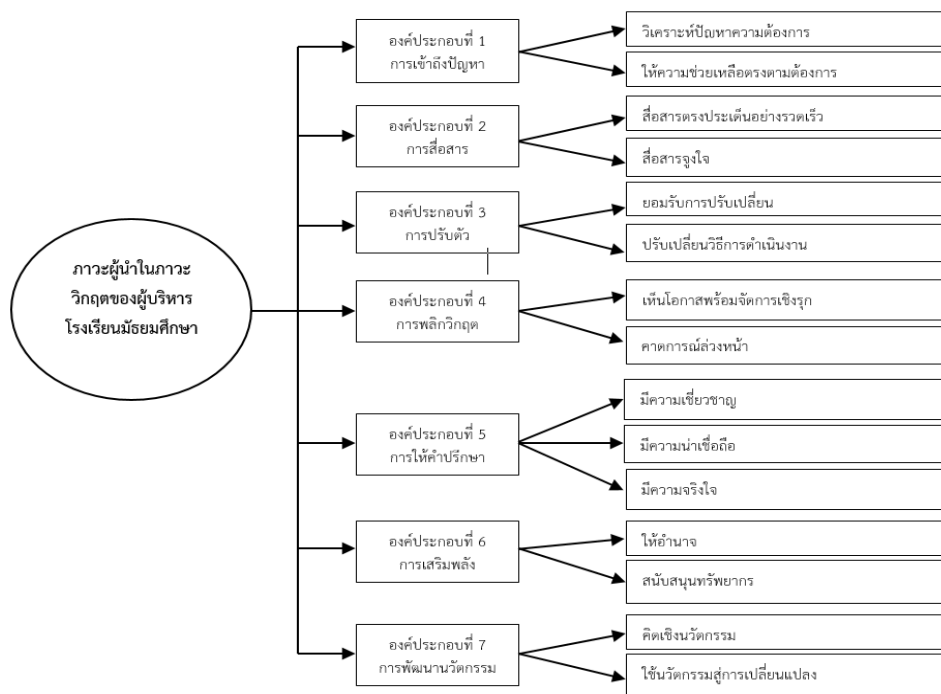
3. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ความเหมาะสมของคู่มือภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

ผลการวิจัย

จากการดำเนินการศึกษาวิจัยทั้ง 3 ขั้นตอน สามารถสรุปผลการศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยทั้ง 3 ข้อ ได้ดังนี้

1. ตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

ผลการวิเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยวิเคราะห์ภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตที่มีแนวโน้มเป็นตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จากแนวคิด ทฤษฎีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศและเลือกนำแนวคิดของ Sreejith Balasubramanian & Cedwyn Fernandes (2022) สรุปได้ว่า ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 ความเห็นอกเห็นใจและเข้าไปช่วยเหลือ องค์ประกอบที่ 2 การสื่อสารที่เปิดเผย องค์ประกอบที่ 3 ความสามารถในการปรับตัว องค์ประกอบที่ 4 ความยืดหยุ่นและความกล้าหาญ องค์ประกอบที่ 5 ความเด็ดขาด องค์ประกอบที่ 6 การให้คำปรึกษาและการทำงานร่วมกัน และ องค์ประกอบที่ 7 การเสริมพลัง จากนั้นนำองค์ประกอบ 7 ด้านที่ได้ ไปทำกำหนดเป็นประเด็นเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์เชิงลึก และทำการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อยืนยันความตรงขององค์ประกอบภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตฯ ผลการสัมภาษณ์ พบว่า ตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ 15 ตัวชี้วัด ดังนี้

แผนภาพที่ 2 ตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา

2. การตรวจสอบความสอดคล้องตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการศึกษามีรายละเอียดดังนี้

การตรวจสอบตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ห่อ้งค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis, CFA) พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์ของค่าสถิติวัดความกลมกลืนของโมเดล พบว่า ทุกค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่า Chi-Square เท่ากับ 55.52, df เท่ากับ 42, P-value เท่ากับ 0.08, RMSEA เท่ากับ 0.028, GFI เท่ากับ 0.98, AGFI เท่ากับ 0.95 ผลการวิเคราะห์ห่อ้งค์ประกอบเชิงยืนยันอันดับสอง ซึ่งแสดงผลการตรวจสอบความตรงเชิงเส้นโครงสร้างของโมเดลการพัฒนาตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์ของค่าสถิติวัดความกลมกลืนของโมเดล เป็นไปตามเกณฑ์ทุกค่า โดยมีรายละเอียดดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึงปัญหา (ACCP) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด พบว่า วิเคราะห์ปัญหาความต้องการ (Y_1) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ 0.85 รองลงมา คือ ให้ความช่วยเหลือตรงตามต้องการ (Y_2) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.75

องค์ประกอบที่ 2 การสื่อสาร (COMM) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด พบว่า สื่อสารตรงประเด็นอย่างรวดเร็ว (Y_3) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ 0.90 รองลงมา คือ สื่อสารจูงใจ (Y_4) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.85

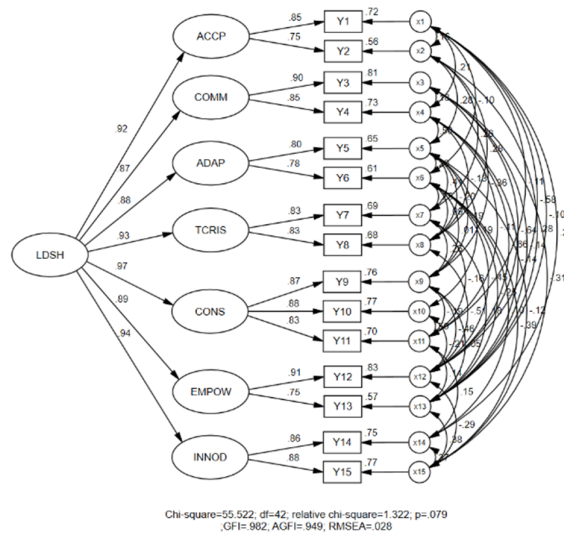
องค์ประกอบที่ 3 การปรับตัว (ADAP) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด พบว่า ยอมรับการปรับเปลี่ยน (Y_5) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ 0.80 รองลงมา คือ ปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน (Y_6) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.78

องค์ประกอบที่ 4 การพลิกวิกฤต (TCRIS) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด พบว่า เห็นโอกาสพร้อมจัดการเชิงรุก (Y_7) และ คาดการณ์ล่วงหน้า (Y_8) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ เท่ากัน คือ 0.83

องค์ประกอบที่ 5 การให้คำปรึกษา (CONS) ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด พบว่า มีความน่าเชื่อถือ (Y_{10}) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ 0.88 รองลงมา คือ มีความเชี่ยวชาญ (Y_9) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.87 และ มีความจริงใจ (Y_{11}) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบน้อยที่สุด คือ 0.83

องค์ประกอบที่ 6 การเสริมพลัง (EMPOW) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด พบว่า การให้อำนาจ (Y_{12}) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ 0.91 รองลงมา คือ สนับสนุนทรัพยากร (Y_{13}) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.75

องค์ประกอบที่ 7 การพัฒนานวัตกรรม (INNOD) ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด พบว่า ใช้ นวัตกรรมสู่การเปลี่ยนแปลง (Y_{15}) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด คือ 0.88 รองลงมา คือ คิดเชิง นวัตกรรม (Y_{14}) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ 0.86

แผนภาพที่ 3 แสดงโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของ
ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. การประเมินตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยนำตัวชี้วัดที่ได้ในขั้นตอนที่ 2 มาสร้างเป็นคู่มือตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (ฉบับร่าง) และแบบประเมินความเหมาะสมของคู่มือตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และส่งให้กับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เป็นผู้ประเมินความเหมาะสมของคู่มือตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤต ๆ พบว่า คู่มือตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จัดทำขึ้น โดยภาพรวมมีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$) เมื่อพิจารณาในรายละเอียด พบว่า โดยองค์ประกอบตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด คือ การเข้าถึงปัญหา การสื่อสาร การปรับตัว การให้คำปรึกษา การเสริมพลัง การพลิกวิกฤต และการพัฒนานวัตกรรม

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำเสนอข้อวิจารณ์ตามองค์ประกอบและตัวชี้วัดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึงปัญหา โดยคุณลักษณะของผู้บริหารการศึกษาที่ดีจะต้องใช้ความฉลาด ไหวพริบมาแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่สำคัญในการบริหาร เพื่อให้สามารถนำพาสถานศึกษาผ่านพ้นภาวะวิกฤติต่าง ๆ เหล่านั้นได้อย่างรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับ Gomez-Trujillo and Gonzalez-

Perez (2022) ที่ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลเป็นกลยุทธ์ในการเข้าถึงความยั่งยืน ได้กล่าวถึงเมื่อผู้บริหารเข้าใจถึงปัญหาการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงแล้วจะสามารถจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงนั้นจะเกิดขึ้นตลอดเวลา และส่งผลกระทบต่อผู้มีปฏิสัมพันธ์กับองค์กรทั้งทางตรงและทางอ้อม การเข้าถึงปัญหา

องค์ประกอบที่ 2 การสื่อสาร โดยผู้นำที่ดี ต้องมีการสื่อสารที่ดี ตรงไปตรงมาและเปิดเผยข้อเท็จจริง เป็นผู้นำที่มีความเด็ดขาดชัดเจนและเชื่อถือได้ในการตัดสินใจ เป็นผู้นำที่เข้าถึงได้ง่าย เป็นกันเอง รู้จักวิธีการประสานงานที่ดีและอยู่เคียงข้างในทุกสถานการณ์ ซึ่งสอดคล้องกับยุทธพจน์ จักรคม และวิยุทธ์ จำรัสพันธุ์ (2566) ที่พบว่า คุณลักษณะที่สำคัญที่ผู้นำควรมีในการบริหารจัดการภายใต้สถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นวิกฤตการณ์ คือการสื่อสารที่ชัดเจนซึ่งเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนและผ่านพ้นจากวิกฤตต่าง ๆ ได้โดยรวดเร็ว การสื่อสารควรเป็นอย่างดีเปิดเผยและจริงใจเพื่อสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้อง

องค์ประกอบที่ 3 การปรับตัว โดยผู้นำที่ดีต้องสามารถปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงและทำการปรับเปลี่ยนที่จำเป็น พวกเขาควรเต็มใจที่จะเรียนรู้และเติบโต และเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ โดยเฉพาะในภาวะวิกฤติที่ไม่เคยพบมาก่อน การปรับตัวจะสามารถทำให้ผู้นำสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่การปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์นั้น ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Striteska & Prokop (2020) และ Heifetz (2020) กล่าวว่า การปรับตัวช่วยให้ผู้นำสามารถนำความรู้ ทักษะ และแนวคิดสร้างสรรค์มาผสมผสานกับความสามารถในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนากระบวนการทำงานภายในองค์กรให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ การมีสติและพร้อมที่จะตั้งรับสถานการณ์ใหม่ ๆ อยู่เสมอจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถปรับตัวและดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบที่ 4 การพลิกวิกฤต เป็นทักษะสำคัญของผู้นำ โดยผู้นำต้องมีแนวคิดในการรับมือกับภาวะวิกฤติ นั่นคือ ความสามารถในการจัดการหลาย ๆ แบบ โดยเฉพาะสถานการณ์ที่เลวร้ายที่สุด ขณะเดียวกัน ก็สามารถหาทางออกได้หลาย ๆ ทาง เพื่อลดความสูญเสีย และพลิกวิกฤติเป็นโอกาสให้ได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศุภมาส พันธุ์ชัย (2564) เรื่อง วิกฤตโควิด-19 กับการพลิกวิกฤตเป็นโอกาส พบว่า นโยบายของผู้บริหารด้านสาธารณสุขเรื่องการอยู่บ้าน (stay at home) และทำงานจากบ้าน (work from home) เพื่อลดการแพร่ระบาดของโรค ส่งผลให้โรงพยาบาลจัดทำแคมเปญให้คนใช้รับยาหลายวิธี เช่น รับยาที่ร้านยาใกล้บ้าน การส่งยาไปรษณีย์ หรือรับยาที่จุดช่องทางด่วน เพื่อลดการแออัดในโรงพยาบาล ทำให้ออดผู้ป่วยที่มาใช้บริการห้องตรวจผู้ป่วยนอกลดลง การบริการรวดเร็วขึ้น สุขภาพจิตของผู้ให้และผู้ให้บริการดีขึ้น และคุณภาพการให้บริการสูงขึ้น ผู้ป่วยโรคเรื้อรังไม่ต้องเสียเวลารับยาที่โรงพยาบาล สามารถรอรับยาอยู่ที่บ้านได้ ซึ่งถือเป็นข้อดีจากวิกฤตโควิด-19หรืออีกในหนึ่งคือการพลิกวิกฤตให้เป็นโอกาส

องค์ประกอบที่ 5 การให้คำปรึกษา ผู้นำที่ดีนั้นนอกจากการบริหารจัดการที่ดีแล้ว ยังต้องมีทักษะในการเป็นผู้ให้คำปรึกษาด้วย ผู้นำควรปรึกษากับผู้อื่นและร่วมมือกันในการแก้ปัญหาวิกฤติ พวกเขาควรสร้างความเชื่อมั่นและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน รวมถึงเปิดใจรับฟังความคิดเห็นจากผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้ได้แนวทางในการดำเนินงานหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดจากภาวะวิกฤตินั้น ๆ ได้อย่างเหมาะสมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยธวัช เนียมศิริ (2560) ที่พบว่าผู้นำที่มีประสิทธิภาพในยุค Thailand 4.0 ต้องมีความเป็นที่ปรึกษาที่ดี และสนับสนุนความเจริญก้าวหน้าของผู้ใต้บังคับบัญชา และมองหาโอกาสในการพัฒนาองค์กรที่เกิดขึ้นภายใต้สภาวะวิกฤติ

องค์ประกอบที่ 6 การเสริมพลัง ผู้นำที่ดีในภาวะวิกฤตที่ทุกคนต่างตกใจ หมดกำลังใจหรือไม่รู้ว่าจะต้องดำเนินการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างไรนั้น จะต้องรู้จักวิธีส่งเสริมและบำรุงขวัญผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อให้มีขวัญกำลังใจในการทำงานภายใต้ภาวะวิกฤตเหล่านั้นอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับธีระพันธ์ พวงจำปี (2559) ที่กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่ดีควรรู้จักวิธีส่งเสริมให้กำลังใจผู้ใต้บังคับบัญชา กระตุ้นให้ผู้ผู้น้อยมีความภูมิใจในงานของตน และรู้จักใช้แรงจูงใจทางบวกให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเหมาะสม

องค์ประกอบที่ 7 การพัฒนานวัตกรรม ทั้งนี้การก่อให้เกิดนวัตกรรม นวัตกรรมเกี่ยวพันกับการเปลี่ยนแปลง ซึ่งไม่ใช่เรื่องง่ายเสมอไป ผู้นำที่มีประสิทธิภาพถือเป็นสิ่งจำเป็นในการนำบุคลากรผ่านขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงอย่างราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bartsch et al. (2021) เกี่ยวกับภาวะผู้นำมีความสำคัญในภาวะวิกฤต พบว่า ผู้นำที่สามารถนำเสนอความรู้และการเรียนรู้เชิงดิจิทัลจะช่วยให้ผู้ตามสามารถทำงานร่วมกับผู้นำได้ในทุกสถานการณ์ ซึ่งสร้างสภาพแวดล้อมที่องค์กรสามารถดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนได้

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ในปัจจุบัน โลกเผชิญกับภัยพิบัติที่เกิดขึ้นอย่างไม่คาดคิดและมักมีความรุนแรง ซึ่งส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนทั่วโลกอย่างรุนแรง ดังเช่นสถานการณ์ภาวะวิกฤตที่เกิดการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ได้แพร่ระบาดในเดือนธันวาคม 2562 ซึ่งเป็นภาวะวิกฤตที่ส่งผลกระทบต่อภาคการศึกษาของประเทศไทยด้วย โดยส่งผลให้เกิดปัญหาการเรียนรู้อัตถถอย และปัญหาการหลุดออกจากระบบการศึกษา ดังนั้นในการบริหารการศึกษานั้น จะต้องมีการพัฒนาให้ผู้บริหารสามารถบริหารงานภายใต้ภาวะวิกฤตที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้จึงได้ศึกษาและพัฒนาเป็นตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยพบว่าตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การเข้าถึงปัญหา 2) การสื่อสาร 3) การปรับตัว 4) การพลิกวิกฤต 5) การให้คำปรึกษา 6) การเสริมพลัง และ 7) การพัฒนานวัตกรรม ดังภาพที่ 4

แผนภาพที่ 4 องค์ประกอบภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

โดยมีรายละเอียดของตัวชี้วัดของ 7 องค์ประกอบหลัก ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การเข้าถึงปัญหา ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ 1) วิเคราะห์ปัญหาความต้องการ และ 2) ให้ความช่วยเหลือตรงตามต้องการ องค์ประกอบที่ 2 การสื่อสาร ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ 1) สื่อสารตรงประเด็นอย่างรวดเร็ว และ 2) สื่อสารจูงใจ องค์ประกอบที่ 3 การปรับตัว ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ 1) ยอมรับการปรับเปลี่ยน และ 2) ปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงาน องค์ประกอบที่ 4 การพลิกวิกฤต ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ 1) เห็นโอกาสพร้อมจัดการเชิงรุก และ 2) คาดการณ์ล่วงหน้า องค์ประกอบที่ 5 การให้คำปรึกษา ประกอบด้วย 3 ตัวชี้วัด คือ 1) มีความน่าเชื่อถือ 2) มีความเชี่ยวชาญ และ 3) มีความจริงใจ องค์ประกอบที่ 6 การเสริมพลัง ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ 1) การให้อำนาจ และ 2) สนับสนุนทรัพยากร องค์ประกอบที่ 7 การพัฒนานวัตกรรม ประกอบด้วย 2 ตัวชี้วัด คือ 1) ใช้นวัตกรรมสู่การเปลี่ยนแปลง และ 2) คิดเชิงนวัตกรรม

สรุป

ตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบหลัก คือ 1) การเข้าถึงปัญหา 2) การสื่อสาร 3) การปรับตัว 4) การพลิกวิกฤต 5) การให้คำปรึกษา 6) การเสริมพลัง และ 7) การพัฒนานวัตกรรม และประกอบด้วย 15 ตัวชี้วัด เมื่อทำการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน พบว่า มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ซึ่งพิจารณาจากเกณฑ์ของค่าสถิติวัดความกลมกลืนของโมเดล พบว่า ทุกค่าเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยมีค่า Chi-Square เท่ากับ 55.52, df เท่ากับ 42, P-value เท่ากับ 0.08, RMSEA เท่ากับ 0.028, GFI เท่ากับ 0.98, AGFI เท่ากับ 0.95 ซึ่งถือว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และเมื่อนำไปการประเมินตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน พบว่า โดยภาพรวมมีคุณภาพและความเหมาะสมอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด ($\bar{X} = 4.38$) ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางการประเมินตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำตัวชี้วัดภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่ได้จากการวิจัยนี้ ไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบนโยบายเพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในการรับมือกับวิกฤตและการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาควรนำผลการวิจัยไปปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการคัดเลือกบุคคลเข้ารับตำแหน่งผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยเน้นคุณสมบัติด้านภาวะผู้นำในภาวะวิกฤต เพื่อให้การสรรหาผู้บริหารที่มีความสามารถในการนำองค์กรผ่านพ้นสถานการณ์วิกฤตต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานควรนำผลการวิจัยนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำในภาวะวิกฤตของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาอย่างต่อเนื่องโดยสามารถขยายการวิจัยไปยังโรงเรียนระดับประถมศึกษาหรือสถาบันการศึกษาอื่น ๆ เพื่อประเมินความเหมาะสมของตัวชี้วัดในบริบทที่หลากหลาย

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2566). *แนวทางการดำเนินการเรื่องโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 สำหรับสถานประกอบการ*. อักษรกราฟฟิกแอนด์ดีไซน์
- คมกริช บุญพรม และประยุทธ์ ชูสอน. (2562). ได้ศึกษาตัวชี้วัดทักษะภาวะผู้นำด้าน SOFT SKILLS ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาของโรงเรียนชายขอบ. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์*, 25(1), 95-114.
- ชัยธวัช เนียมศิริ. (2560). ประสิทธิภาพบทบาทภาวะผู้นำท้องถิ่นในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์. *ราชภัฏเพชรบูรณ์สาร*, 23(2), 23-35.
- ตรีสุข ไพทยานต์วิจิตร และสร้อยชญา ธิติสุวรรณค์. (2565). *ผลกระทบการแพร่ระบาดของโควิด-19 ต่อการศึกษา*. <http://www.eco.ru.ac.th/images/document/article/TreeNut/publish02-02.pdf>.
- ธีระพันธ์ พวงจำปี. (2559). *ลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พึงมี*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.
- นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2542). *โมเดลริสเรล : สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิริยา นิวาสานนท์ และจิรศักดิ์ สุรงค์พิพรรณ. (2565). ทักษะการบริหารสถานศึกษาในภาวะวิกฤติของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, 4(2), 141-150.
- ยุทธพงษ์ จักรคม และวิยุทธ์ จำรัสพันธุ์. (2566). บทบาทภาวะผู้นำในการจัดการภาวะวิกฤตในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 13(2), 1- 19.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2554). *เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา*. สุวีริยาสาส์น.
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). *พฤติกรรมผู้บริหาร*. พัฒนาศึกษา.
- ศุภมาส พันธุ์เชย. (2564). วัคซีนโควิด คือ ความหวังของการยุติการระบาด. *Krabi Medical Journal*, 4(1), 63-81.
- ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *แผนการบริหารความพร้อมต่อสภาวะวิกฤต*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *จำนวนผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2565*. สืบค้น 5 พฤศจิกายน 2567. http://www.bopp.go.th/?page_id=3860
- Alkhwilani, Mohammed. A. S. (2016). The impact of the leadership styles on crisis management: A study at Yemen private and public institutions. *International Journal of Business and Social Science*, 7(9), 126-136.

- Balasubramanian, S., & Fernandes, C. (2022). Confirmation of a crisis leadership model and its effectiveness: Lessons from the COVID-19 pandemic. *Cogent Business & Management, 9*(1), 2022824. <https://doi.org/10.1080/23311975.2021.2022824>
- Bartsch et al. (2021). Expanding infrastructure and growing anthropogenic impacts along Arctic coasts. *ENVIRONMENTAL RESEARCH, 16*(2021) 115013. <https://doi.org/10.1088/1748-9326/ac3176>
- Best. W. John. (1997). *Research in Education*. Boston MA.: Allyn and Bacon.
- Carkhuff & Berenson. (1977). Beyond Counseling and Therapy. *Canadian Journal of Counselling and Psychotherapy, 12*(3), 25-51.
- Chatzipanagiotou, P. and Katsarou, E. (2023). Crisis Management, School Leadership in Disruptive Times and the Recovery of Schools in the Post COVID-19 Era: A Systematic Literature Review. *Education Sciences, 13*(2), 118.
DOI:10.3390/educsci13020118
- Covello. (1995). Risk communication paper, Opening the black box risk conference.
- Eisinga, Grotenhuis & Pelzer. (2012). The reliability of a two-item scale: Pearson, Cronbach, or Spearman-Brown?. *National Library of Medicine, 58*(4), 637-642.
doi: 10.1007/s00038-012-0416-3.
- Gomez-Trujillo and Gonzalez-Perez. (2022). Digital transformation as a strategy to reach sustainability. *Smart and Sustainable Built Environment, 11*(4), 1,137-1,162.
DOI: 10.1108/SASBE-01-2021-0011.
- Kellerman, K. (1999). Case and the ECP revisited: reply to Kellerman and Yoshioka (1999). *Second Language Research, 16*(3), 267-280.
- Long. (2001). *Seven Needless Sins of Crisis (Mis) management*. New York: Harcourt, Brace and World.
- Mills, Albert J. (2005). *Reading Organization Theory: Critical Approaches to the Study of Behaviour and Structure in Organizations*. Toronto: Garamond Press.
- Odumeru, J.A. and Ogbonna, I.G. (2013). Exploring the Link between Organizational Learning and Transformational Leadership: A Review. *Open Access Library Journal, 8*(5), 100-120.
- Richard K. Long. (2001). The role of technology in transforming leadership management practices. *Multidisciplinary Reviews, 7*(4), 155-170. <https://doi.org/10.31893/multirev.2024066>
- Striteska, M.K., & Prokop, V. (2020). Dynamic Innovation Strategy Model in Practice of Innovation Leaders and Followers in CEE Countries. *A Prerequisite for Building Innovative Ecosystems. Sustainability, 12*(3918), 1-12.

**การพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา
ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู โดยใช้ชุดกิจกรรมบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการ
ในรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs**
**THE DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING CORE COMPETENCY FOR
PRE-SERVICE TEACHERS BY USING INTEGRATION ACTIVITY PACKAGES
WITH INTERDISCIPLINARY APPROACH IN MOOCs OPEN SYSTEM**

อภิชาติ พยัคฆิน*, พิชามณูชู่ จำรัสศรี และศศิธร โสภารัตน์
Apichart Payakkhin, Pichamon Jamrassri and Sasithorn Soparat
วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
Collage of Teacher Education, Phranakorn Rajabhat University
*Corresponding Author E-mail: apichart.p@pnru.ac.th

Received August 4, 2024; Revised February 18, 2025; Accepted February 24, 2025

บทคัดย่อ

ในปัจจุบันที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในด้านการศึกษาระบบการเรียนออนไลน์แบบเปิด (MOOCs) ได้กลายเป็นทางเลือกสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาสมรรถนะด้านการเรียนรู้และการคิดวิจารณ์ของผู้เรียน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ออกแบบและสร้างชุดกิจกรรมบูรณาการออนไลน์แบบ MOOCs เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู 2) ประเมินประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมดังกล่าว และ 3) ศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมต่อการพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ กลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูจากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน กลุ่มทดลองใช้ชุดกิจกรรมบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการในรูปแบบ MOOCs จำนวน 30 คน และกลุ่มควบคุมใช้ชุดกิจกรรมอื่นที่ไม่ได้ใช้ชุดกิจกรรมบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการในรูปแบบ MOOCs จำนวน 30 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบ dependent t-test และ independent t-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการในรูปแบบ MOOCs มีประสิทธิภาพสูงกว่ามาตรฐานที่กำหนด (76.12/77.31 สูงกว่าเกณฑ์ 75/75) โดยมีค่าดัชนีประสิทธิผล 0.6077 หรือ 60.77% ซึ่งเกินเกณฑ์ที่ตั้งไว้ที่ 50% 2) กลุ่มทดลองมีสมรรถนะการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่กลุ่มควบคุมไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับเดียวกัน และ 3) เมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม พบว่ากลุ่มทดลองมีพัฒนาการด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การค้นพบเหล่านี้ชี้ให้เห็นว่าแนวทางสหวิทยาการร่วมกับ MOOCs ช่วยสนับสนุนการพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: สมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ, ชุดกิจกรรมบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการ, ระบบเปิดแบบ MOOCs

Abstract

Nowadays, digital technology plays an important role in education. Open online learning systems (MOOCs) have become an important option to support the development of learners' learning and critical thinking skills. This article aimed to 1) design and create an integrated activity set through an interdisciplinary approach in an open online system (MOOCs) to enhance the critical thinking competence of student teachers, 2) evaluate the effectiveness of this interdisciplinary online activity set, and 3) examine the effects of using the MOOCs-integrated activity set on the critical thinking competence of student teachers. The sample group consisted of student teachers from Phranakhon Rajabhat University in the first semester of the 2022 academic year, selected through multi-stage sampling. The experimental group, consisting of 30 students, engaged with the interdisciplinary activity set via MOOCs, while the control group of 30 students used a different set of activities that did not use the interdisciplinary activity set via MOOCs. Data analysis employed mean, standard deviation, and dependent and independent t-tests.

The findings showed that: 1) The interdisciplinary activity set in MOOCs format exceeded the established effectiveness criteria (76.12/77.31, higher than the 75/75 benchmark), with an effectiveness index of 0.6077 or 60.77%, surpassing the target threshold of 50%. 2) The experimental group demonstrated significantly higher critical thinking competence after the intervention at the 0.05 level, while the control group showed no statistically significant difference before and after the intervention at the same significance level. 3) Comparing the post-test results between the experimental and control groups, the experimental group exhibited significantly higher critical thinking competence than the control group at the 0.05 significance level. These findings suggested that the interdisciplinary approach, combined with MOOCs, effectively supports the development of critical thinking skills.

Keywords: Core Competency for Critical Thinking, Integration Activity Package with Interdisciplinary Approach, MOOCs Open System

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน ระบบการศึกษาทั่วโลกเผชิญกับความท้าทายจากการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและสังคม ซึ่งส่งผลกระทบต่อความต้องการด้านทักษะของแรงงาน รายงานจาก World Economic Forum (2023) ระบุว่า 50% ของแรงงานทั่วโลกจำเป็นต้องพัฒนาทักษะใหม่ภายในปี 2025 เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน รายงานจาก UNESCO (2022) ชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหาถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของการศึกษาในศตวรรษที่ 21

เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายในอนาคตได้ การพัฒนาระบบการศึกษาให้ตอบสนองต่อแนวโน้มดังกล่าวจึงเป็นภารกิจสำคัญของภาครัฐและสถาบันการศึกษาทั่วโลก ในขณะเดียวกัน ข้อมูลจากองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2022) พบว่าในการประเมินผลนักเรียนระดับนานาชาติผ่านโครงการ PISA ปี 2022 ระบุว่ามึนักเรียนเพียง 12% ที่สามารถใช้ทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ในระดับสูงในการแก้ปัญหาสถานการณ์จริงได้ ข้อมูลนี้สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ให้กับผู้เรียนอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ รายงานจาก World Bank (2022) ระบุว่า ระบบการศึกษาของไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายในการพัฒนาทักษะด้านการคิดเชิงวิพากษ์และการวิเคราะห์ข้อมูล โดยมีนักเรียนเพียง 30% ที่สามารถใช้ทักษะดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันของแรงงานในอนาคต

ดังนั้น การศึกษาหลายระบบได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมสมรรถนะการคิดขั้นสูงผ่านแนวทางการเรียนรู้ที่เน้นการบูรณาการองค์ความรู้จากหลายศาสตร์ (Drake & Burns, 2004) การเรียนรู้แบบสหวิทยาการนี้ช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อนผ่านการคิดอย่างมีวิจารณญาณและสามารถนำองค์ความรู้จากหลายสาขาวิชามาใช้ร่วมกันได้ นอกจากนี้ แนวทางการเรียนการสอนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ในรูปแบบ Massive Open Online Courses (MOOCs) ได้รับความนิยมสูงว่าเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาสมรรถนะทางการคิดและการแก้ปัญหาของผู้เรียน ตัวอย่างเช่น การศึกษาโดย Hollands และ Tirthali (2014) พบว่า MOOCs มีศักยภาพในการขยายโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาทักษะขั้นสูงให้กับผู้เรียนได้อย่างครอบคลุม นอกจากนี้ รายงานจาก HarvardX และ MITx (2021) ระบุว่าผู้เรียนที่เข้าร่วมหลักสูตร MOOCs สามารถพัฒนาความสามารถด้านการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหาได้ดีขึ้นเมื่อเทียบกับรูปแบบการเรียนรู้แบบดั้งเดิม

ประเด็นปัญหาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ เช่น MOOCs เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 และเสริมสร้างสมรรถนะด้านการคิดเชิงวิเคราะห์และการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงได้ให้ความสำคัญที่จะพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้กับนักศึกษาวิชาชีพครูด้วยชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการผ่านการออนไลน์ในรูปแบบ MOOCs ซึ่งผู้วิจัยคาดหวังว่าเมื่อนักศึกษาวิชาชีพครูมีสมรรถนะการคิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว จะสามารถจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนในสถานศึกษาด้วยกิจกรรมที่สามารถพัฒนาสมรรถนะการคิดอย่างมีวิจารณญาณด้วยชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการที่ประยุกต์ใช้ตามศาสตร์ที่ตนเองสอนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อออกแบบและสร้างต้นแบบชุดกิจกรรมบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการในรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ผสมผสานการชี้แนะและการเป็นที่เลี้ยงเพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของต้นแบบชุดกิจกรรมบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการในรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs เพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

3. เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการในรูปแบบออนไลน์ ระบบเปิดแบบ MOOCs ที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษา ฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

การทบทวนวรรณกรรม

1. สมรรถนะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

การคิดอย่างมีวิจารณญาณ คือ การคิดขั้นสูงที่เป็นการใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ปัญหาหรือ ความเชื่อใด ๆ ก็ตามอย่างรอบคอบโดยใช้หลักฐานอ้างอิงที่เชื่อถือได้ เพื่อใช้อธิบายหรือโต้แย้งได้อย่าง สมเหตุสมผล อันจะนำไปสู่ข้อสรุปที่มีเหตุผลและเชื่อถือได้ ซึ่งจะต้องมีการฝึกฝนจนมีความชำนาญ คนที่มีการคิดอย่างมีวิจารณญาณจะเป็นคนใจกว้าง ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล ไม่ยึดติดกับความคิดของตนเองเป็นหลัก และเมื่อจะตัดสินใจอะไร ต้องมีข้อมูลหลักฐานเพียงพอ ประกอบการตัดสินใจ แก้ปัญหาที่เผชิญอย่างรอบคอบ และสามารถเปลี่ยนความคิดของตนเองได้ หากเห็นว่าความคิดเห็นของผู้อื่นมีเหตุผลมากกว่า (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2561) ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และ สังเคราะห์สมรรถนะการคิดอย่างมีวิจารณญาณออกมา 5 ด้าน ประกอบด้วย การให้เหตุผลแบบอุปนัย การให้เหตุผลแบบนิรนัย การประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล การระบุข้อตกลงเบื้องต้น และการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล

2. การบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการ

การบูรณาการแบบสหวิทยาการ หมายถึง การบูรณาการที่เป็นการสอนตั้งแต่ครูสองคนขึ้นไป ที่สอนต่างวิชากันแต่ใช้หัวข้อเรื่องเดียวกัน มีความคิดรวบยอดและปัญหาเดียวกัน ต่างคนต่างสอนแต่มี การมอบหมายโครงการร่วมกัน ซึ่งจะเป็นการเชื่อมโยงสาขาวิชาต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ครูทุกคนต้อง วางแผนร่วมกัน สร้างโครงการร่วมกันและแบ่งโครงการย่อยให้ผู้เรียนปฏิบัติในแต่ละวิชา (ณัฐพล อยู่เป็นสุข และคณะ, 2564) ดังนั้น การบูรณาการแบบสหวิทยาการจึงมุ่งเน้นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่เป็นการบูรณาการโดยมีผู้สอนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ให้ผู้เรียนทำกิจกรรมในหัวข้อที่น่าสนใจ ด้วยกิจกรรมบูรณาการแบบสหวิทยาการ ซึ่งโดยสรุปแล้ว การจัดการเรียนรู้แบบสหวิทยาการ คือผู้สอน มาจากหลายกลุ่มสาระการเรียนรู้มาวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันโดยให้เนื้อหาสาระ การเรียนรู้เชื่อมโยงกันด้วยการกำหนดหัวเรื่อง (Theme) แนวคิด (Concept) และปัญหา (Problem) ขึ้น

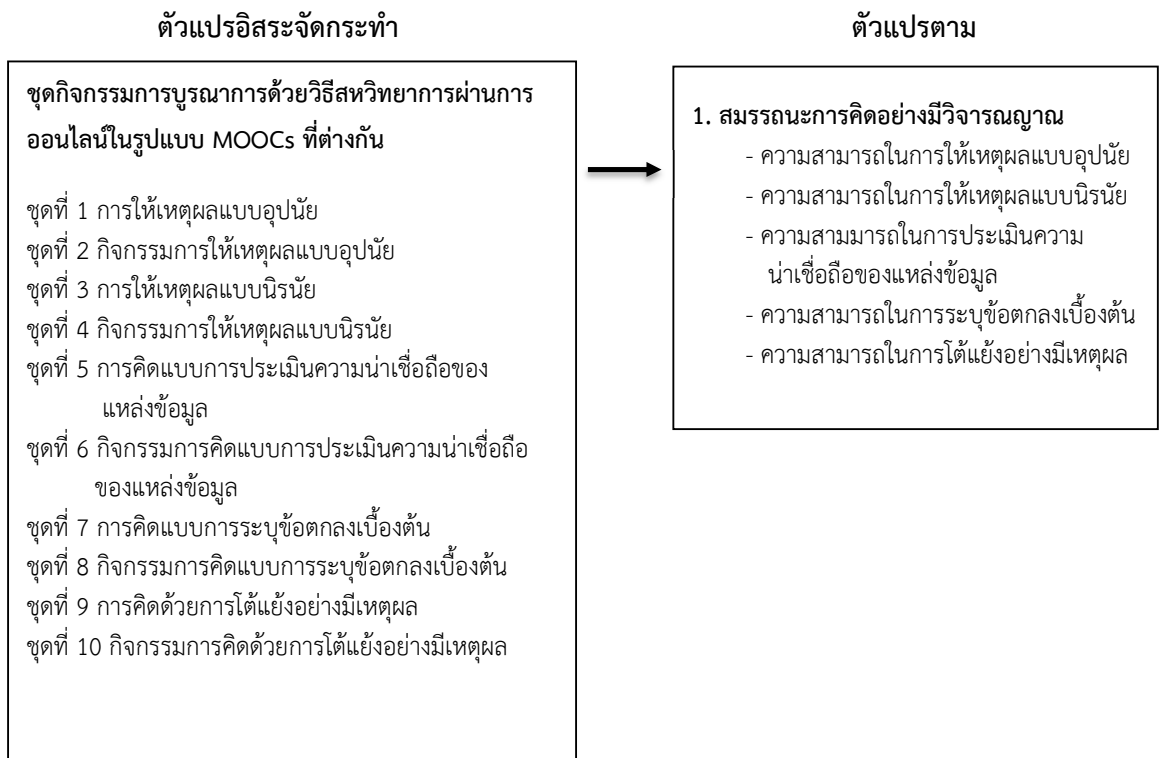
3. การเรียนออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs

การเรียนออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs เป็นรูปแบบการเรียนออนไลน์ที่เปิดให้บุคคลทั่วไป สามารถเข้าถึงได้อย่างอิสระผ่านทางอินเทอร์เน็ต โดยไม่มีข้อจำกัดด้านจำนวนผู้เรียน หลักสูตรเหล่านี้ ออกแบบมาเพื่อรองรับกลุ่มผู้เรียนขนาดใหญ่จากทั่วโลก โดยใช้ทรัพยากรการเรียนแบบเปิดที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ด้วยตนเองและส่งเสริมการศึกษาอย่างเสรี โดยการจัดการเรียนการสอนใน MOOCs มุ่งเน้น การนำเสนอเนื้อหาผ่านสื่อดิจิทัลที่หลากหลาย เช่น วิดีโอ บทเรียนออนไลน์ และกิจกรรมแบบโต้ตอบ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสนใจและจังหวะของตนเองได้ นอกจากนี้ MOOCs ยังช่วย กระตุ้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนผ่านกระบวนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การทำงานกลุ่ม และ การประเมินผลที่สะท้อนถึงการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง (ชโรชนีชัย ชัยมินทร์, 2562)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แนวคิดสำคัญที่เกี่ยวกับการใช้ชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการที่มีต่อสมรรถนะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น และนำไปใช้กับนักศึกษาวิชาชีพครูมหาวิทยาลัยราชภัฏ เพื่อศึกษาผลที่เกิดขึ้นโดยมีกรอบแนวคิด ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้ แบบแผนการวิจัยเชิงทดลองแท้ (True Experimental Design) โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบกลุ่มควบคุมที่มีการวัดก่อนและหลัง (Pretest-Posttest Control Group Design) เนื่องจากการศึกษามุ่งเน้นการเปรียบเทียบผลของการเรียนรู้ผ่าน MOOCs กับการเรียนรู้แบบดั้งเดิมต่อสมรรถนะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาวิชาชีพครู เนื่องจากสามารถควบคุมตัวแปรแทรกซ้อนได้ดี และช่วยให้สามารถสรุปความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการเรียนรู้ผ่าน MOOCs กับการพัฒนาสมรรถนะการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างแม่นยำ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 ของมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้ง 38 แห่ง จำนวน 2,280 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 จากมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร จำนวน 60 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ซึ่งประกอบด้วย

การสุ่มเลือกมหาวิทยาลัย โดยเลือกมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครจากกลุ่มมหาวิทยาลัยราชภัฏทั้งหมด 38 แห่ง

การสุ่มเลือกนักศึกษา โดยทำการสุ่มนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครให้ได้จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มทดลองจำนวน 30 คน ซึ่งได้รับการเรียนรู้ผ่าน MOOCs และกลุ่มควบคุมจำนวน 30 คน ซึ่งได้รับการเรียนรู้ด้วยวิธีการสอนแบบดั้งเดิม

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ชุดฝึกอบรบกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs จำนวน 5 ชุด เนื้อหาชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs จำนวน 10 ชุด ได้แก่ ชุดที่ 1 การให้เหตุผลแบบอุปนัย ชุดที่ 2 กิจกรรมการให้เหตุผลแบบอุปนัย ชุดที่ 3 การให้เหตุผลแบบนิรนัย ชุดที่ 4 กิจกรรมการให้เหตุผลแบบนิรนัย ชุดที่ 5 การคิดแบบการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ชุดที่ 6 กิจกรรมการคิดแบบการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล ชุดที่ 7 การคิดแบบการระบุข้อตกลงเบื้องต้น ชุดที่ 8 กิจกรรมการคิดแบบการระบุข้อตกลงเบื้องต้น ชุดที่ 9 การคิดด้วยการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ชุดที่ 10 กิจกรรมการคิดด้วยการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 (E1/E2) ของชุดฝึกอบรบกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ทั้ง 10 ชุด เป็นไปตามสมมติฐาน 75/75 และวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดฝึกอบรบกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs เพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.6166 หรือคิดเป็นร้อยละ 61.66 แสดงให้เห็นว่าชุดฝึกอบรบกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ที่พัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีประสิทธิภาพ โดยค่าดัชนีประสิทธิผลที่ยอมรับได้มีค่า 0.5 หรือร้อยละ 50 ขึ้นไป เมื่อหาความสอดคล้อง (IOC) ของชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่า 0.95 ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 ซึ่งมีคุณภาพ สามารถนำชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ไปใช้ได้

2. แบบทดสอบวัดสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยตรวจสอบความสอดคล้องของ ข้อคำถาม ตัวชี้วัดกับสมรรถนะโดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งผลพบว่าแบบทดสอบสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ มีความตรงเชิงเนื้อหา หรือมีค่า IOC อยู่ในช่วง 0.60-1.00 หากค่าอำนาจจำแนกด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพื่อวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนก พบว่ามีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.20-0.69 และตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือโดยวิธีการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีค่าความเที่ยงอยู่ระหว่าง 0.82-0.91

ผลการวิจัย

1. ผลการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพ วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล และความสอดคล้องของชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 (E1/E2) ของชุดฝึกอบรมกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ทั้ง 10 ชุดปรากฏผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs

กิจกรรม	ค่า E ₁ /E ₂	ความหมาย
ชุดที่ 1 การให้เหตุผลแบบอุปนัย	75.43/76.95	ผ่านเกณฑ์
ชุดที่ 2 กิจกรรมการให้เหตุผลแบบอุปนัย	76.23/77.81	ผ่านเกณฑ์
ชุดที่ 3 การให้เหตุผลแบบนิรนัย	75.62/76.34	ผ่านเกณฑ์
ชุดที่ 4 กิจกรรมการให้เหตุผลแบบนิรนัย	76.94/77.75	ผ่านเกณฑ์
ชุดที่ 5 การคิดแบบการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล	75.51/75.89	ผ่านเกณฑ์
ชุดที่ 6 กิจกรรมการคิดแบบการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล	76.05/77.29	ผ่านเกณฑ์
ชุดที่ 7 การคิดแบบการระบุข้อตกลงเบื้องต้น	76.49/77.74	ผ่านเกณฑ์
ชุดที่ 8 กิจกรรมการคิดแบบการระบุข้อตกลงเบื้องต้น	76.48/78.63	ผ่านเกณฑ์
ชุดที่ 9 การคิดด้วยการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล	75.75/76.82	ผ่านเกณฑ์
ชุดที่ 10 กิจกรรมการคิดด้วยการโต้แย้งอย่างมีเหตุผล	76.71/77.94	ผ่านเกณฑ์
รวมเฉลี่ย	76.12/77.31	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพชุดฝึกอบรมกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ทั้ง 10 ชุด เป็นไปตามสมมติฐาน 75/75

ในการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดฝึกอบรมกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs เพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณนั้น ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs

กลุ่มตัวอย่าง	ผลคูณของจำนวนผู้เรียนกับคะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนนหลังเรียน	ผลรวมของคะแนนก่อนเรียน	ค่าดัชนีประสิทธิผล (E.I.)
n = 30	30 x 30	709	362	0.6450

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าดัชนีประสิทธิผล เท่ากับ 0.6450 แสดงว่ากลุ่มตัวอย่างกลุ่มมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.6450 หรือคิดเป็นร้อยละ 64.50 แสดงให้เห็นว่าชุดฝึกอบรมกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ที่พัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีประสิทธิผล โดยค่าดัชนีประสิทธิผลที่ยอมรับได้มีค่า 0.5 หรือร้อยละ 50 ขึ้นไป

หาความสอดคล้อง (IOC) ของชุดฝึกอบรมกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs พบว่า การหาความสอดคล้อง (IOC) ของชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs มีความสอดคล้อง โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.67-1.00 ซึ่งมีคุณภาพ สามารถนำชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ไปใช้ได้

2. ผลของการใช้ชุดกิจกรรมบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการในรูปแบบออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ที่มีต่อการพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู

ผลการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ของกลุ่มทดลอง

คะแนน	n	M	SD	t	df	Sig.
Pretest	30	9.40	3.25	27.60*	29	.000
Posttest	30	23.63	2.67			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมอื่นออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ของกลุ่มควบคุม

คะแนน	n	$\bar{x}$	S.D.	t	df	Sig.
Pretest	30	8.73	2.03	0.124	29	.902
Posttest	30	8.77	1.52			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า สมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ของกลุ่มทดลอง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 23.63 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.67 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.40 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.25 ค่าสถิติ t เท่ากับ 27.60 สรุปได้ว่า สมรรถนะด้านการคิดอย่างมี

วิจารณ์ผลหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ของกลุ่มทดลองสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจากตารางที่ 5 พบว่า สมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมอื่นออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ของกลุ่มควบคุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.77 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.52 เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนเรียนซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.73 ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.03 ค่าสถิติ t เท่ากับ 0.124 สรุปได้ว่า สมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างจากก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ได้ผลดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

กลุ่ม	n	$\bar{x}$	S.D.	t	df	Sig.
กลุ่มทดลอง	30	23.63	2.67	2.41	29	0.000
กลุ่มควบคุม	30	8.77	1.52			

จากตารางที่ 5 พบว่า สมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนของกลุ่มทดลองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากผลการประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพ วิเคราะห์ค่าดัชนีประสิทธิผล และความสอดคล้องของชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs พบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักศึกษาในกลุ่มทดลอง ในภาพรวมมีประสิทธิภาพเท่ากับ 76.12/77.31 หมายความว่า ชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ทำให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้ระหว่างเรียน ร้อยละ 76.12 และมีสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนเฉลี่ยร้อยละ 77.31 และค่าประสิทธิผลของบทเรียนเท่ากับ 0.6077 แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนด้วยชุดกิจกรรมบนระบบเปิดแบบ MOOCs มีสื่อวิดีโอที่บรรยายเนื้อหาประกอบ สามารถทำแบบฝึกหัด แบบทดสอบย่อยในแต่ละบท และนักศึกษาสามารถมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างนักศึกษาด้วยกันและผู้สอน ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ ไม่เบื่อหน่าย และสามารถทบทวนบทเรียนซ้ำ ๆ บ่อย ๆ ได้จนกว่าจะเข้าใจ มีความน่าสนใจในด้านการจัดระเบียบเนื้อหาและการนำเสนอ ทำให้นักศึกษาสนใจที่เรียน (Margaryan, Bianco, & Littlejohn, 2015) และจากผลการวิจัยสรุปว่า สมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ของกลุ่มทดลอง มีค่าสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในขณะที่

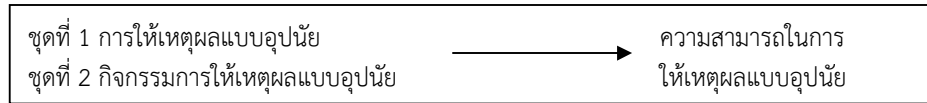
สมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ของกลุ่มควบคุม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นแบบนี้เพราะว่ากลุ่มตัวอย่างได้รับการฝึกด้วยชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ที่สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ ในขณะที่กลุ่มควบคุมไม่ได้ฝึกด้วยชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs จึงไม่สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ แสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs สามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ ผู้วิจัยจึงพิจารณาแล้วเห็นว่าหากใช้วิธีนี้ในชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs เพื่อพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ จะทำให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาสมรรถนะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้ โดยชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs มีลักษณะสอดคล้องกับการศึกษาของ Kizilcec et al. (2017) แสดงให้เห็นว่า MOOCs ที่ออกแบบโดยใช้แนวคิดการเรียนรู้แบบมีปฏิสัมพันธ์สามารถช่วยเพิ่มอัตราการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และส่งผลให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งมากขึ้น นอกจากนี้ การศึกษาของ Wang et al. (2022) พบว่า MOOCs เป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ง่ายขึ้น การมีส่วนร่วมของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลลัพธ์ของการเรียนรู้ งานวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า การออกแบบหลักสูตรที่ดี และการสนับสนุนผู้เรียนเชิงเทคนิค จะช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมและอัตราการสำเร็จของ MOOCs ได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hao และ Tasir (2024) ยังเสนอว่าการใช้แนวคิด connectivism ใน MOOCs สามารถช่วยส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะ connectivism มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ในยุคดิจิทัล โดยเสนอว่าความรู้ถูกสร้างขึ้นผ่านเครือข่ายของแหล่งข้อมูลหลากหลาย แทนที่จะเป็นการเรียนรู้จากแหล่งเดียวแบบดั้งเดิม แนวคิด Connectivism จึงมีความสัมพันธ์กับ MOOCs อย่างมาก เพราะ MOOCs อาศัยการเรียนรู้แบบเครือข่าย เปิดกว้างให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลต่าง ๆ และเชื่อมโยงกับชุมชนผู้เรียนทั่วโลก ซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา

ในภาพรวม MOOCs เป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การนำ MOOCs ไปใช้ในบริบทการศึกษาไทยจำเป็นต้องคำนึงถึงปัจจัยด้านโครงสร้างหลักสูตร แรงจูงใจของผู้เรียน และการสนับสนุนด้านเทคนิค เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดในการพัฒนาสมรรถนะทางปัญญาของผู้เรียน

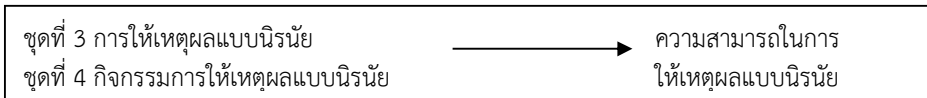

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

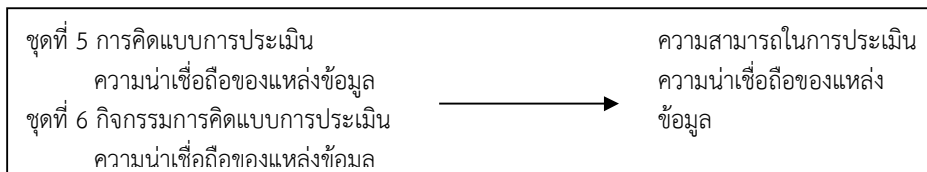
จากการวิเคราะห์และสังเคราะห์ชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs สามารถออกแบบชุดกิจกรรมได้ 10 ชุด และสามารถพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณตามชุดกิจกรรมได้ดังนี้

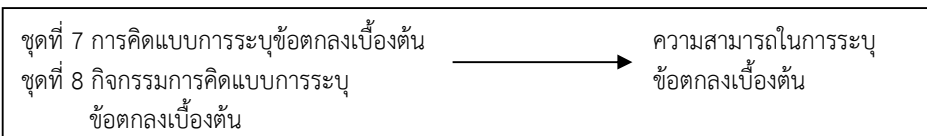
เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปความรู้จากตัวอย่าง เพื่อพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงข้อมูลและสรุปผลจากกรณีตัวอย่าง

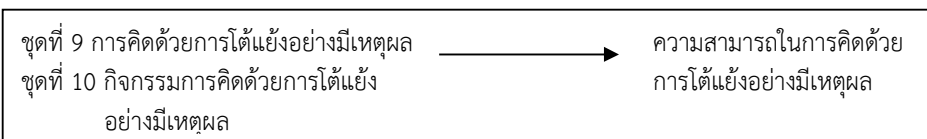
เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านกฎเกณฑ์และการประยุกต์ในสถานการณ์จริง เพื่อพัฒนาความสามารถในการประเมินข้อเท็จจริงอย่างเป็นระบบ

เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะการแยกแยะข้อมูลที่น่าเชื่อถือและไม่น่าเชื่อถือ

เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนฝึกการตั้งสมมติฐานและทดสอบความถูกต้อง เพื่อพัฒนาการระบุความสัมพันธ์ของข้อมูลและข้อสมมติฐาน

เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนใช้การอภิปรายเพื่อสร้างข้อสรุปอย่างมีตรรกะ เพื่อพัฒนาการโต้แย้งที่มีเหตุผลและการสนับสนุนด้วยหลักฐานที่น่าเชื่อถือ

แผนภาพที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs กับสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ

สรุป

การวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งเป็นทักษะสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์ใช้ทั้งในการเรียนและในชีวิตประจำวัน โดยเน้นแก้ปัญหาความไม่เพียงพอของการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแบบปกติ ที่มีขาดกิจกรรมที่ส่งเสริมการคิดอย่างมีวิจารณญาณอย่างมีประสิทธิภาพ

ชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ที่ผู้วิจัยออกแบบขึ้นนั้น มีความโดดเด่นในด้านความยืดหยุ่นของเวลาและสถานที่ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลา ทำให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล ชุดกิจกรรมเหล่านี้ถูกออกแบบให้มีความน่าสนใจ และสามารถกระตุ้นการคิดอย่างมีวิจารณญาณได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมดังกล่าวสามารถพัฒนาสมรรถนะการคิดอย่างมีวิจารณญาณของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน ผู้สอนสามารถนำชุดกิจกรรมไปปรับใช้ในวิชาต่าง ๆ หรือปรับปรุงให้เหมาะสมกับรายวิชาของตนเอง โดยเฉพาะในบริบทที่ต้องการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง เพื่อให้ผู้เรียนพร้อมเผชิญกับสถานการณ์ที่ซับซ้อนในชีวิตจริง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs มีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ ดังนั้น ผู้สอนสามารถนำมาเป็นสื่อเพิ่มเติมในการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ด้วยระบบเปิดแบบ MOOCs เพื่อลดเวลาสอนแต่เพิ่มกิจกรรมเพื่อฝึกและพัฒนาสมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับมหาวิทยาลัยควรมีการดำเนินการเชิงนโยบายในการนำบทเรียนออนไลน์ด้วยระบบเปิดแบบ MOOCs ให้ใช้ในการเรียนการสอนสามารถถ่ายโอนหน่วยกิตได้ เพื่อประหยัดงบประมาณ และนำไปใช้อย่างยั่งยืน

1.2 สมรรถนะหลักด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณของชุดกิจกรรมการบูรณาการด้วยวิธีสหวิทยาการออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังนั้น ผู้สอนท่านอื่น ๆ สามารถนำบทเรียนดังกล่าวมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้ แต่ก่อนที่จะนำมาใช้ในการเรียนการสอนควรกำหนดกรอบเนื้อหาให้มีความชัดเจน เหมาะสมกับวัยผู้เรียน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาการเรียนของผู้เรียน ในขณะเดียวกันบุคคลทั่วไปที่สนใจ ก็สามารถเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านระบบได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยกับกลุ่มเป้าหมายนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ โดยส่วนใหญ่ นักศึกษามีพื้นฐานจากการเรียนในวิชาต่าง ๆ ที่มีการเรียนออนไลน์มาแล้วบ้าง ดังนั้น การวิจัยครั้งต่อไปสามารถนำบทเรียนนี้ไปทดลองใช้กับผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เพื่อต่อยอดในการทำวิจัยให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น และควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการจัดการเรียนการสอนในระบบเปิดแบบ MOOCs

2.2 ในการวิจัยครั้งนี้ ใช้วิธีการสหวิทยาการ ซึ่งเป็นการบูรณาการในหลากหลายรายวิชา ซึ่งการบูรณาการมีหลายระดับ ในการวิจัยครั้งถัดไปอาจมีการบูรณาการในลักษณะต่าง ๆ แล้วนำมาทำเป็นบทเรียนออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs เพื่อดูความเหมาะสมของกิจกรรมว่า มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนผ่านระบบเปิดแบบ MOOCs หรือไม่ รวมถึงการพัฒนาสมรรถนะด้านอื่น ๆ ผ่านบทเรียนออนไลน์ระบบเปิดแบบ MOOCs ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- ชโรชนีัย ชัยมินทร์. (2562). MOOC: เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิตในศตวรรษที่ 21. *วารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่*, 1(1), 46-69. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/husocjr/article/view/246096>
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2561). *80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. พิษณุโลก: ซีดีไอแอนด์เอ็นบีเอ็นตั้ง.
- ณัฐพล อยู่เป็นสุข, นฤมล หลายประเสริฐพร, & หนึ่งฤทัย คำหงษา. (2564). *การพัฒนากิจกรรมเรียนรู้บูรณาการแบบสหวิทยาการโดยใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*. *วารสารร้อยแก่นสารวิชาการ*, 6(11), 135-146. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSJA/article/view/250891>
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2557). *คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2557*. ภาพการพิมพ์.
- HarvardX & MITx. (2021). *HarvardX and MITx: Four years of open online courses*. Harvard University & Massachusetts Institute of Technology.
- Kizilcec, R. F., Pérez-Sanagustín, M., & Maldonado, J. J. (2017). Self-regulated learning strategies predict learner behavior and goal attainment in Massive Open Online Courses. *Computers & Education*. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2016.10.001>
- Margaryan, A., Bianco, M., & Littlejohn, A. (2015). Instructional quality of Massive Open Online Courses (MOOCs). *Computers & Education*, 80, 77-83. <https://doi.org/10.1016/j.compedu.2014.08.005>
- OECD. (2022). *PISA 2022 results: Students' performance in problem solving*. OECD Publishing.
- Paul, R., & Elder, L. (2006). *Critical Thinking: Learn the Tools the Best Thinker Use*. Pearson Prentice Hall.
- UNESCO. (2022). *Reimagining our futures together: A new social contract for education*. UNESCO Publishing.
- Wang, R., Cao, J., Xu, Y., & Li, Y. (2022). Learning engagement in massive open online courses: A systematic review. *Frontiers in Education*, 7. <https://doi.org/10.3389/educ.2022.1074435>
- World Bank. (2022). *Fostering foundational skills in Thailand: From a skills crisis to a learning society*. World Bank Group.
- World Economic Forum. (2023). *The future of jobs report 2023*. World Economic Forum.

การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตนิสัยวิศวกรรม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

A STUDY OF THE COMPONENTS AND INDICATORS OF ENGINEERING HABITS OF MIND FOR 10th GRADE STUDENTS

วรวิมล แซ่ตั้ง*, ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี และกิตติชัย สุธาสิโนบล

Worawut Saetang, Chommanad Cheausuwantavee and Kittichai Suthasinobon

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University

*First/Corresponding Author E-mail: worawut.sea@g.swu.ac.th

Received December 3, 2024; Revised February 24, 2025; Accepted February 26, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตนิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเอกสารและอิงผู้เชี่ยวชาญ มีกระบวนการวิจัยคือ 1) ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ความหมายและใจความสำคัญของ “จิตนิสัยวิศวกรรม” โดยการจำแนกคำสำคัญ ได้แก่คำว่า “วิศวกรรม” “จิตนิสัย” และ “การส่งเสริมสมรรถนะ” เป็นฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตนิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่เรียนในสาขาวิชาเอกทางวิศวกรรมศาสตร์ 9 วิชาเอก รวมนักเรียนทั้งหมด 199 คน และกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วิชาเอกคณิตศาสตร์-วิศวกรรม จำนวน 59 คน ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยใช้สาขาวิชาเอกเป็นหน่วยในการสุ่ม 2) ประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้โดยใช้แบบประเมินและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญทางสาขาวิศวกรรมและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ทางวิศวกรรมศาสตร์ หลักสูตรและการสอน จำนวน 5 ท่าน 3) นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบประเมินและการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญมาเข้ารหัส และนำข้อมูลที่เข้ารหัสมาสังเคราะห์เพื่อใช้ในการปรับปรุงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตนิสัยวิศวกรรม 4) ยืนยันข้อมูลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญจากการสัมภาษณ์เชิงลึกจากขั้นตอนที่ 2 จำนวน 2 ท่าน และผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรมท่านใหม่ 1 ท่าน

ผลการศึกษาพบว่า จิตนิสัยวิศวกรรมเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของวิศวกรที่สามารถเสริมสร้างให้เกิดกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ได้โดยจำแนกจิตนิสัยวิศวกรรมออกเป็นองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านคุณลักษณะ โดย 1) ด้านความรู้ มี 1 ตัวบ่งชี้ คือความรู้สหวิชาและมีพฤติกรรมบ่งชี้ 3 ตัว 2) ด้านทักษะ มี 1 ตัวบ่งชี้ คือการคิดอย่างเป็นระบบและมีพฤติกรรมบ่งชี้ 9 ตัว 3) ด้านคุณลักษณะ มี 3 ตัวบ่งชี้ คือการทำงานเป็นทีม การสื่อสาร และการเป็นผู้นำและมีพฤติกรรมบ่งชี้ 9 ตัว

คำสำคัญ: องค์ประกอบและตัวบ่งชี้, จิตนิสัยวิศวกรรม, การส่งเสริมสมรรถนะ

Abstract

This research aimed to study the components and indicators of engineering habits of mind for 10th grade students. This research used a document research and connoisseurship approach. The research process included 1) studying documents, textbooks, and related research to analyze the meaning and essence of “engineering habits of mind” by classifying key words into parts, namely “engineering”, “habits of mind”, and “competency promotion” as a database for synthesizing the components and indicators of engineering habits of mind for 10th grade students. The population used in the study comprised 10th grade students attending Srinakharinwirot University Prasarnmit Demonstration School (Secondary) during semester 2, Academic year 2024. The students were enrolled in 9 engineering majors, totaling 199 students, and the sample group comprised 59 10th grade students majoring in mathematics-engineering, who were chosen through simple random sampling by using the major as the unit of sampling. The study also 2) assessed the consistency and appropriateness of the components and indicators using an assessment form and in-depth interviews with experts in the engineering field as well as 5 experts in learning management for engineering majors curriculum and teaching. Further 3) data were collected from assessment responses and in-depth interviews with experts, which were coded to examine the components of each issue from the opinions of each expert. The coded data were synthesized and used to improve the components and indicators of engineering habits of mind for increased appropriateness. Finally 4) the component and indicator data were verified by 3 experts, 2 of whom were experts from the in-depth interviews in step 2 and 1 new engineering expert.

The study results found that engineering habits of mind were desirable characteristics for engineers and could be developed among 10th grade students by classifying engineering habits of mind into 3 components, comprising knowledge, skills, and characteristics. In terms of the components, 1) knowledge included 1 indicator, interdisciplinary knowledge, and 3 indicator behaviors, while 2) skills included 1 indicator, systematic thinking, and 9 indicator behaviors, and 3) characteristics involved 3 indicators, team play, communication, and leadership, as well as 9 indicator behaviors.

Keywords: Components and indicators, Engineering habits of mind, Competency promotion

บทนำ

วิศวกรรมศาสตร์ คือ ศาสตร์หนึ่งที่มีการประยุกต์ความรู้ในหลาย ๆ แขนง เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี เป็นต้น วิศวกรเป็นอาชีพหนึ่งที่ต้องอาศัยทักษะการแก้ปัญหาอยู่ตลอดเวลา เนื่องจากการเติบโตทางอารยธรรมของประชากรโลก ทำให้วิศวกรนั้นถือว่าเป็นทรัพยากรบุคคลที่ส่งผลต่อปัจจัยในด้านบุคลากรการพัฒนาองค์กร ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความต้องการบุคลากรทางด้านวิศวกรรมสูงขึ้นเรื่อย ๆ ท่ามกลางความเจริญก้าวหน้าของโลก ยิ่งเป็นสัญญาณบ่งชี้ว่าต้องการวิศวกรที่มีความสามารถในระดับที่สูงขึ้นและมากขึ้นเรื่อย ๆ แต่ทว่าผู้ที่สามารถจบการศึกษาทางด้านวิศวกรรมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา (Bachelor's Degree) ซึ่งเป็นวุฒิการศึกษาขั้นพื้นฐานที่รองรับว่าสามารถประกอบอาชีพวิศวกรได้ กลับมีทักษะหรือความสามารถทางวิศวกรรมไม่เป็นดังที่คาดหวัง ทรอสคอฟสกีและซาแบก กับ ลูคัสและแฮนสัน กับ ลูคัสและคณะ กับ แฮนสันและคณะ (Trotskovsky & Sabag, 2016; Lucas & Hanson, 2016; Lucas et al., 2014; Lucas et al., 2017; Hanson et al., 2018) ได้กล่าวว่า การศึกษาทางด้านวิศวกรรมแค่ในระดับอุดมศึกษา อาจจะเข้าไปสำหรับการปลูกฝังให้นักเรียนเกิดความชำนาญในเวลาอันสั้น และได้เสนอแนวคิดว่าการปลูกฝังทักษะทางวิศวกรรมให้กับนักเรียนควรเริ่มตั้งแต่อายุน้อย เพื่อทำให้เกิดการสั่งสมของประสบการณ์ที่ยาวนานขึ้น นอกจากนี้ยังได้เสนอรายงานผลการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาวิศวกรรมสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาที่มีความต้องการมุ่งสู่สายอาชีพวิศวกรว่า การจัดการศึกษาวิศวกรรมให้กับนักเรียนที่มีความสนใจสามารถทำได้ (Lippard et al., 2019; Schucker et al., 2024) และจากการรวบรวมข้อมูลโรงเรียนที่เข้าร่วมการจัดการศึกษาวิศวกรรมแสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางความคิดและทักษะทางวิศวกรรมของนักเรียนที่ได้รับการศึกษาวิศวกรรมสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งผลการวิจัยนี้สามารถอธิบายได้ว่าการจัดการศึกษาวิศวกรรมขั้นพื้นฐานให้นักเรียนตั้งแต่ระดับชั้นมัศึกษานั้นมีนัยสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพทางด้านวิศวกรรม ปัจจุบันการจัดการศึกษาตามความถนัดของผู้เรียนตั้งแต่ชั้นมัศึกษามีความแพร่หลายมากขึ้น เป็นการส่งเสริมให้นักเรียนค้นพบตนเองและเลือกเดินในสายอาชีพที่ใฝ่ฝันได้ (Bielefeldt & Rulifson, 2016; Winn et al., 2009) ซึ่งทักษะทางวิศวกรรมที่สามารถปลูกฝังให้นักเรียนได้ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาและเหมาะสมกับความปลอดภัยก็คือ “การคิด” ซึ่งเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับวิศวกรรมได้ถูกเรียบเรียงเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้หรือจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม เช่น STEM (Science, Technology, Engineering and Mathematics) (Anderson & Krathwohl, 2001; Zeid, 2020) การคิดเชิงวิศวกรรมพื้นฐาน เป็นต้น ซึ่งการปลูกฝังทักษะให้นักเรียนในระยะยาวและเป็นทักษะที่ต่อเนื่อง คือ การปลูกฝังแนวคิดและฝึกฝนให้เป็น “จิตนิสัย” (Habits of Mind) ซึ่งการมีจิตนิสัยคือความเคยชิน ความคุ้นเคย การตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ ด้วยทักษะที่มีอย่างอัตโนมัติ จากการสังเคราะห์แนวคิดจิตนิสัยของคอสต้า (Costa, 2000) พบว่า จิตนิสัยมีหลายระดับ การทำให้จิตนิสัยมีระดับที่สูงขึ้นสามารถทำได้โดยการฝึกฝนซ้ำ ๆ ในระดับที่สูงที่สุดจิตนิสัยจะกลายเป็นพฤติกรรมอัตโนมัติได้เอง อีกข้อค้นพบที่ได้คือ จิตนิสัยของบุคคลจะแบ่งเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนของตนเองและส่วนของสภาพแวดล้อม ส่วนของตนเองคือความรับผิดชอบในตนเอง ส่วนของสภาพแวดล้อมคือความรับผิดชอบต่อสังคม เมื่อสังเคราะห์แนวคิดของคอสต้าสรุปได้ว่าการรับผิดชอบต่อตนเองหรือต่อสังคมคือการส่งเสริมการอยู่ร่วมกันของสังคมนั้นเอง จากหลักคิดของ

วิศวกรและจิตินิสัย เมื่อสังเคราะห์ความหมายและหลักการเข้าด้วยกัน จึงเป็นที่มาของการสร้างจิตินิสัย วิศวกรรม ลูคัสและแฮนสัน (Lucas and Hanson, 2016) ได้เสนอแนวคิดของจิตินิสัยวิศวกรรมที่ พึ่งประสงค์ไว้ 6 ประการดังนี้ 1) การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) 2) การค้นหาปัญหา (Problem-Finding) 3) การนำเสนอ (Visualizing) 4) การเพิ่มพูน (Improving) 5) การสร้างสรรค์วิธี แก้ปัญหา (Creative Problem-Solving) 6) การปรับปรุง (Adapting) คุณลักษณะทั้งหมดนี้สื่อถึง การแก้ปัญหาโดยใช้หลักคิดทางวิศวกรรมผนวกกับการมีจิตินิสัย จากการสังเคราะห์แนวคิดของจิตินิสัย วิศวกรรมได้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ที่กล่าวว่า นักเรียนทุกคนต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นความสามารถติดตัวเมื่อจบการศึกษา นั่นคือ นักเรียนจะได้รับความรู้ความสามารถและพัฒนาในกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็น สมรรถนะ จิตินิสัยวิศวกรรมจึงมีความสอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนและ มีความสอดคล้องกับสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ระบบการศึกษาของประเทศไทยนักเรียนจะได้ เลือกสายการเรียนเมื่อขึ้นระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและสายการเรียนที่เลือกนั้นจะเป็นทิศทาง การเลือกสายอาชีพในอนาคต นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จึงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่เหมาะสมต่อ การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตินิสัยวิศวกรรม

จากเหตุผลข้างต้น เพื่อให้ทรัพยากรบุคคลทางด้านวิศวกรรมได้เกิดการพัฒนาย่าง มีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจในการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของจิตินิสัยวิศวกรรมสำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมความสามารถทางวิศวกรรม เพื่อพัฒนาการสร้งบุคลากรทางด้านวิศวกรรมที่จะกลายเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีบทบาทแก่การพัฒนา ทุกภาคส่วนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตินิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

การทบทวนวรรณกรรม

วิศวกรรม (Engineering)

จากการสังเคราะห์ความหมายของวิศวกรรมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า วิศวกรรม หรือ วิศวกรรมศาสตร์ เป็นวิชาจำเป็นต้องใช้ความรู้มากกว่า 1 แขนงมาประยุกต์เพื่อแก้ปัญหา เช่น วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และสังคมศาสตร์ เป็นต้น (Ricco et al., 2017) ซึ่งการแก้ปัญหาทาง วิศวกรรมจะต้องผ่านกระบวนการคิดหลายขั้นตอน (Hu & Shealy, 2018) ผ่านการคิดหลายลักษณะ ที่มีความซับซ้อนในทฤษฎีเอง จนได้ผลลัพธ์ออกมาตามแต่ละปัญหาที่กำลังเผชิญ (Dugan et al., 2021) ดังนั้น วิศวกรรมจึงไม่ใช่ศาสตร์ของการสร้าง แต่เป็นศาสตร์ของวิชาเฉพาะที่มีรูปแบบ การแก้ปัญหาไม่ตายตัวขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อม บริบทและปัจจัยของปัญหานั้น ๆ

จิตินิสัย (Habits of Mind)

จิตินิสัย คือ พฤติกรรมหรือนิสัยทางปัญญาที่แสดงให้เห็นถึงการเผชิญหน้ากับปัญหาทั้งที่เคย เห็นและไม่เคยเห็นอย่างอัตโนมัติ เป็นพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความเคยชินหรือการใช้วิธีการที่คุ้นชิน เพื่อแก้ปัญหาในรูปแบบต่าง ๆ ตามแบบเฉพาะของบุคคลนั้น ๆ โดยจิตินิสัยสามารถเกิดขึ้นได้เมื่อบุคคล

นั้น ๆ ได้สั่งสมประสบการณ์ลักษณะซ้ำ ๆ หรือใกล้เคียงลักษณะเดิมเป็นเวลานาน จนทำให้สมองเกิดการเรียนรู้ จดจำและฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจนลักษณะนิสัยนั้นตกตะกอนกลายเป็นจิตินิสัยองค์ประกอบของจิตินิสัยจึงแบ่งเป็น 2 ส่วนหลัก ๆ นั่นคือ จิตินิสัยเกี่ยวกับตนเอง และจิตินิสัยทางสังคม (Cuoco et al., 1996; Costa, 2000) จิตินิสัยเกี่ยวกับตนเองจะกล่าวถึงการพัฒนาตนเอง การมีความรับผิดชอบ การจัดการตนเองเป็นหลัก ในขณะที่จิตินิสัยทางสังคมจะกล่าวถึงคุณลักษณะของการอยู่ร่วมกันในสังคม ซึ่งจิตินิสัยของมนุษย์ทั้ง 2 ส่วนนี้มีความเกี่ยวข้องกันอย่างลึกซึ้ง เมื่อมีส่วนใดส่วนหนึ่งเปลี่ยนไปอีกส่วนก็จะแปรผันตาม ตัวบ่งชี้ของการมีจิตินิสัยนั้นสามารถแยกได้หลายมุมมองขึ้นอยู่กับปัจจัยและบริบทของสภาพแวดล้อม

ความหมายและการส่งเสริมสมรรถนะ

จากการศึกษาความหมายของสมรรถนะ พบว่า สมรรถนะ คือ ความสามารถของบุคคลที่มีในด้านความรู้ ด้านทักษะและคุณลักษณะซึ่งระดับของสมรรถนะจะขึ้นอยู่กับองค์ประกอบทั้ง 3 ประการว่ามีระดับความสามารถที่เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน (McClelland, 1973) เป็นความสามารถที่มีในตัวบุคคลต่อการใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณลักษณะต่าง ๆ ที่ตนมีในการทำงานหรือการแก้ปัญหาต่าง ๆ จนประสบความสำเร็จ (Spencer & Spencer, 1993) สมรรถนะจึงเป็นผลรวมของความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณลักษณะและความสามารถอื่น ๆ ที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จสิ่งที่มุ่งหวัง

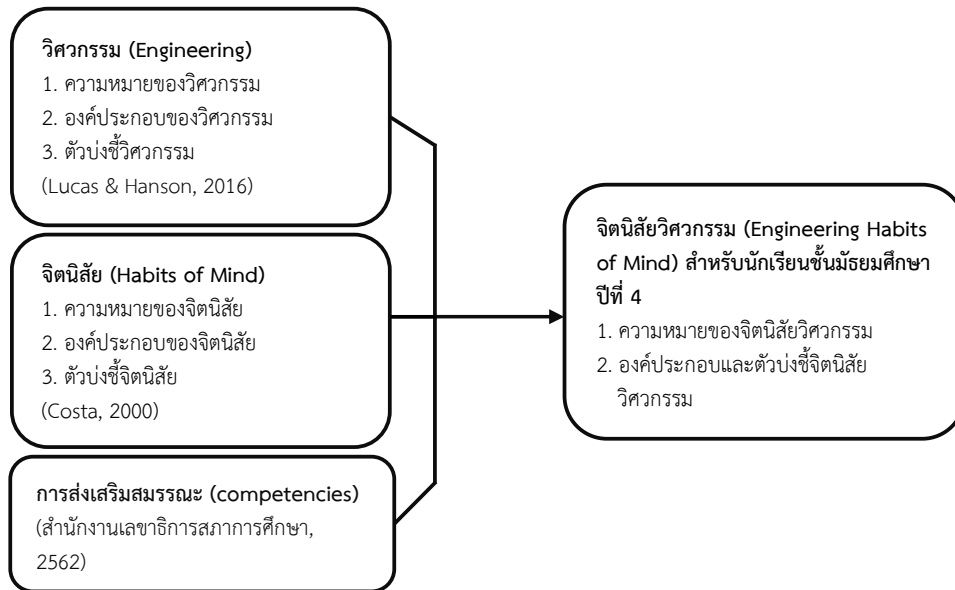
กรอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) กล่าวว่า นักเรียนทุกคนต้องได้รับการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นความสามารถติดตัวเมื่อจบการศึกษา นักเรียนจะได้รับความรู้ความสามารถและพัฒนาในกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจนกลายเป็นสมรรถนะได้จากการเรียนในสาระการเรียนรู้ต่าง ๆ

จิตินิสัยวิศวกรรม (Engineering Habits of Mind)

จากการศึกษาถึงความหมาย วิศวกรรม จิตินิสัยและการจัดการศึกษาที่เหมาะสมแล้ว (Trotskovsky & Sabag, 2016; Lucas & Hanson, 2016) จิตินิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 หมายถึง การแสดงออกทางพฤติกรรมที่บ่งบอกว่ามีกระบวนการคิดที่ใช้หลักการทางวิศวกรรมมาใช้ในการแก้ปัญหาโดยอัตโนมัติ สามารถเชื่อมโยงความรู้และทักษะที่มีในการวิเคราะห์ปัญหา วางระบบ และดำเนินการหาคำตอบอย่างเป็นขั้นเป็นตอนและได้ผลลัพธ์ในท้ายที่สุด (Lippard et al., 2019) และยังหมายถึงด้านสังคม เช่น คุณลักษณะในการทำงานเป็นทีม คุณลักษณะในการสื่อสาร คุณลักษณะการเป็นผู้นำ สภาพแวดล้อม เป็นต้น ทำให้การแก้ปัญหาต้องคำนึงรอบด้าน (Schucker et al., 2024)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตินิสัยวิศวกรรม เป็นขั้นตอนการสังเคราะห์ความหมายหลักการ และแนวคิดจาก “วิศวกรรม” “จิตินิสัย” ผสมเข้ากับ “การจัดการศึกษาที่เหมาะสม” เพื่อให้ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สามารถเข้าถึงหลักการและนำไปปฏิบัติได้ ดังที่แสดงไว้ในกรอบแนวคิดแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตนิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยงานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเอกสาร (Document research) และอิงผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบหลัก องค์ประกอบย่อยและตัวบ่งชี้จิตนิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาองค์ประกอบคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายมัธยม) ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567 ที่เรียนในสาขาวิชาเอกทางวิศวกรรมศาสตร์ 9 วิชาเอก รวมนักเรียนทั้งหมด 199 คน และกลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 วิชาเอกคณิตศาสตร์-วิศวกรรม จำนวน 59 คน ซึ่งเป็นการสุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยใช้สาขาวิชาเอกเป็นหน่วยในการสุ่ม มีขั้นตอนกระบวนการวิจัย คือ

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์ความหมายและใจความสำคัญของ “จิตนิสัยวิศวกรรม” โดยการจำแนกคำสำคัญ ได้แก่คำว่า “วิศวกรรม” “จิตนิสัย” และ “การส่งเสริมสมรรถนะ” เป็นฐานข้อมูลเพื่อใช้ในการสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตนิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขั้นตอนที่ 2 สร้างต้นแบบขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตนิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการสังเคราะห์ฐานข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 โดยจำแนกเป็นองค์ประกอบ 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความรู้ 2) ด้านทักษะ 3) ด้านคุณลักษณะ เนื่องจากจิตนิสัยวิศวกรรมคือ พฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกถึงความรู้ ทักษะและคุณลักษณะอย่างพร้อมกัน ซึ่งตรงกับทฤษฎีการส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียน (McClelland, 1973; Spencer & Spencer, 1993; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) จากนั้นจึงนำองค์ประกอบมาสร้างเป็นแบบประเมินความเหมาะสมแบบประเมินความสอดคล้อง (IOC) และแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยใช้ทฤษฎีการตั้งคำถามปลายเปิด

ที่สอดคล้องกับข้อคำถามในแบบประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสม เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลในมุมมองของผู้เชี่ยวชาญที่ครอบคลุมมากขึ้น โดยกำหนดเกณฑ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีคุณสมบัติตรงตามจุดประสงค์เพื่อการทำแบบประเมินและสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 5 ท่าน โดยแบ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญทางสาขาวิศวกรรม 3 ท่านและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์หรือหลักสูตรและการสอน 2 ท่าน

ขั้นตอนที่ 3 สังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบประเมินและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ โดยการเข้ารหัสและจำแนกความสำคัญและค่าสำคัญที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ วิเคราะห์ประเด็นสำคัญที่ถูกกล่าวถึง ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม ประมวลผลและปรับปรุงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตินทรีย์วิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ตามคำแนะนำและข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 4 ยืนยันข้อมูลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตินทรีย์วิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญจากการสัมภาษณ์เชิงลึกในขั้นตอนที่ 2 จำนวน 2 ท่านและผู้เชี่ยวชาญท่านใหม่ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้อิเล็กทรอนิกส์หรือหลักสูตรและการสอน 1 ท่าน จากการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทำแบบประเมิน การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญมาสร้างเป็นองค์ประกอบจิตินทรีย์วิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และหาคุณภาพเครื่องมือโดยพิจารณาหาค่าความตรง โดยวิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้องและความเหมาะสม จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ได้ค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.6-1.00 จนได้นิยามความหมายขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตินทรีย์วิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ขั้นตอนที่ 5 สังเคราะห์และประมวลผลข้อมูลที่ได้จากการยืนยันข้อมูลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตินทรีย์วิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากการทำแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญ ทำการปรับปรุงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตินทรีย์วิศวกรรมตามการยืนยันข้อมูลองค์ประกอบจนได้ผลสรุปองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตินทรีย์วิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตินทรีย์วิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 จากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสังเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบประเมินและสัมภาษณ์เชิงลึกของผู้เชี่ยวชาญ (ตารางที่ 1) และการยืนยันข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ (ตารางที่ 2) พบว่า จิตินทรีย์วิศวกรรมเป็นกระบวนการทำงานที่เกิดขึ้นเมื่อนักเรียนพบเจอกับปัญหา

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างองค์ประกอบของจิตินทรีย์วิศวกรรมที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและองค์ประกอบของจิตินทรีย์วิศวกรรมที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ

องค์ประกอบของจิตินทรีย์วิศวกรรมที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของจิตินทรีย์วิศวกรรมที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ
ด้านความรู้ การคิดเชิงจิตินทรีย์วิศวกรรม หมายถึง ความรู้และความเข้าใจองค์ประกอบของการคิดเชิงจิตินทรีย์วิศวกรรมทั้ง 6 ประการที่เป็นหลักการคิด มีรายละเอียดดังนี้	ด้านความรู้ องค์ประกอบย่อยที่ 1.1) ความรู้สหวิชา (Interdisciplinary Knowledge) หมายถึง ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหา เป็นความรู้ที่นักเรียน

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างองค์ประกอบของจิตินิสัยวิศวกรรมที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและองค์ประกอบของจิตินิสัยวิศวกรรมที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ(ต่อ)

องค์ประกอบของจิตินิสัยวิศวกรรมที่ได้จากการศึกษา เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของจิตินิสัยวิศวกรรมที่ได้จาก ผู้เชี่ยวชาญ
<ol style="list-style-type: none"> 1. การคิดอย่างเป็นระบบ (System Thinking) 2. การคิดค้นหาต้นตอของปัญหา (Problem-Finding) 3. การถ่ายทอดความคิด (Visualizing) 4. การคิดเรียบเรียง (Improving) 5. การคิดสร้างวิธีแก้ปัญหา (Creative-problem solving) 6. การดัดแปลงการคิดพัฒนา (Adapting) 	<p>ด้านความรู้ (ต่อ)</p> <p>สามารถระบุทฤษฎี หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวกับ ปัญหาที่กำลังพบเจอ สามารถอธิบายเชื่อมโยงทฤษฎี กับปัญหาที่กำลังเผชิญ และสามารถใช้งานทฤษฎีนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาได้ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ ตลอดจนวิธีการใช้เครื่องมือต่าง ๆ</p>
<p>ด้านทักษะ การดำเนินการคิดเชิงจิตินิสัยวิศวกรรม หมายถึง การแสดงออกถึงความสามารถ ในการนำความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการคิดเชิงจิตินิสัยวิศวกรรมและ ความรู้พื้นฐานทางวิศวกรรมไปใช้ในการแก้ปัญหา การให้ เหตุผล และการนำเสนอตัวแทนความคิดของนักเรียน มี รายละเอียด 6 ประการดังนี้</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. การดำเนินการคิดอย่างเป็นระบบ 2. การดำเนินการคิดค้นหาต้นตอของปัญหา 3. การดำเนินการคิดออกมาเป็นภาพ 4. การดำเนินการคิดเพื่อทำให้ดีขึ้น 5. การดำเนินการคิดสร้างวิธีการแก้ปัญหา 6. การดำเนินการคิดทบทวนเพื่อพัฒนา 	<p>ด้านทักษะ</p> <p>องค์ประกอบย่อยที่ 2.1) การคิดอย่างเป็น ระบบ (Systematic Thinking) หมายถึง ทักษะ ความคิดที่ทำงานร่วมกันในสมอง เพื่อประมวลผล ปัญหาสู่ขั้นตอนการค้นหาค้นหา ทำนายหรือคาดเดา พฤติกรรมของข้อมูลของปัญหาที่ส่งผลต่อการเกิด ผลลัพธ์ เพื่อการประดิษฐ์นวัตกรรมสำหรับแก้ปัญหา ใด ๆ ที่สามารถปรับเปลี่ยนการทำงานให้เป็นไปตาม คำสั่งเพื่อให้ได้ตรงกับผลลัพธ์ที่ต้องการมากที่สุด ซึ่งการคิดอย่างเป็นระบบประกอบด้วย 1. คิดวิเคราะห์ 2. คิดคำนวณ 3. คิดแก้ปัญหา 4. คิดสังเคราะห์ 5. คิดสร้างสรรค์ โดยทักษะการคิดอย่างเป็นระบบนี้จะ เกิดการทำงานต่อเนื่องกันและเป็นขั้นเป็นตอน เมื่อผู้ใช้งานต้องการแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่</p>
<p>ด้านคุณลักษณะของผู้เรียนสาขาวิชาวิศวกรรม หมายถึง สิ่งที่ยังบอกความดีหรือลักษณะประจำตัวของ ผู้เรียนสาขาวิศวกรรม ซึ่งวัดจากการแสดงออกต่อวิชาชีพ วิศวกรที่จะส่งผลต่อความคิด การตัดสินใจ และพฤติกรรม ที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิศวกรรมในทางที่ดี สามารถส่งเสริม ให้บุคคลนั้นเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตและเป็นบุคลากรที่ดี ทางสายอาชีพวิศวกร ประกอบด้วย</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ความใฝ่รู้ 2. จิตใจที่เปิดกว้าง 3. ความคิดที่ยืดหยุ่น 4. เป็นคนช่างคิด 5. การทำงานเป็นทีม 6. การสะท้อนคิด 7. ความมีจริยธรรม 	<p>ด้านคุณลักษณะ</p> <p>องค์ประกอบย่อยที่ 3.1) การทำงานเป็นทีม (Team play) หมายถึง ลักษณะในการทำงานเป็น ทีมของนักเรียน การกระจายหน้าที่การทำงานที่คนใน ทีมถนัด ความรับผิดชอบต่อการส่งงานในส่วนของ ตนเองให้ตรงเวลา และการเคารพความเป็นตัวตนของ คนในทีม</p> <p>องค์ประกอบย่อยที่ 3.2) การสื่อสาร (Communication) หมายถึง ลักษณะในการถ่ายทอด ความคิดที่เป็นนามธรรมให้ผู้อื่นเข้าใจและรับทราบ ข้อมูลในทิศทางเดียวกันกับผู้สื่อสารทั้งคนในทีมและ ผู้ฟังคนอื่น คุณลักษณะในการอธิบายความคิดต่าง ๆ ให้ออกมาเป็นภาพประกอบการอธิบายได้ และเสริม การสรุปความหลังจากผ่านการสนทนาแล้ว เพื่อเน้นย้ำความเข้าใจ</p>

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบระหว่างองค์ประกอบของจิตินิสัยวิศวกรรมที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและองค์ประกอบของจิตินิสัยวิศวกรรมที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ(ต่อ)

องค์ประกอบของจิตินิสัยวิศวกรรมที่ได้จากการศึกษา เอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	องค์ประกอบของจิตินิสัยวิศวกรรมที่ได้จาก ผู้เชี่ยวชาญ
	<p>ด้านคุณลักษณะ</p> <p>องค์ประกอบย่อยที่ 3.3) การเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง ความเป็นผู้นำที่ส่งผลต่อ การทำงานของนักเรียน ความกล้าแสดงออกในสิ่งที่ คิดและเปิดกว้างต่อการแสดงความเห็นโดยผู้อื่น การ เป็นผู้นำในแต่ละด้านของงานที่ตนถนัด มีความมั่นใจ ในฐานะผู้รับผิดชอบหลักของส่วนงานที่ตนเองได้รับ มอบหมาย มีความมุ่งมั่นไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ เพื่อ ความสำเร็จลุล่วง</p>

จากตารางที่ 1 พบว่าจิตินิสัยวิศวกรรมแบ่งออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะและ ด้านคุณลักษณะ ซึ่งองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ระหว่างการศึกษาเอกสารกับผู้เชี่ยวชาญมีความแตกต่างกันในเชิงปริมาณ โดยผลขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญจะมีองค์ประกอบย่อยน้อยกว่าการศึกษาเอกสาร จากตารางที่ 1 ยังพบว่า องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ได้จากการศึกษาเอกสารด้าน ความรู้จะกล่าวถึงการคิด ด้านทักษะจะกล่าวถึงการดำเนินการ และด้านคุณลักษณะจะกล่าวถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับสาขาวิศวกรรมในทางที่ดี ซึ่งองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ระหว่างการศึกษาเอกสาร กับผู้เชี่ยวชาญมีความแตกต่างในลักษณะของความหมาย โดยที่ด้านความรู้จะกล่าวถึงการมีความรู้ พื้นฐานที่จำเป็น ด้านทักษะจะกล่าวถึงทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ ด้านคุณลักษณะจะกล่าวถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ในการทำงานของวิศวกร

ตารางที่ 2 แสดงตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบจิตินิสัยวิศวกรรม

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้
1. ด้านความรู้	[K] 1.1) ความรู้สหวิชา (Interdisciplinary Knowledge)	<p>K1. นักเรียนสามารถระบุทฤษฎี หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้</p> <p>K2. นักเรียนสามารถอธิบายเชื่อมโยงทฤษฎีกับปัญหาที่กำลังเผชิญได้</p> <p>K3. นักเรียนรู้วิธีการใช้งานทฤษฎี สามารถนำไปแก้ปัญหาได้</p>
2. ด้านทักษะ	[S] 2.1) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking)	<p>S1. นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาและระบุสิ่งที่เป็นแกนหรือ ต้นตอของปัญหาได้</p> <p>S2. นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์สาเหตุและเงื่อนไขของการเกิด ปัญหาได้</p> <p>S3. นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์หนทางในการแก้ปัญหาได้</p> <p>S4. นักเรียนสามารถคิดคำนวณลำดับกระบวนการ โดยสามารถ เรียงลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องทำอย่างเร่งด่วนเป็นอันดับ แรกไปจนถึงสิ่งที่ทำเป็นอันดับท้ายสุดได้</p>

ตารางที่ 2 แสดงตัวบ่งชี้ขององค์ประกอบจิตนิสัยวิศวกรรม (ต่อ)

องค์ประกอบหลัก	องค์ประกอบย่อย	ตัวบ่งชี้
2. ด้านทักษะ	[S] 2.1) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking)	S5. นักเรียนสามารถคิดคำนวณทรัพยากร รายละเอียดทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา โดยประเมินเป็นตัวเลขหรือข้อความที่แสดงถึงเงื่อนไขที่มีอย่างจำกัด S6. นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหาจากข้อมูลที่ได้จากสถานการณ์ที่กำหนดให้ S7. นักเรียนสามารถคิดสังเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้จากการแก้ปัญหาสามารถระบุได้ว่าผลลัพธ์ที่ได้นั้นเป็นที่น่าพอใจ หรือควรปรับปรุง S8. นักเรียนสามารถคิดสร้างสรรค์ข้อมูลที่มี และนำเสนอชิ้นงานออกมาในรูปแบบภาพ sketch ประกอบใน Mind Mapping เพื่อเป็นการแสดงส่วนต่าง ๆ ของระบบการแก้ปัญหา S9. นักเรียนสามารถคิดสร้างสรรค์โดยนำผลที่ได้จากการแก้ปัญหา มาสร้างสรรค์ให้ออกมาเป็นชิ้นงาน
	[A1] 3.1) การทำงานเป็นทีม (Team play)	A11. นักเรียนสามารถกระจายส่วนของงานให้เพื่อนในกลุ่มสามารถร่วมมือกันทำได้อย่างเหมาะสมตามความถนัด A12. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนงานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานตรงเวลา A13. นักเรียนมีมารยาท มีความเข้าใจ ให้ความเคารพความแตกต่างของคนในทีม
	[A2] 3.2) การสื่อสาร (Communication)	A21. นักเรียนสามารถสื่อสารสิ่งที่นักเรียนคิดให้เพื่อนร่วมทีมและผู้อื่นเข้าใจได้ตรงกับที่นักเรียนคิด A22. นักเรียนสามารถถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาพให้เพื่อนในทีมและผู้พบเห็นสามารถเข้าใจได้ตรงประเด็นและชัดเจน A23. นักเรียนสรุปใจความทั้งหมดของการสื่อสารอีกครั้ง เพื่อเน้นย้ำความเข้าใจในจุดเดียวกัน
	[A3] 3.3) การเป็นผู้นำ (Leadership)	A31. นักเรียนมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น เปิดใจรับฟังเพื่อนในทีมและผู้อื่นโดยไม่รีบตัดสิน A32. นักเรียนมีความมั่นใจในสิ่งที่ทำ เป็นผู้นำในงานที่ได้รับมอบหมาย และรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำ A33. นักเรียนมีความตั้งใจ มุ่งมั่นะทำให้งานของตนเองออกมาเป็นผลที่ดีและสำเร็จเสร็จสิ้น

จากตารางที่ 2 พบว่า แต่ละองค์ประกอบหลักสามารถจำแนกเป็นตัวบ่งชี้จิตนิสัยวิศวกรรม โดยแต่ละตัวบ่งชี้เกิดจากการสังเคราะห์คำสำคัญของจิตนิสัยวิศวกรรมของผู้เชี่ยวชาญในตารางที่ 1 และแจกแจงเป็นตัวบ่งชี้ตามความหมายขององค์ประกอบจิตนิสัยวิศวกรรม

จากตารางที่ 1 และตารางที่ 2 พบว่า องค์ประกอบหลักของจิตนิสัยวิศวกรรมมีแนวคิดเดียวกับการส่งเสริมสมรรถนะผู้เรียนซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ ซึ่งจากการสังเคราะห์ข้อมูลแล้ว พบว่า การส่งเสริมจิตนิสัยวิศวกรรมสำหรับ

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ควรเน้นการฝึกฝนให้นักเรียนได้ใช้ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะที่เป็นพื้นฐานของการเป็นวิศวกร จากตารางแสดงให้เห็นว่าผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 1) ด้านความรู้ 1 ประการ คือ ความรู้สหวิชา (Interdisciplinary Knowledge) ด้วยส่งเสริมจิตนิสัยวิศวกรรมด้านความรู้จะเปิดโอกาสให้นักเรียนใช้ความรู้จากที่ศึกษามาสู่การเชื่อมโยงและใช้งานทฤษฎีนั้น ๆ กับการแก้ปัญหา 2) ด้านทักษะ 1 ประการ คือ ทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematics Thinking) แต่ทว่าทักษะการคิดอย่างเป็นระบบนั้นไม่ใช่การคิดเพียงครั้งเดียว แต่เป็นแผนระบบการคิดที่ประกอบด้วย 1) คิดวิเคราะห์ 2) คิดคำนวณ 3) คิดแก้ปัญหา 4) คิดสังเคราะห์ 5) คิดสร้างสรรค์ โดยกระบวนการคิดทั้ง 5 นี้ต้องเกิดขึ้นต่อเนื่องกันและเป็นขั้นเป็นตอน 3) ด้านคุณลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ การทำงานเป็นทีม (Team Play) การสื่อสาร (Communication) และการเป็นผู้นำ (Leadership) กล่าวคือ คุณลักษณะเบื้องต้นสู่การเป็นวิศวกรที่ดี คือ สามารถทำงานเป็นทีมได้ สามารถสื่อสารได้ เข้าใจและชัดเจน สามารถแสดงความคิดเห็นต่อผู้อื่นและยอมรับต่อความคิดเห็นที่มีต่อตนเอง โดยองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านสามารถจำแนกเป็นตัวบ่งชี้ตามพฤติกรรมที่กล่าวถึงขององค์ประกอบจิตนิสัยวิศวกรรมที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าองค์ประกอบจิตนิสัยวิศวกรรมแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ด้านความรู้ ด้านทักษะและด้านคุณลักษณะ ซึ่งสอดคล้องกับการส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียน (McClelland, 1973; Spencer & Spencer, 1993; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) และจากงานวิจัยของ ลูคัสและแฮนสัน กับ ลูคัสและคณ (Lucas & Hanson, 2016; Lucas et al., 2017) ที่นำเสนอแนวคิดของการส่งเสริมการคิดเชิงจิตนิสัยวิศวกรรม ซึ่งในด้านความรู้และด้านทักษะนั้นจะมีลักษณะขององค์ประกอบย่อยใกล้เคียงกัน สังเกตได้ว่าการปลูกฝังด้านความรู้ของการคิดเชิงจิตนิสัยวิศวกรรมจะเป็นการอธิบายเพื่อให้นักเรียนได้รับรู้ถึงวิธีการของการคิดแต่ละขั้นตอนที่เป็นการคิดเชิงจิตนิสัย ส่วนในด้านทักษะคือการนำความรู้ความเข้าใจที่ได้จากการคิดเชิงจิตนิสัยวิศวกรรมมาดำเนินการ ในด้านของคุณลักษณะนั้นจะกล่าวถึงลักษณะอันพึงประสงค์ของวิศวกรในด้านของจิตนิสัยซึ่งเป็นแนวคิดของคอสต้า (Costa, 2000) จากการสังเคราะห์ข้อมูลพบว่าจิตนิสัยวิศวกรรมนั้น เป็นการปลูกฝังทักษะการคิดในแบบของวิศวกรและปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของวิศวกรให้กับนักเรียนโดยใช้แนวคิดของจิตนิสัยร่วมด้วย เพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการค้นคว้าหาความรู้จนได้ประกอบอาชีพเป็นวิศวกรต่อไป

จากตารางที่ 1 การเปรียบเทียบองค์ประกอบจิตนิสัยวิศวกรรม และจากตารางที่ 2 แสดงตัวบ่งชี้ เกิดจากแนวคิดของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน นำมาสังเคราะห์และประมวลผลได้ว่า จิตนิสัยวิศวกรรม คือ พฤติกรรม/สิ่งที่ทำซ้ำ ๆ เป็นประจำจนเกิดเป็นความคุ้นชินทำให้การประมวลผลของจิตใจส่งผลต่อการกระทำที่มีผลต่อปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ ดังนั้น การปลูกฝังจิตนิสัยวิศวกรรมจึงควรเป็นการสั่งสอนด้วยลักษณะการแนะนำให้ได้ประสบการณ์ด้วยตนเองจึงเหมาะสมกว่าการสอนวิธีการคิดให้ตั้งแต่ต้น การลงมือทำด้วยตนเองจะทำให้นักเรียนได้รับประสบการณ์ และประสบการณ์คือสิ่งที่จะติดตัวนักเรียนไป การสอนให้มีประสบการณ์จะมีคุณค่าในระยะยาวมากกว่าการสอนโดยที่นักเรียนไม่ได้ค้นพบด้วยตนเอง ดังนั้น องค์ประกอบของจิตนิสัยวิศวกรรมจากผู้เชี่ยวชาญ จึงไม่นับเป็น

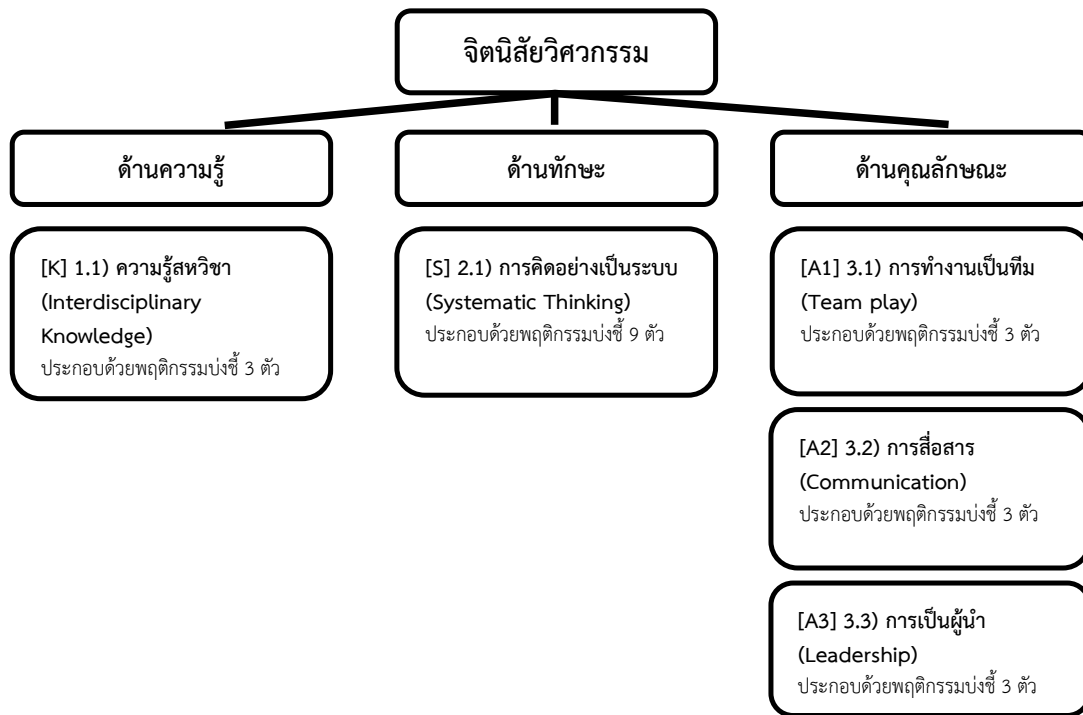

การคิดแต่เป็นการปลูกฝังจิตให้มีการตอบสนองต่อปัญหาด้วยตนเอง การตอบสนองด้วยจิตจะมีความลึกซึ้งมากกว่าเมื่อเจอปัญหาที่นอกเหนือจากที่เรียนมา จิตนิสัยจะเป็นตัวชี้ให้นักเรียนให้เกิดพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน คือ 1) ด้านความรู้ นักเรียนจำเป็นต้องมีความรู้ส่ววิชา เพื่อใช้ในการรับมือกับปัญหาที่อยู่นอกเหนือจากความรู้ที่ได้เรียน 2) ด้านทักษะ การคิดอย่างเป็นระบบ ผู้เชี่ยวชาญกล่าวว่าองค์ประกอบด้านทักษะการคิดเชิงจิตนิสัยวิศวกรรมเดิมนั้น ทั้งหมดคือสิ่งที่เรียกว่าเป็นการคิดอย่างเป็นระบบ สิ่งที่ต้องปลูกฝังนักเรียนคือการฝึกฝนด้านการวางระบบความคิดให้นักเรียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การคิดอย่างเป็นระบบเพียง 1 ตัวนั้นเพียงพอต่อการปลูกฝังจิตนิสัยวิศวกรรมในระยะยาวได้ 3) ด้านคุณลักษณะ แบ่งเป็น 3 องค์ประกอบย่อย คือ การทำงานเป็นทีม การสื่อสาร การเป็นผู้นำ

จากข้อมูลที่ได้จากผู้เชี่ยวชาญชี้ให้เห็นว่าแนวคิดของ ลูคัสและแฮนสัน (Lucas and Hanson, 2016) เกี่ยวกับจิตนิสัยวิศวกรรมมีความสอดคล้องในด้านทักษะการคิดอย่างเป็นระบบ (Systematics Thinking) โดยองค์ประกอบจิตนิสัยวิศวกรรมของลูคัสและแฮนสัน พบว่า เป็นการส่งเสริมจิตนิสัยวิศวกรรมโดยเน้นกระบวนการทางด้านทักษะและเสริมด้านความรู้และด้านคุณลักษณะในกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้วมีความสอดคล้องทางด้านองค์ประกอบทั้ง 3 ประการ เช่นเดียวกับกับผู้เชี่ยวชาญแต่องค์ประกอบจิตนิสัยวิศวกรรมในงานวิจัยฉบับนี้ชี้ให้เห็นว่าควรส่งเสริมแต่ละด้านขององค์ประกอบโดยจำแนกด้าน ตามด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ ทรอสคอฟสกีและซาแบก (Trotskovsky & Sabag, 2016) ซึ่งได้เสนอแนวคิดไว้ว่าการปลูกฝังทักษะทางวิศวกรรมสำหรับนักเรียนตั้งแต่อายุน้อย เพื่อการส่งเสริมประสบการณ์ที่นักเรียนในวัยเยาว์สามารถปฏิบัติได้ จากแนวคิดนี้สอดคล้องกับผู้เชี่ยวชาญในด้านปริมาณของหัวข้อที่ควรส่งเสริมจิตนิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ว่าไม่ควรจำแนกองค์ประกอบมากเกินไปเพราะวัยวุฒิของนักเรียนยังไม่เหมาะต่อเรียนรู้เนื้อหาที่มากเกินไป ดังนั้น องค์ประกอบจิตนิสัยวิศวกรรมจึงควรเป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญเพื่อการส่งเสริมและปลูกฝังในระยะยาว เช่น ในด้านคุณลักษณะ การทำงานเป็นทีม เนื่องจากการทำงานของวิศวกรต้องใช้ความร่วมมือของคนในทีม การสื่อสาร การถ่ายทอดความคิดที่ตรงประเด็น ชัดเจน เป็นสิ่งที่ควรมีในวิศวกร และความเป็นผู้นำ ความเป็นผู้นำนอกจากความหมายในการเป็นหัวหน้า ยังหมายถึงการเป็นผู้นำของตนเองด้วย ความมั่นใจ ความรับผิดชอบ ความกล้าแสดงออก เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้วิศวกรกล้าในการตัดสินใจ

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตนิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพที่ 2 ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตนีสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าจิตนีสัยวิศวกรรมประกอบด้วย ความรู้ ทักษะและคุณลักษณะ องค์ประกอบหลักทั้ง 3 ด้าน ซึ่งประกอบด้วยพฤติกรรมบ่งชี้ที่บ่งบอกทางพฤติกรรมได้ว่านักเรียนเกิดจิตนีสัยวิศวกรรม ซึ่งรายละเอียดพฤติกรรมบ่งชี้ขององค์ประกอบแต่ละด้าน มีดังนี้

1) ด้านความรู้ องค์ประกอบย่อยที่ 1.1) ความรู้สหวิชา (Interdisciplinary Knowledge) สามารถจำแนก เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ ด้านความรู้สหวิชาได้ 3 พฤติกรรมดังนี้

- K1. นักเรียนสามารถระบุทฤษฎี หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาได้
- K2. นักเรียนสามารถอธิบายเชื่อมโยงทฤษฎีกับปัญหาที่กำลังเผชิญได้
- K3. นักเรียนรู้วิธีการใช้งานทฤษฎี สามารถนำไปแก้ปัญหาคือ

2) ด้านทักษะ องค์ประกอบย่อยที่ 2.1) การคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) สามารถจำแนก เป็นพฤติกรรมบ่งชี้ ด้านทักษะการคิดอย่างเป็นระบบได้ 9 พฤติกรรมดังนี้

- S1. นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์ปัญหาและระบุสิ่งที่เป็นแกนหรือต้นตอของปัญหาได้
- S2. นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์สาเหตุและเงื่อนไขของการเกิดปัญหาได้
- S3. นักเรียนสามารถคิดวิเคราะห์หนทางในการแก้ปัญหาได้
- S4. นักเรียนสามารถคิดคำนวณลำดับกระบวนการ โดยสามารถเรียงลำดับความสำคัญของสิ่งที่ต้องทำอย่างเร่งด่วนเป็นอันดับแรกไปจนถึงสิ่งที่ทำเป็นอันดับท้ายสุดได้
- S5. นักเรียนสามารถคิดคำนวณทรัพยากร รายละเอียดทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหา โดยประเมินเป็นตัวเลขหรือข้อความที่แสดงถึงเงื่อนไขที่มีอย่างจำกัด
- S6. นักเรียนสามารถคิดแก้ปัญหาจากข้อมูลที่ได้จากสถานการณ์ที่กำหนดให้

S7. นักเรียนสามารถคิดสังเคราะห์ผลลัพธ์ที่ได้จากการแก้ปัญหา สามารถระบุได้ว่าผลลัพธ์ที่ได้นั้นเป็นที่น่าพอใจ หรือควรปรับปรุง

S8. นักเรียนสามารถคิดสร้างสรรค์ข้อมูลที่มี และนำเสนอชิ้นงานออกมาในรูปแบบภาพ sketch ประกอบใน Mind Mapping เพื่อเป็นการแสดงส่วนต่าง ๆ ของระบบการแก้ปัญหา

S9. นักเรียนสามารถคิดสร้างสรรค์โดยนำผลที่ได้จากการแก้ปัญหามาสร้างสรรค์ให้ออกมาเป็นชิ้นงาน

3) ด้านคุณลักษณะ

องค์ประกอบย่อยที่ 3.1) การทำงานเป็นทีม (Team play) สามารถจำแนกเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ ด้านคุณลักษณะการทำงานเป็นทีมได้ 3 พฤติกรรมดังนี้

A11. นักเรียนสามารถกระจายส่วนของงานให้เพื่อนในกลุ่มสามารถร่วมมือกันทำได้อย่างเหมาะสมตามความถนัด

A12. นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อส่วนงานที่ได้รับมอบหมายและส่งงานตรงเวลา

A13. นักเรียนมีมารยาท มีความเข้าใจ ให้ความเคารพความแตกต่างของคนในทีม

องค์ประกอบย่อยที่ 3.2) การสื่อสาร (Communication) สามารถจำแนกเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ ด้านคุณลักษณะการสื่อสารได้ 3 พฤติกรรมดังนี้

A21. นักเรียนสามารถสื่อสารสิ่งที่นักเรียนคิดให้เพื่อนร่วมทีมและผู้อื่นเข้าใจได้ตรงกับที่นักเรียนคิด

A22. นักเรียนสามารถถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นภาพให้เพื่อนในทีมและผู้พบเห็นสามารถเข้าใจได้ตรงประเด็นและชัดเจน

A23. นักเรียนสรุปใจความทั้งหมดของการสื่อสารอีกครั้ง เพื่อเน้นย้ำความเข้าใจในจุดเดียวกัน

องค์ประกอบย่อยที่ 3.3) การเป็นผู้นำ (Leadership) สามารถจำแนกเป็นพฤติกรรมบ่งชี้ ด้านคุณลักษณะการเป็นผู้นำได้ 3 พฤติกรรมดังนี้

A31. นักเรียนมีความกล้าที่จะแสดงความคิดเห็น เปิดใจรับฟังเพื่อนในทีมและผู้อื่นโดยไม่รีบตัดสิน

A32. นักเรียนมีความมั่นใจในสิ่งที่ทำ เป็นผู้นำในงานที่ได้รับมอบหมาย และรับผิดชอบต่อสิ่งที่ทำ

A33. นักเรียนมีความตั้งใจ มุมานะทำให้งานของตนเองออกมาเป็นผลที่ดีและสำเร็จเสร็จสิ้น

สรุป

การศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตนิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 แบ่งได้เป็น 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะ และด้านคุณลักษณะ

1. ด้านความรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย ความรู้สหวิชา (Interdisciplinary Knowledge) หมายถึง ความรู้พื้นฐานที่จำเป็นต่อการแก้ปัญหา เป็นความรู้ที่นักเรียนสามารถระบุทฤษฎี หลักการ และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่กำลังพบเจอ สามารถอธิบายเชื่อมโยงทฤษฎีกับปัญหาที่กำลังเผชิญ และ

สามารถใช้งานทฤษฎีนั้น ๆ ในการแก้ปัญหาได้ เช่น วิชาคณิตศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ ตลอดจนวิธีการใช้เครื่องมือต่าง ๆ

2. ด้านทักษะ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย การคิดอย่างเป็นระบบ (Systematic Thinking) หมายถึง ทักษะความคิดที่ทำงานร่วมกันในสมอง เพื่อประมวลผลปัญหาสู่ขั้นตอนการค้นหาคำตอบ ทำนายหรือคาดเดาพฤติกรรมของข้อมูลของปัญหาที่ส่งผลต่อการเกิดผลลัพธ์ เพื่อการประดิษฐ์นวัตกรรมสำหรับแก้ปัญหาใด ๆ ที่สามารถปรับเปลี่ยนการทำงานให้เป็นไปตามคำสั่งเพื่อให้ได้ตรงกับผลลัพธ์ที่ต้องการมากที่สุด ซึ่งการคิดอย่างเป็นระบบประกอบด้วย 1) คิดวิเคราะห์ 2) คิดคำนวณ 3) คิดแก้ปัญหา 4) คิดสังเคราะห์ 5) คิดสร้างสรรค์ โดยทักษะการคิดอย่างเป็นระบบนี้จะเกิดการ ทำงานต่อเนื่องกันและเป็นขั้นเป็นตอน เมื่อผู้ใช้งานต้องการแก้ปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่

3. ด้านคุณลักษณะ ประกอบด้วยองค์ประกอบย่อย

1) การทำงานเป็นทีม หมายถึง ลักษณะในการทำงานเป็นทีมของนักเรียน การกระจายหน้าที่การทำงานที่คนในทีมถนัด ความรับผิดชอบต่อการส่งงานในส่วนของตนเองให้ตรงเวลา และการเคารพความเป็นตัวตนของคนในทีม

2) การสื่อสาร หมายถึง ลักษณะในการถ่ายทอดความคิดที่เป็นนามธรรมให้ผู้อื่นเข้าใจ และรับทราบข้อมูลในทิศทางเดียวกันกับผู้สื่อสารทั้งคนในทีมและผู้ฟังคนอื่น คุณลักษณะในการอธิบายความคิดต่าง ๆ ให้ออกมาเป็นภาพประกอบการอธิบายได้ และเสริมการสรุปความหลังจากผ่านการสนทนาแล้วเพื่อเน้นย้ำความเข้าใจ

3) การเป็นผู้นำ หมายถึง ความเป็นผู้นำที่ส่งผลต่อการทำงานของนักเรียน ความกล้าแสดงออกในสิ่งที่คิดและเปิดกว้างต่อการแสดงความคิดเห็นโดยผู้อื่น การเป็นผู้นำในแต่ละด้านของงานที่ตนถนัด มีความมั่นใจในฐานะผู้รับผิดชอบหลักของส่วนงานที่ตนเองได้รับมอบหมาย มีความมุ่งมั่นไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ เพื่อความสำเร็จลุล่วง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตินิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมจิตินิสัยวิศวกรรม การนำข้อมูลองค์ประกอบและตัวบ่งชี้จิตินิสัยวิศวกรรมจากงานวิจัยนี้ไปใช้สำหรับการพัฒนาหลักสูตรจึงเป็นจุดมุ่งหมายที่เหมาะสมมากกว่า แต่ทว่าการจัดการศึกษาที่เหมาะสม (Signature Pedagogies) (Shulman, 2005) นักเรียนแต่ละช่วงวัยเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้ตามช่วงวัย ฉะนั้นการใช้ข้อมูลจิตินิสัยวิศวกรรมสำหรับนักเรียนในระดับชั้นการศึกษาอื่น ๆ จำเป็นต้องศึกษาและรวบรวมข้อมูลเพิ่มเติมก่อนนำไปใช้งาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลที่ได้รับอาจจะยังไม่สมบูรณ์มากพอ เนื่องจากการศึกษาค้นคว้าและการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญเป็นเพียงหน่วยเดียว ในการศึกษาครั้งต่อไปอาจใช้การพัฒนางานวิจัยโดยการเพิ่มวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ทราบถึงกลุ่มประชากรส่วนใหญ่ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพวิศวกร

2.2 เพื่อประสิทธิภาพในการใช้งานจริง ควรมีการศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่กว้างขวางและหลากหลายยิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์ตามจุดมุ่งหมายจากการนำข้อมูลไปใช้ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives: complete edition*. Addison Wesley Longman, Inc..
- Bielefeldt, A. R., & Rulifson, G. (2016). Attitudes that Students Believe Best Characterize Engineers. In *2016 ASEE Annual Conference & Exposition*. <https://www.studocu.com/ph/document/zamboanga-state-college-of-marine-sciences-and-technology/engineering-data-analysis/attitudes-that-students-believe-best-characterize-engineers/25927823>
- Costa, A. L., & Kallick, B. (2000). *Habits of Mind: A Developmental Series*. Association for Supervision & Curriculum Development.
- Costa, A. L., & Kallick, B. (2000). *Discovering and Exploring Habits of Mind*. Association for supervision and curriculum Development.
- Cuoco, A., Goldenberg, E. P., & Mark, J. (1996). Habits of mind: An organizing principle for mathematics curricula. *The Journal of Mathematical Behavior*, 15(4), 375-402. [https://doi.org/10.1016/S0732-3123\(96\)90023-1](https://doi.org/10.1016/S0732-3123(96)90023-1)
- Dugan, K. E., Mosyjowski, E. A., Daly, S. R., & Lattuca, L. R. (2022). Systems thinking assessments in engineering: A systematic literature review. *Systems research and behavioral science*, 39(4), 840-866. <https://doi.org/10.1002/sres.2808>
- Hanson, J., Hardman, S., Luke, S., Maunders, P., & Lucas, B. (2018). *Engineering the future: training today's teachers to develop tomorrow's engineers*. The Royal Academy of Engineering. https://raeng.org.uk/media/zhujvggz/etf_report_final_1page.pdf
- Hu, M., & Shealy, T. (2018). Methods for measuring systems thinking: Differences between student self-assessment, concept map scores, and cortical activation during tasks about sustainability. In *2018 ASEE Annual Conference & Exposition*. <https://doi.org/10.18260/1-2--30807>
- Lippard, C. N., Lamm, M. H., Tank, K. M., & Choi, J. Y. (2019). Pre-engineering thinking and the engineering habits of mind in preschool classroom. *Early Childhood Education Journal*, 47, 187-198. <http://dx.doi.org/10.1007/s10643-018-0898-6>
- Lucas, B., & Hanson, J. (2016). Thinking like an engineer: Using engineering habits of mind

- and signature pedagogies to redesign engineering education. *International journal of Engineering Pedagogy*, 6(2), 4-13. <http://dx.doi.org/10.3991/ijep.v6i2.5366>
- Lucas, B., Claxton, G., & Hanson, J. (2014). *Thinking like an engineer: Implications for the education system*. The Royal Academy of Engineering. <https://raeng.org.uk/media/brjtknt3/thinking-like-an-engineer-full-report.pdf>
- Lucas, B., Hanson, J., Bianchi, L., & Chippindall, J. (2017). *Learning to be an engineer: Implications for the education system*. The Royal Academy of Engineering. https://raeng.org.uk/media/i4qn3v1q/ltbae_report_final_web-min.pdf
- McClelland, D. C. (1973). Testing for competence rather than for "intelligence.". *American psychologist*, 28(1), 1-14. <https://doi.org/10.1037/h0034092>
- Ricco, G. D., Girtz, S., & Silliman, S. E. (2017). Exploring Engineering Mindset. In *2017 ASEE Annual Conference & Exposition*. <https://doi.org/10.18260/1-2--28328>
- Schucker, K., Mcvee, M. B., Jarmark, C. J., & Shanahan, L. E. (2024). Exploring engineering habits of mind and disciplinary literacy connections in an elementary afterschool engineering literacies club. *Pedagogies: An International Journal*, 19(1), 38-59. <https://doi.org/10.1080/1554480X.2022.2134871>
- Shulman, L. (2005). The signature pedagogies of the professions of law, medicine, engineering, and the clergy: Potential lessons for the education of teachers. In *Talk Delivered at the Math Science Partnerships (MSP) Workshop: "Teacher Education for Effective Teaching and Learning" Hosted by the National Research Council's Center for Education February* (pp. 6-8).
- Spencer, L. M., & Spencer, P. S. M. (2008). *Competence at Work models for superior performance*. John Wiley & Sons.
- Waks, S., Trotskovsky, E., Sabag, N., & Hazzan, O. (2011). Engineering thinking: The experts' perspective. *International Journal of Engineering Education*, 27(4), 838-851. <https://doi.org/10.1080/03043797.2013.867312>
- Winn, G. L., Lewis, D., & Curtis, R. (2008). Bridging engineering education to high school science teachers using time kits. *International Journal of Engineering Education*, 25(3), 493-498. https://www.researchgate.net/profile/Reagan-Curtis/publication/290304119_Bridging_Engineering_Education_to_High_School_Science_Teachers_Using_TIME_Kits/links/588f82b645851573233e509d/Bridging-Engineering-Education-to-High-School-Science-Teachers-Using-TIME-Kits.pdf
- Trotskovsky, E., & Sabag, N. (2016). Evaluation and Estimation in Engineering education: work in progress. In *INTED2016 Proceedings* (pp. 8434-8437). IATED. <https://doi.org/10.21125/inted.2016.0968>
- Zeid, A. (2020). Deploying Engineering-Based Learning in High School Students STEM Learning. *Athens Journal of Education*, 7(3), 255-271. <https://doi.org/10.30958/aje.7-3-2>

**แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**
**COMPETENCY DEVELOPMENT GUIDELINES FOR HOME ECONOMICS
TEACHERS IN THE OCUPATIONS DEPARTMENT UNDER THE OFFICE OF
THE BASIC EDUCATION COMMISSION**

สุภวัช เชาวน์เกษม* จุฑามาศ พีรพัชระ และจิระ จิตสุภา

Supawatt Chao-kasame Chutamasa Peeraphatchara and Jira Jitsupa

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

Rajamangala University of Technology Phra Nakhon

*Corresponding Author E-mail: SUPAWATT-C@rmutp.ac.th

Received January 23, 2025; Revised March 6, 2025; Accepted March 6, 2025

บทคัดย่อ

การจัดการศึกษาคหกรรมศาสตร์ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการสร้างความรู้จากประสบการณ์ด้านวิชาการและวิชาชีพ ครูคหกรรมจึงควรมีคุณลักษณะที่สามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพตามแนวทางพัฒนาครูของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูคหกรรม และนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประชากรและผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูคหกรรมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัชยมศึกษากรุงเทพมหานคร 177 คน และผู้ทรงคุณวุฒิ 15 คนในการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (PNI_{Modified}) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูคหกรรมมี 2 ด้าน คือ สมรรถนะหลัก 11 สมรรถนะ โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างเครือข่ายด้านคหกรรมศาสตร์ มีความต้องการสูงสุด (PNI_{Modified} = 0.402) และสมรรถนะประจำสายงาน 12 สมรรถนะ และการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ด้านคหกรรมศาสตร์ มีความต้องการสูงสุด (PNI_{Modified} = 0.348) 2) แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน มี 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ รูปแบบการพัฒนาควรใช้วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และศึกษาดูงาน ดำเนินการในช่วงปิดภาคเรียน และประเมินผลด้วยการนิเทศ กำกับ ติดตาม การประเมินตนเองร่วมกับการประเมินโดยผู้เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: สมรรถนะ, ครูคหกรรม, กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ, สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

Abstract

The management of Home Economics education facilitates learners in developing knowledge through experiences in both academic and professional fields. Therefore, Home Economics teachers should have the characteristics to enable them to

teach effectively under the teacher development framework of the Office of the Basic Education Commission (OBEC). This mixed-methods research aims to (1) examine the competency essential needs of Home Economics teachers and (2) propose guidelines for developing the competencies of Home Economics teachers in the occupations department under OBEC. The study involved 177 Home Economics teachers from schools under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office and 15 experts who participated in in-depth interviews. Data analysis was conducted using mean, standard deviation statistics, an essential needs analysis (PNI_{Modified}), and content analysis. The findings revealed two key areas of competency needs for Home Economics teachers: Core competencies: there were 11 identified competencies, with the highest average need observed in the ability to exchange ideas and build networks in the field of Home Economics (PNI_{Modified} = 0.402). Functional competencies: there were 12 identified competencies, with the highest average need seen in the ability to use and develop innovative and technological media for Home Economics instruction (PNI_{Modified} = 0.348). Furthermore, the proposed guidelines for developing Home Economics teachers' competencies were deemed significant for enhancing their work efficiency. These guidelines comprise three areas: knowledge, skills, and attributes. Recommended methods include knowledge exchange, study visits, and workshops, preferably during school breaks. Performance evaluation should involve supervision, self-assessment, and stakeholder reviews.

Keywords: Competencies, Home Economics Teachers, Occupations Department, The Office of the Basic Education Commission

บทนำ

คหกรรมศาสตร์ เป็นศาสตร์ของการพัฒนาคุณภาพชีวิต การจัดการบ้าน และการบริหารจัดการทรัพยากรในครอบครัว ชุมชน และสังคมให้เหมาะสมกับการดำรงชีวิต เป็นความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปะ ที่มุ่งพัฒนาครอบครัวด้วยการจัดการทรัพยากรบุคคล วัสดุและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาอาชีพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ความมั่นคงของสถาบันครอบครัวและสังคม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) โดยมีเป้าหมายให้สามารถนำความรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนตามปรัชญาคหกรรมศาสตร์ควรเป็นกระบวนการสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการสู่การฝึกปฏิบัติด้านวิชาชีพ และใช้ความรู้จากศาสตร์ที่เกี่ยวข้องบูรณาการเข้าด้วยกัน (มณี โกสุมาต, 2540) เมื่อความต้องการของบุคคล ครอบครัว และสังคมเปลี่ยนแปลงไป จึงจำเป็นต้องปรับวิธีจัดการศึกษาโดยปรับปรุงหลักสูตรรายวิชา เป้าหมาย เนื้อหาที่สะท้อนและตอบสนองความต้องการของสังคมปัจจุบันที่คำนึงถึงการพึ่งพาทางวัฒนธรรม (Erjavsek, 2021) และควรเตรียมทักษะที่เชื่อมโยงกับการจ้างงานโดยเฉพาะความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม โดยรัฐบาลควรเผยแพร่หลักสูตรคหกรรมศาสตร์เชิงนวัตกรรมและแนวโน้มใหม่เพื่อสนับสนุนความรู้ใน

สังคม และสถาบันการศึกษาควรได้รับการสนับสนุนทรัพยากรการดำเนินงานเพื่อเพิ่มความสามารถของ
ผู้เรียนด้านความคิดสร้างสรรค์และการมีนวัตกรรมผ่านการสอนของครูคหกรรม (Ojo et al., 2023)

ครูคหกรรม เป็นบุคลากรที่รับผิดชอบสอนวิชาการงานอาชีพขั้นพื้นฐาน สังกัดกลุ่มสาระ
การเรียนรู้การงานอาชีพแก่ผู้เรียนในระบบการศึกษาชั้นประถมศึกษาและมัธยมศึกษา
(กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งแบ่งเขตพื้นที่การศึกษาการปกครองโดยสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) เพื่อกระจายอำนาจการจัดการศึกษา โดยวิชาการงานอาชีพอยู่ในหลักสูตร
การศึกษาขั้นพื้นฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ซึ่งในเนื้อหาวิชาที่มีความแตกต่างกัน
ขึ้นอยู่กับการบริหารหลักสูตรตามบริบทของสถานศึกษา จัดการเรียนการสอนแบ่งเป็นรายวิชาเฉพาะ
ตามศาสตร์หรือกลุ่มวิชา บางสถานศึกษารวมศาสตร์หรือกลุ่มวิชาอยู่ในรายวิชางานบ้านหรือการงาน
อาชีพ และด้วยการบริหารที่แตกต่างกัน ทำให้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ขาด
ความชัดเจน บางครั้งส่งผลให้การเรียนการสอนไม่เป็นไปตามจุดประสงค์ที่แท้จริง นักเรียนไม่ได้รับ
ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักการ (เสาวพร เมืองแก้ว, 2538) ในขณะที่สถานการณ์ในปัจจุบันแสดงให้เห็น
ถึงความท้าทายของครู เนื่องจากการเรียนการสอนไม่ได้เพียงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ทางวิชาการ
แต่ยังมุ่งเน้นให้มีสมรรถนะหรือทักษะในการประกอบอาชีพ เพื่อนำไปปรับใช้ในการดำรงชีวิตและ
การทำงาน ดังนั้น การทำให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะตามที่กำหนด ผู้สอนจึงต้องมีสมรรถนะที่ช่วยส่งเสริม
การเรียนรู้ เป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาผู้เรียนจะเกิดขึ้นได้ จำเป็นต้องเริ่มที่การพัฒนาผู้สอน
ก่อน เพราะการพัฒนาผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ครูคหกรรม จึงควรมี
คุณลักษณะที่สามารถปฏิบัติการสอนอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับสมรรถนะตามแนวทางการพัฒนาครู
ของ สพฐ. ที่ผ่านมา มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะของครูในสถานศึกษา โดย ธนภฤต อึ้งน้อย และอนุชา
กอนพ่วง (2564) ศึกษาพบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูในประเทศไทย ใช้รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะ
ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยสมรรถนะหลัก 5 ด้าน และสมรรถนะ
ประจำสายงาน 6 ด้าน ภัทราพร เกษสังข์ และแพรวนภา เรียงริลา (2564) ศึกษาพบว่า สมรรถนะทาง
วิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ของครูคณิตศาสตร์ จังหวัดเลยประกอบมี 3 ด้าน ได้แก่ ด้านสมรรถนะหลัก
สมรรถนะประจำสายงาน และทักษะในอนาคต นอกจากนี้ Thila et al. (2025) ศึกษาแนวทางการพัฒนา
สมรรถนะดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ สำหรับ
การศึกษาในต่างประเทศ Qin & Soonjan (2024) ได้ศึกษาการพัฒนาแบบสมรรถนะครูพลศึกษา
ในระดับชั้นมัธยมศึกษาในมณฑลทกวางตุง แต่ไม่พบการศึกษาเกี่ยวกับสมรรถนะครูคหกรรม ซึ่งเป็น
ศาสตร์ที่มีความแตกต่างจากศาสตร์อื่น ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะนักการศึกษาทางคหกรรมศาสตร์ จึงสนใจ
ศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม โดยมีเป้าหมายเพื่อช่วยให้ครู
มีความพร้อมด้านวิชาการและการจัดการเรียนรู้ มีสมรรถนะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม
และโลกอนาคต ตอบสนองนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสถานศึกษาที่ต้องการครูสมรรถนะสูง
เฉพาะด้านคหกรรมศาสตร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูคหกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิด ทฤษฎีด้านสมรรถนะ

1.1 ความหมายของสมรรถนะ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546) ให้ความหมาย สมรรถนะ ว่า หมายถึง ความสามารถ โดยอาจเรียกแตกต่างกันไป เช่น ความสามารถ ชีตความสามารถ สมรรถนะ หรือศักยภาพ เป็นลักษณะที่ซ่อนอยู่ภายในตัวบุคคลซึ่งช่วยผลักดันให้บุคคลนั้น ๆ ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบได้สูงกว่าบุคคลอื่นหรือสูงกว่าเกณฑ์ที่หน่วยงานหรือองค์กรกำหนดไว้ (McClelland, 1975)

1.2 ประเภทของสมรรถนะ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ได้กำหนดสมรรถนะไว้ 2 ประเภท คือ สมรรถนะหลัก (Core Competency) 5 สมรรถนะ ได้แก่ การมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน การบริการที่ดี การพัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู และสมรรถนะประจำสายงาน (Functional Competency) 6 สมรรถนะ ได้แก่ การบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวิเคราะห์สังเคราะห์และการวิจัย เพื่อพัฒนาผู้เรียน ภาวะผู้นำครู การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อการจัดการเรียนรู้

2. การจัดการศึกษาด้านคหกรรมศาสตร์ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ เป็นกลุ่มสาระที่ช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจ มีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง สามารถนำความรู้เกี่ยวกับการดำรงชีวิตและการอาชีพมาใช้ประโยชน์ในการทำงานอย่างสร้างสรรค์ รักการทำงานและมีเจตคติที่ดีต่อการทำงาน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างพอเพียงและมีความสุข โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนแบบองค์รวม เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ มีทักษะในการทำงาน เห็นแนวทางในการประกอบอาชีพและการศึกษาต่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

2.2 การสอนคหกรรมศาสตร์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

คหกรรมศาสตร์ เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ และศิลปะ โดยมุ่งจัดการทรัพยากรบุคคล วัสดุ และสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาอาชีพและเสริมสร้างคุณภาพชีวิต ความมั่นคงของสถาบันครอบครัวและสังคม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546) ในการจัดการเรียนการสอนคหกรรมศาสตร์ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ทางคหกรรมศาสตร์ในองค์รวมควบคู่กับทักษะการดำรงชีวิตพื้นฐาน ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ควบคู่กับทักษะการปฏิบัติงาน สามารถปรับประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิต การศึกษาระดับที่สูงขึ้น การประกอบอาชีพในอนาคตและการทำงานกับผู้อื่นในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

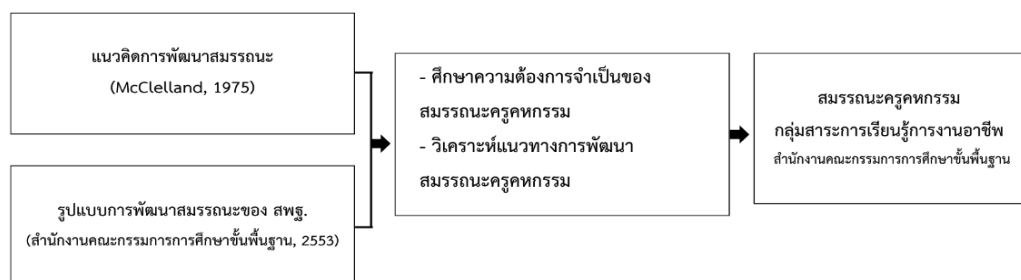
2.3 หลักการทางคหกรรมศาสตร์

หลักการทางคหกรรมศาสตร์ แบ่งลักษณะของศาสตร์เป็น 5 กลุ่มวิชา ได้แก่ อาหารและโภชนาการ สิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม พัฒนาการมนุษย์และครอบครัว ศิลปะประดิษฐ์และงานสร้างสรรค์ และการจัดการบ้านและที่อยู่อาศัย (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์, 2557) โดยบางสถานศึกษารวมศาสตร์หรือกลุ่มวิชาอยู่ในวิชางานบ้านหรือการงานอาชีพ มี 2 รูปแบบคือ 1) การเรียนการสอนทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และ 2) การเรียนการสอนที่เน้นเฉพาะภาคปฏิบัติ (โสธมา เครือเมฆ และคณะ, 2562) ซึ่งผู้สอนส่วนใหญ่เน้นการสอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้จนเกิดความชำนาญในทักษะนั้น

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะครู

Thila et al. (2025) ศึกษาแนวทางพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดเชียงใหม่ มีผลการตรวจสอบด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม และความเป็นได้ในระดับมากที่สุด เนื่องจากสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ หลักการ และครอบคลุมองค์ประกอบการพัฒนา สามารถปรับใช้ในการพัฒนาสมรรถนะครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ Chen & Sungkawadee (2024) ศึกษาพบว่า ครูพลศึกษาในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีกาฬงตุ้ง สาธารณรัฐประชาชนจีน มีสมรรถนะด้านวิชาชีพสูงสุด รองลงมาคือ คุณลักษณะส่วนบุคคล ลักษณะการบริหารจัดการ และพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในด้าน ตำแหน่ง วิชาชีพ และเพศ ส่วน Ruan et al. (2024) พบว่า แนวทางพัฒนาสมรรถนะทางดิจิทัลสำหรับครูมัธยมศึกษาของรัฐในหนานหนิง ประสบความสำเร็จเนื่องจากปัจจัยด้านการส่งเสริมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล และการเพิ่มประสบการณ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน และ Qin & Soonjan (2024) ศึกษาการพัฒนาแบบสมรรถนะครูพลศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาในมณฑลกาฬงตุ้ง พบว่า การพัฒนาความรู้ทางวิชาชีพและการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน สามารถพัฒนาสมรรถนะครูได้อย่างครอบคลุมเป็นแนวทางพัฒนาสมรรถนะครูในระดับสถานศึกษาและระดับประเทศ ผ่านการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ผลของการวิจัยช่วยให้ยกระดับคุณภาพของครูพลศึกษาที่สอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาให้อยู่ในระดับดีเยี่ยม ตลอดจนจนเป็นการส่งเสริมและพัฒนากิจการเรียนการสอนที่ส่งผลต่อการพัฒนาองค์ความรู้ผู้เรียนให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและการต่อยอดสู่ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยงานวิจัยเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูคหกรรม และงานวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร และผู้ให้ข้อมูล

ประชากร คือ ครูคหกรรมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 และเขต 2 จำนวน 177 คน และผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 15 คน แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ครูคหกรรม 2) หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ 3) ผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงจากโรงเรียนในสังกัดเดียวกับกลุ่มประชากร

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูคหกรรม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ทดสอบความตรงเชิงเนื้อหาด้วยการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) ใช้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน มีเกณฑ์พิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 (สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์, 2551) พบว่า ความเที่ยงตรงรายข้อระหว่าง 0.80-1.00 แสดงว่า ข้อคำถามมีความตรงตามเกณฑ์ และทดสอบค่าความเชื่อมั่น โดยให้ครูคหกรรมที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร 30 คน ตอบแบบสอบถามและวิเคราะห์ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach et al., 1972) มีผลค่าความเชื่อมั่นโดยรวมเท่ากับ 0.98 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสม สามารถนำไปใช้ในการรวบรวมข้อมูลได้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2563)

2.2 แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง เป็นแนวคำถามปลายเปิด สำหรับใช้สัมภาษณ์ครูคหกรรม หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และผู้บริหารสถานศึกษา

3. การรวบรวมข้อมูล

3.1 การรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยถึงหัวหน้าหน่วยงาน แบนคิวอาร์โค้ด (QR Code) ไปพร้อมกับหนังสือขอความอนุเคราะห์ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา แล้วนำไปจัดกระทำและวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 การรวบรวมข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ครูคหกรรม หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และผู้บริหารสถานศึกษา โดยการสัมภาษณ์ด้วยตนเองตามวันเวลาที่นัดหมายล่วงหน้า

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ที่กำหนด (บุญชม ศรีสะอาด, 2545) การวิเคราะห์ช่องว่างระหว่างสมรรถนะที่พึงประสงค์และสมรรถนะปัจจุบันของครูคหกรรม ใช้สูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{Modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2550)

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่ม เรียบเรียงข้อมูล จัดลำดับ และสังเคราะห์ข้อมูลตามเนื้อหาที่ศึกษา จากนั้นตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล โดยใช้วิธีตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ด้านข้อมูล (Data Triangulation) (บุษกร เชี่ยวจินตกานต์, 2561) ในงานวิจัยนี้ มีการอ้างอิงผู้ให้ข้อมูลหลัก

ด้วยสัญลักษณ์ P ตามด้วยหมายเลขและคำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลในขั้นตอนการนำเสนอผลการวิจัย

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยสรณะหลักและสรณะประจำสายงาน ตามตารางที่ 1-2
ตารางที่ 1 แสดงสรณะหลักที่พึงประสงค์ สรณะหลักปัจจุบัน และลำดับความต้องการจำเป็นของครุคหกรรม

รายการสรณะ	สรณะที่พึงประสงค์	สรณะปัจจุบัน	PNI Modified	Rank
การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างเครือข่ายด้านคหกรรมศาสตร์	4.702	3.354	0.402	1
การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กรและวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์	4.734	3.399	0.393	2
ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วน สมบูรณ์	4.697	3.420	0.374	3
ความสามารถในการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ภารกิจงานของครุคหกรรม	4.644	3.394	0.369	4
การปรับปรุงระบบบริการด้านคหกรรมศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพ	4.772	3.499	0.364	5
ความสามารถในการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านคหกรรมศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ	4.760	3.508	0.357	6
การแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตาม	4.757	3.545	0.344	7
การเข้าไปมีส่วนร่วมกับผู้อื่นในการพัฒนาจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จเป้าหมาย	4.716	3.512	0.342	8
การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามองค์ความรู้ใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพคหกรรมศาสตร์	4.802	3.588	0.339	9
การปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ที่หลากหลาย	4.788	3.585	0.337	10
ความสามารถในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.663	3.497	0.334	11

จากตารางที่ 1 พบว่า สรณะหลักมี 11 สรณะ โดยความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้แก่ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างเครือข่ายด้านคหกรรมศาสตร์ (PNI Modified = 0.402) ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นการช่วยเพิ่มมุมมองในการจัดการเรียนการสอนและสามารถนำองค์ความรู้ไปปรับใช้ในห้องเรียนของตนเองได้จริง รองลงมาคือ การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กรและวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์ (PNI Modified = 0.393) ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์ (PNI Modified = 0.374)

ตารางที่ 2 แสดงสมรรถนะประจำสายงานที่พึงประสงค์ สมรรถนะประจำสายงานปัจจุบัน และลำดับความต้องการจำเป็นของครูคหกรรม

รายการสมรรถนะ	สมรรถนะที่พึงประสงค์	สมรรถนะปัจจุบัน	PNI Modified	Rank
การใช้และพัฒนาสื่อวัตกรรมการเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ด้านคหกรรมศาสตร์	4.7833	3.548	0.348	1
การสร้างและพัฒนาหลักสูตร	4.774	3.548	0.346	2
การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านคหกรรมศาสตร์	4.757	3.539	0.344	3
ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้	4.798	3.578	0.342	4
การสังเคราะห์	4.768	3.559	0.341	5
การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน	4.883	3.648	0.339	6
การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อจัดการเรียนรู้ด้านคหกรรมศาสตร์	4.648	3.471	0.339	6
การปฏิบัติงานอย่างตรงต่อ	4.736	3.557	0.332	7
การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อจัดการเรียนรู้	4.644	3.489	0.332	7
การจัดการเรียนรู้ด้านคหกรรมศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.783	3.612	0.325	8
การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง	4.725	3.569	0.324	9
การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.793	3.623	0.323	10

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะประจำสายงานมี 12 สมรรถนะ และความต้องการจำเป็น 3 ลำดับแรก ได้แก่ การใช้และพัฒนาสื่อวัตกรรมการเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ด้านคหกรรมศาสตร์ มีค่าเฉลี่ยที่สูงที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.348$) ทั้งนี้มาจาก การจัดการเรียนการสอนครูในปัจจุบัน จำเป็นต้องมีความรู้และนวัตกรรมที่ทันสมัยก้าวทันทันการเปลี่ยนแปลง เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียน รองลงมาคือ การสร้างและพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{Modified} = 0.346$) การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านคหกรรมศาสตร์ ($PNI_{Modified} = 0.344$)

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยแนวทางการพัฒนาสมรรถนะจากผู้ให้ข้อมูล 3 กลุ่ม ได้แก่ ครูคหกรรม หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. ความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรมพบว่า ปัจจุบันครูเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน ต้องพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ให้สามารถต่อยอดความรู้สู่การสร้างนวัตกรรมครูจึงต้องมีความสามารถทั้งในเชิงวิชาการและวิชาชีพ โดยจัดรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่เชื่อมโยงกับการใช้ชีวิตประจำวันและหรือการศึกษาต่อ

P1 “...สมรรถนะครูมีความสำคัญ บางคนคิดว่าการสอนเป็นแค่ให้ความรู้ ไม่ได้มองการต่อยอดความรู้ของนักเรียน ถ้าครูมีสมรรถนะที่เหมาะสม ทำให้มุมมองการจัดการเรียนการสอนเปลี่ยนไป...”

P14 “...คิดว่าสำคัญมาก โลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การสอน นอกจากต้องเน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้ มีความสุข ยังต้องมีสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของสังคมปัจจุบันด้วย...”

2. แนวทางให้ความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม ต้องส่งผลต่อประสิทธิภาพปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะ โดยจัดอบรมทั้งระยะสั้นและระยะยาว การสร้างเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การฝึกประสบการณ์และการศึกษาดูงานทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้มีประสบการณ์การเรียนรู้และรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันและโลกอนาคต

P7 “...แนวทางพัฒนา 3 ด้าน คือ ความรู้วิชาชีพคหกรรม ทักษะการใช้เครื่องมือเฉพาะทางในงานคหกรรม และคุณลักษณะภาวะความเป็นผู้นำการศึกษาวิชาชีพพร้อมทั้งการเป็นครูมืออาชีพ...”

P8 “...ควรอบรม บ่มเพาะ สร้างครูคหกรรมยุคใหม่ให้มีสมรรถนะที่เหมาะสม จัดกิจกรรมเสริมทักษะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนาหลักสูตร ฝึกประสบการณ์อาชีพ ให้มีพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน...”

3. ช่วงเวลาในการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม ควรใช้เวลาในช่วงปิดภาคเรียน โดยกำหนดระยะเวลา 2 วัน เนื่องจากไม่กระทบต่อการปฏิบัติงานและการปฏิบัติการสอน หรือตามความเหมาะสมของหัวข้อสมรรถนะที่จำเป็นก่อนหลัง

P5 “...สามารถพัฒนาได้ตลอดปีและทุกช่วงเวลาขึ้นอยู่กับการบริหารจัดการตนเองมากกว่า...”

P11 “...ใช้เวลาไม่เกิน 2 วัน ช่วงวันหยุด เสาร์ อาทิตย์ ไม่ควรกระทบต่อการปฏิบัติราชการ...”

4. วิธีการประเมินผลทำให้ความรู้เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม ควรกำหนดวิธีการที่เป็นรูปธรรม มีการสังเกตพฤติกรรม การนิเทศ กำกับ ติดตาม การประเมินตนเอง และประเมินโดยผู้เกี่ยวข้อง

P7 “...การสังเกตพฤติกรรม โดยจัดบันทึกเป็นหลักฐานยืนยันการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ มีการวางแผน กำหนดเป้าหมาย ติดตามประเมินผลและปรับปรุงประสิทธิภาพของผลงานอย่างต่อเนื่อง...”

P12 “...การประเมินควรที่จะประเมินตามสภาพจริงผ่านการสังเกตการณ์ในการจัดการเรียนการสอน เนื่องจากเป็นครูผู้สอน หรืออาจใช้การประเมินตนเองเพื่อให้มีข้อมูลในการประเมินผลได้...”

โดยสามารถสรุปองค์ประกอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม ตามแผนภาพที่ 2

สมรรถนะครูคหกรรม

Hec.
teacher
Competency
HOME ECONOMICS

สมรรถนะหลัก

1. การสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมในการพัฒนาองค์กรและวิชาชีพด้านคหกรรมศาสตร์
2. การศึกษาค้นคว้าหาความรู้ ติดตามองค์ความรู้ใหม่ ๆ ทางวิชาการและวิชาชีพคหกรรมศาสตร์
3. ความสามารถในการวางแผน การกำหนดเป้าหมาย การวิเคราะห์ สังเคราะห์ภารกิจของครูคหกรรม
4. ความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานที่ให้มีคุณภาพ ถูกต้อง ครบถ้วนสมบูรณ์
5. การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างเครือข่ายด้านคหกรรมศาสตร์
6. ความสามารถในการพัฒนาการปฏิบัติงานด้านคหกรรมศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องเพื่อให้งานประสบความสำเร็จ
7. การปรับปรุงระบบบริการด้านคหกรรมศาสตร์ให้มีประสิทธิภาพ
8. การเข้าไปมีส่วนร่วมผู้อื่นในการพัฒนาจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จเป้าหมาย
9. ความสามารถในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน
10. การแสดงบทบาทผู้นำหรือผู้ตาม
11. การปรับตัวเข้ากับกลุ่มคนหรือสถานการณ์ที่หลากหลาย

สมรรถนะประจำสายงาน

1. ความรู้ความสามารถในการออกแบบการเรียนรู้
2. การสร้างและพัฒนาหลักสูตร
3. การจัดการเรียนรู้ด้านคหกรรมศาสตร์ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. การใช้พัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ด้านคหกรรมศาสตร์
5. การสังเคราะห์
6. การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนด้านคหกรรมศาสตร์
7. การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
8. การสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับชุมชนเพื่อจัดการเรียนรู้ด้านคหกรรมศาสตร์
9. การเป็นบุคคลแห่งการเปลี่ยนแปลง
10. การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้แก่ผู้เรียน
11. การปฏิบัติงานอย่างไต่ตรอง
12. การสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อจัดการเรียนรู้

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ประกอบแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 สมรรถนะปัจจุบัน สมรรถนะที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของครูคหกรรม แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะหลัก 11 สมรรถนะ และสมรรถนะประจำสายงาน 12 สมรรถนะ โดยความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างเครือข่ายด้านคหกรรมศาสตร์ และการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ด้านคหกรรมศาสตร์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการสร้างเครือข่ายด้านคหกรรมศาสตร์ สามารถเพิ่มประสบการณ์องค์ความรู้ที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนการสอนของครูในรูปแบบที่มีความแตกต่างจากที่พบในชั้นเรียนของตนเอง ในขณะที่การจัดการเรียนการสอนของครูจำเป็นต้องมีนวัตกรรมที่ทันสมัยและตอบสนองความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับชกษภัทร์ สงวนเครือ (2567) ที่พบว่า ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับมาก เนื่องจากเป็นสมรรถนะที่สำคัญในการประกอบวิชาชีพครู โดยต้องสร้างการเรียนรู้แก่นักเรียนทั้งวิธีการสอน กระบวนการจัดกิจกรรม การประเมินและผล ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีประสิทธิผล จำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติหน้าที่ครูคือ ต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะด้านการสอนในชั้นเรียน การบริหารจัดการชั้นเรียน การวัดผลระหว่างเรียนและสมรรถนะด้านทักษะชีวิตส่วนตน เนื่องจากส่งผลต่อผลการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด (พวงเพ็ญ อินทรประวัติ และคณะ, 2564)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูผู้สอนคหกรรม พบว่าสมรรถนะครูมีความสำคัญเป็นอย่างมากต่อการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบการเรียนการสอนในปัจจุบันที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยมีครูเป็นผู้ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้เพื่อสร้างนวัตกรรมด้วยตนเอง ครูคหกรรมจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะให้ทันต่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ สอดคล้องกับ ฐาปวี หนองหารพิทักษ์ และคณะ (2565) ที่ศึกษาพบว่าการศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0 ให้ความสำคัญด้านการสร้างสรรค์เป็นหลัก ผ่านการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย เน้นให้ผู้เรียนรู้จักคิด ทดลองทำ เพื่อสร้างประสบการณ์และเรียนรู้การแก้ปัญหาจากสภาพจริง สามารถสร้างองค์ความรู้และต่อยอดสู่การเป็นนวัตกรรมได้ด้วยตนเอง ซึ่งครูควรนำรูปแบบการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ให้เกิดประโยชน์ แต่เนื่องจากเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ การระดมสมอง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการทำกรณีศึกษา เป็นทักษะที่สำคัญ ดังนั้น ครูจึงเป็นกำลังสำคัญที่ต้องมีความพร้อมในอนาคต โดยต้องได้รับการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมที่จะสามารถจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ผสมผสานรูปแบบการสอนที่ถ่ายทอดเนื้อหาความรู้แก่ผู้เรียนที่จะพัฒนาให้เป็นบุคคลในทศวรรษหน้า (ณัฐกานต์ เรือนคำ และกิตติชัย สุชาติโนบล, 2565)

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูผู้คหกรรม พบองค์ความรู้ใหม่ตามแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัยนำเสนอในเชิงระบบ แสดงให้เห็นว่า การพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม เริ่มต้นจากตัวป้อน คือ แนวคิดองค์การพัฒนสมรรถนะของ McClelland รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และผลการวิจัยด้านสมรรถนะหลักและสมรรถนะประจำสายงาน โดยใช้กระบวนการพัฒนาความรู้ ทักษะ คุณลักษณะในรูปแบบการอบรม สร้างเครือข่าย ศึกษาดูงาน ให้ได้ผลผลิตและผลลัพธ์ของสมรรถนะครูคหกรรมนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการศึกษาต่อยอด ซึ่งต้องให้ความสำคัญกับการประเมินระหว่างดำเนินการและหลังการดำเนินการด้วยการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

สรุป

การสอนด้านคหกรรมศาสตร์ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ช่วยให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการสร้างความรู้จากประสบการณ์การศึกษาด้านวิชาการและวิชาชีพ ครูคหกรรมจึงควรมีคุณลักษณะที่สามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้ เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และการวิจัยเชิงคุณภาพในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 โดยศึกษาความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม พบว่า ความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูคหกรรมมี 2 ด้าน คือ ด้านสมรรถนะหลัก มี 11 สมรรถนะ และด้านสมรรถนะประจำสายงานมี 10 สมรรถนะ แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรมมีความสำคัญและส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แบ่งได้ 3 ด้าน ได้แก่ ความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ รูปแบบการพัฒนา ควรใช้วิธีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการศึกษาดูงาน โดยดำเนินการในช่วงปิดภาคเรียน และประเมินผลด้วยวิธีการนิเทศ กำกับ ติดตาม การประเมินตนเองร่วมกับการประเมินโดยผู้เกี่ยวข้อง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสมรรถนะประจำสายงานของครูคหกรรม พบว่า การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ด้านคหกรรมศาสตร์ และการสร้างและพัฒนาหลักสูตร เป็นความต้องการจำเป็นในลำดับสูงสุดและรองลงมา ครูจึงควรมีบทบาทในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา และนำสื่อนวัตกรรม เทคโนโลยี มาใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนในรายวิชาทางคหกรรมศาสตร์ เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ที่ทันสมัยทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม สอดคล้องกับแผนการศึกษาของชาติ ปีพุทธศักราช 2560-2579 ที่เน้นการตอบสนองความต้องการผู้เรียนต่อไป

1.2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ ควรนำผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของสมรรถนะครูคหกรรม คือ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสร้างเครือข่ายด้านคหกรรมศาสตร์ นำไปสู่การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ด้านคหกรรมศาสตร์ รวมทั้งการสร้างและพัฒนาหลักสูตร กำหนดเป็นแนวทางการศึกษา เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคูในความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการจัดการเรียนรู้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยพบว่า การใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ด้านคหกรรมศาสตร์เป็นความต้องการจำเป็นสูงสุดในสมรรถนะประจำสายงาน ซึ่งเป็นสมรรถนะที่จำเป็นของครูคหกรรมในการปฏิบัติการสอน ดังนั้น จึงควรศึกษาเรื่องแนวทางการใช้และพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ เพื่อการจัดการเรียนรู้ด้านคหกรรมศาสตร์ สำหรับครูคหกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ โดยการสร้างรูปแบบและคู่มือการพัฒนาสมรรถนะครูคหกรรมดังกล่าว

เอกสารอ้างอิง

- กชภัทร์ สงวนเครือ. (2567). แนวทางสมรรถนะของครูในศตวรรษที่ 21 ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา*, 6(1), 89-102.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ พ.ศ. 2557. (2557, 29 ธันวาคม). *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 132 ตอนพิเศษ 52 ง. หน้า 7-8. <https://academic.pkru.ac.th/download/category/46-tqf1-ohed.html>.
- ฐาปวี หนองหารพิทักษ์ เพ็ญศรี ฉิรินัง อรุณ รักธรรม และอุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ. (2565). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูระดับประถมศึกษา ยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารนวัตกรรมการบริหารและการจัดการ*, 10(3), 29-40. <https://so02.tcithaijo.org/index.php/RCIM/article/view/255262/174518>
- ธนภุต อึ้งน้อย และอนุชา กอนพวง (2564). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูใหม่ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนครสวรรค์*, 23(2), 169-180 https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/221050
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS*. (พิมพ์ครั้งที่ 18). เอส. อาร์. พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- ณัฐกานต์ เรือนคำ และกิตติชัย สุธาสีโนบล. (2565). การเสริมสร้างสมรรถนะครูไทย กับการศึกษาไทย 4.0. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 4(1), 128-142. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/article/view/254881/173138>
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). สุวีริยาสาส์น.
- บุษกร เขียวจินดาگانต์. (2561). เทคนิคการวิจัยเชิงคุณภาพแบบกรณีศึกษา. *วารสารศิลปศาสตร์ปริทัศน์*, 13(25), 103-118. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/larhcu/article/view/143027/105861>
- พวงเพ็ญ อินทรประวัติ, ณัฐกร ดวงพระเกษ และฐิติรัตน์ คล่องดี. (2564). สมรรถนะของครู 4 ด้านที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนมากที่สุด. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*, 22(1), 180-195. <https://ejournals.swu.ac.th/index.php/jedu/article/view/13343/11148>
- ภัทรพร เกษสังข์ และแพรวณา เรียงริลา. (2564). การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ของครูคณิตศาสตร์ จังหวัดเลย. *วารสารการวัดผลการศึกษาสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 38(104), 25-37. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JEMEPTB/article/view/254476/171812>
- มณี โกสุมาศ. (2540). *พฤติกรรมการสอนคหกรรมศาสตร์*. ภาควิชาคหกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546*. นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครู (ฉบับปรับปรุง)*. สำนักพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2561, 20 มกราคม). *การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)*. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14329>
- สุวิมล ว่องวานิช. (2550). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวพร เมืองแก้ว. (2538). *การพัฒนาหลักสูตรคหกรรมศาสตร์*. ห้างหุ้นส่วนจำกัด พี เอ็น การพิมพ์.
- โสธรรณา เครือเมฆ, วิกร ตัณฑุฑโต และชัชสุนัน รังสยากร. (2562). รูปแบบการเรียนการสอนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาอนาคตของผู้เรียนคหกรรมศาสตร์. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 14(1), 339-355. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/article/view/125798/133781
- Chen, Y., & Sungkawadee, P., (2024). The Competency of Physical Education Teacher at the University of Guangdong China. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 4(1), 113–122.
- Cronbach, Lee J., Gleser, Goldine C., Nanda, Harinder, and Rajaratnam, Nageswari. (1972). *The dependability of behavioral measurement*. John Wiley.
- Erjavsek, M. (2021). Modern aspects of home economics education and Slovenia. *CEPS Journal*, 11(4), 33-62. <https://doi.org/10.25656/01:23792>
- McClelland, D. C. (1975). *Testing for Competence Rater than for Intelligence*. American Psychologist.
- Ojo, F. U., Etuokwu, M. N., & Ukpene, C. P. (2023). Creativities and Innovative Skills in Home Economics. *Nigeria Journal of Home Economics*, 11(8), 255-264. <https://doi.org/10.61868/njhe.v11i8.230>
- Qin, L., & Soonjan, R. (2024). A Developing Competency of High-School Physical Education Teacher Model in Eastern Guangdong Province. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 4(2), 397–406.
- Ruan, S, Horadal, P., Sawangcharoen, K., & Teekasap, S. (2024). Digital Competency Model Development for Public High School Teachers in Nanning. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(4), 253–272.
- Thila, M., Yaboonthong, Y., & Thongngok, T. (2025). Guidelines for Developing Digital Competencies of Teachers Attached to Office of the Vocational Education Commission, Chiang Mai Province. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 5(1), 611–628.

**กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาล
เมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี**
**COMPETITIVE STRATEGIES OF SMALL RETAIL STORE OPERATORS IN
PATHUM THANI MUNICIPALITY, MUEANG DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE**

สุตาภัทร จันทร์ประเสริฐ*

Sutaphat chanprasert

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

Faculty of Business Administration and Information Technology, Rajamangala, University of
Technology Suvarnabhumi

ฉัตรชนก กระจับนาค

Chatchanok Kajabnark

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Faculty of Management Science, Valaya Alongkorn Rajabhat University under the Royal Patronage
Pathumthani Province

นฤมล ทีระพัฒน์เกียรติ

Naruemon Teerapattanakiat

คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยปทุมธานี

Faculty of Business Administration and Accountancy, Pathumthani University

*E-mail: sutaphat.c@rmutsb.ac.th.

Received July 16, 2024; Revised March 7, 2025; Accepted March 7, 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลทั่วไปของร้านที่ส่งผลกระทบต่อกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี 2) ศึกษากลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และใช้สถิติเชิงอนุมาน ทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยของกลุ่ม เป็นต้น

ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด มีจำนวน 400 คน เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30-39 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มียอดขายต่อเดือน 10,001-20,000 บาท มีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ 5-10 ปี มีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้ามาจำหน่ายประมาณ 5,001-10,000 บาท จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการ อันดับที่สอง คือ ด้านการสร้างบรรยากาศภายในร้าน อันดับที่สาม คือ ด้านการสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้า ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัยในภาพรวม ของกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็ก ในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งการวิจัยพบว่าผู้ประกอบการ มีความคิดเห็นเชิงบวกต่อกลยุทธ์การแข่งขันโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวางแผนและการดำเนินงานในการประกอบการร้านค้าปลีก นอกจากนี้ผลการวิจัยยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของกลยุทธ์การแข่งขันเพื่อสร้างความแตกต่าง ซึ่งอาจเป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กควรให้ความสำคัญมากที่สุดไล่เรียงตามลำดับได้แก่ อันดับที่หนึ่ง คือ การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการ อันดับที่สอง คือ ด้านการสร้างบรรยากาศภายในร้าน อันดับที่สาม คือ ด้านการสร้าง ความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้า เป็นต้น ทั้งนี้ เพื่อช่วยให้ผู้บริหารร้านค้าปลีกขนาดเล็กใช้ในการวางแผนและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในการสร้าง กลยุทธ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการของตนให้เหมาะสมกับความต้องการและความพึงพอใจของ ลูกค้าช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถสร้างความแตกต่างในธุรกิจร้านค้าปลีกขนาดเล็กและสามารถ แข่งขันได้

คำสำคัญ: กลยุทธ์การแข่งขัน, ประสิทธิภาพ, ร้านค้าปลีกขนาดเล็ก

Abstract

This Article aimed to study 1) To study general store information that affects the competitive strategies of small retail store operators in Pathum Thani Municipality, Mueang District, Pathum Thani Province. and 2) To study the competitive strategies of small retail store operators in Pathum Thani Municipality, Mueang District, Pathum Thani Province.

This research is a quantitative research. The tools used to collect data include questionnaires. Statistics used in data analysis include frequencies, percentages, averages, and inferential statistics. Test for differences in group average scores, etc. the sample was...400.....They was selected by Most are female. Are between 30-39 years old and have a high school education/vocational certificate. Most of them have sales per month. 10,001-20,000 baht. Most have a business period of 5-10 years. Most have expenses in buying and selling products of 5,001-10,000 baht and most sell Food and Drink Competitive strategies of small retail store operators in Pathum Thani Municipality, Mueang District, Pathum Thani Province Overall, it is at a high level. the instrument for collecting data was The tools used to collect data include questionnaires. Statistics used in data analysis include frequencies, percentages, averages, and inferential statistics. Test for differences in group average scores, etc. Analysis data by Descriptive statistics and Content Analysis. The research results were found as follows;

Summary of the overall research results on the competitive strategies of small retail business operators in Pathum Thani Municipality, Mueang District, Pathum Thani Province, which the research found that the operators have positive opinions on the

overall competitive strategies. Statistically significant, which is important information for planning and operating retail businesses. In addition, the results of the research indicate the importance of competitive strategies to create differences. This may be something that retail entrepreneurs should give importance to in planning and implementing various activities in creating strategies, developing their products and services to suit the needs and satisfaction of customers, allowing entrepreneurs to make a difference in the business and compete.

Keywords: Competitive strategy, business operations, small retail stores,

บทนำ

ปัจจุบันธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย มีการพัฒนาทั้งรูปแบบ และการดำเนินงานของธุรกิจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นการตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม รวมทั้งวิวัฒนาการทางด้านเทคโนโลยี การบริหารที่ทันสมัยที่มีส่วนอย่างมากในการช่วยให้รูปแบบธุรกิจการค้าปลีกของไทยเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเปลี่ยนจากการดำเนินธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิม ที่ดำเนินการแบบธุรกิจครอบครัวมาเป็นรูปแบบของการดำเนินธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ เช่น ออนไลน์ และการสร้างเว็บไซต์ ด้านการส่งเสริมการตลาดมีการจัดกิจกรรมสร้างความสัมพันธ์สำหรับลูกค้า การเปลี่ยนแปลงรูปแบบของธุรกิจค้าปลีกจึงเปรียบเสมือนภาพสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมผู้บริโภค และการดำเนินชีวิตของประชากรได้เป็นอย่างดี (ทัศน หงษ์มา, 2565) ทั้งนี้ร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมเป็นธุรกิจของคนไทยจากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งจัดเป็นร้านค้าขนาดเล็กกระจายอยู่ทั่วประเทศไทย ตั้งแต่ในระดับจังหวัด อำเภอ ตำบล ไปจนถึงระดับหมู่บ้าน เป็นธุรกิจที่มีความสำคัญในการกระจายสินค้าจากผู้ผลิตไปถึงมือผู้บริโภคคนสุดท้าย โดยการซื้อสินค้านั้นเพื่อบริโภคของตนเองและครอบครัว อีกทั้งยังถือเป็นธุรกิจที่สามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวได้เป็นอย่างดีและเป็นสายใยของสังคมในชุมชน เป็นศูนย์กลางอีกแห่งหนึ่งในการพบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมทั้งสร้างวัฒนธรรมให้เกิดขึ้น ยกตัวอย่างคือ มีการซื้อสินค้าในระบบเงินเชื่อจนเกิดเป็นวัฒนธรรมของชุมชน เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันนอกจากร้านค้าปลีกจะเป็นดังข้อความข้างต้นแล้ว ในปัจจุบันยังมีการพัฒนารูปแบบร้านค้าปลีก มีการบริหารจัดการร้านค้าอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ มีการจัดการสต็อกสินค้าให้เป็นปัจจุบัน (จิรวุฒิ หลอมประโคน และคณะ, 2564) นอกจากนั้นในปัจจุบัน ธุรกิจค้าปลีกเริ่มมีการปรับตัวโดยมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาใช้ และมีการบริหารจัดการร้านค้าให้เป็นระบบมากขึ้น เช่น มีการเพิ่มช่องทางการขายออนไลน์ นำระบบการชำระเงินแบบ e-payment เข้ามาใช้ตลอดจน มีระบบ POS เข้ามาช่วยในการขายของหน้าร้าน เป็นต้น (พรรณรัตน์ บุญกว้าง และคณะ, 2566) รวมทั้งมีการตลาดที่ทันสมัยมากขึ้น ผ่านสื่อดิจิทัล ซึ่งถือเป็นรูปแบบใหม่ที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ทุกเพศทุกวัยได้มากขึ้น เช่น การโฆษณาหรือการขายของผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น tiktok facebook IG Line Shopping เป็นต้น (จรินทร์ จารุเสน และธัญนิชา วิโรจน์รุ่งน, 2565) แต่ที่ขาดเสียไม่ได้เลยของร้านค้าปลีกที่จะยั่งยืนและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้คือ การสร้างมิตรภาพและความสัมพันธ์อันดีกับชุมชนเดียวกันและชุมชนใกล้เคียง เพราะคนในชุมชน ถือเป็นลูกค้าอันดับแรกเลยที่ช่วยให้ร้านค้า

ปลีกขนาดเล็กดำรงความยั่งยืนทางธุรกิจของร้านค้าปลีกในชุมชนอยู่ได้อย่างมั่นคงและยาวนาน (นิคม ชุมเมือง และทวิช บุญธีรธรรม, 2563)

ปัจจุบันปทุมธานีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคกลาง และเป็นหนึ่งใน 5 จังหวัดที่อยู่ในพื้นที่ ปริมาณของกรุงเทพมหานคร มีเนื้อที่ประมาณ 1,525.856 ตารางกิโลเมตร หรือ ประมาณ 953,660 ไร่ มากเป็นอันดับที่ 70 จาก 77 จังหวัด มีประชากร 1,190,060 คน อันดับที่ 29 ของประเทศ สัดส่วน ร้อยละ 1.8 ของประชากรประเทศ แบ่งการปกครองออกเป็น 7 อำเภอ 60 ตำบล และ 460 หมู่บ้าน ซึ่งเขตการปกครอง 7 อำเภอ ประกอบด้วย อำเภอเมืองปทุมธานี อำเภอลองหลวง อำเภอธัญบุรี อำเภอหนองเสือ อำเภอลาดหลุมแก้ว อำเภอลำลูกกา และอำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานีเป็นพื้นที่ เศรษฐกิจสำคัญของประเทศ โดยมีมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product: GPP) ณ ราคาประจำปี 2566 เท่ากับ 434,004 ล้านบาท คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 2.6 ของมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมทั้งประเทศ (GDP) โดยมีสาขาการผลิตที่สำคัญอันดับที่ 1 คือ สาขาอุตสาหกรรม มีสัดส่วนร้อยละ 53.6 มีมูลค่าเท่ากับ 232,600 ล้านบาท รองลงมาอันดับที่ 2 คือ สาขาบริการ มีสัดส่วนร้อยละ 45.0 มีมูลค่าเท่ากับ 195,379 ล้านบาท และสาขาเกษตร มีสัดส่วนร้อยละ 1.4 มีมูลค่าเท่ากับ 6,025 ล้านบาท (สำนักงานจังหวัดปทุมธานี, 2566)

อนึ่งผู้ประกอบการร้านค้าปลีก ธุรกิจค้าปลีกแบบดั้งเดิม (ร้านโชห่วย) มีบทบาทสำคัญต่อ ระบบ เศรษฐกิจของประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันมีแนวโน้มจะลดลงตามลำดับ เนื่องจากว่า ร้านค้า ออนไลน์เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวัน ทั้งนี้เพื่อความสะดวกสบายในชีวิต ประกอบกับการเปลี่ยนแปลง ของโครงสร้างการค้าปลีก ผู้ประกอบการจึงต้องสรรหากลยุทธ์ใหม่ ๆ เข้ามา เช่น มีการส่งเสริมการขาย ในรูปแบบคูปองลดราคา เพื่อสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ทั้งนี้เพื่อดึงดูดลูกค้าให้พึงพอใจ (จิรวุฒิ หลอมประโคน และคณะ, 2564) นอกจากนี้ในอนาคตถ้าเป็นไปได้ร้านค้าปลีกเล็ก ๆ หลาย ๆ ร้าน ตั้งแต่ 2 ร้านขึ้นไปมีการรวมตัวกันเป็นองค์กรเพื่อให้มีอำนาจต่อรองราคากับผู้ผลิตสินค้า ได้เนื่องจากถ้ามีการรวมตัวกันเป็นองค์กรใหญ่ ๆ จะสามารถซื้อได้ในปริมาณที่มาก ทั้งนี้เพื่อมีอำนาจใน การต่อรองราคา ให้ได้สินค้าราคาที่ถูกกว่าซื้อปลีกหรือซื้อในจำนวนน้อย (เพ็ญลักษณ์ ทองศรี และณัฐนรี สมมิตร, 2563)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นประเด็นปัญหาที่ผู้วิจัยจะต้องศึกษาคือ การหากลยุทธ์ใน การแข่งขันของร้านค้าปลีกขนาดเล็ก ว่ามีกลยุทธ์ในการแข่งขันใดบ้างที่ช่วยแก้ไขปัญหาร้านค้าปลีก ขนาดเล็กในประเทศไทย อาทิเช่น การสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ การให้ความสำคัญกับลูกค้า การสร้างบรรยากาศภายในร้าน และการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าจังหวัด ปทุมธานีเป็นจังหวัดที่มีความสำคัญเชิงเศรษฐกิจ และมีการแข่งขันที่รุนแรงของธุรกิจค้าปลีก จึงได้ศึกษากลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี” เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมสามารถดำเนิน ธุรกิจได้เหนือกว่าคู่แข่งที่เพิ่มขึ้น และเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายตามที่ต้องการได้ โดยผู้ประกอบการร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมต้องมีการทำความเข้าใจและการนำแนวทางในการดำเนิน ธุรกิจมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสม ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินธุรกิจให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปของร้านที่ส่งผลต่อกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษากลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีลักษณะประชากรศาสตร์

การศึกษาลักษณะด้านประชากรศาสตร์ (Demographic) ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นเกณฑ์เหมาะสมได้รับความนิยมที่มักใช้ในการจัดกลุ่มลูกค้าผู้ประกอบการแบ่งตลาด เนื่องจากตัวแปรด้านประชากรศาสตร์เป็นลักษณะสำคัญที่ช่วยบ่งชี้ตลาดเป้าหมายได้อย่างชัดเจน และเป็นตัวชี้วัดด้านประชากรศาสตร์ที่มีความง่าย ชัดเจน และสะดวกต่อการจัดกลุ่ม (ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ, 2552) นอกจากนี้ แนวคิดและทฤษฎีลักษณะประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย ข้อมูลคุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริโภค ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ ยังใช้เป็นเครื่องมือในการกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และสามารถว่าโครงสร้าง ส่วนผสมทางการตลาดได้ตรงกับความต้องการของ กลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด สุมัยยานาคานาวา (2564, หน้า 325 อ้างถึงในสุตารัตน์ สะโดอยู่ และแสงจิตต์ ไต่แสง, 2565)

แนวคิดและทฤษฎีกลยุทธ์การแข่งขัน

อย่างไรก็ตาม Porter (1998) ได้กล่าวว่า กลยุทธ์การแข่งขัน คือ เครื่องมือของนักบริหารในการบริหารงานเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เพิ่มขึ้นการบริหารเชิงกลยุทธ์จะเน้นและให้ความสำคัญต่อการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (Strategic Decision Making) ที่ไม่เหมือนกับการตัดสินใจในลักษณะอื่น ๆ เพราะการบริหารเชิงกลยุทธ์จะเกี่ยวข้องกับอนาคตในระยะยาวขององค์กรทั้งหมด ซึ่งมีลักษณะดังนี้ คือ

1. เป็นกระบวนการของการบริหารองค์การโดยรวม
  2. เป็นการบริหารที่เน้นการสร้างกลยุทธ์ เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันให้กับองค์กรในระยะยาว
  3. เป็นการตัดสินใจที่อาศัยขั้นเชิง ไม่มีวิธีการที่สำเร็จรูป
  4. ต้องอาศัยความร่วมมือพันธะผูกพัน (Commitment) และทรัพยากรในองค์การ
  5. มีทิศทางที่ชัดเจนต่อทางเลือกต่าง ๆ และแสดงให้ทุกคนในองค์การเข้าใจตรงกัน
- เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางธุรกิจมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา อาจก่อให้เกิดโอกาส หรืออุปสรรคแก่องค์กรได้ องค์กรจึงจำเป็นต้องพิจารณาสภาพแวดล้อมภายในขององค์กร เพื่อหาจุดแข็งหรือจุดอ่อนในการหลีกเลี่ยงอุปสรรคหรือใช้ประโยชน์จากโอกาสที่มีอยู่ได้ ดังนั้นการจัดการเชิงกลยุทธ์จึงเป็นการบริหารโดยคำนึงถึง 1) ลักษณะการดำเนินงานขององค์กร 2) ลักษณะธุรกิจในอนาคต 3) สภาพแวดล้อม 4) การจัดสรรทรัพยากร และ 5) การปฏิบัติงานให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

นอกจากนั้น Porter ยังได้กล่าวว่า การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันให้ได้สูงกว่าคู่แข่งนั้น ผลผลิตภัณฑ์ หรือกลยุทธ์ที่ใช้จะต้องมีลักษณะที่แตกต่างในด้านความพิเศษ หรือมี

ลักษณะเฉพาะไม่เหมือนใคร โดยสิ่งที่จะทำให้ธุรกิจสร้างความแตกต่างได้ จะต้องใช้กลยุทธ์การสร้าง
ความได้เปรียบทางการแข่งขันในด้านการสร้างความแตกต่าง ซึ่งมีด้วยกัน 3 ด้าน ได้แก่

1. กลยุทธ์ด้านต้นทุน การเป็นผู้นำด้านต้นทุน สามารถกำหนดราคาได้ต่ำกว่าราคาใน
ท้องตลาด ทั่วไป ซึ่งอาจจะทำได้ด้วยการหาพันธมิตรทางการค้าเพื่อ MOU ร่วมกัน หรืออาจจะซื้อ
วัตถุดิบที่สามารถเก็บไว้ได้นานในจำนวนที่มากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้ราคาที่ซื้อลดลง ซึ่งตรงกับหลัก
เศรษฐศาสตร์ที่ว่า ECONOMY OF SCALE การประหยัดจากขนาด เป็นต้น หากว่าต้นทุนต่ำกว่าจะทำให้
ให้มีโอกาสอยู่ในตลาดการแข่งขันได้

2. กลยุทธ์ความแตกต่าง สินค้าหรือการบริการที่ธุรกิจผลิตมาจะต้องมีความแตกต่างที่ไม่
สามารถหาได้จากสินค้าทั่วไปหรือมีการเพิ่มประสิทธิภาพ ศักยภาพของสินค้า เช่น การนำเอาเทคโนโลยี
เข้ามาช่วยด้วยการสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่ไม่เหมือนใคร เช่น ผลิตภัณฑ์ไม่ซักรักยั้งหอม เป็นลักษณะ
เสื่อนาโน เป็นต้น

3. กลยุทธ์มุ่งเน้นเฉพาะกลุ่ม เป็นการมุ่งเน้นสินค้าให้กับตลาดเฉพาะส่วน เช่น กลุ่มตลาดที่มี
รายได้สูง กลุ่มที่ชอบสินค้าแบรนด์เนม หรือกลุ่มที่ชอบผลิตภัณฑ์มือสอง การที่มีสินค้าและบริการที่แยก
เฉพาะจะทำให้เข้าถึงได้ทุกกลุ่มและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการซื้อสินค้า

แรงจูงใจมีความเกี่ยวข้องที่สำคัญกับผู้บริโภคในการจัดซื้อสินค้านี้ระหว่างแรงจูงใจกับ
พฤติกรรมในการซื้อสินค้า ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกจึงมองเห็นสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการซื้อสินค้าใน การ
จับจ่ายผ่านการใช้จ่ายซึ่งเป็นเรื่องกลางระหว่างร้านค้าและ ซึ่ง Maslow (1970 อ้างถึงในกัญญาณัฐ
แสนสุวรรณ, 2567) ที่ได้กล่าวว่า แรงจูงใจในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ หรือสินค้า ประกอบด้วย 4 ข้อ
ได้แก่

1. แรงจูงใจที่เกิดจากตัวผลิตภัณฑ์ (Product motive) เป็นแรงจูงใจในการซื้อผลิตภัณฑ์
ขั้นพื้นฐานที่เกิดจากความต้องการสินค้าของผู้บริโภคจะเกิดขึ้นที่ผู้บริโภคต้องการซื้อสินค้าและบริการ
เพื่อตอบสนองความต้องการของตนเองให้ได้รับความพึงพอใจ

2. แรงจูงใจที่เกิดจากเหตุผลของผู้บริโภค (Rational motive) เกิดจากการไตร่ตรอง
พิจารณาของ ผู้บริโภคอย่างมีเหตุผลก่อนว่าเหตุใดจึงต้องการสินค้าชนิดนั้น

3. แรงจูงใจที่เกิดจากอารมณ์ผู้บริโภค (Emotional motive) เป็นการเลือกตามจุดมุ่งหมาย
ตามหลักเกณฑ์ความรู้สึกส่วนตัวหรือการเลือกส่วนตัว

4. แรงจูงใจที่เกิดจากการอุปถัมภ์ร้านค้า (Patronage Buying Motive) เกิดขึ้นจากการที่
ผู้บริโภคต้องการซื้อสินค้าจากผู้ให้บริการร้านใดร้านหนึ่งโดยเฉพาะ ถือว่าได้เป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่ง

จากแนวคิดทฤษฎีดังกล่าวข้างต้น แสดงให้เห็นว่ากลยุทธ์การแข่งขันของธุรกิจขนาดเล็ก
ที่ผู้ประกอบการจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ในการแข่งขันเพื่อต่อสู้กับคู่แข่ง เนื่องจากร้านค้าปลีกขนาดเล็ก
ในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี เป็นร้านค้าแบบดั้งเดิมหรือร้านโชห่วย ร้านขายสินค้าเฉพาะสาย
ผลิตภัณฑ์ ร้านขายสินค้าแบบเน้นสินค้าราคาถูก เป็นต้น ดังนั้นผู้วิจัยจึงเห็นว่ากลยุทธ์การแข่งขันของ
ผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กจะต้องสอดคล้องกับปัจจัยที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจพิจารณาถึงปัจจัย
ภายนอก ได้แก่ สถานที่ สินค้า คุณค่า บุคลากร และการสื่อสารกับลูกค้า ส่วนปัจจัยภายใน ได้แก่

การกระจายสินค้า ระบบเทคโนโลยีและความสัมพันธ์ลูกค้า และเพื่อให้สอดคล้องกับการสร้างความแตกต่างเพื่อให้เกิดการแข่งขันนำมาสร้างเป็นนิยาม กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการ ได้ว่า

1. การสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ หมายถึง การสร้างคุณลักษณะจำเพาะของผลิตภัณฑ์และสร้างความหลากหลายให้แตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งเป็นคุณลักษณะที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง

2. การให้ความสำคัญกับลูกค้า หมายถึง การสร้างความประทับใจหรือความพึงพอใจให้กับลูกค้า เพื่อให้ลูกค้ากลับมาซื้อสินค้าอีกหรือเป็นลูกค้าประจำ

3. การสร้างบรรยากาศภายในร้าน หมายถึง การออกแบบผังร้าน การตกแต่งจัดวางสินค้า และการสร้างบรรยากาศภายในร้าน เพื่อกระตุ้นให้ลูกค้าเกิดความสนใจซื้อ และสร้างเอกลักษณ์ให้กับร้านค้า

4. การนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการ หมายถึง การนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีอยู่เข้ามาประยุกต์ใช้กับร้านค้า ในเรื่องการจัดเก็บค่าสินค้า การรักษาความปลอดภัย การบันทึกรายการสินค้า รวมถึงระบบการจัดการสินค้าคงคลัง

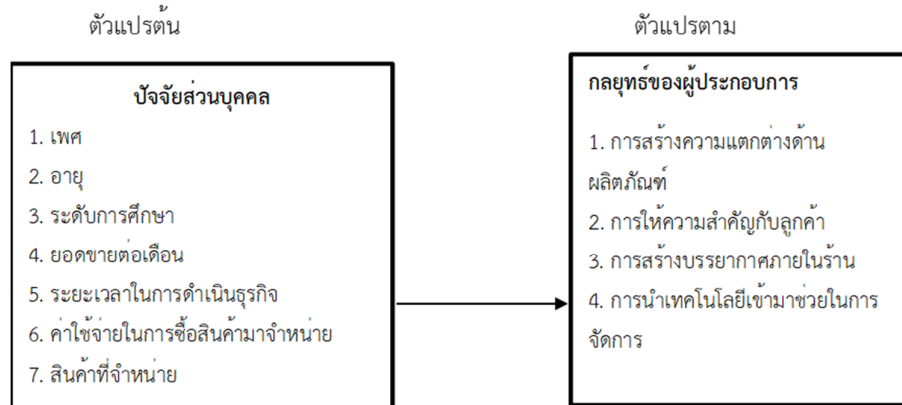
ดังนั้นจากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้สรุปตัวแปรจากการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ประกอบด้วย ตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ยอดขายต่อเดือน ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้ามาจำหน่าย และสินค้าที่จำหน่าย

ตัวแปรตาม ได้แก่ กลยุทธ์ของผู้ประกอบการ ประกอบด้วย การสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ การให้ความสำคัญกับลูกค้า การสร้างบรรยากาศภายในร้าน และการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการ ดังสรุปได้ตามแผนภาพกรอบแนวคิดการวิจัย แผนภาพที่ 1

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาเรื่องกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี มีการศึกษาทบทวนแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งได้ตัวแปรต้นและตัวแปรตามเป็นกรอบแนวคิดงานวิจัยดังต่อไปนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่องกลยุทธ์การแข่งขันนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างการวิจัย คือผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี พื้นที่วิจัยคือ เขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของ กลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากรของคอคแรน (Cochran, 1977 อ้างถึงใน สุพิชชา ตั้งจิตเจริญ และมะดาโอะ สุธง, 2565) ซึ่งขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการคำนวณเท่ากับ 400 ตัวอย่าง โดยใช้วิธีการเก็บ ตัวอย่างตามความสะดวก ซึ่งเป็นการเก็บตัวอย่างแบบการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยจะทำการแจกแบบสอบถาม จากจำนวนผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 400 คน (Cohen, 1988) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 1 ชนิด ได้แก่แบบสอบถาม ใช้ศึกษารวบรวมข้อมูลด้วยตนเองโดยการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2566 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2567 การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนั้นจะมีการตรวจสอบคุณภาพในด้านความตรงของเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรง (Reliability) โดยมีรายละเอียด ดังต่อไปนี้

การทดสอบความเที่ยงตรง (Content Validity)ของเนื้อหาทำก่อนนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจริง จากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้ทำการตรวจสอบ คือ ผู้เชี่ยวชาญในการทำวิจัยด้านการท่องเที่ยวจำนวน 5 ท่าน เป็นผู้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย โดยอาศัยดุลยพินิจของผู้เชี่ยวชาญ ใช้หาวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามระหว่างข้อความคำถามกับเนื้อหาในประเด็นที่ต้องการวิจัยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ทำการพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนน (พิสนุ พงศ์ศรี, 2560)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 1 แสดงข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยรวม

กลยุทธ์ของผู้ประกอบการ ร้านค้าปลีกขนาดเล็ก	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับที่
1. ด้านการสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์	3.78	0.74	มาก	3
2. ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้า	3.57	0.72	มาก	4
3. ด้านการสร้างบรรยากาศภายในร้าน	3.85	0.83	มาก	2
4. ด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการ	3.94	0.89	มาก	1
ผลรวม	3.79	0.80	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย เท่ากับ 3.79 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 อันดับที่สอง คือ ด้านการสร้างบรรยากาศภายในร้าน ค่าเฉลี่ยเท่ากับ

3.85 อันดับี่สาม คือ ด้านการสร้างควมแตกต่างด้านผลิตภัณท์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้า ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.57 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัย พบว่า กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงข้อมูลกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	$\bar{X}$	SD.	T	Sig.
ชาย	166	3.88	0.703	2.242	.807
หญิง	234	3.72	0.640		

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .807 นั่นคือ เพศที่ต่างกันส่งผลต่อกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 แสดงข้อมูลกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามอายุ

ความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.49	4	0.123	.270	.897
ภายในกลุ่ม	179.026	395	0.453		
รวม	179.516	399			

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .897 นั่นคือ อายุที่ต่างกัน ส่งผลต่อกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 แสดงข้อมูลกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามระดับการศึกษา

ความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.092	4	0.273	.604	.660
ภายในกลุ่ม	178.424	395	0.452		
รวม	179.516	399			

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .660 นั่นคือ ระดับการศึกษาที่ต่างกันส่งผลต่อกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 แสดงข้อมูลกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามยอดขายต่อเดือน

ความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	1.109	3	0.37	.820	.483
ภายในกลุ่ม	178.407	396	0.451		
รวม	179.516	399			

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 5 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .483 นั่นคือ ยอดขายต่อเดือนที่ต่างกัน ส่งผลต่อกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 6 แสดงข้อมูลกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ

ความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.274	3	0.091	.202	.895
ภายในกลุ่ม	179.242	396	0.453		
รวม	179.516	399			

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 6 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .895 นั่นคือ ระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจที่ต่างกัน ส่งผลต่อกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 7 แสดงข้อมูลกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้ามาจำหน่าย

ความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	0.632	3	0.211	.466	.706
ภายในกลุ่ม	178.884	396	0.452		
รวม	179.516	399			

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 7 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .706 นั่นคือ ค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้ามาจำหน่ายที่ต่างกัน ส่งผลต่อกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

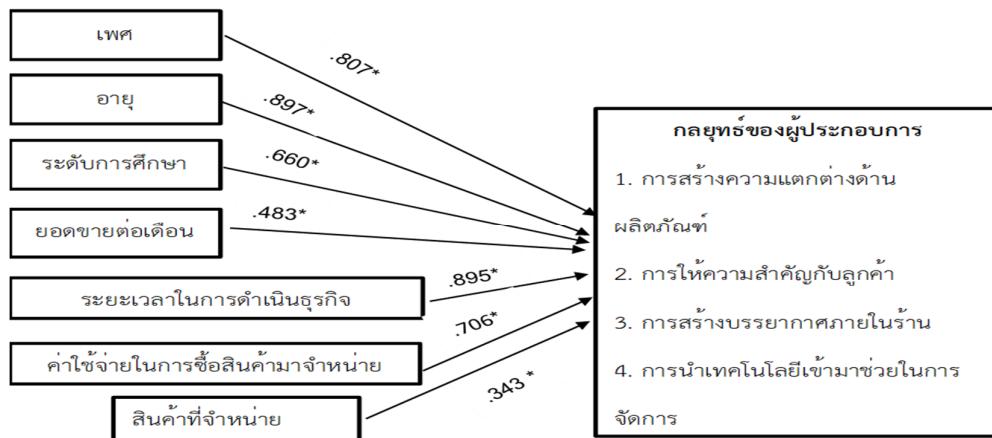
ตารางที่ 8 แสดงข้อมูลกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยจำแนกตามสินค้าที่จำหน่าย

ความแปรปรวน	SS	DF	MS	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	3.551	7	0.507	1.130	.343
ภายในกลุ่ม	175.965	392	0.449		
รวม	179.516	399			

* แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 8 พบว่า ค่า Sig. เท่ากับ .343 นั่นคือ สินค้าที่จำหน่ายที่ต่างกัน ส่งผลต่อกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ตัวแปรปัจจัยส่วนบุคคลทั้ง 7 ตัวแปร สามารถพยากรณ์กลยุทธ์ของผู้ประกอบการได้ 4 ตัวแปร คือ การสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ การให้ความสำคัญกับลูกค้า การสร้างบรรยากาศภายในร้าน และการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการ ดังแสดงในภาพที่ 2 แผนภาพที่ 2 แสดงการพยากรณ์กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

แผนภาพที่ 2 แสดงการพยากรณ์กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี

อภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่ากลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการ อันดับที่สองคือ ด้านการสร้างบรรยากาศภายในร้าน อันดับที่สาม คือ ด้านการสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้า ตามลำดับ รายละเอียดในแต่ละด้าน มีดังนี้

1) ด้านการสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ มีผลรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร้านนำผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่และทันสมัยมาจำหน่าย รองลงมาคือ มีผลิตภัณฑ์จำนวนมากเพียงพอ เหมาะสมกับความต้องการของลูกค้า และอันดับสุดท้าย คือ ผลิตภัณฑ์มีความหลากหลาย ลูกค้าสามารถเลือกสรรได้ตามความต้องการ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับทัศนศึกษา (2565) ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในยุค 4.0 ของธุรกิจร้านค้าปลีกขนาดเล็ก ในจังหวัดนนทบุรี ได้กล่าวว่า ในการส่งเสริมการตลาดด้านบุคลากร มีจุดยืนที่โดดเด่นด้านใดด้านหนึ่งเหนือคู่แข่ง อาจเน้นด้านราคา เช่น ลดครั้งวัน ครั้งราคา ลดกระหน่ำ ลดสุด ๆ หรือลดราคา 50-70 เปอร์เซ็นต์ ทุกชั้นทุกแผนก และสอดคล้องกับ พรรณรัตน์ บุญกว้าง และคณะ (2566) ทำการศึกษาเรื่อง โอกาสและความท้าทายเพื่อความอยู่รอดของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในยุคหลังโควิด-19 ได้กล่าวว่า สามารถอาศัยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมาเป็นตัวเชื่อมโยงโดยจะส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมผู้บริโภคออนไลน์ ยกตัวอย่างเช่น การซื้อสินค้าแบบไร้สัมผัส ระบบชำระเงินแบบไร้สัมผัส ชั่งวางอัจฉริยะและระบบชำระเงินด้วยตนเอง

2) ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้า มีผลรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ร้านมีการแนะนำผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าแต่ละราย รองลงมา คือ มีของขวัญหรือของสมนาคุณเพื่อตอบแทนลูกค้าในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เสมอ และอันดับสุดท้าย คือ มีการสอบถามความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ และบริการของทางร้าน ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับจิรวุฒิ หลอมประโคน และคณะ (2564) ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมผู้บริโภคและกลยุทธ์ของธุรกิจค้าปลีก 4.0 พร้อมทั้งเสนอแนะกลยุทธ์ให้กับ ภาคธุรกิจค้าปลีก พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ ราคา ความสะดวกในการซื้อ การขายโดยใช้พนักงาน การส่งเสริมการขาย ลักษณะทางกายภาพ และปัจจัยด้านอื่น ๆ ได้แก่ ประสิทธิภาพ ที่ได้รับขณะซื้อผลิตภัณฑ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการในร้านค้าปลีก และสอดคล้องกับ ทัศนศึกษา (2565) ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณค่าตราสินค้ากับความจงรักภักดีในตราสินค้าเครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี ได้กล่าวว่า ควรให้ลูกค้าเกิดความตระหนัก ทำให้เกิดภาพลักษณ์ตราสินค้าที่น่าเชื่อถือ ได้ส่งผลให้เกิดคุณค่าตราสินค้าในสายตาของผู้บริโภคด้วยการบอกปากต่อปาก (Word of Mouth) และที่สำคัญเพื่อเป็นการครองใจลูกค้า และเข้าถึงความต้องการของลูกค้าได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สุภาพ พงษ์เพ็ง และคณะ (2565) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตกรุงเทพมหานคร ได้กล่าว ควรมีการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ และควรทำการวิเคราะห์ถึงจุดอ่อนจุดแข็ง อุปสรรค และโอกาส ในการปรับตัวของร้านเพื่อความอยู่รอดด้วย

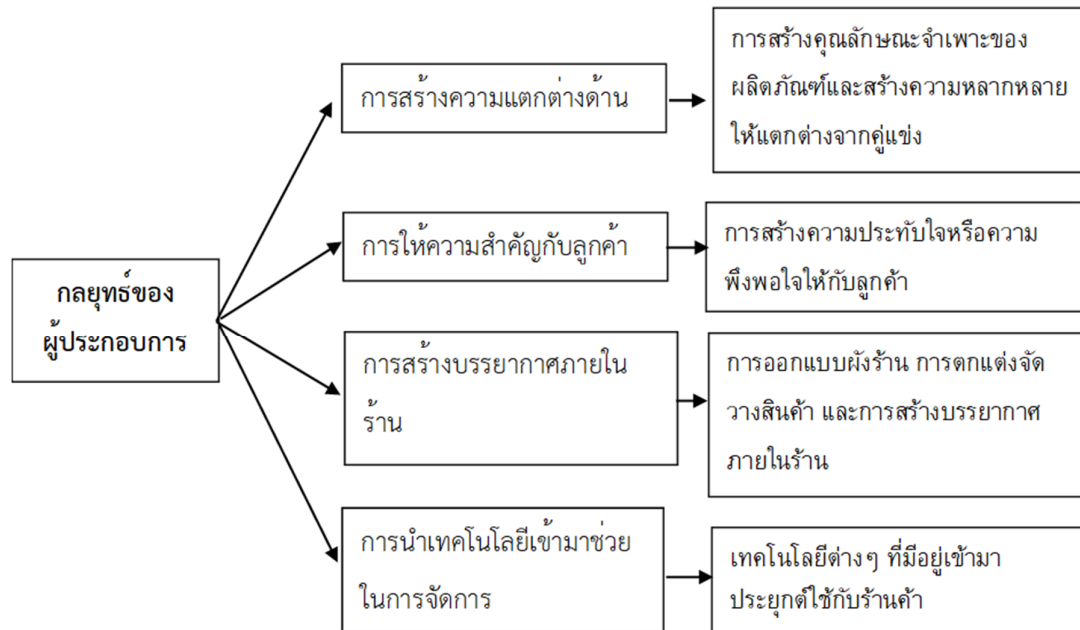

3) ด้านการสร้างบรรยากาศภายในร้าน มีผลรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการจัดวางสินค้าประเภทเดียวกันให้อยู่ในบริเวณเดียวกัน และแยกเป็นหมวดหมู่ชัดเจน รองลงมา คือ มีการตกแต่งร้านทั้งภายใน และบรรยากาศรอบ ๆ ร้านให้สวยงามสะอาดตา และอันดับสุดท้าย คือ มีการดูแลรักษาความสะอาดภายใน และภายนอกร้านอย่างสม่ำเสมอ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนา หงษ์มา (2565) ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในยุค 4.0 ของธุรกิจร้านค้าปลีกขนาดเล็ก ในจังหวัดนนทบุรี

4) ด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการ มีผลรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทางร้านมีการติดตั้งกล้องวงจรปิด เพื่อรักษาความปลอดภัย รองลงมา คือ มีการใช้เครื่องคิดเงิน/ชำระเงิน เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการเก็บค่าสินค้า และอันดับสุดท้าย คือ มีการบริหารสินค้า หรือจัดการสินค้าคงคลังด้วยระบบคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัย ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนา หงษ์มา (2565) ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในยุค 4.0 ของธุรกิจร้านค้าปลีกขนาดเล็กในจังหวัดนนทบุรี และซึ่งสอดคล้องกับจิรวุฒิ หลอมประโคน และคณะ (2564) ทำการศึกษาเรื่อง พฤติกรรมผู้บริโภคและกลยุทธ์ของธุรกิจค้าปลีก 4.0

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษากลยุทธ์การแข่งขันของธุรกิจขนาดเล็ก ผู้ประกอบการจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ในการแข่งขัน เพื่อต่อสู้กับคู่แข่ง เนื่องจากร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี มักจะเป็นร้านค้าแบบดั้งเดิมหรือร้านโชห่วย ร้านขายสินค้าเฉพาะสายผลิตภัณฑ์ ร้านขายสินค้าแบบเน้นสินค้าราคาถูก พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปได้ซึ่งตัวแปรมีความเกี่ยวข้องกันรวมถึงการได้ทราบถึงอิทธิพลที่ส่งผลต่อกันในบริบทนี้โดยผู้วิจัยพบว่าปัจจัยการสร้าง ความแตกต่างเพื่อให้เกิดการแข่งขัน นำมาสร้างเป็นนิยาม กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการ ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทางทฤษฎีและการปฏิบัติซึ่งแสดงในภาพที่ 2 ดังนี้แผนภาพที่ 3 แสดงผังมโนทัศน์ความสัมพันธ์กันในทางทฤษฎีและการปฏิบัติของปัจจัยการสร้าง ความแตกต่างเพื่อให้เกิดการแข่งขัน นำมาสร้างเป็นนิยาม กลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการ จากแผนภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อช่วยให้ธุรกิจสามารถวางกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพและสร้างความคงทนในตลาดการสร้างแบรนด์ที่มีคุณค่าและมีความทันสมัยทั้งในผลิตภัณฑ์และการบริการทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจในการซื้อสินค้าหรือบริการและยังสามารถสร้างความพึงพอใจได้

แผนภาพที่ 3 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากแผนภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของผู้ประกอบการเป็นผลมาจากการสร้างกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการอย่างเป็นรูปธรรมรวมถึงสอดคล้องกับการสร้างความแตกต่างเพื่อให้เกิดการแข่งขัน นำมาสร้างเป็นนิยาม ของผู้ประกอบการเป็นต้น

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความได้นำเสนอข้อมูลที่สำคัญเกี่ยวกับกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ซึ่งการวิจัยพบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 400 คน เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30-39 ปี ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. มียอดขายต่อเดือน 10,001-20,000 บาท มีระยะเวลาในการดำเนินธุรกิจ 5-10 ปี มีค่าใช้จ่ายในการซื้อสินค้ามาจำหน่ายประมาณ 5,001-10,000 บาท จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่ม ด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการ อันดับที่สอง คือ ด้านการสร้างบรรยากาศภายในร้าน อันดับที่สาม คือ ด้านการสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้า ตามลำดับ พบว่าผู้ประกอบการมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อกลยุทธ์การแข่งขันโดยรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติซึ่งเป็นข้อมูลที่สำคัญในการวางแผนและการดำเนินงานในการประกอบการร้านค้าปลีก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ด้านการสร้างความแตกต่างด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ประกอบการรู้ถึงการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ที่มีความหลากหลาย ลูกค้านำสามารถเลือกสรรได้ตามความต้องการ รวมทั้งควรการปรับเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ใหม่ด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามาช่วย เพื่อให้เกิดความทันสมัยกับร้านค้าปลีกขนาดเล็กมากขึ้น

1.2 ด้านการให้ความสำคัญกับลูกค้า ผู้ประกอบการควรมีการสอบถามความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์และบริการของทางร้านค้าปลีก เพื่อที่จะได้ปรับเปลี่ยนให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าได้มากขึ้น

1.3 ด้านการสร้างบรรยากาศภายในร้าน ผู้ประกอบการรู้ถึงการดูแลรักษาความสะอาดภายใน และภายนอกร้านอย่างสม่ำเสมอ

1.4 ด้านการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการ ผู้ประกอบการรู้ถึงการบริหารสินค้าหรือจัดการสินค้าคงคลังด้วยระบบคอมพิวเตอร์หรือเทคโนโลยีที่ทันสมัย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยนี้มุ่งศึกษาเฉพาะกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกขนาดเล็กในเขตเทศบาลเมืองปทุมธานี อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี เท่านั้น การวิจัยครั้งต่อไปควร จะศึกษาให้ครอบคลุมถึงกลยุทธ์การแข่งขันของผู้ประกอบการร้านค้าปลีกในเขตจังหวัดปทุมธานี ด้วยดังนี้

2.2 ในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ในครั้งหน้าควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพลงลึกการตอบแบบสัมภาษณ์รายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

2.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ความคาดหวัง และความพึงพอใจในการให้บริการของร้านค้าปลีกขนาดเล็ก

เอกสารอ้างอิง

กัญญาณัฐ แสนสุวรรณ. (2567). ปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจต่อผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการผ่านเว็บไซต์ ของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองมหาสารคาม Journal of Organizational Management Excellence, 1(2), 17–28. <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JOME/article/download/654/445/3696>

จรินทร์ จารุเสน และธันย์นิชา วิโรจน์รุจน์. (2565). การบริการช่องทางตลาดสำหรับผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้าบนอัตลักษณ์ชุมชนกลุ่มวิสาหกิจชุมชนคอตตอนดีไซน์ จ.ปทุมธานี. วารสารศิลปการจัดการ, 6(1), 160-174. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/view/252299>

จิรวุฒิ หลอมประโคน, อิศราภรณ์ ลาดละคร และเหมือนจิต จิตสุนทรชัยกุล. (2564). กลยุทธ์ของธุรกิจค้าปลีก 4.0. วารสารวิจัยรัฐไพพรรณี, 15(2), 17-24. <https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/article/view/254053>

ทัศนาศ หงษ์มา. (2565). กลยุทธ์การปรับตัวเพื่อความอยู่รอดในยุค 4.0 ของธุรกิจร้านค้าปลีกขนาดเล็กในจังหวัดนนทบุรี. วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรีรับใช้สังคม, 8(1), 1-17. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/article/view/254053>

- thaijo.org/index.php/DRURDI/article/view/254218
- ทัศนาศา หงษ์มา. (2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณค่าตราสินค้ากับความจงรักภักดีในตราสินค้าเครื่องสำอางนำเข้าจากต่างประเทศของผู้บริโภคในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารวิจัยราชภัฏธนบุรีรับใช้สังคม*, 8(2), 79-94. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/DRURDI/article/view/257731>
- นิคม ชุมเมือง และทวิช บุญธิรัมย์. (2563). การปรับตัวของธุรกิจร้านค้าปลีกเพื่อการพัฒนาชุมชนตำบลทุ่งหลวงอำเภอฟัว จังหวัดเชียงใหม่. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 5(3), 123-132. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JMSD/article/view/252356>
- พรรณรัตน์ บุญกว้าง, ธนกร สิริสุคันธา และรวมพร มาลา. (2566). โอกาสและความท้าทายเพื่อความอยู่รอดของร้านค้าปลีกขนาดเล็กในยุคหลังโควิด-19. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, 8(2), 87-98. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/267586>
- พิสนุ พงศ์ศรี. (2560). *วิจัยทางการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). บริษัท พอเพอร์ตี จำกัด
- เพ็ญลักษณ์ ทองศรี และณัฐนรี สมิตร. (2563). แนวทางการปรับตัวในการดำเนินธุรกิจร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิม อำเภอบางปลาม้า จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, 14(3), 447-460. <https://so01.tci-thaijo.org/index.php/journaldte/article/view/245531>
- สุภาพ พงษ์เพ็ง, ลาวัลย์ ต้นสกุลรุ่งเรือง, เสาวนีย์ สมันต์ตรีพร และศิริพร สัจจามันท์. (2565). ปัจจัยความสัมพันธ์เชิงสาเหตุต่อการพัฒนาศักยภาพการแข่งขันของร้านค้าปลีกแบบดั้งเดิมในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน*, 8(1), 137-152. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/Logis_j/article/view/256008
- สุพัชชาตั้งจิตเจริญ และมะดาโอะ สุธลง. (2565). กลยุทธ์ความได้เปรียบทางการแข่งขันและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ ที่มีผลต่อความเชื่อมั่นในตราสินค้าวารสารเครือข่ายส่งเสริมการวิจัยทางมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5(3), 68-79 <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/hsmj/article/view/259484/175452>
- สุภารัตน์ สะโดอยู่ และ แสงจิตต์ ไต้แสง, 2565. ปัจจัยในการปฏิบัติงานที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท เอลเลค แอนด์เอลเทค (ประเทศไทย) จำกัด จังหวัดปทุมธานี *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์*, 24 (2), 1-10. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/msaru/article/view/260603>
- สมัยยา นาคานาวา. (2564). ทักษะคหกรรมศาสตร์ และ ส่วนผสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์และ ส่งผลต่อทัศนคติการใช้บริการร้านอาหารฮาลาล ของผู้บริโภคที่ไม่ใช่มุสลิม. วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ ธุรกิจบริการ, วิทยาลัยดุสิตธานี.
- สำนักงานจังหวัดปทุมธานี. (2566). *รายงานสถิติจังหวัดปทุมธานี*. สำนักงานจังหวัดปทุมธานี. <https://pathumthani.nso.go.th/reports-publications/ebook/36-2566.html>
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปณิตา มีจินดา และศุภร เสรีรัตน์ (2552). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. พัฒนศึกษา.
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nded.). Erlbaum.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and Personality*. Harper and Row.
- Porter, M. E. (1998). *Clusters and the new economics of competition*. Harvard Business Review.
- Kotler, P., & Keller, K. (2003). *Marketing Management (international version)*. Prentice Hall.

รูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียน
ขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
A PARTICIPATORY SAFETY MANAGEMENT MODEL FOR EDUCATIONAL
OPPORTUNITY EXPANSION SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
THE BASIC EDUCATION COMMISSION

พชฎ นรสิงห์, ธีระวัฒน์ มอนโรสง* และวีรภัทร ภัทรกุล

Pachata Norasingha, Teerawat Montaisong and Weeraphat Phattharakul

สาขาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

Educational Administration, Faculty of Education, Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

Corresponding Author E-mail: teerawatmontaisong@gmail.com

Received February 8, 2025; Revised March 10, 2025; Accepted March 13, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สร้างรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) เพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 381 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างในการสนทนากลุ่ม ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิทางการบริหารการศึกษา จำนวน 9 คน เครื่องมือในการวิจัยได้แก่ ร่างรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา และแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบ เก็บข้อมูลโดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสนทนากลุ่ม และจากแบบสอบถามเพื่อประเมินคุณภาพ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ ค่าเฉลี่ย และร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive analysis)

ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1) ภาศิเครือข่ายด้านบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา 3) การบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา และ 4) มาตรการและขอความช่วยเหลือความปลอดภัยในสถานศึกษา ผลการประเมินคุณภาพด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบพบว่า มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.87$) คิดเป็นร้อยละ 97.40 และมีความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.96$) คิดเป็นร้อยละ 99.20

คำสำคัญ: รูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัย, การมีส่วนร่วม, โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) Develop a participatory safety management model for Educational Opportunity Expansion Schools under the Office of the Basic Education Commission, and 2) evaluate the quality of the developed model. The sample consisted of 381 Educational Opportunity Expansion Schools under the Office of the Basic Education Commission. The participants were school administrators from these schools. The focus group sample included nine educational administration experts. The research instruments included a draft of the participatory safety management model and a questionnaire to evaluate its quality. Data were collected through document analysis, concepts, theories, related research, focus group discussions, and a quality assessment form. Quantitative data were analyzed by using means and percentages, while qualitative data were examined through descriptive analysis. The study found that: 1) The developed model consists of four components: (a) a network of safety management partners in educational institutions, (b) participation in safety management, (c) safety management processes, and (d) safety measures and scope in educational institutions. 2) The evaluation of the model's feasibility and usefulness showed that it achieved the highest level of feasibility ($M = 4.87, 97.40\%$) and the highest level of usefulness ($M = 4.96, 99.20\%$).

Keyword: Safety Management Model, Participate, Educational Opportunity Expansion School

บทนำ

โรงเรียนเป็นสิ่งแวดล้อมที่มีความสำคัญต่อเด็กมาก ทั้งนี้เนื่องจากเด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยเรียนจะใช้เวลาส่วนใหญ่ทำกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ อยู่ในโรงเรียน การสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารไม่สามารถละเลยได้ เพราะเป็นสิ่งที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดนโยบายและจุดเน้นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยมุ่งเน้นให้โรงเรียนเป็นพื้นที่ปลอดภัยของผู้เรียนทุกคน มีระบบและกลไกการป้องกันดูแลความปลอดภัย ให้กับนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา สร้างความรู้ความเข้าใจให้กับผู้เรียนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ สร้างภูมิคุ้มกันรู้เท่าทันสื่อและเทคโนโลยีและเทคโนโลยี ในการดำเนินชีวิตวิถีใหม่ และชีวิตวิถีถัดไป (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

การบาดเจ็บในเด็ก (Child Injury) เป็นปัญหาด้านสาธารณสุขที่สำคัญของทั่วโลก โดยจากรายงานขององค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) ปี พ.ศ. 2562 พบว่า ในแต่ละปีมีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เสียชีวิตจากการบาดเจ็บมากกว่า 630,000 คน ในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2558-2562 พบว่ามีเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี เสียชีวิตจากการบาดเจ็บทั้งหมดเฉลี่ยปีละ 2,105 คน หรือวันละเกือบ 6 คน (กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข, 2565) นอกจากนี้อุบัติเหตุยังมีภัยและ

ความรุนแรงในรูปแบบอื่นที่เกิดกับนักเรียน ซึ่งส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจ เช่น ภัยธรรมชาติ ภัยจากไซเบอร์ ภัยจากการคุกคามทางเพศ ยาเสพติด ภัยที่เกิดจากโรคอุบัติใหม่ รวมถึงภัยจากการกลั่นแกล้งรังแก (bullying) ทำให้ผู้อื่นเจ็บปวดทางกายและใจ อาจเกิดขึ้นเพียงเพื่อความสนุกสนานโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเพื่อนที่มักมองกันเป็นเรื่องธรรมดา (กุลวานีย์ เจะมิง และคณะ, 2565) ประเทศไทยมีเด็กนักเรียนที่โดนกลั่นแกล้งในโรงเรียนปีละ 600,000 คน หรือร้อยละ 40 ถือเป็นอันดับ 2 ของโลก รองจากประเทศญี่ปุ่น ช่วงอายุที่โดนการกลั่นแกล้งรุนแรงมากที่สุดคือช่วงอายุ 13–18 ปี รูปแบบในการการกลั่นแกล้งมีทั้งทางร่างกาย ทางจิตใจ และการกลั่นแกล้งทางไซเบอร์ (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2563)

ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญในการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในโรงเรียนคือ มาตรการด้านความปลอดภัยส่วนใหญ่ยังคงเน้นกลุ่มวัยแรงงานเป็นเป้าหมายหลัก ถึงแม้ปัจจุบันจะมีนโยบายด้านความปลอดภัยในโรงเรียนของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ยังคงขาดการบังคับใช้อย่างจริงจัง โดยพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กและโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา มีการกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย แผน และมาตรฐานความปลอดภัย รวมทั้งนโยบายด้านความปลอดภัยต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ เนื่องจากจำนวนงบประมาณที่ได้ไม่เพียงพอจึงทำให้ขาดความสามารถในการดำเนินการในด้านต่าง ๆ อีกทั้งโรงเรียนขนาดเล็กยังขาดความร่วมมือจากผู้ปกครอง ชุมชน รวมไปถึงการสนับสนุนจากองค์กรและหน่วยงานของเอกชน ขาดทีมสหวิชาการที่เชี่ยวชาญด้านความปลอดภัยที่จะให้ข้อเสนอแนะและแนวทางในการดำเนินงานด้านความปลอดภัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนส่งผลกระทบต่อผลการดำเนินงานด้านความปลอดภัยทั้งสิ้น (สุชีรา ใจหวัง และจันทรีศม์ ภูติอริยวัฒน์, 2561) การแก้ปัญหาความปลอดภัยในสถานศึกษาจะเป็นระบบและมีความยั่งยืน ไม่ใช่เพียงแค่โรงเรียนเท่านั้นที่มีหน้าที่ดูแลนักเรียนให้ปลอดภัยแต่รวมถึงครอบครัวของนักเรียน ชุมชน และภาคีเครือข่ายต่าง ๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน ก็ต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลความปลอดภัยให้กับนักเรียน (วราภรณ์ บุญเชียง, 2564) ซึ่งกระบวนการมีส่วนร่วมจะช่วยให้การบริหารจัดการสถานศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน อีกทั้งมีส่วนช่วยให้การพัฒนาสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ภายใต้การขับเคลื่อนด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาที่สอดคล้องกับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป (พชฎ นรสิงห์ และสิริธัญญา โกษะ, 2567)

จากสภาพปัญหาดังกล่าว โรงเรียนจำเป็นต้องมีรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยที่มีความเหมาะสม ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการทำวิจัยเพื่อสร้างรูปแบบความปลอดภัยในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายให้นักเรียนมีความปลอดภัย และเพื่อให้การดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อประเมินคุณภาพรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษา และสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียนและแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับความปลอดภัยในโรงเรียน จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนวคิดของนักวิชาการพบว่า

กฤษณา ศรีสุชาติ (2559) กล่าวว่า การสร้างความปลอดภัยในโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกมิติ ต้องมีการดำเนินการใน 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านสิ่งแวดล้อมกายภาพโรงเรียน 2) ด้านระบบคุ้มครองเด็ก 3) ด้านการเดินทางไปกลับโรงเรียน 4) ด้านความปลอดภัยกิจกรรมการเรียน 5) ด้านหลักสูตรความปลอดภัย และ 6) ด้านแผนฉุกเฉินในโรงเรียน

จารุวรรณ เหยิบไธสงค์ (2563) กล่าวว่า การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียน ควรต้องกำหนดนโยบายมาตรการให้ชัดเจน และต่อเนื่อง มีการกำหนดระเบียบข้อบังคับด้านความปลอดภัย ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน มีระบบการกำกับติดตามที่เชื่อถือได้ มีการวางแผนด้านบุคลากรงบประมาณ อุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยให้เหมาะสม โดยอาศัยการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน

เอมอัชมา วัฒนาบุรานนท์ (2548) ได้กำหนดแนวทางการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนไว้ ดังนี้ 1) การจัดทำนโยบายและแผนการดำเนินงาน 2) การจัดทำแผนปฏิบัติงาน 3) จัดสรรงบประมาณ 4) การดำเนินงานตามแผน 5) การบริหารบุคลากรและการบริหารจัดการความปลอดภัย 5) การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัย 6) การกำกับติดตามการบริหารความปลอดภัย

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ได้กำหนดมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษา ได้แก่ 1) การป้องกัน 2) การปลุกฝัง และ 3) การปราบปราม โดยมาตรการดังกล่าวต้องครอบคลุมขอบข่ายความปลอดภัยของสถานศึกษา 4 กลุ่มภัย ดังนี้ 1) การใช้ความรุนแรง 2) อุบัติเหตุ 3) การถูกละเมิดสิทธิ์ 4) ผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ

2. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม จากการวิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามแนวคิดของนักวิชาการ พบว่า

สมบัติ นามบุรี (2562) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการเปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามา มีส่วนเกี่ยวข้องในการร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ ร่วมการดำเนินการ และร่วมรับผลประโยชน์ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกันของกลุ่ม นอกจากนี้ Cohen & Uphoff (1981) ยังได้เสนอไว้ว่าการมีส่วนร่วมนั้นสมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

สุพักตร์ เลยกกลาง (2566) กล่าวว่า ขนาดของโรงเรียนที่แตกต่างกันส่งผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัย โดยพบว่า โรงเรียนขนาดเล็ก ยังมีการดำเนินการกำหนดแนวทางปฏิบัติเพื่อความปลอดภัย การกำหนดแผนและมาตรฐานความปลอดภัย รวมทั้งนโยบายด้านความปลอดภัยที่ต่ำกว่าโรงเรียนขนาดใหญ่ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทรัพยากรบุคคลของโรงเรียนขนาดเล็กมีจำนวนน้อย จึงทำให้การบริหารด้านความปลอดภัยในโรงเรียนมีข้อจำกัด ทั้งด้านการกำหนดแนวทางปฏิบัติ

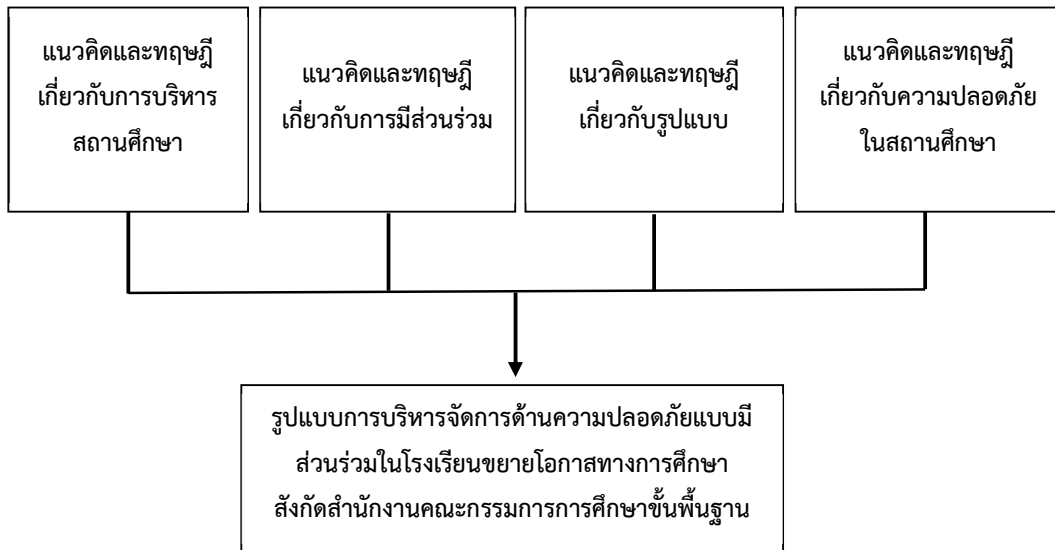

เพื่อความปลอดภัย ด้านการกำหนดแผนและมาตรการความปลอดภัย และด้านนโยบายด้านความปลอดภัย

จากแนวคิดและทฤษฎีข้างต้น จะเห็นได้ว่าการแก้ปัญหาความปลอดภัยในสถานศึกษาให้เป็นระบบและมีความยั่งยืน ต้องใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการสถานศึกษาด้านมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงสามารถนำแนวคิดและทฤษฎีดังกล่าวมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้ศึกษาและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎี และสรุปเป็นกรอบแนวคิดได้ ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการเป็น 2 ขั้นตอน ประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอนย่อยดังต่อไปนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมและความปลอดภัยในสถานศึกษา ศึกษาร่างรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ตรวจสอบความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบบเจาะจงจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 คน ได้แก่

2.1.1 เป็นหรือเคยเป็นผู้มีประสบการณ์ในการสอนระดับอุดมศึกษาที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป และมีตำแหน่งทางวิชาการตั้งแต่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป จำนวน 3 คน

2.1.2 เป็นหรือเคยเป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา ในโรงเรียนขนาดกลางหรือขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปทางบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน

2.1.3 เป็นหรือเคยเป็นผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไปทางบริหารการศึกษา จำนวน 3 คน

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.2.1 ร่างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.2.2 แบบให้ความเห็นการสนทนากลุ่ม เรื่องรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้วยการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) โดยมีผู้ทรงคุณวุฒิ เข้าร่วมการสนทนากลุ่มจำนวน 9 คน ผู้วิจัยได้นำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยและผลการวิจัย จากนั้นเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมการสนทนากลุ่ม ได้อภิปรายซักถามและให้ข้อเสนอแนะตลอดจนให้ความคิดเห็นเพิ่มเติมในการวิจัย ระหว่างการสนทนากลุ่มผู้วิจัยได้ทำการบันทึกเทปการสนทนากลุ่มเพื่อนำข้อมูลมาประกอบการจัดทำผลการวิจัย

2.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำผลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม มาจัดทำข้อมูลและสรุปข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) (จำเนียร จวงตระกูล และคณะ, 2563) แล้วดำเนินการปรับปรุงแก้ไขเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินคุณภาพรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

1. หน่วยในการศึกษา ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 1 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 6,787 โรงเรียน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

3. กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้เทคนิคและการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling) ทั้งนี้ การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ อ้างอิงตามตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Taro Yamane ซึ่งกำหนดให้มีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 หรือระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ของขนาดกลุ่มตัวอย่าง ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 378 โรงเรียน โดยผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 1 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่เนื่องจากจังหวัดกรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดภูเก็ต เป็นจังหวัดที่มีโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาน้อย จึงทำให้คำนวณกลุ่มตัวอย่างได้ไม่ถึง 1 โรงเรียน จึงได้คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโรงเรียนใน 3 จังหวัดนี้ จังหวัดละ 1 โรงเรียน ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 381 โรงเรียน

4. วิธีการสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยใช้วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 381 โรงเรียน ตามขั้นตอนดังนี้ คือ แบ่งกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกพื้นที่ภูมิศาสตร์เป็น 4 ภาค จากนั้นจำแนกจังหวัดในแต่ละภูมิภาค และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากจากรายชื่อโรงเรียนในแต่ละจังหวัดในภูมิภาคเพื่อให้ได้โรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 381 โรงเรียน

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามเพื่อประเมินคุณภาพด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผ่านการตรวจสอบความตรงของเนื้อหา (Content Validity) จากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน มีดัชนีความสอดคล้องไม่น้อยกว่า 0.5 และนำแบบสอบถามไปหาความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธี Cronbach Alpha ได้ค่าความเชื่อมั่น 0.98

6. การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินคุณภาพด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และร้อยละ (Percentage) ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยของข้อมูลตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert method) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) กำหนดไว้ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับมาก
คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับน้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

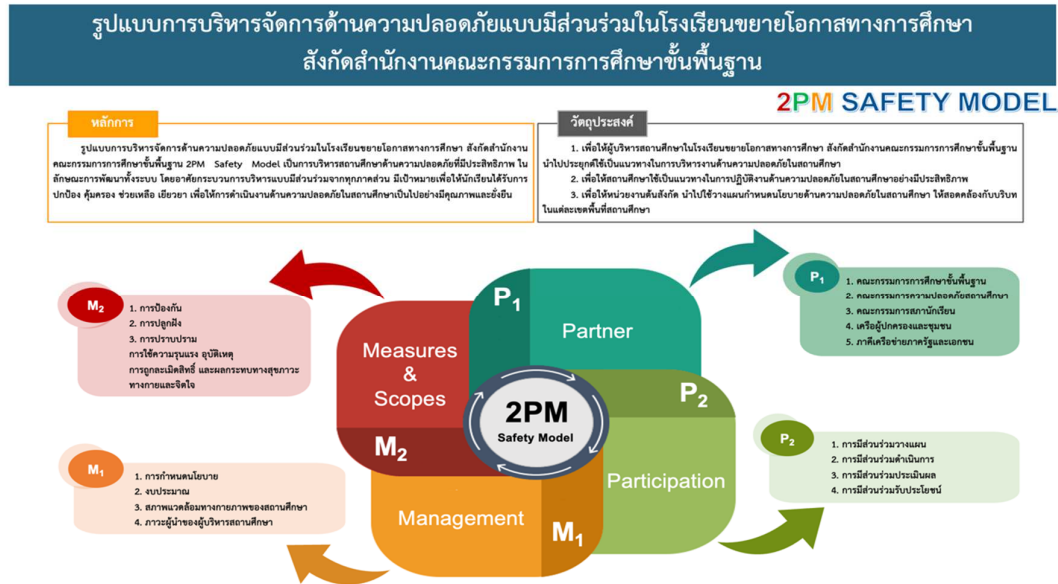
การศึกษารูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า การสร้างรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จากการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่ม (focus group discussion) กับผู้ทรงคุณวุฒิ ได้รูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีชื่อว่า 2PM Safety Model ที่มี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ภาควิชาเครือข่ายด้านบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา (Partner: P₁) ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) คณะกรรมการความปลอดภัยสถานศึกษา 3) คณะกรรมการสภานักเรียน 4) เครือข่ายผู้ประกอบการและชุมชน 5) ภาควิชาเครือข่ายภาครัฐและเอกชน องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา (Participation: P₂) ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมวางแผน 2) การมีส่วนร่วมดำเนินการ 3) การมีส่วนร่วมประเมินผล 4) การมีส่วนร่วมรับประโยชน์ องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา (Management: M₁) ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบาย 2) งบประมาณ 3) สภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานศึกษา และ 4) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 4 มาตรการและขอบข่ายความปลอดภัยในสถานศึกษา (Measures and Scopes: M₄) ประกอบด้วย 1) มาตรการด้านการป้องกัน 2) มาตรการด้านการปลุกฝัง 3) มาตรการด้านการปราบปราม โดยมาตรการนี้จะครอบคลุมขอบข่ายความปลอดภัยของสถานศึกษาทั้ง 4 กลุ่มภัย ได้แก่ 1) การใช้ความรุนแรง 2) อุบัติเหตุ 3) การถูกละเมิดสิทธิ์ 4) ผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ ดังแผนภาพที่ 2

ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความเป็นไปได้ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.87$) คิดเป็นร้อยละ 97.40 เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา และ องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.90$) คิดเป็นร้อยละ 98.00 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ องค์ประกอบที่ 1 ภาควิชาเครือข่ายด้านบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.85$) คิดเป็นร้อยละ 97.00 อยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 4 มาตรการและขอบข่ายความปลอดภัยในสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.85$) คิดเป็นร้อยละ 96.60 อยู่ในระดับมากที่สุด ดังแผนภาพที่ 3

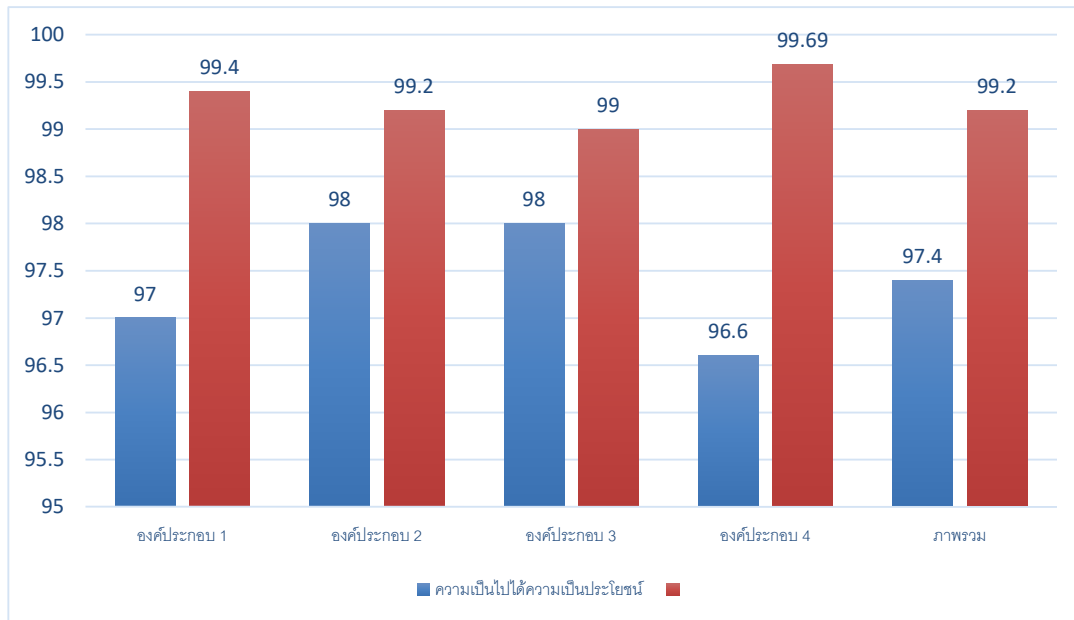
ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านความเป็นประโยชน์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.96$) คิดเป็นร้อยละ 99.20 เมื่อพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบพบว่า องค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 4 มาตรการและขอบข่ายความปลอดภัยในสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.98$) คิดเป็นร้อยละ 99.69 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ องค์ประกอบที่ 1 ภาควิชาเครือข่ายด้านบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.97$) คิดเป็นร้อยละ 99.40 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการความปลอดภัย

ในสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.96$) คิดเป็นร้อยละ 99.20 อยู่ในระดับมากที่สุด และองค์ประกอบที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ($\bar{x} = 4.95$) คิดเป็นร้อยละ 99.00 อยู่ในระดับมากที่สุด ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แผนภาพที่ 3 แสดงผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ภาควิชาหรือฝ่ายด้านบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา (Partner: P₁) ประกอบด้วย คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการความปลอดภัยสถานศึกษา คณะกรรมการสถานักเรียน เครือข่ายผู้ปกครองและชุมชน และภาควิชาหรือฝ่ายภาครัฐและเอกชน องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา (Participation: P₂) ประกอบด้วย มีส่วนร่วมวางแผน มีส่วนร่วมดำเนินการ มีส่วนร่วมประเมินผล และมีส่วนร่วมรับประโยชน์ องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา (Management: M₁) ประกอบด้วย การกำหนดนโยบาย งบประมาณ สภาพแวดล้อมทางกายภาพของสถานศึกษา และภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา และองค์ประกอบที่ 4 มาตรการและขอบข่ายความปลอดภัยในสถานศึกษา (Measures and Scopes: M₂) ประกอบด้วย มาตรการด้านการป้องกัน มาตรการด้านการปลูกฝัง และมาตรการด้านการปราบปราม โดยมาตรการนี้จะครอบคลุมขอบข่ายความปลอดภัยของสถานศึกษาทั้ง 4 กลุ่มภัย ได้แก่ การใช้ความรุนแรง อุบัติเหตุ การถูกละเมิดสิทธิ และผลกระทบทางสุขภาพทางกายและจิตใจ เป็นการบริหารสถานศึกษาด้านความปลอดภัยในลักษณะการพัฒนาทั้งระบบ อาศัยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนได้รับการปกป้อง คุ้มครอง ช่วยเหลือ เยียวยา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุบลวรรณ ภวากานันท์ และศรีธัญย์ กอสนาน (2565) ที่ศึกษาเรื่อง รูปแบบการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุโดยองค์กรเครือข่าย พบว่ารูปแบบของการมีส่วนร่วมมี 4 ขั้นตอน คือ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์หรือรับผลประโยชน์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อารงค์ จันฤทธิ และคณะ (2567) ที่ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ได้องค์ประกอบ 4 องค์ประกอบคือ 1) ปัจจัยการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา 2) ผู้มีส่วนร่วมด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา 3) ขอบข่ายความปลอดภัยในสถานศึกษา และ 4) กระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อุไร ปัญญาสิทธิ์ (2561) กล่าวว่า รูปแบบคือกรอบแนวคิดหรือวิธีการในการดำเนินงาน และเกณฑ์ต่าง ๆ ของระบบที่มีการจัดวางแบบแผน มีคำบรรยาย หรือแผนผังไดอะแกรม หรือแผนภาพ เพื่อแสดงให้เห็นองค์ประกอบสำคัญของเรื่องใดเรื่องหนึ่งให้เข้าใจง่ายขึ้น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานให้สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์

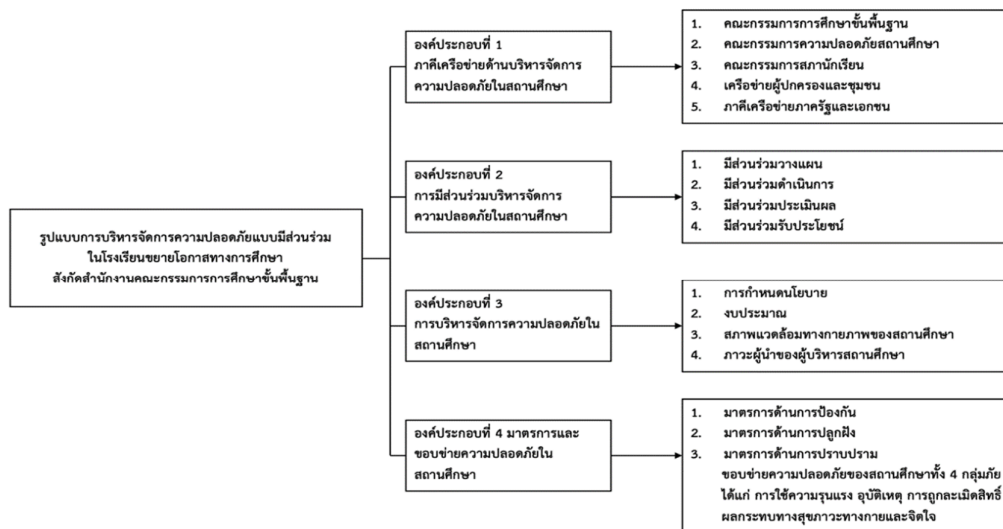
ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า รูปแบบที่สร้างขึ้นมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด คะแนนเฉลี่ยด้านความเป็นไปได้ ($\bar{x} = 4.87$) คิดเป็นร้อยละ 97.40 มีความเป็นไปได้ที่จะนำไปปรับใช้ในการดำเนินงานได้จริง คะแนนเฉลี่ยด้านความเป็นประโยชน์ ($\bar{x} = 4.96$) คิดเป็นร้อยละ 99.20

โดยสามารถนำไปใช้บริหารจัดการ วางแผนกำหนดนโยบาย รวมถึงการดำเนินงานด้านความปลอดภัย ในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ สมบูรณ์ (2556) ที่ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการ ภายใต้แผนงานสร้างสุขภาพของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด การวิจัยมีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบการประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานสร้างสุขภาพของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด และเพื่อประเมินคุณภาพของรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ผลการประเมินคุณภาพรูปแบบพบว่า มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้ มีความถูกต้อง และ มีความเป็นประโยชน์ โดยทำให้ได้ข้อมูลป้อนกลับมาปรับปรุงการดำเนินงานโครงการและทำให้ผลการดำเนินงาน โครงการประสบความสำเร็จ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ขำ แสงจันทร์ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง การวิจัยและพัฒนารูปแบบ การบริหารสถานศึกษาโดยเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนเพื่อสร้างอาชีพในโครงการโรงเรียนดีประจำ ตำบล พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาองค์ประกอบย่อยด้านความเหมาะสมอรรถประโยชน์ ความเป็นไปได้ และความถูกต้องอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับแนวคิดของ รัตนะ บัวสนธ์ (2562) ที่กล่าวว่า หลังจากการยกย่องรูปแบบการบริหารแล้ว ต้องมีการนำรูปแบบการบริหารที่จัดทำขึ้นนี้ไปประเมินหรือตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบการบริหารดังกล่าว ในประเด็นของความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบที่จะนำมาใช้ โดยให้ผู้เชี่ยวชาญหรือผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารแสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์ให้ข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง ซึ่งอาจใช้วิธีการสร้างเป็นแบบประเมินรูปแบบการบริหาร ให้ผู้เชี่ยวชาญทำแบบประเมิน และนำผลที่ได้ไปปรับปรุงรูปแบบตามภารกิจต่อไป

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มี 4 องค์ประกอบ ดังนี้

แผนภาพที่ 4 แสดงองค์ประกอบรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

แผนภาพที่ 4 แสดงถึงองค์ประกอบของรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ภาควิชาหรือฝ่ายด้านบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา 3) การบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา และ 4) มาตรการและขอข่วยความปลอดภัยในสถานศึกษา

สรุป

1. รูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2PM Safety Model เป็นการบริหารสถานศึกษาด้านความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ ในลักษณะการพัฒนาทั้งระบบ โดยอาศัยกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน มีเป้าหมายเพื่อให้นักเรียนได้รับการปกป้อง ค้ำครอง ช่วยเหลือ เยียวยา เพื่อให้การดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน มีองค์ประกอบหลัก 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ภาควิชาหรือฝ่ายด้านบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การมีส่วนร่วมบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา องค์ประกอบที่ 3 การบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา และองค์ประกอบที่ 4 มาตรการและขอข่วยความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยต้องครอบคลุมขอข่วยความปลอดภัยของสถานศึกษาทั้ง 4 กลุ่มภัย คือ การใช้ความรุนแรง อุบัติเหตุ การถูกละเมิดสิทธิ์ และผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ

2. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสามารถนำไปใช้บริหารจัดการ วางแผน กำหนดนโยบาย รวมถึงการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ควรนำรูปแบบการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไปใช้วางแผนกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับบริบทในแต่ละเขตพื้นที่สถานศึกษา

1.2 ควรมีการกำหนดกิจกรรม และดำเนินกิจกรรมที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม สามารถนำลงสู่การปฏิบัติที่เห็นผลเป็นเชิงประจักษ์ เช่น กิจกรรมส่งเสริมความปลอดภัย กิจกรรมสัปดาห์ความปลอดภัย เป็นต้น

1.3 เขตพื้นที่สถานศึกษาควรมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม ผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการนำรูปแบบที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้ และมีการติดตามประเมินผลการใช้

รูปแบบ เพื่อนำมาใช้ปรับปรุงองค์ประกอบและกระบวนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับการที่นำไปใช้ต่อไป

2.2 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการความปลอดภัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข. (2565). *สถานการณ์การเสียชีวิตจากการบาดเจ็บ (Injury) ของเด็กในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2558-2562*. <https://ddc.moph.go.th/uploads/publish/1343520221109024056.pdf>
- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2563). *รายงานประจำปีกระทรวงสาธารณสุข ปีงบประมาณ 2563*. <https://dmh.go.th/ebook/files/รายงานประจำปีกรมสุขภาพจิต%20ปีงบประมาณ%202563.PDF>
- กฤษฎา ศรีสุชาติ. (2559). *การพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- กุลวานีย์ เจะมิง และคณะ. (2565). *โครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาแนวทางการป้องกันการกลั่นแกล้งภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาประเภทสามัญศึกษาของรัฐ ในพื้นที่สามจังหวัดชายแดนภาคใต้*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. คณะพยาบาลศาสตร์ : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- ข้า แสงจันทร์. (2561). การวิจัยและพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาโดยเสริมสร้างพลังอำนาจชุมชนเพื่อสร้างอาชีพในโครงการโรงเรียนดีประจำตำบล. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(2), 1546-1563.
- จารุวรรณ เหยิบไฮสงค์. (2563). *การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนเอกชน จังหวัดปทุมธานี*. (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต
- จำเนียร จวงตระกูล และคณะ. (2563). การนำเสนอและการแสดงข้อมูลในการวิจัยเชิงคุณภาพ. *วารสารสมาคมรัฐประศาสนศาสตร์แห่งประเทศไทย*, 2(4), 1-11.
- ธำรงค์ จันฤทธิ์, สติรพร เขาวนชัย และฉลอง ชาตรุประชีวิน. (2567). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 9(9), 778-792.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). สุวีริยาสาส์.
- พชฎ นรสิงห์ และสิริธัญญา โกษะ. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา. *วารสารวิชาการนอร์ทเทิร์น*, 11(2), 107-118.
- พัชรินทร์ สมบูรณ์ พรทิพย์ ไชยโส และกรัณชรัตน์ บุญช่วยธนาสิทธิ์. (2556). การพัฒนารูปแบบการประเมินความก้าวหน้าการดำเนินงานโครงการภายใต้แผนงานสร้างสุขภาพของสำนักงานสาธารณสุขจังหวัด. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 7(2), 166-183.

- รัตนะ บัวสนธ์. (2562). *การวิจัยและพัฒนาวัตกรรมการศึกษา*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรภรณ์ บุญเชียง. (2564). *อนามัยโรงเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นานา.
- สมบัติ นามบุรี. (2562). ทฤษฎีการมีส่วนร่วมในงานรัฐประศาสนศาสตร์. *วารสารวิจัยวิชาการ*, 2(1), 183-197.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา 2564*. <https://aya1.go.th/files/202205101652166127.pdf>
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). <https://www.obec.go.th/wp-content/uploads/2023/04/นโยบายและจุดเน้น-66-PDF.pdf>
- สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). <http://www.bopp.go.th>
- สุชีรา ใจห้วง และจันทร์ศมภ์ ภูติอริยวัฒน์. (2561). การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, 15(28), 50-61.
- สุพักตร์ เลยกกลาง. (2566). การบริหารด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ*, 3(1), 465-474.
- อุบลวรรณ ภาวนันท์ และศรัณย์ กอสนาน. (2565). *รูปแบบการมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างการปรับตัวทางสังคมของผู้สูงอายุโดยองค์กรเครือข่าย*. รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์. คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อุไร ปัญญาสิทธิ์. (2561). *รูปแบบการเสริมพลังเพื่อการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต)*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- เอ็มอัชมา วัฒนบุรานนท์. (2548). *ความปลอดภัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). โอเดียนสโตร์.
- Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. Cornell University Press.

การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหา ในชีวิตจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น

DEVELOPMENT OF A MATHEMATICS LEARNING MANAGEMENT MODEL TO ENHANCE REAL-LIFE PROBLEM-SOLVING SKILLS AMONG JUNIOR HIGH SCHOOL STUDENTS

นันทพล มียิ่ง

Nunthaphon Meeying

ชมนาด เชื้อสุวรรณทวี*, และกิตติชัย สุธาสิโนบล

Chommanad Cheasuwantavee, and Kittichai Sutasinobon

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Faculty of Education, Srinakharinwirot University, Thailand

*Corresponding Author E-mail: chommanad@swu.ac.th

Received December 3, 2024; Revised March 9, 2025; Accepted March 13, 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งเป็นการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การแก้ปัญหาในชีวิตจริง 2) เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง 3) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ใช้แนวทางการวิจัยและพัฒนา (R&D) ร่วมกับ ADDIE Model ในการพัฒนาประกอบด้วย 4 ระยะคือ ระยะศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การแก้ปัญหาในชีวิตจริง ระยะออกแบบ พัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระยะทดลองใช้และศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ระยะทบทวนและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้มากโดยการเลือกแบบเจาะจง

ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การแก้ปัญหาในชีวิตจริง มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบด้านการคิดเพื่อการแก้ปัญหาในชีวิตจริง และองค์ประกอบด้านการปฏิบัติการแก้ปัญหาในชีวิตจริง 2) ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์มีความเหมาะสมและความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด และมีผลประเมินประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 (E1/E2) มีค่าเป็น 76.15/75.17 3) ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์จากการประเมินการแก้ปัญหาในชีวิตจริง พบว่า การแก้ปัญหาในชีวิตจริงหลังการใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ : การแก้ปัญหาในชีวิตจริง คณิตศาสตร์ การพัฒนารูปแบบ

Abstract

This action research study aimed at developing a mathematics learning model that promotes real-life problem-solving skills among lower secondary school students. Specifically, this study aimed 1) to explore the components and indicators of real-life problem-solving among lower secondary school students, 2) to develop and evaluate the effectiveness of a mathematics instructional model that promotes real-life problem-solving, and 3) to examine the impact of the instructional model on the real-life problem-solving abilities of lower secondary students. This research employed a research and development (R&D) approach consisting of four phases, including 1) the identification of elements and indicators for solving real-life problems (Analyze phase: A), 2) the design, development, and evaluation of the efficiency of a mathematics instructional model (Design phase and Development phase: D&D), 3) the testing and study of the effectiveness of the mathematics instructional model, including implementation (Implementation phase: I) and evaluation (Evaluate phase: E), focusing on its application and effectiveness, and 4) the review and enhancement of the model. The sample consisted of all students from one Grade 9 class, selected purposively.

The results were as follows: Two key components and seven indicators of real-world problem-solving were identified. The two components included (1) thinking for real-world problem-solving and (2) performing real-world problem-solving. An evaluation of the effectiveness of the mathematics learning model, as assessed by seven experts, indicated that the overall suitability and consistency of the model were at a very high level. Furthermore, the evaluation of the model's efficiency based on the 75/75 criteria (E1/E2) showed that the efficiency of the mathematics learning model to promote real-world problem-solving was 76.15/75.17, exceeding the set criteria. The effectiveness assessment revealed that the post-implementation scores on real-life problem-solving were significantly higher than the pre-implementation scores, with statistical significance at the .01 level. Additionally, student satisfaction with the mathematics instructional model was rated at a high level.

Keywords: Real-life Problem-solving, Mathematics, Develop learning model

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580 ในประเด็นยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ได้กำหนดเป้าหมาย “คนไทยเป็นคนดี คนเก่ง มีคุณภาพ พร้อมสำหรับวิถีชีวิตในศตวรรษที่ 21” การพัฒนาศักยภาพคนจึงมุ่งปลูกฝังความเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะความสามารถในการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของหลักสูตรแกนกลาง

การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เกี่ยวกับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนด้านความสามารถในการแก้ปัญหา โดยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นฝึกทักษะกระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยความสามารถในการแก้ปัญหของผู้เรียนซึ่งเป็นสมรรถนะสำคัญสมรรถนะหนึ่งที่เป็นเป้าหมายสำคัญที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความจำเป็นต่อผู้เรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการแก้ปัญหาในชีวิตจริงนั้นเป็นความสามารถที่จำเป็นต้องใช้ในการแก้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นจากปัญหาจากการทำงานหรือการปฏิบัติงานใด ๆ ปัญหาจะถูกคลี่คลายโดยใช้รากฐานการคิดเชิงคณิตศาสตร์เข้ามาแก้ปัญหา

คณิตศาสตร์จึงมีบทบาทเป็นเครื่องมือสำคัญในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง เพราะต้องอาศัยทักษะพื้นฐานที่เพียงพอที่จะนำความรู้ ทักษะ ไปใช้ในการแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ ๆ นักเรียนต้องประมวลประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจสถานการณ์ และตระหนักถึงการแก้ปัญหาในชีวิตจริงให้ลุล่วง โดยผู้เรียนต้องลงมือปฏิบัติและสร้างความรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้สามารถนำความรู้ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ เช่นเดียวกับ Treffers (1991) ระบุว่า การเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงจะมุ่งพัฒนาความเข้าใจคณิตศาสตร์ผ่านการทำงานในบริบทที่มีความหมาย นำแนวคิดและมโนทัศน์ทางคณิตศาสตร์ไปใช้ในการแก้ปัญหจะช่วยพัฒนาความสามารถในการเชื่อมโยงความรู้คณิตศาสตร์ ทำให้นักเรียนปรับใช้รูปแบบการแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ และ Hirza et al. (2014) ยังระบุว่าการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงต้องให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ มีการอภิปราย แลกเปลี่ยนความคิดอย่างสมเหตุสมผล และมีการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคณิตศาสตร์ในชีวิตจริงและการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ไปสู่สถานการณ์จริงสู่ตัวแบบทางคณิตศาสตร์ สถานการณ์เช่นนี้ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียน และการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์ และคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงสามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ โดยเลือกใช้กลวิธีแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพและปัญหาที่มีความยุ่งยากซับซ้อน โดยต้องอาศัยความรู้ ทักษะ ยุทธวิธีที่เหมาะสมและหลากหลายในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2555; อัมพร ม้าคอง, 2554) และการแก้ปัญหาในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นให้มีประสิทธิภาพนั้นจำเป็นต้องใช้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ ฐานการคิดจากคณิตศาสตร์เชื่อมโยงและแก้ปัญหาในชีวิตจริงผ่านกระบวนการแก้ปัญหาก็เป็นรากฐานที่สำคัญที่จะถ่ายโอนไปสู่การพัฒนาการคิดและเสริมสร้างการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับ PISA ที่ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ซึ่งเกี่ยวกับความฉลาดรู้ทางคณิตศาสตร์ (Mathematic Literacy) ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการให้เหตุผล การแปลงปัญหาเป็นคณิตศาสตร์ การตีความผลลัพธ์ทางคณิตศาสตร์จะต้องเชื่อมโยงบริบทของปัญหาคณิตศาสตร์แล้วนำไปสู่การแก้ปัญหานั้นแล้วตัดสินใจ ด้วยการแก้ปัญหาในชีวิตจริง โดยใช้การคิดให้เป็นคณิตศาสตร์ (Mathematising) โดยโจทย์จะกำหนดปัญหาในโลกชีวิตจริงมาให้แล้วต้องมองให้เป็นปัญหาทางคณิตศาสตร์ และการดำเนินการทั้งหมดมาใช้ในกระบวนการแก้ปัญหาให้ออกมาในรูปหลักการทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Principles) แล้วตีความและแปลความ (Mathematical Interpreting) รวมทั้งประเมินผลลัพธ์มาตอบปัญหาในชีวิตจริง (ศูนย์ดำเนินการ PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2564)

งานวิจัยในครั้งนี้จึงศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการแก้ปัญหาในชีวิตจริง และพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยผู้วิจัยจึงได้ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวกับ หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง โดยเชื่อว่าจะช่วยให้ผู้เรียน เกิดกระบวนการเรียนรู้ การคิดเชิงคณิตศาสตร์ที่นำไปสู่การแก้ปัญหาในชีวิตจริง อีกทั้งยังเป็นแนวทาง ในการเลือกวิธีการจัดการเรียนรู้ที่ครูผู้สอนคณิตศาสตร์ใช้เพื่อส่งเสริมการแก้ปัญหาให้เหมาะสมกับ สถานการณ์ในบริบทชีวิตจริง ตลอดจนรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์นี้ยังเป็นนวัตกรรมด้านการจัดการเรียนรู้ที่มีส่วนช่วยให้เห็นถึงแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้สำหรับครูอาจารย์และ นักการศึกษา รวมทั้งเป็นประโยชน์ต่อเยาวชนของชาติและการศึกษาต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของ นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยมีความมุ่งหมายดังนี้

1. เพื่อศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา ตอนต้น
2. เพื่อพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการ แก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น
3. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาใน ชีวิตจริงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การทบทวนวรรณกรรม

1. การแก้ปัญหาในชีวิตจริง (Real-life problem-solving)

จากการสังเคราะห์ความหมายของการแก้ปัญหาในชีวิตจริงจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การแก้ปัญหาในชีวิตจริง เป็นความสามารถในการใช้กระบวนการทางสติปัญญา โดยการดำเนินการนำ ความรู้ ทักษะและมวลประสบการณ์มาใช้แก้ปัญหาในชีวิตจริงหาคำตอบที่เกิดขึ้นในชีวิตจริง โดยการคิด วิเคราะห์ด้วยการระบุปัญหา ทำความเข้าใจปัญหา ดำเนินการตรวจสอบ ทดสอบหรือใช้แนวคิด ภายหลังวิเคราะห์แล้วตัดสินใจเลือกวิธีการแก้ปัญหา (Treffers, 1991) โดยกระบวนการแก้ปัญหาที่มีความ ซับซ้อนต้องใช้ทักษะการคิด การสืบค้น วิเคราะห์ปัญหา การรวบรวมและแยกแยะข้อมูล นำไปสู่ การวางแผนแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ร่วมกับการใช้ยุทธวิธีในการแก้ปัญหอย่างหลากหลาย ตัดสินใจ แล้วเลือกวิธีการแก้ปัญหาที่ดีที่สุดดำเนินการแก้ปัญหตามแผนเพื่อหาคำตอบหรือผลของการแก้ปัญหา และการติดตามตรวจสอบผลของการแก้ปัญหานั้น โดยตรวจสอบความสมเหตุสมผลที่เหมาะสมกับ สถานการณ์ปัญหา

2. การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์

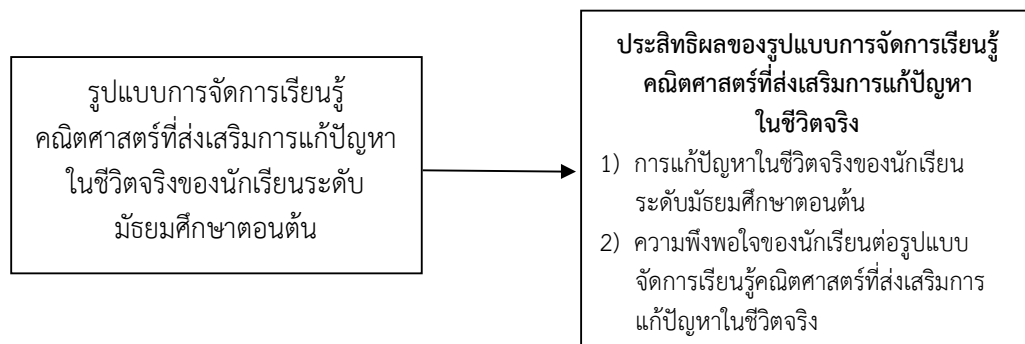
จากการสังเคราะห์กระบวนการพัฒนารูปแบบตามแนวคิด ADDIE Model (Cates, 2011) วิเคราะห์(Analyze phase: A) รูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้แนวคิดและหลักการ จัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสร้างความรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม

(Constructivism) การจัดการเรียนรู้แบบการสอนแนะให้รู้คิด (CGI) การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) แนวคิดเกี่ยวกับการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ (Inquiry Method) การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) การจัดการเรียนรู้แบบห้องเรียนกลับทาง (Flipped classroom) และรูปแบบการสอนระบบออนไลน์ (E-Learning) โดยออกแบบ (Design phase: D) พัฒนา (Develop phase: D) จนได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านหลักการ แนวคิด ทฤษฎีที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ 2) ด้านจุดประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านสาระการเรียนรู้ 4) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ใช้ PM CST ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ ขั้นเริ่มด้วยปัญหาในชีวิตจริง (Real-life Problem: P) ขั้นจัดให้อยู่ในรูปแบบตามแนวคิดทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Conceptual model: M) ขั้นแปลงปัญหาให้เป็นปัญหาทางคณิตศาสตร์ (Convert into Mathematical Problem: C) ขั้นแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ (Solve: S) ขั้นแปลผลการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์กลับเป็นปัญหาในชีวิตจริง (Translating Math Solution into Real-life problem: T) 5) ด้านการวัดและประเมินผล และ 6) ด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้แล้วดำเนินการนำไปใช้ (Implement phase: I) และประเมินผลรูปแบบการจัดการเรียนรู้ (Evaluation phase: E)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ครั้งนี้เป็นกรอการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) โดยใช้แนวทางการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ADDIE Model (Cates, 2011) ได้สังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์มาเป็นฐานในการพัฒนา ดังที่แสดงไว้ในกรอบแนวคิดแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ซึ่งเป็นการพัฒนาแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใช้แนวทางการวิจัยและพัฒนา (R&D) ร่วมกับ ADDIE Model ในการพัฒนามีขั้นตอนของการวิจัย

ประกอบด้วย 4 ระยะ 6 ขั้นตอน ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

ระยะที่ 1 ระยะศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เป็นการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การแก้ปัญหาในชีวิตจริง ประกอบด้วยขั้นตอน 1 ขั้นตอน การศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (Analyze phase: A) โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแก้ปัญหาในชีวิตจริง โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 ท่าน นำมาสรุปและสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้

ระยะที่ 2 ระยะออกแบบพัฒนา (Design and Development: D&D) และศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือ ขั้นตอน 2 การออกแบบ (Design phase: D) จัดทำร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงและประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยตรวจสอบจากแบบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) จำนวน 7 ท่าน ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ (Develop Phase :D) เป็นการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ แบบประเมินการแก้ปัญหาในชีวิตจริงและแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือประเมินดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence: IOC) มีค่าอยู่มากกว่า 0.5 ขึ้นไป แล้วจึงนำไปศึกษานำร่องกับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองเพื่อศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยกำหนดประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 (E1/E2) แบบประเมินการแก้ปัญหาในชีวิตจริง มีค่าความยากง่าย (P_E) ระหว่าง .20 - .80 ค่าอำนาจจำแนก (D) ตั้งแต่ .20 ขึ้นไป และความเชื่อมั่นของแบบประเมินการแก้ปัญหาในชีวิตจริง มีสัมประสิทธิ์แอลฟา (α -Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) เป็น 0.78

ระยะที่ 3 ระยะทดลองใช้และศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ประกอบด้วย 2 ขั้นตอน คือขั้นตอนที่ 4 การนำไปใช้ (Implement phase: I) ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผล (Evaluate phase: E) ศึกษาประสิทธิผลของการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ไปใช้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนเอกชนขนาดกลาง สังกัดพันธกิจการศึกษา มูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย เฉพาะโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา โดยเป็นที่มีขนาดเดียวกัน จำนวน 7 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยระยะนี้เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 1 ห้องเรียน ที่ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง

ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ประกอบด้วย 1) การแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง

สำหรับแบบแผนการทดลอง โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบการศึกษากลุ่มเดียวก่อนและหลังการทดลอง (One group Pretest-Posttest Design) ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์จำนวน 3 แผน จำนวน 30 คาบ แล้วทดสอบหลังเรียนรู้ และประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ โดยนำไปวิเคราะห์หาค่าสถิติพื้นฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติทดสอบที

ระยะที่ 4 ระยะทบทวนและปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ประกอบไปด้วย 1 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 6 ทบทวนและปรับปรุง

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาค้นคว้าและค้นคว้าการแก้ปัญหาในชีวิตจริงพบว่ามี 2 องค์ประกอบ และ 7 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการคิดเพื่อการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ประกอบด้วย 4 บ่งชี้ คือ ตัวบ่งชี้ที่ 1.1 การทำความเข้าใจปัญหาในชีวิตจริงที่เกิดขึ้นจากสถานการณ์ ตัวบ่งชี้ที่ 1.2 การแปลงปัญหาในชีวิตจริงเป็นปัญหาทางคณิตศาสตร์ ตัวบ่งชี้ 1.3 การระบุวิธีแก้ปัญหาในชีวิตจริงด้วยวิธีที่หลากหลาย ตัวบ่งชี้ 1.4 การตรวจสอบผลการแก้ปัญหาในชีวิตจริง 2) องค์ประกอบด้านการปฏิบัติการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ประกอบด้วย 3 บ่งชี้ ตัวบ่งชี้ 2.1 การดำเนินการลงมือแก้ปัญหาในชีวิตจริง ตัวบ่งชี้ 2.2 สะท้อนผลการแก้ปัญหาของตนเองและของกลุ่ม ตัวบ่งชี้ 2.3 การแปลงผลการแก้ปัญหากลับสู่ชีวิตจริง

2. ผลการพัฒนาและศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

2.1 ผลการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง มี 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) หลักการ แนวคิด ทฤษฎี 2) วัตถุประสงค์ 3) สารการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้ขั้นตอน PM CST 5) สื่อและปัจจัยที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 6) การวัดและประเมินผล

2.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์

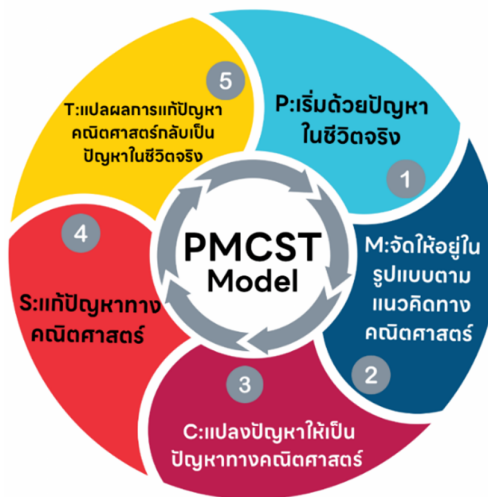
2.2.1 ผลการประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าในภาพรวม มีความเหมาะสมในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับมากที่สุด สามารถนำไปดำเนินการจัดการเรียนรู้

2.2.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง จากกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มทดลอง มีผลการประเมินจากกิจกรรมย่อยรายบุคคลของนักเรียน กลุ่มศึกษานำร่องการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ ผลการศึกษาพบว่า มีประสิทธิภาพ 76.15/75.17 แสดงว่ามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 (E1/E2) และสามารถนำไปใช้ในการทดลองต่อไปได้ จากผลการศึกษาและพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ จึงได้รูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ดังแผนภาพที่ 2

รูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

<p>หลักการ</p> <p>องค์ความรู้เกิดขึ้นจากการค้นพบกับสถานการณ์ในชีวิตจริง มีแนวคิดปรัชญาพัฒนาญนิยมและปรัชญาเหตุผลนิยม เป็นฐานในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ โดยสืบเสาะแสวงหาความรู้จากการรวบรวมข้อมูล การคิดวิเคราะห์และเชื่อมโยงการคิดการแก้ปัญหาแปลงสู่การคิดเชิงคณิตศาสตร์ ออกแบบการแก้ปัญหาอย่างหลากหลาย ดำเนินการแก้ปัญหาของตนเองและกลุ่ม ผ่านกระบวนการชี้แนะ แล้วแปลงผลการแก้ปัญหากลับไปสู่ชีวิตจริง</p>	<p>วัตถุประสงค์</p> <p>เพื่อพัฒนาการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น</p>
	<p>สาระการเรียนรู้</p> <p>เนื้อหาเรขาคณิตศาสตร์ สาระการวัดและเรขาคณิต กับ สาระสถิติและความน่าจะเป็น ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2560)</p>

<p>ปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้</p> <ol style="list-style-type: none"> สื่อการเรียนรู้ที่หลากหลาย สิ่งอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ ห้องเรียนออนไลน์และออนไลน์ แหล่งเรียนรู้ ห้องปฏิบัติการคณิตศาสตร์ คอมพิวเตอร์ i-Pad สำหรับค้นคว้าข้อมูล สื่อจริง สื่อจำลอง เอกสารประกอบการจัดการเรียนรู้ คลิปวิดีโอประกอบกรวิเคราะห์ อินเทอร์เน็ต ใบกิจกรรม/ใบงาน/ภาระงาน 	<p>การวัดและประเมินผล</p> <p>ประเมินผลจากการแก้ปัญหาในชีวิตจริง</p> <ol style="list-style-type: none"> ค้นพบปัญหา จัดให้อยู่ในรูปแบบตามแนวคิดทางคณิตศาสตร์ แปลงปัญหาให้เป็นปัญหาทางคณิตศาสตร์ แก้ปัญหาในชีวิตจริง แปลงผลการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์กลับเป็นปัญหาในชีวิตจริง
---	---

แผนภาพที่ 2 แสดงรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง

3. ผลการศึกษาประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

3.1 ผลการประเมินการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนก่อนและหลังได้รับจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการประเมินการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ก่อนและหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง (n=26) คะแนนเต็ม 80 คะแนน

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t
ก่อนเรียน	80	26	45.19	3.55	28.49**
หลังเรียน	80	26	63.30	5.16	

**ระดับนัยสำคัญที่ .01

จากตาราง 1 พบว่า มีผลคะแนนการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงสูงกว่าก่อนการได้รับการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ปรากฏผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง

ประเด็นการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านเนื้อหา สาระการเรียนรู้	4.25	0.57	มาก
ด้านการจัดการเรียนรู้	4.33	0.57	มาก
ด้านสื่อ สิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อบรรยากาศการเรียนรู้	4.30	0.51	มาก
ด้านการวัดและประเมินผล	4.28	0.68	มาก
ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์	4.47	0.48	มาก
รวม	4.34	0.56	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผล

ผลการศึกษาองค์ประกอบและตัวบ่งชี้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้การแก้ปัญหาในชีวิตจริงพบว่า มีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) องค์ประกอบด้านการคิดเพื่อการแก้ปัญหาในชีวิตจริง และ 2) องค์ประกอบด้านการปฏิบัติการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับ Sánchez et al. (2008) ได้กล่าวถึง สมรรถนะการแก้ปัญหา เป็นการระบุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา และได้กำหนดองค์ประกอบที่สำคัญของปัญหาและแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพที่ตีนั้น ประกอบด้วย 6 ตัวบ่งชี้ ได้แก่ 1) การระบุปัญหา 2) กำหนดขอบเขตนิยามของปัญหาได้อย่างชัดเจน 3) รวบรวมข้อมูล 4) ออกแบบ

วิธีการแก้ปัญหาได้หลากหลาย 5) เลือกวิธีการแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสม และ 6) มีแผนการดำเนินงานอย่างชัดเจน

2. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง จากผลการศึกษาพบว่ารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงที่พัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิภาพ เนื่องจาก

2.1 เป็นผลเนื่องจากการยกร่างรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงนั้นมีการพัฒนาขึ้นอย่างเป็นระบบจากการใช้แนวทางการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เชิงระบบ ADDIE Model โดย Cates (2011) ระบุถึงการนำเอาขั้นตอนต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในขั้นออกแบบ มาจัดแสดงลำดับขั้นตอนตามพัฒนาการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ซึ่งสะท้อนให้เห็นองค์ประกอบทั้ง 6 ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ด้านหลักการ แนวคิด ทฤษฎี ที่เป็นพื้นฐานของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ด้านจุดประสงค์ของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ ด้านสาระการเรียนรู้ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ด้านการวัดและประเมินผล และด้านปัจจัยที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ผ่านขั้นตอนเป็นการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ไปใช้ ประกอบด้วย สาระการเรียนรู้ การวางแผนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ไปใช้ การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามกระบวนการที่วางแผน สอดคล้องกับ พนม จงเฉลิมชัย และคณะ (2563) ได้ประยุกต์ ADDIE Model เพื่อศึกษาผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ พบว่าความเหมาะสมของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 ผลจากการประเมินประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง มีค่าเป็น 76.15/75.17 ซึ่งถือว่ามีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นผลเนื่องจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ได้ผ่านกระบวนการพัฒนาเนื้อหาสาระที่สอดคล้องกับสาระกิจกรรมการเรียนรู้ในหลักสูตรคณิตศาสตร์อย่างเป็นขั้นตอน โดยผ่านการศึกษาและวิเคราะห์ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนรู้ การสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาอย่างเป็นขั้นตอน ซึ่งได้ผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาปริญญาโท ผู้เชี่ยวชาญ ได้ผ่านการตรวจสอบประเมินความเหมาะสมและความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญ ปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์ก่อนนำไปศึกษานำร่อง

3. ผลการศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ที่พัฒนาขึ้นนั้นมีประสิทธิผลที่อยู่ในทางบวกนั้น

3.1 ทั้งนี้เป็นเพราะผลเนื่องมาจากรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง มีฐานการพัฒนาจากแนวคิดและหลักการการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนสร้างความรู้ตามแนวคิดทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์นิยม และแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่ได้รับการพิสูจน์ยืนยันจากการศึกษาวิจัยก่อนหน้านี้ว่าพัฒนาการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ซึ่งแนวคิดทฤษฎีการสร้างความรู้ นักเรียนได้เป็น ผู้คิดแก้ปัญหา สร้างความรู้ความเข้าใจได้ด้วยตนเองผู้เรียนเป็นผู้คิดและลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง มีการกำหนดปัญหา (Problem identify) วิเคราะห์สาเหตุปัญหา (Analysis problem) และใช้การแปลงปัญหาเป็นคณิตศาสตร์สู่การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ ตลอดจนการกำหนดทางเลือกแก้ปัญหา (Selection) ตัดสินใจทางเลือกที่เหมาะสม (Decision) ร่วมกับเพื่อนในกลุ่มแก้ปัญหา ตามวิธีที่เลือก (Implementation) การเรียนรู้ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด PMCAST จึงทำให้ผล

การแก้ปัญหาในชีวิตจริงมีผลการประเมินบรรลุ โดยมีคะแนนหลังใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สูงกว่า ก่อนใช้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ที่เน้นคณิตศาสตร์ในชีวิตจริง ซึ่งว่าการเชื่อมโยงคณิตศาสตร์ไปสู่สถานการณ์จริง ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและเห็นความสำคัญของสิ่งที่เรียน สะท้อนให้เห็นถึงการใช้งานของคณิตศาสตร์ที่ปรากฏให้เห็นได้ทั่วไปและการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดกระบวนการคิดให้เป็นคณิตศาสตร์และคณิตศาสตร์ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงสามารถส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์ และการให้เหตุผลทางคณิตศาสตร์ในทิศทางที่ดีขึ้น สอดคล้องกับ Williams (2003) และชมนาด เชื้อสุวรรณทวี (2561) ที่ได้กล่าวไว้อย่างสอดคล้องไปในทางเดียวกันว่า การสนับสนุนให้นักเรียนได้คิดและลงมือปฏิบัติแก้ปัญหาตามขั้นตอนและกระบวนการแก้ปัญหา จะทำให้ผู้เรียนมีประสบการณ์และเกิดความคุ้นเคยกับขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างถูกต้องโดยเรียงตามขั้นตอน และทำให้ความสามารถด้านการแก้ปัญหาคืบขึ้น

3.2 ผลจากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการจัดการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ได้เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ร่วมกันคิด ประกอบการใช้สื่อเทคโนโลยีร่วมกันวิเคราะห์ แยกแยะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันระหว่างกลุ่ม มีการสะท้อนผลการคิดแก้ปัญหาในชีวิตจริง วางแผนแก้ปัญหา และได้สรุปแนวทางการตัดสินใจเลือกวิธีแก้ปัญหาได้เอง สอดคล้องกับ พนม จงเฉลิมชัย และคณะ (2563) พบว่า ผลการประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมทักษะการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพรู พบว่า ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบการจัดการเรียนรู้โดยรวมในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะกิจกรรมการเรียนรู้ได้มีโอกาสนักเรียนร่วมกันคิด แลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิดเป็นระยะ ทั้งช่วงการค้นปัญหา หาสาเหตุปัญหา วิเคราะห์ปัญหา วางแผนแก้ปัญหาและสรุปองค์ความรู้ ร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และสะท้อนคิด

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ ประสิทธิภาพและประสิทธิผลของรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง พบองค์ความรู้องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการแก้ปัญหาในชีวิตจริง ดังแผนภาพที่ 3

แผนภาพที่ 3 แสดงองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การแก้ปัญหาในชีวิตจริง

และได้ค้นคว้าความรู้ใหม่เกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริง และได้กระบวนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามขั้นตอน PMCST โดยขั้นที่ 1 เริ่มด้วยปัญหาในชีวิตจริง (Real-life Problem: P) ขั้นที่ 2 จัดให้อยู่ในรูปแบบตามแนวคิดทางคณิตศาสตร์ (Mathematical Conceptual model: M) ขั้นที่ 3 ชั้นแปลงปัญหาให้เป็นปัญหาทางคณิตศาสตร์ (Convert into Mathematical Problem: C) ขั้นที่ 4 ชั้นแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ (Solve: S) ขั้นที่ 5 ชั้นแปลผลการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์กลับเป็นปัญหาในชีวิตจริง (Translating Math Solution into Real-life problem: T) ดังปรากฏในแผนภาพที่ 2 อีกทั้งการประเมินการแก้ปัญหาในชีวิตจริงที่ประเมินจากองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ยังเป็นแนวทางให้ประเมินการแก้ปัญหาในชีวิตจริงได้อย่างเป็นระบบ

สรุป

การพัฒนาารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้ค้นพบองค์ประกอบและตัวบ่งชี้การแก้ปัญหาในชีวิตจริงแล้วจึงได้พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ที่มีกระบวนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ตามขั้นตอนของ PMCST ซึ่งเป็นส่วนที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาในชีวิตจริงให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจและศึกษารายละเอียดของหลักการของรูปแบบองค์ประกอบของรูปแบบการจัดการเรียนรู้ในส่วนกระบวนการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ ตามขั้นตอน PMCST ในแต่ละขั้นให้ละเอียด เพื่อจะได้นำขั้นตอนกระบวนการจัดการเรียนรู้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และการประเมินการแก้ปัญหาในชีวิตจริงนั้นควรประเมินไปตามองค์ประกอบและตัวบ่งชี้ โดยศึกษาเกณฑ์การประเมินให้ชัดเจน และบรรจุการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้คณิตศาสตร์ไปใช้ได้ อย่างมีประสิทธิภาพ และครูผู้สอนควรเตรียมประเด็นปัญหาที่สัมพันธ์กับสถานการณ์ในชีวิตจริง เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นสถานการณ์ปัญหาและสาเหตุของปัญหาได้อย่างชัดเจน การเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม เพียงพอต่อการศึกษา ค้นคว้าของผู้เรียน โดยเตรียมสื่อ หรือสิ่งอำนวยความสะดวกก่อนล่วงหน้า

1.2 ระหว่างดำเนินการจัดการเรียนรู้ ผู้สอนควรจัดบรรยากาศของการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการทำงานร่วมกันของผู้เรียน บรรยากาศการเรียนรู้ที่ผ่อนคลาย เปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และมีบรรยากาศของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้อมูลระหว่างกลุ่ม ครูผู้สอนควรสังเกตและกระตุ้นการคิด และให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทั้งภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่มและสะท้อนการคิดของผู้เรียน โดยใช้คำถามกระตุ้นให้คิดอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น อาจมีการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการแก้ปัญหาในชีวิตจริงสำหรับนักเรียนในช่วงอายุอื่น เช่น ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับอาชีวศึกษา ซึ่งจะเป็ประโยชน์สำหรับการศึกษายัง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ขนาด เชื้อสุวรรณทวี. (2561). *การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ Mathematics Instruction*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พนม จองเฉลิมชัย, รุ่งทิวา แยมรุ่ง และขนาด เชื้อสุวรรณทวี. (2563). การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู. *วารสารวิจัยและการพัฒนาหลักสูตร*, 11(1), 132-142. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jrcd/article/view/246870/169180>
- ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2564). *ผลการประเมิน PISA 2018 การอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์*. สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2555). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. 3-คิวมีเดีย.
- อัมพร ม้าคนอง. (2559). *ทักษะและกระบวนการทางคณิตศาสตร์: การพัฒนาเพื่อพัฒนาการ (พิมพ์ครั้งที่ 3)*. ศูนย์ตำราและเอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Hirza, B., Kusumah, Y. S., Darhim, & Zulkardi. (2014). Improving Intuition Skills with Realistic Mathematics Education. *Indonesian Mathematical Society Journal on Mathematics Education*, 5(1), 27-34. <https://eric.ed.gov/?id=EJ1079612>
- Cates, W. (2011). Richey, Klein & Tracy: The instructional design knowledge base: theory, research, and practice. *Educational Technology Research and Development*, 59.
- Sánchez, A. V., & Ruiz, M. P. (2008). *Competence-based learning: a proposal for the assessment of generic competences*. http://tuningacademy.org/wp-content/uploads/2014/02/Competence-Based-Learning_EN.pdf
- Treffers, A. (1991). Meeting innumeracy at primary school. *Educational Studies in Mathematics*, 22(4), 333-352. <https://doi.org/10.1007/BF00369294>
- Williams, K. M. (2003). Writing about the problem solving process to improve problem solving performance. *The Mathematics Teacher*, 96(3), 185-187. <https://doi.org/10.5951/MT.96.3.0185>

ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการประกันคุณภาพ
ภายในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์
FACTORS AFFECTING SCHOOL-BASED MANAGEMENT AND INTERNAL
QUALITY ASSURANCE IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS WITHIN NAKHON
SAWAN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

ศักดิ์พงษ์ สุภริรักษ์*

Sakdipong Suphirak

มหาวิทยาลัยเจ้าพระยา

Chao Phraya University

*Corresponding Author: E-mail:Sakdipong.s@cpu.ac.th

Received October 14, 2024; Revised March 16, 2025; Accepted March 20, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ 2) เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ตามแนวคิดพื้นฐานด้านการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังโรงเรียนโดยตรงมีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบในการปฏิบัติงานด้วยความเป็นอิสระมีความคล่องตัวในการบริหารจัดการ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 315 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความตรงเชิงเนื้อหาโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้อง 0.80-1.00 และมีความเที่ยงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา 0.92 สถิติที่ใช้ ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า r อยู่ระหว่าง .416-.713

2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้านหลักการบริหารตนเอง (X_2) ด้านหลักการมีภาวะผู้นำเกื้อหนุน (X_4) และหลักการพัฒนาทั้งระบบ (X_5) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ได้ร้อยละ 29.70 ($R^2 = .297$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของแต่ละด้านเท่ากับ 0.302, 0.179, 0.316 ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหาร, โรงเรียนเป็นฐาน, การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

Abstract

This research aimed 1) to study the relationship between school-based management and internal quality assurance in educational institutions under the Office of the Secondary Education Service Area, Nakhon Sawan and 2) to study how the school-based management affected internal quality assurance in educational institutions under the Office of the Secondary Education Service Area, Nakhon Sawan, based on the basic concept of decentralization from the central government to schools directly, with authority, responsibility, and independence in operations and flexibility in management. The sample group used in the study consisted of 315 people. The instrument used was a questionnaire with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) from 0.8 to 1.00, and a α -coefficient reliability of 0.92. The statistics used in data analysis were mean, standard deviation, correlation coefficient analysis and multiple regression analysis.

The results of the research found that

1. There was a significant relationship between School-based Management and Internal Quality Assurance in Educational Institutions ($p=.01$). The correlation coefficient (r) ranged between .416 and -.713

2. School-based management affected quality assurance in educational institutions, consisting of 3 elements: Principles of self-management (X_2), Principles of supportive leadership (X_4) and Principles of whole system development (X_5) were significantly manipulated to explained the variance of Internal Quality Assurance in Educational Institutions. These parameters explained the variance in Internal Quality Assurance in Educational Institutions by 29.70 percent ($R^2 = 0.297$). The results were statistically significant at the .01 level, with correlation coefficients for each aspect being 0.302, 0.179, and 0.316, respectively.

Keywords: School-Based Management, Quality Assurance, Educational Institutions

บทนำ

การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาเป็นกระบวนการบริหารและการจัดการที่ทั่วโลกต่างให้ความสำคัญเป็นอย่างมาก พยายามแสวงหาวิธีการที่จะพัฒนาการบริหารงานของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดเป็นการริเริ่มปฏิรูปการศึกษาที่เกิดขึ้นในหลายประเทศทั่วโลก (Petty et al., 2007) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดีมีความรู้ความสามารถสามารถอยู่ร่วมกับสังคมได้อย่างมีความสุข ส่วนหลักการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School base Management) มาจากพื้นฐานความเชื่อในการบริหารจัดการว่าผู้ร่วมงานมีความพึงพอใจจะทำประสิทธิภาพการทำงานดีขึ้น ทั้งยังเป็นการลดช่องว่างระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงาน พบว่าเป็นความสัมพันธ์ของผู้นำที่เชื่อมโยงผลลัพธ์

เชิงบวกของโรงเรียนกับผลลัพธ์เชิงพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานของครูและประสิทธิผลโดยรวมของโรงเรียน (Beatrizorah et al., 2008) มีหลักการสำคัญคือ การให้โรงเรียนเป็นฐานหรือศูนย์กลางการตัดสินใจ พบว่า การกระจายอำนาจไปยังโรงเรียนจะสามารถบริหารจัดการโดยตรงตั้งนั้น การใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบไปด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านหลักกระจายอำนาจ 2) ด้านหลักบริหารตนเอง 3) ด้านหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม 4) ด้านหลักภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน 5) ด้านหลักการพัฒนาทั้งระบบ และ 6) ด้านหลักความพร้อมที่จะได้รับการตรวจสอบ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) ซึ่งข้อกำหนดของภาครัฐนำไปสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การศึกษามีความคล่องตัวโดยโรงเรียนจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นอิสระซึ่งเป็นการเชื่อมโยงกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เป็นกรอบพัฒนาทฤษฎีระบบ ทฤษฎีการจัดการ

มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ประกอบด้วย อุดมการณ์ หลักการจัดการศึกษา และมาตรฐานการศึกษา เพื่อให้สะดวกนำมาสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เพื่อปวงชนโดยรัฐต้องจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก รวมทั้งการพัฒนาหน้าที่การงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนตนและครอบครัว ที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ และสัมพันธ์เชื่อมโยงกับมาตรฐานการอาชีวศึกษา และมาตรฐานการอุดมศึกษาเพื่อสร้างสรรค์สังคมไทยจะทำให้วิถีชีวิตความเป็นอยู่ในสังคมและอารมณเป็นสภาพแวดล้อมมีปฏิสัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นผู้นำ ความปลอดภัย การมีส่วนร่วมของครูในโรงเรียน (Bradshaw et al., 2014) จากปัญหาและความสำคัญข้างต้น ระบบการศึกษาไทยยังมีความเชื่อมโยงหน่วยงานต้นสังกัดยังใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นเครื่องมือประเมินคุณภาพเพื่อเติมเต็มให้ส่วนที่ควรพัฒนาที่ดีขึ้นภายในสถานศึกษาพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอกสามารถแสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเชื่อมโยงสอดคล้องกันระหว่างอุดมการณ์ หลักการ และมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับ ได้แก่ มาตรฐานการศึกษาของชาติ มาตรฐานการศึกษาตามกฎกระทรวง พ.ศ. 2561 และ มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562

ผลจากการศึกษาค้นคว้าดังกล่าวจะเป็นแนวทางทำให้งานวิจัยนี้มีความน่าสนใจทางวิชาการและการนำผลที่ได้รับจากการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ นำมาค้นหาคำตอบสำหรับการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้มีความชัดเจนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์
2. เพื่อศึกษาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

สมมติฐานการวิจัย

1. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการศึกษาเพื่อปวงชนโดยรัฐต้องจัดให้มีการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อพัฒนาเยาวชนไทยทุกคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งในฐานะที่เป็นพลเมืองไทยและพลเมืองของโลก เพื่อเป็นรากฐานที่พอเพียงสำหรับการใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต รวมทั้งเพื่อการพัฒนาหน้าที่การงานและการพัฒนาคุณภาพชีวิตส่วนตนและครอบครัว และเพื่อสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งสำหรับการสร้างสรรค์สังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืน

การวิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน และการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์โดยแต่ละแนวคิด ทฤษฎีจะเป็นปัจจัยสนับสนุนไปสู่กรอบแนวคิด โดยแบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

1. แนวคิดการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management= SBM) คือ การปฏิรูปการศึกษาเพื่อทำให้เกิดความแตกต่างเป็นการโอนความรับผิดชอบไปยังโรงเรียนแต่ละแห่งและการพึ่งพาชุมชนท้องถิ่น มีเป้าหมายในการขยายช่องว่างระหว่างพื้นที่ ที่มีทรัพยากรทางการเงินและทรัพยากรบุคคล โดยให้การสนับสนุนทางการเงินและแนวการบริหารจากรัฐบาลส่วนกลางไปยังโรงเรียนในพื้นที่ห่างไกล อาจไม่สามารถรับมือกับภาระงานเกี่ยวกับการบริหารจัดการได้ (Sakurai & Ogawa, 2006)

2. แนวคิดการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-Based Management) เกิดขึ้นในวงการอุตสาหกรรมของประเทศอเมริกา หลักการสำคัญคือ การสร้างความพึงพอใจในผลผลิตที่เพิ่มขึ้นบุคคลที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจะเกิดความพึงพอใจแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ บัญญัติรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 เป็นกฎหมายใหม่ที่ได้รับการยอมรับจากประชาชนโดยทั่วไป มีข้อกำหนดเกี่ยวกับการศึกษา สิทธิเสรีภาพชาวไทยในมาตรา 43 บุคคลต้องได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี รัฐต้องจัดให้มีการศึกษาอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกันทุกคนโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายจึงเป็นเหตุทำให้เกิดพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมีแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 เป็นเจตนารมณ์เพื่อปฏิรูปการศึกษาให้ประชาชนได้เรียนรู้จริง มีความสุขกับการได้มาเรียน ด้วยเหตุที่การเรียนการสอนมีคณะบุคคลทำหน้าที่บริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน คือ โรงเรียนเป็นศูนย์กลางการจัดการเรียนการสอนให้มีความต่อเนื่องและการให้องค์กรส่วนท้องถิ่น องค์กรวิชาชีพเอกชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม อาทิ ด้านการบริหาร ด้านการจัดการคุณภาพ การจัดการศึกษา ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา แนวคิดการกระจายความรับผิดชอบมอบหมายงานให้ผู้ปฏิบัติทำงานสำเร็จได้ตามเวลาที่กำหนด จะเห็นได้ว่าความรู้ความสามารถของบุคคลมีส่วนทำให้การบริหารจัดการบรรลุ

เป้าหมายได้ และการมอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบทำให้มีผู้ปฏิบัติงานครบในทุกตำแหน่ง ทั้งยังช่วยลดเวลาที่ใช้สรรหาบุคลากร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553)

3. แนวคิดการบริหารจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นแนวคิดที่เริ่มขึ้นในสหรัฐอเมริกาช่วงทศวรรษที่1980 จากกระแสการเปลี่ยนแปลงการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษา มาสู่สถานศึกษา สาระสำคัญของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานคือ การกระจายอำนาจจากส่วนกลางและเขตพื้นที่การศึกษาไปยังสถานศึกษา ตลอดจนการให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม (participation) สำหรับในประเทศไทยแนวคิดดังกล่าวสอดคล้องกับนโยบายปฏิรูปการศึกษา ซึ่งกำหนดเนื้อหาไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (สุรัสวดี หุ่นพยนต์ และคณะ, 2560)

4. แนวคิดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาจึงเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทุนมนุษย์และเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดที่ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายทุกคนในสถานศึกษาต้องรับรู้ และปฏิบัติงานในหน้าที่ที่รับผิดชอบให้บรรลุถึงเป้าหมาย คือมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดและร่วมรับผิดชอบต่อผลการจัดการศึกษาที่เกิดขึ้น และแนวทางดำเนินงานเพื่อการประกันคุณภาพภายใน

5. แนวคิดการประกันคุณภาพการศึกษาการบริหารจัดการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นตัวชี้วัดที่แสดงให้เห็นถึงการจัดการเรียนการสอนทำให้เกิดการพัฒนาภายในสถานศึกษาซึ่งเป็นกระบวนการที่สร้างความมั่นใจแก่ทุกฝ่ายว่าการจัดการศึกษาในทุกระดับมีคุณภาพและจะคงรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานตามข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ จึงให้มีการปฏิรูประบบการประเมินและการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีนโยบายปรับปรุงมาตรฐานและตัวชี้วัดให้มีจำนวนน้อยลง กระชับและ สะท้อนถึงคุณภาพอย่างแท้จริง เน้นการประเมินตามสภาพจริง ไม่ยุ่งยาก สร้างมาตรฐานระบบการประเมิน เพื่อลดภาระการจัดเก็บข้อมูล เพื่อลดการจัดทำเอกสารที่ใช้ในการประเมินรวมทั้งพัฒนาผู้ประเมินภายในให้มีมาตรฐาน และมีความน่าเชื่อถือ โดยทั่วไปรูปแบบการศึกษาที่มีคุณภาพประกอบด้วย 1) หลักการที่มีคุณภาพ 2) คุณภาพผู้ปกครองที่มีคุณภาพมีส่วนสนับสนุนให้กระบวนการเรียนการสอนมีคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เป็นข้อพิสูจน์ให้เห็นถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมทางวิชาการที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตถูกนำมาใช้แทนวิธีการอื่น ๆ ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่โรงเรียนหลายแห่งนำมาใช้ทำให้ประหยัดเวลา นำมาสู่ความสำคัญที่เพิ่มเติมให้กับคุณภาพของกระบวนการทางการศึกษา สำหรับโรงเรียนที่ขาดสื่อการสอนและการเรียนรู้ ไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกในห้องสมุด หรือมีบางส่วนแต่ไม่เพียงพอมีผลทำให้คะแนนการทดสอบของนักเรียนต่ำกว่าที่ควรจะเป็นอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเปรียบเทียบกับโรงเรียนที่มีอุปกรณ์สนับสนุนการเรียนการสอน (Willms, 2000)

กรอบแนวคิดการวิจัย

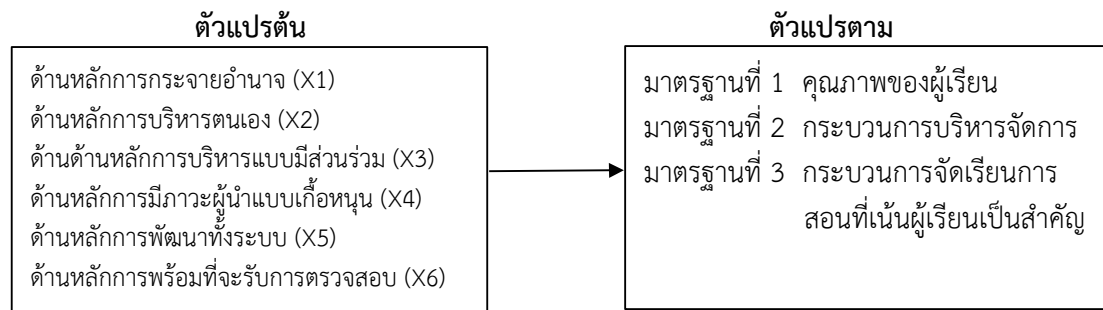
ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดและทฤษฎีจริยธรรม ทฤษฎีสถาบัน และทฤษฎีความชอบธรรมการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนารอบแนวคิดการวิจัยโดยแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent variable) ได้แก่ การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน ประกอบด้วย 1) ด้านหลักการกระจายอำนาจ 2) ด้านหลักการบริหารตนเอง 3) ด้านหลักการบริหาร

แบบมีส่วนร่วม 4) ด้านหลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน 5) ด้านหลักการพัฒนาทั้งระบบ และ 6) ด้านหลักการพร้อมที่จะรับการตรวจสอบ (X6)

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูของโรงเรียนในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษามัธยมศึกษาจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1677 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์, 2564) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โรงเรียนในมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ จำนวน 37 โรงเรียน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie & Morgan จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น และสุ่มแบบง่าย ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 315 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของ likert โดยมีค่าความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 (บุญใจ ศรีสถิตยน์รากูร, 2555) และมีค่าความเที่ยง (Reliability) สัมประสิทธิ์แอลฟาของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.92

การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล

ส่งไปแบบสอบถามออนไลน์ 315 ชุด ถึงครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ในปีการศึกษา 2564 ได้รับการตอบกลับคืนมา 315 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 77.15 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 22.85 อายุระหว่าง 25-40 ปี ร้อยละ 42.54 น้อยที่สุด อายุไม่เกิน 25 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และจำนวน 65 คนมีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 20.63 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 141 คิดเป็นร้อยละ 44.76 มากที่สุด รองลงมาคือระดับปริญญาโท จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 38.73 น้อยที่สุด ระดับปริญญาเอก จำนวน 52 คน คิดเป็นร้อยละ 16.51 ศาสนาพุทธ จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 86.35 ศาสนาอิสลาม จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 8.89 น้อยที่สุดศาสนาคริสต์ จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 4.76 ประสบการณ์การปฏิบัติงานในตำแหน่ง ไม่เกิน 5 ปี มากที่สุด จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 39.36 รองลงมาคือ 16 ปีขึ้นไป จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 29.52 และ 6-10 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 23.50 และน้อยที่สุด 11-15 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 7.62 รายได้ต่อเดือน 20,001-30,000 บาท มากที่สุดจำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 48.25 รองลงมาคือไม่เกิน 20,000 บาท จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 30.48 และ 40,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 12.06 น้อยที่สุด 30,001-40,000 บาท 29 คน คิดเป็นร้อยละ 9.21

2. ผลการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ ค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหาร โดยใช้โรงเรียนเป็นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับ
ด้านหลักการกระจายอำนาจ (X1)	4.33	0.27	มาก
ด้านหลักการบริหารตนเอง (X2)	4.24	0.29	มาก
ด้านหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (X3)	4.33	0.35	มาก
ด้านหลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน (X4)	4.26	0.32	มาก
ด้านหลักการพัฒนาทั้งระบบ (X5)	4.26	0.32	มาก
ด้านหลักการพร้อมที่จะรับการตรวจสอบ(X6)	4.20	0.35	มาก
รวม	4.28	0.31	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.28 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดสูงสุด 2 อันดับแรกคือ หลักการกระจายอำนาจ และหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.33 รองลงมาคือ หลักการมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน และหลักการพัฒนาทั้งระบบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.26 และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือหลักการพร้อมที่จะรับการตรวจสอบ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.20

3. ผลการวิเคราะห์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

ตารางที่ 2 แสดงค่ามัชฌิมเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ โดยภาพรวม

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	$\bar{X}$	(S.D.)	ระดับ
1. มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน	4.08	0.48	มาก
2. มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ	4.10	0.48	มาก
3. มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ	4.23	0.54	มาก
รวม	4.14	0.49	มาก

จากตารางที่ 2 การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.14 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดสูงสุด คือ มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.23 ทุกด้านอยู่ในระดับมาก รองลงมา มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.08

4. ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆
X ₁	1					
X ₂	.629**	1				
X ₃	.577**	.596**	1			
X ₄	.593**	.693**	.602**	1		
X ₅	.578**	.684**	.620**	.790**	1	
X ₆	.585**	.672**	.598**	.783**	.612**	1
Y _{tot}	.416**	.608**	.493**	.713**	.601**	.612**

**p<0.01

จากตารางที่ 3 พบว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทุกด้านได้แก่ด้านหลักการกระจายอำนาจ (X₁) ด้านหลักการบริหารตนเอง (X₂) ด้านด้านหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (X₃) ด้านหลัก การมีภาวะผู้นำแบบเกื้อหนุน (X₄) ด้านหลักการพัฒนาทั้งระบบ (X₅) และ ด้านหลักการพร้อมที่จะรับ การตรวจสอบ (X₆) มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา Y_{tot} สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า r อยู่ ระหว่าง .416-.713

5. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์
ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณของการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่มีต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์

ตัวแปร	B	Std.	Beta	T	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	0.789	0.307		2.568	.011
หลักการกระจายอำนาจ (X ₁)	0.044	0.061	0.036	0.717	.474
หลักการบริหารตนเอง (X ₂)	0.302	0.058	0.272	5.216	.001**
หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วม (X ₃)	0.022	0.057	0.022	-0.43	.667
หลักการมีภาวะผู้นำเกื้อหนุน (X ₄)	0.179	0.059	0.167	3.052	.002**
หลักการพัฒนาทั้งระบบ (X ₅)	0.316	0.053	0.318	5.9	.001**
หลักการพร้อมที่จะรับการตรวจสอบ (X ₆)	0.025	0.058	0.022	-0.431	.667

R=.545, R²= .297, F=28.890, Sig=.000

จากตารางที่ 4 พบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้านหลักการบริหารตนเอง (X₂) ด้านหลักการมีภาวะผู้นำเกื้อหนุน (X₄) และ หลักการพัฒนาทั้งระบบ (X₅) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ได้ร้อยละ 29.70 (R²= .297) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของแต่ละด้านเท่ากับ 0.302, 0.179, 0.316 ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทุกด้าน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า r อยู่ระหว่าง .416-.713

2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้านหลักการบริหารตนเอง (X₂) ด้านหลักการมีภาวะผู้นำเกื้อหนุน (X₄) และ หลักการพัฒนาทั้งระบบ (X₅) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ได้ร้อยละ 29.70 (R²= .297) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของแต่ละด้านเท่ากับ 0.302, 0.179, 0.316 ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานและการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

1. ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาผลการวิจัยพบว่า การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในทุกด้านมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่า r อยู่ระหว่าง .416-.713 ซึ่งหมายความว่า การบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมของโรงเรียนในกระบวนการต่าง ๆ จะส่งผลดีต่อการประกันคุณภาพภายใน โดยค่าความสัมพันธ์ที่มีค่ามากกว่า .40 แสดงให้เห็นว่ามีความสัมพันธ์ที่ค่อนข้างแข็งแรงและน่าพึงพอใจและยังจะช่วยยกระดับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานด้านหลักการบริหารตนเอง (X_2) ด้านหลักการมีภาวะผู้นำเกื้อหนุน (X_4) และด้านหลักการพัฒนาทั้งระบบ(X_5) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ได้ร้อยละ 29.70 ($R^2 = .297$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของแต่ละด้านเท่ากับ 0.302, 0.179, 0.316 ตามลำดับ ซึ่งอธิบายได้ว่าหลักการบริหารตนเอง (X_2) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.302 แสดงถึงการมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน หลักการมีภาวะผู้นำเกื้อหนุน (X_4) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.179 แสดงถึงการสนับสนุนจากผู้นำในกระบวนการบริหารที่ช่วยส่งเสริมการประกันคุณภาพ และด้านหลักการพัฒนาทั้งระบบ (X_5) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.316 แสดงถึงความสำคัญของการพัฒนาทุกมิติในโรงเรียนเพื่อให้บรรลุการประกันคุณภาพอย่างยั่งยืน และการที่ผลการวิจัยพบว่าการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานทั้ง 3 ด้านร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้ร้อยละ 29.70 ($R^2 = .297$) แสดงว่า สามด้านนี้สามารถอธิบายผลการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาได้เกือบหนึ่งในสี่ของปัจจัยด้านอื่น ๆ ซึ่งถือว่าเป็นผลกระทบที่มีความสำคัญและมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ พบองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญคือการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้นั้น หลักการบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐานเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านหลักการบริหารตนเอง (X_2) ด้านหลักการมีภาวะผู้นำเกื้อหนุน (X_4) และด้านหลักการพัฒนาทั้งระบบ(X_5) เพราะจากผลการวิจัยพบว่าสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาถึงหนึ่งในสี่ของปัจจัยด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านหลักการบริหารตนเอง (X_2) ด้านหลักการมีภาวะผู้นำ

เกือบ (X₄) และหลักการพัฒนาทั้งระบบ (X₅) เพราะจากผลการวิจัยพบว่าสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาถึงหนึ่งในสี่ของปัจจัยด้านอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา
2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่สามารถพยากรณ์การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561. (2561, 23 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 11 ก. หน้า 3-5.
- บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร. (2555). *การพัฒนาและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย: คุณสมบัติการวัดเชิงจิตวิทยา*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุรัสวดี หุ่นพยนต์,อำพา แก้วกำก และ ทัญญู ใจบริสุทธิ์ (2560). *การกระจายอำนาจทางการศึกษาจากนโยบายสู่การปฏิบัติ:กรณีศึกษาเปรียบเทียบสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของประเทศไทยและเกาหลีใต้.สถาบันพระปกเกล้า*. <https://so06.tci-thaijo.org> > article > download
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ*. ชุมชนุสสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- Beatriz, P., Deborah, N., & Hunter, M. (2008). *Improving School Leadership Activity*. (Vol. 1). Policy and Practice.
- Bradshaw, Waasdorp, Debnam, & Johnson.(2014). *Measuring school climate in high schools: a focus on safety, engagement, and the environment*. J Sch Health . 2014 Sep; 84(9), 593-604.
- Petty, R. E., Briñol, P., Tormala, Z. L., & Wegener, D. T. (2007). *The role of metacognition in social judgment*. In A. W. Kruglanski & E. T. Higgins (Eds.), *Social psychology: Handbook of basic principles* (2nd ed., pp. 254–284). The Guilford Press.
- Sakurai, A., & Ogawa, K. (2006). *Assessment of current garment industry in the Lao PDR: Based on a field survey in Vientiane city*. *Journal of International Cooperation Studies*, 14(1), 55-75.
- Williams, J. D. (2000). *Standard of Care: Investment to Improve children Educational Outcomes in Latin America*. Early childhood Development.

THE INFLUENCE OF TEENAGER PEER INTERACTION AND WORD OF MOUTH TO THE INTENTION TO PURCHASE AND THE PURCHASING DECISION MAKING: CASE STUDY OF THAI TEENAGERS IN BANGKOK

Nampet Petmai and Nitirat Maleewat*

Faculty of Business Administration, Rajamangala University of Technology Krungthep

*Corresponding Author E-mail: nitirat.m@mail.rmutk.ac.th

Received October 8, 2024; Revised March 20, 2025; Accepted March 20, 2025

Abstract

Teenagers are a group of young people who have a lot of energy and like to learn many things in their lives. They are a group of students and critical workforces in business, industry, and countries. Most countries are successful and have strong economies because they have a high quality of young people. In contrast, many countries face tremendous setbacks because they do not have enough teenagers to work or have a lower-quality workforce. This research studied the influence of teenagers' peer interaction and word of mouth (WOM) on the intention to purchase which led to the purchasing decision-making. This quantitative research used a questionnaire both online and offline to collect the data from 466 teenage customers in Bangkok about the factors that influenced on their intentions to purchase and purchasing decision-making. The result showed that word of mouth had a significant positive impact on the intention to purchase and led to purchasing decision-making, while teenager peer interaction did not theoretically support it. The intention to purchase also had a positive influence on the purchasing decision-making process of purchasing behavior of the sample group. Companies or any providers that produce products or services should recognize the importance of word-of-mouth marketing, particularly through social media as a form of viral marketing because this marketing tool is very powerful to directly and indirectly impact sales. Especially if any organization could be able to generate a positive viral to their business, that could be one of the very significant factors to bring more customers and more success to their companies.

Keywords: Teenager peer interaction, Word of mouth, Information search and assessment, online purchasing decision

Introduction

The purchasing behavior and power to purchase of teenagers are famous topics that have been researched by several researchers (Singh & Nayak, 2014). The behavior of teenagers is mostly influenced by several factors such as their family, friends, social media, and so on. According to Zotova et al (2016) which defined that teenagers or young adults is the people who rely on social and value interconnection with other people, especially their peers, and community. Teenager's behavior mostly relies on the social mindset to adjust their selves and behavior to be matched with the norm or culture. Even though sometimes could be different from the other or sometimes it could be strange for the older people. Teenager is considered the last stage of acquaintance and create an identity before becoming an adult with a clear and stable personality according to psychological principles It is considered a stressful and transitional period. It is normal and necessary for teenagers to seek and experiment with different experiences. Sometimes it is an experience that goes against the rules that he or she has learned will bind them to the group the most. Consumer behavior means the actions of any person involved directly in the procurement and the use of products and services. This includes the decision-making process that already exists and which is involved in specifying such action. Consumer behavior is a method of studying behavior.

The shopping behavior of teenage customers especially in Thailand is different from other countries which could be influenced by culture, beliefs, groups of friends, family, social media, and so on. In this research, the two main factors between teenager peer interaction and the power of word of mouth or WOM are focused and believed to be the influencers to increase the level of intention to purchase products and services, which will lead to purchasing decision-making in the future.

Research gap and research objective

There are 2 main objectives of this research, the first is to find the influence of teenager peer interaction and word of mouth on the intention to purchase of teenagers in Thailand, especially in Bangkok. Another objective is to discover the effect of intention to purchase on the purchasing decision-making among teenagers in Thailand

Literature review

Teenager Peer Interaction

Teenager is a group of people who are older than the child and a little bit younger than adults. Actually, teenagers are the changing time of humans from young

men to older people. So many things in their bodies and lives would be changed including their thinking. Peers or people who are surrounded the teenagers are one of the very significant factors in forming their thoughts and personalities. Singh and Nayak (2014) defined peer teenagers as a socialization agent for the teenagers and has an influence on the purchase decisions. Therefore, the decision-making sometimes will rely on the group or society that they belong in both ways direct and indirect effects (Brey & Lehto, 2008)

Word of Mouth (WOM)

One of the very powerful marketing tools for the organization is word of mouth or WOM because it is dealing with 3 process concepts of seeking, giving, and sharing information of the products and services (De Bruyn and Lilien, 2008). Brown et al., (2007) added word of word-of-mouth marketing is more credible than other marketing tools because customers are independent from other factors from the company and they could be able to share their opinions about the products and services to anyone they prefer which could be in both directions positive and negative. For teenagers, word of mouth among their friends is very significant and affects their thoughts about whether or not to purchase the products (Abubakar et al., 2016).

Intention to purchase

Intention to purchase is the consumer's attitude about the products and services. Salazar (2017) stated that A positive attitude will connect with the behavior intention and could be able to increase the level of intention to purchase. Chang, (2011) studied the intention to purchase among teenagers in the city of Changsha in China and found that the intention to purchase could be stimulated by several factors such as peer groups, word of mouth, good quality products, reasonable prices, and purchasing celebrity-endorsed apparel. This purchasing intention. Spears and Singh (2004) stated that the intention to purchase is the individual's conscious plan of customers to whether or not to purchase the particular products and services because as there are so many products and services in the market. Most of them are similar types of products, closely priced to each other and other beneficial. Therefore, customers need to have their thoughts, attitudes, and intentions to choose, purchase, and consume (Salazar, 2017).

Purchasing decision-making process

The purchasing process of customers consists of several factors from before purchase until after purchasing the products and services (Miklošik, 2015). Most of the

customer's feelings at the beginning are not so comfortable but this stage could be released by the next step of searching for more information. This state of confusion of comparing the uncertain feeling and more desire to purchase is called the motivation of making a choice process (Han, 2021; Miklošik, 2015). This process could be done via many activities such as searching by themselves on the internet, asking someone, or hearing something about the products. However, if the motivation for making a choice process is stronger than the ambiguous initial feeling which could be from diverse reasons such as high-quality products and services, reasonable price, good location, tempting promotion, etc, later on, the purchasing decision-making will be formed and actioned in the long run (Ridwan, 2022; Puspa, et al., 2020).

Hypothesis and conceptual framework

According to the literature review of four factors namely teenager peer interaction, word of mouth, intention to purchase, and purchasing decision making. The conceptual framework of this research was created as follows

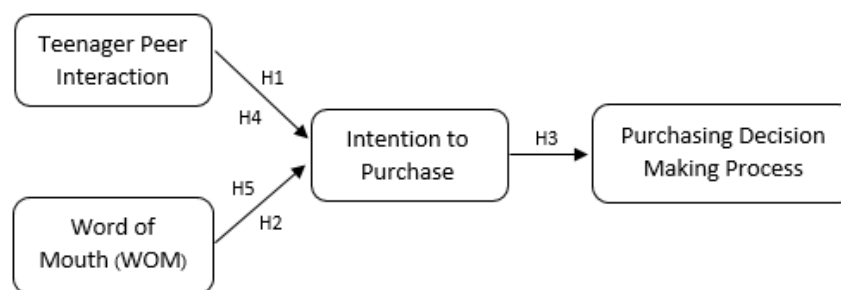

Figure 1 Conceptual framework of the

Relationship between teenager peer interaction and intention to purchase

Shalaby and Agyapong (2020) stated that a peer is someone who is in a similar level of demographic and society. A peer is the one that is together and shares their opinions, experience, and empathy in a reciprocal relationship. For business, peer refers to a reference group of people who could motivate and influence customers to have a positive or negative feeling and thinking. The influence and interaction of peers for teenagers are very powerful and could encourage the level of intention to whether or not purchase the products and services. Chang (2011) suggested that teenagers' peer interaction could be able to form the beliefs, feelings, and intentions to purchase

which could be aligned with their previous knowledge and experience. Referring to the literature review, the first hypothesis of this research was presented as:

H1: Teenager peer interaction has a direct positive effect on the intention to purchase

Relationship between word of mouth and intention to purchase

Word of mouth is a marketing tool that has been focused by several authors and marketers for a long time. Lang and Hyde (2013) suggested that word of mouth, or WOM is a very forceful marketing method because it is the communication between a non-commercial communicator and a receiver concerning some products and services. Martin and Soelasih and Sumani (2021) studied the LCC flight passengers in Indonesia and found that passenger word of mouth has a tremendous impact on the intention to purchase of the other passengers. According to the literature review. The second hypothesis was created;

H2: Word of mouth has a direct positive effect on the intention to purchase

Relationship between intention to purchase and purchasing decision-making

Purchasing decision-making of customers could not occur immediately by themselves, but it must have some process to lead the customer from the initial stage of not knowing, not trusting, and having no intention to purchase, to the final stage of purchasing the products and services. Wee et al., (2014) studied the behavior of organic food customers in supermarkets and surrounding areas in the district of Kluang, Johor, Malaysia found that intention to purchase is the important variable to stimulates and affects the purchasing decision and making and actual purchase. Following the literature review, then third hypothesis was proposed:

H3: Intention to purchase has a direct positive effect on purchasing decision-making

Mediating effect

Purchasing decision-making is the final step of purchase because at this stage customers have already decided to spend their money on particular products and services that could be able to serve their needs. However before customers will decide to spend their budget, it must be more process to lead the customer to the final stage of purchasing. Intention to purchase came before the real final decision will be proceeded. Tudoran et al., (2012) staged that the intention to purchase came from the satisfaction that customers were satisfied by the products or services that they

received, and this purchasing intention will be able to persuade customers from hesitating to buy to more confident to spend their money and use the products (Sprott & Shimp, 2004; De Groot et al., 2009). Wang and Yu (2017) studied the online purchasing behavior of three undergraduate-level courses at a university in the southeastern United States and found that friends, social and word of mouth affect the intention to purchase of these undergraduate students and could lead them to the purchase the products in the long run. Following this information, the fourth and fifth hypotheses were proposed:

H4: Teenager peer interaction has a positive effect on purchasing decision-making through the intention to purchase

H5: Word of mouth has a positive effect on purchasing decision-making through the intention to purchase

Research methodology

Sample and data collection

Teenagers are one of the significant groups of customers for every company because they are the future adults who are going to enter the workforce and labor markets shortly. Most teenagers have the right and permission to choose to purchase the products and services themselves. However, in some families, the teenager could influence the intention to purchase from their parents. Teenager customers rely their intention to purchase on their knowledge about the products and services, together with their experience and information from their peers namely family, friends, and people they believe.

This is qualitative research by using the questionnaire as a tool to collect the data. The sample of this research is teenagers or younger customers both male and female in Bangkok. These teen customers will be asked and interviewed about the factors that influence their intention to purchase which leads to the purchasing decision-making. According to Soanboon et al., (2016) referred to the World Health Organization defined teenagers are a group of people aged between 15–24 years old. Therefore, the sample group is mostly teenagers and students in high school, technical school, and university, and some teenagers in the labor market (Stark et al., 2016). As this research is quantitative research, which applies the purposive sampling method to collect the data and apply structural equation modeling (SEM) to analyze the data collected from the questionnaires. The Google form of 7-point Likert scale questionnaire and paper questionnaire were created and distributed to teenagers in the Bangkok area. Researchers and team members will introduce our project to the

teenagers to fill out the questionnaire. For SEM analysis, the proper and reasonable sample size is a very tremendous topic because smaller samples can easily cause sampling errors. Referring to Hair et al., (2010) the suggested sample size should be in the range of 100 to 400 or larger because it could make the goodness of fit measurement and analysis. Moreover, following this number, any difference could be easy to be detected. This research has 466 sample despondences, which is suitable and enough amount for SEM to analyze.

Result and Discussion

According to the data analysis, the result of this research shows the effect and influence of each variable on each other. The result of five hypotheses are described, the first hypothesis proposes that teenage peer interaction has a direct positive effect on the intention to purchase. The first hypothesis is supported which indicates that teenage peer interaction is a powerful and positive influence on the intention to purchase of customers. The second hypothesis presented that word of mouth has a direct positive effect on the intention to purchase. The second hypothesis is not supported. This result indicated that word-of-mouth marketing is compelling but it does not have a direct positive impact on the intention to purchase from the customers. The third hypothesis suggested the intention to purchase has a direct positive effect on purchasing decision-making and this hypothesis is supported. The theoretical support of the third hypothesis shows that the intention to purchase is very important and it has a positive impact on the purchasing decision-making of the customers.

The fourth hypothesis and the fifth hypothesis are indirect effects which having the intention to purchase to be the mediator between other factors. The fourth hypothesis proposed that teenager peer interaction has a positive effect on purchasing decision-making through the intention to purchase, while the last hypothesis mentioned that word of mouth has a positive effect on purchasing decision-making through the intention to purchase. The fourth hypothesis was not supported while the fifth hypothesis was supported. The unsupported of the fourth hypothesis describes that the intention to purchase is not a powerful mediator between teenage peer interaction and purchasing decision-making. Lastly, the fifth hypothesis which is theoretically supported shows the positive relationship between 3 variables namely word of mouth which has a positive impact on purchasing decision-making by having the intention to purchase plays an important role as a mediator to lead the positive impact on the topic.

Table 1: Model Tests

Label	X ²	df	p
User Model	1.1368	1	0.286

According to the model testing in this research which indicate the value of X² x2 test for these data gives a numerical value of 1.1368, df is 1 and P = 0.286 which the level of statistical significance is consistent with the 99% (Gardner & Altman, 1986).

Table 2: Fit Indices

AIC	BIC	adj. BIC	SRMR	RMSEA	RMSEA 95% CI		
					Lower	Upper	RMSEA p
258.0674	291.3907	265.9998	0.0036	0.0170	0.0000	0.1242	0.525

Table 3: Fit Indices

CFI	TLI	RNI	GFI	adj. GFI	pars. GFI
0.9999	0.9993	0.9999	1.0000	1.0000	0.0714

Table 4: R-squared

Variable	R ²	95% Confidence Intervals	
		Lower	Upper
Purchasing Intentions	0.0853	0.0431	

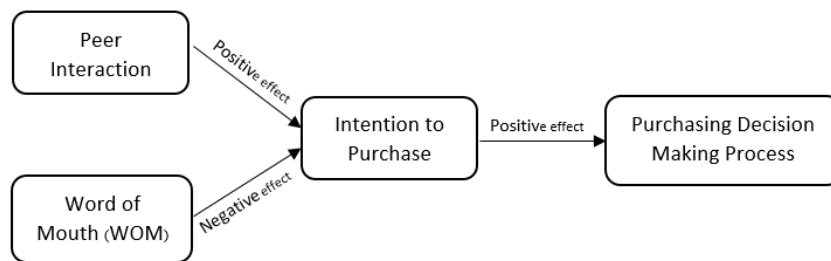
Note. Some R-square index cannot be computed for this model

Table 5: Parameter Estimates

Dep	Pred	Estimate	SE	95% Confidence Intervals		β	z	p
				Lower	Upper			
Purchasing	Intentions	5.7161	0.8548	4.0406	7.3915	3.1984	6.6868	<.001
Intentions	Teen	0.0009	0.0146	-0.0277	0.0295	0.0011	0.0625	0.950
Intentions	WOM	0.1801	0.0290	0.1233	0.2369	0.2910	6.2187	<.001

Table 6: Defined Parameters

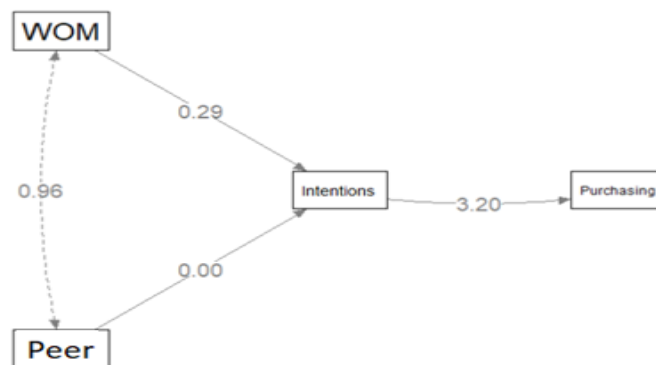
Label	Description	Parameter	Estimate	SE	95% Confidence Intervals		β	z	p
					Lower	Upper			
IE1	Teen Intentions Purchasing	$p2*p1$	0.0052	0.0834	-0.1582	0.1686	0.0035	0.0625	0.950
IE2	WOM Intentions Purchasing	$p3*p1$	1.0295	0.0620	0.9079	1.1511	0.9307	16.5925	<.001

Figure 2: Structural Equation Model Result

Body of Knowledge

The academic and theoretical knowledge that was found and received from this research shows that the 3 factors namely teenager peer interaction, word of mouth, and intention to purchase impact purchasing decision-making from the customers in Thailand, especially in Bangkok which is one of the very busy and crowded metropolitan in this region, was presented accordingly

Figure 3: Result of the research and Body of Knowledge

Following the result of word-of-mouth marketing has a very significant impact on both the intention to purchase and final purchasing decision-making. The reason for the positive impact of the word of mouth marketing for young customers because this target group of customers has a very high level of self-enhancement and socialized society then word of mouth of the viral event is very powerful among this customer group (Fan et al, 2023). Another factor is the intention to purchase which in this research has a very positive impact on the purchasing decision making to purchase products and services for the young customers in Thailand. The reason for this positive result of this factor is positive confidence and a good image of the company in the customer's sight and perspective including the positive feedback from other customers via several channels such as social media, public media, or among the customers themselves (Widyastuti et al., 2017).

Another factor that is not theoretically supported in this research is the teenager's peer interaction. The reason for the unsupported factor among young customers in Thailand is that most of the young people like to talk, discuss, and socialize with their peers such as family, friends, colleagues, etc. but it is mostly not for the business or deciding to purchase products and services. Therefore, the final purchasing decision-making of young customers in this research use and prefer other factors to proceed rather than peer interaction.

Conclusion and Discussion

According to the all details, information, and results that found in this research, it shows the shopping behavior of Thai youngster customers is unique and relies on 2 main factors as we have hypothesized. The word of mouth marketing is work and powerful factor to influence a positive effect on the intention to purchase among this group of customers. As young people, care and give a high value to their society. What other people talk about or what is famous for their group during that particular topic or period. Nowadays word of mouth become famous in social media which is called these famous topics or events as a viral topic or viral marketing (Yeoh et al., 2013). This original word of mouth or viral marketing in the present time could affect the shopping behavior of young customers via several activities such as product reviews, interviews, influencers, and so on (Adha et al, 2023). The perceiving information, awareness of the brand, and event bring satisfaction to the customers and will lead to the intention to purchase those products and services. When customers have the intention to purchase, later on, this emotion and feeling of intention will lead

the customer to the final process of making a decision to purchase that particular product in the long run.

Another factor is teenager peer interaction is important for the Thai young customer group because as mentioned earlier young people care and are concerned about their group and society. What topic that their peer talking about or famous among their group is a big issue for this generation. However, what we have found in this research that peer interaction for young customer groups does not impact a lot on their intention to purchase products and services. This might be because most of the young customer like to talk, hang out, and socialize with their friends but they do not talk or consult about making a decision to purchase products or services a lot. Most young people talk to their peers because they would like to know what topic or what products are famous for their group. Later on, after perceiving the information, they will start to find information or search about these products by themselves via other marketing tools such as the internet, social media, product reviews, word of mouth or viral marketing. Therefore, the opinion of the peer interaction plays a role of socialized information rather than the factor that affects final decision-making.

Reference

- Abubakar, A. M., Ilkan, M., & Sahin, P. (2016). eWOM, eReferral and gender in the virtual community. *Marketing Intelligence & Planning*, 34(5), 692-710. DOI:10.1108/MIP-05-2015-0090
- Adha, A. R., Widiartanto, W., & Dewi, R. S. (2023). The Impact of Viral Marketing, Online Customer Review, and Online Customer Rating on Online Shopping Decisions in The Tokopedia Marketplace of Universitas Diponegoro Students. *Jurnal Ilmu Administrasi Bisnis*, 12(1), 284-293. <https://doi.org/10.14710/jiab.2023.37321>
- Brey, E.T., & Lehto, X. (2008). Changing family dynamics: A force of change for the family-resort industry. *International Journal of Hospitality Management*, 27(2), 241-248. DOI:10.1016/j.ijhm.2006.12.008
- Brown, J., Broderick, A. J., & Lee, N. (2007). Word of mouth communication within online communities: Conceptualizing the online social network. *Journal of Interactive Marketing*, 21(3), 2-20. DOI:10.1002/dir.20082
- Chang, L. (2011). Factors Influencing Teenagers' Purchase Intention towards Celebrity-endorsed Apparels: A Case Study. *AU-GSB e-JOURNAL*, 4(2), <http://www.assumptionjournal.au.edu/index.php/AU-GSB/article/view/497>
- De Groot, I. M., Antonides, G., Read, D., & van Raaij, W. F. (2009). The effects of direct experience on consumer product evaluation. *The Journal of Socio-Economics*, 38(3),

- 509-518. <https://doi.org/10.1016/j.socec.2008.08.008>
- Fan, A., Shin, H. W., Shi, J., & Wu, L. (2023). Young people share, but do so differently: an empirical comparison of peer-to-peer accommodation consumption between millennials and generation Z. *Cornell Hospitality Quarterly*, 64(3), 322-337. DOI:10.1177/19389655221119463
- Gardner, M. J., & Altman, D. G. (1986). Confidence intervals rather than P values: estimation rather than hypothesis testing. *Br Med J (Clin Res Ed)*, 292(6522), 746-750. Doi: 10.1136/bmj.292.6522.746
- Hair, J., Black, W.C., Babin, B. J., & Anderson, R.E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th Edition) . NJ: Prentice-Hall Publication. <https://www.scirp.org/reference/ReferencesPapers?ReferenceID=1841396>
- Han, W. (2021). Purchasing Decision-Making Process of Online Consumers. In *2021 International Conference on Public Relations and Social Sciences (ICPRSS 2021)* (pp. 545-548). Atlantis Press. DOI: 10.2991/assehr.k.211020.214
- Martin, W. C., & Lueg, J. E. (2013). Modeling word-of-mouth usage. *Journal of Business Research*, 66(7), 801-808. DOI: 10.1016/j.jbusres.2011.06.004
- Miklošik, A. (2015). Changes in purchasing decision-making process of consumers in the digital era. *European Journal of Science and Theology*, 11(6), 167-176. http://www.ejst.tuiasi.ro/Files/55/17_Miklosik.pdf
- Puspa, R., Permana, A., & Karunia, E. (2020). Faktor Yang Mempengaruhi Kepuasan Pelanggan Berdasarkan Bauran Pemasaran Pada Supermarket K-Store Krakatau Junction. *Jurnal Bina Bangsa Ekonomika*, 13(2), 208-216. DOI: <https://doi.org/10.46306/jbbe.v13i2.45>
- Ridwan, M. (2022). Purchasing Decision Analysis in Modern Retail. *AKADEMIK: Jurnal Mahasiswa Ekonomi & Bisnis*, 2(1), 1-9. DOI: <https://doi.org/10.37481/jmeh.v2i1.243>
- Salazar, J. M. R. (2017). Social media sites and teenage purchase intention in online shopping: an experimental study. *International Journal of Contemporary Financial Issues*, 2(1), 39-54. DOI: 10.17613/7dvz-d623
- Shalaby, R. A. H., & Agyapong, V. I. (2020). Peer support in mental health: literature review. *JMIR mental health*, 7(6), e15572. DOI: 10.2196/15572
- Singh, R., & Nayak, J. K. (2014). Peer interaction and its influence on family purchase decision: A study among Indian teenagers. *Vision*, 18(2), 81-90. DOI: 10.1177/0972262914527873
- Soanboon, P., Nanakorn, S., & Kutanon, W. (2016). Determination of sex difference from fingerprint ridge density in northeastern Thai teenagers. *Egyptian Journal of Forensic Sciences*, 6(2), 185-193. <https://doi.org/10.1016/j.ejfs.2015.08.001>

- Soelasih, Y., & Sumani, S. (2021). The effect of word-of-mouth on purchase intention: A case study of low-cost carriers in Indonesia. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business*, 8(4), 433-440. https://www.kci.go.kr/kciportal/landing/article.kci?arti_id=ART002712433
- Spears, N., & Singh, S. N. (2004). Measuring attitude toward the brand and purchase intentions. *Journal of current issues & research in advertising*, 26(2), 53-66. <https://doi.org/10.1080/10641734.2004.10505164>
- Sprott, D. E., & Shimp, T. A. (2004). Using product sampling to augment the perceived quality of store brands. *Journal of Retailing*, 80(4), 305-315. <https://doi.org/10.1016/j.jretai.2004.10.006>
- Stark, D., Bielack, S., Brugieres, L., Dirksen, U., Duarte, X., Dunn, S., & Ferrari, A. (2016). Teenagers and young adults with cancer in Europe: from national programmes to a European integrated coordinated project. *European Journal of Cancer Care*, 25(3), 419-427. doi: 10.1111/ecc.12365. Epub 2015 Aug 4.
- Tudoran, A. A., Olsen, S. O., & Dopico, D. C. (2012). Satisfaction strength and intention to purchase a new product. *Journal of Consumer Behaviour*, 11(5), 391-405. DOI:10.1002/cb.1384
- Wang, Y., & Yu, C. (2017). Social interaction-based consumer decision-making model in social commerce: The role of word of mouth and observational learning. *International Journal of Information Management*, 37(3), 179-189. <https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2015.11.005>
- Wee, C. S., Ariff, M. S. B. M., Zakuan, N., Tajudin, M. N. M., Ismail, K., & Ishak, N. (2014). Consumers perception, purchase intention and actual purchase behavior of organic food products. *Review of integrative business and economics research*, 3(2), 378. http://buscompress.com/uploads/3/4/9/8/34980536/riber_b14-173__378-397_.pdf
- Widyastuti, S., Prasetyo, H., & Gustari, I. (2017). An Investigating on the Purchase Intention: Developing Dealers Reputation through Customer Trust and Service Quality. *European Journal of Social Sciences*, 54(3), 316-331.
- Yeoh, E., Othman, K., & Ahmad, H. (2013). Understanding medical tourists: Word-of-mouth and viral marketing as potent marketing tools. *Tourism Management*, 34, 196-201. <https://doi.org/10.1016/j.tourman.2012.04.010>
- Zotova, L. E., Prjazhnikov, N. S., Berezhnaja, M. S., Ermakov, V. A., & Melamud, M. R. (2016). Specific Features of Life Situations in Teenagers and Young People, Predisposed to Deviant Behavior. *International Journal of Environmental and Science Education*, 11(18), 11889-11897. http://www.ijese.net/makale_indir/IJESE_1647_article_583ed7abe79bd.pdf

BEYOND THE PLATE: THAI BEEF CONSUMER SEGMENTATION BY ATTITUDES

Suwanna Sayruamyat, Tidarat Kumkit

Faculty of Economics, Kasetsart University

Piyathida Thathong*

School of Business Administration, Bangkok University

E-mail: piyathida.t@bu.ac.th

Received February 12, 2025; Revised March 27, 2025; Accepted April 3, 2025

Abstract

This article aimed to classify beef consumer segments based on their attitudes toward beef, and to investigate willingness to pay for beef dishes of each segment. The sample size of the study consisted of 625 consumers who consumed meat, but some rejected beef. Participants were selected through accidental sampling of whoever was willing to participate in the study. The instrument for collecting data was an online questionnaire. The data analysis applied descriptive statistics and K-means cluster analysis to identify beef consumer segments. The research yielded the following results:

1) Thai beef consumption was influenced by emotional values, taste, and distinct flavor profiles. Functional fat and marbling value were preferred by current and past consumers. Functional issues like smell, digestibility, health concerns, and texture were avoided. Family traditions, cultural or moral avoidance, and religious beliefs also contribute. Emotional and financial values were less common.

2) Three consumer segments: selective, considerate, and devoted consumer segments were categorised by attitudes toward beef consumption, which indicated different consumption patterns and expenditure for beef consumption. Considerate and devoted consumers had a good attitude towards Thai beef, and they were likely to pay more for quality beef dishes.

3) Despite the low willingness of the selective segment that the price of beef menus was higher compared to other ordinary menus, this segment was conscious of the superior quality and hygiene.

This study provided insights into beef consumer segments exploring their consumption patterns, attitudes towards Thai beef, and WTP for beef dishes, which was useful for beef entrepreneurs developing a differentiated marketing scheme to promote and increase Thai beef's market share.

Keywords: attitude, beef consumption, perceived value, Thai beef, willingness to pay

Introduction

Thailand's cattle business consumes beef third after pork and chicken. Thailand's 2024 beef self-sufficiency ratio is 86.24%. Production rose 1.00% to 1.310 million head in 2024 from 1.297 million head in 2023. The beef farm career creation project and other government policies make beef cow ranching more viable. Since 2020, beef cow production has grown 6.53% year. About 1.43 million farmers raise beef. Most are in the Northeast (68.74%). (DLD, 2024). The OAE (2024) predicts a 3.62% increase in beef consumption in 2025 due to tourism recovery and food service demand. The food industry imports beef from Australia and New Zealand under the Free Trade Agreement to fill this deficit. Imported meat is far cheaper than domestic beef. Imports are expected to reach 40,845 tonnes and 9,235 million baht in 2024, up 34.08% from 2023. Imported meat is sold to wholesale and retail outlets, including supermarkets, making it more accessible and cheaper than Thai-quality beef, which targets mid-value and premium beef markets.

Thailand's beef market is categorised into three segments: the traditional market, the mid-value market, and the premium market (Bunmee et al., 2018). The traditional market is underpinned by the cow-calf production system. The market share in this sector is 50%. The mid-value market share is 49%, supplied by Brahman and certain Bos taurus crossbreed farms or cooperative communities. The price of mid-value beef has risen since 2007 (Bunmee et al., 2018). The expanding imbalance between domestic consumption and production is resulting in an increased importation of high-quality beef.

Thai beef stakeholders face several challenges that require attention. How do beef entrepreneurs incentivise customers to enhance the consumption of Thai beef? What strategies can be employed to enhance market share for imported beef? How can food marketers attract new customers who have not previously consumed beef? This research aims to examine consumer attitudes, beef consumption patterns, and willingness to pay for Thai beef, providing specific data on budget allocation and informing the Thai beef industry's development strategies to align with consumer demand.

Research Objectives

1. To explore perceived value and attitudes towards beef consumption and classify beef consumer segments by attitudes.
2. To compare beef consumption patterns and willingness to pay for beef dishes among beef consumer segments.

Literature Review

Consumer behaviour

Consumer behaviour entails choosing, buying, and using goods and services based on their needs and expectations. Social psychology covers conscious and unconscious human behaviour. These responses can be overt or covert and can change over time depending on people, circumstances, and places. In social psychology, concepts and methods have been invented and refined to help observe and understand human behaviour, especially unnoticed or irrational behaviour. The topics are customer perception, attitudes, preferences, values, and lifestyles. People choose grab-and-go or fast meals based on convenience, past behaviours, and habits (Kahneman, 2011). People usually order "pad kra prao kai rad kao," a basil-flavored chicken stir-fry with rice. They can choose easier, pre-set menu items. Food businesses must understand how and why consumers choose, which is influenced by attitude and perception (Schiffman & Wisenblit, 2015).

Beef attitudes and perceived value

Beef attitudes and beef perception are frequently used interchangeably due to their interrelation. Beef perception focuses on consumer interpretations of beef attributes, which shape attitudes, thoughts, ideas, views, and emotions concerning beef eating. Some customers may think grass-fed beef is healthier or more sustainable than regular beef. This clarifies beef health and environmental perspectives. Some customers may like beef as a good and traditional food but worry about its environmental impact. Beef attitudes and views are complicated and diverse. Understanding beef perceived value and attitudes would increase beef consumption and market share in Thailand. Salehzadeh and Pool (2017) found attitude can directly influence the perceived value of products reflecting the customer's assessment of the benefits derived from purchasing. To provide the beef value that customers expect, beef entrepreneurs need to understand and meet their needs and wants. Nonetheless, perceived value is subjective and varies among consumers. It is a comprehensive idea comprised of various interrelated dimensions (Zeithaml, 1988). Sweeney and Soutar (2001) proposed four dimensions of perceive consumer value: functional, emotional, economic and social value, which is useful to apply the study framework exploring the insight of beef consumers.

Beef consumer behaviour in Thai market

Suwunnamek et al. (2010) categorised Thai beef consumers into two segments: 'buy less' and 'buy more'. The "buy less" group emphasised colour and aroma quality, production origin, and culinary service. The "buy more" group concentrated on reliable farming sources and convenient culinary services. Furthermore, buyers with higher education's generally emphasised quantity over quality. Their suggestions regarding softness, marbling, brands, and purchasing expertise were suitable for a "buy more" demographic. Thai customers liked Thai beef but preferred foreign and marbled meat. Over half of buyers bought local beef based on quality. Consumers care about price but not marbling or tenderness. They concerned about meat production processes and demand high-quality beef (Bunmee et al., 2018). The Department of Research and Strategy National Food Institute (2023) noted that the inclinations of Thai consumers towards meat consumption align with those of global consumers. However, the research on beef consumption among Thai consumers requires additional data to provide valuable insights for marketing strategies and development.

Beef consumer segments

Meenongyai et al. (2017) investigated beef consumption in Thailand, analysing customer behaviour and suggesting four unique consumer types. The preferences may be classified into two categories: lean vs marble, and high vs low consumption frequency. This suggested that the Thai beef consumption market was influenced by a rivalry for healthiness (lean) and taste (marble). However, the Department of Research and Strategy National Food Institute (2023) indicated that Thai meat consumption patterns are similar to those of consumers globally. However, there are several extra factors to consider.

Willingness to pay

Consumer's willingness to pay (WTP) for beef can be influenced by many factors. Thies et al. (2024) found that customers' willingness to pay declined as discolouration increased and was negative for days 4, 7, and 9 of retail display compared to day zero. This finding supports Feuz et al. (2020), who claim that customers are more likely to reject beef that is brown or has other colour hues, and that this is linked to a low willingness to pay (WTP) for these kinds of products (Grebitus et al., 2013). A side from colour, production processes and quality indicators have an important impact. According to Corsi and Novelli (2002), customers are willing to pay a premium for organic beef. Similarly, Makweya and Oluwatayo (2019) reported

that buyers would like their beef tender, with fewer fat and bones, and labelled with price, grade/class, size or quantity of the product, and lastly a quality inspection or certification indicator. Furthermore, they are prepared to spend an additional 16.04% for clear quality labelling.

Conceptual Framework

This study established a methodology to investigate beef consumer insights in the Thai market, beginning with what drives consumers for beef consumption and subsequently identifying the perceived value. This phase offered the consumer insight into the reasons for their consumption or non-consumption of beef products. The study employed individuals' attitudes towards beef consumption as a criterion for K-means clustering analysis, classifying participants into three distinct segments. Subsequently, exploratory data analysis was employed to assess attitudes about Thai meat, beef consumption habits, and the willingness to pay for beef dishes (Figure 1).

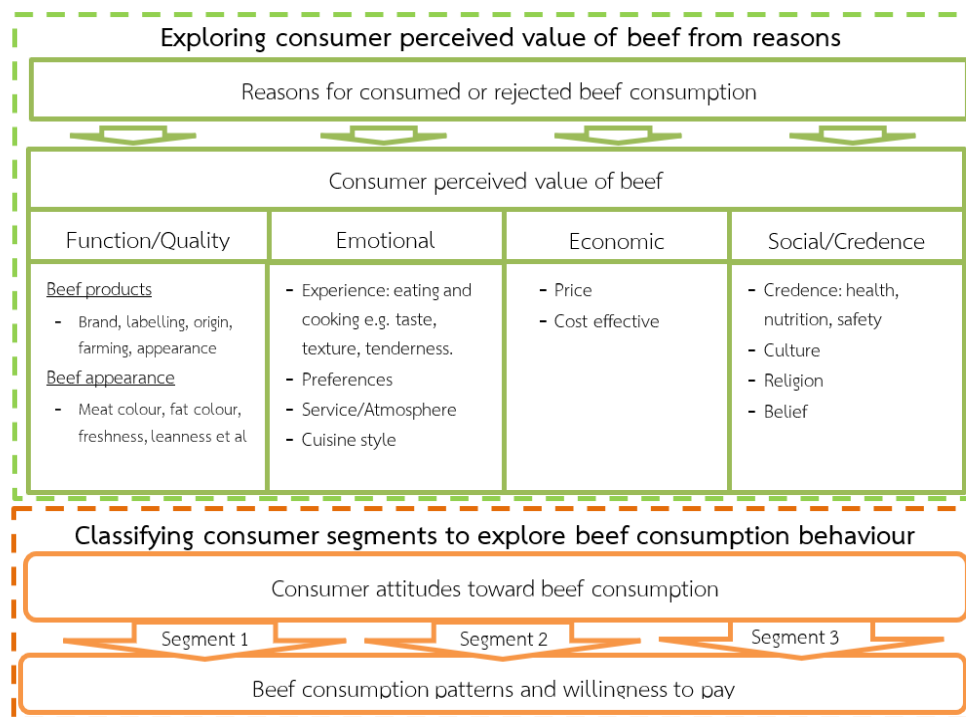

Figure 1 Conceptual framework

Research Methodology

Research Design and Participants

This research used a quantitative research method that was designed using a survey approach to investigate beef consumer behaviour. The study collected data by purposive sampling from a target population of meat-eating consumers who were 18 years of age or older and who ate meat within a month of the date of the survey, which included those who consumed beef or not. There were 625 people who agreed to take part in the study, which is more than the number of expected samples found by Cochran's formula for an unknown population with a 95% confidence interval and a 0.05 margin of error.

Data Collection and Analysis

The data were collected by an online survey using the google form during February to April 2024. The first part of questionnaire was consumer behaviour including the reason of eating or rejected beef consumption, consumer attitudes toward beef, beef consumption, willingness to pay for beef menu, and beef steak consumption. The second part was socioeconomics and characteristics of participants. The analysis of attitudes toward beef used the 5-point Likert scale to assess attitudes and views of Thai beef (see the statement in Table 1). Internal consistency of these statement was calculated by Cronbach's alpha equal 0.90. These statements were used to classified participants into three consumer segments by using K-Means clustering method. In the willingness to pay (WTP) section, the participants were asked how much they were willing to pay for 10 menus by using an open-ended question. Despite participants independently purchasing the beef menu, certain incomplete data had to be excluded from the analysis. WTP was analysed by the one-way analysis of variance (ANOVA) to test the mean of WTP between consumer segments of participants using STATA 18.

Results

Personal information of participants

Data was collected from 625 persons, divided into three categories: non-beef consumers (n=101), former beef consumers (n=232), and current beef consumers (n=292). Females made up the biggest group across all categories, accounting for 65.76% of total participants, followed by men (27.84%) and others (6.40%). The participants had an average age of 32.79 ± 11.90 years, with minimal variance across groups. A small percentage of participants (10.56%) reported monthly salaries of more

above 50,000 THB, whereas the majority (44%) earned less than 18,000 THB per month. In terms of education, the majority of participants (59.04%) held a bachelor's or higher degree. 25.92% of the sample obtained a bachelor's degree, whereas 15.04% completed their secondary school.

According to objective 1, the result demonstrated the exploration of reasons for consumed or rejected beef consumption that reflect attitudes and perceived value of beef consumption. For reasons for eating beef, it was indicated that emotional values drive beef consumption, with taste (47.52%) and distinct flavor profiles (27.29%) being most influential. The perceived value of functional, intramuscular fat or marbling prompts current (16.44%) and past (4.74%) consumers to choose beef. Conversely, functional issues—particularly beef smell (18.79%), digestibility (15.55%), health concerns (14.39%), and texture (9.74%)—are the primary reasons for avoidance. Family traditions (like worshipping Guan Yin, 13.23%), cultural or moral avoidance of large mammals (10.90%), and religious beliefs (7.19%) also play a part. Emotional and financial values (like animal cruelty at 5.57% and cost at 4.64%) are less common. Notably, former consumers more frequently cited beef smell (23.71%), whereas families abstaining from beef often avoided large mammals on ethical or cultural grounds (16.33%).

The result of the K-means clustering analysis identified participants who are consuming beef using attitude toward beef consumption into three segments, which are: 1) Selective segment (n=53): Consumers in this group can eat beef but do not prefer it. They will consume beef only when no other options are available. 2) Considerate segment (n=150): These consumers typically consume chicken or pork but may choose beef if its presentation is enhanced. And 3) Devoted segment (n=89): Passionate beef lovers who will always choose beef firstly when it is available on the menu.

The results showed that across all respondents, the majority exhibited a positive attitude toward beef consumption. More than half (50.68%) agreed, and 29.79% strongly agreed that they "likely consume beef," with a mean score of 3.67 ± 1.19 . The most frequent response for this statement was "agree." On the matter of consuming beef regularly, 45.89% agreed while 14.73% strongly agreed, resulting in a mean of 3.19 ± 1.18 . The results reflect diverse customer characteristics. The Selective segment has mostly neutral sentiments towards present and future beef consumption, particularly Wagyu beef. In contrast, the Considerate segment has a general taste for beef—with a considerable majority enjoying frequent intake and an intense preference for Wagyu—but their future consumption plans are unclear. Most notably, the devoted

segment displays a strong and long-lasting preference for beef, with substantial agreement on both present consumption probability and future commitment.

According to object 2: The results presented the comparison of attitudes, and beef consumption into three parts: 1) attitudes toward Thai beef, 2) fresh beef consumption and 3) cooked beef consumption. As seen in Table 1, the overall response to the statement “Thai fattening beef is delicious” yielded a mean score of $3.64 \pm .88$, with “Agree” as the most common response. Devoted consumers exhibited the highest agreement (mean = 4.11), while the Selective group leaned toward neutrality (mean = 2.67). This difference was statistically significant (Chi-square = 21.76, $p < .01$), underscoring divergent perceptions of beef flavor across segments.

In terms of their perceptions of Thai beef quality in comparison to imported beef, the Selective group ($n=53$) had a neutral posture (mean = 2.69), and the Devoted Group ($n=89$) held a strong belief in Thai beef's competitiveness (mean = 4.12). The difference between groups was significant (Chi-square = 17.38, $p < .01$). The Considerate Group ($n=150$) leaned towards agreement (mean = 3.74). These findings suggest that the majority of them feel Thai beef is as good as foreign beef. When it comes to cost, only the Devoted group (mean = 3.61) is neutral, while the Selective (mean = 2.56) and Considerate (3.50) agree that Thai beef is expensive. The overall response to the phrase "Thai beef is expensive" is neutral (mean = 3.36). In contrast, when asked how convenient it is to get beef, the majority of respondents (mean = 3.57) agreed that Thai beef is easy to find. There is a statistically significant difference (Chi-square = 19.25 and 17.09 respectively, $p < .01$) between groups in terms of the cost and ease of purchasing Thai beef.

Another key future consumption trends, when asked whether they intend to consume Thai fattening beef and Wagyu beef if their income increases, Devoted consumers showed the strongest intention (mean = 4.16 and 4.30 respectively), followed by the Considerate group (mean = 3.80 and 3.82 respectively). Selective consumers remained neutral (mean = 2.64 for both group). The differences across groups were statistically significant (Chi-square = 13.27 and 13.90 respectively, $p < .01$), suggesting that income levels might influence the demand for beef varieties.

Table 1 The rating score of attitudes toward Thai beef comparing between segments

Attitudes	Segments	n	Mean	S.D.
1. Thai fattening beef is delicious.	Overall	292	3.64	.88
	Selective	53	2.67	.99
	Considerate	150	3.71	.60
	Devoted	89	4.11	.76
2. The quality of Thai beef can beat imported beef.	Overall	292	3.66	.93
	Selective	53	2.69	.99
	Considerate	150	3.74	.65
	Devoted	89	4.12	.88
3. I'd rather eat imported beef than Thai beef.	Overall	292	3.49	.98
	Selective	53	2.50	.89
	Considerate	150	3.54	.73
	Devoted	89	4.00	.97
4. Thai beef is expensive.	Overall	292	3.36	.91
	Selective	53	2.56	.84
	Considerate	150	3.50	.68
	Devoted	89	3.61	1.02
5. Thai beef is easily buying.	Overall	292	3.57	.90
	Selective	53	2.83	1.06
	Considerate	150	3.58	.68
	Devoted	89	4.00	.83
6. If I earned more income, I intent to eat Thai fattening beef.	Overall	292	3.68	.97
	Selective	53	2.54	.95
	Considerate	150	3.80	.67
	Devoted	89	4.16	.88
7. If I earned more income, I intent to eat Thai wagyu beef.	Overall	292	3.73	.98
	Selective	53	2.54	1.02
	Considerate	150	3.82	.69
	Devoted	89	4.30	.74
8. I think it will be hard for me to choose Thai fattening beef in the future.	Overall	292	2.91	1.17
	Selective	53	2.60	.90
	Considerate	150	3.06	.99
	Devoted	89	2.83	1.51

Table 1 The rating score of attitudes toward Thai beef comparing between segments (Cont..)

Attitudes	Segments	n	Mean	S.D.
9. I think there will be an increased demand for Thai Wagyu beef.	Overall	292	3.80	1.00
	Selective	53	2.69	.95
	Considerate	150	3.88	.76
	Devoted	89	4.32	.87

Note: Strongly disagree in the point range of 1.00 - 1.80, disagree 1.81 - 2.60, neutral 2.61 - 3.40, agree 3.41 - 4.20, and strongly agree 4.21 - 5.00. * $p < 0.10$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.01$

Focusing on fresh beef consumption patterns, almost all consumers purchase and consume fresh beef (97.33%), mainly from local markets (55.33%), and supermarkets (42.00%), driven by store quality and convenience. Sensory attributes such as color and fragrance are crucial in their purchasing decisions, with grilled beef and steak being the preferred preparations. For cooked beef consumption patterns, consumers commonly consumed 3–4 times per month, with an average meal expenditure of about 500 Baht. Devoted consumers spend the most (606.73 THB), followed by Considerate (525.33 THB) and Selective (265.56 THB) groups. Most meals cost between 101 and 300 THB, with a preference for BBQ, steakhouses, and noodle shops. Restaurant location matters, as standalone establishments and shopping malls are popular dining venues. Furthermore, a majority favor beef from Thai farms over overseas sources (37.67%), although the Selective group prefers overseas farms (60.38%), aligning with their greater tendency toward imported beef. Overall, quality, price, and meat source are the most important factors influencing beef consumption. Establishing clear metrics and objectives is recommended for the future development of Thai beef.

The WTP for beef dishes of each beef consumer segment would present in Table . According to the study, the shabu buffet had the highest average WTP of 690.57 THB (range: 200-7,000 THB), followed by the Thai BBQ buffet at 607.80 THB (range: 189-5,000 THB). For individual dishes, respondents were willing to pay approximately 550.70 THB for grilled wagyu beef, 530.80 THB for a 300g Thai fattening steak, 456.40 THB for grilled Thai fattening beef, and 362.49 THB for grilled beef. Street food items had lower WTP values, averaging 252.82 THB for fattening beef noodles, 181.43 THB for regular beef noodles, 232.98 THB for an Isaan Beef Salad, and 166.77 THB for a stir-fried beef dish with holy basil.

Notably, the Devoted consumer segment consistently exhibited higher WTP across all categories. Although the higher mean WTP for shabu (798.18 THB) and Thai

BBQ buffets (699.43 THB) by this group did not reach conventional levels of statistical significance, significant differences emerged for grilled dishes. Specifically, the Devoted group's WTP for Thai fattening steak (616.40 THB) and grilled Thai fattening beef (524.37 THB) was significantly higher compared to other segments. Similarly, for street food, significant disparities were observed, with the Devoted group willing to pay substantially more—particularly for fattening beef noodles, where the difference reached approximately 162 THB compared to the Selective group.

Table 2 Mean of willingness to pay comparing between segments

Menu	Overall	Selective	Considerate	Devoted	F	p- value
1. Shabu buffet	690.57 (632.35)	554.72 (746.64)	662.91 (411.88)	798.18 (837.02)	2.36	.096
2. Thai BBQ buffet	607.80 (474.75)	512.94 (769.63)	578.32 (310.13)	699.43 (521.50)	2.65	.072
3. Thai fattening steak	530.80 (361.57)	368.72 (221.09)	532.40 (329.50)	616.40 (432.15)	6.80	.001
4. Grilled wagyu beef	550.70 (467.58)	492.87 (770.47)	546.46 (325.02)	583.82 (485.80)	0.53	.588
5. Grilled Thai fattening beef	456.40 (367.23)	284.65 (197.70)	463.80 (312.58)	524.37 (473.23)	6.25	.002
6. Grilled beef	362.49 (394.61)	326.14 (767.27)	374.97 (290.86)	359.14 (274.59)	0.25	.781
7. Beef noodle	181.43 (214.36)	86.32 (145.29)	190.29 (213.29)	213.50 (232.60)	5.52	0.004
8. Fattening beef noodle	252.82 (253.72)	136.29 (158.98)	258.21 (250.67)	298.32 (278.98)	5.98	0.002
9. Isaan Beef Salad	232.98 (239.61)	122.28 (145.15)	244.34 (245.28)	267.34 (253.06)	5.74	0.003
10. Stir-fired beef with holy basil	166.77 (195.55)	68.53 (25.71)	180.74 (194.97)	192.05 (227.79)	6.80	0.001

Note: Standard deviation is in parentheses.

Discussion

According to the results of the first objective, consumers' main reason for consuming beef is that it is delicious, consistent with the findings of Gutkowska et al. (2018). Their reason highlighted that emotional value is the most important perceived

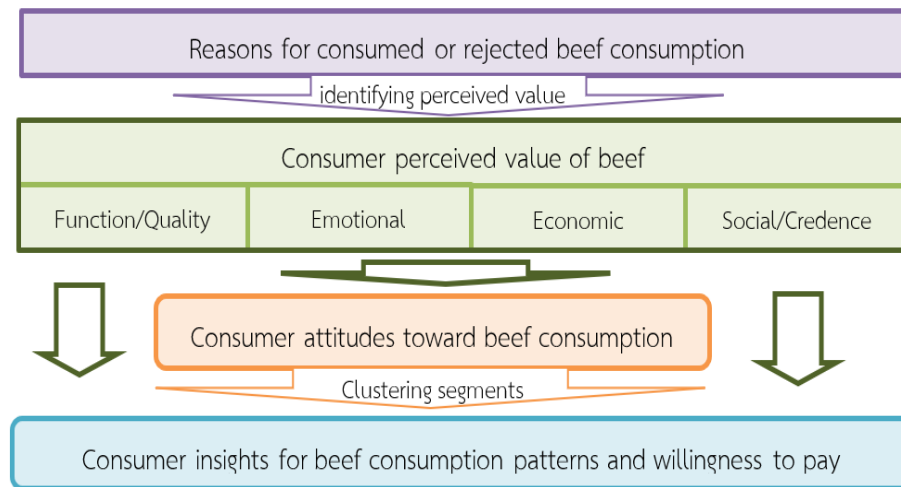

value of beef consumption. Functional values like smell and tenderness are the primary reasons for beef rejection. This information is very useful for beef researchers to improve the characteristics of beef products and solve such issues, which is consistent with the suggestion of Pethick et al. (2021). Based on attitudes toward beef consumption, three groups of consumers were put together based on how they felt about eating beef consistent with Zakowska-Biemans et al. (2017). These groups had different eating habits, which is in line with Gutkowska et al. (2018). However, Suwunnamek et al. (2010) categorised Thai beef consumers into two segments by amount of purchase. This indicates that different factors of information will provide different consumer segments that researchers would widely explore in the future.

For the second objective findings, selective and devoted consumer segments had a good attitude toward Thai beef. The local fresh market was an important source of beef supply. All segments were more focused on beef qualities such as colour and smell, indicating freshness, and less interested in price, origin, packages, brands, and peer reviews. In contrast, Zakowska-Biemans et al. (2017) found that Poles preferred personal sources of information and packaging. Schnettler et al. (2018) discovered that the origin and information pertaining to animal welfare held greater significance for consumers in Chile. The WTP finds for beef menu indicated that beef differentiation is necessary for restaurants because consumers valued beef differently which consists with finding of Henchion et al. (2014). Considerate and devoted consumers were likely to pay a premium for Thai beef and street food dishes compared to selective consumers consistent with Adalja et al. (2015), and Zare Mehrjerdi and Woods (2024). This indicated localism trend in Thai market, which is very good opportunity for Thai beef industry.

Body of Knowledge

To explore beef consumers, the information can be summarised in the diagram presented in Figure 2. Researchers acquired significant insights into the perceived value of beef. This knowledge is essential for the Thai beef industry to develop goods that align with consumer value expectations, which is critical for formulating targeted marketing strategies for each category.

Figure 2 the flow of exploring consumer reason, perceived value and attitudes toward beef consumption

Conclusions

This study employed explanatory data analysis to analyse customer perceptions on the value of beef and their attitudes toward its consumption. It subsequently categorized beef consumers into groups according to their attitudes toward beef, facilitating comparisons of consumption patterns among different groups. For customers who enjoy beef, emotional value represented a substantial perceived benefit of their consumption, but functional value became the primary rationale for rejecting beef. We classified beef consumers into three categories: selective, considerate, and devoted. Considerate and devoted groups had favourable attitudes regarding Thai beef, but selective groups maintained neutral attitudes. Additionally, the study examined the readiness of each beef customer segment to pay for beef dishes. The findings indicated that beef quality was the paramount feature influencing consumption across all groups, particularly among considerate devoted consumers. These segments are more likely to spending greater amounts on Thai beef, premium beef, and street food offerings. This represented a fantastic opportunity for the Thai beef sector.

Suggestion

1. Suggestion for implementation

1.1 Results from objective 1 suggested the emotional value of beef drives customer preferences. To maintain consumer satisfaction, beef entrepreneurs have to monitor product and service quality regularly. Customer segments can be defined by

beef consumption attitudes. Beef entrepreneurs can increase profits by offering recipes for each market niche.

1.2 Results from objective 2 suggested that selected beef consumers are the largest group. This group ate meat 3–4 times a month and chose noodles and buffets. Food marketers should promote noodles or buffets to increase beef consumption. All beef businesses prioritise beef quality to sustain client preferences and consumption. Consumers may pay more for Thai fattening beef. Beef entrepreneurs must set a fair charge for the beef menu and regularly check the meat quality to guarantee all dishes are worth it.

2. Suggestion for the future research

This research focused on explanatory analysis to comprehend beef customer behaviour across various segments. Understanding the elements that influence their behaviour and willingness to pay (WTP) will improve the Thai beef business. Future research should investigate the relationship between perceived value, attitudes, and willingness to pay for the beef menu. Furthermore, researchers may examine beef intake across various cultural contexts, yielding insights into behavioural differences among individuals.

References

- Adalja, A., Hanson, J., Towe, C., & Tselepidakis, E. (2015). An examination of consumer willingness to pay for local products. *Agricultural and Resource Economics Review*, 44(3), 253-274. <https://doi.org/10.1017/S1068280500005050>
- Bunmee, T., Chaiwang, N., Kaewkot, C., & Jaturasitha, S. (2018). Current situation and future prospects for beef production in Thailand—A review. *Asian-Australasian journal of animal sciences*, 31(7), 968-975. <https://doi.org/10.5713/ajas.18.0201>
- Corsi, A., & Novelli, S. (2002). Consumers' Willingness to Pay a Price for Organic Beef Meat. *Proceedings of the 10th EAAE Congress* (pp. 28-31).
- Department of Research and Strategy National Food Institute. (2023). Current Situation and Direction of the Thai Beef Cattle Industry. *Meat & Poultry Edition*, (67). <https://www.foodfocusthailand.com/eBook/SubMeat67/mobile/index.html#p=1>
- DLD. (2024). *Livestock statision in Thailand 2024*. <https://ict.dld.go.th/webnew/images/stories/report/regislives/2567/eRegist2567.pdf>
- Feuz, R., Norwood, F. B., & Ramanathan, R. (2020). The spillover effect of marketing discolored beef on consumer preferences for nondiscolored beef. *Journal of*

- Agricultural and Applied Economics*, 52(1), 160–176. <https://doi.org/10.1017/aae.2019.39>
- Grebitus, C., Jensen, H. H., Roosen, J., & Sebranek, J. G. (2013). Fresh meat packaging: Consumer acceptance of modified atmosphere packaging including carbon monoxide. *Journal of Food Protection*, 76(1), 99–107. <https://doi.org/10.4315/0362-028X.JFP-12-045>
- Gutkowska, K., Czarnecki, J., Glabska, D., Guzek, D., & Batóg, A. (2018). Consumer perception of health properties and of other attributes of beef as determinants of consumption and purchase decisions. *Roczniki Państwowego Zakładu Higieny*, 69(4).
- Henchion, M., McCarthy, M., Resconi, V. C., & Troy, D. (2014). Meat consumption: Trends and quality matters. *Meat science*, 98(3), 561-568. <https://doi.org/10.1016/j.meatsci.2014.06.007>
- Kahneman, D. (2011). *Thinking, fast and slow*. Straus and Giroux.
- Makweya, F. L. & Oluwatayo, I. B. (2019). Consumers' preference and willingness to pay for graded beef in Polokwane municipality, South Africa. *Italian Journal of Food Safety*, 8(1), 46-54. doi: 10.4081/ijfs.2019.7654.
- Meenongyai, W. ., Pattarajinda, V. ., M. Stelzleni, A. ., Sethakul, J. ., Duangjinda , M. ., & Sae-Eaw , A. . (2017). Beef consumption and selection bias in Thailand. *KHON KAEN AGRICULTURE. JOURNAL*, 45(4), 731–740. <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/agkasetkaj/article/view/252435>
- Mehrjerdi, M .Z., & Woods, T. (2024). Consumer willingness-to-pay for local food in alternative restaurant formats. *Journal of International Food & Agribusiness Marketing*, 36(2), 243-263. <https://doi.org/10.1080/08974438.2022.2084482>
- OAE. (2024). *Situation of important agricultural products and trends in 2025*. <https://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/journal/2566/trend2567.pdf>
- Pethick, D. W., Hocquette, J. F., Scollan, N. D., & Dunshea, F. R. (2021). Improving the nutritional, sensory and market value of meat products from sheep and cattle. *Animal*, 15, 1-9. <https://doi.org/10.1016/j.animal.2021.100356>
- Salehzadeh, R., & Pool, J. K. (2017). Brand attitude and perceived value and purchase intention toward global luxury brands. *Journal of International Consumer Marketing*, 29(2), 74-82. <https://doi.org/10.1080/08961530.2016.1236311>
- Schiffman, L. G., & Wisenblit, J. (2015). *Consumer Behavior* (12th ed.). Pearson Education, Prentice Hall.
- Schnettler, B., Sepulveda, N., Bravo, S., Grunert, K. G., & Hueche, C. (2018). Consumer acceptance of a functional processed meat product made with different meat

- sources. *British Food Journal*, 120(2), 424-440. <https://doi.org/10.1108/BFJ-04-2017-0211>
- Suwunnamek, O., Asawaruangpipop, P., & Toyoda, T. (2010). *Buying Behavior Of Premium Beef Product In Bangkok*. https://www.academia.edu/106826780/Buying_behavior_of_premium_beef_products_in_Bangkok
- Sweeney, J. C., & Soutar, G. N. (2001). Consumer perceived value: The development of a multiple item scale. *Journal of retailing*, 77(2), 203-220. [https://doi.org/10.1016/S0022-4359\(01\)00041-0](https://doi.org/10.1016/S0022-4359(01)00041-0)
- Thies, A. J., Altmann, B. A., Countryman, A. M., Smoth, C. & Nair, M. N. (2024). Consumer willingness to pay (WTP) for beef based on color and price discounts. *Meat Science*, 217, 1-10. <https://doi.org/10.1016/j.meatsci.2024.109597>
- Zakowska-Biemans, S., Pieniak, Z., Gutkowska, K., Wierzbicki, J., Cieszynska, K., Sajdakowska, M., & Kosicka-Geska, M. (2017). Beef consumer segment profiles based on information source usage in Poland. *Meat science*, 124, 105-113. <https://doi.org/10.1016/j.meatsci.2016.11.001>
- Zeithaml, V. A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: a means-end model and synthesis of evidence. *Journal of marketing*, 52(3), 2-22. <https://doi.org/10.2307/1251446>

ความเชื่อมโยงระหว่างทุนแรงงานและทุนอื่นในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต
และวิถีชีวิตตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล”

THE LINKAGES BETWEEN LABOUR CAPITAL AND OTHER FORMS OF
CAPITAL IN TRANSFORMING PRODUCTION AND LIFESTYLES
ACCORDING TO THE "KHOK NONG NA MODEL"

เมทีนี น้อยเรื่อน*

Matinee Noiruan

นิสิตหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Ph.D. (Candidate) in Development Education, Srinakharinwirot University

ปรีชัย ดาวอุดม

Parichai Daoudom

อาจารย์ประจำหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

Lecturer, Department of Development Education, Srinakharinwirot University

*Corresponding Author E-mail: matinee_n@hotmail.com

Received January 24, 2025; Revised March 27, 2025; Accepted April 3, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายลักษณะการใช้ทุนแรงงานในฐานะที่เป็นเงื่อนไขที่สำคัญเบื้องต้นในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตและวิถีชีวิตตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” และวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างทุนแรงงานและทุนอื่นในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตและวิถีชีวิตตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิทยาของทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จากผู้ทำ “โคก หนอง นา โมเดล” จำนวน 20 คน ผลการวิจัย พบว่า เงื่อนไขสำคัญของการทำ “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นการลงมือทำด้วยตนเอง คือ การใช้แรงงานของเกษตรกรในฐานะทุนทางเศรษฐกิจ มิใช่การใช้แรงงานที่ปราศจากความรู้ ประสบการณ์ และไร้อรรถประโยชน์ หากแต่ “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นการใช้ทุนแรงงานอย่างมีความรู้มิใช่ใช้แต่พลังแรงกาย โดยที่ความรู้นี้เป็นทุนทางวัฒนธรรมที่มีอย่างหลากหลาย และยังเชื่อมโยงกับทุนทางสังคม ตลอดจนเชื่อมโยงกับทุนทางสัญลักษณ์ อีกทั้งเชื่อมโยงกับทุนทางเศรษฐกิจอื่น การนำทุนแรงงานมาใช้ในการลงมือทำด้วยตนเองจึงเป็นการนำเอาศักยภาพของมนุษย์มาใช้ในการสร้างมูลค่าที่มีความเชื่อมโยงกับการแสดงศักยภาพหรือทุนอื่นที่มนุษย์มีอยู่อย่างเต็มที่ การลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล” จึงมิใช่มีแต่เพียงการใช้ทุนแรงงานในกระบวนการผลิตที่เป็นการลดทอนและสร้างความแปลกแยกในตัวมนุษย์

คำสำคัญ: ความเชื่อมโยงทุน, ทุนแรงงานในวิถีการผลิต, การปรับเปลี่ยนวิถีชีวิต, โคก หนอง นา โมเดล

Abstract

This research article explored the characteristics of labor capital utilization as a fundamental prerequisite for transforming production systems and lifestyles under the "Khok Nong Na Model." It also examines the linkages between the labor capital and other forms of capital that contribute to this transformation. Employing a grounded theory approach, the study selected 20 key informants who have actively implemented the "Khok Nong Na Model." The findings indicated that hands-on involvement is a critical condition for successfully applying this model, particularly through the strategic use of farmers' labor as economic capital. However, it does not only involve the exertion of physical strength, but also highlights the importance of knowledge, experience, and skills, which are integral to labor capital. The "Khok Nong Na Model" embodies an informed and skillful approach to labor capital utilization, where cultural capital—shaped by local wisdom, agricultural expertise, and ecological awareness—plays a crucial role. Moreover, labor capital in this model is deeply interconnected with social capital, symbolic capital, and economic capital, creating a comprehensive framework for sustainable development. By emphasizing hands-on labor as a form of capital rather than just a production factor, the "Khok Nong Na Model" fosters a holistic transformation. It enables farmers to harness their potential and generate value beyond economic returns, reinforcing self-reliance and community resilience. Unlike conventional production models that may reduce labor to a mere mechanical function, this model integrates labor with broader human capacities, ensuring that work remains meaningful and empowering. Ultimately, the "Khok Nong Na Model" represents an innovative labor capital framework that transcends traditional production systems, facilitating the sustainable and ethically driven transformation of agricultural and rural livelihoods.

Keywords: Linkages of capital, Labor capital in production processes, Transformation of lifestyles, Khok Nong Na Model

บทนำ

เศรษฐกิจ คือ งานเกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย และการบริโภค และรสนิยมทางวัฒนธรรม แบ่งได้เป็น 3 รูปแบบ คือ ฮาบิทัส วัตถุ และสถาบัน ทุนทางสังคม (Social Capital) เป็นเครือข่ายและความสัมพันธ์ทางสังคม และทุนทางสัญลักษณ์ (Symbolic Capital) คือ คุณค่าเชิงสัญลักษณ์ที่ได้จากทุนประเภทอื่น (Thomson, 2008) ทุนแต่ละประเภทมีความสัมพันธ์กันอย่างซับซ้อนและสามารถเปลี่ยนรูปได้ (Webb et al., 2002) ทุนมีความสำคัญต่อการกำหนดชีวิตทางสังคมของบุคคล

การลงมือทำด้วยวิธีการผลิตแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นการลงมือทำด้วยการใช้แรงงานตนเอง โดยทุนดังกล่าวนี้ไม่ได้หมายถึงกำลังแรงงานที่นำมาใช้ในการผลิตแต่เพียงอย่างเดียว

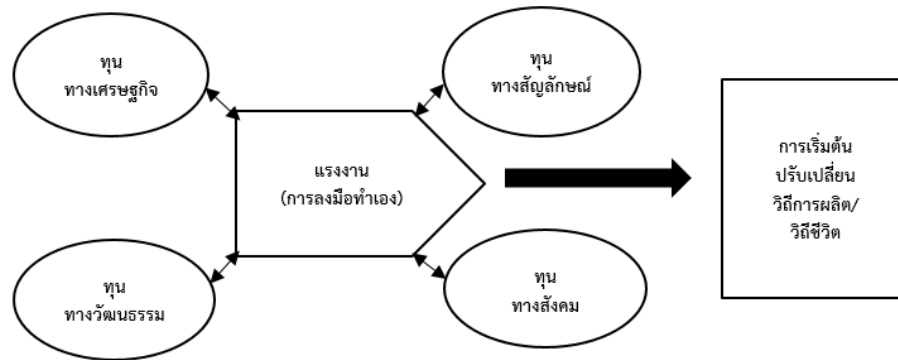
เท่านั้น หากแต่เป็นทุนแรงงานที่มีความเกี่ยวข้องกับทุนอื่นที่มีอยู่รายล้อมรอบตัวมนุษย์ ดังนั้น การลงมือทำด้วยโมเดลนี้จึงเป็นการนำเอาทุนทั้ง 4 ทุนดังกล่าวมาใช้ โดยแต่ละบุคคลมีการใช้ทุนที่สะสมมาตั้งแต่เกิด และทุนที่มีอยู่เดิมในสนามต่าง ๆ (นิซพร ฤทธาปัญญา และปรีชัย ดาวอุดม, 2567) และเมื่อเข้าสู่สนามใหม่แล้ว มีการดึงเอาทุนที่มีอยู่ไปแลกเปลี่ยนกับทุนอื่น ๆ เพื่อให้ได้ตำแหน่งและสามารถอยู่ในสนามนั้นได้ (ศราวดี งามยิ่ง และคณะ, 2563)

มนุษย์กับศักยภาพในการสร้างสรรค์และการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับโลกในทางวัตถุและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยอาศัยความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ในการสร้างการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สร้างสรรค์ มิใช่เพียงการใช้ทุนแรงงานอย่างเดียวเท่านั้น มาร์กซ์ให้ความสำคัญแต่เพียงภาวะวัตถุวิสัย (Objectivity) แรงงานเป็นเพียงทุนทางเศรษฐกิจที่ใช้ปรับเปลี่ยนธรรมชาติ ทุนนิยมจำกัดการใช้แรงงานของมนุษย์เพื่อตอบสนองความต้องการทางวัตถุเท่านั้น (Marx, 1964) สังคมคอมมิวนิสต์จึงเป็นทางออกให้มนุษย์แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ (Marx, 1963) ในขณะที่บูร์ดิเยออธิบายการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเชื่อมโยงระหว่างภาวะวัตถุวิสัย สังคมในเชิงโครงสร้าง การมีกฎเกณฑ์และสถาบันต่าง ๆ ที่กำหนดพฤติกรรมของบุคคล และภาวะอัตวิสัยเป็นสังคมในเชิงการรับรู้ความคิด และการตีความของมนุษย์ที่มีต่อโลกที่มีความสัมพันธ์กัน (ปีแยร์ บูร์ดิเยอ, 2550)

มนุษย์มีความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านกิจกรรมและการผลิต โดยมีองค์ประกอบ 3 ประการในการกระทำ คือ การรับรู้ การกำหนดแนวทาง และการแก้ไขปัญหา (Ritzer, 1992) มนุษย์มีความสัมพันธ์ระหว่างงาน กิจกรรม และความคิดสร้างสรรค์ (Marx, 1967) งานไม่ได้จำกัดแค่เศรษฐกิจเท่านั้น แต่ครอบคลุมทุกกิจกรรมสร้างสรรค์ (Ollman, 1976) การลงมือทำ "โคก หนอง นา โมเดล" จึงเป็นการนำศักยภาพมนุษย์มาใช้ในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต โดยเน้นประโยชน์ใช้สอย (Use of Value) เกษตรกรเป็นผู้ลงมือทำ (Active Being) ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงผ่านการปฏิบัติ (Praxis) เป็นความสัมพันธ์ระหว่างงาน (Work) กิจกรรม (Activity) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ที่เฉพาะตัวและมีความเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบอื่น ๆ ทั้งกิจกรรมและความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตเพื่อปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามแนวทาง "โคก หนอง นา โมเดล"

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความเชื่อมโยงระหว่างทุนแรงงานและทุนอื่นในวิถีการผลิตกับการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตตามแนวทาง "โคก หนอง นา โมเดล" ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework) ในการวิจัย ดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้วิธีวิทยาของทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) เก็บรวบรวมข้อมูลจากปรากฏการณ์จริงที่เกิดขึ้น ตามแนวทางของสำนักสร้างสรรคนิยม (Constructivism Grounded Theory) ของ Kathy Charmaz เพื่อสร้างความรู้และความเข้าใจจากมุมมองและประสบการณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้องในปรากฏการณ์ทางสังคม (Charmaz, 2014)

1. กลุ่มเป้าหมาย

ผู้วิจัยคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจงด้วยวิธีการเลือกเชิงทฤษฎี (Theoretical Sampling) ด้วยการสอบถามข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ (Gate Keeper) ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ด้านหน้าของผู้ให้ข้อมูลมาก่อน โดยกลุ่มเป้าหมายในงานวิจัยนี้ คือ เกษตรกรที่สามารถปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตและวิถีชีวิตตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลควบคู่กันไปจนถึงจุดหนึ่งที่ไม่มีรหัสใหม่ (New Codes) หรือแนวคิดใหม่ (New Concepts) เกิดขึ้นอีก เพราะได้ข้อสรุปของความคิดที่ครบถ้วน (Glaser & Strauss, 1967) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มเป้าหมายเพิ่มจากเกษตรกรที่ลงมือทำตามโมเดลนี้ มีการเปรียบเทียบระหว่างความเพียงพอต่อการตอบคำถามการวิจัยกับข้อมูลที่ได้อย่างต่อเนื่อง หลังจากผู้เชี่ยวชาญ (Gate Keeper) แนะนำให้เก็บข้อมูลเกษตรกรคนที่ 1 แล้ว ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และแบบบอกต่อหรือแบบห่วงโซ่ประกอบกัน (Biernacki & Waldorf, 1981) โดยเลือกกลุ่มเป้าหมายจากการขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ผู้วิจัยไปเก็บข้อมูลในลำดับต่อไปจนจนข้อมูลที่ได้มีความอิ่มตัว ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยนี้ จำนวน 20 คน เป็นผู้ได้รับการสนับสนุนจากกรมการพัฒนาชุมชน จำนวน 16 คน และไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานใด ๆ จำนวน 4 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาศัยเครื่องมือในการเข้าถึงข้อมูลผ่านการสนทนากับเกษตรกรที่ลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล” คือ แนวคำถามปลายเปิดแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interview) และใช้การสังเกตด้วยแนวทางการสังเกตเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกละเลยจากการสนทนาเพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างครบถ้วน ผู้วิจัยมีการสร้างแนวคำถามที่พัฒนามาจากแนวคิด ทฤษฎี จากนั้นผ่านการตรวจสอบคุณภาพด้านความตรงในเนื้อหา (Content Validity) จากอาจารย์ที่ปรึกษาซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการทำวิจัย

เชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้แนวคำถามที่มีความเหมาะสมและครอบคลุมประเด็นที่ทำการศึกษา หลังจากได้รับคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาแล้ว ผู้วิจัยได้นำเครื่องมือไปปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง และนำไปทดสอบกับผู้ให้ข้อมูลหลักที่อยู่นอกพื้นที่การวิจัย เพื่อตรวจสอบว่าแนวคำถามนั้นสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลได้ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้ให้ข้อมูลเข้าใจแนวคำถามนั้นอย่างถูกต้อง และได้นำเอาผลการทดสอบมาปรับปรุงแนวคำถามก่อนนำออกไปใช้งานจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสังเกตบริบทพื้นที่การลงมือทำและพฤติกรรมของผู้ให้ข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาถอดเทปบันทึกคำสัมภาษณ์ ก่อนที่ผู้วิจัยจะไปถึงการอ้อมตัวของข้อมูล ขั้นตอนต่าง ๆ ก่อนที่จะมีการให้รหัส (Selective Coding) จะไม่ใช่การเก็บข้อมูลหลังจากเสร็จสิ้นทั้งหมดแล้ววิเคราะห์ในคราวเดียว หากแต่เป็นการเก็บข้อมูลจากเกษตรกรที่ลงมือทำตามโมเดลนี้ 1 คน แล้ววิเคราะห์ทันที ท้ายสุดเมื่อได้นำชุดมโนทัศน์ที่ได้เลือกไว้มาทำการเชื่อมโยงรหัส ผู้วิจัยค้นหาเกษตรกรที่ลงมือทำตามโมเดลนี้คนต่อไปเพื่อมาเติมเต็มในสิ่งที่งานยังขาดอยู่จนกว่าจะได้ชุดมโนทัศน์ที่ได้เลือกไว้มาทำการเชื่อมโยงรหัสที่มากพอนำไปสู่การให้รหัส (Selective Coding) หากข้อมูลยังไม่อ้อมตัว วงจรต่าง ๆ ตั้งแต่การเปิดรหัสทำการเชื่อมโยงรหัส และการให้รหัส (Selective Coding) จะวนกลับมาเรื่อยไปจนกว่าข้อมูลที่ได้อ้อมตัว (Data Saturation)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้มาถอดเทปบันทึกคำสัมภาษณ์แบบคำต่อคำ จากนั้นเป็นการเปิดรหัส (Open Coding) คือ กระบวนการตัด ซอย แบ่ง เปรียบเทียบ ข้อมูลที่ได้มาจากกระบวนการเก็บข้อมูล โดยผู้วิจัยจะทำการเปรียบเทียบรหัสต่าง ๆ ที่ได้เปิดขึ้นมาเพื่อนำมาสร้างเป็นมโนทัศน์ (Concept) พร้อมกับตั้งชื่อหรือติดป้าย ขั้นนี้เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาแยกออกเป็นส่วนย่อย ๆ กว้าง ๆ ตามแนวคำถามแล้วนำมาจัดกลุ่มรวมกันเป็นชุดมโนทัศน์ที่เป็นนามธรรมมากขึ้น โดยทำการจัดหมวดหมู่ (Category) ในขั้นนี้จะมีการกำหนดคุณสมบัติ (Property) ของแต่ละกลุ่ม เพื่อเป็นคุณลักษณะเฉพาะของหมวดหมู่นั้น ๆ โดยประกอบด้วยรายละเอียดของคุณลักษณะเฉพาะ (Dimension) หลังจากนั้นผู้วิจัยจะทำการเลือกรหัส (Focused Coding) ซึ่งเป็นการเลือกชุดมโนทัศน์ ที่เหมือนและต่างกัน หากเหมือนกันอยู่หมวดเดียวกัน หากแตกต่างกันอยู่คนละหมวดกัน เพื่อนำไปสู่การวิเคราะห์และตอบคำถามการวิจัยต่อไป ขั้นตอนต่อไปจะเป็นการนำชุดมโนทัศน์ที่ได้เลือกไว้มาทำการเชื่อมโยงรหัส (Axial Coding)

4.2 การตรวจสอบข้อมูล นำแนวคิดความไว้วางใจในข้อมูล (Trustworthy) มาใช้ในการตรวจสอบข้อมูล โดยวิธีการศึกษานี้ไม่ได้เชื่อว่า ความจริงเป็นสิ่งที่ปรากฏอยู่ภายนอกและความจริงไม่ใช่อัตวิสัย แต่ความจริงในงานวิจัยนี้เกิดจากการประกอบสร้างขึ้น ผู้วิจัยจึงเชื่อว่า เรื่องราวชีวิตภูมิหลังการเปลี่ยนแปลง การปรับตัวของผู้ให้ข้อมูลประกอบสร้างขึ้นมาด้วยเรื่องราวต่าง ๆ ผู้ให้ข้อมูลแต่ละคนมีความรู้สึกนึกคิดต่อประสบการณ์ต่าง ๆ ด้วยตนเอง เป็นประสบการณ์เฉพาะและเป็นการให้ความหมายตามความคิดของแต่ละคนที่อาจจะแตกต่างจากคนอื่น

จริยธรรมการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการภายใต้มาตรการพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง โดยผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับงานวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 31 สิงหาคม 2567 หมายเลขการรับรอง SWUEC-672525

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนำเสนอตามแต่ละวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ลักษณะการใช้ทุนแรงงานในฐานะที่เป็นเงื่อนไขที่สำคัญเบื้องต้นในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตและวิถีชีวิตตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล”

การใช้ทุนแรงงานในการลงมือทำมีความสำคัญต่อการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตและวิถีชีวิตตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นการทำเกษตรกรรมด้วยการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่ แม้ว่าจะเป็นแนวทางที่เพิ่งนำมาประยุกต์ใช้ได้ไม่นานมานี้ แต่ก็มีเกษตรกรที่ได้รับการส่งเสริมจากกรมการพัฒนาชุมชน และอีกส่วนหนึ่งที่ไม่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานดังกล่าว หากแต่เกษตรกรมีความสนใจทำด้วยการใช้ทุนแรงงานในฐานะที่เป็นทุนทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญ และมีการเชื่อมโยงกับทุนอื่นที่เกี่ยวข้อง เป็นการนำเอาศักยภาพของมนุษย์มาใช้ในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตและวิถีชีวิต ดังนี้

1.1 พื้นฐานของการทำ “โคก หนอง นา โมเดล” คือ การลงมือทำ

การทำ “โคก หนอง นา โมเดล” ต้องใช้ทุนแรงงานในฐานะที่เป็นทุนทางเศรษฐกิจที่มีความสำคัญ เนื่องด้วยผู้ที่ลงมือทำจะต้องรู้บริบทสภาพพื้นที่ของตนเอง รู้ปัญหาในพื้นที่ โดยนำเอาความรู้ ภูมิปัญญาและออกแบบพื้นที่ตามหลักภูมิสังคมที่ไม่ยึดติดกับตำรา และไม่มีสูตรสำเร็จใด ๆ กำหนดกฎเกณฑ์ในการลงมือทำ หากแต่เกษตรกรจะต้องเรียนรู้ และใช้ทุนแรงงานในการวางแผนการออกแบบพื้นที่ให้มีความเหมาะสม มีความประหยัด ลดต้นทุนในการผลิต มีการปฏิสัมพันธ์กับพื้นที่และสิ่งแวดล้อมของตน มีการนำความรู้ที่ได้มาปรับประยุกต์ใช้ คำนึงถึงสิ่งที่ตัวเองมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งความรู้ หากปราศจากซึ่งความรู้ แล้วจะส่งผลทำให้การลงมือทำไม่สำเร็จ ดังที่เกษตรกรท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ฝั่งนั้นทำเรื่อย ๆ ใช้มือทำ ทำแบบไม่ยึดตำรา คือ เราทำแบบคนจน” (คุณสมเพียร) ดังนั้นการใช้ทุนแรงงานจึงเป็นสิ่งสำคัญในฐานะที่เป็นทุนทางเศรษฐกิจในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตและวิถีชีวิต

1.2 ความสำคัญของการลงมือทำเอง: ในฐานะการใช้ทุนแรงงานของเกษตรกร

การลงมือทำตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นการเปลี่ยนทุนแรงงานที่สร้างรายได้จากวิธีการผลิตพืชเชิงเดี่ยวสู่การใช้ทุนแรงงานในวิธีการผลิตแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” ทำให้เกษตรกรได้ผลผลิตสำหรับการบริโภคในชีวิตประจำวัน ลดรายจ่าย เกิดการแบ่งปันผลผลิตระหว่างกัน และสร้างรายได้ที่เป็นผลมาจากการใช้ทุนแรงงานของตนเองในการลงมือทำ ดังที่เกษตรกรท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ที่ส่วนนี้ทำเองหมดเลย พี่ดูแลเอง ปลูกเอง เก็บเกี่ยวเอง ไม่เคยจ้างแรงงานใครเข้ามาทำ พี่เป็นคนสร้างแรงบันดาลใจให้ใคร ๆ เขาเห็นเขาบอกว่า เขาต้องทำได้สิ ขนาดที่เป็นผู้หญิงที่ยังทำได้” (คุณปัญญา) ดังนั้น การลงใช้ทุนแรงงานของเกษตรกรจึงมีความสำคัญที่ไม่เพียงแต่

ก่อให้เกิดรายได้เท่านั้น หากแต่การลงมือทำด้วยการใช้ทุนแรงงานตามวิถีการผลิตแบบ “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นการตอบสนองต่อความต้องการในการดำเนินชีวิตของเกษตรกร

1.3 การใช้ทุนแรงงานในฐานะที่เป็นทุนทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งสำหรับการลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล”

การลงมือทำตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นการใช้ทุนแรงงานที่สร้างความสุขให้แก่ตนเองและครอบครัว เป็นการเปลี่ยนวัตถุ ที่ดิน ทรัพย์สินในพื้นที่ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตไม่สร้างความแปลกแยกกระหว่างกระบวนการผลิตและผลผลิตที่ทำการผลิตได้ นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของสมาชิกในครอบครัวในการลงมือทำร่วมกัน และเป็นการเชื่อมโยงทุนแรงงานของสมาชิกแต่ละคนกับทุนอื่นที่เกี่ยวข้อง ดังที่เกษตรกรท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “แรกทีเดียวก็ทำไว้เดียว ไม่ใช้งบประมาณหลวงเลย ใช้แรงกายทำ พอทำแล้วได้ผลเลยทำจริงจังเลย เป็นงานที่ทำกันได้หมดในครอบครัว ได้แรงลูกชายเป็นหลัก ลูกสาวช่วยทำเกี่ยวกับเทคโนโลยีสื่อให้เวลาไปนำเสนอ” (คุณเดช) และเป็นการเชื่อมโยงทุนแรงงานที่ใช้ในการลงมือทำกับเครือข่าย “โคก หนอง นา โมเดล” ทำให้เกิดการแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ และความสัมพันธ์ทางการผลิต เป็นวิถีการผลิตที่เอาศักยภาพในตัวมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตประจำวัน

1.4 การใช้ทุนแรงงานในฐานะที่เป็นทุนทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งกับทุนอื่น

ทุนแรงงานเป็นทุนทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่งที่ทำเป็นในการลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล” ที่จะต้องใช้เชื่อมโยงกับทุนอื่น ไม่ว่าจะเป็นความรู้ที่มีตั้งแต่วัยเด็ก การสร้างความรู้ใหม่ระหว่างการลงมือทำ และการมีคุณธรรม ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น การใช้สติปัญญา การใฝ่รู้ ใฝ่เรียน ความขยัน อดทน มุ่งมั่นตั้งใจในการลงมือทำอันเป็นรากฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ดังที่เกษตรกรท่านหนึ่งได้กล่าวว่า “ต้องใช้ความพยายาม มีความอดทน ต้องมีใจรัก ต้องขยันอดทนถึงจะประสบความสำเร็จ ไปอาศัยคนอื่นไม่สำเร็จหรอก” (คุณชาญชัย) ดังนั้น การลงมือทำตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” จะประสบความสำเร็จได้จึงต้องอาศัยทุนแรงงานและการเชื่อมโยงกับทุนอื่นที่เกี่ยวข้อง

2. ความเชื่อมโยงระหว่างทุนแรงงานและทุนอื่นในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตและวิถีชีวิตตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล”

การลงมือปฏิบัติตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” มิใช่เป็นเพียงการนำทุนแรงงานมาใช้ในการลงมือทำเท่านั้น หากแต่เกษตรกรที่ลงมือทำต้องอาศัยทุนแรงงานเชื่อมโยงกับทุนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย

2.1 การเชื่อมโยงระหว่าง “การลงมือทำ” กับทุนทางวัฒนธรรม

การลงมือทำตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นการนำทุนแรงงานของเกษตรกรมาใช้ในการลงมือทำ โดยแรงงานที่นำมาใช้นั้นไม่ได้ปราศจากความรู้ ประสบการณ์ และทักษะ หากแต่เกษตรกรนำทุนแรงงานที่เกี่ยวข้องกับความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้จากพ่อแม่และการเรียนรู้จากการฝึกอบรมในระหว่างลงมือทำในด้านต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ ดังนี้

2.1.1 การรู้จักพื้นที่ของตนเอง เป็นการเรียนรู้และรู้จักพื้นที่ของตนเอง ระบุปัญหาดิน และน้ำ การรู้ทิศทางลมและทิศทางแสงแดดที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการพื้นที่และการคัดเลือกพันธุ์ไม้มาปลูก

2.1.2 การปรับปรุงบำรุงดิน ก่อนที่จะลงมือปลูกพืชพันธุ์ต่าง ๆ ต้องนำความรู้ การปรับปรุงบำรุงดินที่ได้จากการเรียนรู้มาใช้ในการนำมูลสัตว์ และวัสดุเหลือใช้จากการทำ เกษตรกรรม ไม่ว่าจะเป็นเศษวัชพืช หรือฟางมาทำการคลุมดินที่เรียกว่า การหมักดิน เพื่อสร้างความอุดม สมบูรณ์ให้แก่หน้าดินให้มีความเหมาะสมต่อการปลูกพืชที่เรียกว่า การเลี้ยงดิน ให้ดินเลี้ยงพืช

2.1.3 การทำปุ๋ยจากวัสดุธรรมชาติ เป็นการนำวัสดุจากธรรมชาติมาใช้ในการทำปุ๋ย ลดการใช้สารเคมี เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีความปลอดภัยสำหรับการบริโภค การแบ่งปัน และการจำหน่าย

2.1.4 การคัดเลือกพันธุ์ไม้ หลังจากมีการปรับปรุงบำรุงดิน มีการทำปุ๋ยจากวัสดุทาง ธรรมชาติแล้ว เกษตรกรที่ลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล” จะมีการคัดเลือกพันธุ์ไม้ที่มีความเหมาะสม กับพื้นที่ โดยใช้หลักการปลูกตามใจเจ้าของแปลงและได้บริโภคในครัวเรือนเป็นหลัก หากเหลือจาก การบริโภคจึงจะแบ่งปันและจำหน่าย ตามลำดับ

2.1.5 การบริหารจัดการน้ำ การลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นการบริหารจัดการ จัดน้ำเพื่อให้มีน้ำใช้สำหรับทำการเกษตร มีการวิเคราะห์และออกแบบพื้นที่เพื่อสร้างแหล่งน้ำ การทำ คลองไส้ไก่เพื่อให้มีน้ำในการหล่อเลี้ยงพันธุ์ไม้ให้เจริญเติบโตและมีผลผลิตตลอดปี

2.1.6 การบริหารจัดการพื้นที่ การออกแบบพื้นที่เพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จาก พื้นที่ได้อย่างเหมาะสม โดยมีทั้งพื้นที่โคกสำหรับปลูกป่า 5 ระดับ มีพื้นที่หนองสำหรับเก็บกักน้ำ และมี พื้นที่นาสำหรับทำนาข้าวและผลผลิตที่สอดคล้องกับสภาพแต่ละพื้นที่

2.1.7 การแก้ปัญหา การลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล” เกษตรกรต้องเรียนรู้และ แก้ปัญหาระหว่างการลงมือทำตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นปัญหาดิน น้ำ การเพาะปลูกพืชและการเลี้ยงสัตว์ ให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่

“โคก หนอง นา โมเดล” จึงเป็นการใช้พลังแรงงานของเกษตรกรร่วมกับความรู้ที่ได้ จากการเรียนรู้ เป็นวิธีการผลิตที่ให้ความสำคัญกับศักยภาพของมนุษย์ ตรงข้ามกับเศรษฐกิจแบบทุน นิยมที่มุ่งใช้แต่กำลังแรงงานเพื่อให้เกิดผลผลิต และสร้างความแปลกแยกระหว่างผู้ผลิตกับผลผลิตที่ทำการ ผลิตได้อันเป็นการลดทอนคุณค่าในความเป็นมนุษย์ เกษตรกรอยู่ในฐานะของผู้กระทำการที่สร้าง การเปลี่ยนแปลงผ่านการลงมือปฏิบัติ (praxis) สามารถจะควบคุมกระบวนการผลิตและพัฒนาศักยภาพ ได้อย่างเต็มที่ มิใช่การนำพลังแรงงานมาใช้แต่เพียงการออกแรงทำงานเพื่อให้ได้ผลผลิตจากการลงมือ ทำเท่านั้น หากแต่การลงมือทำตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นการนำทุนแรงงานมาใช้ใน ฐานะที่เป็นทุนทางเศรษฐกิจที่มีความเชื่อมโยงกับทุนทางวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้ความสามารถ ที่ได้จากการเรียนรู้

2.2 การเชื่อมโยงระหว่าง “การลงมือทำ” กับทุนทางสังคม

การลงมือทำตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” เกษตรกรมีการสร้างเครือข่าย ทางสังคมระหว่างการลงมือทำด้วยทุนแรงงานของตนเอง ดังนี้

2.2.1 เครือข่ายภาครัฐ เกษตรกรมีการแสวงหาความรู้จากหน่วยงานของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับการทำเกษตรกรรม และเมื่อมีเจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติงานในพื้นที่ก็ได้รับการช่วยเหลือและ สนับสนุนไม่ว่าจะเป็นองค์ความรู้ การสนับสนุนพันธุ์พืช และพันธุ์สัตว์

2.2.2 เครือข่ายภาคเอกชน เกษตรกรได้รับการช่วยเหลือจากบริษัทและห้างร้านใน พื้นที่เพื่อสนับสนุนการลงมือทำและการถ่ายทอดความรู้

2.2.3 เครือข่ายภาคประชาชน เกิดการรวมตัวกันของเกษตรกรที่ลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นกลุ่มเครือข่ายระดับอำเภอและจังหวัด และมีกลุ่มอาชีพที่เป็นการรวบรวมผลผลิตในพื้นที่และการกระจายรายได้ให้แก่ชุมชน อีกทั้งมีการรวมกลุ่มภายในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ระดับหมู่บ้านและตำบลเพื่อร่วมขับเคลื่อนและสร้างอาชีพให้แก่คนในชุมชน

การลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล” จึงเป็นการนำทุนแรงงานของเกษตรกรเจ้าของพื้นที่มาใช้ในการลงมือทำร่วมกับการสร้างเครือข่ายทางสังคมในฐานะเป็นทุนทางสังคมสำหรับการลงมือทำ การพัฒนาศักยภาพของมนุษย์ไม่ใช่เรื่องของปัจเจกบุคคล แต่เป็นกระบวนการทางสังคมที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและโครงสร้างสังคม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสังคมจึงเป็นเงื่อนไขในการปลดปล่อยศักยภาพของเกษตรกร โดยที่เกษตรกรไม่ได้ลงมือทำเองตามลำพัง หากแต่มีการรวมพลังกายและพลังใจของเครือข่ายหลากหลายภาคส่วนในการลงมือทำเกษตรกรรมในรูปแบบเดียวกัน

2.3 การเชื่อมโยงระหว่าง “การลงมือทำ” กับทุนทางสัญลักษณ์

เกษตรกรที่ลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล” มีความสัมพันธ์ระหว่างทุนแรงงานกับทุนทางสัญลักษณ์ระหว่างการลงมือทำด้วยการใช้แรงงานของตนเอง การได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานอื่น ๆ และได้รับการยกย่องจากเครือข่ายที่ลงมือทำโมเดลเดียวกันสู่การมีตำแหน่งที่สำคัญดังนี้

2.3.1 การได้รับตำแหน่งประธานเครือข่าย “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับจังหวัด การลงมือทำแล้วได้ผลผลิตเพื่อการบริโภค การแบ่งปัน และการจำหน่าย รวมทั้งความสามารถในการถ่ายทอดความรู้ ทำให้เกษตรกรได้รับการยอมรับจากเกษตรกรที่ลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล” ด้วยกันเองจนได้รับตำแหน่งสำคัญในการเป็นผู้นำในการขับเคลื่อนระดับจังหวัด

2.3.2 การได้รับการคัดเลือกให้เป็นผู้นำหมู่บ้าน การลงมือทำด้วยตนเองจนเกิดผลลัพธ์อย่างเป็นรูปธรรม และการสร้างกลุ่มอาชีพกระจายรายได้ในระดับชุมชน ทำให้คนในชุมชนให้การยอมรับและ ยกย่องให้เป็นผู้นำชุมชน

2.3.3 การเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์จากการลงมือทำ จำแนกได้เป็น

1) การเป็นวิทยากรสำหรับการถ่ายทอดความรู้ภายในพื้นที่ “โคก หนอง นา โมเดล” การลงมือทำแล้วเห็นผลลัพธ์ทำให้เกษตรกรได้รับการยกระดับพื้นที่ให้เป็นศูนย์เรียนรู้ โดยมีเกษตรกรเจ้าของพื้นที่เป็นวิทยากรหลักในการถ่ายทอดความรู้

2) การเป็นวิทยากรสำหรับการถ่ายทอดความรู้ในสถานที่ราชการ การลงมือทำด้วยทุนแรงงานของตนเองแล้วเห็นทำให้ได้รับผลผลิตแบบพึ่งพาตนเอง และแบ่งปันให้ผู้อื่น ทำให้เกษตรกรได้รับการยอมรับและยกย่องจากหน่วยงานราชการให้เป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้ในสถานที่สำคัญ ๆ ระดับจังหวัด เช่น ทักษสถานประจำจังหวัด เป็นวิทยากรระดับจังหวัด เป็นต้น

2.3.4 การเป็นเจ้าของพื้นที่ในการนำเสนอภาพลักษณ์ในการทำเกษตรกรรมด้วยนวัตกรรม ทำให้เกิดการพึ่งพาตนเอง การลงมือทำด้วยแรงงานตนเองและการมีสภาพพื้นที่ที่มีความสอดคล้องกับการนำเสนอภาพลักษณ์ของการทำเกษตรกรรม ทำให้ได้รับการคัดเลือกให้นำเสนอภาพลักษณ์ในการลงมือทำเกษตรกรรมด้วยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมสมัยใหม่ที่ทำให้เกิดการพึ่งพาตนเอง

การลงมือทำตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นการใช้งบประมาณที่ส่งผลต่อการสร้างทุนทางสัญลักษณ์ ทำให้เกษตรกรได้รับการยอมรับ ยกย่อง และมีชื่อเสียงจากการลงมือทำจนนำไปสู่การมีตำแหน่งที่สำคัญทางสังคม เป็นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างทางสังคมในการปลดปล่อยศักยภาพของเกษตรกรในการลงมือทำตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” ซึ่งแตกต่างจากการใช้กำลังแรงงานในการผลิตด้วยเศรษฐกิจเชิงการค้าที่ทำให้ได้แต่เพียงผลผลิตและการถูกกีดกันจากกระบวนการผลิตที่ไม่สามารถแสดงออกถึงศักยภาพได้อย่างเต็มที่

2.4 การเชื่อมโยงระหว่าง “การลงมือทำ” กับทุนทางเศรษฐกิจอื่น

เกษตรกรที่ลงมือทำตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” มีการเชื่อมโยงทุนแรงงานกับทุนทางเศรษฐกิจอื่นในระหว่างที่ลงมือทำ ดังนี้

2.4.1 การมีรายได้จากการแบ่งปันและจำหน่ายผลผลิต การลงมือทำด้วยทุนแรงงานส่งผลให้เกษตรกรมีรายได้จากการแบ่งปันผลผลิต มีการบริหารจัดการพื้นที่สำหรับปลูกเพื่อให้ได้ปริมาณผลผลิตที่ต้องการสำหรับการบริโภคในชีวิตประจำวัน การแบ่งปัน และการจำหน่าย

2.4.2 การลดรายจ่ายจากค่าอาหารสำหรับการบริโภคในชีวิตประจำวัน การนำทุนแรงงานมาใช้ในการผลิต โดยมุ่งปลูกทุกอย่างที่กิน กินทุกอย่างที่ปลูก เหลือกินแจก และเหลือแจกขายเป็นการลดรายจ่ายค่าอาหารสำหรับการบริโภคในครอบครัว

2.4.3 การมีเงินเก็บออมและมีเงินสำหรับหมุนเวียนสำหรับใช้จ่ายในการลงทุนทำ “โคก หนอง นา โมเดล” การลงมือทำด้วยทุนแรงงานของตนเองและสมาชิกในครอบครัวทำให้มีเงินออม โดยนำเงินที่ได้จากการจำหน่ายผลผลิตมาเก็บไว้เป็นเงินสำหรับหมุนเวียนใช้จ่ายและเป็นเงินออม

2.4.4 การลดภาระหนี้สิน การลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล” ด้วยพลังแรงงานของตนเอง เป็นการประหยัดต้นทุนในการใช้จ่าย เป็นวิธีการผลิตที่ลงมือทำแบบค่อยเป็นค่อยไปจึงไม่จำเป็นต้องกู้หนี้ยืมสินมาใช้ในการดำเนินชีวิต

2.4.5 การเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจด้วยการนำผลผลิตที่ได้สู่การแปรรูปเพื่อต่อยอด การลงมือทำด้วยการใช้แรงงานของตนเอง เกษตรกรมีการนำผลผลิตที่เหลือจากการบริโภคและการจำหน่ายจ่ายแจกมาทำการแปรรูปเพื่อการบริโภคและสร้างรายได้

2.4.6 การเพิ่มมูลค่าเชิงพื้นที่ การลงมือทำด้วยทุนแรงงานเป็นการสร้างความอุดมสมบูรณ์ให้แก่ผืนดินและน้ำ สร้างแหล่งอาหาร สร้างความมั่นคงทางอาหาร สร้างภูมิคุ้มกันเหนียวเหนียวเป็นทางรอดเหนียวเหนียวเกิดภัยพิบัติ เกิดมูลค่าสร้างรายได้ และสร้างความยั่งยืน ทำให้ที่ดินในฐานะที่เป็นทุนทางเศรษฐกิจมีมูลค่าเพิ่มขึ้น

ดังนั้น การลงมือทำตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” เป็นการเชื่อมโยงทุนแรงงานในฐานะทุนทางเศรษฐกิจกับทุนอื่น ทั้งทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม ทุนทางสัญลักษณ์ และทุนทางเศรษฐกิจอื่นเพื่อให้เกษตรกรสามารถลงมือทำแล้วได้ผลผลิตเพื่อการยังชีพ เป็นการสร้างความมั่นคงทางอาหาร และสร้างภูมิคุ้มกันให้แก่ตนเองและครอบครัว เป็นการแบ่งปัน และการสร้างรายได้ อย่างยั่งยืน อันเป็นการประยุกต์ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและทฤษฎีใหม่มาใช้เป็นรูปธรรมด้วยการใช้งบประมาณ และการนำทักษะ ความรู้ ความสามารถ และศักยภาพที่มีมาปรับประยุกต์ใช้ให้มีความเหมาะสม

อภิปรายผล

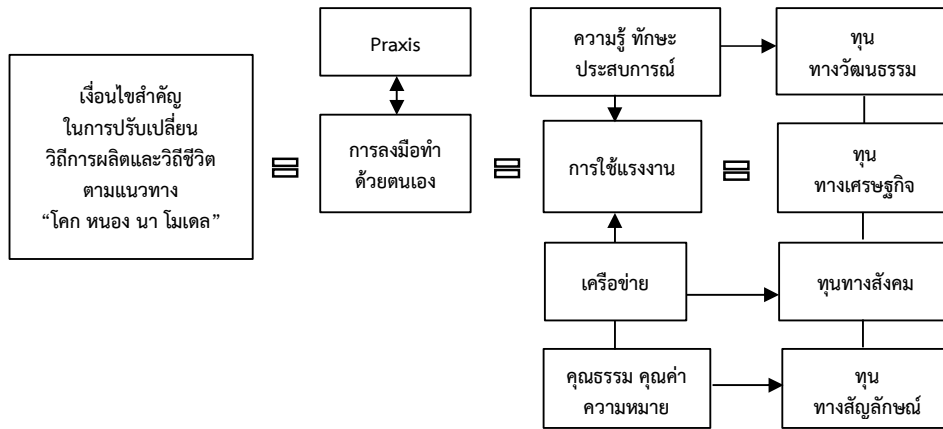
เกษตรกรที่ทำ "โคก หนอง นา โมเดล" นำศักยภาพของความเป็นมนุษย์มาใช้ด้วยการเชื่อมโยงทุนแรงงานกับทุนอื่น ๆ การอภิปรายผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ลักษณะการใช้ทุนแรงงานในฐานะที่เป็นเงื่อนไขที่สำคัญเบื้องต้นในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตและวิถีชีวิตตามแนวทาง "โคก หนอง นา โมเดล" การลงมือทำของเกษตรกรใช้ทุนแรงงานเป็นทุนทางเศรษฐกิจชนิดหนึ่ง ที่จำเป็นและมีการเชื่อมโยงกับทุนอื่น ไม่ว่าจะเป็นความรู้และการมีคุณธรรมอันเป็นรากฐานของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เป็นความสัมพันธ์ระหว่างงาน (Work) กิจกรรม (Activity) และความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) ใช้แรงงานในการผลิตเพื่อยังชีพเป็นหลัก โดยเกษตรกรมีพลังที่สร้างสรรค์ในการกระทำ (Ritzer, 1992) มีการรับรู้ปัญหา กำหนดแนวทาง และแก้ไขปัญหา เป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างธรรมชาติและมนุษย์เพื่อตอบสนองความต้องการในชีวิตประจำวัน สอดคล้องกับผลการวิจัย ของพงศกร กาวิชัย และคณะ (2565) ที่พบว่า เกษตรกรรุ่นใหม่ต้องมีการพัฒนาศักยภาพ มีการเตรียมความพร้อม มีความรู้รอบด้าน มีปัจจัยสนับสนุนที่มีความจำเป็นต่อการดำรงอยู่ภายใต้สภาพแวดล้อมในการเป็นเกษตรกรอย่างมืออาชีพ เป็นการนำพลังที่สร้างสรรค์ในตนเองและสิ่งรอบตัวมาใช้อย่างเหมาะสม

การอภิปรายผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความเชื่อมโยงระหว่างทุนแรงงานและทุนอื่นในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตและวิถีชีวิตตามแนวทาง "โคก หนอง นา โมเดล" เกษตรกรที่ลงมือทำ "โคก หนอง นา โมเดล" ไม่เพียงแต่ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิต (Method) เท่านั้น แต่ยังปรับเปลี่ยนวิถีการผลิต (Mode of Production) ทั้งหมด โดยเชื่อมโยงทั้งภาวะวัตถุวิสัย (โครงสร้าง, กฎเกณฑ์) และภาวะอัตวิสัย (การรับรู้, ความคิด) และมีการเชื่อมโยงทุนตามแนวคิดของบูร์ดิเยอ จำแนกทุนออกเป็น 4 ประเภท คือ ทุนทางเศรษฐกิจ (Economic Capital) ทุนทางวัฒนธรรม (Cultural Capital) ทุนทางสังคม (Social Capital) และทุนทางสัญลักษณ์ (Symbolic Capital) (Bourdieu, 1997) สอดคล้องกับผลวิจัยของพระมหาหรรษา ธมฺมหาโส และคณะ (2022) ที่พบว่า ความสำเร็จของ "โคก หนอง นา โมเดล" ต้องอาศัยการทำกิจกรรมแบบผสมผสานมากกว่าการทำกิจกรรมแบบเชิงเดี่ยว มีความขยัน มีน้ำใจ มีภาวะผู้นำ การคิดค้นและพัฒนา และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การลงมือทำตามโมเดลนี้เป็นวิถีการผลิตที่ต้องการมากกว่ากำลังแรงงานและทุนทางเศรษฐกิจโดยทั่วไป

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

เงื่อนไขสำคัญในการปรับเปลี่ยนวิถีการผลิตและวิถีชีวิตตามแนวทาง "โคก หนอง นา โมเดล" เป็นการพัฒนาที่เน้นความสมดุลของธรรมชาติ การดำรงชีวิต และปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง มีองค์ประกอบหลัก คือ การลงมือทำด้วยตนเอง การเรียนรู้ด้วยการใช้แรงงานในการลงมือทำเองนำไปสู่ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ซึ่งเป็นพื้นฐานของการใช้แรงงานที่มีคุณค่า การใช้แรงงานทางปัญญาเป็นทุนทางเศรษฐกิจที่มีการเชื่อมโยงกับองค์ประกอบต่าง ๆ ทั้งการมีเครือข่ายที่เข้มแข็งช่วยทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้และการสนับสนุนซึ่งกันและกัน เครือข่ายที่ตีนำไปสู่ทุนทางสังคมเป็นรากฐานของการพัฒนาชุมชน การมีคุณธรรม การสร้างคุณค่าและความหมายในการดำรงชีวิตนำไปสู่ทุนทางสัญลักษณ์ การลงมือทำด้วยการใช้แรงงานอาศัยความรู้ ทักษะ และภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นส่วนสำคัญของทุนทางวัฒนธรรมที่ช่วยให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ สรุปองค์ความรู้ใหม่ "โคก หนอง นา โมเดล"

เป็นแนวทางที่ไม่เพียงแต่ปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตเท่านั้น แต่เป็นการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตที่มุ่งเน้นการพึ่งพาตนเองผ่านการลงมือทำจริง (Praxis) และการใช้ทุนแรงงานเชื่อมโยงกับทุนในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสังคม ทุนทางสัญลักษณ์ และทุนทางเศรษฐกิจอื่น เป็นเงื่อนไขสำคัญที่สร้างความมั่นคงและยั่งยืน

แผนภาพที่ 2 แสดงองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

สรุป

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายทุนแรงงานในฐานะทุนทางเศรษฐกิจที่สำคัญในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตและวิถีชีวิตตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” และวิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างทุนแรงงานและทุนอื่นในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตและวิถีชีวิตตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” โดยนำแนวคิดทุน (Capital) และศักยภาพของมนุษย์ (Human Potential) ในการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตและวิถีชีวิตตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” มาใช้การอธิบายงานวิจัยนี้ใช้วิธีวิทยาของทฤษฎีฐานราก (Grounded Theory) โดยเลือกผู้ให้ข้อมูลจากผู้ทำ “โคก หนอง นา โมเดล” แล้วสามารถปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตและวิถีชีวิต จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรที่ลงมือปฏิบัติตามโมเดลนี้มีการครอบครองทุนที่หลากหลาย โดยไม่ใช้ทุนแรงงานที่อยู่ในฐานะทุนทางเศรษฐกิจที่สามารถนำมาใช้ในการผลิตได้เท่านั้น หากแต่การลงมือทำตามโมเดลนี้มีการเชื่อมโยงทุนแรงงานร่วมกับทุนอื่น ได้แก่ ทุนทางวัฒนธรรม ประกอบด้วย การรู้จักพื้นที่ของตนเอง เป็นการเรียนรู้และรู้จักพื้นที่ของตนเอง ระบุหาดินและน้ำ การปรับปรุงบำรุงดิน การทำปุ๋ยจากวัสดุธรรมชาติ การคัดเลือกพันธุ์ไม้ด้วยหลักการปลูกตามใจเจ้าของ การจัดน้ำ การวิเคราะห์และออกแบบพื้นที่ เกษตรกรใช้ทุนทางสังคมด้วยการสร้างเครือข่ายระหว่างการลงมือทำทั้งกับภาครัฐ เอกชน การรวมตัวกันของเกษตรกร การมีกลุ่มอาชีพ และการรวมกลุ่มภายในพื้นที่ศูนย์เรียนรู้ระดับหมู่บ้านและตำบล เกษตรกรใช้ทุนทางสัญลักษณ์ การได้รับการยกย่องจากเครือข่ายที่ลงมือทำโมเดลเดียวกันสู่การมีตำแหน่งที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นการได้รับตำแหน่งประธานเครือข่าย “โคก หนอง นา โมเดล” ระดับจังหวัด ผู้นำหมู่บ้าน การเป็นวิทยากรถ่ายทอดความรู้ ในขณะที่เดียวกันเกษตรกรที่ลงมือทำด้วยทุนแรงงานมีการเชื่อมโยงกับทุนทางเศรษฐกิจอื่น คือ การมีรายได้ ลดรายจ่าย มีเงินออม การลดภาระ

หนี้สิน การแปรรูปเพื่อต่อยอด การเพิ่มมูลค่าเชิงพื้นที่ ทำให้ที่ดินในฐานะที่เป็นทุนทางเศรษฐกิจ มีมูลค่าเพิ่มขึ้น การนำทุนแรงงานมาใช้ในการลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล” จึงเป็นการนำศักยภาพของมนุษย์มาใช้ตามแนวคิดของมาร์กซ์ และมีความเชื่อมโยงกับศักยภาพหรือทุนอื่นที่มนุษย์มีอยู่ โดยที่เกษตรกรที่ลงมือตามโมเดลนี้มีใช้มีแต่เพียงแรงงานสำหรับการผลิต หากแต่เกษตรกรเป็นแรงงานที่นำความรู้ ความสามารถ และศักยภาพที่มีในตัวมนุษย์มาใช้ในทางสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรกำหนดนโยบายในการส่งเสริมการสร้างทุนใหม่และกำหนดหลักเกณฑ์ในการใช้ทุนแรงงานของตนเองกับการเชื่อมโยงทุนอื่นที่เกี่ยวข้อง และส่งเสริมสนับสนุนบุคคลที่มีความพร้อมในการลงมือทำด้วยทุนแรงงานของตนเอง เพื่อจะทำให้มีการสร้างทุนชนิดอื่นต่อไป

1.2 ผู้ที่สนใจในการลงมือทำตามโมเดลนี้ควรวิเคราะห์ทุนแรงงานที่ตนเองมีอยู่ และการเชื่อมโยงทุนแรงงานกับทุนอื่นที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาและทำวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อเชื่อมโยงทุนแรงงานกับทุนอื่น สำหรับเกษตรกรที่กำลังริเริ่มลงมือทำ “โคก หนอง นา โมเดล” ที่จะแสดงให้เห็นถึงกระบวนการในการลงมือทำที่มีความเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่และเกษตรกรแต่ละบุคคล

กิตติกรรมประกาศ

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของปริญญาานิพนธ์เรื่องรูปแบบความสำเร็จของการปรับเปลี่ยนวิธีการผลิตตามแนวทาง “โคก หนอง นา โมเดล” บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เอกสารอ้างอิง

จักรกฤษณ์ พจนศิลป์, ธนาภรณ์ อธิปัญญากุล และชมพูนุช นันทจิต. (2566). ผลกระทบการเปลี่ยนแปลงนโยบาย และราคาต่อการผลิตอ้อยในพื้นที่ภาคกลางของไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ*, 10(1), 15-32. <https://kuojs.lib.ku.ac.th/index.php/jems/article/view/5451/2550>

จตุรงค์ อินทรรุ่ง และนภาเดช บุญเชิดชู. (2564). การปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย*, 12(1), 110-128. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/ssr/article/view/250116/168715>

นัชพร ฤทธาปัญญา และปรีชัช ดาวอุดม. (2567). ทุนเดิมของนักศึกษาพยาบาลกลุ่มชาติพันธุ์ที่เอื้อต่อการศึกษาลัทธิสตรียาบาลศาสตร์บัณฑิต: กรณีศึกษาในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. *วารสารสภาการพยาบาล*, 39(3), 386-405. <https://he02.tci-thaijo.org/index.php/TJONC/article/view/268073/184366>

ปีแยร์ บูร์ดิเยอ. (2550). *เศรษฐกิจของทรัพย์สินเชิงสัญลักษณ์*. คบไฟ.

- พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, พระครูปลัดอดิศักดิ์ วชิรปญฺโญ, ศักดิ์ชัย สักกะบูชา, และนางนงนภางค์ โพธิ์ไพจิตร. (2565). แนวคิดโคกหนองนาโมเดลเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. *วารสารศิลปการจัการ*, 6(1), 419-434. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jam/article/view/254107/171534>
- พงศกร กาวิชัย, สมคิด แก้วทิพย์, เฉลิมชัย ปัญญาดี และสุริยจรัส เตชะตันมีนสกุล. (2565). การวิเคราะห์นโยบายการพัฒนาเกษตรกรรุ่มใหม่สู่การปฏิบัติเพื่อสร้างความมั่นคงทางอาหารพื้นที่ภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย. *วารสารผลิตภัณฑ์การเกษตร*, 4(3), 75-92. <https://li01.tci-thaijo.org/index.php/japmju/article/view/257363/175659>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *พจนานุกรมปรัชญาอังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน*. ราชบัณฑิตยสถาน.
- ศราวุฒิ งามยิ่ง, ปริชัย ดาวอุดม และมณฑนา พิพัฒน์เพ็ญ. (2563). กวดวิชาการแปลงทุนเศรษฐกิจเป็นความได้เปรียบในสนามการศึกษาของนักเรียนชั้นนนำ. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(10), 149-164. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JSBA/article/view/245193/167251>
- ศิวาพร พองทอง. (2563). *การจัดการการเงินของครัวเรือนเกษตรกรในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.
- อุ้นเรือน เล็กน้อย, พิชญา สุรพลชัย และบุษรินทร์ ดวงเด่น. (2565). การประเมินความยั่งยืนมิติสังคมของการทำเกษตรแบบบูรณาการด้วยโมเดล SAFA. *วารสารวิจัยสังคม*, 45(1), 37-74. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socialresearchjournal/article/view/262182/181559>
- Biernacki, P. and Waldorf, D. (1981). Snowball Sampling: Problems and Techniques of Chain Referral Sampling. *Sociological Methods & Research*, 10(2), 141-163.
- Bourdieu, P. (1997). "The Forms of Capital" in Halsey, A.H., H. Lauder, P. Brown and A.S. Wells (eds). *Education: Culture, Economy, Society*. Oxford University Press.
- Charmaz, K. (2014). *Constructing grounded theory*. Sage publications.
- Glaser, B. G. & Strauss, A. L. (1967). *The Discovery of Grounded Theory*. Strategies for Qualitative Research. Aldine.
- Marx, K., & Engels, F. (1970). *The German ideology (Part 1)*. International Publishers.
- Marx, K. (1963). *The Poverty of Philosophy*. International Publishers.
- Marx, K. (1964). *Pre-Capitalist Economic Formations*. International Publishers.
- Marx, K. (1967). *Capital: A Critique of Political Economy (Vol.1)*. International Publishers.
- Ollman, B. (1976). *Alination (2nd ed.)*. Cambridge University Press.
- Ritzer, G. (1992). *Sociology Theory (3rd ed.)*. Mcgraw-Hill, Inc.
- Sowittayasakun, P. (2021, February). *The Mobilization of King's Philosophy to the Sustainable Development Goals (SDGs) Chapter 6 on the Khok Nong Na Model for Building a Sustainable Lifestyle*. https://www.egat.co.th/index.php?option=com_content&view=article&id=3208:csr2019110801&catid=32&Itemid=169
- Thomson, P. (2008). *Field M. Grenfell Pierre Bourdieu: Key Concepts*. Acumen Publishing.
- Webb, J., Schirato, T., & Danaher, G. (2002). *Understanding BOURDIEU*. Sage.

การพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่าง
สร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการ
เรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ
THE DEVELOPMENT OF CREATIVE THINKING AND CREATIVE PROBLEM
SOLVING ABILITIES IN GRADE 9 STUDENTS WITH A CREATIVE LEARNING
MODEL BASED ON THE SIX THINKING HATS TECHNIQUE

นิศาชล แพงตาแก้ว* และธนิตา ดวงวิไล

Nisachol Pangtakaew and Dhanita Doungwilai

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น

Faculty of Education, Khon Kaen University

*Corresponding Author E-mail: Nisachol.p@kkumail.com

Received February 22, 2025; Revised April 4, 2025; Accepted April 4, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาด้านการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ โดยนักเรียนร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 75 ขึ้นไป 2) พัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ โดยนักเรียนร้อยละ 80 ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 75 ขึ้นไป กลุ่มเป้าหมายคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/10 โรงเรียนศรีสงครามวิทยา จำนวน 30 คน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แผนการเรียนรู้แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้ แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบประเมินความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าร้อยละ

ผลวิจัยพบว่า 1) ความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.52 คิดเป็นร้อยละ 87.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 2) ความสามารถด้านการการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.35 คิดเป็นร้อยละ 86.22 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

คำสำคัญ: ความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์, ความสามารถด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์, การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน, การคิดแบบหมวกหกใบ

Abstract

The objectives of the research aimed to: 1) develop creative thinking abilities for Grade 9 students by using a creative learning model based on the six thinking hats technique, with 80% of students achieving an evaluation score of 75% or more; and 2) develop creative problem-solving abilities for Grade 9 students by using a creative learning model based on the six thinking hats technique, with 80% of students achieving an evaluation score of 75% or higher. The target group consisted of 30 students in class 3/10 at Sri Songkhram Witthaya School. This research employed action research methodology. Data collection tools included learning plans, learning record form, student observation form, evaluation form of creativity, evaluation form of creative problem solving, creative thinking ability test, creative problem-solving ability test. Data were analyzed using mean, standard deviation, and percentage.

The results indicated that: 1) The creative thinking ability of grade 9, 25 students achieved the criteria (83.33%), with an average score of 10.52, accounting for 87.67%, which was in accordance with the specified criteria. 2) The creative problem-solving ability of grade 9, 26 students achieved the criteria (86.67%), with an average score of 10.35, accounting for 86.22%, which was in accordance with the specified criteria.

Keywords: Creative thinking ability, Creative problem-solving ability, Creativity based learning, Thinking hats technique

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและประกอบอาชีพ จึงกำหนดเป็นจุดหมายเพื่อให้เกิดกับผู้เรียน เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน ต้องมีความรู้ ความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต นอกจากนี้หลักสูตรยังมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด ซึ่งจะต้องมีความสามารถในการคิด ประกอบด้วยเป็นความสามารถในการคิด วิเคราะห์ การคิดสังเคราะห์ การคิดอย่างสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดเป็นระบบ เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้หรือสารสนเทศเพื่อการตัดสินใจเกี่ยวกับตนเองและสังคมได้อย่างเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) การพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ยังมีความจำเป็นมากในระดับประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) ได้เน้นการนำความคิดสร้างสรรค์มาประยุกต์ใช้ โดยให้ความสำคัญกับการประยุกต์ใช้องค์ความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีสมัยใหม่ และความคิดความคิดสร้างสรรค์ เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ ควบคู่กับการรักษาความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ความสร้างสรรค์กลายเป็นหนึ่งสิ่งสำคัญสำหรับการทำงาน เพราะมนุษย์จำเป็นจะต้องสร้างสรรค์หรือ

ค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ให้สังคมของเราพัฒนาก้าวหน้าอยู่เสมอ ทุกคนต้องใช้ทั้งความรู้ ความสามารถด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะการคิดสร้างสรรค์ การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ทั้งสองสิ่งเป็นเรื่องที่จะต้องมุ่งพัฒนาให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนในทุกระดับและควรกระทำอย่างสม่ำเสมอ จัดกิจกรรมให้มีการพัฒนาสมองทั้งสองซีกไปในเวลาเดียวกัน เกิดความสมดุลในการคิด สามารถนำวิธีการคิดไปใช้แก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และมีประสิทธิภาพ การคิดสร้างสรรค์จะนำไปสู่กระบวนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างมากในทุก ๆ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน

วรรณคดีและวรรณกรรมเป็นส่วนหนึ่งของวิชาภาษาไทย การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีไม่ใช่แค่มุ่งถ่ายทอดเนื้อหาวิชาหรือเพียงท่องจำบทประพันธ์อย่างเดียว วรรณคดีแต่ละเรื่องล้วนมีคุณค่าความรู้แฝงอยู่ในเนื้อหา ซึ่งนักเรียนอาจรับรู้ได้โดยตรงหรือรับรู้ผ่านการคิดวิเคราะห์ ดังนั้นครูควรทำให้นักเรียนเห็นความสำคัญของวรรณคดี มองลึกเข้าไปยังคุณค่าของบทเรียน และทำให้นักเรียนสามารถคิดต่อยอดอย่างสร้างสรรค์จากสิ่งที่เรียนรู้ได้ อีกทั้งควรเน้นกระบวนการคิด การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง ตลอดจนสามารถนำความรู้จากการเรียนวรรณคดีไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างหลากหลายและสร้างสรรค์ ปัญหาการเรียนการสอนวรรณคดีที่ผ่านมาพบว่านักเรียนเข้าใจเนื้อหาและเรื่องราวในวรรณคดีได้ แต่ยังขาดกระบวนการคิด ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์หรือปรับใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีผู้สอนจำเป็นต้องฝึกให้มีการพัฒนาด้านกระบวนการคิดส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์เพื่อนำมาใช้แก้ปัญหา ซึ่งการสร้างกิจกรรมกระตุ้นทักษะดังกล่าว สามารถเป็นไปได้อย่างรวดเร็วมากขึ้นหากใช้ความคิดสร้างสรรค์เข้ามาเป็นเครื่องมือ เพื่อให้เกิดความคิดหลากหลายแบบไม่จำกัดแต่เพียงในกรอบ ช่วยให้ผู้เรียนเกิดความคิดใหม่ที่ต่างจากเดิมจนสามารถนำความคิดใหม่นั้นไปใช้ในการตัดสินใจแก้ไขปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์เกิดประโยชน์แก่ตนเองและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ จากรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2566 (Self-Assessment Report : SAR) โรงเรียนศรีสงครามวิทยา พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีความสามารถในการคิด อยู่ในระดับปรับปรุงร้อยละ 9.77 มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา อยู่ในระดับปรับปรุงร้อยละ 5.87 (งานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนศรีสงครามวิทยา, 2566) นอกจากนี้ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2566 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีสงครามวิทยา มีผลการทดสอบวิชาภาษาไทย สาระวรรณคดีวรรณกรรมร้อยละ 63.08 ซึ่งแสดงให้เห็นคะแนนที่ต่ำลงจากปีการศึกษา 2565

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-based Learning: CBL) เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียนและได้ฝึกคิดตลอดเวลา (วิริยะ ฤชชัยพานิชย์, 2558) ส่วนการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ (Six Thinking Hats) ของเอ็ดเวิร์ด เดอ โบโน (De Bono, 1992) เป็นอีกเทคนิคการคิดที่ไม่ให้ผู้คิดยึดติดอยู่กับความคิดใดความคิดหนึ่งอย่างถาวรเพื่อให้สามารถพิจารณาเหตุการณ์ หรือเรื่องราวต่าง ๆ อย่างรอบด้าน โดยใช้สีของหมวกทั้งหกใบเป็นสัญลักษณ์แทนการคิดแบบต่าง ๆ การฝึกคิดแบบหมวกหกใบจึงเป็นการฝึกกระบวนการคิดที่เน้นให้คิดอย่างเป็นระบบ และไม่ยึดติดอยู่กับความคิดด้านเดียว เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ (Six Thinking Hats) จึงเหมาะที่จะนำไปใช้ร่วมกับกับการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-based Learning: CBL)

จากปัญหาการเรียนการสอนและความสำคัญของการคิดสร้างสรรค์ดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะนำการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐาน (Creativity-based Learning: CBL) ร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ (Six Thinking Hats) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย เพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีสงครามวิทยา โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ โดยนักเรียนร้อยละ 80.00 ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 75.00 ขึ้นไป
2. เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีสงครามวิทยา โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ โดยนักเรียนร้อยละ 80.00 ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 75.00 ขึ้นไป

การทบทวนวรรณกรรม

ความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ต้องใช้เวลา บ่มเพาะ จึงควรเริ่มต้นปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กด้วยการพัฒนากรอบความคิดสร้างความเชื่อมั่น ในความสามารถเชิงสร้างสรรค์ฝึกฝนกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ด้วยวิธีสร้างความคิดแบบขยายคิด อย่างไร้กรอบในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นในทุกคนโดยเฉพาะเด็กและเยาวชนที่กำลังเติบโตไปเป็นพลเมืองแห่งอนาคต (ชฎารัตน์ เสงษ์ภูิกุล, 2566)

ความสามารถการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นความสามารถในการคิดเพื่อแก้ปัญหาเป็นการคิดที่แตกต่างจากเดิมนำไปสู่แนวทางหรือวิธีการใหม่ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลกระทบต่อเชิงบวก (ชฎารัตน์ เสงษ์ภูิกุล, 2566)

การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน เป็นการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนได้พัฒนาทักษะที่จำเป็นต่ออนาคต เกิดทักษะการคิดรวมทั้งทักษะอื่น ๆ รูปแบบการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานประกอบด้วยกระบวนการ และการสร้างบรรยากาศ การนำการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานไปใช้ ช่วยให้ผู้เรียนสนุก ผู้สอนตื่นตัว เป็นรูปแบบการสอนที่พัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 ได้จริง (วิริยะ ฤชชัยพาณิชย์, 2562)

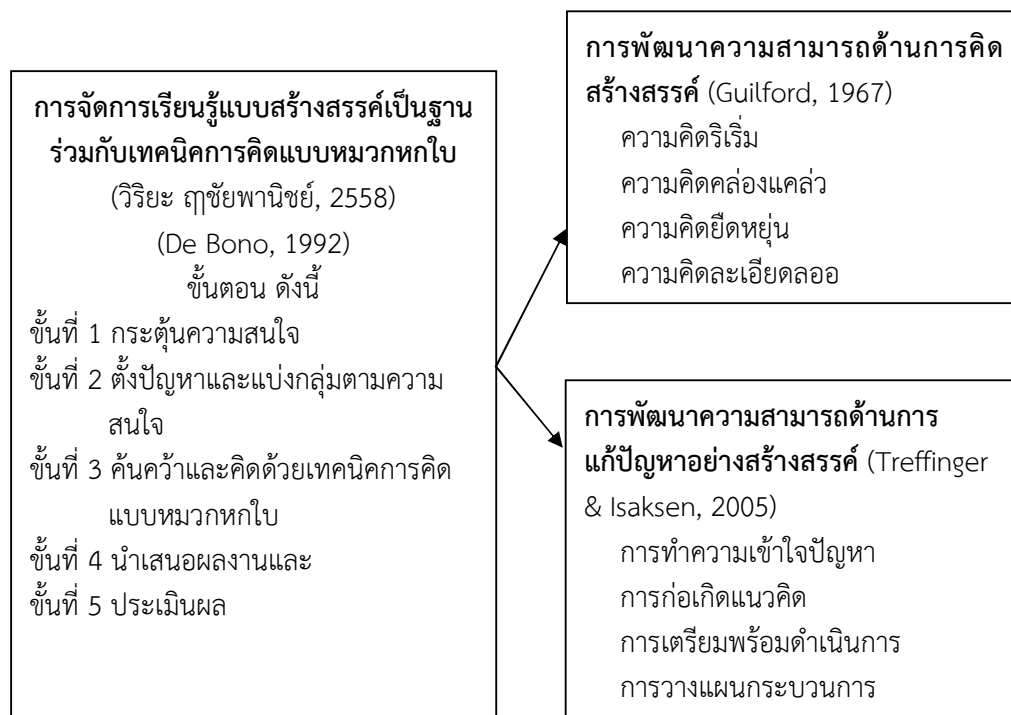
เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ เป็นการรวมความคิดด้านต่าง ๆ ไว้ครบถ้วนทุกด้าน ระบบให้คนคิดทีละด้าน มองทีละด้าน จากด้านหนึ่งไปมองอีกด้านหนึ่ง จะได้เห็นภาพจริงที่ชัดเจน ทำให้พิจารณาความคิดใหม่ ๆ ได้รอบคอบ เป็นผลให้เกิดความคิดที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นการคิดเป็นทักษะที่สามารถเรียนรู้ ฝึกฝน และพัฒนาได้ การใช้วิถีคิดแบบสวมหมวกคิด จะช่วยให้ผู้คิดสามารถคิดอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนในการคิดอย่างสร้างสรรค์และสามารถแก้ไข ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ง่าย และรวดเร็วมากขึ้น (ตุจเดือน ไชยพิชิต, 2564)

สรุปว่าการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นกระบวนการคิดที่แปลกใหม่หลายทิศทาง ดังนั้นการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการคิดแบบหมวกหกใบที่เน้นให้มีการฝึกคิดได้หลายแบบตามสถานการณ์ จึงเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการนำมาบูรณาการเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิด ประกอบด้วยตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับการคิดแบบหมวกหกใบ ตามแนวคิดของ วิริยะ ฤชชัยพานิชย์ (2558) และ De Bono (1992) ตัวแปรตาม ได้แก่ ความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการตามวงจรปฏิบัติการ PAOR

1. ขอบเขตการวิจัย

1.1 กลุ่มเป้าหมาย ของการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/10 โรงเรียนศรีสงครามวิทยา อำเภอวังสะพุง จังหวัดเลย ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน

1.2 ตัวแปรในการวิจัย ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ตัวแปรตาม คือ ความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ และความสามารถด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

1.3 เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย เป็นเนื้อหาวรรณคดีไทยในรายวิชาภาษาไทย สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

1.4 ระยะเวลาในการวิจัย ผู้วิจัยใช้ระยะเวลาดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองปฏิบัติการ ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาวรรณคดีสำหรับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ จำนวน 3 วงจรปฏิบัติการ การประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ ในวงจรปฏิบัติการที่ 1 มีค่าเฉลี่ย 4.27 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก วงจรปฏิบัติการที่ 2 มีค่าเฉลี่ย 4.28 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก วงจรปฏิบัติการที่ 3 มีค่าเฉลี่ย 4.32 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการ ได้แก่ แบบบันทึกผลการจัดการเรียนรู้แบบสังเกตพฤติกรรมนักเรียน แบบประเมินความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ทำывจรและแบบประเมินความสามารถด้านการแก้ปัญหาสร้างสรรค์ทำывจร จากการประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ทำывจร ตามแนวคิดของ Guilford (1967) วงจรปฏิบัติการที่ 1 พฤติกรรมที่ประเมินกับองค์ประกอบของการคิดสร้างสรรค์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 วงจรปฏิบัติการที่ 2 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 วงจรปฏิบัติการที่ 3 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 การประเมินความสอดคล้องของแบบประเมินความสามารถด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ทำывจร ตามแนวคิดของ Treffinger & Isaksen (2005) วงจรปฏิบัติการที่ 1 พฤติกรรมที่ประเมินกับองค์ประกอบของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 วงจรปฏิบัติการที่ 2 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 วงจรปฏิบัติการที่ 3 มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.80-1.00

2.3 เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินผลการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ และแบบทดสอบวัดความสามารถด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เมื่อนำแบบทดสอบมาวิเคราะห์แล้วพบว่า แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.46-0.57 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.57-0.79 และระดับค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79 แบบทดสอบวัดความสามารถด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.43-0.50 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.50-0.86 และระดับค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 การเตรียมการของผู้วิจัย ก่อนที่จะดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยได้เตรียมเครื่องมือสำหรับดำเนินการวิจัย รวมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการสะท้อนผลการปฏิบัติการ

3.2 การเตรียมตัวผู้เรียน ผู้วิจัยชี้แจงและทำความเข้าใจกับนักเรียนเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนทราบ โดยเตรียมความรู้พื้นฐานให้นักเรียนเข้าใจบทบาทและขั้นตอนใน

การปฏิบัติกิจกรรม ดำเนินการทดลองการจัดการเรียนรู้ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่จะต้องมีการใช้การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ

3.3 เก็บรวบรวมข้อมูลจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้จากเครื่องสะท้อนผลการปฏิบัติการ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ ปรับปรุงแก้ไข เพื่อใช้ดำเนินการวิจัยในวงจรปฏิบัติการต่อไป

3.4 ประเมินความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ และประเมินความสามารถด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์หลังสิ้นสุดกิจกรรมจากเครื่องมือประเมินผลการวิจัย

3.5 เก็บรวบรวมข้อมูลหลังการทดลองเสร็จทั้ง 6 แผนการจัดการเรียนรู้ จากนั้นนำข้อมูลคะแนนและข้อมูลไปวิเคราะห์และแปลผลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ วิเคราะห์ความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ โดยใช้ค่าสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเครื่องมือประเมินผลการวิจัย เทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้ นักเรียนร้อยละ 80.00 ผ่านเกณฑ์การประเมินร้อยละ 75.00 ขึ้นไป

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลเนื้อหาจากการเรียนการสอนวรรณคดี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ บันทึกผลการจัดการเรียนรู้ นำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์ข้อมูลในการปฏิบัติการ เพื่อหาแนวทางแก้ไขปัญหาลงไปปรับปรุงใช้ในวงรอบถัดไป สรุปเป็นความเรียงเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ หลังจากดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนครบทั้ง 3 วงจรปฏิบัติการ โดยนักเรียนทำแบบทดสอบวัดการคิดสร้างสรรค์รูปแบบอัตโนมัติ 4 ข้อ 12 คะแนน นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75.00 และมีจำนวน นักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80.00 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดการคิดสร้างสรรค์

นักเรียน ทั้งหมด (คน)	คะแนนที่ได้			นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์		นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์	
	ค่าเฉลี่ย (μ)	ค่า S.D.	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
30	10.03	1.30	83.61	25	83.33	5	16.67

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการทดสอบวัดการคิดสร้างสรรค์ที่นักเรียนเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์เป็นไปตาม

เกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีคะแนนทดสอบความคิดสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.03 จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.30 คิดเป็นร้อยละ 83.61

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ หลังจากดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนครบทั้ง 3 วงจรปฏิบัติการ โดยนักเรียนทำแบบทดสอบวัดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ รูปแบบอัตนัย 4 ข้อ 12 คะแนน นักเรียนมีคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75.00 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 80.00 ขึ้นไป ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปรากฏดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์แบบทดสอบวัดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

นักเรียน ทั้งหมด (คน)	คะแนนที่ได้			นักเรียนที่ผ่านเกณฑ์		นักเรียนที่ไม่ผ่านเกณฑ์	
	ค่าเฉลี่ย (μ)	ค่า S.D.	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
30	9.93	1.34	82.78	26	86.67	4	13.33

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการทดสอบวัดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่นักเรียนเรียนรู้ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ มีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 26 คน คิดเป็นร้อยละ 86.67 แสดงให้เห็นว่านักเรียนมีคะแนนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ และมีคะแนนทดสอบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.93 จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.34 คิดเป็นร้อยละ 82.78

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีสงครามวิทยา มีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.52 คิดเป็นร้อยละ 87.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดการคิดสร้างสรรค์ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีสงครามวิทยา พบว่า นักเรียนมีคะแนนทดสอบความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 10.03 จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.03 คิดเป็นร้อยละ 83.61 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 25 คน คิดเป็นร้อยละ 83.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณาารายด้าน เรียงลำดับคะแนนจากมากไปน้อยได้ดังนี้ 1) ด้านความคิดละเอียดลออ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 คิดเป็นร้อยละ 93.33 2) ด้านความคิดริเริ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.47 คิดเป็นร้อยละ 90.00 3) ด้านความคิดคล่องแคล่ว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.27 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.69 คิดเป็นร้อยละ 75.56 4) ด้านความคิดยืดหยุ่น มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.27 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 คิดเป็นร้อยละ 75.56 สรุปได้ว่าความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านความคิด

ละเอียดลออ และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านความคิดคล่องแคล่ว และด้านความคิดยืดหยุ่น การสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ เป็นกระบวนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียนและได้ฝึกคิดตลอดเวลา จึงเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมกระบวนการคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี เนื่องจากในการจัดกิจกรรมแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน นักเรียนเกิดความกระตือรือร้นตื่นตัวกับการทำ กิจกรรมในทุกขั้นตอน นักเรียนได้แบ่งกลุ่มมีสมาชิกในกลุ่มที่ไม่ซ้ำกลุ่มเดิม ทำให้นักเรียนได้ฝึกคิดและ แลกเปลี่ยนแนวคิดกับสมาชิกในกลุ่ม ทั้งยังได้รับฟังแนวคิดของกลุ่มอื่น ๆ ส่งผลให้เกิดความคิดที่แปลก ใหม่และสร้างสรรค์ นักเรียนได้ร่วมกันออกแบบสร้างสรรค์ผลงานที่ประยุกต์มาจากเนื้อหาในบทเรียน นอกจากนี้อาจเป็นเพราะการฝึกฝนการคิดอย่างเป็นระบบและสม่ำเสมอทำให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ที่สร้างสรรค์ได้มากขึ้น สอดคล้องกับ ชฎารัตน์ เสงษ์ภูกุล (2566) กล่าวว่า ความสามารถในการคิด สร้างสรรค์ต้องใช้เวลาบ่มเพาะจึงควรเริ่มต้นปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กด้วยการพัฒนากรอบความคิดสร้าง ความเชื่อมั่นในความสามารถเชิงสร้างสรรค์ฝึกฝนกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ด้วยวิธีสร้างความคิด แบบขยายคิดอย่างไร้กรอบในสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ความอยากรู้อยากเห็นตามธรรมชาติ ความคิดสร้างสรรค์สามารถพัฒนาได้เป็นสิ่งจำเป็นและเป็นสิ่งที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นในทุกคนโดยเฉพาะ เด็กและเยาวชนที่กำลังเติบโตไปเป็นพลเมืองแห่งอนาคต ผลการวิจัยสอดคล้องกับการวิจัยของ วริศรา ปลายชัยภูมิ (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงาน เป็นฐานร่วมกับแนวคิด ห้องเรียนกลับด้าน โดยสรุปการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับแนวคิดห้องเรียนกลับด้าน พบว่าช่วยพัฒนาความสามารถในทางด้านภาษาไทย รวมทั้งพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผลงานได้เป็น อย่างดี นอกจากนี้ยังพัฒนากระบวนการทำงานเป็นทีมให้กับนักเรียน นักเรียนสามารถนำกระบวนการ คิดอย่างเป็นระบบและกระบวนการทำงานเป็นทีมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอย่างเหมาะสม รวมถึงครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นักเรียนเกิดทักษะกระบวนการคิดสร้างสรรค์และกระบวนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ช่วยให้นักเรียนได้ ฝึกพัฒนากระบวนการคิดขั้นสูง กระบวนการทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบอีกด้วย เช่นเดียวกับวิจัยของ สิริพัทธ์ เจษฎาวีโรจน์ (2560) ได้ศึกษากระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานในกระบวนการวิชา CEE2205 ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของ นักศึกษาที่เรียนตามกระบวนการเรียนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานและประเมินผลงานด้านคิดสร้างสรรค์ ด้วยกระบวนการกลุ่ม ผลการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนผ่านเกณฑ์คิดเป็นร้อยละ 100 และผลการประเมินความคิดสร้างสรรค์ อยู่ระดับปานกลาง-ดีมาก มากกว่าร้อยละ 50

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ความสามารถด้านการการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีสงครามวิทยา มีนักเรียนผ่านเกณฑ์จำนวน 26 คน คิดเป็น ร้อยละ 86.67 โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 10.35 คิดเป็นร้อยละ 86.22 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จากการทำแบบทดสอบเพื่อวัดการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้วยวิธีการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบ การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ของนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนศรีสงครามวิทยา พบว่า นักเรียนมีคะแนนทดสอบความสามารถด้าน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.93 จากคะแนนเต็ม 12 คะแนน มีค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐานเท่ากับ 1.34 คิดเป็นร้อยละ 82.78 และมีจำนวนนักเรียนผ่านเกณฑ์ 26 คน คิดเป็นร้อยละ

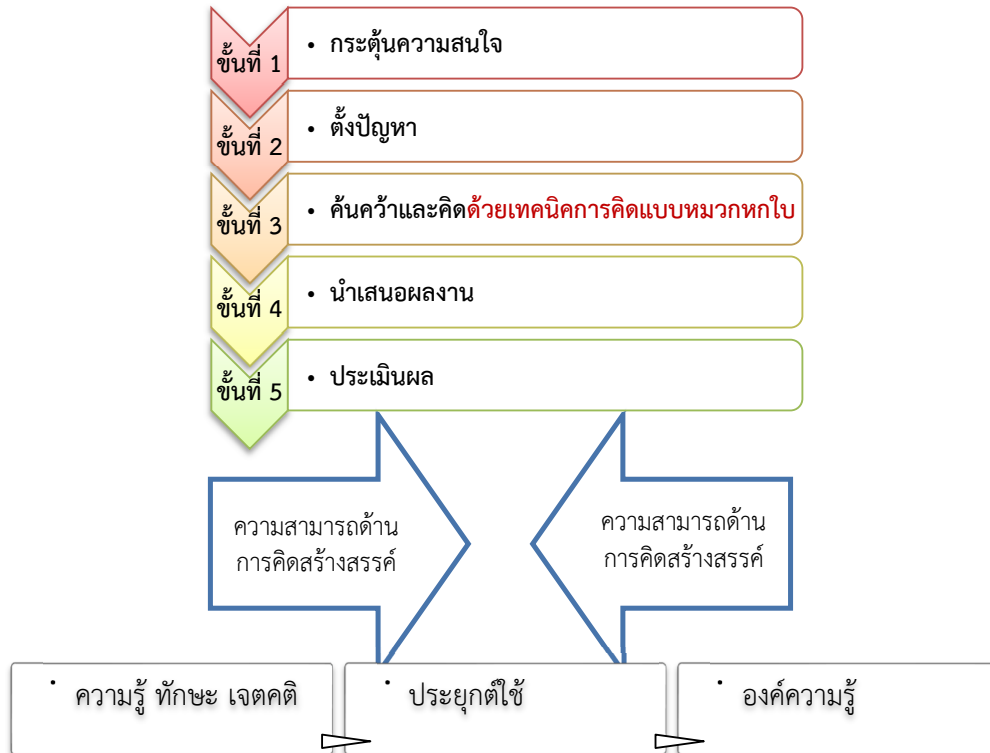

86.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน เรียงลำดับคะแนนจากมากไปน้อยได้ดังนี้
1) ด้านเตรียมพร้อมดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.73 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.45 คิดเป็นร้อยละ 91.11 2) ด้านวางแผนกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.57 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.63 คิดเป็นร้อยละ 85.56 3) ด้านทำความเข้าใจปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.37 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 คิดเป็นร้อยละ 78.89 4) ด้านก่อเกิดแนวคิด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.27 มีค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.52 คิดเป็นร้อยละ 75.56 สรุปได้ว่าความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์ ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านเตรียมพร้อมดำเนินการ และด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านก่อเกิดแนวคิด นักเรียนกลุ่มเป้าหมายทุกคนได้ฝึกการแก้ปัญหาด้วยการสอนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหวมกหกไบ เป็นกระบวนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทำให้ผู้เรียนตื่นตัวในการเรียนและได้ฝึกคิดตลอดเวลา ในการจัดกิจกรรมแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนได้แบ่งกลุ่มเรียนรู้ ตั้งปัญหา หาคำตอบ ระดมความคิดกันภายในกลุ่ม และแลกเปลี่ยนรับฟังแนวความคิดของกลุ่มอื่น ๆ นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่เน้นกระบวนการคิดอย่างมีลำดับขั้นตอน ส่งผลให้เกิดการพัฒนาความสามารถด้านการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ร่วมกันหาสาเหตุของปัญหา หาแนวทางแก้ปัญหา มองเห็นการแก้ปัญหาที่หลากหลาย เลือกใช้วิธีแก้ปัญหาที่ดีที่สุดโดยไม่ส่งผลเสีย เป็นไปตามองค์ประกอบของการแก้ปัญหาสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Treffinger and Isaksen (2005) ทั้ง 4 องค์ประกอบ สอดคล้องกับ ชฎารัตน์ เสงษ์ภักกุล (2566) กล่าวว่า ความสามารถในการคิดเพื่อแก้ปัญหาเป็นการคิดที่แตกต่างจากเดิมนำไปสู่แนวทางหรือวิธีการใหม่ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลกระทบเชิงบวก ผลการวิจัยสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โอภาส ชำมะลัง และสิรินาถ จงกลกลาง (2562) ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้วรรณกรรมพิจารณาและการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหวมกหกไบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์หลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 เปรียบเทียบการคิดวิเคราะห์ ก่อนและหลังเรียน ศึกษาความคงทนของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน และศึกษาความคงทนของการคิดวิเคราะห์หลังเรียน ด้วยเทคนิคการคิดแบบหวมกหกไบ จากการวิจัยพบว่า การใช้เทคนิคการคิดแบบหวมกหกไบมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยผลการเรียนและการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ และมีแนวโน้มของความคงทนในการเรียนรู้ โดยเฉพาะในด้านการคิดวิเคราะห์ เช่นเดียวกับวิจัยของ วริญญา พงษ์ไพบูลย์ และอาทร นกแก้ว (2565) ได้จัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานเพื่อส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนประถมศึกษา เพื่อศึกษาแนวทางและศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่ส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหาคณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องรูปสี่เหลี่ยม ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานที่มีประสิทธิภาพควรใช้สถานการณ์ปัญหาปลายเปิดที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริงและเหมาะสมกับระดับความสามารถของนักเรียน นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้นักเรียนสามารถตั้งคำถามที่หลากหลาย ฝึกฝนการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและระดมสมอง ร่วมกันเพื่อหาทางออกของปัญหา อีกทั้งการนำเสนอชิ้นงานหน้าชั้นเรียนเพื่อเปิดโอกาสให้มีการวิพากษ์ และให้เหตุผลสนับสนุนจะช่วยให้นักเรียนสามารถประเมินและปรับปรุงแนวทางการแก้ปัญหาให้มีความสร้างสรรค์ยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

การพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ผู้วิจัยได้องค์ความรู้ใหม่ ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบช่วยพัฒนาความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้เป็นอย่างดี นักเรียนเกิดกระบวนการคิดสร้างสรรค์ นำขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ไปใช้ในการเรียนหลายวิชา สามารถประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งครูสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุป

การจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนให้ดีขึ้น ช่วยให้ให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการคิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดไว้ การคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์นับว่าเป็นอีกเรื่องที่สำคัญสำหรับการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่ใช้ความสร้างสรรค์ในการสร้างสิ่งใหม่ ๆ ให้กับสังคม ดังนั้นผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากรูปแบบ

การเรียนรู้ไปประยุกต์ใช้และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างมากในทุก ๆ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน นำความรู้ไปบูรณาการช่วยเหลือและปรับใช้กับตนเอง ผู้อื่น และสังคมได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ในขั้นค้นคว้าและคิดด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ครูควรเตรียมคำถามที่หลากหลายประเด็น เพื่อช่วยให้นักเรียนเกิดความคิดที่เป็นระบบและคิดอย่างรอบด้านมากขึ้น

1.2 ครูควรวางแผนการสอนและจัดเตรียมสื่อการสอนให้พร้อมก่อนการเรียนการสอน เพื่อให้เป็นไปตามขั้นตอนและกระบวนการของการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ

1.3 เทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ ครูควรให้นักเรียนได้เปลี่ยนสีหมวกเพื่อเปลี่ยนมุมมองความคิดให้ได้หลายด้าน จะช่วยให้นักเรียนมีมุมมองความคิดที่กว้างขึ้นและสร้างสรรค์มากขึ้นนำไปสู่การคิดที่สร้างสรรค์และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ เพื่อพัฒนาความสามารถร่วมกับสมรรถนะต่าง ๆ ควบคู่กันไปด้วย เช่น สมรรถนะการคิดขั้นสูง สมรรถนะการรวมพลังเป็นทีม เป็นต้น

2.2 ควรนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานร่วมกับเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบมาบูรณาการใช้ร่วมกับเนื้อหาวิชาอื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนาผู้เรียนด้านการคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

งานประกันคุณภาพการศึกษาโรงเรียนศรีสงครามวิทยา. (2566). *รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2566 (Self-Assessment Report: SAR)*. โรงเรียนศรีสงครามวิทยา. <https://drive.google.com/file/d/1ayGi5bsMHmPuB8k5L1Pwhm7ZtPC21VAw/view>

ชฎารัตน์ เสงษ์ภูิกุล. (2566). ความคิดสร้างสรรค์: เกิดขึ้นเองหรือพัฒนาได้. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี*, 13(2), 122-130. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/ajpbru/article/view/264929/181125>

ดุจเดือน ไชยพิชิต. (2564). การพัฒนาความสามารถในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคนิคหมวก 6 ใบของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภาพลีนธุ์ เขต 2. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์*, 6(2), 573-586. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/249169/169220>

- วริญญา พงษ์ไพบูลย์ และอาทร นกแก้ว. (2565). การส่งเสริมความสามารถในการแก้ปัญหา คณิตศาสตร์อย่างสร้างสรรค์โดยใช้การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 5 เรื่องรูปสี่เหลี่ยม. *วารสาร Journal of Roi Kaensarn Academi*, 7(11), 205-222. <https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSAA/article/view/256322/174114>
- วริศรา ปลายชัยภูมิ. (2566). การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมรรถนะการรวมพลังทำงานเป็นทีม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้โครงงานเป็นฐานร่วมกับ แนวคิดห้องเรียนกลับด้าน. *วารสารศิลปศาสตร์ราชวมงคลสุวรรณภูมิ*, 5(3), 577-589. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/article/view/270958/181179>
- วิริยะ ฤชชัยพานิชย์. (2558). การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน Creativity Based Learning (CBL). *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*, 1(2), 23-37. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jliwu/article/view/95056/74245>
- วิริยะ ฤชชัยพานิชย์. (2562). *สอนสร้างสรรค์ เรียนสนุกยุค 4.0*. ซีเอ็ดยูเคชั่น.
- สิริพัชร เจษฎาวิโรจน์. (2560). กระบวนการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์เป็นฐานในกระบวนการวิชา CEE2205 (ความคิดสร้างสรรค์สำหรับเด็ก). *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 32(2), 1-8. <https://so04.tci-thaijo.org/index.php/eduku/article/view/97490/75944>
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสาม พ.ศ.2566-2570*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนัก นายกรัฐมนตรี.
- โอภาส ขำมะลิ่ง และสิรินาถ จงกลกลาง. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้ วรรณกรรมพิจารณาและการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากการจัดการ เรียนรู้ด้วยเทคนิคการคิดแบบหมวกหกใบ. *วารสารวิจิตรวรรณสาร*, 3(2), 99-117. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/wiwitwannasan/article/view/204625>
- De Bono, E. (1992). *Six Thinking Hats for Schools*. Haeker Brownlow Education.
- Guilford, J. P. (1967). *The Nature of Human Intelligence*. McGraw-Hill Book Company.
- Treffinger, D. J., & Isaksen, S. G. (2005). Creative Problem Solving: The History, Development, and Implications for Gifted Education and Talent Development. *Gifted Child Quarterly*, 49(4), 342 -353. <https://doi.org/10.1177/001698620504900407>

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ

วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ เป็นวารสารวิชาการที่ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารวิชาการที่อยู่ในฐานข้อมูล TCI รอบที่ 5 ให้เป็นวารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 1 (TCI ฐาน 1) และอยู่ในฐานข้อมูล TCI จนถึง 31 ธันวาคม 2572 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ นักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาทางด้านสังคมศาสตร์ ในมิติสังคมศาสตร์ทั่วไป ภาษาและภาษาศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาศาสตร์กายภาพ (ภูมิศาสตร์ ภูมิสังคม สังคมสิ่งแวดล้อม ภูมิประวัติศาสตร์) จิตวิทยา การศึกษารัฐกิจ การจัดการและการบัญชี การจัดการการท่องเที่ยว สันทนาการ และการบริการ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 3 ท่าน จากหลายหลายสถาบัน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย กำหนดออกวารสารปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ

1) บทความพิเศษ (Special Articles) บทความพิเศษทางวิชาการที่นำเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการในวงการวิชาการหรือวิชาชีพ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเอง หรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

3) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้า หรือการนำวิชาการ มาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนดปัญหาที่ชัดเจน สมเหตุสมผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เด่นชัด มีการรวบรวมข้อมูล พิสูจน์วิเคราะห์ ตีความ และสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

4) บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำรา หนังสือ และวารสารใหม่ หรือจากประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น

5) ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปลย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติ

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8-15 หน้ากระดาษ A 4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ TH SarabunPSK เท่านั้น ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน

ขอบซ้าย 1.38 นิ้ว (3.51 cm.) และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว (2.54 cm.) กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัด เท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอตารางต้องนำเสนอตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับตารางไว้ด้านบน ส่วนการนำเสนอรูปภาพหรือแผนภาพระบุหมายเลขกำกับไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนา เช่น ตารางที่ 1 หรือ Table 1 รูปที่ 1 หรือ Figure 1 และแผนภาพที่ 1 รูปภาพหรือแผนภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องจำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษพิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลางหน้ากระดาษ

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จัดรูปแบบตามแบบของวารสาร พร้อมระบุหน่วยงานต้นสังกัดของผู้เขียน และ E-mail ที่สามารถติดต่อได้

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ควรอยู่ระหว่าง 250-300 คำ ต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ จำนวน 3-5 คำ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกันต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ควรเว้นระยะพิมพ์เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษควรใช้ดังนี้ (Student Centred Learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระนี้ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัย และผลการวิจัยโดยสรุปมีความกะทัดรัด สั้น กระชับ และครอบคลุม

2) **บทนำ (Introduction)** ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัย

3) **วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)** ระบุวัตถุประสงค์การวิจัย

4) **การทบทวนวรรณกรรม (Literature Review)** อธิบายถึงผลการสืบค้นเอกสารบทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของรู้นั้นได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

5) **กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)** แสดงถึงแนวคิดสำคัญ หลักการสำคัญ ที่กำหนดขึ้นจากการประมวลมาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และนำเสนอเป็นแผนภาพที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรที่ศึกษา

6) **วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)** ระบุแบบแผนการวิจัย การได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง และการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล

7) **ผลการวิจัย (Results)** เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ

8) **อภิปรายผล (Discussion)** เสนอเป็นความเรียง ซึ่งให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิดและงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ ซึ่งให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด

9) **องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย (Body of Knowledge)** ระบุข้อค้นพบที่เป็นองค์ความรู้ใหม่ที่เกิดจากผลการวิจัย

10) **สรุป (Conclusions)** สรุปในภาพรวมของบทความ โดยนำเสนอประเด็นสำคัญผลการวิจัย และแสดงผลลัพธ์ว่าผลการวิจัยความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป

11) **ข้อเสนอแนะ (Suggestion)** ระบุข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) **เอกสารอ้างอิง (References)** ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความเท่านั้น (ใช้ระบบ APA 6th)

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

1) **บทคัดย่อ (Abstract)** สรุปประเด็นเนื้อหาที่เป็นสาระสำคัญ เน้นประเด็นสำคัญของงานที่ต้องการนำเสนอ โดยเขียนให้สั้น กระชับ มีความยาวไม่เกิน 250-300 คำ โดยบทคัดย่ออาจจะประกอบด้วยเนื้อหาสามส่วน คือ เกริ่นนำถึงวัตถุประสงค์ สิ่งที่ทำ (วิธีในการศึกษา) สรุปผลสำคัญที่ได้ ซึ่งอ่านแล้วต้องเห็นภาพรวมทั้งหมดของงาน

2) **บทนำ (Introduction)** เป็นการกล่าวนำโดยอาศัยการปริทรรศน์ (review) และต้องมีการอ้างอิงที่มาของข้อมูลตามรูปแบบที่วารสารกำหนด

3) **เนื้อเรื่อง (Content)** แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ

4) **สรุป (Conclusion)** สรุปโดยเลือกประเด็นสำคัญของบทความมาเขียนรวมกันไว้อย่างสั้น ๆ ซึ่งอาจใช้วิธีการบอกผลลัพธ์ว่าสิ่งทีกล่าวนำมีความสำคัญอย่างไร สามารถนำไปใช้อะไรได้บ้าง หรือจะทำให้เกิดอะไรต่อไป หรืออาจใช้วิธีการตั้งคำถามหรือให้ประเด็นทิ้งท้ายกระตุ้นให้ผู้อ่านไปสืบเสาะแสวงหาความรู้ หรือคิดค้นพัฒนาเรื่องนั้นต่อไป

5) **องค์ความรู้ใหม่ที่ได้รับ (Body of Knowledge)** ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากประเด็นที่ศึกษา การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย

6) **เอกสารอ้างอิง (Reference)** ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเนื้อหาของบทความเท่านั้น (ใช้ระบบ APA 7th)

ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือ หรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต ทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมด ก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จนกว่าการอ้างอิงเอกสารได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม-ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA 7th Edition) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บเปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุล ของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ใช้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิง บทความทุกรายการและเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ธนู ทดแทนคุณ, 2568)

2) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองรายเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (จิตภา เร่งมีศรีสุข และชนิดาภา กระแจะจันทร์, 2566) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 รายการ ให้ใช้เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิง เช่น (สัมพันธ์ สุกใส, 2563; สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล, 2565)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่า และคณะ เช่น (จิตภา เร่งมีศรีสุข และคณะ, 2567)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยางค์แรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับการอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น โดย เว้น 1 ระยะ และ อักษรย่อชื่อกลาง (ถ้ามี) ทั้งนี้การกลับชื่อสกุลให้ใช้ตามความนิยมของคนในชาตินั้น โดยใช้เครื่องหมายจุลภาค คั่นระหว่างชื่อสกุลและอักษรย่อชื่อต้น อักษรย่อชื่อกลาง หากกรณีผู้แต่งมีคำต่อท้าย เช่น Jr. หรือคำอื่น ๆ ให้ใส่คำดังกล่าวต่อท้ายอักษรย่อชื่อต้นหรืออักษรย่อชื่อต้น (ถ้ามี) โดยคั่นด้วยเครื่องหมายจุลภาค และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (Hanegraaff, W., 2003)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น และใช้เครื่องหมาย "&" ระหว่างคนที่ 1 และคนที่ 2 โดยเว้น 1 ระยะ ก่อนและหลัง ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค และปีที่พิมพ์ เช่น (Cadigan, J. & Shupp, R., 2000) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Cadigan, J., 2013; Hanegraaff, W., 2003)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 ราย ให้ขึ้นต้นด้วยชื่อสกุล ตามด้วยตัวอักษรย่อชื่อต้น ของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, และปีที่พิมพ์ (Hanegraaff, W. et al., 2008)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่งตามลำดับพยางค์ของภาษาอังกฤษ (A-Z)

เอกสารอ้างอิง

(1) หนังสือ

รูปแบบ :

ไทย ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์.

อังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./&/สกุล,/ชื่อ./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่อง/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตาภา เร่งมีศรีสุข. (2561). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เอ็น เค การพิมพ์.

Budynas R. G., & Nisbett K. J. (2014). *Shigley's mechanical engineering design* (7th ed.). McGraw-Hill.

อารยา ปรีชาสถิตย์, ธัญญาพร สวัสดิ์ผล, วรวิทย์ ศรีโสภณ, ปรีชา จิตต์เกษม และธวัชชัย ศรีประเสริฐ. (2565). *จิตวิทยาการพัฒนาศิลปะ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

(2) หนังสือแปล

รูปแบบ :

ไทย สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่องภาษาต้นฉบับ/[ชื่อหนังสือภาษาไทย]/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์.

อังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปีพิมพ์)./ชื่อเรื่องภาษาต้นฉบับ/[ชื่อหนังสือภาษาอังกฤษ]/(พิมพ์ครั้งที่)./สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง:

ซาโตรุ, ไคเซ็น. (2557). *The book of Shinto* [ชินโต จิตวิญญาณแห่งชินโต] (พิมพ์ครั้งที่ 5). มาริพับลิชชิง.

Piaget, J. (1950). *La construction du réel chez l'enfant* [The child's construction of reality]. Neuchâtel, Delachaux, & Niestlé.

(3) บทในหนังสือ

รูปแบบ :

ไทย ชื่อ/สกุล./(ปีที่พิมพ์)./ชื่อบทหรือชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.)/ชื่อหนังสือ/(น./เลขหน้า)/สำนักพิมพ์.

อังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทหรือชื่อบทความ./In/ชื่อบรรณาธิการ/Ed. หรือ Eds.)/ชื่อหนังสือ/(pp./เลขหน้า)/สำนักพิมพ์.

ตัวอย่าง:

วาสนา ศรีปรัชญานันต์ และปณิตตา จันทอร่วม. (2564). ถ่างหรือถมความเหลื่อมล้ำ ประเทศไทยอยู่ตรงไหนในทศวรรษที่ 21. ใน ทิพย์พิมล เกียรติวาทีรัตนะ(บ.ก.), *ได้พรมแห่งความดีงาม* (น. 31-43). ภาพพิมพ์.

Smith, J. A. (2020). Cognitive behavioral therapy methods. In R. T. Johnson & K. L. Brown (Eds.), *Handbook of clinical psychology* (pp. 45–78). Academic Press.

(4) บทความในวารสาร

รูปแบบ :

ไทย ชื่อ/สกุล./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า./URL

อังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปีพิมพ์)./ชื่อบทความ./ชื่อวารสาร./ปีที่(ฉบับที่),/เลขหน้า./DOI

ตัวอย่าง:

รามณรงค์ นิลกำแหง และกันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ. (2566). ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย หลังยุควิกฤตโควิด-19. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 5(2), 462-476. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/article/view/264268>

Boonroungrut, C., Muangkaew, K., Phoyen, K., Vechpong, T., Punyakitphokin, W., Khawda, G., Nantachai, G., Eiamnate, N., Worakul, P., M'manga, C., & Saroinsong, W. P. (2024). Visualising the scientific landscape of global research in self-compassion: A bibliometric analysis. *Knowledge Management & E-Learning*, 16(1), 186–207. <https://doi.org/10.34105/j.kmel.2024.16.009>

(5) รายงานการประชุมเชิงวิชาการ

รูปแบบ :

ไทย ชื่อ/สกุล./(ปี)./ชื่อบทความ./ใน/ชื่อบรรณาธิการ/(บ.ก.),/ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(น./เลขหน้า)./ฐานข้อมูล.

อังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปี)./ชื่อเรื่อง./In/ชื่อบรรณาธิการ/(Ed. หรือ Eds.),/ชื่อหัวข้อการประชุม./ชื่อการประชุม/(pp./เลขหน้า)./ฐานข้อมูล.

ตัวอย่าง:

พัชรภา ตันติชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสิ (บ.ก.), *การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ* (น. 97-102). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Roberts, J. M. (2022). Machine learning applications in healthcare. In K. L. Brown & P. A. Smith (Eds.), *Advances in medical technology. Proceedings of the 15th International Conference on Health Science* (pp. 105–120). SpringerLink.

(6) รายงาน

รูปแบบ :

ไทย ชื่อหน่วยงาน./ปีที่เผยแพร่./ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./URL

อังกฤษ ชื่อหน่วยงาน./ปีที่เผยแพร่./ชื่อเรื่อง./สำนักพิมพ์./URL

ตัวอย่าง:

กระทรวงสาธารณสุข. (2564). รายงานสถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในประเทศไทย. กระทรวงสาธารณสุข. <https://www.moph.go.th/covid19/report>
World Health Organization. (2020). *Global tuberculosis report 2020*. World Health Organization. https://www.who.int/tb/publications/global_report/en/

(7) สารนิพนธ์/ วิทยานิพนธ์/ ดุษฎีนิพนธ์

รูปแบบ :

ไทย ชื่อ/สกุล./(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/[วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต หรือ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,/ชื่อมหาวิทยาลัย]/ชื่อเว็บไซต์./URL
อังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปีที่เผยแพร่)/ชื่อวิทยานิพนธ์/[Doctoral dissertation หรือ Master's thesis,/ชื่อมหาวิทยาลัย]/ชื่อเว็บไซต์./URL

ตัวอย่าง:

พิไลพร ธรรมรักษ์. (2553). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมในการทำतालโตนด : ศึกษากรณี หมู่ 6 บ้านดงห้วยหลวง ตำบลบ้านทาน อำเภอบ้านลาด จังหวัดเพชรบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). <https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/19645>
Ata, A. (2015). *Factor effecting teacher-child communication skill & self-efficacy beliefs: An investigation on preschool teachers* [Master's thesis, Middle East Technical University]. Middle East Technical University Library. <http://etd.lib.metu.edu.tr/upload/12619101/index.pdf>

(8) เอกสารประกอบการสอน

รูปแบบ :

ไทย ชื่อ/สกุล./(ปี)/ชื่อเอกสาร/[เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]/คณะ,/มหาวิทยาลัย.
อังกฤษ สกุล,/อักษรย่อชื่อ./(ปี)/ชื่อเอกสาร/[Unpublished manuscript]/คณะ,/มหาวิทยาลัย.

ตัวอย่าง :

นักัทร แก้วนาค. (2555). เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล (Qualitative Data Analysis Technic) [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
Blackwell, E., & Conrod, P. J. (2003). *A five-dimensional measure of drinking motives* [Unpublished manuscript]. Department of Psychology, University of British Columbia.

(9) เอกสารที่สืบค้นจากอินเทอร์เน็ต

รูปแบบ :

ไทย ชื่อ/สกุลผู้เขียน./(ปี,/วัน/เดือนที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

อังกฤษ สกุล./อักษรย่อชื่อผู้เขียน./(ปี,/เดือน/วันที่เผยแพร่)/ชื่อบทความ./ชื่อเว็บไซต์./URL

ตัวอย่าง :

เอกราช ศุภวิชากิจ. (2567, 27 ตุลาคม). *สัญญาณอันตรายหากกระจายพอร์ตการลงทุนมากเกินไป*. ไทยรัฐออนไลน์. https://www.thairath.co.th/money/experts_pool/columnist/2822145

Baker, S. J. (2021, October 15). *The evolution of digital marketing strategies*. Digital Marketer Insights. <https://www.digitalmarketerinsights.com/evolution-digital-marketing>

(10) ราชกิจจานุเบกษา

รูปแบบ :

ไทย ชื่อกฎหมาย./(ปี,/วัน/เดือน)/ราชกิจจานุเบกษา./เล่ม/เลขเล่ม/ตอนที่/เลขตอน.หน้า/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2548. (2548, 25 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 122 ตอนพิเศษ 39 ง. หน้า 14–23.

พระราชบัญญัติกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา พ.ศ. 2561. (2561, 13 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 135 ตอนที่ 33 ก. หน้า 1–18.

พระราชบัญญัติประถมศึกษา (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2505. (2505, 27 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา* (ฉบับพิเศษ). เล่ม 79 ตอนที่ 67. หน้า 24–31.

4. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

4.1 ส่งผ่านระบบออนไลน์ของวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ (THAIJO) โดยสมัครสมาชิก และส่งบทความผ่านระบบได้ที่ <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/index>

4.2 ส่งด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ เอกสารประกอบด้วย

1) ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด จำแนกเป็น

- ต้นฉบับที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 ชุด

- ต้นฉบับที่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 1 ชุด เอกสารต้องระบุรายละเอียด ผู้เขียนบทความ

Author (s) ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่ง และสังกัด หรือวุฒิการศึกษาสูงสุด อย่างไม่อย่างหนึ่งโดยให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ให้ระบุที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ E-mail ที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ต้นฉบับดังกล่าวมาจากหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตร การศึกษาโปรดระบุชื่อหลักสูตร สาขา และสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน

2) แผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น (ระบุชื่อบทความและชื่อผู้เขียน)

3) แบบเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ

- แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อได้รับการตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ

- แบบฟอร์มสมัครสมาชิกวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ

4) ส่งต้นฉบับบทความเพื่อเสนอตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ มายัง

กองบรรณาธิการวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

เลขที่ 60 หมู่ 3 ถนนสายเอเชีย (กรุงเทพฯ-นครสวรรค์) ตำบลหันตรา
อำเภอพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13000
โทร. 035-709208, โทรสาร. 035-709208

4.3 ส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แนบไฟล์ต้นฉบับ (File attachment) ในรูปแบบ MS Word และ PDF ส่งมายัง E-mail: journalartmutsb2560@gmail.com เมื่อได้รับการยืนยันจากกองบรรณาธิการ พิจารณาให้ตีพิมพ์ลงในวารสารแล้ว ผู้เขียนจะต้องส่งแผนซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับจำนวน 1 แผ่นมายังกองบรรณาธิการเพื่อเข้าสู่กระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

5. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร รูปแบบไฟล์ภาพในสกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp. ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตาราง และเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไขถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิ เมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่าน หรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

6. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืน เพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการ หรือบทความวิจัย ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ เมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารบทความลงตีพิมพ์ผลงาน จำนวน 1 ฉบับ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)
ชื่อบทความ (อังกฤษ) (ตัวพิมพ์ใหญ่: 18 pt)

บทความวิจัย

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุล ผู้เขียนบทความ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด (อังกฤษ) (12 pt)

E-mail: (12 pt), เบอร์โทรศัพท์ (มือถือ), ID Line

Received เดือน วัน, ปี; Revised เดือน วัน, ปี; Accepted เดือน วัน, ปี

บทคัดย่อ (250-300 คำ)

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ 1)..... 2).....
และ 3) ..... การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย.....
เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ..... สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ .....
ผลการวิจัยพบว่า

1).....

2).....

3) .....

คำสำคัญ: ....., ..., ... (3-5 คำ)

Abstract (250-300 words)

This Article aimed to study 1) ..... 2) .....
and 3) ..... the sample was..... They was selected by .....
the instrument for collecting data was ..... Analysis data by Descriptive
statistics and Content Analysis. The research results were found as follows;

1).....

2).....

3) .....

Keywords: ....., ..., ... (3-5 words)

บทนำ

ย่อหน้าแรก เขียนอธิบายประเด็นวิจัย ปรากฏการณ์ ความน่าสนใจ ความสำคัญ โดยนำข้อมูลงานวิจัยที่ตีพิมพ์เพื่อที่จะบ่งชี้สถานการณ์ปัจจุบันขององค์ความรู้ (knowledge) หรือการทำงานของนักปฏิบัติ (practice) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่ผ่านมาพอสังเขปเพื่อชี้ให้เห็นว่าที่ผ่านมามีการค้นพบอะไรบ้างและค้นพบโดยใครบ้างเพื่อเป็นข้อมูลประกอบการนำเสนอให้เห็นว่ายังมีช่องว่าง (gap) ของงานวิจัย (อ้างข้อมูลตัวเลขจากหน่วยงานราชการ/บทความวิจัยที่ตีพิมพ์ 1-2 ปี/เจ้าของทฤษฎี)

ย่อหน้าที่สอง พื้นที่วิจัย ปัญหา ความต้องการ หรือลักษณะกลุ่มที่เป็นเป้าหมายของการวิจัยเป็นอย่างไร นักวิจัยได้มีประสบการณ์หรือมีส่วนร่วมในพื้นที่นั้นอย่างไรบ้าง มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับพื้นที่กลุ่มเป้าหมายอย่างไร

ย่อหน้าที่สาม เขียนแนะนำวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานวิจัยซึ่งจะเป็นเหมือนเข็มทิศบอกแนวทางการทำวิจัย [how?, where?, when?] นักวิจัยชี้ให้เห็นระเบียบวิธีวิจัยที่จะใช้เพื่อทำให้บรรลุวัตถุประสงค์การวิจัยที่วางไว้พอสังเขป

บทความวิจัยนี้นำเสนอ ..... (โครงสร้าง และเนื้อหาของบทความที่จะนำเสนอ โดยปกติจะเขียนตามวัตถุประสงค์ หรือประเด็นตามหัวข้อบทความ และประโยชน์ที่จะเกิดแก่วงวิชาการหรือสังคม)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษา.....
2. เพื่อศึกษา .....
3. เพื่อศึกษา .....

การทบทวนวรรณกรรม

เขียนบรรยายถึงผลการสืบค้นเอกสาร บทความ การวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อแสดงให้เห็นถึง “ช่องว่างของความรู้” (knowledge gap) ที่ยังไม่ถูกพิจารณา ซึ่งการวิจัยครั้งนี้สามารถเติมเต็มช่องว่างของความรู้นี้ได้ การทบทวนวรรณกรรมต้องมีการอ้างอิงอย่างครบถ้วน รวมทั้งควรมีการวิเคราะห์และจัดระบบความสัมพันธ์ของวรรณกรรมเหล่านั้นด้วย

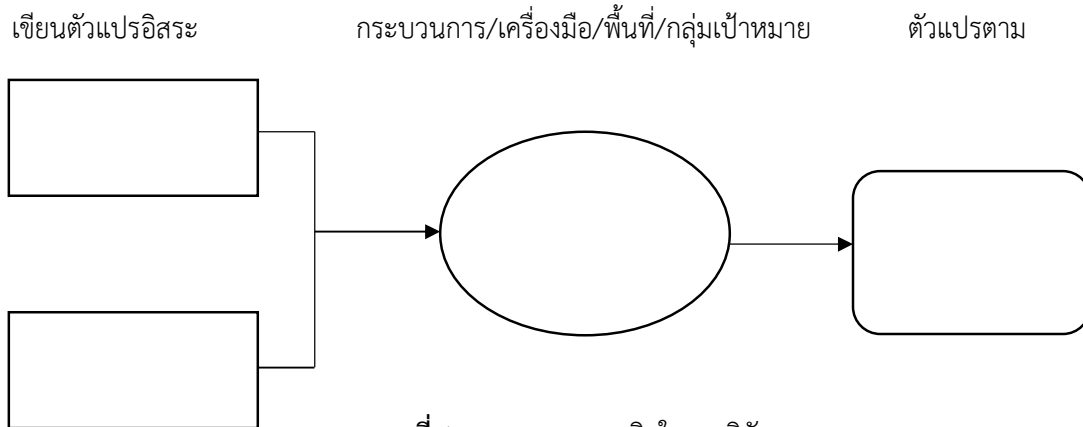
1. ....
2. ....
3. ....

(สรุปผลการทบทวนวรรณกรรม เพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนนำเอาทฤษฎี /แนวคิดที่ทบทวนมาใช้ในการวิจัยอย่างไร ในประเด็นไหน)

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิง ..... ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย
ตามแนวคิด/ทฤษฎีของ ..... ประกอบด้วย ..... โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนภาพที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีการเขียนแบบที่ 1

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือ .....ประชากร
คือ ..... จำนวน .... คน (อ้างอิง) กลุ่มตัวอย่าง คือ ..... จำนวน .... คน ใช้วิธีการ
คัดเลือกแบบ.....(อธิบายการคัดเลือกอย่างละเอียด) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี ..... ชนิด ได้แก่
1) แบบสอบถาม (อธิบายลักษณะ องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของ
เครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา..... 2) แบบสัมภาษณ์ (อธิบายลักษณะ
องค์ประกอบ และสร้างตามแนวคิดของใคร ค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย) ใช้ศึกษา
..... 3) แนวทางการสนทนากลุ่ม (ประเด็นการสนทนา องค์ประกอบ
และสร้างตามแนวคิดของใคร) รวบรวมข้อมูลโดย ..... ระหว่างเดือน ..... ถึง
เดือน ..... พ.ศ. .... นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติ.....(สถิติพื้นฐาน/สถิติ
อ้างอิง สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ) ส่วนข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์
ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

วิธีการเขียนแบบที่ 2

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัย (เชิงปริมาณ/เชิงคุณภาพ/ผสมวิธี) พื้นที่วิจัย คือ ..... โดยมีการ
แบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพการณ์การประกอบธุรกิจของผู้ประกอบการรุ่นใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล
การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการ
รุ่นใหม่ในจังหวัดเชียงใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล
การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

ขั้นตอนที่ 3 การเพิ่มศักยภาพและโอกาสทางธุรกิจผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้ประกอบการรุ่นใหม่
ในจังหวัดเชียงใหม่

(กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ คุณภาพของเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล
การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้)

วิธีการเขียนแบบที่ 3

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัย..... โดยใช้วิธีการ..... ดังนี้

1) การศึกษาในเชิง..... หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม
ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึง.....ดังนี้

- (1) .....
- (2) .....
- (3) .....

ฯลฯ

2) การศึกษาในภาคสนาม (Field Study) เพื่อทราบถึงแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ
ความสัมพันธ์ กระบวนการสร้าง ..... ทั้งในระดับนโยบาย ประชาชน ชุมชน องค์กร/
สถาบันการศึกษา ในพื้นที่ที่เป็นกรณีศึกษา โดยมีขั้นตอนการศึกษาค้นคว้า ดังนี้

(1) ทำการศึกษาและคัดเลือกองค์กร ชุมชน องค์กรนโยบายในประเทศ โดยการสุ่ม
แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของเรื่อง คือ .....เกี่ยวกับกระบวนการ.....

(2) ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อยร่วมกับ
.....
.....

(3) ดำเนินการศึกษาวิเคราะห์แนวคิด รูปแบบ การจัดการ และแนวทางการพัฒนา
ความสัมพันธ์ การประยุกต์ใช้องค์ความรู้ และกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับ.....
ในลักษณะของการวิเคราะห์เชิงลึก โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการ
ศึกษาวิจัย

(4) สรุปและนำเสนอผลการศึกษาที่ได้ทั้งจากการศึกษาในเชิงเอกสารและภาคสนาม
โดยนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นที่สำคัญ คือแนวคิด หลักการ ความเป็นมา รูปแบบ ความสัมพันธ์
กระบวนการ..... ทั้งนี้ เน้นการนำผลการศึกษาวิจัยมาเผยแพร่ให้
..... และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องของในระดับประเทศได้รับทราบ

(5) วิเคราะห์รูปแบบและแนวทางการ.....

(6) สรุปผลการศึกษาวิจัย และข้อเสนอแนะ

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ..... มีคุณสมบัติดังนี้

- (1) เป็นบุคคลที่เกี่ยวข้องกับ.....
- (2) มีประสบการณ์ในการทำงานด้าน.....อย่างน้อย 5 ปี
- (3) มีการศึกษาและทำงานวิจัยด้าน.....อย่างต่อเนื่อง
- 4) เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา..... มีอะไรบ้าง มีกระบวนการอย่างไร
- 5) การเก็บรวบรวมข้อมูล .....
- 6) การวิเคราะห์ข้อมูล .....
- 7) การนำเสนอผลการศึกษาวิจัย .....

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ตารางที่ 1 แสดง.....

หัวข้อที่ 1	หัวข้อที่ 2	หัวข้อที่ 3
.....	.....	.....
.....	.....	.....
.....	.....	.....
โดยรวม		.....

จากตารางที่ 1 .....

.....

.....

.....

.....

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

.....

ภาพที่ 1 แสดง.....

จากภาพที่ 1 .....

.....

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า .....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

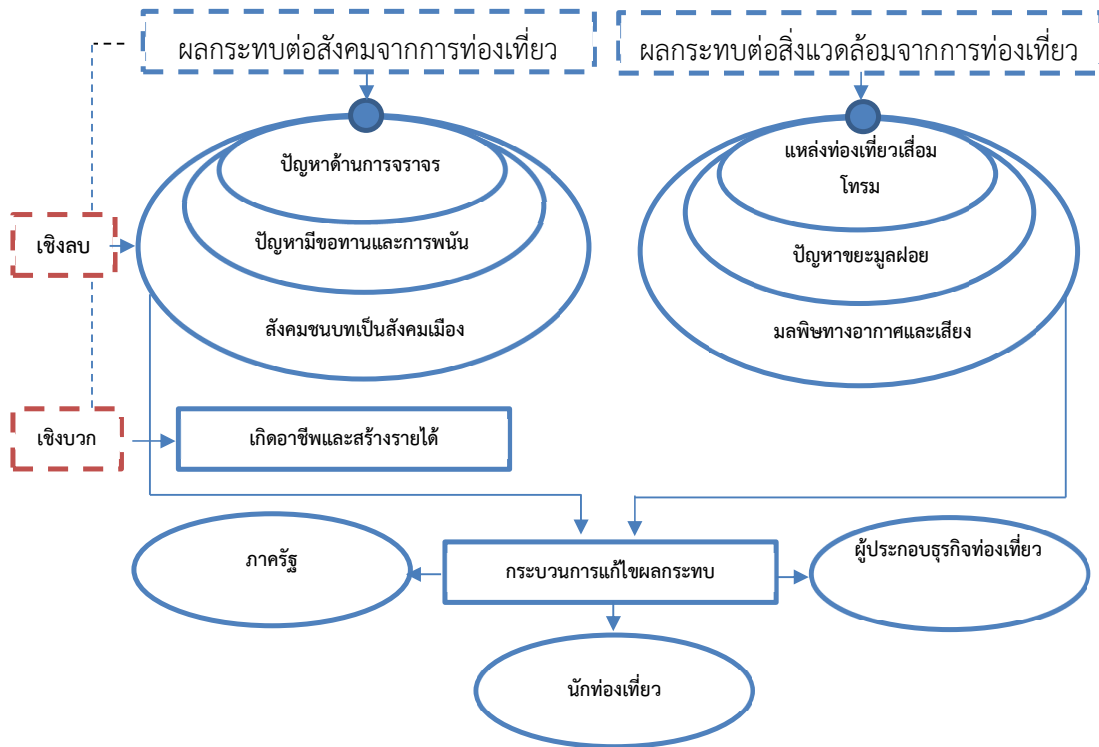

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลมาจากการวิจัย การสังเคราะห์ออกมาในลักษณะ แผนภาพ แผนภูมิ หรือผังมโนทัศน์ พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างอย่างกระชับ เข้าใจง่าย.....

ตัวอย่าง: การเขียนองค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

จากการศึกษาผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่ กรณีศึกษา อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบองค์ความรู้ที่สามารถสรุปเป็นแผนภาพได้ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงผลกระทบทางสังคมของประชาชนจากการจัดการท่องเที่ยวสมัยใหม่

จากแผนภาพที่ 2 แสดงให้เห็นว่าการท่องเที่ยวส่งผลกระทบต่อทั้งสังคมและสิ่งแวดล้อม โดยผลกระทบทางสังคมที่สำคัญ ได้แก่ ปัญหาด้านการจราจร ปัญหาหมอกควันและการพ่น และสังคมชนบทเป็นสังคมเมือง ส่วนผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเสื่อมโทรม ปัญหาขยะมูลฝอย และปัญหามลพิษทางอากาศและเสียง แต่อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวยังส่งผลกระทบต่อสังคมในภาพรวมโดยเฉพาะการก่อให้เกิดอาชีพและสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่ ดังนั้นการกำหนดมาตรการหรือแนวทางการแก้ไขผลกระทบให้เหมาะสมกับการท่องเที่ยวสมัยใหม่ จึงเป็นหน้าที่ของทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว และนักท่องเที่ยวที่ต้องกำหนดมาตรการเพื่อนำสู่การปฏิบัติร่วมกัน เพื่อสร้างความตระหนักและรักษาไว้ซึ่งมรดกอันล้ำค่าของโลก สู่การพึ่งพาอาศัยกันระหว่างมรดกทรัพยากรและการดำรงอยู่ของคนในสังคมอย่างสมดุลและยั่งยืน

สรุป

สรุปในภาพรวมของบทความ .....

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า .....
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า .....
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

1.3 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า .....
ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการ ดังนี้.....

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบ (องค์ความรู้) ..... ที่สำคัญ คือ ..... สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับ ..... โดยควรให้ความสำคัญกับ ..... สำหรับประเด็นในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำวิจัยในประเด็นเกี่ยวกับ .....

เอกสารอ้างอิง (ตัวอย่าง)

- จิตาภา เร่งมีศรีสุข. (2561). *ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). เอ็น เค การพิมพ์.
- ชนกฤต อึ้งน้อย และอนุชา กอนพวง. (2564). รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะครูใหม่ในศตวรรษที่ 21 ตามแนวคิดโรงเรียนเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารวารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 23(2). 169-180 https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/221050
- นภัทร์ แก้วนาค. (2555). *เทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูล (Qualitative Data Analysis Technic)* [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ พ.ศ. 2557. (2557, 29 ธันวาคม). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม132 ตอนพิเศษ 52 ง.หน้า 7-8.
- พัชรภา ต้นดีชูเวช. (2553). การศึกษาทั่วไปกับคุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ในประเทศมาเลเซีย และสิงคโปร์ ศึกษาโดยเปรียบเทียบกับประเทศไทย. ใน ศิริชัย กาญจนวาสี (บ.ก.), *การขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาไทย. การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ* (น. 97-102). คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ภัทรพร เกษสังข์ และแพรวนภา เรียงริลา. (2564). การประเมินความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาสมรรถนะทางวิชาชีพครูในศตวรรษที่ 21 ของครุคณิตศาสตร์ จังหวัดเลย. *วารสารการวัดผลการศึกษาลำนำกทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 38(104), 25-37. <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JEMEPTB/article/view/254476/171812>
- รามณรงค์ นิลกำแหง และกันทิมาลย์ จินดาประเสริฐ. (2566). ห่วงโซ่อุปทานการท่องเที่ยวเชิงอาหารในประเทศไทย หลังยุควิกฤตโควิด-19. *วารสารศิลปศาสตร์ราชชมงคลสุวรรณภูมิ*, 5(2), 462-476. <https://so03.tci-thaijo.org/index.php/art/article/view/264268>
- สุรพงษ์ คงสัตย์ และธีรชาติ ธรรมวงศ์. (2561, 20 มกราคม). *การหาค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (IOC)*. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย. <https://www.mcu.ac.th/article/detail/14329>
- โสธณา เครือเมฆ วิกิร ตันชวฑฒ และชีพสุมน รังสยากร. (2562). รูปแบบการเรียนการสอนปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดแก้ปัญหาอนาคตของผู้เรียนคหกรรมศาสตร์. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 14(1), 339-355. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/PNRU_JHSS/article/view/125798/133781
- Boonroungrut, C., Muangkaew, K., Phoyen, K., Vechpong, T., Punyakitphokin, W., Khawda, G., Nantachai, G., Eiamnate, N., Worakul, P., M'manga, C., & Saroinsong, W. P. (2024). Visualising the scientific landscape of global research in self-compassion: A bibliometric analysis. *Knowledge Management & E-Learning*, 16(1), 186–207. <https://doi.org/10.34105/j.kmel.2024.16.009>
- Budynas R. G., & Nisbett K. J. (2014). *Shigley's mechanical engineering design* (7th ed.). McGraw-Hill.

- Cronbach, Lee J., Gleser, G. C., Nanda, H., & Rajaratnam, N. (1972). *The dependability of behavioral measurement*. John Wiley.
- Ojo, F. U., Etuokwu, M. N., & Ukpene, C. P. (2023). Creativities and Innovative Skills in Home Economics. *Nigeria Journal of Home Economics*, 11(8), 255-264. <https://doi.org/10.61868/njhe.v11i8.230>

Faculty of Liberal Arts

Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi
60 Moo 3 Asia-Highway Road, Huntra Subdistrict,
Phra Nakhon Si Ayutthaya, Thailand 13000